

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
ОШ „ИВО ЛОЛА РИБАР“

СОМБОР

2023-2027

САДРЖАЈ

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	9
2. НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА РАДА И УСЛОВА У КОЈИМА СЕ ИЗВОДИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД.....	12
3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	16
3.1. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	16
3.2. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	18
4. ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ.....	22
4.1. Програми наставе и учења за први разред.....	22
4.2. Програм наставе и учења за други разред	77
4.3. Програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања	144
4.4. Програм наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања.....	219
4.5. Програм наставе и учења за пети разред	299
4.6. Програм наставе и учења за шести разред	421
4.7. Програм наставе и учења за седми разред.....	524
4.8. Програм наставе и учења за осми разред.....	615
5. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА	756
6. ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА.....	886
7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ	949
8. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ.....	987
9. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ.....	991
10. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА	994
11. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	999

12.	ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	1003
13.	ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....	1008
14.	ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	1011
15.	ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	1014
16.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ	1019
17.	ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	1021
18.	ПРОГРАМ ИЗЛЕТА , ЕКСКУРЗИЈА, НАСТАВЕ У ПРИРОДИ.....	1026
19.	ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ.....	1028
20.	ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА.....	1030
21.	ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНЕ НАСТАВЕ	1033
22.	ГЛОБАЛНИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕЊСКИХ ЗАЈЕНИЦА	1035
23.	СПЕЦИФИЧНОСТИ ШКОЛЕ.....	1037
23.1.	Физибизи	1038
23.2.	„Чувари игре“- сарадња са УГ „Грива“	1038
23.3.	Акциони план подршке укључивању ученика избеглица/миграната тражиоца азила	1040
23.4.	Сарадња са Црвеним крстом – камп у Бачком Моноштору.....	1042
24.	ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	1045
25.	Приоритетне области које развијамо ШРП:	1046

На основу чл.81.ст 1.тач.2. Статута Школски одбор ОШ "Иво Лола Рибар" у Сомбору на. седници одржаној дана 11.09.2023. усвојио је

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕРИОД 2023/24 - 2026/27. шк.године

УВОД

Основно образовање и васпитање ученика остварује се на основу Школског програма.

Школски програм доноси орган управљања, у складу са наставним плановима и програмима.

Школским програмом обезбеђује се остваривање наставних планова и програма, потреба ученика, родитеља школе и јединице локалне самоуправе.

Школски програм садржи: обавезни, изборни део и остале облике образовно васпитног рада.

Обавезни део наставног плана и програма садржи наставне предмете и садржаје који су обавезни за све ученике.

Изборни део наставног плана и програма обухвата изборне предмете и садржаје програма од којих ученик обавезно бира један или више предмета према својим склоностима. Један од обавезних изборних предмета је верска настава или грађанско васпитање.

Облици образовно васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни наставни предмети су: редовна настава, допунска настава и додатни рад.

Остали облици образовно васпитног рада су: час одељењског старешине, друштвене, техничке, хуманитарне, спортске и културне активности и екскурзије.

Факултативни део наставног плана и програма обухвата предмете којим се задовољавају интереси ученика у складу са могућностима школе, као и садржаје и облике слободних активности.

Школски програм ОШ „Иво Лола Рибар“ у Сомбору основни је радни документ који приказује све планиране садржаје и активности као и организацију рада на остваривању циљева и задатака од првог до осмог разреда.

Школски програм базиран је на следећим документима:

- ❖ Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011 – др. правилник, 7/2011 – др. правилници, 1/2013, 4/2013, 14/2013, 5/2014, 11/2014, 11/2016, 6/2017 и 12/2018)
- ❖ Правилник о плану наставе и учења за први циклус основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за први разред основног образовања и васпитања („Сл.гласник РС – Просветни гласник“, бр. 10/2017, 12/2018, 15/2018, 18/2018, 1/2019, 2/2020, 16/2022,1/2023 – испр., 13/2023 и 14/2023)
- ❖ Правилник о програму наставе и учења за други разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 16/2018, 3/2019, 5/2021 и 13/2023)

- ❖ Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/2005, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011– др.правилник, 7/2011 – др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016 и 12/2018)
- ❖ Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 7/2022 и 13/2023)
- ❖ Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 3/2006, 15/2006, 2/2008, 3/2011 – др. правилник, 7/2017 – др. правилник, 1/2013, 11/2014, 11/2016, 7/2017 и 12/2018)
- ❖ Правилник о програму наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 6/2020, 7/2021, 1/2023 и 13/2023)
- ❖ Правилник о наставном програму за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС –Просветни гласник“, бр. 6/2007, 2/2010, 7/2010, 3/2011 – др. правилник, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017, 12/2018 и 15/2018 –др.правилник)
- ❖ Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2018, 18/2018, 3/2019, 3/2020, 6/2020, 17/2021, 16/2022, 13/2023 и 14/2023)
- ❖ Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2008, 3/2011 – др. правилник, 1/2013, 5/2014, 11/2016, 3/2018, 12/2018 и 3/2020)
- ❖ Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл.гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2009, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 11/2016,12/2018, 3/2019, 12/2019 и 3/2020)
- ❖ Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019, 1/2020, 6/2020, 8/2020, 5/2021, 17/2021,16/2022, 13/2023 и 14/2023)
- ❖ Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл.гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2010, 3/2011 – др. правилник, 8/2013, 5/2014,11/2016, 7/2017, 12/2018, 10/2019 и 3/2020)
- ❖ Правилник о програму наставе и учења за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2019, 2/2020, 6/2020, 5/2021, 17/2021, 16/2022, 13/2023 и 14/2023)
- ❖ Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 18/2018 и 13/2023)
- ❖ Грађанско васпитање
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за први разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2001 и „Сл. гласник РС“, бр. 93/2004 – др. правилник)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за други разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.8/2023)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.10/2003)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за трећи разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.20/2004)

- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2005)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање – сазнање о себи и другима за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.15/2005)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање за пети разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2005)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање за седми разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 7/2007)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета грађанско васпитање за осми разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2008)
- ❖ Верска настава
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за први разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2001)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за трећи разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 23/2004)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за четврти разред основне школе – факултативни предмет („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.23/2004)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за четврти разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 9/2005)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за пети разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 9/2005)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за седми разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/2008)
- ❖ Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за осми разред основне школе („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр.7/2008)
- ❖ Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. Гласник РС“ бр.55/2013,101/2017,10/2019 и 27/2018 -др.закон)
- ❖ Закон о Основном образовању и важећи подзаконски акти
- ❖ Развојном плану школе
- ❖ Извештају о спољашњем вредновању школе; Резултатима извршеног самовредновања

ЛИЧНА КАРТА ШКОЛЕ

Основна школа „Иво Лола Рибар“ у Сомбору основана је 1962. године. Објект школе у Моношторској улици изграђен је 1970. године.

Ресурси којима наша школа располаже су:

- ❖ Стручна заступљеност наставе
- ❖ Спремност колектива за примену иновација и савременизацију наставе
- ❖ континуирано стручно усавршавање и омогућавање запосленима да присуствују најразличитијим облицима стручног усавршавања
- ❖ Уважавање личности родитеља и сарадња кроз укључивање у живот и рад школе
- ❖ Правовремена информисаност колектива
- ❖ Партнерски односи са локалном заједницом
- ❖ Добра опремљеност школе наставним средствима
- ❖ Просторије продуженог боравка
- ❖ Две физкултурне сале и два спортска терена
- ❖ Зубна амбуланта
- ❖ Комплетно опремљена кухиња са трпезаријом
- ❖ Велико школско двориште

ШКОЛА И ЊЕНА ОКОЛИНА

Зграда матичне школе стара је 53 године. У њој се налазе: 8 универзалних учионица, 13 кабинета, дигитална учионица, библиотека, продужени боравак у чијем је склопу и помоћна просторија, две физкултурне сале са пратећим просторијама, кухиња са трпезаријом, зубна амбуланта, канцеларије (директора; административно особље; педагога; психолога), зборница, три просторије за одржавање хигијене (у приземљу, на спрату и испред физкултурне сале).

Школа поседује велико двориште са два спортска терена.

Наставни језик на коме се остварује програм у Школи је српски језик. Сви ученици похађају наставу на српском језику.

Наставни планови и програми у Школи су у складу са прописима. Наставно планирање и програмирање одвија се кроз сарадњу наставника у оквиру стручних већа за област предмета и одељењских већа. Наставници реализују наставне планове и програме користећи разноврсне савремене методе, технике и облике рада водећи рачуна о индивидуалним потребама и интересовањима ученика.

Школа обезбеђује квалитетно образовање за све своје ученике кроз индивидуализовану наставу као и израду ИОП-1 , ИОП-2 и ИОП-3. Школа обезбеђује остваривање додатне дефектолошко логопедске подршке унутар школе као и личних пратилаца за поједине ученике.

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

- обезбедити квалитетно образовање и васпитање које омогућава стицање знања и вештина неопходних за живот у савременом друштву;
- омогућити задовољење потреба ученика у стицању знања, вештина, ставова и вредности; подићи ниво образовања – стицање квалитетних знања, вештина и ставова који су неопходни за лично остварење и развој, инклузију, наставак школовања и запослење;
- развијање језичких, математичких, научних и дигиталних компетенција, учења како се учи, међуљудских и грађанских компетенција и културног изражавања;
- развијање способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз коришћење информационално-комуникационих технологија;
- остваривање пуног интелектуалног, емоционалног, социјалног и физичког развоја сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- оспособљавање ученика за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- подстицање здравствених и физичких способности; развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња; развијање свести о друштвеној одговорности и националној припадности;
- развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;
- развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развијање и неговање другарства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности

НАЧЕЛА НА КОЈИМА ЈЕ ПРОГРАМ УТЕМЕЉЕН СУ :

- 1) усмерености на процесе и исходе учења;
- 2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- 3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- 4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- 5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
- 6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
- 7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- 8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота;
- 9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
- 10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи

Полазећи од ових начела у изради Школског програма настојали смо да створимо услове за остварење нашег циља, све што радимо, радимо у најбољем интересу сваког детета.

ОПШТИ ИСХОДИ И СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Општи исходи образовања и васпитања су резултат целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да ученици стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху. Потребно је обезбедити услове како би ученици постигли опште исходе и били оспособљени да:

- усвајају и изграђују знање, и примењују и размењују стечено знање
- науче да уче и користе свој ум
- идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење
- раде ефикасно са другима, као чланови тима, групе, организације
- одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима
- прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације
- ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима
- ефикасно и критички користе науку и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини
- схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани

- покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предизетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха

Опште и посебни стандарди знања, вештина и вредносних ставова ученика су стандарди постигнућа ученика, који представљају скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, разред и предмет.

Општи стандарди постигнућа се утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања по циклусима и врстама образовања.

Посебни стандарди постигнућа се утврђују према разредима, предметима, на нивоу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа.

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно уз стално праћење његовог развоја.

У изради програма посебно се водило рачуна о усмерености на постизање општих међупредметних компетенција:

- 1) компетенцији за учење
- 2) одговорно учешће у демократском друштву
- 3) естетичка компетенција
- 4) комуникација
- 5) одговоран однос према окоolini
- 6) одговоран однос према здрављу
- 7) предузимљивост и оријентација ка предузетништву
- 8) рад са подацима и инфромација
- 9) решавање проблема
- 10) сарадња
- 11) дигитална компетенција

Компетенција се развијају кроз наставу свих предмета и примењују у разним ситуацијама при решавању различитих проблема и задатака. Опште предметне компетенције и специфичне предметне компетенције биће посебно издвојене у годишњим плановима рада.

ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА

Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2023/2024. године до краја школске 2026/2027. године

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ

Програм се реализује на српском језику.

2. НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА РАДА И УСЛОВА У КОЈИМА СЕ ИЗВОДИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

Школа прилагођава услове рада ученицима, посебно онима којима је потреба додатна подршка у образовно-васпитном процесу кроз :

1. Физичке услове рада :

- Распоређивање одељења у кабинетима који одговарају посебним потребама ученика
- Обезбеђивање одговарајућег намештаја
- Рампа на улазу у школску зграду
- Рукохват на степеништу које води на спрат
- Обележавање простора флуоресцентним тракама
- Рукохват у тоалету
- Сликано обележавање учионица и кабинета

2. Техничке услове рада :

- обезбеђивањем одговарајуће опреме за учионице – класична табла, бела табла, интерактивна табла, рачунар, пројектор и(ли) телевизор
- обезбеђивање наставних средстава за сваки предмет
- обезбеђивање асистивне технологије за ученике којима је неопходна додатна подршка у раду
- обезбеђивање одговарајућих уџбеника за ученике којима је неопходна додатна подршка у раду

3. Прилагођавање метода, средстава и облика рада у настави:

- прилагођавање и израђивање индивидуалних образовних планова (ИОП1) за ученике којима је неопходна додатна подршка у раду (ИОП документи садрже начине прилагођавања метода, облика и средстава рада за сваког ученика посебно и чине прилог Школском програму)

Листа могућих прилагођавања (која може да се прошири у складу са потребама детета) :

ПРЕДАВАЊЕ – УВОЂЕЊЕ НОВЕ ЛЕКЦИЈЕ

- обезбедити визуелна помагала, велика слова, филмове, шеме, графичке приказе

- упутити на онлајн садржаје и платформе за учење
- предавати на начин који ангажује више чула (визуелно, аудитивно, кинестетичко) уз коришћење адекватног материјала за учење (нпр. Сlike, постери, шарени папири, пластелин, дрвени предмети...)
- дозволити ученику да сними лекције како би их прегледао касније
- поновити упутства ученику након што су дата одељењу, затим тражити од њега да их понови и објасни упутства наставнику
- написати кључне ставке на таблу и дати адекватан преглед лекције са главним појмовима
- тражити од ученика да писмено или усмено да преглед кључних ставки
- поред усмених дати и писана упутства, како би дете могло поново да их прегледа касније
- дати пример како би се помогло ученицима, поставити пример тако да могу често да га погледају
- користити подвлачење, истицање за налажење главних идеја/детаља у тексту
- поделити дужа предавања на краће делове
- додатна прилагођавања (нпр. поделити ученике у парове да контролишу рад, обезбедити ученика који помаже у учењу...)

ЗАДАЦИ

- дати додатно време за завршавање задатака
- поједноставити сложена упутства
- смањити ниво штива у задацима
- тражити мање тачних одговора за завршавање (квалитет наспрам квантитета)
- скратити задатке поделом рада на мање делове
- дозволити компјутерски одштампане задатке које припреми ученик или које је диктирао ученик, а припремио неко други
- користити контролне листе, шеме, картице за подсећање и сл.
- смањити задате домаће задатке, посебно задатке који захтевају пуно читањ
- Дозволити штампана уместо писаних слова у иради задатака

- Пратити задатке којима ученик сам одреди динамику (дневна, недељна, двонедељна)
- организовати да оде кући са јасним, концизним упутствима за израду домаћих задатака
- признати и наградити ученика учешће ученика на часу
- додатна прилагођавања (обезбедити обуку из вештина учења/стратегиија за учење)

ПРОВЕРА ЗНАЊА

- дозволити контролне вежбе /провере са отвореним књигама
- дати усмене тестове
- дати тестове који се раде код куће
- користити објективнија питања (нпр. мање одговора који траже дужа писања)
- дозволити ученику да даје одговоре на питања из теста на магнетофону
- правити честе кратке квизове, а не дуге тестове
- дати додатно време за тест
- прочитати ученику питања из теста
- писати одговоре на питања из теста уместо ученика
- избегавати притисак на ученика у смислу времена или конкуренције
- додатна прилагођавања

ОРГАНИЗАЦИЈА УЧЕЊА

- обезбедити помоћ око организације учења
- одредити један систем за повезивање белешки и задатака
- припремити унапред распоред учења/задатака са учеником
- омогућити ученику да држи књиге у школи и даима додатни компле код куће
- направити систем награђивање за завршавање рада у школи и домаћих задатака
- слати кући дневне /недељне извештаје о напредовању
- додатна прилагођавања (нпр одредити ученика који ће помагати)
- ставити ученика близу наставника
- ставити ученика близу позитивног узора

- стајати близу ученика приликом давања упутстава или предавања лекција
- избегавати стимулације које одвлаче пажњу (нпр. расхладни систем, области густог саобраћаја...)
- организовати више радних група у просторији
- додатна прилагођавања

ПОНАШАЊЕ

- поједноставити правила у учионици тако да су јасна и доступна за подсећање
- користити мераче времена завршавања задатака
- одредити прелазна/слободна времена (нпр. одмори, прелаз са часа на час, време за ручак)
- похвалити одређена понашања
- користити стратегије за самоконтролу
- дати посебне привилегије/позитивне подстицаје; убрзати њихову примену
- „мудро искористите“ негативне последице
- дозволити кратке одморе између задатака
- подсећати ученика да не прекида рад на задатку (различитим невербалним сигнаlima)
- оценити тачне одговоре ученика, не његове грешке
- спровести систем управљања понашањем у учионици
- омогућити дозвољено кретање, време када ученик није на свом месту (нпр. послати га да изврши неки налог)
- игнорисати неодговарајуће понашање које није драстично изван граница дозвољеног у учионици
- додатна прилагођавања

4. Прилагођавање циљева, исхода и садржаја образовно-васпитног рада

- израђивање индивидуалних образовних планова (ИОП2) за ученике којима је неопходна додатна подршка у раду

5. Остваривање додатне подршке за ученике школе

- школа сарађује са Интерресорном комисијом путем чега обезбеђује укључивања стручњака и индивидуалних пратиоца у рад са ученицима којима је неопходна додатна подршка у раду

3. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

3.1. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

РЕД. БРОЈ	ОБАВЕЗНИО НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ	
1.	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2.	Страни језик-енглески	2	72	2	72	2	72	2	72
3.	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
4.	Свет око нас	2	72	2	72	/	/	/	/
5.	Природа и друштво	/	/	/	/	2	72	2	72
6.	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7.	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
9.	Дигитални свет	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: А		20	720	21	756	21	756	21	756
РЕД. БРОЈ	Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Верска настава: Православни катихизис, Католички вјеронаук Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: Б		1	36	1	36	1	36	1	36
УКУПНО: А+ Б		21	756	22	792	22	792	22	792

РЕД. БРОЈ	ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ	
1.	Редовна настава	21	756	22	792	22	792	22	792
2.	Додатна настава	/	/	/	/	/	/	1	36
3.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
4.	Настава у природи	7 -10 дана год..		7 -10 дана год.		7-10 дана год.		7-10 дана год.	

РЕД. БРОЈ	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ		ДРУГИ		ТРЕЋИ		ЧЕТВРТИ	
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Екскурзија *	1-3 дан год.		1-3 дан год.		1-3 дан год.		1-3 дан год.	

1 Ученик бира један од понуђених изборних програма.

2 Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

** Настава у природи и екскурзија организује се у складу са одговарајућим правилником

3.2. ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ред. бр.	А. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед..	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски _____ језик ¹	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Страни језик - енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
8.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
9.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
10.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
11.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
12..	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
13.	Физичко и здравствено васпитање	3	108	3	108	3	108	3	102

УКУПНО: А		25	900	26	936	28	1008	28	952
Ред. бр.	Б. ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ								
1.	Верска настава/ Грађанско васпитање ³	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Други страни језик ⁴	2	72	2	72	2	72	2	68
УКУПНО: Б		3	108	3	108	3	108	3	102
УКУПНО: А + Б		28	1008	29	1044	31	1116	31	1054
Ред.бр.	В. СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ⁶	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед..	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Животне вредности	1	36	1	36	-	-	-	-
2.	Цртање, вајање и сликање	1	36	1	36	-	-	-	-
3.	Сачувајмо нашу планету	1	36	1	36	-	-	-	-
4.	Вежбањем до здравља	1	36	1	36	-	-	-	-
5.	Чувари природе	1	36	1	36				
6.	Музиком кроз живот	1	36	1	36				
7.	Медијска писменост	1	36	1	36				
8.	Моја животна средина	-	-	-	-	1	36	1	34
9.	Уметност	-	-	-	-	1	36	1	34

10.	Предузетништво	-	-	-	-	1	36	1	34
11.	Здравље и спорт	-	-	-	-	1	36	1	34
12.	Домаћинство	-	-	-	-	1	36	1	34
6.	Филозофија са децом	-	-	-	-	1	36	1	34
	УКУПНО: В	1	36	1	36	1	36	1	34
	УКУПНО: А + Б + В	29	1044	30	1080	32	1152	32	1088

Остали облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети и изборни програми

ред. бр.	ОБЛИК ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед..	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	29	1044	30	1080	32	1152	32	1088
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

ред. бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед..	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Екскурзија	до два дана	годишње	до два	годишње	до два	годишње	до три	годишње

				дана		дана		дана	
--	--	--	--	------	--	------	--	------	--

- 1 Ученик бира један од понуђених обавезних изборних наставних предмета.
- 2 Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.
- 3 Школа је дужна, да поред обавезних изборних предмета са листе Б, понуди слободне наставне активности за сваки разред у другом циклусу образовања. Ученици у сваком разреду, од петог до осмог, бирају један од три програма СНА који школа нуди што значи да ће сваки ученик током другог циклуса основног образовања и васпитања похађати четири различита програма. Ученици и њихови родитељи се пре избора могу упознати са понуђеним програмима на часу одељенског старешине, на родитељском састанку, путем сајта школе и др. Одабрани програми СНА су за ученика обавезни, а успех се изражава описном оценом и не утиче на општи успех. Сврха СНА је да допринесу остваривању општих исхода образовања и васпитања, развијању кључних и општих међупредметних компетенција потребним за сналажење у свакодневном животу. Осим тога, подршка су професионалном развоју ученика који на крају основне школе доносе важну одлуку о наставку школовања у контексту новог концепта средње школе у којој се полажу општа и стручна матура.
- 4 Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.
- 5 Екскурзија се организује у складу са одговарајућим правилником. То је облик образовно-васпитног рада који се остварује ван школе.

4. ПРОГРАМИ ОБАВЕЗНИХ ПРЕДМЕТА ПО РАЗРЕДИМА СА НАЧИНИМА И ПОСТУПЦИМА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

Програми наставе и учења садрже:

- 1) циљеве основног образовања и васпитања и циљеве учења предмета, изборних програма и активности по разредима;
- 2) исходе учења;
- 3) кључне појмове садржаја сваког предмета;
- 4) дидактичко-методичко остваривање програма;

4.1. Програми наставе и учења за први разред

ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика првог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Циљ: Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	- разликује изговорени глас и написано слово; изговорене и написане речи и реченице; - влада основном техником читања и писања ћириличног текста; - разуме оно што прочита;	Глас и слово; штампана и писана слова ћириличног писма. Речи и реченице као говорне и писане целине. Текстови засићени словима која се обрађују/текстови предвиђени за глобално читање. Све врсте текстова који су написани штампаним или писаним словима. Језичке игре.	Групни рад у обради слова у зависности од ученичког предзнања истих. Индивидуални рад или рад у пару, у делу вежбања у зависности од индивидуалног напредовања ученика. При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска,
		Аналитичко-синтетичка вежбања; лексичка и синтаксичка вежбања; моторичке вежбе. Писање (преписивање, самостално писање и диктат). Читање (шчитавање/глобално читање, гласно и тихо читање); питања којима се проверава разумевање прочитаног. Изговор и писање гласова који ученицима причињавају тешкоће (нпр. ђ, ћ; ц, ч; ј, љ).	демонстративно- илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, текстуална. Наставна средства: уџбеници, дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“ РТС, -платформа за учење, аудио и видео записи, припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске, разредна и дечја илустративна словарица, пригодни текстови.

<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>-активно слуша и разуме садржај књижевноуметничког текста који му се чита; - препозна песму, причу и драмски текст; - одреди главни догађај, време (редослед догађаја) и место дешавања у вези са прочитаним текстом; - уочи ликове и прави разлику између њихових позитивних и негативних особина; - изрази своје мишљење о понашању ликова у књижевном делу; - препозна загонетку и разуме њено значење; - препозна басну и разуме</p>	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Народна песма, Ја сам чудо видео Јован Јовановић Змај, Зимска песма Војислав Илић, Пролетња зора/Воја Царић, Пролеће/Мира Алечковић, Ветар сејач Десанка Максимовић, Првак; Хвалисави зечеви/У гостима/Ливадско звонце Гвидо Тартаља, Китова беба/Мрави/Постеља за зеку Бранко Ћопић, Жежева кућица (читање у наставцима) Душан Радовић, Јесења песма/Срећна Нова година Љубивоје Ршумовић, Ау што је школа згодна; Дете/Деца су украс света Стеван Раичковић, Цртанка/Бранислав Лазаревић, Сликар Перо Зубац, Добар друг ти вреди више Драгомир Ђорђевић, Није лако бити дете</p>	<p>Реализација ове области ће се базирати на облицима рада којима се може постићи најбољи резултат (фронтални, групни рад, рад у пару, индивидуални) у зависности од садржаја. При избору метода (дијалогска, демонстративно - илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, хеуристичка, текстуална) водићемо рачуна да се код ученика посебно развијају способности активног слушања, разумевања садржаја и критичког мишљења. У ту сврху ће се и користити следећа наставна средства: уџбеници, дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење, аудио и видео записи припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске,</p>
--------------------------	---	---	---

	њено значење;	<p>Проза Народна прича, Свети Сава и ђаци Народна прича, Деда и репа /Голуб и пчела Народна басна, Лисица и гавран Доситеј Обрадовић, Два јарца; Две козе Лав Николајевич Толстој, Два друга Драган Лукић, Јоца вози тролејбус/Игор Коларов, Дум-дум Оливер и његов бубањ Ђуро Дамјановић, Дан кад је јутро било слово/Весна Ћоровић Бутрић, Ноћни ћошак Избор из народних и ауторских загонетки (Десанка Максимовић, Загонетке лаке за првакеђаке, Загонетке Григора Витеза и Бране Цветковића) Драмски текстови Гвидо Тартаља, Зна он унапред Душан Радовић, Тужибаба Александар Поповић, Неће увек да буде први Бора Ољачић, Први дан у школи Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Свети Сава, Вук Стефановић Караџић, знаменита завичајна личност и др.); Милан Шипка: Буквар ДОМАЋА ЛЕКТИРА Јован Јовановић Змај, Песме за децу (избор) Избор из басни и сликовница за децу Књижевни појмови: - песма; - прича; - догађај; место и време збивања;</p>	пригодни текстови
--	---------------	--	-------------------

		<ul style="list-style-type: none"> - књижевни лик - изглед, основне особине и поступци; - драмски текст за децу; - шаљива песма; - басна; - загонетка. 	
ЈЕЗИК (Грамматика, правопис и ортографија)	<ul style="list-style-type: none"> - разликује слово, реч и реченицу; - правилно изговори и напише кратку и потпуну реченицу једноставне структуре са одговарајућом интонацијом, односно интерпункцијским знаком на крају; - правилно употреби велико слово; 	<p>Улога гласа/слова у разликовању значења изговорене односно написане речи.</p> <p>Реченице као обавештење, питање и заповест.</p> <p>Велико слово на почетку реченице, у писању личних имена и презимена, имена насеља (једночланих) и назива места и улице у којој ученик живи, као и назив школе коју похађа.</p> <p>Правилно потписивање (име, па презиме).</p> <p>Тачка на крају реченице; место и функција упитника и узвичника у реченици.</p>	<p>У овој области ће бити најзаступљенији индивидуални и групни облик рада у зависности од предзања ученика као и брзине њиховог напредовања.</p> <p>Томе ће бити прилагођене и методе као и средства рада.</p> <p>Методе: дијалогска, демонстративно - илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, текстуална</p> <p>Наставна средства: уџбеници, дигитални уџбеници, ППТ презентације, аудио и видео записи, Платформа за учење РТС- Планета припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске, разредна и дечја илустративна словарица, пригодни текстови</p>
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 1. Говорење	<ul style="list-style-type: none"> - учтиво учествује у вођеном и слободном разговору; - обликује усмену поруку служећи се одговарајућим речима; - усмено препричава; усмено прича према 	<p>Вођени и слободни разговор.</p> <p>Говорни предлошци.</p> <p>Усмена порука.</p> <p>Причање, препричавање и описивање.</p> <p>Казивање књижевног текста.</p> <p>Драмски, драматизовани текстови, сценска импровизација.</p> <p>Сценско извођење текста (драмско и луткарско).</p>	<p>У овој области ће бити заступљен и фронтални облик рада, као и сви други облици у зависности од конкретног садржаја часа.</p> <p>Наставна средства су примерена конкретној области - уџбеници, дигитални уџбеници, ППТ презентације, аудио и видео записи, Платформа за учење</p>

			РТС- Планета припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске,,
--	--	--	---

	слици/сликама и о доживљајима; - усмено описује ствари из непосредног окружења; - бира и користи одговарајуће речи у говору; на правилан начин користи нове речи у свакодневном говору; - напамет говори краће књижевне текстове; - учествује у сценском извођењу текста;	Богаћење речника: лексичке и синтаксичке вежбе. Разговорне, ситуационе и језичке игре.	разредна и дечја илустративна словарица, пригодни текстови. Наставне методе су такође прилагођене области- дијалогска, демонстративно - илустративна, објашњење, усмено изражавање, текстуална.
2.Слушање	- пажљиво и културно слуша саговорнике; - слуша, разуме и парафразира поруку; - слуша интерпретативно читање и казивање књижевних текстова ради разумевања и доживљавања;	Стварне и симулиране ситуације. Слушна порука. Аудио-визуелни записи. Игре за развијање слушне пажње.	Ова област је веома повезана са претходном (говорење) па ће се и облици рада , као и методе и средства примењивати сходно томе.(Горе већ наведено.)

3.Писање	<ul style="list-style-type: none"> - примењује основна правописна правила; - пише читко и уредно; - писмено одговара на постављена питања; - спаја више реченица у краћу целину; - пише реченице по диктату примењујући 	<p>Питања о сопственом искуству, бићима, предметима, појавама, сликама, о књижевном и некњижевном тексту.</p> <p>Писана порука.</p> <p>Краћа текстуална целина: о сопственом искуству, о доживљају, о сликама, поводом књижевног текста.</p> <p>Реченице/кратак текст погодан за диктирање.</p>	<p>У овој области ће се највише примењивати индивидуални облик рада усклађен са усвојеним исходима ученика.</p> <p>Наставне методе су: дијалoшка, демонстративно - илустративна, објашњење, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, текстуална.</p>
	<p>основна правописна правила;</p>		<p>Наставна средства су примерена конкретној области- уџбеници, дигитални уџбеници, едукативни материјал са платформе „Планета“ , одговарајући аудио и видео записи, припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске, „разредна и дечја илустративна словарица, пригодни текстови.</p>

4. Читање	<p>-гласно чита, правилно и са разумевањем; - тихо чита (у себи) са разумевањем прочитаног; - пронађе информације експлицитно изнете у тексту.</p>	<p>Књижевни текстови. Текстови са практичном наменом: позивница, упутство, списак за куповину и др. Нелинеарни текстови: текст у табели, распоред часова, стрип, улазница и др. Информативни текстови: 1. уџбенички: Милан Шипка, Буквар; текстови о знаменитим личностима српске културе; 2. вануџбенички: о правилима учтивног понашања (бонтон); о месту у којем ученици живе; о животињама итд.</p>	<p>У овој области ће се примењивати индивидуални облик рада у складу са брзином индивидуалног напредовања ученика. Наставне методе су: дијалогска, демонстративно - илустративна, објашњење, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, хеуристичка, текстуална. Наставна средства су примерена конкретној области- уџбеници, дигитални уџбеници, ППТ презентације, аудио и видео записи, припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске,, разредна и дечја илустративна словарица, пригодни текстови.</p>
-----------	--	--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
-прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, помаже, дискутује, анализира, презентује, наводи	- посматра, разговара о посматраном, ради на илустрованим словарицама, црта, чита, рецитије,	- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског	У области Почетног читања и писања и Језика изводиће се корелација са предметима: Математике и област Линија;
на повезивање и примену знања	драматизује, смишља приче, користи децју штампу и непознате текстове, слуша, практично комуницира, ређа слагалице од слова и слика, слободно и усмерено препричава, прича, описује на основу онога што је видео, доживео, осетио, саставља реченице, прави самостални речник, пише честитке, писма, пише по диктату и аутодиктат.	програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, оцењивањем групног рада, посматрањем ангажованости на часу, напредовања и оствареност исхода, оцењивањем ученичких радова и продуката ученичких активности, илустрације, рад на тексту, препричавање, драматизација, тематске дискусије и сл У циљу провере остварености исхода и стандарда користиће се: тестови знања, задаци вишеструког избора, разговор, диктат, контролне вежбе, писани радови и сл	СОН – Оријентација у простору; Ликовна култура – Односи у видном пољу (положај облика у простору...) и Споразумевање – лепо писање,.... У области Књижевности корелација ће се вршити са предметима: СОН – Породични дом, школа; изражавање разумевања прочитаних текстова ће се повезивати са темом Ја и други; Ликовна култура – у областима: Односи у видном пољу, Обликовање и Споразумевање при изради различитих илустрација прочитаних текстова; Музичка култура – у области Слушања музике, Извођење музике (извођење бројалица, ономатопеје, правилна дикција. У области Језичке културе корелација ће се одвијати највише са предметом Музичка култура у области Слушања и извођења музике (договор при слушању, изговарање бројалица, држање тела и дисање, правилна дикција, .)

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ учења страног језика у основном образовању и васпитању је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену и писану комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПОЗДРАВЉАЊЕ	– поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;	Hi! Hello. Good morning/afternoon/evening/night. How are you? I'm fine, thank you, and you? Goodbye. Bye. See you (later/tomorrow). Have a nice day/weekend! Thanks, same to you! (Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.	<ul style="list-style-type: none"> - Током часа динамично ће се смењивати технике/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. - Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио-записа (слушај, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори/затвори свеску, итд.)
ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	– представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;	My name's Maria/I'm Maria. What's your name? This is my friend. His name's/name is Marko. Maria, this is Barbara. Barbara, this is Maria. This is Miss Ivona. She's my teacher. That is Mr Jones. He's your teacher. How old are you? I'm seven. He's ten. Who's this/that? It's my father. Is Tom your brother/friend? Yes, he is/No, he isn't. Is Jane your sister/friend? Yes, she is/No, she	<ul style="list-style-type: none"> - Рад у паровима, малим и

		<p>isn't. Who's in the picture? It's my sister. Her name's Susan. Личне заменице у функцији субјекта – I, you ... Присвојни придеви – my, your... Показне заменице – this, that Глагол to be – the Present Simple Tense Питања са Who /How (old) Основни бројеви (1–10) (Интер)културни садржаји: Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у нашој земљи и земљама енглеског говорног подручја.</p>	<p>великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.)
<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – даје кратка и једноставна упутства и налоге; 	<p>Let's start. Quiet, please. Listen to me! Look! Look at me/the picture! Sit down. Stand up. Turn around. Jump. Say hello/goodbye to your friend. Open/Close your books/notebooks. Put down your pencils. Pick up the rubber. Wash your hands. Open the window, please. Come in. Come here/to the board. Give me your book, please. Don't do that. Listen and say/sing/do/number/match/draw/repeat... Cut out/stick/touch/point to... Colour the door yellow. Count from ... to My turn now. Hurry up! Quick! Watch out! I understand/I don't under-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Повезивање звучног материјала са илустрацијом. - Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак

		stand. I'm finished. Императив. (Интер)културни садржаји: Поштовање основних норми учтивости; дечје песме одговарајућег садржаја	утврђивање). - Певање у групи.
ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗА- ЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНО- СТИ	разуме позив и реагује на њего; упути позив на заједничку активност;	Let's play football/the memory game/go to the park/sing. Come and play with me! Come to my birthday party. Cool! Super! Gre- at! OK. All right. Sorry, I can't. (Интер)културни садржаји: Прикладно прихватање и одбијање позива; прослава рођендана, игре и разонода.	- Погађање предмета или лица. - Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).
ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗА- ХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕ- ЊА	разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; упути кратке и једноставне молбе; – исказе и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин;	Can I have an apple, please? Yes, here you are. Thank you/Thank you, Maria/Thanks. You're wel- come. No, sorry/Not now/No, you can't. Can you help me, plea- se? Can/May I have some water, please? Can/May I go to the toi- let/go out/come in? Excuse me, Teacher, ...? I can't see. Can you move, please? Sorry, can you re- peat that, please? I'm sorry I'm late. It's OK. No problem. Модални глаголи за изражавање молбе – can/may (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.	- Мануелне активности (израда паноя, презентација, зидних новина, постера и сл.) - Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини- пројекти. - „Превођење” исказа у гест и геста у исказ. - Заједничко прављење
ЧЕСТИТАЊЕ	– разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих;	Happy birthday to you! Merry Christmas! Happy New Year!	

	– упуту једноставне честитке;	Happy Easter! Thanks, same to you! (Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања; пригодне дечје песме и игре.	илустрованих материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације). - Цртање по диктату.
ОПИСИВАЊЕ ЖИВИХ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	препозна и именује жива бића, предмете и места из непосредног окружења; разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства;	It's a/an... It's short/ long/ small/ big/ blue... It's a blue ruler. I can see one red apple and two yellow bananas/three blue and four orange balloons. Here's a crayon. What colour is it? It's blue/Thecrayon is blue. Глаголи have got, to be за давање описа Правилнамножина именица: book – bo-oks, apple – apples... Модални глагол can уз глагол see. (Интер)културни садржаји: Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.	
ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима;	I'm thirsty/ hungry. Here's a sandwich for you. Do you want some water? Yes, please. No, thank you. Are you happy/sad/hot/cold? The Present Simple Tense (be, want) Модални глагол can за изражавање предлога (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.	

ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА	– разуме једноставна	Where's my dad? Is he in the be-	
У ПРОСТОРУ	обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору;	droom? No, he's in the bathroom. Where's your dog? It's in the garden. Where's my bag? It's on the chair. Where's the toilet? It's here/over there. Прилози и предлози за изражавање положаја – here, there, in, on Питања са Where. (Интер)културни садржаји: Култура становања: село, град.	
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/ непоседовање;	This is my ball. Is that your bike? I've got a dog. Have you got a pet? He/She's got two brothers. Who's got a/an...? Присвојни придеви my, your... Have got за изражавање припадања/ поседовања. (Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, кућни љубимци, играчке.	
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима.	Do you like ice cream? Yes, I do/ No, I don't. I like apples and oranges. I don't like milk or cheese. Do you like games? The Present Simple Tense глагола like (Интер)културни садржаји: Храна и пиће.	

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

наставне методе	наставни облици рада	наставна средства
<p>дијалoшка, демонстрaтивно- илустрaтивнa, објaшњeње, усменo изрaжaвaње, посмaтрaње, методa грaфичких рaдовa, пaнтoмимa, методa потпуног физичког одгoворa, хeуристичкa, текстуaлнa, активнa нaстaвa, методa игрe</p> <p>дијaлoшкa мoнoлoшкa метoдa прaктичних рaдовa вeрбaлнa експeримeнтaлнa игрoвнe активнoсти илустрaтивнa кoмпaрaтивни мeтoд илустрaтивно дeмoнстрaтивнa хeруистичкa активнa нaстaвa</p>	<p>фрoнтaлни индивидуaлни грoпни рaд у пaру тимски</p>	<p>уџбeник, рaднa свeскa, нaстaвни-рaдни листoви, aпликaцијe, илустрaцијe, сликe, кaртицe, постeри, ствaрни прeдмeти из нeпoсрeдног oкружeњa , видeо-прoјeктор, CD-дискoви, CD-плeјeр, кoмпјутeр, Интeрнeт, свeскe, лaптoп, луткe, игрaчкe.</p>

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
ученика	наставника		
<p>- посматра, разговара о посматраном, ради на илустрованим словарицама, црта, чита, рецитије, драматизује, смишља приче, користи дечју штампу и непознате текстове, слуша, практично комуницира, ређа слагалице од слова и слика, слободно и усмерено препричава, прича, описује на основу онога што је видео, доживео, осетио, саставља реченице, прави самостални речник, пише честитке, писма, пише по диктату и аутодиктат.</p>	<p>-прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања.</p>	<p>Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно: вођење ученичког картона, вежбе, тестови знања, разговор, контролне вежбе, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и продукти ученичких активности, домаћи задаци, писмени радови, илустрације, препричавање, драматизација, тематске дискусије.</p>	<p>Грађанско васпитање – идентитет, комуникација и сарадња. Планирање и извођење једноставне акције у одељењу. Српски језик – језичка култура. Математика – бројање и величинабића и предмета. Свет око нас – основна осећања и основне животне потребе. Породични дом и школа. Здрав начин живота. Музичка култура – слушање музике и извођење музике. Ликовна култура – облици, обликовање цртежа и обликовање слике. Традиција – празници и украшавање. Физичко и здравствено васпитање – моторичке вештине – ходање и трчање, бацање и хватање лопте, плес и ритмика. Здравствена култура и васпитање.</p>

Назив предмета: МАТЕМАТИКА

Разред :**први**

Годишњи фонд часова :**180 часова**

Недељни фонд часова : **5 часова**

Циљ : Циљ учења предмета математика је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ОБЛАСТ / ТЕМА		ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
1.ГЕОМЕТРИЈА	ПОЛОЖАЈ, ВЕЛИЧИНА И ОБЛИК ПРЕДМЕТА	По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: - одреди међусобни положај предмета и бића и њихов положај у односу на тло; - упореди предмете и бића по величини; - уочи и именује геометријске облике предмета из непосредне околине; - именује геометријска тела и фигуре; - групише предмете и бића са заједничким својством; - сложи/разложи фигуру која се састоји од познатих облика;	Просторне релације. Величина предмета и бића. Геометријска тела: лопта, коцка, квадар, ваљак, пирамида и купа. Геометријске фигуре: круг, правоугаоник, квадрат и троугао.	У овој области ће се користити групни рад, рад у пару и индивидуални рад у делу одређивања међусобног положаја, упоређивања величине и препознавање и именовања облика предмета, геометријских тела и фигура у зависности од индивидуалног напредовања ученика. При раду ће се користити следеће наставне методе: демонстративна, графичка, дијалогска, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, игролике активности (танграм), практичне манипулације (сецкање, моделовање, лепљење, преклапање фигура...) и сл. Наставна средстав : уџбеник, радна свеска, прибор, модели геометријских тела и облика, играчке, припремљени листићи, дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење канап, наставни листићи, жетони, апликације

ЛИНИЈЕ	- разликује: криву, праву,	Права, крива и	У овој области ће се користити
---------------	----------------------------	----------------	--------------------------------

		изломљену, затворену и отворену линију; - црта праву линију и дуж помоћу лењира;	изломљена линија. Затворена и отворена линија. Тачка и линија. Дуж.	фронтални облик рада, рад у пару и индивидуални рад у делу упознавања са појмом линија и различитим врстама линија. Посебна пажња ће се обратити на савладавање цртања правих линија и дужи, као и правилна употреба лењира у ту сврху. При раду ће се користити следеће наставне методе: демонстративна, графичка, дијалогска, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, моделовање положаја тачака. Наставна средстава : уџбеник, радна свеска, прибор, модели геометријских тела и облика, играчке, припремљени листићи, канап, наставни листићи, апликације, дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“ РТС, -платформа за учење, видео записи
2. БРОЈЕВИ		- броји унапред и уназад и са прескоком; - прочита, запише, упореди и уреди бројеве прве стотине и прикаже их на бројевној правој; - користи редне бројеве; - разликује парне и непарне бројеве, одреди највећи и најмањи број, претходника и следбеника;	Бројање, писање и читање бројева. Приказивање бројева помоћу тачака на бројевној правој. Упоредивање бројева. Редни бројеви. Сабирање и одузимање бројева у оквиру 20 и приказивање на бројевној правој.	У овој области ће се користити фронтални облик рада, групни рад, рад у пару и индивидуални рад у делу упознавања са појмом броја ослањајући се на предзнања ученика. Посебна пажња ће се посветити изграђивању појма броја кроз визуелну представу, визуелну кореспонденцију једнакобројних скупова елемената, пребројавање и повезивање са записом броја користећи

	<p>- користи појмове: сабирак, збир, умањеник, умањилац,</p>	<p>Сабирање и одузимање бројева до 100 без</p>	<p>цифре . Пребројавањем елемената ће се искористити и за полако увођење</p>
	<p>разлика;</p> <ul style="list-style-type: none"> - сабира и одузима два једноцифрена броја не записујући поступак; - сабира и одузима до 100 без прелаза преко десетице; - растави број на сабирке и примени замену места и здруживање сабирака ради лакшег рачунања; - реши текстуални задатак са једном операцијом; - разликује новчане апоене до 100 динара и упореди њихову вредност; - уочи правило и одреди следећи члан започетог низа; - прочита и користи податке са једноставнијег стубичног и сликовног дијаграма или табеле; 	<p>прелаза преко десетице и приказивање на бројевној правој. Својства сабирања. Откривање непознатог броја у једнакостима с једном операцијом. Динар, кованице и новчанице до 100 динара</p>	<p>ученика у област Мерење и мере. При раду на разумевању појмова сабирања и одузимања користиће се визуелно представљање сабирања на бројевној правој, бројевним дијаграмима и сликама. Научена таблица сабирања и одузимања ће помоћи разумевању начина откривања непознатог сабирка,умањиоца и умањеника, као и бржем и лакшем савладавању сабирања и одузимања бројева до 20 и даљи рада са бројевима до 100. У исто време увођења блокова бројева до 10,20 и 100 уводиће се и појам новца и новчаних апоена и њихово упоређивање.</p> <p>При раду ће се користити следеће наставне методе: демонстративна, графичка, дијалошка, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, игра.. Наставна средстав : уџбеник, радна свеска, прибор, модели геометријских тела и облика, играчке, припремљени листићи, канап,наставни листићи,апликације, дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење, видео записи</p>

3. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	измери дужину задатом, нестандартном јединицом мере; - преслика тачке и фигуре у	Мерење дужине нестандартним јединицама мере.	У овој области ће се користити фронтални рад, рад у пару као и индивидуални кроз практичне активности а све у циљу разумевања
	квадратној мрежи на основу задатог упутства.		појма мерења и упоређивања датих дужина нестандартним јединицама мере. Користиће се различите јединице мере (сламчица, кораци,...) за мерење дужина, приказиваће се резултати у табели и на дијаграмима и упоређивати дужине. При раду ће се користити следеће наставне методе: демонстративна, графичка, дијалошка, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, игра. Наставна средства : уџбеник, радна свеска, прибор, припремљени листићи, канап, сламка, спајалица, наставни листићи, апликације дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,- платформа за учење, видео записи

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставник	Ученик	<p>- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, оцењивањем групног рада, задацима вишеструког избора, посматрањем ангажованости на часу,</p>	<p>У области Геометрије - Положај, облик и величина предмета - изводиће се корелација са предметима: СОН у области Оријентација у простору; Ликовна култура у области Односи у видном пољу (облици, положај облика у у простору и равни) и Обликовање. -Линија – изводиће се корелација са садржајима из предмета : Ликовна култура у области</p>
<p>Организатор наставног процеса, наводи на повезивање и примену знања, подстиче на логичко мишљење, усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, упућује ученике да користи уџбеник и друге изворе знања.</p>	<p>Посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, открива релације и изражава их, закључује, групише, проверава, математички се изражава, пребројава, броји, сређује по редоследу, рачуна, мери и процењује, примењује стечена знања, прави моделе</p>		
		<p>рада, задацима вишеструког избора, посматрањем ангажованости на часу,</p>	<p>Обликовање – обликовање цртежа. У области Бројева корелација ће се одвијати са садржајима из предмета: Музичка култура – Слушање музике</p>

		<p>ученичких радова и продуката ученичких активности (моделовања, слагања фигура,...) и сл. - У циљу провере остварености исхода и стандарда користиће се: тестови знања, задаци вишеструког избора, разговор и сл.</p>	<p>("Учимо да бројимо" Б.Милићевић; и сл.) Физичко васпитање – Моторичке вештине (Ходање и трчање, скакање и прескакање, бацање и хватање, вежбе на тлу) У области Мерење и мере корелација ће се одвијати са предметима: Ликовна култура (облици)</p>
--	--	---	---

Назив предмета: СВЕТ ОКО НАС

Разред: први

Годишњи фонд часова: 72 часа

Недељни финд часова: 2 часа

Циљ: Циљ учења предмета свет око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ОБЛАСТИ / ТЕМЕ		ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
1.НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ	ЈА И ДРУГИ	- препозна и искаже радост, страх, тугу и бес уважавајући себе и друге; - правремено и примерено ситуацији	Основна осећања (радост, страх, туга и бес). Основне животне потребе (дисање, храна, вода, спавање и	У овој области најзаступљенији облик би морао бити фронтални, групни и индивидуални начин рада због остваривања исхода који захтевају препознавање и разумевање појма осећања уз уважавање себе и других,
		искаже своје основне животне потребе за храном, водом и одласком у тоалет;	потреба за тоалетом). Сличности и разлике по полу, старости, способностима и интересовањима.	дуализам права и обавеза ученика, као и утврђивање знања о о основним животним потребама и њиховом начину остваривања. При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, игра. Наставна средстав : уџбеник, радна свеска, прибор, припремљени листићи. Буквар дечјих права, слике, пригодни радови, текст, наставни лист, дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење, видео записи.

	<p>ПОРОДИЧНИ ДОМ, ШКОЛА</p>	<p>се понаша тако да уважава различитости својих вршњака и других људи; - придржава се договорених правила понашања у школи и прихвата последице ако их прекрши; - сарађује са вршњацима у заједничким активностима;</p>	<p>Групе људи: породица, школска заједница, разред, одељење, суседи. Права и обавезе чланова група. Правила понашања појединаца и групе. Празници: породични, школски.</p>	<p>У овој области најзаступљенији облик би морао бити групни начин рада због остваривања исхода који захтевају освешћивање и проналажење свог места у групи, развијање правилног разумевања дуализма права и обавеза човека као друштвеног бића. При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, игра.</p> <p>Наставна средстав : уџбеник, радна свеска, прибор, припремљени листићи, Буквар дечјих права, слике, пригодни радови, текст, наставни лист. дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење, видео записи</p>
--	--	--	--	--

	<p>ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ</p>	<p>- одржава личну хигијену и адекватно се одева у циљу очувања здравља; - чува своју, школску и имовину других; - прати инструкције одраслих у опасним ситуацијама: поплава, земљотрес, пожар; - својим речима опише пример неке опасне ситуације из свог непосредног окружења; - примењује правила безбедног понашања на путу од куће до школе приликом кретања улицом са и без тротоара и преласка улице</p>	<p>Здрав начин живота: становање, одевање, исхрана, лична хигијена, рад, одмор. Безбедно понашање у саобраћају на путу од куће до школе (кретање улицом са и без тротоара, прелажење преко улице, безбедно место за игру). Опасне ситуације по живот, здравље и околину, превенција и правилно понашање (у дому и школској средини, саобраћају, током природних непогода).</p>	<p>У овој области најзаступљенији облик би морао бити фронтални, групни и индивидуални начин рада због остваривања исхода који захтевају препознавање и разумевање појма дуализам права и обавеза ученика, као и утврђивање знања о важности здравља и безбедности, развијање навика ради њиховог очувања, препознавање опасних ситуација и правовремено реаговање.</p> <p>При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска, илустративна, објашњења, хеуристичка, показивања, игра, активна настава.</p> <p>Наставна средства : уџбеник, радна свеска, прибор, припремљени листићи Буквар дечјих права, слике, пригодни радови, текст, наставни лист, уџбеник енциклопедије. дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење, видео записи</p>
--	------------------------------------	---	---	---

	<p>ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ И ВРЕМЕНУ</p>	<p>- снађе се у простору помоћу просторних одредница: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичних објеката; - одреди време својих активности помоћу временских одредница: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра;</p>	<p>Кретање и сналажење у простору у односу на просторне одреднице: напред-назад, лево-десно, горе-доле и карактеристичне објекте. Сналажење у времену у односу на временске одреднице: делови дана, обданица и ноћ, дани у недељи, пре, сада, после, јуче, данас, сутра, прекјуче, прекосутра.</p>	<p>У овој области би морали бити коришћени сви облици рада због остваривања исхода који захтевају да се ученичка претходна знања и искуства систематизују и освесте ради безбедости и потребе остваривања свакодневних активности ученика.</p> <p>При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска, илустративна, демонстративна, амбијентална, активна настава, хеуристичка, показивања, игра.</p> <p>Наставна средства : уџбеник, радна свеска, прибор, припремљени листићи, слике, пригодни радови, текст, наставни лист. дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,-платформа за учење, видео записи</p>
	<p>ЧОВЕК СТВАРА</p>	<p>- посматрањем и опипавањем предмета одреди својства материјала: тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко;</p>	<p>Човек ради и ствара (материјали и средства за рад, производи људског рада). Материјали за израду предмета (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина) и њихова својства (тврдо-меко, провидно-непровидно, храпаво- глатко).</p>	<p>У овој области би морали бити коришћени сви облици рада због остваривања исхода који захтевају да се ученичка претходна знања и искуства систематизују, при чему ће се користити различите активности које захтевају употребу свих чула у директној вези са предметима из непосредне околине.</p> <p>При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска, илустративна, хеуристичка, показивања, игра. демонстративна,</p>

				<p>текстуална, амбијентална, разговор, активна настава, експериментална</p> <p>Наставна средстав : уџбеник, радна свеска, прибор, предмети направљени од различитог материјала, слике, пригодни радови, текст, наставни лист, материјал за оглед, уџбеник енциклопедије, припремљени листићи. дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,- платформа за учење, видео записи</p>
	РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	<ul style="list-style-type: none"> - учествује у извођењу једноставних огледа којима испитује природне феномене; - разликује природу од производа људског радана примерима из непосредног окружења; - препознаје облике појављивања воде у непосредном окружењу: потоци, реке, баре, језера; - препознаје изглед земљишта у непосредном окружењу: равница, брдо, планина; - идентификује биљке и животиње из непосредног окружења на основу њиховог спољашњег изгледа; 	<p>Сунчева светлост и топлота.</p> <p>Основна својства ваздуха: провидност, мирис, кретање.</p> <p>Облици појављивања воде: потоци, реке, баре, језера, киша, снег.</p> <p>Облици појављивања воде у непосредном окружењу.</p> <p>Основна својства воде: укус, мирис, провидност, раствара поједине материјале.</p> <p>Изглед земљишта: равница, брдо, планина.</p> <p>Изглед земљишта у непосредном окружењу.</p> <p>Основна својства земљишта: боја,</p>	<p>У овој области би морали бити коришћени сви начини рада због остваривања исхода који захтевају да се ученичка претходна знања и искуства систематизују, постепено надограде са посебним акцентом на истицање човека као дела живе природе и важност његових чула у свакодневном животу и спознавању света око нас. Уз различите активности ће се развијати навике брижљивог односа према околини и живом свету у њој, у циљу каснијег разумевања концепта одрживог развоја.</p> <p>При раду ће се користити следеће наставне методе: дијалогска, илустративна, хеуристичка, показивања, игра. демонстративна, текстуална, амбијентална, разговор, активна настава, експериментална</p> <p>Наставна средстав : уџбеник, радна свеска, прибор, предмети направљени</p>

		<p>уочава разноврсност биљака и животиња на основу спољашњег изгледа;</p> <p>препознаје главу, труп,руке и ноге као делове тела и њихову улогу у његовом свакодневном животу;</p> <p>препознаје улогу чула вида, слуха, мириса, укуса и додира у његовом свакодневном функционисању и сазнавању окружења;</p> <p>штеди воду и одлаже отпад на предвиђена места;</p> <p>се понаша тако да не угрожава биљке и животиње у непосредном окружењу;</p> <p>повезује резултатеучења и рада са уложеним трудом.</p>	<p>растреситост, влажност;</p> <p>Карактеристичне биљке и животиње у непосредном окружењу.</p> <p>Изглед и делови тела биљака.</p> <p>Изглед и делови тела животиња на примерима сисара, птица, риба, инсеката.</p> <p>Човеково тело - делови тела (глава, труп, руке и ноге) и чула (вида, слуха, укуса, мириса и додира).</p> <p>Значај воде, ваздуха, земљишта, сунчеве светлости и топлоте за живот биљака, животиња/човека.</p> <p>Одговоран однос човека према животној средини (штедња воде, одлагање отпада на предвиђена места, брига о биљкама и животињама).</p>	<p>од различитог материјала, слике, пригодни радови, текст, наставни лист, материјал за оглед, уџбеник енциклопедије, припремљени листићи. дигитални уџбеници, он лине квизови, ППТ презентације, „Планета“РТС,- платформа за учење, видео записи</p>
--	--	---	---	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставник	Ученик		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, наводи на повезивање и примену знања	Посматра, описује, групише, испољава, препознаје, упоређује, именује, процењује, групише, прати, истражује, ствара, игра се, бележи, експериментише, сналази се у простору и времену, сазнаје, ствара, сакупља, осмишљава, реализује	- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, остваривање се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, оцењивањем групног рада, посматрањем ангажованости на часу, напредовања и остварености исхода, ученичких радова и продуката ученичких активности (моделовања, експериментисања, истраживања, ..) и сл.	У оквиру теме Ја и други и Породични домаћини, корелација ће се одвијати са предметима: Српски језик – анализом одређених текстова, Музичка култура – слушањем и извођењем музике одређених садржаја ("Кад си срећан", "Другарство" Д. Лаковић; "Најлепша мама на свету" А. Кораћ и сл.) Грађанско васпитање – кроз све области и теме Ликовна култура – Споразумевање (традиција) У оквиру теме Здравље и безбедност корелација ће бити остварена са предметима: Српски језик – анализом одређених текстова Музичка култура – слушањем и извођењем музике одређених садржаја ("Како се прелази улица" Б. Милићевић, "Успорите поред школе", "Саобраћајац" Н. Хиба, и сл.) Физичко васпитање – све области и теме. У оквиру теме Оријентације у простору и времену корелација ће се одвијати кроз садржаје предмета: Математика - област Геометрије-

			<p>Положај, облик и величина предмета; Музичка култура – слушањем и извођењем музике одређених садржаја ("Седмица"М.Субота,и сл) У оквиру теме Човек ствара корелација ће се остваривати са предметима: Ликовна култура – Ликовна култура и окружење , Односи у видном пољу, Обликовање. У оквиру теме Разноврсност природе корелација ће бити са предметима: Српски језик – анализом одређених текстова, Музичка култура – слушањем и извођењем музике одређених садржаја ("Ал је леп овај свет","Бубамара"и сл.) Ликовна култура – Обликовање, Односи у видном пољу и сл.</p>
--	--	--	---

Циљ : Циљ учења предмета ликовна култура је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ОБЛАСТИ / ТЕМЕ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
1.ЛИКОВНА КУЛТУРА И ОКРУЖЕЊЕ	- опише, својим речима, визуелне карактеристике по којима препознаје облике и простор;	Простор. Отворени и затворени простор, природа и простор који је човек обликовао. Карактеристичне визуелне	Часови ликовне културе пружају велике могућности за развијање компетенција ученика. Наставник ће посебну пажњу посвећивати
	<ul style="list-style-type: none"> - пореди своје утиске и утиске других о уметничким делима, изгледу објеката/предмета и облицима из природе и окружења; - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; - повеже одабрану установу културе са њеном наменом; - поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе. 	<p>одлике по којима се препознаје врста простора. Значај чувања споменика или значајних објеката у најближем окружењу. Значај уређења простора у коме ученик борави.</p> <p>Уметничка занимања и продукти. Слика - сликар, вајар - скулптура, фотограф - фотографија... Изглед употребних предмета које су дизајнирали уметници.</p> <p>Установе културе (биоскоп, музеј, галерија, позориште, библиотека...). Правила понашања и облачења у различитим установама културе, договорена правила понашања.</p>	<p>избору облика ,метода и средства за рад у зависности од одређене наставне јединице а у циљу развоја индивидуалног потенцијала ученика, да подржи развој опажања и стваралачког мишљења. Остваривање исхода ће се реализовати постепено и континуирано кроз разноврсне активности и корелацију са другим предметима. Наставник ће посебну пажњу посвећивати избору облика ,метода и средства за рад у зависности од одређене наставне јединице а у циљу развоја индивидуалног потенцијала ученика.</p> <p>Важан задатак наставника ја да у складу са предзнањем ученика као и њиховим индивидуалним способностима развија њихову креативност кроз разноврсне задатке и активности.</p>

<p>2.ОДНОСИ У ВИДНОМ ПОЉУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - одреди, самостално и у сарадњи са другима, положај облика у простору и у равни; - црта на различитим подлогама и форматима папира; 	<p>Облици. Облици из природе, облици које је створио човек, правилни и неправилни облици. Својства облика (цело, део, велико, мало, високо, ниско, краће, дуже, уско, широко, светло, тамно, обојено, безбојно, једнобојно, шарено, меко, тврдо, глатко, храпаво, обло, рогљасто).</p> <p>Положај облика у простору и у равни (горе, доле, између, испод, у, на, испред, иза, усправно, положено, косо, лево, десно).</p> <p>Кретање. Покретни и непокретни облици. Кретање бића и машина. Смер кретања облика (налево, надесно, нагоре и надоле). Безбедност у саобраћају - илузија величине покретних и непокретних објеката у односу на удаљеност од посматрача.</p> <p>Светлост и сенка. Природни и вештачки извори осветљења. Промена осветљености у току дана. Изглед облика и сенке у зависности од осветљења.</p>	<p>У свом раду наставник ће бирати и користити различите методе у току часа. То су : вербално-текстуална метода (монолошка, дијалошка и рад са текстом), , показивачка метода (илустрација и демонстрација), метод сазнавања кроз праксу, откривачка и проблемска метода.</p> <p>Наставна средства ће се користити у зависности од ученичких могућности, способности и предзнања. Могу бити разноврсна као : оловка, креде у боји, предмети у учионици или домаћинству, дрвене бојице, водене боје, пластелин, глинамол, чачкалице и остали материјали, фломастери, штапићи, сламке, текст, кутије, кесе, торба, мрежа, играчке, колаж папир, вуница, дугмићи, лишће, лепак, маказе, жица, фолија, плодови, амбалажа, делови играчака и сл., дигитални уџбеници, ППТ презентације, „Планета“ РТС, -платформа за учење, видео записи.</p>
<p>3.ОБЛИКОВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - користи материјал и прибору складу са инструкцијама; - обликује једноставне фигуре од меког материјала; - одабере, самостално, начин 	<p>Материјал и прибор. Поступци правилног и безбедног руковања и одржавања материјала, прибора и радне површине, значај одржавања хигијене и безбедног</p>	

	<p>спајања најмање два материјала;</p> <ul style="list-style-type: none"> - преведе једноставне појмове и информације у ликовни рад; - изрази, материјалом и техником по избору, своје замисли, доживљаје, утиске, сећања и опажања; - преобликује, сам или у сарадњи са другима, употребне предмете мењајући им намену; 	<p>руковања прибором.</p> <p>Обликовање скулптуре. Обликовање меких материјала поступком додавања. Спајање разноврсних материјала.</p> <p>Обликовање цртежа. Врсте линија (отворена, затворена, права, крива, светла, тамна, широка, уска, дугачка, кратка, непрекинута, испрекидана, груба, нежна, спирална, таласаста, степенаста...). Изражајна својства линија у односу на материјал и прибор.</p> <p>Обликовање слике. Боја природних облика и боја облика које је створио човек. Изражајна својства боје у односу на материјал и прибор.</p> <p>Преобликовање. Предмети и материјал погодни за преобликовање (оштећени предмети, амбалажа, остаци тканина...).</p> <p>Различите информације као мотивација за стваралачки рад. Природа и непосредно окружење; машта и стварни догађаји; приче, песме и текстови из књига и часописа за децу и уџбеника, уметничка дела...</p>	
--	---	--	--

<p>4.СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изрази познате појмове мимиком и покретом тела, без звука; - повеже одабрану установу културе са њеном наменом; - поштује договоре и правила понашања и облачења приликом посете установама културе 	<p>Читање визуелних информација. Илустрација у дечјим књигама и уџбеницима. Стрип. Цртани и анимирани филм - традиционално урађени (слободоручно обликовани или нацртани ликови) и савремени (урађени у апликативном програму). Прича у цртаном и анимираном филму. Изглед места и ликова.</p> <p>Знак. Графички знак (ноте, слова и цифре), гестовни и звучни знак. Лепо писање. Украсна слова.</p> <p>Традиција. Празници и украшавање.</p> <p>Невербално изражавање. Пантомима, игре, перформанс.</p>	
-------------------------------	---	---	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује	Посматра, опипава, објашњава, црта, слика, изражава, ствара, дискутује, комуницира, закључује, мисли, креира, прави, лепи, спаја, оцењује	- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације,	у области Ликовне културе и окружења као и поразумевања корелација ће се одвијати са предметима: СОН- Породични дом, школа (правила понашања, права и обавезе), Човек ствара (производи људског рада, материјали за израду предмета и њихова својства), Разноврсност природе (изгледи биљака, животиња, човека)
		посматрањем ангажованости на часу, његовог напредовања и остварености исхода, самооцењивањем, излагањем ученичких радова и продуката ученичких активности, (цртања, сликања моделовања, спајања, истраживања,...) и сл.	Српски језик – изражавање својих утисака, критике. У области Односи у видном пољу и Обликовање корелација ће бити најчешће заступљена са предметима: Математика- (облици, положај облика у у простору и равни, линија) СОН – Здравље и безбедност (величина предмета у даљини и његово приближавање -аутомобил) Физичко и здравствено васпитање – кретање и сенке, светлост, обликовање слова и бројева телом,... и сл.

Циљ : Циљ учења предмета музичка култура је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ОБЛАСТИ / ТЕМЕ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
1.СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- објасни својим речима утиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело и зашто је тишина важна; - разликује одабране звукове и тонове,	Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима. Однос звук - лик, музика - радња. Композиције које илуструју различита осећања. Звук и тон (извори). Звуци тела (пулс, куцање срца, дисање...). Звуци из природе и окружења. Звучни знак (школско	Специфичност наставе узичке културе захтева стално прожимање свих области и тематских јединица.Настава је усмерена на остваривање

	<p>певање/свирање; хор/један певач/група певача; оркестар/један свирач/група свирача, боју различитих певачких гласова и инструмената и музичке изражајне елементе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна музички почетак и крај и понављање теме или карактеристичног мотива у слушаном делу; - повезује музичко дело у односу на њему блиске ситуације, врсту гласа и боју инструмента са карактером дела; - поштује договорена правила понашања при слушању музике; - користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; 	<p>звоно, аутомобилска сирена...).</p> <p>Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак - дуг), јачина (гласан - тих), висина (висок - дубок).</p> <p>Тишина и одсуство звука.</p> <p>Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената.</p> <p>Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар).</p> <p>Различити жанрови везани за ситуације значајне за ученике (празници, приредбе, свечаности, рођендани, венчања, новогодишње и божићне песме...).</p> <p>Музичка прича.</p> <p>Карактер дела и елементи музичке изражајности (условљеност).</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Музика и здравље.</p> <p>Носиоци звука (це-де плејер, ем пе 3 плејер, рачунар...).</p>	<p>исхода а то се мора реализовати искуственим учењем, што подразумева активно слушање музике као и лично музичко изражавање ученика.</p> <p>Наставник у реализацији овог предмета мора користити глас, покрете и музичке инструменте.</p> <p>Облици рада ће поред индивидуалног бити рад у групама и фронтални.</p> <p>Активности на часу музичке културе морају се одвијати паралелно или да једна произилази из друге.</p> <p>Наставник ће давати јасно формулисана упутства на шта да се усмери пажња при слушању композиције.</p> <p>При слушању дозвољаваће им се слобода емотивног изражавања и самосталног објашњавања осећања и запажања после одслушане композиције.</p> <p>Наставна средства (композиције) ће бити прилагођена узрасту и могућностима разумевања садржаја .</p>
--	--	--	--

2.ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - изговара у ритму уз покрет бројалице; - пева по слуху песме различитог садржаја и расположења; - пева по слуху уз покрет народне песме, музичке игре; - примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању; - свира по слуху звучне ономатопеје и илустрације, ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма; - повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, ритам са графичким приказом; - објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; 	<p>Изговор бројалице у ритму уз покрет - плескање, пуцкетање прстима, корачање, дланом о надланицу, ударом о клупу. Звучне ономатопеје и илустрације. Држање тела и дисање - правилан начин певања.</p> <p>Правилна дикција - изговарање брзалица и бројалица.</p> <p>Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера.</p> <p>Певање песама уз покрет - песме уз игру и народне песме.</p> <p>Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (до-зелено, ре-браон, ми-жуто, фа-плаво и сол-црвено).</p> <p>Дечји ритмички инструменти и начини свирања на њима.</p> <p>Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме - пулс, ритам, груписање удара.</p> <p>Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима - песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.</p> <p>Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.</p> <p>Свирање графички представљеног ритма.</p> <p>Музички бонтон.</p>	<p>Наставник ће водити рачуна да избор песама који се пева одговара гласовним могућностима ученика, узрасту ученика у односу на тематику, ритам, артикулацију мелодијских скокова и сл.</p> <p>Извођење ритмичких ангажмана ће се реализовати фронтално и у највише две групе.</p> <p>Највише ће се користити активно учествовање сваког ученика у раду у складу са својим могућностима.</p> <p>Наставна средства су : Уџбеник, ЦД, музички инструменти, радио апарат, бојице, дечји музички инструменти Орфовог инструментарија, звучници за озвучење, графички прикази.</p>
3.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	<ul style="list-style-type: none"> - направи дечје ритмичке инструменте; - ствара звучне ефекте, покрете уз музику, мању ритмичку целину помоћу различитих извора звука, ритмичку 	<p>Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала.</p> <p>Стварање звукова из непосредне околине и природе спонтаном или договореном</p>	<p>Наставник ће у овој области подстицати ученике да импровизују и истражују начине на који ће</p>

	<p>пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, музичко питање и одговор на ритмичким удараљкама, једноставну мелодију на краћи задати текст; - изабере према литерарном садржају одговарајући музички садржај.</p>	<p>импровизацијом. Креирање сопствених покрета уз музику која се изводи или слуша. Стварање звучних ефеката и једноставне ритмичке пратње користећи различите изворе звука. Бирање инструмената на основу звука и стварање једноставне ритмичке пратње уз бројалице, песме и музичке игре. Стварање мањих ритмичких целина на основу музичког искуства - изговором у ритму, различитим покретима, предметима и дечјим ритмичким инструментима. Стварање музичких питања и одговора на дечјим ритмичким инструментима у дијалогу. Стварање једноставне мелодије на краћи текст. Бирање познатих музичких садржаја, звучних ономотопеја и илустрација за стварање звучне приче - праћење литерарног текста.</p>	<p>изражавати музички доживљај.Облици рад у овој области су: импровизација покрета, израда дечјих музичких инструмената, компоновање мелодије на дати текст, илустрација доживљаја, повезивање музичког са литерарним садржајима, питања и одговори и сл. Ученици ће се подстицати да активно учествују у раду и својим идејама изразе своје музичке доживљаје.</p>
--	--	---	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност	Уочава, слуша, пева, изражава се, комуницира, истражује, свира, уочава, закључује, игра, црта.	- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, сагледавањем општег ангажовања и рад ученика, његово	Корелација ће се одвијати са следећим предметима: Српски језик – у правилном изговору гласова, дикцији, правилном дисању, различити литерарни садржаји, Математика- ритам извођења песама (бројалица) ће се повезивати са
		напредовање и оствареност исхода .	бројевима, Физичко и здравствено васпитање – игра и покрет у одређеном ритму музике, Ликовна култура – изражавање музичког доживљаја кроз ликовно обликовање. СОН- повезивање садржаја овог предмета са песмама сличне или исте тематике.

Назив предмета: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред: први

Годишњи фонд часова: 108 часова

Недељни фонд часова: 3 часа

Циљ: Циљ учења предмета физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ОБЛАСТИ / ТЕМЕ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања); - правилно изведе вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - разликује правилно од неправилног држања тела и правилно држи тело; - примењује правилну технику дисања приликом вежбања; 	<ul style="list-style-type: none"> Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. 	<p>Настава ће бити организована као редовна настава и ваннаставне активности (спортско-рекреативне активности, недеља школског спорта, активности у природи, школска такмичења, корективно-педагошки рад)..</p> <p>У раду ће се примењивати диференцирани облици рада у складу са могућностима ученика, просторним условима, а све у циљу постизања исхода. Поред вежби усклађених</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - користи основну терминологију вежбања; 		са програмским садржајима, преовлађиваће

МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ	ХОДАЊЕ И ТРЧАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - комбинује и користи усвојене моторичке вештине у игри и у свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; 	<p>Ходање:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кратким корацима, - дугим корацима, - у различитом ритму, - ходање са реквизитом, - ходање са променом, правца и смера. <p>Техника трчања:</p> <ul style="list-style-type: none"> - трчање преко препрека, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање 20 м са стартом из различитих почетних положаја, - игре са коришћењем научених облика ходања и трчања. 	<p>игра и садржаји који захтевају прецизност извођења. Свим активностима ће претходити тачна упутства наставника и приказ вежби. Биће примењиван индивидуализован приступ у раду. Напреднији ученици ће реализовати проширене садржаје, а ученицима који не успевају да усвоје неке садржаје оставиће се могућност да их оствари у наредном периоду.</p>
	СКАКАЊЕ И ПРЕСКАКАЊЕ	<p>Поскоци у месту. Поскоци у кретању. Скакања удаљ. Скакања увис. Прескакање дуге вијаче. Вежбе скакања и прескакања упором рукама. Игре уз коришћење различитих облика скакања и прескакања.</p>	<p>Ученици могу бити ослобођени практичног дела програма наставе физичког и здравственог васпитања на основу препоруке изабраног лекара за одређени период. Наставник сачињава посебан програм рада који се заснива на усвајању теоријских и васпитних садржаја у складу са програмом. У раду ће се користити различита наставна средства прилагођена узрасту и могућностима ученика:</p>	

	<p>БАЦАЊЕ И ХВАТАЊЕ</p>		<p>Бацање лоптице из места у даљину и у циљ. Бацање лоптице из кретања. Бацање лопте увис. Вођење лопте. Додавање лопте. Игре са вођењем, додавањем лопте и гађањем у циљ.</p>	<p>разни предмет, објекти непосредне стварности, палице, лопте, картони са бројевима, мараме, шал, санке, грудве, вратило, козлић, реквизити, клупа, греда, струњаче, столице, кутије, школске торбе, књиге, ластиш, ЦД, шведска клупа, канап, трака, сандук, обручи, касета, вијаче, табла, листови хартије, штоперица,.. Методе рада на часовима ће бити прилагођене одређеним садржајима : демонстративна, дијалoшка, метода практичног вежбања, метода усменог излагања.</p>
	<p>ПУЗАЊА, ВИШЕЊА, УПОРИ И ПЕЊАЊА</p>		<p>Пузања на тлу. Пењања. Провлачења. Вис лежећи опружено. Помицања улево и удесно у вису лежећем и вису слободном. Упори.</p>	

	<p>ВЕЖБЕ НА ТЛУ</p>		<p><i>Основни садржаји</i> Основни ставови и положаји. Поваљка на леђима. Став на лопатицама (свећа). Колут напред из чучња у чучањ. Поваљка на стомаку. Састав од научених елемената. Игре са усвојеним вежбама.</p> <p><i>Проширени садржаји</i> Колут назад из чучња у чучањ, низ косу површину. Одељењско такмичење са задатом комбинацијом вежби.</p>	
	<p>ВЕЖБЕ РАВНОТЕЖЕ</p>		<p>Ходање по линији. Ходање по шведској клупи. Лагано трчање на шведској клупи или ниској греди. Кратак састав на линији обележеној на тлу, шведској клупи и ниској греди.</p>	

	ВЕЖБЕ СА РЕКВИЗИТАМА		<p>Вежбе обликовања са реквизитима. Трчања, поскоци и скокови уз коришћење реквизита. Дизање и ношење предмета и реквизита на различите начине. Елементарне игре са реквизитима. Игре са ластишом.</p>	
	ПЛЕС И РИТМИКА	<p>- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; - игра дечји и народни плес</p>	<p>Ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз плесак и уз музичку пратњу. Галоп напред. Дечији поскок. Њихање и кружење вијачом или траком. Суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред. Народно коло по избору.</p>	
	ПОЛИГОНИ		<p>Комбиновани полигон од усвојених вештина (вежби).</p>	

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	КУЛТУРА ВЕЖБАЊА И ИГРАЊА	<ul style="list-style-type: none"> - поштује правила понашања на просторима за вежбање; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; - поштује правила игре; - навија фер и бодри учеснике у игри; - прихвати сопствену победу и пораз; 	<p>Основни термини у вежбању. Вежбам безбедно. Чувам своје и туђе ствари. Правила елементарних игара. Некад изгубим, а некада победим. Навијам фер.</p>	
	ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - наведе делове свога тела и препозна њихову улогу; - уочи промену у расту код себе и других; - уочи разлику између здравог и болесног стања; - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања; - одржава личну хигијену; - учествује у одржавању простора у коме живи и борави; - схвати значај коришћења воћа у исхрани; - правилно се понаша за столом. 	<p>Упознај своје тело. Растемо. Видим, чујем, осећам. Моје здравље. Ко све брине о мом здрављу. Лична хигијена. Хигијена простора у коме живим. Хигијена простора у коме вежбам. Животне намирнице и правилна исхрана. Заједно за столом.</p>	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује, посматра, демонстрира, похваљује, разговара	Хода и трчи на различите начине, ради вежбе обликовања, игра се дечјих игара, скаче у даљ, увис, прескаче вијачу, баца и хвата лоптуна различите начине, пење се на различите начине уз различите предмете, клечи, чучи, скаче, изводи колут напред, назад, одскаче, наскаче, прескаче, диже и носи реквизите самостално и у групи, или пару, изводи основне гимнастичке елементе, дружи се, навија, процењује, хода у пару са обилажењем различитих препрека, хода по греди, трчи у страну, у назад, у колони, изводе основне гимнастичарске елементе.	- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, сагледавањем општег ангажовања и рад ученика, његово напредовање и оствареност исхода у складу са индивидуалним могућностима.	Садржаји овог предмета ће се реализовати у корелација са садржајима из предмета: СОН- област Здравље и безбедност Музичка култура – песме различитог садржаја и ритма ће бити мотивација за извођење одређених покрета (Плес и ритмика) Грађанско васпитање – фер игра и навијање, неговање такмичарског духа, прихватање пораза и победе на социјално прихватљив начин.

Назив предмета: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

Разред: први

Годишњи фонд часова: 36 часова

Недељни фонд часова: 1 час

Циљ: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет је развијање дигиталне компетенције ученика ради њиховог оспособљавања за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развој алгоритамског начина размишљања.

Предмет Дигитални свет намењен је развијању дигиталне компетенције код ученика првог разреда основне школе. Програм наставе и учења за први разред оријентисан је на процес учења и остваривање исхода.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи предмет Дигитални свет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика, који су груписани у три наставне теме: Дигитално друштво, Безбедно коришћење дигиталних уређаја и Алгоритамски начин размишљања.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	<ul style="list-style-type: none">- препозна дигиталне уређаје из окружења и именује неке од њих;- наведе неке од животних ситуација у којима дигитални уређаји олакшавају обављање послова;- упореди начине рада и живота људи пре и после појаве дигиталних уређаја;- упореди начине креативног изражавања са дигиталним уређајима и без њих;- користи дигиталне уџбенике за учење (самостално и/или уз помоћ наставника);- упореди дигитални и папирни уџбеник;	<p>Различит изглед дигиталних уређаја.</p> <p>Дигитални уређаји у различитим занимањима.</p> <p>Учење уз помоћ дигиталних уџбеника.</p> <p>Креативно изражавање са дигиталним уређајима и без њих.</p> <p>Комуникација посредством дигиталних уређаја.</p> <p>Дигитални уређај и паметни дигитални уређај.</p> <p>Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p> <p>Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела,</p>	<p>Наведене исходе могуће је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика, укључујући и могућност да само наставник располаже дигиталним уређајем. Уколико наставник има на располагању одговарајуће дигиталне уређаје (рачунаре, таблете, мобилне телефоне, роботе и друге физичке дигиталне уређаје...), ученици треба да их користе на начин који директно доприноси остваривања дефинисаних исхода учења.</p> <p>Обуку ученика за коришћење дигиталних уџбеника наставник</p>

	<p>упореди традиционалне видове комуникације са комуникацијом посредством дигиталних уређаја;</p> <p>наведе неке од карактеристика „паметног“ дигиталног уређаја;</p> <p>– наведе на који начин дигитални уређаји могу да допринесу упознавању културне баштине;</p> <p>наведе основна правила за коришћење дигиталних уређаја како не би угрозио здравље;</p> <p>наведе неке од здравствених ризика везаних за прекомерно или неправилно коришћење дигиталних уређаја;</p> <p>доведе у везу начин одлагања електронског отпада са загађењем животне средине;</p> <p>наброји основне податке о личности;</p> <p>објасни зашто саопштавање података о личности представља ризично понашање при комуникацији помоћу дигиталних уређаја;</p> <p>именује особе или институције којима се треба обратити за помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које</p>	<p>време пред екраном, дигитални уређај као отпад).</p> <p>Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја.</p> <p>Помоћ у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин.</p> <p>Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке).</p> <p>Разлагање проблема на мање целине.</p> <p>Осмишљавање корака који воде до решења једноставног проблема.</p> <p>Тумачење постојећих и креирање алгоритама изражених симболима.</p> <p>Уочавање и исправљање грешака у алгоритму.</p> <p>Тумачење понашања дигиталног уређаја у односу на приказани алгоритам.</p>	<p>треба да спроводи планирано, у више наврата, у ситуацијама када дигитални уџбеник пружа могућности које премашују традиционални и доприноси разумевању наставног садржаја различитих предмета, те конструкцији и функционализацији знања. На часовима наставник треба да омогући ученицима да искажу своје виђење предности и мана дигиталних уџбеника.</p> <p>Ученици треба да решавају тестове у уџбеницима и играју образовне игре, а све у контексту конструкције конкретних знања и јачања дигиталне компетенције.</p> <p>Наставник треба да демонстрира и, заједно са ученицима примени начине коришћења дигиталних уређаја на безбедан начин по здравље.</p> <p>Дигитални уређаји захтевају пажљиво руковање и одговарајућу заштиту од неовлашћеног приступа. Ученике треба упознати са неколико важних принципа физичке заштите дигиталног уређаја (не доводити уређај у контакт са течностима, посебно слатким пићима, штитити га од прашине, излагања прекомерној топлоти,</p>
--	--	---	---

	<p>комуницирају на неприхватљив начин;</p> <ul style="list-style-type: none"> - наведе основне препоруке за руковање дигиталним уређајем на одговоран начин (примена мера физичке заштите) и објасни зашто је важно примењивати их; - анализира једноставан познати поступак/активност и предлаже кораке за његово спровођење; - протумачи симболе познатог/договореног значења и спроведе поступак описан њима; - уочи и исправи грешку у симболима израженом упутству (алгоритму), провери ваљаност свог решења и по потреби га поправи (самостално или сараднички); - доведе у везу алгоритам и понашање дигиталног уређаја. 		<p>било због вишесатне употребе или остављања на сунцу или пећи и сл.). Поред физичке заштите, дигитални уређај треба обезбедити од неовлашћеног приступа.</p> <p>Наставник треба да уведе термин <i>алгоритам</i> и да га ученицима протумачи као упутство за решавање неког проблема или извођење неког поступка.</p>
--	--	--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
наставник	ученик		
главни организатор активности, пружа подршку свим ученичким активностима у току активности, често и помоћ, упознаје ученике, њихове јаче и слабије стране и да осмишљавање процеса индивидуализације за оне	самостално проналажење информација; способност решавања проблема; самостално учење; рад у групи, сарадњу; критички однос према властитом и туђем	Евалуација се остварује праћењем процедуре, планирања, ангажовања ученика, презентовања резултата, коришћење савремене технологије на правилан начин, сарадња у групи тј. тимски рад, вредновање пројекта а све то уз уважавање узраста и њихових вештина и искустава, различитости. У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и	Садржаји овог предмета ће се реализовати у корелација са садржајима из предмета: српског језика, математике- коришћењем дигиталних уџбеника и учење помоћу њих, као и алгоритама; свет око нас - област Здравље и безбедност, Дигитални уређаји у различитим занимањима; Музичка култура – песме различитог садржаја и

<p>којима је то потребно.</p>	<p>раду; доношење одлука; аргументовање; усвајање другачијих, нових начина рада; планирање; поштовање рокова и преузимање одговорности.</p>	<p>продукти учења.</p> <ul style="list-style-type: none"> - самопроцена: програм наставе и учења очекује да ученици објасне нпр. начин функционисања једноставних алгоритама (укључујући и оне које су сами креирали), тестирају их, а затим откривају и исправљају грешке у њима. Неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика; - вршњачка процена: ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу.); - отворена питања: знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који наставник може да процени 	<p>ритмаизвођене на дигиталним уређајима; Час одељењског старешине (Подаци о личности и њихова заштита при комуникацији помоћу дигиталних уређаја. Помоћ у случају контакта са непримерним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Одговорно руковање дигиталним уређајем (мере физичке заштите, коришћење лозинке). Физичко и здравствено васпитање - Дигитални уређај и наше здравље (вид, положај тела, време пред екраном)Професионална оријентација - Коришћење дигиталних уређаја за повећање прилика за учење и стицање искуства ученика у области науке, културе и уметности.</p>
-------------------------------	---	---	--

постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта. Питања која почињу са „Зашто” или „Како” посебно су корисна: Зашто није добро да чашу са слатким пићем држиш поред дигиталног уређаја? Како ради твој алгоритам? Зашто је потребно да водиш рачуна о дужини времена које проводиш у раду са дигиталним уређајем? итд.;

Већ знам – Желим да научим – Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа.

Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност и да буде

		позитивно интонирана, односно да прво садржи оне елементе који су за похвалу, а тек потом оне које би ученик требало да развија и унапређује.	
--	--	---	--

4.2. Програм наставе и учења за други разред

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА СРПСКИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд: **180**

Недељни фонд: **5**

р.бр.	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ФОНД ЧАСОВА			
		обрада	утврђ.	системат.	свега
1.	КЊИЖЕВНОСТ	30	35	5	70
2.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	30	35	5	70
3.	ЈЕЗИК	30	10	/	40
укупно		90	80	10	180

Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Предметни исходи	Стандарди	Опште међупредметне компетенције	Назив теме / садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко – методичко упутство)	<i>Начини провере остварености исхода</i>
------------------	-----------	----------------------------------	----------------------	-------------------------	--	---

<p>разликује књижевне врсте: песму, причу, басну, бајку, драмски текст, одреди главни догађај, време и место дешавања у прочитаном тексту, одреди редослед догађаја у тексту, уочи главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине, разликује стих и строфу; уочи стихове који се римују, објасни значење пословице и поуке коју уочава у басни, наведе једноставне примере поређења из текстова и свакодневног живота</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО 1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме 1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну) 1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту 1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту СРЕДЊИ НИВО 1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице) 1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми 1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту) 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога 1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту НАПРЕДНИ НИВО 1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст 1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву 8.Одговоран однос према здрављу 9.Одговоран однос према околини 10.Естетичка компетенција</p>	<p>КЊИЖЕВНОСТ (30 О + 35У + 5С =70) (поезија, проза, текст, лик) Књижевни појмови: -стих, строфа, рима; народна успаванка, -басна, -бајка; тема, место и време збивања, редослед догађаја, главни и споредни лик (изглед, основне особине и поступци), -лица у драмском тексту за децу ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Поезија Драмски текст Популарни и информативни текстови ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p>	<p>поезија, проза, драма, прича, бајка, басна, текст, књижевно-уметнички и информативни текст, народна књижевност, наслов, пасус, тема текста, поука, порука текста, ликови, песма, стих, строфа, лирска песма, аутор, дијалог, монолог, песничке слике</p>	<p>-кроз читање књижевно уметничких текстова и у разговору о њима на часуградити критичко мишљење, -упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања -коришћење е-уџбеника, и др. -обезбеђивање корелацијеса сродним предметима -постављање ученика у различите ситуације, -евалуације и самоевалуације, -увођење у ченика у основне књижевне појмове, -извођење драмског текста на сцени, -илустровањем одређенимотив из текста у циљу исказивања доживљеног, -богаћење речника путем усвајања непознатих речи из прочитаних</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика бројчаном и описном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови.</i></p>
--	---	--	--	---	---	--

	<p>догађајима у тексту 1СЈ.3.5.3. гумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст</p>				<p>текстова Облик рада: фронтални, групни, индивидуални, рад у пару Методе рада: вербална, демонстративна, Наставна средства: Уџбеници, е – уџбеници, припремљен материјал, (листићи..), свеске, текстови ППТ презентације, Аудио и видео записи РТС Планета</p>	
--	---	--	--	--	---	--

<p>разликује глас и слог и препознаје самогласнике и сугласнике, разликује врсте речи у типичним случајевима, -одређује основне граматичке категорије именица и глагола, -разликује реченице по облику и значењу, -поштује и примењује основна правописна правила</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО 1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур) 1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1СЈ.1.4.4. препознаје антонимију 1СЈ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизма који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.) 1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пишеприсвојне придеве {-ов/-ев/-ии, -ски/-чки/-шки}\ правилно пише гласове ћ, ч, њ, Љ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема 6.Сарадња 7.Одговорно учење у демократском друштву 10.Естетичка компетенција</p>	<p>ЈЕЗИК (300 + 10У = 40) Граматика, правопис и ортоепија (300 + 10У) (глас, слово, реченица по значењу, употреба великог слова, тачка, упитник, узвичник) -Глас и слог, самогласници и сугласници, -Врсте речи: именице (властите и заједничке), род и број именица; глаголи, глаголска времена: прошло, садашње, будуће време; потврдни и одрични глаголски облици; придеви (описни); бројеви (основни и редни) -Реченице:</p>	<p>-упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања, -коришћење е-уџбеника, и др. - објашњење слога само на типичним случајевима са самогласником на крају слога, -за сваку врсту речи најпре увести појам, а затим разликовање подврста. (нпр. најпре радити на схватању појма именице као врсте речи, затим увести разликовање подврста), -направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>
---	--	---	--	---	---

	<p>при набрајању 1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) 1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго 1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику 1СЈ.2.4.8. препознаје синонимију 1СЈ.2.4.9. познаје значења речних фразеологизама који се јављају ушколским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектиреи сл.) и правилно их употребљава 1СЈ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени 1СЈ.3.4.5. употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу</p> <p>СРЕДЊИ НИВО</p> <p>1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пишеприсвојне придеве {- ов/-ев/-иш, -ски/-чки/-шки) \ правилно пише гласове ђ, ч, њ, Љ; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу л_ и иречцу не; употребљава запету при</p>		<p>обавештајне, упитне, заповедне и узвичне. Потврдне и одричне реченице. -Велико слово: писањеназива држава, градоваи села (једночланих и вишечланих) и једночланих географских назива, -Спојено и одвојено писање речи: писање речце <i>ли</i> и речце <i>не</i> уз глаголе, -Интерпункција: тачка(на крају реченице и иза редноброја); две тачке и запета у набрајању; писање датума арапским и римским цифрама, -Писање скраћеница: (мерне јединице и опште скраћенице <i>ОШ,бр., итд., стр. и нпр.</i>)</p>		<p>јединице ћириличким и латиничким писмом, -користити правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: фронтални, групни, индивидуални, у пару</p> <p>Методе рада: вербална, демонстративна илустративна</p>	
--	--	--	--	--	--	--

	<p>набрајању 1CJ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1CJ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) 1CJ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго 1CJ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1CJ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику 1CJ.2.4.8. препознаје синонимију 1CJ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава НАПРЕДНИ НИВО 1CJ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени 1CJ.3.4.5. употребљава речи у основном и пренесеном/фигуративном значењу</p>					
--	---	--	--	--	--	--

<p>чита текст поштујући интонацију реченице/стиха изражајно рецитуетесму изводи драмске текстове износи своје мишљење о тексту влада основном техником читања и писања латиничног текста пронађе експлицитно исказане информације у једноставном тексту (линеарном и нелинеарном) користи различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање, описивање правилно састави дужу и потпуну реченицу и споји више реченица у краћу целину учествује у разговору и пажљиво слуша</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО 1CJ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике 1CJ.0.1.2. користи формуеучитвог обраћања 1CJ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења“ или „скандирања“ 1CJ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља 1CJ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације 1CJ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање 1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју 1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став 1CJ.1.3.1. пише писанимсловима ћирилице 1CJ.1.3.2. уме да се потпише 1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком 1CJ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе 1CJ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре 1CJ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме 1CJ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи) 1CJ.1.3.8. користи скроман фонд</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацимаи информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву 8. Одговоран однос према здрављу 9. Одговоран однос према околини 10. Естетичка компетенција 11. Предузимљиво ст и оријентација ка предузетништву</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (300+35У +5С = 70) Богаћење речника, изражајно казивање и читање Примена правописних правила Друго писмо (латиница): штампана и писана слова Разумевање прочитаног кроз одговоре на питања План за препричавање кратких текстова (лирских, епских, драмских) састављен одуопштених питања План описивања на основу непосредног посматрања Правописне вежбе преписивање, диктат и самостално писање Језичке вежбе: загонетке, ребуси, укрштене речи, осмосмерке, асоцијације - Састављање реченица проширивање задатих реченица Лексичко-семантичке</p>	<p>(порука, текст, описивање, фабула –редослед догађаја, препричавање, причање, аутодиктат</p>	<p>-упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања -коришћење е-уџбеника, идр. - објашњењ слога само натиичним случајевима са самогласником на крају слога, -за сваку врсту речи најпре увести појам, а затим разликовање подврста. (нпр. најпре радити на схватању појма именице као врсте речи, затим увести разликовањеподврста); -направити корелацију санаставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице ћириличким и латиничким писмом, -користити правописне вежбе: преписивање, диктат и самостално писање -постављање ученика у</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>
--	---	---	---	--	--	---

<p>саговорника разликује основне делове текста (наслов, пасус, име аутора, садржај)</p>	<p>речи (у односу на узраст);</p>		<p>вежбе, допуњавање реченица, опис бића и предмета Сценско приказивање драмског/ драматизованог текста</p>		<p>различите ситуације евалуације и самоевалуација</p>	
---	-----------------------------------	--	---	--	--	--

<p>- изражајно чита ћирилички текст</p>	<p>правилно ихупотребљава 1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.) 1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије) СРЕДЊИ НИВО: 1СЈ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије 1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле) 1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту 1СЈ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних улинеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детал који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму) 1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену 1СЈ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту 1СЈ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.) 1СЈ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима</p>				<p>Методе рада: вербална, демонстративна илустративна</p>	
---	--	--	--	--	---	--

	ЛИКОВА					
--	--------	--	--	--	--	--

	<p>1CJ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни</p> <p>1CJ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације</p> <p>1CJ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)</p> <p>1CJ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...)</p> <p>1CJ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима</p> <p>1CJ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној)</p> <p>1CJ.2.3.6. саставља кратак наративни текст</p> <p>1CJ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст</p> <p>1CJ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синониме (нпр. да избегне понављање)</p> <p>1CJ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)</p> <p>1CJ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење)</p> <p>1CJ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира</p> <p>НАПРЕДНИ НИВО:</p> <p>1CJ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста</p> <p>1CJ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички</p>					
--	---	--	--	--	--	--

	<p>приказ) 1СЈ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста vs. мишљења учесника у догађају) 1СЈ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрењују; резимира наративни текст 1СЈ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм) 1СЈ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста) 1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене 1СЈ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса 1СЈ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типутекста 1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст 1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст) 1СЈ.3.3.6. издваја пасусе</p>					
--	---	--	--	--	--	--

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА предмета енглески језик за 2. разред

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Циљ наставе енглеског језика у првом разреду је оспособљавање ученика да на енглеском језику комуницирају у усменом облику, на основном нивоу, о темама из њиховог непосредног окружења, као и подстицање свести о сопственом напредовању ради јачања мотивације за учење језика и олакшавање разумевања других и различитих култура и традиција. Стимулише критичко и креативно мишљење, радозналост и истраживачки дух и омогућава одговарајући социјални и интелектуални развој ученика.

Предметни исходи	Стандарди	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Назив теме/ садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко- методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
------------------	-----------	--	---------------------------	-------------------------------	---	---

<p>поздраве и отпоздраве примењујући најједноставнија језичка средства; - разумеју и примењују устаљена правила учтиве комуникације.</p>	<p>ПСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа. ПСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно. ПСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење. ПСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.</p>	<p>Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња-</p>	<p>Introduction Поздрављање и представљање</p>	<p>Представљање. Поздрављање. Школа.. Школски простор и активности.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: удбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима;</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак</p>
--	--	---	--	--	---	---

	<p>ПСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.</p> <p>ПСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.</p> <p>ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.</p>				<p>ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-,српски језик</p>	
--	--	--	--	--	--	--

<p>- разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих; - тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору; - опише непосредни простор у којем се креће</p>	<p>ПСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ПСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС). ПСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе. ПСТ.2.1.18. На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу ПСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства који се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило</p>	<p>Компетенција за учење; Одговорно учење у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња</p>	<p>Welcometo Happy House!</p>	<p>Поздрављање; представљање себе и других; давање и тражење информација о другима.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду:</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера вежба 10. мин</p>
--	--	--	--	---	--	--

	<p>игре), праћена визуелним елементима.</p> <p>ПСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности</p> <p>ПСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.</p> <p>ПСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика</p>				<p>анализа слика ППТ, видео материјали</p> <p>Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-, српски језик</p>	
--	--	--	--	--	--	--

<p>разуме једноставније предлоге и одговори на њих; - упуту једноставан предлог; пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима; - изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; - разуме жеље планове и намере и</p>	<p>ПСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника. ПСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).</p>	<p>Компетенција за учење; Одговорно учење у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња</p>	<p>Pens and pencils</p>	<p>Описи вање предмете; позив и реакција на позив заучешће узаједничкој активности; изражавање количина; разумевање</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Користити методе/технике и облике рада, које активирају</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера- вежба контролни задатак у децембру</p>
---	---	--	--------------------------------	---	--	--

<p>реагује на њих; - размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама; - саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава;</p>	<p>ПСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет. ПСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику. ПСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. ПСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.</p>			<p>идавање једнос тавних налога.</p>	<p>ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-, српски језик , српски језик</p>	
---	--	--	--	--	---	--

<p>- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опише дневни/недељни распоред активности; - опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;</p>	<p>ПСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ПСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС). ПСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе. уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања ПСТ.2.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа. ПСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар</p>	<p>Компетенција за учење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација;Сарадња</p>	<p>Come and play</p>	<p>Описивање предмета; позив на заједничку активност; изражавањем количина; изражавањем упутства и аналога.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видео материјали</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика, сумирање постигнућа усменог ангажовања крајем децембра Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера писмености у марту</p>
	<p>готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба. ПСТ.3.1.21. На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.</p>				<p>Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-, српски језик ,српски језик</p>	

<p>разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње; - да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.) - разуме једноставнија питања и одговори на њих; - разуме обавештења о простору и величинама; - опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима</p>	<p>ПСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе. ПСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника ПСТ.3.1.1. Разуме саопштења, упутства, молбе итд. који се тичу његових потреба и интересовања СТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са) говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.</p>	<p>Компетенција заучење; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња</p>	<p>Culture: School time</p>	<p>Описивање места.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видеоматеријали Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-, српски језик</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера-15 минута</p>
<p>- разуме честитку и ПС одговори на њу; - упуту пригодну</p>	<p>Т.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована</p>	<p>Компетенција заучење; Одговорно учешће у демократском</p>	<p>Dressing up</p>	<p>Описивање предмета</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација,</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених</p>

<p>честитку; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја; - разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање; - разуме једноставнија питања и одговори на њих; - разуме обавештења о простору и величинама; - опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима</p>	<p>питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење. ПСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику. ПСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства који се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима ПСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање ПСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.</p>	<p>друштву; Естетичкакомпетенција; Комуникација;Сарадња</p>		<p>изражавање количина; изражавање допадања; исказивање савета и упозорења.</p>	<p>ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-,српски језик српски језик</p>	<p>одговора ученика Самоевалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак Писана провера- писмени задатак почетком маја</p>
---	--	---	--	---	--	--

<p>разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава; - опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима;</p>	<p>ПСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним</p>	<p>Компетенција за учење; Одговорно учење у демократском друштву; Естетичка компетенција; Комуникација; Сарадња</p>	<p>.Happy birthday</p>	<p>Честитање; изражавање количина и поседовања; позив на заједничку активност;</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног изговора и ритма речи кроз песме и брзалице. Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла,</p>	
---	--	---	-------------------------------	--	--	--

	<p>подацима који се тичу саговорника. ПСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства. ПСТ.2.1.5. Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини. ПСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности ПСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.). ПСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење</p>			<p>изражава ње упутстава и налога; давање основних информац ија о себи.</p>	<p>применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видео материјали Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-, српски језик</p>	
--	---	--	--	--	--	--

<p>- разуме позив и ПС реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; разуме еле краће текстове у</p>	<p>Т.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких мената у оквиру једноставних, кратких, јасно</p>	<p>Компетенција за учење; Одговорно учење у демократском друштву; Естетичка компетен ција;</p>	<p>Culture: Good morning!</p>	<p>Изражава њедопада ња; описивањ епојава.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, ППТ Увођење ученика у главне појмове. увежбавање правилног</p>	<p>Прегледање свески Самоевалуација и евалуација Провера</p>
--	--	--	--	--	---	--

<p>којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.;</p> <p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања; - опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење;</p>	<p>контекстуализованих усмених исказа.</p> <p>ПСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.</p> <p>ПСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.</p> <p>ПСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.</p> <p>ПСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства који се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.</p> <p>ПСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање.</p> <p>ПСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у</p>	<p>Комункација;Сарадња</p>			<p>изговора и ритма речи кроз песме и брзалице.</p> <p>Демонстративно – експериментална: уџбеник радна свеска, ЦД, компјутер, табла, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика</p> <p>Користити методе/технике и облике рада, које активирају ученике и у којима су самосталнији у раду: анализа слика ППТ, видео материјали</p> <p>Обезбеђивање корелације са сродним предметима:, ликовно- цртежи музичко васпитање-, верска настава- грађанско васпитање-, српски језик</p>	
---	--	----------------------------	--	--	---	--

	<p>вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.</p>					
--	---	--	--	--	--	--

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка: просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...) што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи... коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ					
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика					
Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором, алатом и технологијама и извођење ралних		Оцену одличан (5) добија ученик који: – у потпуности показује способност трансформације знања и примене у новим ситуацијама; – лако логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
			-Комисија ученика и наставница	Учесталост јављања на часу по месецима	Пресек стањана полугодишту (сваких 16 часова)
		Оцену врло добар (4) добија ученик који: – у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове; – самостално изводи закључке који се заснивају на подацима; – решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка и појмовна прецизност Сналажење на карти Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност у одговарању	По потреби, бар једном у полугодишту
		Оцену добар (3) добија ученик који:	-Редовност доношења домаћег -Ученици воде евиденцију	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник За редовно доношење домаћег задатка-5	Свакодневно током године, праћење/ пресек стања за тромесечје

		<ul style="list-style-type: none"> – у довољној мери показује способност употребе информација у новим ситуацијама; – у знатној мери логички повезује чињенице и појмове; – већим делом самостално изводи закључке који заснивају на подацима и делимично самостално 	Квиз на кахуу, или други он-лајн квиз Прегледање свески	Првопласирани +5 Другопласирани ++ Трећепласирани + Уредност Све забележено са часова	По једном у полугодишту На крају наставне године
Ангажовање ученика у одговору и односу према раду, постављање	<ul style="list-style-type: none"> решава поједине проблеме; – у довољној мери критички расуђује; Оцену довољан (2) добија ученик који: <ul style="list-style-type: none"> – знања која је остварио су на нивоу репродукције, уз минималну примену; – у мањој мери логички повезује чињенице и појмове и искључиво уз подршку наставника изводи закључке који се заснивају на подацима; – понекад је самосталан у решавању проблема и унедовољној мери критички расуђује; Недовољан (1) добија ученик који: <ul style="list-style-type: none"> – знања која је остварио нису ни на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; – не изводи закључке који се заснивају на подацима; – критички не расуђује; 	<ul style="list-style-type: none"> - Писане провере Ученици дају самопроцену оцене 	Бодовање: 40-54% -2 55-69% -3 70-84% -4 85-100% -5	Након сваке теме (4 провере које се раде цео час - по две у полугодишту и бар две провере од 15 минута - једна у првом и једна у другом полугодишту)	
		- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада, продуката група (пано, табела...)	По потреби	
		- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која прва ураде задатак добијају +5 Сви парови који ураде задатак добијају + Парови који не раде задато на часу добијају -	По потреби	
		- Сналажење на карти	За показаних 5 појмова за један минут - оцена 5 За 4 -4 3-3 2-2 1-1	На крају школске године	
Ангажовање ученика у одговору и односу према раду, постављање	<ul style="list-style-type: none"> – показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања. (5) 	Вођење евиденције од стране наставника о: - Јављању на часовима (учесталост и активност по	- Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано - Учесталост јављања и активност по месецима	- Пресек стања по тромесечјима	

	<p>– показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.(4)</p> <p>– показује делимични степен активности и ангажовања(3)</p> <p>– показује мањи степен активности и ангажовања. (2)</p>	<p>месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) -Учешћу на такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда паноа, ППТ,</p>	<p>-Учествује и израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа уразним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта</p>	
	<p>– не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање (1)</p>	<p>различитих врста излагања</p>		

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА МАТЕМАТИКА

Годишњи фонд: 180

Недељни фонд: 5

р.бр.	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ФОНД ЧАСОВА			
		обрада	утврђ.	остало	свега
1.	БРОЈЕВИ	55	85	5	145
2.	ГЕОМЕТРИЈА	8	13	1	22
3.	МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	5	7	1	13
укупно		68	105	7	180

Циљ наставе и учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Предметни исходи	Стандарди	Опште међупредметне компетенције	Назив теме / садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко – методичко упутство)	Начини провере остварености исхода
-одреди десетице најближе датом броју, -усмено сабира и одузима бројеве до 100, -користи појмове чинилац, производ, дељеник, делилац,	ОСНОВНИ НИВО: 1МА.1.1.1. зна да прочита и запише датум број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датум бројевној полуправој 1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5.	БРОЈЕВИ (550+ 85У+ 5 С = 145) Први део -Сабирање и одузимање са преласком, -Замена места и здруживање сабирака, Веза сабирања и одузимања, -Једначине са једном операцијом (сабирање или	сабирање, одузимање, множење, дељење, једначина, део, целине, римске цифре	-упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања -коришћење е- уџбеника, и др. игролике активности и употреба едукативних апликација на интернету,	<i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика</i>

<p>количник, садржалац, -примени замену места и здруживање сабирака и чинилаца ради лакшег рачунања, усмено множи и дели у оквиру прве стотине, -израчуна вредност бројевног израза са највише две операције, -решити текстуални задатак постављањем израза са највише две рачунске операције и провери тачност решења, -одреди непознати број у једначини са једном аритметичком операцијом, -одреди делове дате величине, -изрази одређену</p>	<p>прве хиљаде IMA.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом IMA.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде IMA.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак $\frac{1}{n}$ ($n \leq 10$) и препозна његов графички приказ IMA.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине IMA.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем IMA.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју IMA.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза IMA.2.1.4. рачуна вредност израза са највише две операције IMA.2.1.5. уме да решава једначине IMA.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака IMA.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени IMA.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет IMA.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној</p>	<p>Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву 10. Естетичка компетенција 11. Предузимљивост и оријентација као предузетништво</p>	<p>одузимање), Римске цифре I, V, X, L, C Други део -Множење и дељење (таблично), -Нула и јединица као чиниоци; нула као дељеник. -Замена места и здруживање чинилаца, Трећи део Редослед рачунских операција, -Множење и дељење збира и разлике бројем, -Веза множења и дељења. Једначине са једном операцијом (множење или дељење), -Бројевни изрази, --Формирање израза на основу реалистичних ситуација, Разломци облика $\frac{1}{n}$, $1 \leq n \leq 10$, визуелно и симболичко представљање</p>		<p>ослањање на постојеће искуство и знање ученика, који самостално откривају математичке правилности и изводе закључке, слободан избор поступка рачунања, -моделовање проблема у математички запис, -решавање комбинаторних задатака, одређивања следећег члана низа, уочавање правила у делимично попуњеној табели, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару Методе рада: -демонстративна -дијалогска -илустративна -истраживачка -диференцирана -пројектна -хеуристичка -графички радови -индивидуализована метода -ИКТ метода -метода писаних радова, -интерактивна, -текстуална, -илустративна, -учење путем</p>	<p><i>описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>
--	--	--	--	--	---	---

<p>суму новца преко различитих апоена, прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама, -прикаже мањи број података у</p>	<p>форми</p>				<p>открића,</p>	
---	--------------	--	--	--	-----------------	--

<p>таблице и стубичастим дијаграмом - уочи правила и одреди следећи члан започетог низа</p>	<p>СРЕДЊИ НИВО: 1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем 1МА.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју 1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза 1МА.2.1.4. рачуна вредност израза с највише две операције 1МА.2.1.5. уме да решава једначине НАПРЕДНИ НИВО: 1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака 1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени. 1МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет 1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми</p>					
---	---	--	--	--	--	--

<p>-разликује дуж, полуправу и праву, -одреди дужину изломљене линије (графички и рачунски), -одреди обим геометријске фигуре, -нацрта</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО: 1MA.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност) 1MA.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове</p>	<p>Компетенција за целоживотно учење Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 5.Решавање проблема</p>	<p>ГЕОМЕТРИЈА (8O + 13У + 1С = 22) Први део -Дуж, права и полуправа, -Тачка и права, -Отворена и затворена изломљена линија -Графичко надовезивање дужи. -Дужина изломљене линије. Обим геометријских фигура</p>	<p>дуж, полуправа, права, правоугаоник, квадрат, дужина, обим</p>	<p>-упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панона, кратких записа, кратких излагања -коришћење е-уџбеника, и др. игролике активности и рад на разумевању „пресликавања у огледалу” тј. симетричности ослањањем на постојеће</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика описном и</i></p>
<p>правоугаоник, квадрат и троугао на квадратној мрежи и тачкастој мрежи, -уочи подударне фигуре на датом цртежу -уочи симетричне фигуре, -допуни дати цртеж тако да добијена фигура буде симетрична у односу на дату праву</p>	<p>односе 1MA.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица СРЕДЊИ НИВО: 1MA.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни 1MA.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине 1MA.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама НАПРЕДНИ НИВО: 1MA.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника</p>	<p>6.Сарадња 8.Одговоран однос према здрављу 11.Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>без употребе формула Други део -Цртање правоугаоника, квадрата и троугла на квадратној мрежи, на тачкастој мрежи, -Симетричне фигуре, -Подударност фигура (интуитивно)</p>		<p>искуство и знање ученика, развој просторних сазнања на опажајном нивоу разумевања појма фигуре симетричне у односу на дату линију на квадратној мрежи, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару Методе рада: -демонстративна -дијалогска -илустративна -истраживачка -диференцирана -пројектна -хеуристичка</p>	<p><i>бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>

<p>-изрази дужину у различитим јединицама за мерење дужине, -измери дужину дужи и нацрта дуждате дужине, -чита и запише време са часовника, -користи јединице за време у једноставним ситуацијама</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО: 1MA.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама 1MA.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме СРЕДЊИ НИВО: 1MA.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама 1MA.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара већеумање и пореди</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад са подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ ($5O + 7Y + 1C = 13$) Мерење дужине стандардним мерним јединицама (m, dm, cm). -Мерење времена (дан, месец, година, час, минут)</p>	<p>(мерење дужине и времена)</p>	<p>упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, е-уџбеника, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања повезивање теоријског знања са ситуацијама из свакодневног живота практично мерење, провере тачности процене и анализа важности исправке направљене грешке, -решавање проблемских задатака са рачунањем времена, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: -фронтални</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености</i></p>
---	--	--	--	----------------------------------	---	---

	временске интервале у једноставним ситуацијама 1MA.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке НАПРЕДНИ НИВО: 1MA.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама				-индивидуални -групни -рад у пару Методе рада: -демонстративна -дијалогска -илустративна - истраживачка -пројектна -хеуристичка -графички радови -ИКТ метода -интерактивна, -текстуална, -илустративна, -учење путем открића,	<i>знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i>
--	---	--	--	--	---	--

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА СВЕТ ОКО НАС

Годишњи фонд: **72**

Недељни фонд: **2**

р.бр.	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ФОНД ЧАСОВА			
		обрада	утврђ.	остало	свега
1.	ДРУГИ И ЈА	3	3	1	7
2.	КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА	11	13	1	25
3.	КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ	5	5	1	11
4.	РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ	9	10	2	21
5.	ЧОВЕК СТВАРА	2	5	1	8
укупно		30	36	6	72

Циљ наставе и учења Света око нас јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему

Предметни исходи	Стандарди	Опште међупредметне компетенције	Назив теме / садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко – методичко упутство)	Начини провере остварености исхода
идентификује групе људи којима припада и своју улогу у њима -оствари права и изврши обавезе у односу на правила понашања у групама којима припада, -се понаша тако да уважава различитости других људи, -прихвати	ИПД.1.5.1. зна које друштвене групе постоје и ко су њихови чланови ИПД.1.5.2. зна основна правила понашања у породици, школи и насељу ИПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мерезаштите ИПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике ИПД.2.5.1. зна које	1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 5. Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву	ДРУГИ И ЈА (3О + 3У + 1С = 7) -Групе људи: родбина (ван)школска заједница, становници насеља, -Права и обавезе чланова група. -Однос потреба и жеља, -Правила понашања појединаца и група, -Породични, школски и празници	права, обавезе, правила понашања	упућивање ученика на коришћење интернета, е-учбеника, енциклопедија, повезивање теоријског знања са ситуацијама из свакодневног живота, одржавање часова у непосредној околини школе, -разговор о ситуацијама из свакодневног живота, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: Групни, индивидуални,	<i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем м Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере</i>

<p>последнице када прекрши правила понашања групе, -сарађује са другима у групи на заједничким активностима, -разликује потребе од жеља на једноставним примерима из сопственог живота</p>	<p>су улоге различитих друштвених група и њихових чланова ИПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама ИПД.3.5.1.разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима</p>			<p>фронтални, рад у пару,Активна настава</p> <p>Методе рада: Дијалогска, илустративна, демонстративна,текстуалнаам бијентална , разговора, хеуристичка, писаних радова,експериментална</p>	<p><i>степен усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>
--	--	--	--	--	--

<p>-препозна грб, заставу и химну Републике Србије и примерено се понаша према симболима, -одреди тип насеља на основу његових карактеристика, -повеже личну хигијену, боравак у природи, физичку активност и разноврсну исхрану са очувањем здравља, -одржава личну хигијену руку, зуба и чулних органа, -примени правила културног и безбедног понашања у саобраћају и превозним средствима у насељу са околином, - безбедно поступа пре и током</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО: 1ПД.1.5.4. зна који су главни извори опасности по здравље и живот људи и основне мерезащите 1ПД.1.5.5. зна поступке за очување и унапређивање људског здравља 1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике СРЕДЊИ НИВО 1 ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности НАПРЕДНИ НИВО: 1ПД.3.5.2.разуме да се права иобавезчланова друштвених група међусобно допуњују</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 5.Решавање проблема 6.Сарадња 7.Одговорно учешће у демократском друштву</p>	<p>КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА (11О + 13У +1С = 25) Симболи Републике Србије: грб, застава и химна, -Типови насеља: село, град, -Здрав начин живота: хигијена тела, разноврсна исхрана, број obroка, боравак у природи и физичка активност, -Врсте саобраћаја (копнени, водни и ваздушни и одговарајућа превозна средства), -Безбедно понашање у саобраћају у насељу (кретање улицом и путем без тротоара, прелажење улице и пута без пешачког прелаза, -Правила понашања у превозним средствима (аутомобил и јавни превоз), -Временске непогоде (олуја, град, мећава) и безбедно понашање у затвореном и на</p>	<p>држава, насеље, саобраћај, безбедно понашање</p>	<p>упућивање ученика на коришћење интернета, е-уџбеника, енциклопедија, повезивање теоријског знања са ситуацијама из свакодневног живота, одржавање часова у непосредној околини школе (објекти и њихова намена, понашање у насељу, суседи), -разговор о ситуацијама из свакодневног живота, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације, -учешће у акцијама на нивоу школе и локалне средине Облик рада: Групни, индивидуални, фронтални, рад у пару, активна настава Методe рада: Дијалoшка, илустративна, демонстративна, тек</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>
--	--	--	---	---	--	---

временских непогода			отвореном простору		стуална, амбијентална, разговора, хеуристичка, писаних радова, експеримент ална	
------------------------	--	--	--------------------	--	--	--

<p>-одабере начин кретања тела, узимајући у обзир облик тела, врсту подлоге и средину којој се тело креће, -измери растојање које тело пређе током свог кретања, -пронађе тражени објекат у насељу помоћу адресе/карактеристичних објеката, - именује занимања људи у свом насељу са околином, -одреди време помоћу часовника и календара користећи временске одреднице: сат, дан, седмицу, месец, годину, -забележи и прочита податке из личног живота помоћу ленте времена</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО: ИПД.1.4.1. уме да препозна кретањетела у различитим појавама ИПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, странсвета, адреса, карактеристични објекти ИПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца ИПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век ИПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара СРЕДЊИ НИВО: ИПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте ИПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља ИПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.</p>	<p>КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ВРЕМЕНУ (50 + 5У + 1С = 11) -Различити облици кретања тела (хода, скаче, трчи, пада, лети, плива, котрља се, клизи), -Утицај облика тела, подлоге и средине на кретање по равној подлози и пређено растојање тела, -Сналажење у насељу помоћу адресе (улица, кућни број) и карактеристичних објеката, -Сналажење у времену у односу на временске одреднице: минут, сат, дан, седмица, месец, година, датум, годишња доба, -Средства за мерење времена: часовник, календар, лента времена</p>	<p>кретање, оријентација, простор, време</p>	<p>упућивање ученика на коришћење интернета, е-учбеника, енциклопедија, повезивање теоријског знања са ситуацијама из свакодневног живота, Практичан рад ученика (кретање у различитим срединама и по различитим подлогама), - Истраживачке активности утицај подлоге и облика предмета на кретање (глатка и храпава подлога...), -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: Групни, индивидуални, фронтални, рад у пару, активна настава Методе рада: Дијалогска, илустративна, демонстративна, текстуална, мбијентална, разговора, хеуристичка, писаних радова, експериментална</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем м Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови Активност ученика, питања ученика, контролни задаци, посматрање, праћење ангажовања ученика, наративне и</i></p>
--	--	--	---	--	--	--

						<i>анегдотске белешке</i>
--	--	--	--	--	--	-------------------------------

<p>разликује облике рељефа у свом насељу и околини, -разликује облике и делове површинских вода у свом насељу и околини, -идентификује заједничке особине живих бића на примерима из окружења, повеже делове тела живих бића са њиховом улогом/улогама, -разврста биљке из окружења на основу изгледа листа и стабла, -разврста животиње из окружења на основу начина живота и начина исхране, наведе примере који показују значај биљака и животиња за човека, -штедљиво троши производе које</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО: 1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производаљудског рада 1ПД.1.1.2. зна ко и шта чини живу и неживу природу 1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића 1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једномод следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања 1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића 1ПД.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима 1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе 1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловањечовека по очување природе 1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода 1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта СРЕДЊИ НИВО: 1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима 1 ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 7. Одговорно учешће у демократском друштву 8. Одговоран однос према здрављу 9. Одговоран однос према околини 10. Естетичка компетенција 11. Предузимљиво ст и оријентација ка предузетништву</p>	<p>РАЗНОВРСНОСТ ПРИРОДЕ (90 + 10У + 2С = 21) Рељеф и облици рељефа: узвишења, (брдо, планина) удубљења (долине котлине) и равнице, -Рељеф у насељу и околини, -Облици појављивања воде: површинске воде (текуће, стајаће) и њихови делови (извор, ток, корито, обала), -Површинске воде у насељу и околини, -Заједничке особине живих бића (дисање, исхрана, раст, остављање потомства), -Функције (улога) делова тела живих бића, -Разноврсност биљака у окружењу (зеласте и дрвенасте; лишћарске и четинарске), -Разноврсност животиња у околини (домаће и дивље; биљоједи, месоједи и сваштоједи),</p>	<p>природа, биљке, животиње, рељеф</p>	<p>упућивање ученика на коришћење интернета, е-учбеника, енциклопедија, повезивање теоријског знања са ситуацијама из свакодневног живота, извођење часова у природном амбијенту, истраживачке активности (живи свет у нашем окружењу), -посматрање и описивање окружења, извођење огледа, последице загревања воде (водена пара), последице хлађења воде (лед), кружење воде у природи, струјање ваздуха - ветар, сенка, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације, Облик рада: Групни, индивидуални, фронтални, рад у пару, активна настава</p> <p>Методе рада: Дијалогска, илустративна, демонстративна, текстуална мбијента лна, разговора, хеуристичка, писаних</p>	<p><i>Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа ученика описном и бројчаном оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови практични радови</i></p>
--	---	--	--	--	--	---

<p>користи у свакодневним ситуацијама, -разврста отпад на предвиђена места, -негује и својим</p>			<p>-Значај биљака и животиња за човека, -Улога човека у очувању природе (шtedња производа који се користе у свакодневном животу, разврставање отпада на предвиђена</p>		<p>радова,експериментална</p>	
--	--	--	--	--	-------------------------------	--

<p>понашањем не угрожава биљке и животиње у окружењу, - препозна примере повезаности живих бића са условима за живот, - повеже промене у природи и активности људи са годишњим добима, - изведе једноставне огледе пратећи упутства; - повеже резултате рада са уложеним трудом</p>	<p>1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића 1 ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса 1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини НАПРЕДНИ НИВО: 1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе намање очигледним примерима 1ПД.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делователа живих бића</p>		<p>места, брига о биљкама и животињама), -Сунчева светлост и топлота, вода, ваздух и земљиште – неопходни услови за живот, Промене у природи и активности људи у зависности од годишњих доба</p>			
---	--	--	--	--	--	--

<p>-истезањем, савијањем и сабијањем одреди својства материјала, - одабере материјале који својим својствима највише одговарају употреби предмета, -пронађе нову намену коришћеним предметима</p>	<p>ОСНОВНИ НИВО: ИПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност ИПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу ИПД.1.3.6. зна промене материјалакоје настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха ИПД.1.5.3. зна које људске делатности постоје и њихову улогу СРЕДЊИ НИВО: ИПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала ИПД.2.3.6. разликује</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 5. Решавање проблема 6. Сарадња 9. Одговоран однос према околини 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>ЧОВЕК СТВАРА (2О + 5У + 1С = 6) -Материјали (дрво, камен, метал, стакло, гума, пластика, папир, тканина, глина/пластелин) и производи људског рада, -Еластичност материјала, -Својства материјала одређују њихову употребу, -Нова намена предмета направљених од различитих материјала, Занимања људи у граду и селу</p>	<p>природа, маатеријал, својства</p>	<p>-упућивање ученика на коришћење интернета, е-учбеника, енциклопедија, повезивање теоријског знања са ситуацијама из свакодневног живота, практичан рад ученика (груписање објеката на основуједноставних својстава материјала)- уочавање како својства материјала одређују њихову употребу, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: Групни, индивидуални, фронтални, рад у пару,Активна настава Методе рада: Дијалoшка, илустративна,</p>	<p><i>Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, учествовањеу разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови. Праћењем постигнућа ученика, усменим испитивањем Бележењем постигнућа</i></p>
---	--	--	--	--------------------------------------	---	---

	<p>промене материјалапри којима настају други материјали одоних промена материјалапри којима не настају други материјали ППД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност</p> <p>различитих људских делатности НАПРЕДНИ НИВО: ППД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом окружењу</p>				<p>демонстративна, текстуална, амбијентална, разговора, хеуристичка, писаних радова, експериментална</p>	<p><i>ученика оценом Усмене и писмене провере степена усвојености знања; Свеске ученика и њихови радови</i></p>
--	---	--	--	--	--	---

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА ЛИКОВНА КУЛТУРА

Годишњи фонд: 72

Недељни фонд: 2

р.бр.	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ФОНД ЧАСОВА			
		обрада	утврђ.	остало	свега
1.	ОБЛИЦИ	8	16		24
2.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	6	6		12
3.	ЛИКОВНЕ ИГРЕ	4	14		18
4.	ПРОСТОР	5	13		18
укупно		23	49		72

Циљ наставе и учења Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

Предметни исходи	Опште међупредметне компетенције	Назив теме / садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко – методичко упутство)	Начини провере остварености исхода
<p>-користи материјал и прибор на безбедан и одговоран начин, -изрази, одабраним материјалом и техникама своје емоције, машту, сећања и замисли, -користи једноставне информације и одабрана ликовна дела као подстицај за стваралачки рад, -изражава, светлим или тамним бојама, свој доживљај уметничког дела, -идентификује истакнути део целине и визуелне супротности у свом окружењу, -преобликује, самостално или у сарадњи са другима, материјале и предмете за рециклажу</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција 6. Сарадња 8. Одговоран однос према здрављу 10. Естетичка компетенција 11. Предузимљивости оријентација ка предузетништву</p>	<p>ОБЛИЦИ (80 + 16 У = 24) -Облици (светло као услов за опажање облика, визуелне карактеристике природних и вештачких облика; дизајн предмета за свакодневну употребу), -Супротности (обојено и безбојно, једноставно и сложено, испупчено и удубљено, ближе и даље...), -Облик и целина (истакнути део целине; везивање и спајање облика)</p>	<p>облик, светло и сенка, дизајн</p>	<p>-примена различитих материјала и техника у сликању и вајању, -одржавање часова у природи, -цртање предмета, бојење истог, преобликовање и додавање других елемената, -уређивање панова, -посматрање игре светлости и сенке (природни и вештачки извори), -упућивање ученика на коришћење интернета, е-учбеника, енциклопедија... -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације</p>	<p><i>Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду, однос према себи, однос према другима, пазу менање, повезивање, оригиналност, вербално изражавање, употреба техника</i></p>

<p>-тумачи једноставне визуелне информације које опажа у свакодневном животу, -користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад,</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Раде с подацима и информацијама 4.Дигитална Компетенција 6.Сарадња 10.Естетичка Компетенција</p>	<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ (6О + 6 У = 12) -Тумачење (невербално и визуелно изражавање садржаја визуелних информација), -Слика и реч (редослед радње у стрипу; знаци; лепо писање; честитке)</p>	<p>слово, слика, садржај, стрип</p>	<p>-Гледање цртаних филмова (посматрање, анализа), -Формирање целине од више делова(илустровање приче), -Претварање текста приче, песме у стрип, -Уређивање панова, -упућивање ученика на коришћење интернета, е-уџбеника,</p>	<p><i>Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду,</i></p>
<p>-изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем</p>	<p>11.Предузимљивост и оријентација ка</p>			<p>енциклопедија... -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: фронтални, групни, индивидуални Методе рада: вербална, демонстративна, дијалогска, илустративна, истраживачка, практичан рад</p>	<p><i>однос према себи, однос према другима,пазу мевање,повезивање,оригиналност, вербално изражавање, употреба техника</i></p>

<p>-изражава мимиком и/или телом различита расположења, покрете и кретања, -упоређује свој и туђи естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рада сподацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 10.Естетичка компетенција 11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>ЛИКОВНЕ ИГРЕ (40 + 14У = 18) -Боја (светле и тамне боје; боја и облик; боја и звук), -Замишљања (стварност и машта)</p>	<p>боја, светлост и тама, стварност и машта</p>	<p>експериментом се врши провера да ли мешањем различитих боја могу да добију основне боје, изражавање утиска или расположења светлим или тамним бојама, -изражавање доживљеног након слушања композиције светлом или тамним бојама, -уређивање панова -упућивање ученика на коришћење интернета, е- уџбеника, енциклопедија... -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: фронтални, групни, индивидуални Методе рада: вербална, демонстративна, дијалогска, илустративна, истраживачка, практичан рад</p>	<p><i>Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду, однос према себи, однос према другима, пазу менаџере, повезивање, оригиналност, вербално изражавање, употреба техника</i></p>
<p>12. повезује уметничко занимање и одговарајуће продукте; -13. пружи основне информације о одабраном музеју; -14. разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рада сподацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 10.Естетичка</p>	<p>ПРОСТОР (50 + 13У = 18) -Простор (обликовање простора – школа, учионица, соба; музеј), -Кретање (кретање једног облика у простору; кретање више облика у</p>	<p>облик, маска, простор</p>	<p>-обликовање макета и обликовање дела простора школе, -организовање композиције у простору и сарадња ученика, -обликовања елемената сцене, маски и костима, -уређење панова и сценско извођење, -упућивање ученика на коришћење</p>	<p><i>Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања, активност на часу, однос према раду,</i></p>

	компетенција			интернета, е-уџбеника, енциклопедија...	
применити	11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	простору), -Сцена (маске, костими, реквизити)		-постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: фронтални, групни, индивидуални Методе рада: вербална, демонстративна, дијалошка, илустративна, истраживачка, практичан рад	<i>однос према себи, однос према другима,пазу мевање,повезивање,оригиналност, вербално изражавање, употреба техника</i>

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА МУЗИЧКА КУЛТУРА

Годишњи фонд: **36**

Недељни фонд: **1**

р.бр.	НАСТАВНА ТЕМА/ОБЛАСТ	ФОНД ЧАСОВА			
		обрада	утврђ.	остало	свега
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	19	1		20
2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	10	1		11
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО (реализује се на сваком часу)		5		5
укупно		29	7		36

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Предметни исходи	Опште међупредметне компетенције	Назив теме / садржај	Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко – методичкоупутство)	Начини провере остварености исхода

<p>и својим речима у тиске о слушаном делу, особине тона, доживљај прегласне музике и њеног утицаја на тело, - разликује различите инструменте по боји звука и изражајним могућностима, - издвоји основне музичке изражајне елементе, - препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу, - повезује карактер дела са изражајним музичким елементима и инструментима</p>	<p>1. Компетенција за целоживотно учење 2. Комуникација 3. Рад с подацима и информацијама 4. Дигитална компетенција Одговорно учење у демократском друштву Одговоран однос према здрављу 10. Естетичка компетенција</p>	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ (190 + 1У = 20) - Уметничка музика у цртаним и анимираним филмовима, - Однос звук-лик, музика-радња. Композиције које илуструју различита осећања, - Звук и тон (извори) – звуци из природе и окружења. Тон: боја (различити гласови и инструменти), трајање (кратак-дуг), јачина (гласан-тих), висина (висок-дубок), - Композиције које илуструју различите боје људског гласа и инструмената, - Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар), - Различити жанрови везани за ситуације значајне у животу ученика, - Музичка прича. - Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). - Музички бонтон, - Музика и здравље,</p>	<p>слушање, звук, тон, музичка тема, изражајни елементи</p>	<p>- избор најупечатљивијих музичких примера - активно слушање композиција - у току часа преовлађују активности којима се развијају знања и ставови - упућивање ученика на коришћење интернета, е-уџбеника, енциклопедија... - постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: Фронтални, групни, индивидуални, практичан рад и радионица Методе рада: монолошка, дијалошка, слушање аудио примера, игровне активности, истраживачки рад, метода стваралачког рада</p>	<p><i>Посматрање ангажованости на часу</i> <i>Препознавање слушане музике</i> <i>Разговор са учеником</i> <i>Усмено испитивање</i></p>
---	---	---	---	--	--

		-Носиоци звука (цеде плејер, рачунар...).			
--	--	--	--	--	--

<p>-изговара бројалице у ритму, уз покрет, -пева по слуху песме различитог садржаја и расположења, -изводи уз покрет музичке и традиционалне игре, -примењује правилан начин певања и договорена правила понашања у групном певању и свирању, -свира по слуху ритмичку пратњу уз бројалице и песме, једноставне аранжмане, свирачке деонице у музичким играма, -повезује почетне тонове песама-модела и једноставних наменских песама са бојама, -повезује ритам са графичким приказом, -објашњава својим речима доживљај свог и туђег извођења, -учествује у школским приредбама и манифестацијама</p>	<p>Компетенција за целоживотно учење Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 10.Естетичка компетенција 11.Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (100 + 1У = 11) -Изговор бројалице у ритму уз покрет. Звучне ономотопеје и илустрације, -Правилан начин певања – држање тела и дисање, -Правилна дикција – изговарање брзалица и бројалица, -Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера, -Певање песама уз покрет – песме уз игру и народне песме, -Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова уз боју (а1 бела, ха1 љубичаста боја). -Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима, -Инструментална пратња по слуху уз бројалице и песме – пулс, ритам, груписање удара. -Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. -Свирање инструменталних</p>	<p>певање, свирање, музичке игре, музички бонтон</p>	<p>-извођење спонтаних покрета као одговор на музички доживљај -извођење бројалица као мотивационих активности -извођење вежби правилног држања тела, дисања и говорне ариткулације -певање дечијих песама различитог карактера -свирање на дечијим ритмичким Инструментима -упућивање ученика на коришћење интернета, е-уџбеника, енциклопедија... -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: Фронтални, групни, индивидуални, практичан рад и радионица Методе рада: монолошка, дијалогска, слушање аудио примера, игровне активности, истраживачки рад, метода стваралачког рада</p>	<p><i>Посматрање ангажовано сти на часу Разговор са учеником Усмено испитивање Певање бројалица и песама по слуху Извођење одговарајуће пратње уз песму (руке, тело) Свирање по слуху пратње уз бројалице и песме Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима</i></p>
---	--	--	--	---	---

		аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Музички бонтон			
--	--	--	--	--	--

<p>-направи дечје ритмичке инструменте, -осмисли покрете уз музику, -осмисли ритмичку пратњу за бројалице, песме и музичке игре помоћу различитих извора звука, -осмисли одговор на музичко питање, -осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст, -према литерарном садржају изабере од понуђених, одговарајући музички садржај, -поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике, -користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука</p>	<p>1.Компетенција за целоживотно учење 2.Комуникација 3.Рад с подацима и информацијама 4.Дигитална компетенција 6.Сарадња 10.Естетичка компетенција 11. Предузимљивости оријентација ка предузетништву</p>	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО(5) Израда дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала, Креирање сопствених покрета уз музику, -Стварање једноставне ритмичке пратње коришћењем различитих извора звука, -Музичка питања и одговори и музичка допуњалка, -Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст</p>	<p>певање, свирање , музичке игре, музички бонтон</p>	<p>-обележавање појединих речи или фраза током извођења мелодије звуком неких инструмената , према избору ученика; -опонашање звукова из околине спонтано или договореном импровизацијом (звуци у кући, звуци града, звуци у природи), -смишљање малих ритмичких целина остварених говором или спонтано изговорених група гласова, -извођење мале, договором састављене музичке игре уз покрет, -певање и свирање на дечијим ритмичким инструментима, -постављање ученика у различите ситуације евалуације и самоевалуације Облик рада: Фронтални, групни, индивидуални, практичан рад и радионица Методе рада: монолошка, дијалошка, слушање аудио примера, игровне активности, истраживачки рад, метода стваралачког рада</p>	<p><i>Прикупљање информација из различитих извора: свакодневна посматрања , активност на часу, степен ангажовања, уложен труди лично напредовање сваког ученика у складу са његовим музичким могућностима</i></p>
---	--	--	---	---	---

ДИГИТАЛНИ СВЕТ

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ДИГИТАЛНИ СВЕТ		РАЗРЕД: други
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36
<p>ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.</p>		
ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – упореди начин на који учи у школи са онлајн учењем путем школске платформе; – користи школску платформу за онлајн учење (уз помоћ наставника и/или родитеља/законског заступника); – самостално користи дигиталне уџбенике за учење; – креира, чува и поново уређује дигиталну слику (самостално и/или уз помоћ наставника) користећи одговарајућу апликацију; – својим речима објасни појам покретне слике; – креира елементе покретне слике; – креира једноставан графички дигитални материјал намењен познатој публици; – својим речима објасни због чега дигиталне уређаје повезујемо на мреже, укључујући интернет; – наведе могућности за размену материјала, комуникацију и заједнички рад (учење) које су настале захваљујући умрежавању дигиталних уређаја; – објасни добитке и ризике који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја; – разликује неприхватљиво од прихватљивог понашања при комуникацији на интернету; – реагује на одговарајући начин ако дође у додир са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, 	<p>ДИГИТАЛНО ДРУШТВО</p>	<p>Учење путем школске платформе за онлајн учење. Учење уз помоћ дигиталних уџбеника.</p> <p>Креативно графичко изражавање коришћењем дигиталног уређаја.</p> <p>Умрежавање дигиталних уређаја и прилике за размену материјала, комуникацију и заједнички рад који из умрежавања произилазе.</p>
	<p>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</p>	<p>Добици и ризици који произилазе из комуникације путем дигиталних уређаја.</p> <p>Понашање на интернету – интернет бонтон.</p> <p>Остављање личних података при коришћењу дигиталних уређаја.</p> <p>Примерена реакција у случају контакта са непримереним дигиталним садржајем, непознатим, злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин. Организација времена и услова за рад при онлајн учењу.</p> <p>Коришћење дигиталних уређаја и заштита животне средине.</p>

<p>злонамерним особама или особама које комуницирају на неприхватљив начин;</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе неке од начина на које корисници дигиталних уређаја остављају личне податке у дигиталном окружењу; – организује сопствено учење у онлајн окружењу на начин који не угрожава здравље и личну безбедност, као и сигурност дигиталног уређаја; 		
<ul style="list-style-type: none"> – предложи начине одлагања електронског отпада који не угрожавају животну средину; – својим речима објасни појам алгоритама; – анализира једноставан познати поступак који садржи понављања одређених радњи и представи га алгоритама; – креира одговарајући рачунарски програм у визуелном програмском језику; – анализира једноставан програм креиран у визуелном програмском језику и објасни шта и на који начин тај програм ради; – уочи и исправи грешку у једноставном програму, провери ваљаност новог решења и по потреби га додатно поправи (самостално или сараднички); – креира програм у визуелном програмском језику којим управља понашањем расположивог физичког дигиталног уређаја. 	<p>АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</p>	<p>Разлагање проблема на мање целине. Осмишљавање алгоритама линијске и цикличне структуре који води до решења једноставног проблема. Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику. Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен. Управљање понашањем физичког дигиталног уређаја креирањем програма у визуелном програмском језику. Уочавање и исправљање грешака у програму.</p>

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
ДИГИТАЛНО ДРУШТВО БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	<p>Наведене исходе потребно је остварити са различитим нивоима расположивости дигиталних уређаја намењених за коришћење од стране ученика. Наставник треба да реализује наставу у кабинету за информатику и омогући ученицима да користе рачунаре на начин који директно доприноси остваривању дефинисаних исхода учења. Препорука је да два</p>	<p>У настави оријентисаној на процес учења и достизање исхода учења вреднују се процес и продукти учења. Устаљене методе процене постигнућа ученика, које наставници примењују у другим обавезним предметима и изборним програмима, могуће је примењивати</p>

**АЛГОРИТАМСКИ
НАЧИН
РАЗМИШЉАЊА**

ученика користе један рачунар како би се развило вршњачко учење, делила одговорност и развијао тимски рад. Вероватно је да ученици имају искуства са коришћењем дигиталних уређаја. Од изузетног је значаја да та искуства наставник увиди и уважи. Ученици могу бити вешти корисници технологије, али то не значи да су и компетентни у овој области. У том смислу, наставник има слободу да наставу организује у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама својих ученика.

Током реализације наставе, рад наставника мора бити континуирано усмерен ка смањивању дигиталног јаза. Важно је да наставници помогну ученицима који немају могућност приступа технологији од куће тако што ће их, у кабинету за информатику, повезати са ученицима који су дигитално спретни и радити на поспешивању вршњачког учења. Обавезивање ученика да користе наставне материјала за које им је потребан приступ интернету од куће неправедно је према онима који га немају. За такве ученике наставник мора да обезбеди алтернативу – могућност приступа школским дигиталним уређајима, пре или после наставе.

и у настави овог предмета. Ипак, изазови попут чињенице да процена постигнућа заснована само на резултатима практичних задатака које ученици раде није довољан показатељ онога што они знају и умеју, или да је, при сарадничком раду, врло тешко идентификовати допринос сваког појединца, доводи до потребе за издвајањем неколико техника које се посебно препоручују за примену у оквиру предмета Дигитални свет (превасходно зато што у највећој мери корелирају са његовом природом):

– **самопроцена:** неговање праксе исказивања рефлексивних коментара током представљања онога што су урадили прилика је за развој самоувида и саморегулације у учењу и основа за процену властитог постигнућа ученика;

– **вршњачка процена:** ова врста процене постигнућа ученика природно се надовезује на процес самопроцене – ученици раде у пару или групи на истом задатку и имају могућност да, делећи одговорност, стварају и исправљају решења, те пружају конструктивне повратне информације. (Ова метода широко је распрострањена у ИТ индустрији од стране професионалних програмера (програмирање у пару) и лако ју је превести у учионицу);

– **отворена питања:** знање ученика о концептима који су обухваћени програмом неће увек бити лако уочљиво. Постављање отворених питања један је од начина на који

наставник може да процени постигнућа својих ученика, али и да допринесе продубљивању њиховог разумевања конкретног концепта.

– **Већ знам – Желим да научим** –

Научио/ла сам: коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и, накнадно, онога што су научили, корисна је техника коју ученици могу да користе за подршку самосталном учењу, а наставник за процену њихових постигнућа. Примењујући предложене методе процене постигнућа ученика наставник креира и конзистентно гради персонализовано и подстицајно образовно окружење. Он прати постигнућа ученика из улоге активног посматрача и ментора. Избегнута је формална ситуација процењивања (наставник не прозива и не пропитује ученике), чиме је ниво стреса ученика битно смањен (потенцијално и елиминисан). Јачање самопоуздања ученика и саморегулације у учењу посебна је добробит која произилази из наведеног.

4.3. Програм наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања

ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика другог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

Назив предмета : СРПСКИ ЈЕЗИК Разред : **трећи** Годишњи фонд часова : **180 часова** Недељни фонд часова : **5 часова**

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> – чита са разумевањем различите текстове; – опише свој доживљај прочитаних књижевних дела; – изнесе своје мишљење о тексту; – разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст; – одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту; – именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; – уочи основне одлике 	<p>ШКОЛСКА ЛЕКТИРА</p> <p>Лирска поезија</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Душан Костић: <i>Септембар</i> 2. Григор Витез: <i>Какве је боје поток / Десанка Максимовић: Вожња</i> 3. Душан Васиљев: <i>Зима</i> 4. Мирослав Антић: <i>Шта је највеће / Ф. Г. Лорка: Луцкаста песма</i> 5. Драган Лукић: <i>Свакога дана / Шта је отац</i> 6. Бранислав Црнчевић: <i>Љутито мече / Љубивоје Ршумовић: Аждаја своје чеду тепа</i> 7. Милован Данојлић: <i>Љубавна песма</i> 8. Љубивоје Ршумовић: <i>Домовина себрани лепотом</i> 9. Химна Светоме Сави 10. Бранко Стевановић: <i>Занимање Марка Краљевића</i> <p>Епска поезија</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Народне песме: <i>Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића</i> <p>Проза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ла Фонтен: <i>Цврчак и мрав / Езоп: Корњача и зец</i> 2. Народна приповетка: <i>Свети Сава и сељак без</i> 	<p>Реализација ове области ће се базирати на облицима рада којима се може постићи најбољи резултат (фронтални, групни рад, рад у пару, индивидуални) у зависности од садржаја.</p> <p>При избору метода (дијалогска, демонстративно - илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, хеуристичка, текстуална) водићемо рачуна да се код ученика посебно развијају способности активног слушања, разумевања садржаја и критичког мишљења.</p> <p>У ту сврху ће се и користити следећа наставна средства: уџбеници, припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске, едукативне апликације, електронски материјал, пригодни текстови.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – лирске песме (стих, строфа и рима); – разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност; – разуме идеје књижевног дела; – уочи основне одлике народне бајке; – разликује народну од ауторске бајке; – представи главне особине јунака; – уочи основне одлике народне епске песме; – уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; – разликује опис од приповедања у књижевном делу; – покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; – уочи хумор у књижевном делу; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитије песму и чита прозни текст; 	<p><i>среће</i></p> <p>3. Народна бајка: <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i></p> <p>4. Народна приповетка: <i>Свијету се не може угодити</i></p> <p>5. Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i></p> <p>6. Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i></p> <p>7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јагње</i>(одломак)</p> <p>8. Бранко В. Радичевић: <i>Причао дечаку и Месецу</i></p> <p>9. Ијан Маџуен: <i>Реч-две о Питеру</i>(одломак)</p> <p>10. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)</p> <p>11. Народна бајка: <i>Баш-Челик</i> (читање у наставцима)</p> <p>12. Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)</p> <p>Драмски текстови</p> <p>1. Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i></p> <p>2. Александар Поповић: <i>Лед се топи</i></p> <p>3. Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i></p> <p>4. Лаза Лазић: <i>Суђење</i></p> <p>Популарни и информативни текстови</p> <p>Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе(Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др.</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <p>1. Бранко Ћопић: <i>Доживљаји Мачка Тоше</i></p> <p>2. Избор из поезије Душана Радовића (<i>Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец</i> и друге песме)</p> <p>3. Браћа Грим: <i>Бајке</i> (по избору)</p> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – лирска песма, – химна, 	
--	---	--	--

- изводи драмске текстове;
- разликује врсте (и

- епска песма,
- народна бајка,

	<p>подврсте) речи у типичним случајевима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; – примењује основна правописна правила; 	<ul style="list-style-type: none"> – роман, – поређење, – персонификација (на нивоу препознавања), – опис, – дијалог, – приповедање, – епски јунак, – драмска радња 	
<p>ЈЕЗИК Грамматика, правопис и ортоепија</p>	<ul style="list-style-type: none"> – јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; – споји више реченица у краћу и дужу целину; – препричава, прича и описује и на сажет и на опширан начин; – извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; – варира језички израз; – попуни једноставан 	<p>Врсте речи:</p> <p>именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола.</p> <p>Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор.</p> <p>Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: <i>-ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки</i>).</p> <p>Речца <i>не</i> узименице и придеве.</p> <p>Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа).</p> <p>Сугласник <i>ј</i> (између самогласника <i>и-о</i> и <i>о-и</i>).</p> <p>Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време</p>	<p>У овој области ће бити најзаступљенији индивидуални и групни облик рада у зависности од предзања ученика као и брзине њиховог напредовања.</p> <p>Томе ће бити прилагођене и методе као и средства рада.</p> <p>Методе: дијалогска, демонстративно - илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, текстуална</p> <p>Наставна средства: уџбеници, е уџбеници, дигитални уџбеници, е уџбеници, дигитални уџбеници, ППТ презентације, Аудио и видео записи РТС Планета, припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске, едукативне апликације, електронски материјал, пригодни текстови.</p>

	<p>образац у који уноси основне личне податке;</p> <p>– разликује формални од неформалног говора</p>	<p>и запремину течности).</p>	
<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>		<p>Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови.</p> <p>Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано).</p> <p>Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.</p> <p>Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у</p>	<p>Индивидуални фронтални рад ће бити најзаступљенији при обради латиничног писма или рад у пару, у делу вежбања у зависности од индивидуалног напредовања ученика.</p> <p>При раду ће се користити следеће</p>

	<p>(комуникације);</p> <p>– учествује у разговору поштујући уобичајена правила комуникације и пажљиво слуша саговорника</p>	<p>продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.).</p> <p>Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире).</p> <p>Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат.</p> <p>Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.</p> <p>Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).</p> <p>Говорне вежбе: рецитоване, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл.</p>	<p>наставне методе: дијалогска, демонстративно-илустративна, објашњење, усмено изражавање, посматрање, метода графичких радова, метода писаних радова, текстуална.</p> <p>Наставна средства : е-уџбеници, дигитални уџбеници, ППТ презентације, Аудио и видео записи</p> <p>РТС Планета</p> <p>уџбеници, припремљен материјал, листићи, дечја штампа, ученичке свеске, едукативне апликације, електронски материјал, разредна и дечја илустративна словарица, пригодни текстови.</p>
--	---	---	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
<p>-прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, помаже, дискутује, анализира, презентује, наводи на повезивање и примену знања</p>	<p>- посматра, разговара о посматраном, ради на илустрованим словарицама, црта, чита, рецитије, драматизује, смишља приче, користи дечју штампу и непознате текстове, слуша, практично комуницира, ређа слагалице од слова и слика, слободно и усмерено препричава, прича, описује на основу онога што је видео, доживео, осетио, саставља реченице, прави самостални речник, пише честитке, писма, пише по диктату и аутодиктат.</p>	<p>- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, оцењивањем групног рада, посматрањем ангажованости на часу, напредовања и оствареност исхода, оцењивањем ученичких радова и продуката ученичких активности, илустрације, рад на тексту, препричавање, драматизација, тематске дискусије и сл</p> <p>У циљу провере остварености исхода и стандарда користиће се: тестови знања, задаци вишеструког избора, разговор, диктат, контролне вежбе, писани радови и сл</p>	<p>Природа и друштво- Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.</p> <p>Математика- текстуални задаци Ликовна култура- наставна област Споразумевање Музичка култура- Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера.</p>

ЦИЉ ПРЕДМЕТА: Циљ учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну усмену, а од трећег разреда и писану комуникацију, и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОД И По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈ И	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПОЗДРАВЉ А-ЊЕ	– поздрави иотпоздрави, примењујући једноставна језичк асредства;	<i>Hi/Hello, how are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great. Good morning/afternoon/evening/night. Goodbye./Bye. See you later/tomorrow/on Monday. Have a nice day /weekend/holiday! Thanks, same to you!</i> Личне заменице – <i>I, you ...</i> Глагол <i>to be – the Present Simple Tense</i> Императив (Интер)културни садржаји: Формално и неформалнопоздрављање; устаљена правила учтивости.	- Циљни језик употребљава се у учионици у доброосмишљеним контекстима од интереса за ученике у атмосфери заједништва између собне сарадње; - Говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика; - Наставник мора бити сигуран да је

<p>ПРЕДСТАВЉА-ЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВА-ЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДА-ВАЊЕ ИТРА-ЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p>– представи себе и другог; – разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;</p>	<p><i>Hi, I'm Andrija. Hello, I'm Alex. How old are you? I'm (nine). I'm in Year 3. Where are you from? I'm from Serbia. How do you spell your name? It's A-N-D-R-I-J-A. Have you got any brothers or sisters? Yes, I have/I've got onesister. No, I'm an only child. How many aunts/uncles have you got? This is my cousin/sister Vanja. Nice to meet you. Nice to meet you, too. What's your/his/her/their address? It's 12, Zvezdarskih jelki Street, Belgrade. What's your/his/her/their phone number? It's oh/zero-six-four-double five/five-five... I'm 10 today. How old is your mum/dad? She/He's 32. Where are your parents today? Are they at work? No, they're at home. Are your friends at school now? Yes, they are. This is</i></p>	<p>схваћено значење поруке, Укључујући њене културолошке и васпитне елементе, као и елементе социјализације; - битно је значење језичке поруке; - Знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник; - Са циљем да се унапреди квалитет и обим језичког материјала, Настава се заснива на социјалној интеракцији у</p>
--	---	---	--

	<p><i>my friend Ana. She's/She is in my class. That's Tea's dog. Its name is Spot. This is our teacher, Mr/Miss/Mrs Jones. That is Mr Turner. He's/He is a policeman. Who are those children? They're our neighbours. What are their names? Pavle and Milica. Who's the boy in the picture? It's my Brazilian pen pal, Bruno. Tell me about your family/country. Write soon!</i></p> <p>Личне заменице – <i>I, you...</i> Присвојни придеви – <i>my, your</i> Показне заменице – <i>this/that, these/those</i> <i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања Питања са <i>Who/What/Where/How (old/many)</i> Предлози за изражавање места – <i>from, in...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом Императив Основни бројеви (0-100) Алфабет (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; конвенције у писању личних заменица; конвенције у саопштавању телефонских бројева и адреса; употребити титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); разлике између српске азбуке и енглеског алфабета; конвенције у писању разгледница и писама.</p>	<p>Учионици и ван ње, и спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;</p> <p>-</p> <p>Сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом и без детаљних граматичких објашњења, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.</p> <p>Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће:</p> <p>-</p> <p>Усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;</p> <p>- поимање програма као скупа динамичних, заједнички припремљених и прилагођених задатака и активности;</p> <p>-</p> <p>Наставник треба да омогући приступ новим идејама и њихово прихватање, Као и креирање нових идеја;</p>
--	--	--

<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕД- НОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА</p>	<p>– разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих; – саопшти једноставна упутства и налоге;</p>	<p><i>Listen, point and repeat. Listen again. Match the words with the things/people in the picture. Order the lines. Ask and answer questions about the photo on page 38. Spell your name. Ask your friend to spell his/her name. Write/Circle the letters/numbers. Write/Say true or false. Complete the sentences/dialogue. Complete the table with ticks and crosses. Read the story. Read and check. Think of a place/person. Come and help! Wait and see! Watch out! Hurry up! Close/Open the door/a window, please! Smile! It's my/your/Oliver's turn!</i> Императив</p>	<p>- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници удруштвеном чину; - Наставни материјали представљају један од извора активности и треба да буду праћени употребом додатних аутентичних материјала; -</p>
---	---	---	--

		Присвојни придеви – <i>tu, your...</i> Алфавет Бројеви 0-100 (Интер)културни садржаји: Поштовање основних норми учтивости.	Учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан; - Рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче развој когнитивних способности ученика (планирање, запажање, анализа, вредновање, закључивање итд.); - За увођење новог лексичког материјала користесе познате граматичке структуре и обрнуто, а нарочито на nižем узрасту треба користити интернационализме и речи које су им познате, као и визуализацију као средство семантизације.
ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - разуме позив на заједничку активност и на прикладан начин реагује на њега; - упути позив на заједничку активност; 	<i>Can we meet on Saturday and play football? I'm sorry, I've got a music class on Saturday, but we can meet on Sunday. Really? Sunday is ok for me too! Great! See you at the park! It's hot today. Let's go to the beach! Sorry, but I can't swim! I'm very tired. Let's go home! Come and meet my friends! Listen to the music!</i> Модални глагол <i>can</i> за изражавањепредлога и способностиИмператив (Интер)културни садржаји:прикладно позивање иприхватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.	Технике / активности - Током часа препоручује се динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. - Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио- записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори / затвори свеску, итд.) - Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) - Мануелне активности (израда паноа,
ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	<ul style="list-style-type: none"> - разуме кратке и једноставне молбеи реагује на њих; - упути кратке и једноставне молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење <p style="text-align: right;">н а једноставан начин;</p>	<i>Can you spell that again, please?/ Can you write it on theboard, please?</i> <i>Can /May I read the story? Of course you can. Can/May I sit here, please? No, it's Nina's seat.</i> <i>Can/May I borrow your dictionary? Yes, here you are. Thankyou/Thanks. You're welcome. Thanks for your help.</i> Модални глаголи за изражавање молбе – <i>can/may</i> Саксонски генитив са именицама у једнини (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације..	Технике / активности - Током часа препоручује се динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута. - Слушање и реаговање на упутства наставника на страном језику или са аудио- записа (слушај, пиши, повежи, одреди, пронађи, али и активности у вези са радом у учионици: нацртај, исеци, обој, отвори / затвори свеску, итд.) - Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.) - Мануелне активности (израда паноа,

<p>ЧЕСТИТАЊ ЕПРАЗНИКА, РОЂЕНДАНА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p>– разуме једноставно исказане честитке и одговори на њих; – упуту једноставне честитке;</p>	<p>Welcome to my birthday party! Happy birthday to you! Thanks! How many candles are there on your birthday cake? Happy New Year!/Merry Christmas!/Happy Valentine's Day!/Happy Easter! Thanks, same to you! Let's have a party. Let's celebrate! What do you do on New Year's Day? We open our presents and watch films about Santa Claus and his</p>	<p>презентација, зидних новина, постера и сл.) - Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селекувати тачне и нетачне</p>
---	--	--	---

	<p>– разуме и ,примењујући једноставна језичка средств а,наведе најубичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника;</p>	<p>reindeer. At Easter we decorate Easter eggs. Children dressup for Halloween. Look at the fireworks! Императив The Present Simple Tense записивањеуобичајенихрадњи(самокаоопција, рецептивно) Питањаса What/How many (Интер)културнисадржаји: Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/ пр ославе..</p>	<p>исказе, утврдити хронологију и сл.) - Игре примерене узрасту и дидактичком захтеву (за загревање, развијање пажње и концентрације, јачање мотивације, увођење нове језичке грађе или пак утврђивање). - Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим / не волим, компарације...) - Решавање „проблем-ситуација” у разреду, тј. договори и мини-пројекти. „Превођење” исказа у гест и геста у исказ. - Заједничко прављење илустрованих материјала (планирање различитих</p>
--	---	---	--

<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕД- МЕТА, МЕСТ АИ ПОЈАВА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – препозна и именује бића, предмете и места из непосредно г окружења; – разуме једноставне описе бића, предмета и места; – опише бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; 	<p><i>Who's this? It's Johnny Depp, my favourite actor. He's American. That's a photo of my family. Look, they're all smiling. How many teeth has your baby brother got? What colour are his eyes? I've/I have got two hands. She's/She has got black hair. He's/He has got big ears. She's/She is tall and slim. My dad's new car is fast and cool. What are these? They're my new felt tip pens. Belgrade is the capital of Serbia. Our city is old, but very nice. There are a lot of beautiful mountains and lakes in my country. What's the capital of England? London buses are red, but its taxis are black. Where are you in this photo? I'm in Sydney, it's a big city in Australia. There are a lot of strange animals and funny birds.</i></p> <p>Глаголи <i>have got, to be</i> за давање описа Показне заменице – <i>this/that, these/those</i> Егзистенцијално <i>There is/are...</i></p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/How many...</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>pen – pens, bus – buses, city – cities...</i></p> <p>Неправилна множина основних именица: <i>tooth–teeth...</i></p> <p>Употребачлановаприликомпрвогспомињањанекогпојмаисапојмовимакојисуодређениконтекстом.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Познате личности из области спорта, глуме, музике...; престонице земаља енглеског говорног подручја;</p>	<p>активности, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Драмске активности. - Пројектне активности.
--	---	--	--

		препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.
ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	<ul style="list-style-type: none"> – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања једноставним језичким средствима; 	<p>She's tired/bored. She wants to go home. Is he hungry/thirsty? Does he want a sandwich/a glass of orange juice? They're not cold, they're hot! Are you OK? Is he happy? No, he's sad. His dog is lost.</p> <p>The Present Simple Tense (be, want) (Интер) културни садржаји: Правила учтивог комуникације.</p>
ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи једноставна обавештења о положају у простору; 	<p><i>They're at the cinema/museum. Where's your brother? He's in bed. Where's my English dictionary? It's here on my desk. Where are my trainers? They are over there, under the bed. Where's the Statue of Liberty? It's in New York. The London Eye is next to the River Thames.</i></p> <p>Прилози и предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>here, there, in, on, at, next to, under...</i></p> <p>Питања са <i>Where</i></p> <p>Употреба и изостављање одређеног члана у изразима <i>at the park/beach/cinema/museum, at home/school/work, in bed...</i></p> <p>(Интер) културни садржаји: препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>

ИСКАЗИВАЊ ЕВРЕМЕНА	<p>– разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на хронолошко и метеоролошко</p>	<p><i>What time is it? It's twelve (o'clock). It's a quarter to/past twelve. It's half past twelve. What day is it today? It's Wednesday. It's a nice, sunny day. Is it snowy? No, but it's rainy and windy today. I've got a basketball game at a quarter to four/on Saturday.</i></p>
-------------------------------	--	---

	време;	Питања са <i>What/When</i> Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past...</i> (Интер)културни садржаји: радна недеља и викенд.	
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање / не припадање, поседовање / не поседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање / не припадање, поседовање / не поседовање; 	<i>It's Alex's guitar. Is that Anna's bag? These are not their jackets. Sophie's mum and dad have got/have a big house. My friend hasn't got/doesn't have any brothers or sisters. Have you got/Do you have a bike?</i> Присвојни придеви <i>my, your...</i> Показне заменице – <i>this/that, these/those</i> <i>Have got/Have</i> за изражавање припадања/поседовања Саксонски генитив са именицама у једнини (Интер)културни садржаји: породица, пријатељи, односпрема својој и туђој имовини.	
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставне исказе за изражавање допадања / не допадања и реагује на њих; – тражи мишљење и изражава допадање 	<i>Does he like music? Yes, he loves it./No, he doesn't. Who's your favourite tennis player? What's your favourite hobby? It's an amazing poster! Those computer games are fantastic!</i> <i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/like/love</i> Питања са <i>Who/What</i> (Интер)културни садржаји: интересовања, хобији	

	<p>/</p> <p>недопадањ еједноставним језичким средствима;</p>		
	<p>– разуме једноставне</p>	<p><i>My brother can play football, but he can't act. How many</i></p>	

<p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА</p> <p>И СПОСОБНОСТ И У САДАШЊОСТИ</p>	<p>текстове у којима се описују радње и способности у садашњости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; – опише радње способности користећи једноставна језичка средства; 	<p><i>languages can your dad speak? Can you play the guitar? I can't ride a bike.</i></p> <p><i>We are late for our school bus.</i></p> <p><i>Look! She's/She is wearing a dress. Is he wearing jeans? Yes, he is. No, he isn't. What are you doing? I'm/I am eating a biscuit. What are they doing? They are not/aren't playing, they're watching TV.</i></p> <p>Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности</p> <p><i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних радњи</p> <p>Питања са <i>What/Where/When/How many...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности.</p>	
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА ИКОЛИЧИНЕ</p>	<p>- разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на бројеве и количине.</p>	<p><i>How many children are there in your class? There are 11 boys and 14 girls.</i></p> <p><i>How many classes have we got today? We've got four classes.</i></p> <p><i>Her granny is 65.</i></p> <p>Правилна множина именица: <i>boy-boys, girl-girls, class-classes...</i></p> <p>Неправилна множина основних именица: <i>child-children...</i></p> <p>Питања са <i>How much/many</i> Основни бројеви 0-100</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.</p>	

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО- ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈ А	КОРЕЛАЦИЈА
ученика	наставника		
<p>- посматра, разговара о посматраном, ради на илустрованим словарицама, црта, чита, рецитије, драматизује, смишља приче, користи дечју штампу и непознате текстове, слуша, практично комуницира, ређа слагалице од слова и слика, слободно и усмерено препричава, прича, описује на основу онога што је видео, доживео, осетио, саставља реченице, прави самосталн и речник, пише честитке, писма, пише по диктату и аутодиктат.</p>	<p>-прати, усмерава, вреднује, ствара ситуације, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања.</p>	<p>Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.) и сумативно - оцењивањем се прецизније процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега.</p>	<p>Грађанско васпитање – идентитет, комуникација и сарадња. Планирање и извођење једноставне акције у одељењу. Српски језик – језичка култура. Математика – бројање и величина бића и предмета. Изражавање количине и бројева. Природа и друштво – основна осећања и основне животне потребе. Породичним и школом. Здрав начин живота. Изражавање времена. Музичка култура – слушање музике и извођење музике. Ликовна култура – облици, обликовање цртежа и обликовање слике. Традиција – празници и украшавање. Физичко и здравствено васпитање – моторичке вештине – ходање и трчање, бацање и хватање лопте, плес и ритмика. Здравствена култура и васпитање.</p>

Назив предмета : МАТЕМАТИКА

Разред : трећи

Годишњи фонд часова :180 часова

Недељни фонд часова : 5 часова

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
----------------------	--	-----------------	------------------------------------

<p style="text-align: center;">БРОЈЕВИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој; – прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000); – изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000); – подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат; – процени вредност израза са једном рачунском операцијом; – израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције; – одреди десетице и стотине најближе датом броју; – реши једначину са једном рачунском операцијом; – одреди и запише скуп решења неједначине са 	<p>Бројеви прве хиљаде.</p> <p>Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак).</p> <p>Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).</p> <p>Зависност резултата од промене компонената.</p> <p>Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$.</p> <p>Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$.</p> <p>Римске цифре D, M.</p> <p>Разломци облика $\frac{m}{n}$.</p> <p>Упоредивање разломака са једнаким именицима.</p> <p>Децимални запис броја са једном децималом.</p>	<p>У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1000. Исходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као зборови вишеструких декадних јединица ($234 = 200 + 30 + 4$). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења.</p> <p>Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам делљивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до</p>
---	--	--	--

	<p>сабирањем и одузимањем;</p> <ul style="list-style-type: none"> – реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину; – уочи делове целине и запише разломке облика $\frac{m}{n}$; – упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким имениоцима; – резултат мерења дужине запише децималним бројем са једном децималом; – уочи и речима опише правило за настајање бројевног низа; – чита и користи податке представљене табеларно или графички (стубичасти дијаграм и сликовни дијаграм); – црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; – конструише троугао и круг; – именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга; – разликује врсте углова и троуглова; – одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; 		<p>закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10.</p> <p>Усмени поступци рачунања упознати су у претходним разредима те је потребно обновити ове поступке у оквиру блока бројева до 100 пре проширене примене у оквиру блока бројева до 1000. Усмени поступци рачунања осим у писаној форми, увежбавају се усменим рачунањем (без записивања) у циљу практичне примене у реалним ситуацијама везаним за рачунање са новцем и др. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Облици писменог рачунања се упознају наведеним редоследом у циљу разумевања поступка писменог рачунања. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција.</p> <p>Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици у</p>
--	---	--	--

	<p>– опише особине правоугаоника и квадрата;</p>		<p>рачунању. Зависност резултата од промене компоненти операција, као важна особина, обрађује се</p>
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства; – користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање; – чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време); – измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом); <p>примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.</p>	<p style="text-align: center;">—</p>	<p>кроз примере у циљу стицања функционалних знања. Символички запис аритметичких правила се не ради у трећем разреду.</p> <p>Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењују вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна у продавници, процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција.</p> <p>Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$ на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности“ решења с обзиром на контекст проблема. Решавају се неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$. Бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења (погађањем или коришћењем табела). Увести начин записивања решења уз коришћење симбола \in, $\{$ и $\}$.</p>
--	--	--------------------------------------	--

			<p>Визуелизација бројева и својстава аритметичких операција на бројевној правој или као површи одговарајућих димензија припрема је за геометријско</p>
--	--	--	--

решавање аритметичких проблема. Овакве активности доприносе развоју способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области. У том смислу, решавање текстуалних задатака није значајно само као контекст за увежбавање техника рачунања већ и за уважавање значаја математичких знања у свакодневним животним ситуацијама. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти. Бирање задатака у складу са принципом поступности оснажиће ученике у решавању проблема у којима је критичан корак формирање математичког записа (израза или једначине) на основу проблемске ситуације. Усмено и писмено образлагање поступка решавања задатка помаже ученицима у развијању способности математичко логичког резоновања и математичке комуникације.

Даље се развија појам разломка,

			увођењем разломака облика m n . У оквиру бављења разломцима ученици анализирају и креирају визуелне
--	--	--	--

			<p>представе разломака и упоређују разломке са истим именицом. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодног дидактичког материјала.</p> <p>Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом.</p> <p>Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева записаних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година.</p>
<p>ГЕОМЕТРИЈА</p>		<p>Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат.</p>	<p>У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигурау равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резонувања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ</p>

Обим троугла, квадрата и правоугаоника.

Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира.

Конструкције троугла и кружнице.

уведене појмове.

Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два

Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.

троугаоника.

Посматрањем модела углава уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао (A , Aa , $\sphericalangle aAb$, $\sphericalangle BAC$). Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.

Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке – центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се термини центар, полупречник и пречник, као и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником.

Ученици су у претходним разредима класификовали и цртали геометријске фигуре (троугао, квадрат, правоугаоник). У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углава) и

			групишу у односу на уочена својства.
--	--	--	--------------------------------------

			<p>Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства.</p> <p>Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност.</p>
		<p>Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век,секунд). Мерење дужине (mm, km). Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml,hl).</p>	<p>У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl).За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да</p>

МЕРЕЊЕ И МЕРЕ

Мерење површине геометријских фигура задатом мером.

процењују и мере различите предмете из окружења. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења

		<p>стандардних једница за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно поплочати одређену површину различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао). Задаци у реалном контексту основа су за бављење овим садржајима.</p>
--	--	---

Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом. Полази се од сазнања да је дециметар десети део метра и да се зато може записати да је $1 \text{ dm} = 0,1 \text{ m}$.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставник	Ученик		
<p>Организатор наставног процеса, наводи на повезивање и примену знања, подстиче на логичко мишљење, усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, упућује ученике да користи уџбеник и друге изворе знања.</p>	<p>Посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, открива релације и изражава их, закључује, групише, проверава, математички се изражава, пребројава, броји, сређује по редоследу, рачуна, мери и процењује, примењује стечена знања, прави моделе</p>	<p>Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање</p>	<p>Српски језик-скраћенице за мере. Правопис Природа и друштво- Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Временске одреднице (датум, година, деценија и век). Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије" перспективе. План насеља. Музичка култура- Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина,</p>

		<p>информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.</p>	<p>осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.</p>
--	--	--	--

Назив предмета: ПРИРОДА И ДРУШТВО

Разред : трећи Годишњи фонд часова : 72 часа Недељни фонд часова: 2 часа

Циљ учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ / ТЕМЕ		САДРЖАЈ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају;			Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају. Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот). Производне и непроизводне	Програм предмета Природа и друштво задржао је постојећи оквир, план наставе и учења од два часа недељно, односно 72 часа годишње и досадашњи завичајни принцип. Принцип животне близине, тзв. завичајни принцип, одређује просторну и временску блискост природних и

<ul style="list-style-type: none"> – илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима; – повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; – повеже врсте и значај 	МОЈ КРАЈ	Природа, човек, друштво	делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност, зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају. Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла. Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружењеводе у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха). Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Условизаживот, ланац исхране и	друштвених појава и процеса, и као такав представља једну од суштинских одлика овог предмета. У првом разреду се креће од просторно и временски најближих феномена за ученика, док се у старијим разредима просторни и временски оквир постепено шири. Конкретно, оквир унутар ког се остварују предметни исходи у првом разреду чине садржаји из најближег и <i>непосредног окружења ученика</i> – дома, школе, насеља/дела насеља у коме ученик живи, у II разреду просторни оквир се проширује на <i>Насеље са околином</i> , у трећем
---	-----------------	-------------------------------	---	---

<p>саобраћаја у свом крају са потребама људи;</p> <p>примени правила безбедног понашања у саобраћају;</p> <p>разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу;</p> <p>повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха;</p> <p>очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра;</p> <p>прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране;</p> <p>илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини;</p>			<p>међусобни утицаји у животним заједницама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; • Водене животне заједнице: баре, језера и реке. <p>Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови. Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница. Значај и заштита вода и водених животних заједница. Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима. Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).</p>	<p>III разреду на <i>Крај у коме ученици живе</i>, а завршиће се у IV разреду државом <i>Србијом</i>.</p> <p>Принцип животне близине овом програму обезбеђује високу осетљивост на контекст у коме ученици живе, односно отвореност за садржаје из учениковог окружења и флексибилност за уважавање карактеристика и одлика најразличитијих средина у којима деца из Србије живе. У том смислу предмет Природа и друштво подразумева отвореност и за садржаје од значаја за националне мањине у складу са простором проучавања природних и друштвених појава у трећем разреду – <i>крај у коме ученици живе</i>. Поред тога, код свих ученика треба развијати осећај богатства у различитостима међу припадницима различитих националности указивањем на постојање људи који славе другачије празнике, имају различите обичаје, културу становања, исхрану, облачење и</p>
		<p>Оријентација у простору и времену</p>	<p>Главне стране света.</p> <p>Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије“ перспективе.</p> <p>План насеља.</p> <p>Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци).</p> <p>Мој крај на географској карти Републике Србије.</p> <p>Временске одреднице (датум, година, деценија и век).</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – примени поступке (мере) заштите од заразних болести; – се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; 		<p>Прошлост</p>	<p>Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости –</p>	<p>сл. Уважавање окружења у којем ученици живе директно је у вези са уважавањем искустава и знања ученика. Ученици у процес наставе и учења улазе са идејама и представама о свету, себи и свему другом што их</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља; – идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања 		<p>Кретање</p>	<p>занимања, одевање, исхрана, дечије игре. Кретање тела попутањи (правилинијско и криволинијско). Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања. Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке. Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке.</p>	<p>окружује. Изградили су их личним ангажовањем у свакодневним активностима, како у школи, тако и ван школе у другим образовним, културним и свакодневним животним активностима – учењем, читањем, писањем, играњем, слушањем, посматрањем, размишљањем, разговарањем, итд. Зато је веома важно да полазне тачке у развоју научних идеја о природним и друштвеним појавама и процесима буду управо идеје и искуства са којима ученици</p>

<ul style="list-style-type: none"> — догађаја из прошлости; — прикупи и представи податке о прошлости породице и краја; — повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; — доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом; — разликује природне и вештачке изворе светлости; — повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости; — повеже промену јачине звука са 		<p>Материјали</p>	<p>Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење/очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање). Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детерцент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна). Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања од уситњености материјала, температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала. Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца). Значај рециклаже. Разврставање</p>	<p>долазе у школу и улазе у процес учења. Кроз разноврсне активности којима се уважава средина у којој ученици живе и њихово свакодневно искуство из конкретне средине, ученицима се омогућава да доживе и разумеју разноликост и међусобну повезаност свих чинилаца који делују у њиховом природном и друштвеном окружењу. Истовремено се подстиче њихова радозналост за откривање појава и процеса у природној и друштвеној заједници. Основна интенција наставе Природа и друштво усмерена је на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера</p>
---	--	-------------------	---	--

<p>променом удаљености од његовог извора;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује повратне и неповратне промене материјала; – уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; – одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу; – објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или 			<p>отпада од пластике, стакла, папира, метала.</p> <p>Рационална потрошња.</p> <p>Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења окружење), утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју.</p>	<p>личности ученика, што се одражава у наведеном циљу за крај циклуса и датим предметним исходима.</p> <p>Предметни исходи Природе и друштва показују шта су ученици оспособљени да учине, предузму, изведу и обаве на крају разреда захваљујући знањима, ставовима и вештинама које су развили учењем овог предмета. Исходи се остварују у спречи садржаја, метода наставе и учења и активности ученика некадунутар једне теме, а најчешће кроз више тема. Зато границе међу темама проучавања треба схватити условно и флексибилно. Неки исходи су по својој природи међупредметни и оствариваће се кроз активности у оквиру више наставних предмета, као на пример исход: <i>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да презентује другима информације о прикупљеним подацима (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом).</i> Треба, такође, имати у виду да је редослед програмских тема и груписаних садржаја унутар тема урађен искључиво ради прегледности препоручених програмских садржаја и не препоручује се као</p>
---	--	--	--	--

				редослед приликом креирања
повеже резултате рада са уложеним трудом.				<p>годишњих и оперативних планова, већ као помоћ наставнику да их креира. Иста препорука се односи и на уџбенике. Није пожељно да структура садржаја уџбеника буде основ за планирање наставе.</p> <p>Ученике треба оспособљавати да самостално истражују и анализирају природне и друштвене појаве и процесе. У зависности од исхода који се жели остварити, учитељ треба да подстакне ученике на различите врсте активности које ангажују како поједина чула, тако и више чула истовремено. Синхронизација чулних утисака даје целовиту слику објеката, процеса, појава и њихову интеграцију у комплексну слику света, а уважава различитости у склоностима ученика при упознавању света и процесу учења. Ипак, учење се не завршава на чулним утисцима, већ се наставља уопштавањем ученог кроз описивање, поређење, формулисање закључака итд. У наставном процесу се, дакле, полази од несистематизованих искуствених сазнања и иде се ка општим, научно заснованим,</p>

				<p>систематизованим знањима из области природе, друштва и културе. Активности ученика</p>
				<p>потребно је прилагодити предметним исходима, специфичностима изабраних садржаја и узрасту ученика. Постепено треба повећавати ниво захтева и самосталности ученика приликом упознавања природних и друштвених појава.</p> <p>Стварност (природна и друштвена) која нас окружује и из које произилази садржај овог програма, заснована је на <i>повезаности различитих појава и процеса</i>. Због тога садржаји Природе и друштва морају да буду одраз те целovitости и повезаности појава које се изучавају. Ради формирања елементарних појмова и постављања мреже за систем појмова, при избору и распореду програмске грађе примењен <i>јеспирално-узлазни модел</i>, у складу са узрастним карактеристикама ученика. То значи да се иста тематика из разреда у разред проширује, продубљује и посматра са различитих аспеката. Изградња система у настави, последица је постојања система у стварности.</p> <p>Улога учитеља је да ствара прилике за учење, а не да наставне садржаје тумачи само</p>

				као биолошке, географске, историјске и друге садржаје. Поред тога, приступ настави и учењу треба да буде
--	--	--	--	---

повезан и са логиком и методологијом научне дисциплине одакле произлази одређени садржај. Тако изучавање биолошких садржаја нужно треба да укључи посматрање и праћење биолошких феномена; изучавање садржаја хемије и физике – закључивање на основу спроведеног огледа или експеримента; изучавање прошлости – анализу историјских извора итд. Развијање система појмова подразумева континуиран рад учитеља на успостављању хоризонталне (унутар једног разреда) и вертикалне повезаности (између разреда) појмова унутар програма Природе и друштва. Важно је да се кад год је могуће приступи корелацији и интегрисаном приступу садржајима на међупредметном нивоу кроз наставне и ваннаставне облике рада и активности у школи и изван ње. Због природе садржаја предмета и датих исхода пожељно је активности организовати што чешће изван учионице, односно у ближем природном и друштвеном окружењу. За потребе овог предмета посебно су погодни:

				<p>организоване посете, шетње, излети, настава у природи.</p> <p>Поред коришћења званично одобрених уџбеничких комплета, у остваривању програма за Природу и друштво препоручује се коришћење шире литературе и осталих извора информација: штампаних, аудио-визуелних и електронских медија. Посебно се препоручује коришћење аутентичних природних и друштвених извора, као најверодостојнијих показатеља стварности, појава и процеса у конкретном непосредном окружењу, као и дидактичких материјала који одражавају посебности датог окружења и краја у коме ученици живе.</p> <p>Учитель остварује постављени циљ и исходе кроз наставу и остале организационе форме рада у школи, без додатног оптерећења родитеља и њиховог обавезног ангажовања у остваривању програма. Родитељи могу бити добровољно ангажовани као расположиви потенцијал локалне средине, у зависности од њихових знања, могућности и хтења.</p>
--	--	--	--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ

ЕВАЛУАЦИЈА

КОРЕЛАЦИЈА

Наставник	Ученик		
<p>Усмерава,наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, наводи на повезивање и примену знања</p>	<p>Посматра, описује, групише, испољава, препознаје, упоређује, именује, процењује, групише, прати,истражује, ствара, игра се, бележи, експериментише, сналази се у простору и времену, сазнаје, ствара, сакупља,осмишљава, реализује</p>	<p>- Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика само је део праћења и вредновања образовно-васпитне праксе. Резултате целокупног праћења и вредновања наставник узима као основу за планирање наредних корака у раду са ученицима и развијању своје образовно-васпитне праксе. Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.</p>	<p>Српски језик- Велико слово:писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови.</p> <p>Математика-Геометрија Ликовна култура-Материјали и Простор Музичка култура- Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Грађанско васпитање- Физичко и здравствено васпитање- Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.</p>

Назив предмета: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Разред : трећи Годишњи фонд часова : 72 часова Недељни фонд часова: 2 час

Циљ учења ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ / ТЕМЕ	САДРЖАЈ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<ul style="list-style-type: none">– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора;– повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;– преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;– изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама;– користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад;– протумачи једноставне визуелне	МАТЕРИЈАЛИ	<p>Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...).</p> <p>Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре.</p> <p>Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.</p>	<p>Ученици се развијају и уче кроз разноврсне активности и задатке који подстичу радозналост и задовољство у истраживању, експериментисању, размишљању, повезивању, изражавању, стварању, дружењу и сарадњи.</p> <p>Кључни појмови су међусобно чврсто повезани и чине конструкцију, основу за развијање програма. Централни појам је простор, јер се све што видимо и доживљавамо налази у простору. Из овог појма су изведени остали кључни појмови. У првом разреду их има три: простор – облик, линија; у другом разреду четири: простор – облик, линија, боја; у трећем пет: простор – облик,</p>

<p>информације и поруке из свакодневног живота;</p> <ul style="list-style-type: none"> – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем; – распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; 	<p>СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<p>Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације.</p> <p>Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет.</p> <p>Слика, текст, звук. Кратки анимирани</p>	<p>линија, боја, текстура и од четвртог шест: простор – облик, линија, боја, текстура, светлина.</p> <p>Централни појам, простор, указује на то да програм није усмерен на ускостручне садржаје, већ на свет у коме ученик живи и одраста и који треба свесно да опажа, доживљава и истражује из различитих углова. Сви садржаји везани за визуелну уметност</p>
--	-----------------------------	---	--

<p>– разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости;</p> <p>– учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу;</p> <p>разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.</p>		<p>филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...</p>	<p>(укључујући и уметничка остварења из ближе и даље прошлости) у блиској су вези са савременим светом и ученици треба постепено да истражују и откривају те везе.</p>
<p>КОМПОЗИЦИЈА</p>	<p>Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа.</p> <p>Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.</p>		
<p>ПРОСТОР</p>	<p>Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...).</p> <p>Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници... Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама...</p> <p>Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.</p>		

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА			КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика	На	почетку	сваког	Српски језик – изражавање својих

<p>Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује</p>	<p>Посматра, опипава, објашњава, црта, слика, изражава, ствара, дискутује, комуницира, закључује, мисли, креира, прави, лепи, спаја, оцењује</p>	<p>задатка/активности наставник кратко информише ученике шта ће учити и зашто то уче. То је нарочито важно зато што се учење одвија кроз игролике, забавне задатке и активности, па се може десити да ученици не обратe пажњу на процес учења и стварања. По завршетку рада излажу се сви радови како би ученици могли да пореде решења и уче једни од других.</p> <p>Самопроцена радова је вербална или писана. Наставник тражи од ученика да усмено опишу свој рад или да напишу нешто о свом раду. Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученици на листићу пишу: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученици ликовно изражавају, могу да напишу: 3 ствари о којима сам размишљао/размишљала током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио/променила или бих урадио/урадила другачије. На листићу се уписује име, презиме и назив рада (може и датум), а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку. Ученици не треба да наводе више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када им ништа није јасно или сматрају да је рад упропашћен. Издавање само једне</p>	<p>утисака, критике, као и са области Лезичка култура, Описивање на основу визуелног посматрања; Математика-Геометрија Природа и друштво-Материјали, Прошлост, Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке.</p>
--	--	--	---

		<p>нејасноће или грешке постепено оспособљава ученике да идентификују најважнији пропуст и да се фокусирају на његово уклањање. Листићи за самопроцену дају наставнику потпунију слику о напредовању ученика.</p> <p>Могући елементи за процењивање напредовања и оцењивање постигнућа су:</p> <ul style="list-style-type: none">— Однос према раду (ученик је припремљен за час, одговорно користи материјал, прибор и алатке, одржава прибор и радни простор...);— однос према себи (поставља питања, труди се, учи на грешкама, самосталан је у индивидуалном раду, истрајан је...);— однос према другима (поштује договорена правила понашања, спреман је да помогне и да сарађује, уважава туђе радове, начин размишљања, доживљавања, опажања...);— разумевање(разуме задатак, разуме појмове, разуме процес, разуме визуелне информације...);— повезивање (повезује и пореди познате и нове информације, људе, места, догађаје, идеје, дела...);— оригиналност (оригиналан је у односу на туђе радове, оригиналан је у односу на своје претходне радове...);— вербално изражавање (учтиво комуницира, кратко и јасно образлаже свој рад, замисао,	
--	--	--	--

		<p>утисак, опажање, емоције...);</p> <p>— употреба техника (примењује одговарајући процес, контролише однос воде и боје, бира подлогу у односу на технику, бира материјал и технику у односу на идеју). Елементи могу и другачије да се формулишу. Бирају се према типу ликовног задатка и циљевима задатка.</p>	
--	--	--	--

Назив предмета : МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред : трећи Годишњи фонд часова : 36 часова Недељни фонд часова : 1 час

Циљ учења музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<ul style="list-style-type: none">– опише своја осећања у вези са слушањем музике;– примењује правилан начин држања тела и дисања при певању;– изговара бројалице у ритму, уз покрет;– пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;– наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе;– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;– повезује карактер дела са избором инструментаи	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине. Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инструмента, један свирач, група свирача, оркестар). Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон. Музика и здравље. Дигитализација.	Током слушања филмске музике посебно треба обратити пажњу на однос звук–лик и музика–радња уочавањем изражајних музичких средстава који су коришћени у тумачењу драмске радње и карактерних особина главних актера. Слушање музикејеактиван психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају опажајним могућностима ученика. Композиција се први пут <i>увек</i> слуша у целини (демонстративно слушање), са унапред постављеним задатком за слушање музике – уочавање извођачког медија: инструментално или вокално (соло, групно) или оркестарско музицирање. Свако следеће слушање (три до четири пута) је фрагментарно у оквиру кога се издвајају упечатљиве целине и анализирају

<p>музичким изражајним елементима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – препозна музичку тему или карактеристични мотив који се понавља у слушаном делу; – повезује почетне тонове песама–модела и једноставних наменских песама са тонском висином; – комуницира са другима кроз извођење традиционалних и 			<p>носећи елементи музичког дела – у случају литерарног садржаја (текстуална анализа), понављања, мелодија, темпо, ритам (аналитичко слушање). Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања слушаног дела.</p>
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> – музичких игара уз покрет; – свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ; – осмисли музички одговор на музичко питање; – осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од <i>х</i> до <i>ц</i>². Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука.</p>	<p>Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Извођењем музике активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње. Посебну пажњу треба усмерити на спонтане покрете као одговор на музички доживљај.</p> <p>Бројалице су драгоцен музички садржај у настави музичке културе за развијање ритмичких способности ученика. Слогови бројалице изговарају се у ритму, прецизно и увек праћени одговарајућим покретом. Покрет који прати бројалицу представља извођење пулса, ритма или груписање удара. Учењем и извођењем бројалица развијају се ритмичке способности и припрема свирање на дечјим инструментима, због чега је извођење бројалице добра уводна активност пре учења песме или свирања на дечјим инструментима. Певане бројалице подразумевају мелодију малог обима од неколико тонова, па су погодне за почетак наставе и као уводна активност пре певања песама, уколико је садржај бројалице повезан са садржајем текста нове</p>
--	-----------------------------------	--	---

<p>предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.</p>	<p>Музички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це¹ до ге¹). Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.</p>	<p>песме. Правилан исход учења бројалице видљив је добијањем ритмички уједначеног покрета целе групе.</p>
---	--	---

<p style="text-align: center;">МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет. Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од <i>хадо це</i>². Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације. Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким</p>	<p>Дечје музичко стваралаштво подстиче музичку машту, утиче на развој стваралачког мишљења, продубљује интересовања и тако доприноси квалитетнијем остваривању позитивних исхода наставе. Стваралаштво може бити заступљено кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> – импровизацију игре/покрета на одређену музику; – израду дечјих ритмичких инструмената од различитих материјала; – стварање једноставне ритмичке и мелодијске пратње; – музичке импровизације; – музичка питања и одговоре; – музичка допуњалка; – компоновање мелодије на задати текст; – илустрацију доживљаја музике; – одабир познатог музичког садржаја у односу на литерарни.
--	---	---

инструментима и на алтернативним изворима звука.
Музички бонтон.
Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од це¹ до ге¹).
Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4.
Јединица бројања.
Тактирање у 2/4 такту.

Сви видови музичког стваралаштва реализују се искључиво по слуху, без записивања.

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност	Уочава, слуша, пева, изражава се, комуницира, истражује, свира, уочава, закључује, игра, црта.	- На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.	Корелација ће се одвијати са следећим предметима: Српски језик – у правилном изговору гласова, дикцији, правилном дисању, различити литерарни садржаји, Математика- ритам извођења песама (бројалица) ће се повезивати са бројевима, Физичко и здравствено васпитање – игра и покрет у одређеном ритму музике, Ликовна култура – изражавање музичког доживљаја кроз ликовно обликовање. Природа и друштво- повезивање садржаја овог предмета са песмама сличне или исте тематике.

Назив предмета	ДИГИТАЛНИ СВЕТ
Циљ	Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.
Разред	Трећи
Годишњи фондчасова	36 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – унесе текст (речи и реченице) помоћу физичке и/или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста; – селекује и измени (обрише, дода) текст; – именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку; – допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике; – именује, сачува и поново отвори графичку датотеку; – објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже; 	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	<p>Унос краћег текста помоћу физичке и виртуелне тастатуре (функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock, Delete, Backspace тастера).</p> <p>Селектовање и основно едитовање текста (брисање, додавање).</p> <p>Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање.</p> <p>Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновно отварање.</p> <p>Претраживање интернета (прегледачи, претраживачи, кључне речи, информисаност отоме како су резултати претраге одабрани и ранжирани; критички однос према резултатима претраге).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје; – објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета; – објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету; – објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје пронађене на интернету користимо на етички начин; – наведе примере дигитализације у свакодневном животу током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно; 		<p>Етичко коришћење туђих дигиталних материјала.</p> <p>Коришћење технологије ван школе-примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује; – одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом; – препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин; – направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника; – означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава; – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање 	<p>БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА</p>	<p>Дигитални углед.</p> <p>Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника.</p> <p>Дигитално насиље.</p> <p>Примерена комуникација у дигиталном окружењу.</p> <p>Израда личног плана коришћења дигиталних уређаја.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање 	<p>АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА</p>	<p>Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема.</p> <p>Оператори поређења и аритметички оператори.</p> <p>Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику.</p> <p>Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен.</p> <p>Уочавање и исправљање грешака у програму.</p>

<p>може да захтева понављање (програмски циклус);</p> <ul style="list-style-type: none">– утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма/програма који садржи понављање;– уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму/програму који садржи понављање;– решава алгоритамски једноставан проблем у визуелном програмском језику чије решавање може да захтева гранање;– наведе неке од оператора поређења (мање, веће и једнако) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања (тачно, нетачно);– наведе аритметичке операторе (+, -, * и /) и у конкретном примеру предвиди резултат њиховог извршавања;– примени блокове оператора поређења при креирању програма у визуелном програмском језику, који садрже гранање;– објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима.		
---	--	--

Назив предмета : ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Разред : трећи Годишњи фонд часова : 108 часова

Недељни фонд часова: 3 часа

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања изобласти физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ / ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<ul style="list-style-type: none">- примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);- правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;- комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу;- одржава равнотежу у различитим кретањима;- коригује сопствено држања тела на основу савета наставника;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.</p>	<p>На свим часовима као и у другим организационим облицима рада, посебан акценат се ставља на:</p> <ul style="list-style-type: none">- развијање физичких способности које се континуирано реализује у припремном делу часа. Део главне фазе користи се за развој основних физичких способности узимајући у обзир утицај који наставна тема има

<ul style="list-style-type: none"> - правилно држи тело; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени правила игре; - навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима; - прати промене у тежини и висини код себе и других; - препозна здравствено 			<p>на њихов развој. Методе и облици рада бирају се у складу са потребама и могућностима ученика и материјално-техничким условима за рад;</p> <ul style="list-style-type: none"> - подстицање ученика на самостално вежбање; - правилно држања тела. <p>Програм развоја физичких способности је саставни део годишњег плана рада наставника.</p>	
	<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ</p>	<p>Атлетика</p>	<p>Техника трчања. Истрајно трчање. Скок удаљ згрчном техником. Бацање лоптице из залета. Скок увис прекорачном техником.- ходање са променом правца и смера, - ходање комбиновано са различитим покретима, - ходање преко ниских препрека, - елементарне игре са ходањем. Техника трчања: - трчање преко препрека, - трчање са променом ритма, - трчање са променом правца и смера, - брзо трчање стартом из различитих почетних положаја, - трчање 30 м - елементарне игре са трчањем.</p>	<p>Учење моторичких вештина остварује се кроз различите активности применом основних дидактичко-методичких приципа и метода рада неопходних за достизање постављених исхода. Моторичке вештине треба да омогуће ученицима сналажење у свакодневним и специфичним животним ситуацијама у којима се очекује њихова примена. Ученицима који имају потешкоће са одређеним моторичким вештинама задају се вежбања слична али лакша од предвиђених или предвежбе. Ученицима који имају потешкоће да достигну</p>

стање када не треба да

Спортска

Вежбе на тлу: вежбе и комбинације.

предвиђени исход, оставља се

<p>вежба;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама; – уредно одржава простор у коме живи и борави; – користи здраве намирнице у исхрани; – повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; <p>вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању</p>		гимнастика	Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора. Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди.	<p>могућност да исти достигне у наредном периоду. У раду са напреднијим ученицима могу се користити додатни садржаји у складу са његовим способностима. Кроз процес остваривања програма неопходно је пратити способности ученика за различите физичке активности.</p> <p>Усавршавање моторичких вештина је континуирани процес без обзира на садржаје програма (техника ходања, трчања, примена научене игре итд). Пре учења нових моторичких вештина у трећем, неопходно је поновити развијене моторичке вештине из првог и другог разреда.</p>
		Основе тимских, спортских и елементарних игара	Између четири ватре Мини-рукомет. Футсал – „мали фудбал“.	
		Плес и ритмика	Вежбе са вијачом. Вежбе са лоптом. Народно коло „Савила се бела лоза винова“. Народно коло из краја у којем се школа налази.	
		Полигоони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.	
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА</p>		Култура вежбања и игриња	Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Футсала. Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара. Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање. Вежбање као део дневних активности.	<p>Ова наставна област реализује се кроз све организационе облике рада, наставне области и теме уз практичан рад.</p> <p>Достизањем исхода ове наставне области, ученици развијају знања, вештине, ставове и вредности о вежбању (основним појмовима о вежби, како се неко вежбање изводи и чему конкретна вежба и вежбање служи), физичком васпитању, спорту и здрављу. Основне информације о вежбању и здрављу преносе се непосредно пре, током и након вежбања на часу.</p>
		Здравствено васпитање	Моје срце – пулс. Дисање и вежбање. Хигијена простора за вежбање. Значај воћа и поврћа у исхрани. Значај воде за организам и вежбање. Поступање у случају повреде.	<p>Ова наставна област обухвата: формирање правилног</p>

				<p>односа према физичком вежбању и здрављу; развијање и неговање другарства; препознавање негативних – неприхватљивих облика понашања у игри и др.</p> <p>Поред наведеног у овој области потребно је радити и на: неговању патриотских вредности (народне традиције и интеркултуралности); формирању правилног односа према различитостима, чувању личне и школске имовине, неговању друштвених вредности итд.</p>
--	--	--	--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује, посматра, демонстрира, похваљује, разговара	Ходе и трче на различите начине, радивежбе обликовања, игра се дечјих игара, скаче у даљ, увис, прескаче вијачу, баца и хвата лопту на различите начине, пење се на различите начине уз различите предмете, клечи, чучи, скаче, изводи колут напред, назад, одскаче, наскоче, прескаче, диже и носи реквизите самостално и у групи, или пару, изводи основне гимнастичке елементе, дружи се, навија,	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе <i>физичког и здравственог васпитања</i>, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата: <ul style="list-style-type: none"> - вежбање у адекватној спортској опреми; - активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања; - вежбање и играње у слободно време. ● Приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита. ● Постигнућа у моторичким вештинама. 	<p>Садржаји овог предмета ће се реализовати у корелација са садржајима из предмета:</p> <p>Природа и друштво- област Здравље и безбедност Музичка култура – песме различитог садржаја и ритма ће бити мотивација за извођење одређених покрета (плес, ритмика, традиционалне дечје игре) Грађанско васпитање – фер игра и навијање, неговање такмичарског духа, прихватање пораза и победе на социјално прихватљив начин.</p>

	<p>процењује, хода у пару са обилажењем различитих препрека, хода по греди, трчи у страну, у назад, у колони, изводе основне гимнастичарске елементе.</p>	<p>● Индивидуални напредак ученика.</p> <p>Индивидуални напредак сваког ученика процењује се у односу на претходно проверено стање. Приликом оцењивања неопходно је узети у обзир способности ученика, степен спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом вредновања (оцењивања) узима се у обзир његов индивидуални напредак у односу на претходна достигнућа и могућности као и ангажовање ученика у наставном процесу.</p> <p>Код ученика ослобођених од практичног дела наставе прати се и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> - познавање основних правила елементарних и спортских игара, основних здравствено-хигијенских правила вежбања и здраве исхране; - учешће у ваннаставним активностима. <p>Праћење, вредновање и оцењивање ученика ослобођених од практичног дела наставе, врши се на основу посебног ангажовања у настави.</p> <p>Праћење, вредновање и оцењивање ученика са инвалидитетом врши се на основу њиховог индивидуалног напретка.</p>	
--	---	---	--

4.4. Програм наставе и учења за четврти разред основног образовања и васпитања

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика другог разреда. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји више нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних.

ПРЕДМЕТ: Српски језик

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

Циљ учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	9	10	7	7	2	4	13	11	12	5	62	18	80
2.	ЈЕЗИК	8	8	10	3	7	10	2	0	0	2	26	24	50
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	3	3	7	1	3	8	4	8	8	10	40	50
УКУПНО		22	21	20	17	10	17	23	15	20	15	98	82	180

Р. БР.	ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ	САДРЖАЈ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГЊА УЧЕНИКА	ИСХОДИ

1.	КЊИЖЕВНОСТ	<p>Школска лектира</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поезија • Проза • Драмски текстови • Научнопопуларни и информативни тек <p>Домаћа лектира</p> <p>Књижевни појмови:</p> <ul style="list-style-type: none"> • шаљива народна песма, • прича о животињама, • особине народне епске песме, • приповетка, • роман за децу, • персонификација, • опис природе и ликова, • приповедање у 1. и 3. лицу, • сукоб драмских лица. <p>Провере знања из књижевности</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема</p>	<p>КЊИЖЕВНОСТ</p> <p>Основни ниво</p> <p>1CJ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме;</p> <p>1CJ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну);</p> <p>1CJ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту;</p> <p>1CJ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>1CJ.2.5.1. разликује лирску од епске песме;</p> <p>1CJ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине – пословице, загонетке, брзалице);</p> <p>1CJ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми;</p> <p>1CJ.2.5.4. одређује</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да: чита са разумевањем различите врсте текстова;</p> <p>– укратко образложи свој утисак и мишљење поштујући и другачије ставове;</p> <p>– разликује књижевне врсте: шаљиву народну песму, басну и причу о животињама, приповетку, роман за децу и драмски текст;</p> <p>– одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања у прочитаном тексту;</p> <p>– именује позитивне и негативне особине ликова;</p> <p>– уочи и издвоји основне елементе лирске песме (стих, строфа, рима и ритам);</p>
		Шаљива народна песма Женидба врапца Поду			
		Војислав Илић: Јесен			
		Момчило Мошо Одаловић: Молитва за маму			
		Мирослав Антић: Космонаутска песма			
		Бранко Миљковић: Песма о цвету			
		Момчило Мошо Одаловић: Птице косовчице			
		Алексије Марјановић: Љубав			

	Бранко Ћопић: Месец и његова бака/Десанка		карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту; 1CJ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту); 1CJ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога; 1CJ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту.	– тумачи идеје књижевног дела; – препозна ситуације кршења/остваривања права детета и стереотипе у књижевним делима; – уочи персонификацију и разуме њену улогу у књижевном делу; – разликује описивање, приповедање (у 1. и 3. лицу) и дијалог у књижевном делу; – уочи основни тон књижевног текста (ведар, тужан, шаљив); – уочи супротстављеност лица у драмском тексту; – усвоји позитивне људске вредности на основу прочитаних књижевних дела;
	Пауково дело			
	Бранислав Црнчевић: Кад би мени дали један			
	Владимир Андрић: Дај ми крила један круг			
	Народна песма Милош у Латинима			
	Народна песма Јетрвица адамско колена			
	Народна прича о животињама: <i>Међед, свиња</i>			
	Народна приповетка: <i>Најбоље задужбине</i>			
	Народна приповетка: <i>Ветар и сунце</i>			
	Народна бајка: <i>Пепелуга</i>			
	Бранислав Нушић: <i>Прва љубав</i> (одломак из Ау)			
	Бранислав Црнчевић: <i>Босоноги и небо</i>			
	Гроздана Олујић: <i>Стакларева љубав</i>			
	Светлана Велмар Јанковић: <i>Стефаново дрво</i>			
	Лав Николајевич Толстој: <i>Врабац и ласте/Дв</i>			
	Драган Алексић: <i>Позориште на небу</i>			
	Весна Алексић: <i>Детективско срце</i>			
	Ханс Кристијан Андерсен: <i>Ружно Паче – чит</i>			
	Гвидо Тартаља: <i>Подела улога</i>			
	Љиљана Крстић: <i>Кад пролеће дође</i>			
	Дејан Алексић: <i>Слава</i>			
			Напредни ниво 1CJ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст; 1CJ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту; 1CJ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их	

	<p>(из књига, енциклопедија и часописа за децу)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● о нашим знаменитим књижевницама, сликарима ● о природним лепотама и културним знаменитостима ● о занимљивим пределима, народима, обичајима ● бонтон. 		позивајући се на текст.	
	Милован Данојлић: <i>Избор из поезије за децу</i>			
	Драган Лукић: <i>Избор из поезије за децу</i>			
	Јасминка Петровић: <i>О дугмету и срећи</i>			
	Рене Гијо: <i>Бела Грива</i>			
	Ерик Најт: <i>Леси се враћа кући</i>			
	Александар Поповић: <i>Пепељуга</i>			

		<p>(са наведеног списка или по сопственом избору)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Избор драмских текстова за децу 2. Бранко В. Радичевић: Песме о мајци 3. Светлана Велмар Јанковић: Књига за Марка 4. Горан Петровић: Разлике 5. Едмондо де Амичис: Срце 6. Јохана Шпири: Хајди 7. Михаел Енде: Бескрајна прича (одломак) 8. Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа 9. Златко Васић: Чаробно путовање 10. Урош Петровић: Мартинина велика загоне 11. Гордана Тимотијевић: Сличице/Владимир 12. Угљеша Шајтинац: Чарна и Несвет 13. Момо Капор: Сања 14. Весна Алексић: Брљиво срце 			
2.	ЈЕЗИК	<p>Речи које у писању и говору мењају облик; речи које не мењају облик (без именоване врсте непроменљивих речи).</p> <p>Реченица и реченични чланови (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе).</p> <p>Појам субјекта; различите врсте речи</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална</p>	<p>ГРАМАТИКА</p> <p>Основни ниво</p> <p>1СЈ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве,</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим</p>

		<p>(именице и личне заменице) у функцији субјекта; изостављени субјекат.</p> <p>Појам предиката (глаголски предикат).</p> <p>Појам објекта (именице у функцији објекта).</p> <p>Прилошке одредбе за време, место и начин.</p> <p>Речи и групе речи у функцији субјекта, објекта и прилошких одредаба; придев уз именицу у служби атрибута у оквиру групе речи која има службу субјекта или објекта.</p> <p>Управни говор (трећи модел)</p> <p>Велико слово: имена становника држава и насеља; називи улица и тргова; имена из уметничких дела – примери из обрађених дела (нпр. Ружно Паче...); устаљена и посебно наденута имена животиња; називи институција, предузећа и установа, манифестација; устаљена имена историјских догађаја и личности (усклађено са предметом Природа и друштво)</p> <p>Речца ли; скраћени упитни облик је ли (је л') према узрочном везнику јер</p> <p>Предлог са уз заменице (нпр. са мнош, с њом и сл.). Писање вишечланих бројева.</p>	<p>компетенција, решавање проблема</p>	<p>бројеве и глаголе);</p> <p>1СЈ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица);</p> <p>1СЈ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне).</p> <p>Средњи ниво</p> <p>1СЈ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе);</p> <p>1СЈ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве);</p> <p>1СЈ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу;</p>	<p>наставним садржајима;</p> <p>– разликује речи које мењају облик (именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи) и уочи оне које су увек у истом облику;</p> <p>– одреди основне реченичне чланове;</p> <p>– разликује врсту речи од службе речи у реченици;</p> <p>– поштује и примени основна правописна правила;</p> <p>– правилно пише сва три модела управног говора;</p>
--	--	--	--	---	---

			<p>1СЈ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго;</p> <p>1СЈ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне);</p> <p>1СЈ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>1СЈ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе).</p> <p>ЛЕКСИКОЛОГИЈА</p>	
--	--	--	---	--

				<p>Основни ниво</p> <p>1CJ.1.4.4. препознаје антонимију;</p> <p>1CJ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.).</p> <p>Средњи ниво</p> <p>1CJ.2.4.8. препознаје синонимију;</p> <p>1CJ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>1CJ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени.</p>	
--	--	--	--	--	--

3.	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<p>Основни облици усменог и писменог изражавања: препричавање текста у целини и по деловима (по датом плану); причање у дијалошкој форми (уношење дијалога, управног говора у структуру казивања); описивање односа међу предметима, бићима и појавама; описивање природе, личности, књижевних ликова и сл.</p> <p>Речи истог облика, а различитог значења; речи истог значења, а различитог облика (на примерима књижевних текстова); устаљени језички изрази</p> <p>Разгледница, честитка, писмо</p> <p>Књижевни и други текстови (линеарни и нелинеарни) у функцији унапређивања језичке културе</p> <p>Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског/драматизованог текста и сл.</p> <p>Правописне вежбе: диктат; управни говор (сва три модела); наводници; велико слово; заменица Ви из поштовања; спојено и одвојено писање речи (речца ли, предлог са, вишечлани бројеви)</p> <p>Језичке вежбе: допуњавање реченица предикатом у садашњем, прошлом и будућем времену; проширивање реченица; укрштене речи; асоцијације</p> <p>Лексичко-семантичке вежбе: одређивање значења устаљених израза; састављање речи на основу датог почетног и последњег слова; допуњавање низа речима које су повезане са</p>	<p>Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, одговоран однос према околини, решавање проблема</p>	<p>ГОВОРНА КУЛТУРА</p> <p>Основни ниво</p> <p>1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике; 1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања; 1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „пеvuшења” или „скандирања”; 1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља; 1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – преприча текст из различитих улога/перспектива; – чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; – изражајно рецитиује песму и чита прозни текст; – изводи драмске текстове; – употреби основне облике усменог и писменог изражавања: препричавање, причање и описивање; – употреби речи истог облика, а различитог значења, као и речи истог значења, а различитог облика; – препозна значење речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној
----	-------------------------------	--	---	--	---

		<p>датом речју</p> <p>Два школска писмена задатка – један у првом и један у другом полугодишту</p>		<p>теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације;</p> <p>1CJ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање;</p> <p>1CJ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју;</p> <p>1CJ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став.</p> <p>ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ</p> <p>Основни ниво</p> <p>1CJ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице;</p> <p>1CJ.1.3.2. уме да се потпише; 1CJ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским</p>	<p>комуникацији;</p> <p>– напише разгледницу, честитку, приватно писмо;</p> <p>– прилагоди језички израз комуникативној ситуацији формалној и неформалној;</p> <p>– повеже информације исказане у линеарном и нелинеарном тексту и на основу њих изводи закључак;</p> <p>– правилно структурира текст;</p> <p>– учествује у предлагању садржаја и начина рада.</p>
--	--	--	--	---	--

				знаком; 1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе; 1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре; 1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме; 1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи); 1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава; 1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.); 1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања,	
--	--	--	--	---	--

				<p>екскурзије).</p> <p>Средњи ниво</p> <p>1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу);</p> <p>1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин,-ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, њ, ц; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању;</p> <p>1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...);</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима;</p> <p>1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној);</p> <p>1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст;</p> <p>1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст;</p> <p>1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синонине (нпр. да избегне понављање);</p> <p>1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке);</p> <p>1СЈ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа,</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>разред, одељење); 1CJ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>1CJ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене; 1CJ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса; 1CJ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста; 1CJ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст; 1CJ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст); 1CJ.3.3.6. издваја</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>пасусе.</p> <p>ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊА ПРОЧИТАНОГ</p> <p>Основни ниво</p> <p>1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличког и латиничког текста;</p> <p>1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.);</p> <p>1СЈ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде исказана на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту;</p> <p>1СЈ.1.2.4. познаје и користи основне делове</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник); 1CJ.1.2.5. одређује основну тему текста; 1CJ.1.2.6. разуме дословно значење текста; 18 1CJ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста; 1CJ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли мусе допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате.</p> <p>Средњи ниво</p> <p>1CJ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије;</p> <p>1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле);</p> <p>1СЈ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту;</p> <p>1СЈ.2.2.4. успоставља везу између информација исказаних у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/детал који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму);</p> <p>1СЈ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену;</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>1CJ.2.2.6. препознаје фигуративно значење у тексту;</p> <p>1CJ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.);</p> <p>1CJ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/ не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова;</p> <p>1CJ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни;</p> <p>1CJ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>илустрације.</p> <p>Напредни ниво</p> <p>1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста;</p> <p>1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ);</p> <p>1СЈ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста и мишљења учесника у догађају);</p> <p>1СЈ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст;</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>1CJ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм);</p> <p>1CJ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.);</p> <p>1CJ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о догађајима из текста).</p>	
--	--	--	--	--	--

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
<p>-прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, помаже, дискутује, анализира, презентује, наводи на повезивање и примену знања</p>	<p>- посматра, разговара о посматраном, ради на илустрованим словарицама, црта, чита, рецитује, драматизује, смишља приче, користи дечју штампу и непознате текстове, слуша, практично комуницира, ређа слагалице од слова и слика, слободно и усмерено препричава, прича, описује на основу онога што је видео, доживео, осетио, саставља реченице, прави самостални речник, пише честитке, писма, пише по диктату и аутодиктат.</p>	<p>- У циљу формативног оцењивања редовно проверавање и праћење ученика у савладавању школског програма, оствариваће се: вођењем ученичког картона, тј. педагошке документације, самооцењивањем, оцењивањем групног рада, посматрањем ангажованости на часу, напредовања и оствареност исхода, оцењивањем ученичких радова и продуката ученичких активности, илустрације, рад на тексту, препричавање, драматизација, тематске дискусије и сл</p> <p>У циљу провере остварености исхода и стандарда користиће се: тестови знања, задаци вишеструког избора, разговор, диктат, контролне вежбе, писани радови и сл</p>	<p>Природа и друштво- Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају. Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.</p> <p>Математика-текстуални задаци Ликовна култура- наставна област Споразмевање Музичка култура- Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера.</p>

ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења Страног језика у основном образовању и васпитању јесте да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писану и усмену комуникацију и да стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ПОЗДРАВЉАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - поздрави и отпоздрави, примењујући једноставнија језичка средства; - представи себе и другог; - разуме једноставнија питања личне природе и одговара на њих; 	Реаговање на усмени и писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); усмено и писано изражавање прикладних поздрава.
ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА	<ul style="list-style-type: none"> - поставља једноставнија питања личне природе; - у неколико једноставнијих везаних исказа саопшти информације личне природе о себи и другима водећи рачуна о приватности и поверљивости; 	Слушање једноставнијих текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.
РАЗУМЕВАЊЕ И ИСКАЗИВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и саопшти једноставне исказе који се односе на права детета; - разуме једноставнија упутства, налоге и упозорења и реагује на њих; - саопшти једноставнија упутства, налоге и упозорења уз одговарајуће образложење; 	Слушање налога, упутстава и упозорења и реаговање на њих; давање једноставнијих налога, упутстава и упозорења (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).
ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У	<ul style="list-style-type: none"> - разуме позив на заједничку активност и реагује на одговарајући начин; 	Слушање једноставнијих позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на
ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - упуту позив на заједничку активност; - разуме кратке и једноставније молбе и реагује на њих уз одговарајуће образложење; 	рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност коришћењем једноставнијих исказа.

ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА	<ul style="list-style-type: none"> – упуту кратке и једноставније молбе; - искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; - разуме једноставније исказане честитке и одговори на њих; 	Слушање једноставнијих исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање усменог и писаног одговора на исказану молбу коришћењем једноставнијих језичких средстава; упућивање молби, исказивање захвалности и извињења.
ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА	<ul style="list-style-type: none"> – упуту једноставније честитке; - разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, наведе најуобичајеније активности које се односе на прославе рођендана и празника; 	Слушање једноставнијих исказа којима се честитају празници и други значајни догађаји; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА	<ul style="list-style-type: none"> - именује бића, предмете и места из непосредног окружења; - разуме једноставније описе бића, предмета и места; - опише бића, предмете и места у неколико везаних једноставнијих исказа; 	Слушање једноставнијих описа бића, предмета, места и појава; давање кратких описа бића, предмета, места и појава; тражење и давање информација у вези са описом бића, предмета, места и појава.
ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	<ul style="list-style-type: none"> - разуме свакодневне исказе у вези са непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; - изрази основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; 	Слушање једноставнијих исказа у вези са потребама, осетима, осећањима; саопштавање својих и туђих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на њих.
ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставнија обавештења о положају у простору и реагује на њих; - тражи и пружи једноставнија обавештења о положају у простору; 	Слушање текстова у којима се на једноставнији начин описује положај у простору; усмено и писано тражење и давање информација о положају у простору коришћењем једноставнијих језичких средстава.
ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	– разуме и саопшти једноставније исказе који	Слушање једноставнијих исказа у вези са
	се односе на хронолошко и метеоролошко време;	хронолошким временом и метеоролошким приликама; усмено и писано тражење и давање информација о хронолошком времену и метеоролошким приликама коришћењем једноставнијих језичких средстава.

ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; - тражи и даје једноставнија обавештења која се односе на припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; 	Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања коришћењем једноставнијих језичких средстава.
ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније исказе за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реагује на њих; - изражава допадање/недопадање уз најједноставније образложење; - тражи најједноставније образложење допадања/недопадања; 	Слушање текстова с једноставнијим исказима за изражавање интересовања, допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено и писано исказивање интересовања, допадања/недопадања коришћењем једноставнијих језичких средстава.
ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније текстове у којима се описују радње и способности у садашњости; - размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опише радње и способности у садашњости користећи једноставнија језичка средства 	Слушање једноставнијих исказа који говоре о радњама и способностима у садашњости; описивање радњи и способности у садашњости, постављање питања и одговарање на њих, усмено и писано, коришћењем најједноставнијих језичких средстава.
ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА, КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и саопшти једноставније исказе који се односе на бројеве, количине и цене; - учествује у предлагању садржаја и начина рада. 	Слушање једноставнијих исказа који говоре о броју, количини и цени; саопштавање броја, количине и цена; усмена и писана размена информација о броју, количини и ценама, коришћењем једноставнијих језичких средстава.

КОМУНИКАТИВНА ФУНКЦИЈА	ЈЕЗИЧКИ САДРЖАЈИ
-------------------------------	-------------------------

<p>ПОЗДРАВЉАЊЕ</p>	<p><i>Hi/Hello (everyone/guys)! Nice to see you again! Nice to see you too! How are you today? I'm fine, thank you, and you? I'm very well, thanks./Not great./I'm OK.</i> <i>Good morning/afternoon/evening/night.</i> <i>Goodbye./Bye. See you (all) in 5 minutes/soon/later/tomorrow/on Monday/next week/in September/next year! Have a nice day/weekend/trip/holiday! Thanks, same to you!</i> <i>Welcome to our school/town/city!</i> Личне заменице: <i>I, you...</i> Глагол <i>to be</i> – <i>the Present Simple Tense.</i> Императив. Предлози са прилошким одредбама за време: <i>on, in...</i> (Интер)културни садржаји: Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>
<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ ИТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О ДРУГИМА</p>	<p><i>Which/What school do you go to? I go to (school's name) Primary School. What's the name of your school? What year/grade are you in? I'm in year 4/the fourth grade. Which class are you in? I'm in class 4₁ /4a, and you?</i> <i>Who are they? What are their names? She's Dunja and he's Mateja. They are not in year four/the fourth grade. They're in year three/the third grade.</i> <i>This is our head teacher, Mrs Parsons. Who's that? It's Miss Herbert, she's a P.E. teacher. Who's your classteacher?</i> <i>Who's the class monitor? Who's absent? Everybody's present.</i> <i>Meet my new friend Dorian. He's from Greece. His father's Greek, but his mum's Serbian. He lives on an island. Where does your friend live? She's Montenegrin. She lives in the mountains. Do you live in a flat or a house?</i> <i>Peter's family are from the USA. His mum works in a restaurant. Where does his dad work?</i> <i>These are my aunt Slađana and her husband Zoran. They've got twin daughters. Those are my uncle Miodrag and his wife Ana. How many children have they got? They've got three sons. What are your cousins' names? How old are they?</i> <i>It's Marija's eleventh birthday today. She's 11 today. When's your birthday? It's in May/on 5th May/May 5th. Who's the winner of the competition?</i> <i>Who's the world skateboarding champion?</i> <i>Who are the characters in the story? Who are they? The boys'/girls'/children's names are... Tell me about your family/friends.</i> Личне заменице: <i>I, you...</i> Присвојни придеви: <i>my, your...</i> Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i></p>

	<p><i>Have got</i> за изражавање поседовања. <i>The Present Simple Tense</i>. Питања са <i>Who/What/Which/Where/When/How</i> <i>(old/many)</i>. Правилна множина именица: <i>daughter-</i> <i>daughters, son-sons...</i> Неправилна множина основних именица: <i>child – children...</i> Предлози са прилошким одредбама за место: <i>from, in, on...</i> Предлози са прилошким одредбама за време: <i>in, on...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима. Императив. Основни бројеви 0–100. Редни бројеви 1–30. (Интер)културни садржаји: Устаљена правила учтивости; употреба титула уз презимена (<i>Mr, Mrs, Miss</i>); конвенције у писању/изговору датума; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису.</p>
<p>РАЗУМЕВАЊЕ, ТРАЖЕЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИЈИХ УПУТСТАВА, НАЛОГА И УПОЗОРЕЊА</p>	<p><i>Hurry up! We're late for</i> <i>school! Stand up! Sit down! Sit</i> <i>up straight!</i> <i>Take out your books/notebooks! Put them</i> <i>down/away! Get quiet, everyone!</i> <i>Which page? Turn to page 20./Page 20,</i> <i>everyone! Whose turn is it? It's Stefan and</i> <i>Filip's turn!</i> <i>Listen to the question! Listen and tick or cross. Put up your hand when you</i> <i>finish! Complete the sentence/dialogue/description.</i> <i>Describe your room/house. Make a project about your town.</i> <i>Let's take some photos of the new lab for our school website. E-mail the photos to the ICT</i> <i>teacher. Put the forks on the left side and knives and spoons on the right side of the plate.</i> <i>How many forks/knives/spoons? Place the teaspoon on the saucer.</i> <i>Put the candle inside the pumpkin! What's</i> <i>next? Look at my school report card! It's</i> <i>all 5s/As! Look at the shooting star! Make</i></p>

	<p><i>a wish!</i> <i>Don't sit down! Don't talk in class! Don't open the window – it's cold in here! Don't touch that – it's hot! Watchout! The floor is wet.</i></p>
--	--

	<p><i>Take off your shoes! Put on your trainers! Be quick!</i> <i>Let's practise! Just a second/moment/minute, please! Ready, steady, go! Time to eat, everyone! Ask the dinner/cleaning ladies.</i> <i>Come in! Come back! No way! Go away! Stop it! Leave me alone! Move over! Make way!</i> <i>Stop! We can't cross the road here! The traffic light is red! Say hello/goodbye! Say "Cheese"! Wave goodbye!</i> <i>Anyone else? Is that all? That's all for today!</i></p> <p>Императив. Питања са <i>What/Which/Whose/How many/much...</i> Правилна множина именица: <i>book-books, notebook-notebooks...</i> Множина именица које се завршавају на <i>-y, -o, f/fe: photo-photos, knife-knives...</i> Саксонски генитив са именицама у јединици/множини. Употреба чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом. Бројеви 0–100. (Интер)културни садржаји: Поштовање основних правила учтивости.</p>
--	--

ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ
ЗАУЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ
АКТИВНОСТИ

Look! There's a game on the playing field/in the playground! Come on, let's go and watch! Sorry, I can't, I don't have/haven't got time.

Let's play hide and seek! I hate hide and seek, let's go swimming!

How about rollerblading/riding bikes? Let's do eeny-meeny-miny-moe to decide!

OK then! Are you coming to the swimming pool with us? No, I'm not, I've got a cold.

Can you join our team and play with us? Great! I love handball! Welcome to the team! Come with us!/Sorry, I can't play handball. I don't know the rules.

Let's buy a present for Luka. What/How about a CD? That's a good/great idea! Let's make/write birthday/Mother's Day/New Year/Christmas cards!

Императив

Модални глагол *can* за изражавање предлога и способности.

Have got.

The Present Simple Tense.

The Present Continuous

Tense. What/How about.

Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са називима игара/хобија/спорта.

(Интер)културни садржаји:

Прикладно позивање и прихватање/одбијање позива; прослава рођендана, игре, забава и разонода.

<p>ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ, ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p>	<p><i>Can/May I have a whiteboard marker/pen, please? Yes, here you are/here it is. Thank you/Thanks. You're welcome.</i> <i>Can I sharpen my pencil? Of course, you can.</i> <i>Excuse me, teacher, can you repeat the last sentence, please? Can you spell that for me, please?</i> <i>Can/May I insert the disc?</i> <i>Can/May we sit down here? No, they are Nikola's and Ema's seats. Can I have my ball back? Sorry, it's those boys' ball.</i> <i>Can I touch the animals? No, you can't, it's dangerous. Can you pass the salt, please?</i> <i>Can I have a slice of bread? Thanks a lot. Thank you for your help/everything.</i> <i>I'm sorry I'm late. Can you help me with these boxes, please? Oh sorry, I'm in a hurry. I'm late for my pianoclass.</i> Модални глаголи за изражавање молбе: <i>can/may</i>. Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.</p>
<p>ЧЕСТИТАЊЕ ПРАЗНИКА И ДРУГИХ ЗНАЧАЈНИХ ДОГАЂАЈА</p>	<p><i>Best wishes for the New Year. I wish you a merry Christmas and many gifts from Santa Claus. Dear Family, I love you so much and that's why I'm sending this card.</i> <i>Happy Easter to you and your family. Hope you have a wonderful day!</i> <i>Happy Mother's Day! Happy Women's Day! Happy Saint Sava's Day! Happy teachers' Day! Happy April Fools' Day! Happy Halloween! Happy Holiday!</i> <i>We wish you a great school year! We wish you good teachers and new friends!</i> Правилна множина именица: <i>teacher-teachers...</i> Неправилна множина основних именица: <i>woman-women...</i> Саксонски генитив са именицама у једнини/множини. (Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и догађаји и начини обележавања/прославе.</p>
<p>ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p><i>I'm small but strong! My friends are brave and clever. Maša's polite. She's an intelligent girl. That boy isn't nice.</i> <i>Our teacher is kind but strict.</i> <i>This homework is easy. Those exercises are hard. Easy peasy! It's a piece of cake! It's a lie! It's true! That's fair/unfair!</i> <i>Which is your bag, Sam? The blue bag, Sir/Mr Wilson.</i> <i>Which girl is Sophie? She's wearing large earrings and sunglasses.</i> <i>What's the weather like? It's hot and sunny/cold and windy today. It's raining cats and dogs!</i> <i>On my birthday I usually have a party with my friends from school. How do you celebrate your birthday?</i></p>

On Women's Day we usually give flowers or small presents to our mums, aunts and grannies. We celebrate Saint Sava's Day in our school. It's on 27th January. I'm in the school play this year! April Fools' Day is a special day for jokes and tricks. In fact, it's only half a day because April Fools' Day finishes at midday. No more jokes after lunchtime, please!

Every year at New Year we have a party.

On Easter Sunday we always have a basket of eggs on the table and we eat special food. Do you eat special food on Easter Sunday in your country?

On Halloween children in Britain and America often dress up as witches or ghosts and play 'trick or treat'. Halloween games are fun. What a great pumpkin lantern!

Weekdays aren't fun!

My home is a typical Serbian house. There's a living room, a kitchen, two bedrooms, a bathroom, an attic, and a small garden in front of the house. It's got lots of windows, so it's very light! The attic is spooky. There aren't any windows, so it's very dark. What's your home like?

James Bond is a famous British spy. He's clever and good-looking. Prince Marko is a Serbian national hero. There are a lot of poems about him.

The colours of the Serbian flag are red, blue and white. What are the colours of your country's flag?

How many stars are there on the American flag? There are 50 stars.

London stands/lies on the Thames River. Belgrade stands/lies on the Sava and the Danube Rivers. Tell me about your town/country.

Глаголи *have got, to be* за давање описа. Показне заменице: *this/that, these/those*. Егзистенцијално *There is/are*.

Питања са *Who/What/Which/Where/How many...*

Правилна множина именица и неправилна множина основних именица.

Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са појмовима који су одређени контекстом, као и са основним географским појмовима, са редним бројевима и са називима празника.

Редни бројеви 1–30.

(Интер)културни садржаји:

Познате личности из области спорта, глуме, музике, књижевности, националне историје; престонице и

препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.

<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА ИОСЕЋАЊА</p>	<p><i>What's the matter? Are you OK/alright? Is everything OK/alright...? I'm feeling/I feel bad. Here, have a glass of water/an orange!</i> <i>I'm feeling/I feel crazy. Don't be silly!</i></p>
	<p><i>I'm angry with you. I'm sorry about that!</i> <i>I'm so happy/glad for you! Bravo! Well done! Thanks.</i> <i>Oh, I love you so much! I'm sorry for your loss. Do you need a hug? Nina's unhappy. She misses her cat. I'm sorry for her cat.</i> <i>We're worried. We're having an English test today. Good luck!</i> <i>Aleksa's upset. He doesn't know the answer. Bad luck! Don't worry! We are always excited on holidays.</i> <i>I don't care! It doesn't matter!</i> <i>The Present Simple Tense.</i> <i>The Present Continuous Tense.</i> Императив. (Интер)културни садржаји: Правила учтиве комуникације.</p>
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА УПРОСТОРУ</p>	<p><i>Our school is opposite the park.</i> <i>Where's your classroom? It's on the ground/first/second floor. It's between the language lab and the music room.</i> <i>The school canteen is downstairs, next to the gym. It's the third door on the left/right. The library is upstairs.</i> <i>There's a garden in front of/behind my house.</i> <i>Where are my new CDs? They are on the bookshelves/on the top/bottom shelf. The cat's hiding under the bed. Where's Zoja? She's at Una and Tea's house.</i> <i>Excuse me, I'm looking for the cinema. / Where's the cinema? Go straight on/past the shops. Turn left/right at the cafe. It's on the left/right.</i> <i>Where are the famous monuments in your city/town? Madame Tussauds is a famous wax museum in London. Where are the famous museums in your country?</i> Предлози, прилози и прилошки изрази за изражавање положаја и просторних односа: <i>in, on, at, next to, under, in front of, behind, between, opposite, here, there, downstairs, upstairs, (on the) left/right, straight on/past...</i> Питања са <i>Where</i>. Употреба/изостављање чланова приликом првог спомињања неког појма и са</p>

	<p>појмовима који суодређени контекстом, са редним бројевима, као и са основним географским појмовима. Редни бројеви 1–30. (Интер)културни садржаји: Препознатљива обележја земаља енглеског говорног подручја.</p>
ИСКАЗИВАЊЕ ВРЕМЕНА	<p><i>What's the date today? It's 3rd March.</i> <i>When's your School Day? It's on 15th November.</i> <i>What time is it now? It's 10.05. It's time for my Maths class.</i></p>

	<p><i>When does the fifth class start/finish? It starts/finishes at half past 12. What time does the ice rink open? What time does it close?</i></p> <p><i>On school days I get up at 6.50. We have breakfast between 7 and 7.30. My school day starts at 8 o'clock in the morning and finishes at half past 1. There is a break between 9.30 and 10. What time does your school start/finish? What time do you have breaks?</i></p> <p><i>In the afternoon I go to my volleyball practice. I train for an hour. I meet my friends at the weekend. We go on holiday in summer.</i></p> <p><i>There are two terms in the school year in my country. The first term starts in September and finishes in January. The second term starts in February and finishes in June.</i></p> <p><i>When does spring/summer/autumn/winter start? It's usually warm and rainy in spring. Winters in Canada are very cold and snowy.</i></p> <p><i>On 31st October people around the world celebrate Halloween. When are your favourite celebrations/festivals? In Australia Easter isn't in spring – it's in autumn! Питања са</i></p> <p><i>What/When/What time.</i></p> <p>Предлози за изражавање времена: <i>at, on, to, past, between...</i></p> <p>Употреба/изостављање чланова у изразима <i>in the morning/afternoon/evening, at the weekend/at weekends, have breakfast/lunch/dinner, by bus/car/bike, go on holiday</i> и сл., као и са редним бројевима, месецима, годишњим добима и називима празника.</p> <p>Редни бројеви 1–30.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Конвенције у писању/изговору датума; конвенције у саопштавању времена; радна недеља и викенд.</p>
<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА/НЕПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА/НЕПОСЕДОВАЊА</p>	<p><i>I haven't got/don't have my homework today.</i></p> <p><i>Has anyone got/Does anyone have wet wipes? Who's got a paper tissue?</i></p> <p><i>What have you got for lunch? Whose are these jackets? They are Adrijan's and Petar's/my friends' jackets.</i></p> <p>Присвојни придеви: <i>my, your...</i></p> <p>Показне заменице: <i>this/that, these/those.</i></p> <p><i>Have got</i> за изражавање припадања/поседовања.</p> <p><i>The Present Simple Tense</i> глагола <i>be/have.</i></p> <p>Саксонски генитив са именицама у једнини/множини.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, однос према својој и туђој имовини.</p>

<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ИНТЕРЕСОВАЊА И ДОПАДАЊА/НЕДОПАДАЊА</p>	<p><i>What's your favourite book? It's "Charlie and the Chocolate Factory" by Roald Dahl, British writer. Why do you like it? It's fun and interesting. Dodgeball is my favourite P.E. game. Why? Because it's exciting. What's your favourite P.E. activity? My brother's crazy about water sports! He thinks/says they're cool. What about you? Do you like dancing? Yes, I love it./No, I hate it. What do you like doing at the weekend? How do you like the new game? It's boring/fantastic. I love doughnuts. They are yummy! This pizza's</i></p>
	<p><i>delicious/disgusting. Chips are my favourite food! I don't like Halloween. Tricks are scary. I love national celebrations. They are fun! The Present Simple Tense глагола be/like/love/hate. Питања са Who/What/Which/How. Употреба/изостављање чланова са називима игара/хобија/спорта/празника. (Интер)културни садржаји: Конвенције у писању знакова навода; разлике између британске и америчке варијанте енглеског језика у изговору, лексичком фонду и правопису; интересовања, хобији.</i></p>
<p>ОПИСИВАЊЕ ДОГАЂАЈА И СПОСОБНОСТИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p><i>What are your friends doing now/at the moment? Lazar's helping Magdalena with her homework. Maksim's stalking on his mobile phone. Teodora's looking for her eraser. What are you looking for/at? Why's Vanja crying? I don't know. Why are they smiling? You're joking! I'm having fun with my friends! I can do a lot of things. I can talk about my family. I can write, but I can't spell! I can say hello and goodbye in German. Who/What can you see? Can you hear something? I don't walk to school, I go by bus. My friend Anastasija goes by car. I listen to music on the bus. We usually have soup, salad, potatoes and some meat for lunch. What does your family have for breakfast/lunch/dinner? In the UK children start school at the age of 5, but in my country they start school at the age of 7. The Queen of England lives in Buckingham Palace. Where does the American President live? He lives in the White House. The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи. The Present Simple Tense за описивање уобичајених радњи. Модални глагол can за изражавање способности. Питања са What/Where/When/How many... Употреба/изостављање чланова и у изразима at the moment, at the weekend/at weekends, go/walk to school, start/finish school, have fun, by bus/car/bike и сл.</i></p>

(Интер)културни садржаји:

Породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; обичаји и начин живљења људи у земљама енглеског говорног подручја.

ИЗРАЖАВАЊЕ БРОЈА,
КОЛИЧИНЕ И ЦЕНА

*This is our first day at school.
Tuesday is the second day of the
week.
November is the eleventh month of the
year. We live in the twenty-first century.
Z is the twenty-sixth letter of the English alphabet.
How many subjects have you got at school? We've got nine subjects. What about
you? How many teeth have you got? I've got 24 teeth, and you?
How tall are you? I'm 1 metre 50 cm tall.
How old is your little brother? He's 2 and a half years
old. Can I have 2 kilos of strawberries/a litre of
yoghurt, please?
Excuse me, how much are these bread rolls? They are 50
pence/cents/dinars each. How much is this dictionary? It's 15
pounds/euros.*

Правилна множина именица: *subject-subjects, dinar-dinars...*
Неправилна множина основних именица: *tooth-teeth...*
Множина основних именица које се заврша вају на -y, -o, ffe: *strawberry-strawberries, kilo-
kilos, tomato-tomatoes...*
Питања са *How much/many/old/tall...*
Основни бројеви 0–100.
Редни бројеви 1–30.
Употреба одређеног члана са редним бројевима.
(Интер)културни садржаји:
Конвенције у писању двоцифрених бројева. Новчане валуте у земљама енглеског говорног подручја и њихове ознаке.

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

- 1) *Напомена:* Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда првог циклуса основног образовања и васпитања – у сваком наредном разреду обнавља се, а затим проширује фонд лингвистичких знања, навика и умења и екстралингвистичких представавезаних за конкретну тему. Наставници обрађују теме у складу са интересовањима ученика, њиховим потребама и савременим токовима у настави страних језика, тако да свака тема представља одређени ситуацијски комплекс. Лични идентитет
- 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 3) Географске особености
- 4) Србија – моја домовина
- 5) Становање – форме, навике
- 6) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине
- 7) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 8) Школа и школски живот
- 9) Млади – живот деце и омладине
- 10) Здравље и хигијена
- 11) Емоције (љубав према породици, друговима)
- 12) Превозна средства
- 13) Временске прилике
- 14) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
- 15) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 16) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 17) Исхрана и гастрономске навике
- 18) Путовања
- 19) Мода и облачење
- 20) Спорт
- 21) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

ПРЕДМЕТ: Математика

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

Циљ учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Обнављање градива трећег разреда	7											7	7
2.	Бројеви – први део	15	21	5								16	25	41
3.	Мерење и мере – први део			11								4	7	11
4.	Бројеви – други део			4	17	10	17	23	4			29	46	75
5.	Геометрија								9			3	6	9
6.	Бројеви – трећи део								2	6		3	5	8
7.	Мерење и мере – други део									14	3	5	12	17
8.	Утврђивање градива четвртог разреда										12		12	12
УКУПНО		22	21	20	17	10	17	23	15	20	15			180

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	САДРЖАЈ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
I БРОЈЕВИ	<p>Скуп природних бројева са нулом</p> <p>Декадни систем записивања бројева</p> <p>Месна вредност цифре</p> <p>Својства скупа природних бројева</p> <p>Сабирање и одузимање (писмени поступак)</p> <p>Множење и дељење (писмени поступак)</p> <p>Својства рачунских операција (изражена формулама)</p> <p>Изрази са више операција (бројевни изрази и изрази са променљивом)</p> <p>Једначине и неједначине у скупу N_0</p> <p>Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$)</p> <p>Упоредивање разломака са једнаким бројоцима</p> <p>Једнакост разломака</p> <p>Сабирање и одузимање</p>	<p>– прочита, запише и упореди природне бројеве и прикаже их на бројевној правој;</p> <p>– одреди месну вредност цифре; изврши четири основне рачунске операције у скупу N_0;</p> <p>састави израз, израчуна вредност бројевног израза и примени својства рачунских операција;</p> <p>– реши једначине и неједначине и провери тачност решења;</p> <p>– реши проблемски задатак користећи бројевни израз, једначину или неједначину;</p> <p>процени вредност израза са једном рачунском операцијом;</p> <p>– одреди вишеструке декадне јединице најближе датом броју;</p> <p>– прочита и запише разломке облика $\frac{m}{n}$ ($m, n \leq 10$);</p> <p>– упореди разломке облика $\frac{m}{n}$ са једнаким бројоцима или именицима;</p> <p>– сабере и одузме разломке са једнаким именицима;</p> <p>запише резултат мерења дужине</p>	<p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– комуникација</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– дигитална писменост</p> <p>– сарадња</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– одговоран однос према околини</p> <p>– одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– одговоран однос према здрављу</p> <p>– естетска</p>

	<p>разломака са једнаким именицима</p> <p>Децимални запис броја са две децимале</p> <p>Сабирање и одузимање децималних бројева</p>	<p>децималним бројем са највише две децимале;</p> <p>– сабере и одузме децималне бројеве са највише две децимале;</p> <p>– чита, користи и представља податке у табелама или графичким дијаграмима;</p> <p>– формира низ на основу упутства;</p> <p>– реши задатак применом различитих начина представљања проблема;</p>	
<p>II</p> <p>ГЕОМЕТРИЈА</p>	<p>Квадар и коцка</p>	<p>– именује елементе и опише особине квадрата и коцке;</p> <p>– црта мреже и прави моделе квадрата и коцке;</p> <p>– препозна сликовну представу изгледа тела посматраног са различитих страна;</p>	<p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– комуникација</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– дигитална писменост</p> <p>– сарадња</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– одговоран однос према окоolini</p> <p>– одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– одговоран однос према здрављу</p> <p>– естетска</p>
<p>III</p> <p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>Мерење површине (m^2, dm^2, cm^2, mm^2, km^2, ha, a)</p> <p>Површина квадрата и правоугаоника</p> <p>Површина квадрата и коцке</p> <p>Мерење запремине (m^3, dm^3, cm^3, mm^3)</p> <p>Запремина квадрата и коцке</p>	<p>– прочита, упореди и претвори јединице за мерење површине и запремине;</p> <p>– израчуна површину квадрата и правоугаоника;</p> <p>– израчуна површину и запремину квадрата и коцке;</p> <p>– реши проблемске задатке у контексту мерења.</p>	<p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– комуникација</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– дигитална писменост</p> <p>– сарадња</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– одговоран однос према окоolini</p> <p>– одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– одговоран однос према здрављу</p> <p>– естетска</p>

НАСТАВНА ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
БРОЈЕВИ	1.МА.1.1.1. Зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој.	1.МА.2.1.1. Уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројевни систем.	1.МА.3.1.1. Уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака.
	1.МА.1.1.2. Рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и одузимања у оквиру прве стотине.	1.МА.2.1.2. Уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју.	1.МА.3.1.2. Зна својства сабирања и одузимања и уме да их примени.
	1.МА.1.1.3. Уме да множи и дели без остатка у оквиру прве стотине.	1.МА.2.1.3. Зна да сабира и одузима, рачуна вредност израза.	1.МА.3.1.3. Уме да израчуна бројевну вредност израза с више операција, поштујући приоритет.
	1.МА.1.1.4. Уме да на основу текста правилно постави израз с једном рачунском операцијом.	1.МА.2.1.4. Уме да рачуна вредност израза с највише две операције.	1.МА.3.1.4. Уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми.

	1.МА.1.1.5. Уме да решава једноставне једначине у оквиру прве стотине.	1.МА.2.1.5. Уме да решава једначине.	1.МА.3.1.5. Уме да одреди решења неједначине са једном операцијом.
	1.МА.1.3.1. Уме да прочита и формално запише разломак $1/n$ ($n \leq 10$) и препозна његов графички приказ.	1.МА.2.3.1. Уме да препозна разломак a/b ($b \leq 10, a < b$) када је графички приказан на фигури подељеној на b делова.	1.МА.3.3.1. Уме да прочита, формално запише и графички прикаже разломак a/b ($b \leq 10, a < b$).
	1.МА.1.3.2. Уме да израчуна n -ти део неке целине (где је $0 < n \leq 10$).	1.МА.2.3.2. Уме да израчуна n -ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $1/n$ ($n \leq 10$).	1.МА.3.3.2. Зна да израчуна део a/b ($b \leq 10, a < b$) неке целине и користи то у задацима.
ГЕОМЕТРИЈА	1.МА.1.2.1. Уме да именује геометријске облике у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник и тачка).	1.МА.2.2.1. Уочава међусобне односе геометријских објеката у равни.	1.МА.3.2.1. Уме да претвара јединице за мерење (m, cm, dm) из већих у мање.
	1.МА.1.2.2. Зна јединице за мерење дужине (m, cm, dm) и њихове односе.	1.МА.2.2.2. Уме да претвара јединице за мерење дужине.	1.МА.3.2.2. Уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника.
	1.МА.1.2.3. Уме да користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица.	1.МА.2.2.3. Зна јединице за мерење површине и њихове односе.	1.МА.3.2.3. Уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника.

	1.МА.1.2.4. Уме да користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица.	1.МА.2.2.4. Уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама.	1.МА.3.2.4. Уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама.
		1.МА.2.2.5. Уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама.	1.МА.3.2.5. Уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама.
		1.МА.2.2.6. Препознаје мрежу коцке и квадрата и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама.	
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	1.МА.1.4.1. Уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама.	1.МА.2.4.1. Уме да изрази одређену суму новца.	1.МА.3.4.1. Зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама.
	1.МА.1.4.2. Зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml).	1.МА.2.4.2. Зна јединице за време (минут и сат) и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама.	1.МА.3.4.2. Уме да претвара јединице за мерење запремине течности.

	1.МА.1.4.3. Зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t).	1.МА.2.4.3. Уме да претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање	1.МА.3.4.3. Уме да претвара јединице за мерење масе.
	1.МА.1.4.4. Уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме.	1.МА.2.4.4. Уме да претвара јединице за мерење масе из већих у мање.	
		1.МА.2.4.5. Уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке.	

ПРЕДМЕТ: Природа и друштво

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

Циљ учења природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

РЕДНИ БРОЈ	ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИ ВАЊЕ	СИСТЕМ АТИЗАЦ ИЈА	ПРОВЕРА	УКУПНО
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI					
1.	Природне и друштвене одлике Србије	8	9	8	-	-	-	-	-	-	-	13	8	2	2	25
2.	Човек – природно и друштвено биће	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-	3	2	1	1	7
3.	Материјали	-	-	-	-	-	-	-	4	7	4	7	4	2	2	15
4.	Прошлост Србије	-	-	1	6	6	8	4	-	-	-	12	9	2	2	25
УКУПНО		8	9	9	6	6	8	8	7	7	4	35	23	7	7	72

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	САДРЖАЈ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
I Природне и друштвене одлике Србије	Положај, територија, граница и симболи Србије (грб, застава и химна) и национална валута Природне карактеристике Србије – рељеф, воде, шуме Типичне, ретке и угрожене врсте биљака и животиња – значај и заштита Национални паркови Србије Друштвене карактеристике Србије (становништво, насеља и делатности) Грађани Србије (права и обавезе, демократски односи и интеркултуралност) Привредне карактеристике Србије (природни ресурси и делатности у различитим крајевима) Одржива употреба природних ресурса (извори енергије, чиста вода, чист ваздух, плодно земљиште, руде, разноврсност биљног и животињског света)	– одреди положај и границу Србије, положај главног града и већих насеља на географској карти Србије; – одреди положај и именује природне и друштвене објекте на географској карти Србије; – повеже различите природно-географске карактеристике Србије са размештајем становништва, изгледом насеља и делатностима људи; – уважава националну и културну разноликост као основу за суживот свих грађана Републике Србије; – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – у дискусији даје предност коришћењу локалних производа, производа направљених од рециклираних материјала, као и коришћењу обновљивих природних ресурса; – повеже резултате рада са уложеним трудом; сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвено-корисним акцијама уз подршку одраслих;	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција
II Човек – природно и	Човек – природно, друштвено и свесно биће. Физичке промене у пубертету	– повеже промене у изгледу свог тела и понашања са одрастањем; – планира своје дневне активности и	– компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву

<p>душтвено биће</p>	<p>Дигитална безбедност и последице прекомерног коришћења информационо-комуникационих технологија; непримерени садржаји</p>	<p>време проведено уз ИКТ уређаје; – затражи помоћ уколико се суочи са непримереним садржајима у дигиталном окружењу; – повеже резултате рада са уложеним трудом; сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвенкорисним акцијама уз подршку одраслих;</p>	<p>– естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција</p>
<p>III Материјали</p>	<p>Смеше (течности, храна, земљиште, ваздух) Раздвајање састојака смеше (просејавање, одливање, цеђење, испаравање) Наелектрисавање предмета од различитих материјала Електрична проводљивост – проводници и изолатори Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисавања тела и својства које тада испољавају) Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). Ваздух – кисеоник као чинилац</p>	<p>– идентификује и самостално раздваја смеше просејавањем, одливањем, цеђењем и испаравањем; – испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; – наведе примере штедљивог коришћења електричне енергије; – наведе примере употребе магнета у свакодневном животу; – наведе примере превенције и заштите од пожара; – повеже резултате рада са уложеним трудом; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; – учествује у друштвенкорисним акцијама уз подршку одраслих;</p>	<p>– компетенција за учење – одговорно учење у демократском друштву – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према околини – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција</p>

	сагоревања Опасност и заштита од пожара		
IV Прошлост Србије	Живот у далекој прошлости (долазак Словена на Балканско полуострво, области које су Срби населили; начин живота) Српска држава за време владарске породице Немањића – успон и слабљење (владари – Стефан Немања, цар Душан, цар Урош; култура, начин живота). Живот под турском влашћу (начин живота, облици пружања отпора) Настанак и развој модерне српске државе (Први и Други српски устанак – узрок и ток; вође устанка; култура, начин живота) Србија у савремено доба (Први светски рат, настанак југословенске државе, Други светски рат, промена облика владавине, распад југословенске државе и осамостаљење Србије; култура, начин живота)	– прикаже хронолошки на ленти времена значајне историјске догађаје и личности; – опише начин живота људи кроз време користећи различите изворе информација; – представи ток и резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, презентацијом и/или цртежом и др.); – пронађе и одабере потребне информације из различитих извора (писаних, сликовних, дигиталних); – представи знамените личности, културна добра и природне лепоте по којима је Србија препознатљива у свету; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима; повеже резултате рада са уложеним трудом; – учествује у друштвенкорисним акцијама уз подршку одраслих.	– компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставник	Ученик	Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање	Српски језик-скраћенице за мере. Правопис Природа и друштво- Мерење температуре воде, ваздуха и тела. Временске одреднице (датум, година, деценија и век). Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије" перспективе. План насеља. Музичка култура- Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина,
Организатор наставног процеса, наводи на повезивање и примену знања, подстиче на логичко мишљење, усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, поставља проблем, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, упућује ученике да користи уџбеник и друге изворе знања.	Посматра, уочава, именује, повезује, упоређује, открива релације и изражава их, закључује, групише, проверава, математички се изражава, пребројава, броји, сређује по редоследу, рачуна, мери и процењује, примењује стечена знања, прави моделе		

ПРЕДМЕТ: Ликовна култура

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

Циљ наставе ликовне културе јесте да се подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским одређењем друштва и карактером овог наставног предмета.

РЕДНИ БРОЈ	ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИ ВАЊЕ	СИСТЕМ АТИЗАЦ ИЈА	ПРОВЕРА	УКУПНО
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI					
1.	ДА СЕ УПОЗНАМО	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	/	/	8
2.	СПОРАЗУМЕВАЊЕ	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	4	6	2	/	12
3.	КОМПОЗИЦИЈА Распоређујемо ликовне елементе – линије, облике, боје, светлине и текстуру	-	-	6	6	6	6	-	-	-	-	9	13	2	/	24
4.	НАСЛЕЂЕ	-	-	-	-	-	-	8	8	2	-	7	9	2	/	18
5.	СЦЕНА	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4	3	3	4	/	10
УКУПНО		8	10	8	6	6	6	8	8	8	4	27	35	10	/	72

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	САДРЖАЈ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
I ДА СЕ УПОЗНАМО	Материјали и технике	<ul style="list-style-type: none"> – познаје карактеристике акварел технике; – познаје карактеристике пастелних боја и креда у боји (суви пастел и воштани пастел); – познаје карактеристике темпера боја; – разликује појмове: <i>материјали</i> и <i>технике</i>; – разликује технике: акварел, пастел, темпера; 	<ul style="list-style-type: none"> – компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околина – одговорно учешће у демократском друштву
II СПОРАЗУМЕВАЊЕ	Хералдика – застава, грб, печат Пиктограми Споразумевање сликом	<ul style="list-style-type: none"> – објашњава значење и порекло симбола на грбу Србије; – чита знаке обавештења, упозорења и забране; – преноси информацију сликом и текстом; – слободно изражава емоцију и машту, шаље поруке и визуелно комуницира; – визуелно комуницира и споразумева се сликом и текстом; 	<ul style="list-style-type: none"> – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска
III КОМПОЗИЦИЈА Распоређујемо ликовне елементе – линије, облике, боје, светлине и текстуру	Елементи композиције – облик, боја, линија, текстура, светлина (валер) Положај елемената у композицији – хоризонтални, вертикални, дијагонални Материјали и технике – графитна оловка, туш и четка,	<ul style="list-style-type: none"> – компонује апстрактне облике у простору према положеној, косој или усправној линији; – организује бојене облике у односу на раван у простору; – организује тродимензионалне облике у простору и на равни; – изграђује искуства о односима: линија–простор, површина–простор, 	<ul style="list-style-type: none"> – компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околина – одговорно учешће у

	туш и перо, акварел, гваш, темпера, фротаж, колаж, деколаж, асамблаж, меки материјали	волумен–простор, боја–простор; – разликује појам: <i>волумен</i> ;	демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска
IV НАСЛЕЂЕ	Споменици природе и споменици културе у Србији. Археолошки локалитети, замкови и утврђења, манастири, музеји Познати уметници и најзначајнија дела	– ученик препознаје споменике природе и споменике културе у нашој земљи; – ученик препознаје примере традиционалне, савремене и модерне уметности; – ученик развија потенцијале у ликовној области и у области визуализације; – ученик развија љубав према делима израженим у свим облицима уметности; – ученик развија потребу за посећивањем изложби, галерија, музеја и за чувањем културних добара;	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска
V СЦЕНА	Сценографија за позориште, филм и телевизију Елементи сценографије	– проналази идејна решења за израду маски и сцене; даје предлоге за кореографију, музику, костим; – реализује идеје прилагођавајући се групи; – разликује појмове: <i>амбијент</i> и <i>сценски простор</i> .	– компетенција за целоживотно учење – комуникација – решавање проблема – дигитална писменост – сарадња – решавање проблема – одговоран однос према околини – одговорно учешће у демократском друштву – компетенција за целоживотно учење – одговоран однос према здрављу – естетска

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА			КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика	На	почетку	сваког	Српски језик – изражавање својих

<p>Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује</p>	<p>Посматра, опипава, објашњава, црта, слика, изражава, ствара, дискутује, комуницира, закључује, мисли, креира, прави, лепи, спаја, оцењује</p>	<p>задатка/активности наставник кратко информише ученике шта ће учити и зашто то уче. То је нарочито важно зато што се учење одвија кроз игре, забавне задатке и активности, па се може десити да ученици не обрате пажњу на процес учења и стварања. По завршетку рада излажу се сви радови како би ученици могли да пореде решења и уче једни од других.</p> <p>Самопроцена радова је вербална или писана. Наставник тражи од ученика да усмено опишу свој рад или да напишу нешто о свом раду. Уколико наставник процени да су ученици спремни, може да користи прилагођену методу 3, 2, 1. У интегрисаној настави ученици на листићу пишу: 3 ствари које сам научио/научила на часу, 2 примера која илуструју то што сам научио/научила и 1 ствар која ми није јасна или питање које бих поставио/поставила. Када се ученици ликовно изражавају, могу да напишу: 3 ствари о којима сам размишљао/размишљала током рада; 2 ствари које ми се свиђају на мом раду и 1 ствар коју бих променио/променила или бих урадио/урадила другачије. На листићу се уписује име, презиме и назив рада (може и датум), а листић се лепи на полеђину рада или се чува у блоку. Ученици не треба да наводе више од једне нејасноће или грешке, ни у случају када им ништа није јасно или сматрају да је рад упропашћен. Издвајање само једне</p>	<p>утисака, критике, као и са области Језичка култура, Описивање на основу визуелног посматрања; Математика-Геометрија Природа и друштво-Материјали, Прошлост, Извори светлости (природни и вештачки). Како настајесенка – облик и величина сенке.</p>
--	--	---	--

ПРЕДМЕТ: Музичка култура

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

Циљ наставе музичке културе јесте да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

РЕДНИ БРОЈ	ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СИСТЕМАТИЗАЦИЈА	ПРОВЕРА	УКУПНО		
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI							
1.	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ																	
2.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	4	4	5	3	2	5	3	4	4	2	29	7	-	-			36
3.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО																	
УКУПНО		4	4	5	3	2	5	3	4	4	2	29	7	-	-			36

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	САДРЖАЈ	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
I СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Композиције различитог карактера</p> <p>Елементи музичке изражајности (инструмент, глас, мелодијска линија, темпо, ритам, динамика)</p> <p>Вокална и инструментална музика (композиције домаћих и страних композитора)</p> <p>Дела фолклорне традиције српског и других народа</p> <p>Музичка прича</p> <p>Музика у служби других медија</p> <p>Музички бонтон</p> <p>Музика и здравље</p>	<p>– опише своја осећања у вези са слушањем музике;</p> <p>– препознаје народну и уметничку музику;</p> <p>– опише улогу музике у медијима;</p> <p>– разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима;</p> <p>– повеже карактер дела са избором инструмента и</p> <p>– елементима музичке изражајности;</p> <p>– уочи контраст и понављање у музичком делу;</p>	<p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– комуникација</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– дигитална писменост</p> <p>– сарадња</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– одговоран однос према околини</p> <p>– одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– одговоран однос према здрављу</p> <p>– естетска</p>
II ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Музичке игре (дидактичке)</p> <p>Певање песама различитог садржаја и карактера по слуху</p> <p>Певање и свирање песама из нотног текста</p> <p>Свирање песама по слуху на дејим инструментима и/или на другим инструментима</p> <p>Народни инструменти нашег и других народа</p> <p>Музичке драматизације</p> <p>Свирање инструменталних аранжмана на дејим</p>	<p>– пева и свира по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;</p> <p>– примени изражајне музичке елементе;</p> <p>– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;</p> <p>– коментарише своје и туђе извођење музике;</p> <p>– самостално или уз помоћ одраслих користи предности дигитализације;</p> <p>– учествује у школским приредбама и</p>	<p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– комуникација</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– дигитална писменост</p> <p>– сарадња</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– одговоран однос према околини</p> <p>– одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– одговоран однос према здрављу</p> <p>– естетска</p>

	<p>инструментима и на алтернативним изворима звука</p> <p>Динамика (крешендо, декрешендо)</p> <p>Темпо (<i>Andante. Moderato. Allegro</i>)</p> <p>Боја (различити гласови и инструменти)</p> <p>Трајање (цела нота и пауза. нота четвртине са тачком)</p> <p>Савладавање тонске висине и солмизације у обиму це1-це2</p> <p>Тактирање у 3/4 и 4/4 такту</p> <p>Це-дур лествица</p> <p>Репетиција, прима и секунда волта</p>	<p>манифестацијама;</p>	
<p>III</p> <p>МУЗИЧКО</p> <p>СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Једноставна ритмичка и мелодијска пратња</p> <p>Музичка питања и одговори и музичка допуњалка</p> <p>Звучна прича на основу познатих музичких садржаја, звучне ономотопеје и илустрације на краћи литерарни текст (учење у контексту)</p> <p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе</p> <p>Креирање мелодије на одабрани текст</p>	<p>– осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу;</p> <p>– осмисли музички одговор на музичко питање;</p> <p>– осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст;</p> <p>– изабере одговарајући музички садржај (од понуђених) према литерарном садржају.</p>	<p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– комуникација</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– дигитална писменост</p> <p>– сарадња</p> <p>– решавање проблема</p> <p>– одговоран однос према околини</p> <p>– одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>– компетенција за целоживотно учење</p> <p>– одговоран однос према здрављу</p> <p>– естетска</p>

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност	Уочава, слуша, пева, изражава се, комуницира, истражује, свира, уочава, закључује, игра, црта.	- На часовима музичке културе најбитније је развијање музичких способности и вештина. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка тумачењу. Из тих разлога не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање	Корелација ће се одвијати са следећим предметима: Српски језик – у правилном изговору гласова, дикцији, правилном дусању, различити литерарни садржаји, Математика- ритам извођења песама (бројалица) ће се повезивати са бројевима, Физичко и здравствено васпитање – игра и покрет у одређеном ритму музике, Ликовна култура – изражавање музичког доживљаја кроз ликовно обликовање. Природа и друштво- повезивање

ПРЕДМЕТ: Физичко и здравствено васпитање

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

Циљ учења Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ОБЛАСТ/ТЕМА		МЕСЕЦ										ОБУЧ АВАЊ Е	УВЕ ЖБАВ АЊЕ	СВЕГА		
		I X	X	X I	X II	I	II	II I	I V	V	V I					
1	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ 2. Батерија тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2	4	6	6	НА СВИМ ЧАСОВИМА
2	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ 1. Атлетика 2. Спортска гимнастика 3. Основе тимских, спортских и елементарних игара 4. Плес и ритмика 5. Полигони	7	2	3		2		3	7	3	1	9		19	28	
		1		3	7	2	3	8	3	1		13		15	28	
		5	6	2	5	1		3	3	3		13		15	28	
			4	2		4	2					6		8	14	
			1		1			1			1			4	4	
3	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА 1. Култура вежбања и играња 2. Здравствена култура	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					НА СВИМ ЧАСОВИМА
УКУПНО		1 3	1 3	1 0	1 3	9	5	1 4	1 3	9	9	41		67	108	

Р.Б Р.	ОБЛАСТ/Т ЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	ФИЗИЧКЕ СПОСОБН	- Компетенција за целоживотно учење	ФВ.1.1.1.Унапређује моторичке способности	- примени општеприпремне вежбе (вежбе обликовања);

	ОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - естетска компетенција - брига за здравље 	<p>ФВ.1.1.2.Правилно изводи једноставније вежбе обликовања, са и без реквизита</p> <p>ФВ.1.1.3.Разуме значај правилног држања тела за здравље</p> <p>ФВ.2.1.1.Примењује самостално научени комплекс јутарње гимнастике</p> <p>ФВ.2.1.1.Правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела</p> <p>ФВ.3.1.1. Зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију и функцију појединих вежби у комплексу.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прати промене у сопственој тежини и висини; - самостално коригује неправилно држање; - правилно држи тело; - сагледа резултате физичких способности;
2.	МОТОРИЧ КЕ ВЕШТИНЕ , СПОРТ И СПОРТСК Е ДИСЦИП ИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - решавање проблема - естетска компетенција - вештина сарадње 	<p>ФВ.1.2.1.Правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат</p> <p>ФВ.1.2.2.Зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока</p> <p>ФВ.1.2.3.Зна правилно да скаче увис пркорачном варијантом технике</p> <p>ФВ.1.2.4.Правилно изводи вежбе на тлу</p> <p>ФВ.1.2.5. Ученик/ученица правилно баца лоптицу и вортекс и мери дужину хица.</p> <p>ФВ.1.2.6.Правилно изводи вежбе на греди и шведској клупи</p> <p>ФВ.1.2.7.Познаје правила спортских и елементарних игара</p> <p>ФВ.2.2.1. Зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву</p>	<ul style="list-style-type: none"> - правилно изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; - комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; - одржава равнотежу у различитим кретањима; - правилно подиже, носи и спушта терет; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - изведе дечји и народни плес; - правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;

			<p>помоћ.</p> <p>ФВ.2.2.2.Правилно изводи прескоке</p> <p>ФВ.2.2.3.Правилно изводи упоре и висове</p> <p>ФВ.2.2.4.Правилно изводи основне ритмичке вежбе са лоптом, вијачом и обручем</p> <p>ФВ.2.2.5.Правилно изводи плес и народно кола предвиђена за четврти разред</p> <p>ФВ.2.2.6.Игра Мини - рукомет, “Футсал”- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јацент, примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других</p> <p>ФВ.3.2.1.Игра Мини - рукомет, “Футсал”- мали фудбал, кошарку, одбојку и Јацент, примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других</p>		
3.	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА		<ul style="list-style-type: none"> - ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ - ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ - ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА - ВЕШТИНА САРАДЊЕ - БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ 	<p>ФВ.1.3.1.Зна основне појмове везане за физичко вежбање</p> <p>ФВ.1.3.2.Познаје основна начела безбедности у сали, на игралишту и учионици</p> <p>ФВ.1.3.3.Примењује здравствено-хигијенске мере</p> <p>ФВ.1.3.4.Зна основна правила Мини - рукомета, “Футсала”, кошарке, одбојке и Јацента</p>	<ul style="list-style-type: none"> - користи терминологију вежбања; - поштује правила понашања на вежбалиштима; - поштује мере безбедности током вежбања; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - поштује и примени правила

				<p>ФВ.2.3.1.Зна утицај физичког вежбања</p> <p>ФВ.2.3.2. Испољава заинтересованост за физичко вежбање</p> <p>ФВ.2.3.3.Позитивно вреднује успешне потезе и уложени труд свих учесника у игри, уз подстицање свих учесника у игри</p> <p>ФВ.3.3.1. Испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу</p> <p>ФВ.3.3.2. Доказује се кроз физичко вежбање</p> <p>ФВ.3.3.3. испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака</p> <p>Физичког и здравственог васпитања</p>	<p>игре;</p> <ul style="list-style-type: none"> - навија и бодри учеснике у игри на начин који никога не вређа; - прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; - уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања; - препозна здравствено стање када не треба да вежба; - примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и у другим ситуацијама; - уредно одржава простор у коме живи и борави; - увиди значај правилне исхране за вежбање; - повеже различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; - препозна лепоту покрета и кретања; - користи научена вежбања у рекреацији породице; - правилно реагује у случају повреде у школи; - вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању; - учествује у предлагању садржаја и начина рада.
--	--	--	--	--	---

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
Наставника	Ученика		
Усмерава, наводи, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, анализира, мотивише, координира, развија кооперативност, планира, организује, посматра, демонстрира, похваљује, разговара	Хода и трчи на различите начине, радивежбе обликовања, игра се дечјих игара, скаче у даљ, увис, прескаче вијачу, баца и хвата лопту на различите начине, пење се на различите начине уз различите предмете, клечи, чучи, скаче, изводи колут напред, назад, одскаче, наскоче, прескаче, диже и носи реквизите самостално и у групи, или пару, изводи основне гимнастичке елементе, дружи се, навија,	<p>У циљу сагледавања и анализирања ефеката наставе <i>физичког и здравственог васпитања</i>, препоручује се да наставник подједнако, континуирано прати и вреднује:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ниво ангажованости (активност) и однос ученика према обавезама у Физичком и здравственом васпитању који обухвата: <ul style="list-style-type: none"> - вежбање у адекватној спортској опреми; - активно учествовање на часовима Физичког и здравственог васпитања; - вежбање и играње у слободно време. ● Приказ два комплекса усвојених општеприпремних вежби (вежби обликовања), без реквизита. ● Постигнућа у моторичким вештинама. 	<p>Садржаји овог предмета ће се реализовати у корелација са садржајима из предмета:</p> <p>Природа и друштво- област Здравље и безбедност Музичка култура – песме</p> <p>различитог садржаја и ритма ће бити мотивација за извођење одређених покрета (плес, ритмика, традиционалне дечје игре)</p> <p>Грађанско васпитање – фер игра и навијање, неговање такмичарског духа, прихватање пораза и победе на социјално прихватљив начин.</p>

ПРЕДМЕТ: ДИГИТАЛНИ СВЕТ

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

ЦИЉ: Циљ наставе и учења предмета Дигитални свет јесте развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	5	4	4	4			-	-	-	-	9	8	17
2.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА	-	-	-		2	3	1	-	-	-	2	4	6
3.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	-	-	-	-			3	4	4	2	8	5	13
УКУПНО		5	4	4	4	2	3	4	4	4	2	19	17	36

Редни бр. теме	ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ Изучавањем предмета развијају се:
1.	ДИГИТАЛНО ДРУШТВО	<ul style="list-style-type: none"> • промени величину и боју текста, подебља га, искоси и подвуче у програму за обраду текста; • исече, копира и налепи исечени/копирани текст на одговарајуће место у програму за обраду текста; • уметне слику у текст, дода јој оквир и позиционира је на жељени начин у односу на текст у програму за обраду текста; • активно учествује у наставном пројекту чији продукт представља граматички коректан текстуални документ намењен познатој публици који садржи слике са текстуалним објашњењима и информације које су пронађене на интернету; • активно учествује у наставном пројекту којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета; • сарађује са осталим 	<ul style="list-style-type: none"> • Селектовање и основно форматирање текста (величина и боја слова, подебљавање, искошавање и подвлачење текста). • Селектовање, копирање/исечање и лепљење текста. • Уметање слике у текст, додавање оквира, позиционирање слике у односу на текст. • Креирање и уређивање текстова за познату публику. • Пројектни задатак који подразумева: <ul style="list-style-type: none"> – претраживање интернета (пробрани елементи напредне претраге); – израду или прилагођавање графике у 	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим. – Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења. – Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе. <p>Рад с подацима и информацијама</p> <ul style="list-style-type: none"> – Разликује јавне и приватне податке, упознат је са основним правилима чувања приватности података. <p>Дигитална компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> – Приликом решавања проблема бира одговарајућа ИКТ средства. <p>Решавање проблема</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације. – Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације сходно релевантним критеријумима, објашњава шта су предности и слабе стране различитих решења.

		<p>члановима групе у свим фазама пројектног задатка;</p> <ul style="list-style-type: none"> • вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности из свог задужења; • утврди шта је резултат извршавања датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање; • – уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму који садржи понављање и гранање; 	<p>складу са темом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – креирање текстуалног документа који садржи слике. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију. – Ученик вреднује примену датог решења, идентификује његове добре и слабе стране и формулише препоруке за наредно искуство са истим или сличним проблемским ситуацијама.
2.	БЕЗБЕДНО КОРИШЋЕЊЕ ДИГИТАЛНИХ УРЕЂАЈА		<ul style="list-style-type: none"> • Припрема и организација школског догађаја за ученике млађих разреда којим се промовише безбедно и одговорно понашање приликом коришћења интернета. • Креира текстуална документа који садрже слике примењујући научене технике рада са текстом и сликама. • Презентује пројектне идеје. 	<p>Сарадња</p> <ul style="list-style-type: none"> – Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева. – Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима. – Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе. – Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран,

3.	АЛГОРИТАМСКИ НАЧИН РАЗМИШЉАЊА	<ul style="list-style-type: none"> • креира програм у визуелном програмском језику на основу датог једноставног алгоритма који садржи понављање и гранање; • примени блокове аритметичких оператора при креирању програма у визуелном програмском језику; • предвиди садржај променљиве на основу интеракције корисника са програмом (нпр. блок Питај и чекај и блок Одговор) у датом једноставном програму; • креира програм у коме остварује интеракцију са корисником, користећи променљиве уз помоћ наставника. 	<ul style="list-style-type: none"> • Променљиве. • Израда програма који садрже гранање, понављање и променљиве. 	<p>истрајан и креативан начин.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Учествоје у критичком, аргументованом и конструктивном преиспитивању рада групе и доприноси унапређењу рада групе. <p>Естетичка компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> – Анализира и критички вреднује дигитални производ у контексту естетике и корисничког доживљаја. <p>Предузимљивост и предузетничка компетенција</p> <ul style="list-style-type: none"> – Искузује и заступа своје идеје, утиче на друге кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликта.
----	--------------------------------------	---	---	---

Српски језик			
ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА - НИВОИ ПОСТИГНУЋА			
ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО		
Говорна култура	1СЈ.0.1.1. познаје основна начела вођења разговора: уме да започне разговор, учествује у њему и оконча га; пажљиво слуша своје саговорнике 1СЈ.0.1.2. користи форме учтивог обраћања 1СЈ.0.1.3. казује текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха, без тзв. „певушења“ или „скандирања“ 1СЈ.0.1.4. уме да преприча изабрани наративни или краћи информативни текст на основу претходне израде плана текста и издвајања значајних делова или занимљивих детаља 1СЈ.0.1.5. уме самостално (својим речима) да описује и да прича на задату тему: држи се теме, јасно структурира казивање (уводни, средишњи и завршни део казивања), добро распоређујући основну информацију и додатне информације 1СЈ.0.1.6. уме на занимљив начин да почне и заврши своје причање 1СЈ.0.1.7. уме у кратким цртама да образложи неку своју идеју 1СЈ.0.1.8. уме да одбрани своју тврдњу или став		
ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Вештина читања и разумевање прочитаног	1СЈ.1.2.1. влада основном техником читања ћириличног и латиничког текста 1СЈ.1.2.2. одговара на једноставна питања у вези са текстом, проналазећи информације експлицитно исказане у једној реченици, пасусу, или у једноставној табели (ко, шта, где, када, колико и сл.)	1СЈ.2.2.1. чита текст природно, поштујући интонацију реченице/стиха; уме да одреди на ком месту у тексту је пауза, место логичког акцента; који део текста треба прочитати брже, а који спорије 1СЈ.2.2.2. изводи једноставне закључке у вези са текстом, анализирајући и обједињујући информације исказане у различитим деловима текста (у различитим реченицама, пасусима, пољима табеле)	1СЈ.3.2.1. изводи сложеније закључке на основу текста, обједињујући информације из различитих делова дужег текста 1СЈ.3.2.2. повезује и обједињује информације исказане различитим симболичким системима (нпр. текст, табела, графички приказ)

	<p>1CJ.1.2.3. препознаје да ли је тражена информација, која може да буде iskazana на различите начине (синонимија, парафраза), садржана у тексту</p> <p>1CJ.1.2.4. познаје и користи основне делове текста и књиге (наслов, пасус, име аутора; садржај, речник)</p> <p>1CJ.1.2.5. одређује основну тему текста</p> <p>1CJ.1.2.6. разуме дословно значење текста</p> <p>1CJ.1.2.7. разликује књижевноуметнички од информативног текста</p> <p>1CJ.1.2.8. процењује садржај текста на основу задатог критеријума: да ли му се допада, да ли му је занимљив; да ли постоји сличност између ликова и ситуација из текста и особа и ситуација које су му познате; издваја речи које су му непознате</p>	<p>1CJ.2.2.3. раздваја битне од небитних информација; одређује след догађаја у тексту</p> <p>1CJ.2.2.4. успоставља везу између информација iskazanih у линеарном и нелинеарном тексту (нпр. проналази део/деталј који је приказан на илустрацији, у табели, или на дијаграму)</p> <p>1CJ.2.2.5. одређује основни смисао текста и његову намену</p> <p>1CJ.2.2.6. препознаје фигуративно значењеу тексту</p> <p>1CJ.2.2.7. изводи једноставне закључке на основу текста (предвиђа даљи ток радње, објашњава расплет, уочава међусобну повезаност догађаја, на основу поступака јунака/актера закључује о њиховим особинама, осећањима, намерама и сл.)</p> <p>1CJ.2.2.8. износи свој став о садржају текста и образлаже зашто му се допада/не допада, због чега му је занимљив/незанимљив; да ли се слаже/не слаже са поступцима ликова</p> <p>1CJ.2.2.9. издваја делове текста који су му нејасни</p> <p>1CJ.2.2.10. вреднује примереност илустрација које прате текст; наводи разлоге за избор одређене илустрације</p>	<p>1CJ.3.2.3. разликује различита гледишта заступљена у информативном тексту (нпр. мишљење аутора текста vs. мишљења учесника у догађају)</p> <p>1CJ.3.2.4. изводи сложеније закључке на основу текста и издваја делове текста који их поткрепљују; резимира наративни текст</p> <p>1CJ.3.2.5. представља текст у одговарајућој нелинеарној форми (уноси податке из текста у дату табелу или дијаграм)</p> <p>1CJ.3.2.6. процењује сврху информативног текста у односу на предвиђену намену (нпр. који од два текста боље описује дату слику, да ли је упутство за (познату) игру потпуно и сл.)</p> <p>1CJ.3.2.7. објашњава и вреднује догађаје и поступке ликова у тексту (нпр. објашњава зашто је лик поступио на одређен начин, или вреднује крај приче у односу на своја предвиђања током читања текста, или износи свој став о</p>
			догађајима из текста)

<p>Писано изражавање</p>	<p>1СЈ.1.3.1. пише писаним словима ћирилице 1СЈ.1.3.2. уме да се потпише 1СЈ.1.3.3. почиње реченицу великим словом, завршава је одговарајућим интерпункцијским знаком 1СЈ.1.3.4. употребљава велико слово приликом писања личних имена, назива места (једночланих), назива школе 1СЈ.1.3.5. пише кратким потпуним реченицама једноставне структуре 1СЈ.1.3.6. издваја наслов, углавном се држи теме 1СЈ.1.3.7. препричава кратак једноставан текст (до 400 речи) 1СЈ.1.3.8. користи скроман фонд речи (у односу на узраст); правилно их употребљава 1СЈ.1.3.9. пише кратку поруку (о томе куда иде, зашто касни, и сл.) 1СЈ.1.3.10. пише честитку (за Нову годину, рођендан), позивницу (за рођенданску прославу, забаву), разгледницу (са летовања, зимовања, екскурзије)</p>	<p>1СЈ.2.3.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) 1СЈ.2.3.2. употребљава велико слово приликом писања имена држава и места и њихових становника; користи наводнике при навођењу туђих речи; правилно пише присвојне придеве (-ов/-ев/-ин, -ски/-чки/-шки); правилно пише гласове ћ, ч, њ, ц; правилно пише сугласник ј у интервокалској позицији; правилно пише речцу ли и речцу не; употребљава запету при набрајању 1СЈ.2.3.3. пише јасним и потпуним реченицама; варира језички израз (ред речи у реченици, типове реченица, дужину реченице...) 1СЈ.2.3.4. држи се теме; излагање организује око основне идеје текста коју поткрепљује одговарајућим детаљима 1СЈ.2.3.5. језички израз прилагођава комуникативној ситуацији (формалној/неформалној) 1СЈ.2.3.6. саставља кратак наративни текст 1СЈ.2.3.7. саставља кратак дескриптивни текст 1СЈ.2.3.8. користи фонд речи примерен узрасту; употребљава синонине (нпр. да избегне понављање) 1СЈ.2.3.9. исправља свој текст (критички чита написано, поправља текст и исправља грешке)</p>	<p>1СЈ.3.3.1. пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене 1СЈ.3.3.2. јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса 1СЈ.3.3.3. прилагођава језичко-стилски израз типу текста 1СЈ.3.3.4. саставља кратак експозиторни текст 1СЈ.3.3.5. користи богат фонд речи (у односу на узраст) 1СЈ.3.3.6. издваја пасусе</p>
---------------------------------	---	--	---

		1CJ.2.3.10. уме да попуни једноставан образац са основним подацима о себи (име, презиме, име родитеља, година рођења, адреса, телефон; школа, разред, одељење) 1CJ.2.3.11. пише писмо (приватно) и уме да га адресира	
Граматика и лексикологија	1CJ.1.4.1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1CJ.1.4.2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број заједничких именица) и глаголско време (презент, перфекат и футур) 1CJ.1.4.3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1CJ.1.4.4. препознаје антонимију 1CJ.1.4.5. познаје значења речи и фразеологизама који се употребљавају у свакодневној комуникацији (у кући, школи и сл.)	1CJ.2.4.1. одређује врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе) 1CJ.2.4.2. препознаје подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве) 1CJ.2.4.3. препознаје лице, род и број личних заменица у номинативу 1CJ.2.4.4. препознаје граматичке категорије глагола (лице, број и род) и уме да пребаци глаголе из једног глаголског времена у друго 1CJ.2.4.5. препознаје субјекат и глаголски предикат 1CJ.2.4.6. одређује врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне) 1CJ.2.4.7. саставља реченице различите по комуникативној функцији и облику 1CJ.2.4.8. препознаје синонимију 1CJ.2.4.9. познаје значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима,	1CJ.3.4.1. именује врсте и подврсте речи (властите и заједничке именице; описне, присвојне и градивне придеве; личне заменице; основне и редне бројеве; глаголе) 1CJ.3.4.2. уме да промени облик променљивих речи према задатом критеријуму: заједничких именица према броју, а глагола, придева и заменица према роду и броју 1CJ.3.4.3. препознаје прави објекат (у акузативу) и прилошке одредбе за време, место и начин 1CJ.3.4.4. одређује значења непознатих речи и фразеологизама на основу ситуације и текста/контекста у којем су употребљени 1CJ.3.4.5. употребљава речи у основном и пренесеном
		књигама из лектире и сл.) и правилно их употребљава	/фигуративном значењу

Књижевност	1СЈ.1.5.1. препознаје књижевне родове на основу формалних одлика поезије, прозе и драме 1СЈ.1.5.2. препознаје књижевне врсте (бајку и басну) 1СЈ.1.5.3. одређује главни догађај и ликове (који су носиоци радње) у књижевноуметничком тексту 1СЈ.1.5.4. одређује време и место дешавања радње у књижевноуметничком тексту	1СЈ.2.5.1. разликује лирску од епске песме 1СЈ.2.5.2. одређује фолклорне форме (кратке народне умотворине - пословице, загонетке, брзалице) 1СЈ.2.5.3. препознаје риму, стих и строфу у лирској песми 1СЈ.2.5.4. одређује карактеристичне особине, осећања, изглед и поступке ликова; и односе међу ликовима у књижевноуметничком тексту 1СЈ.2.5.5. уочава везе међу догађајима (нпр. одређује редослед догађаја у књижевноуметничком тексту) 1СЈ.2.5.6. разликује приповедање од описивања и дијалога 1СЈ.2.5.7. разуме фигуративну употребу језика у књижевноуметничком тексту	1СЈ.3.5.1. тумачи особине, понашање и поступке ликова позивајући се на текст 1СЈ.3.5.2. уочава узрочно-последичне везе међу догађајима у тексту 1СЈ.3.5.3. тумачи идеје у књижевноуметничком тексту, аргументује их позивајући се на текст
-------------------	--	--	--

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА - НИВОИ ПОСТИГНУЋА

ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА	<p>1МА.1.1.1. зна да прочита и запише дати број, уме да упореди бројеве по величини и да прикаже број на датој бројевној полуправој</p> <p>1МА.1.1.2. рачуна вредност бројевног израза са највише две операције сабирања и</p>	<p>1МА.2.1.1. уме да примени својства природних бројева (паран, непаран, највећи, најмањи, претходни, следећи број) и разуме декадни бројни систем</p> <p>1МА.2.1.2. уме да одреди десетицу, стотину и хиљаду најближу датом броју</p>	<p>1МА.3.1.1. уме да примени својства природних бројева у решавању проблемских задатака</p> <p>1МА.3.1.2. зна својства операција сабирања и одузимања и уме да их примени.</p>
	<p>одузимања у оквиру прве хиљаде</p> <p>1МА.1.1.3. множи и дели без остатка (троцифрене бројеве једноцифреним) у оквиру прве хиљаде</p> <p>1МА.1.1.4. уме да на основу текста правилно постави израз са једном рачунском операцијом</p> <p>1МА.1.1.5. уме да решава једноставне једначине у оквиру прве хиљаде</p>	<p>1МА.2.1.3. сабира и одузима, рачуна вредност израза</p> <p>1МА.2.1.4. рачуна вредност израза са највише две операције</p> <p>1МА.2.1.5. уме да решава једначине</p>	<p>1МА.3.1.3. уме да израчуна бројевну вредност израза са више операција, поштујући приоритет</p> <p>1МА.3.1.4. уме да решава сложеније проблемске задатке дате у текстуалној форми</p> <p>1МА.3.1.5. уме да одреди решења неједначине са једном операцијом</p>

ГЕОМЕТРИЈА	<p>1MA.1.2.1. уме да именује геометријске објекте у равни (квадрат, круг, троугао, правоугаоник, тачка, дуж, права, полуправа и угао) и уочава међусобне односе два геометријска објекта у равни (паралелност, нормалност, припадност)</p> <p>1MA.1.2.2. зна јединице за мерење дужине и њихове односе</p> <p>1MA.1.2.3. користи поступак мерења дужине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица</p> <p>1MA.1.2.4. користи поступак мерења површине објекта, приказаног на слици, при чему је дата мерна јединица</p>	<p>1MA.2.2.1. уочава међусобне односе геометријских објеката у равни</p> <p>1MA.2.2.2. претвара јединице за мерење дужине</p> <p>1MA.2.2.3. зна јединице за мерење површине и њихове односе</p> <p>1MA.2.2.4. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.2.2.5. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.2.2.6. препознаје мрежу коцке и квадра и уме да израчуна њихову површину када су подаци дати у истим мерним јединицама</p>	<p>1MA.3.2.1. претвара јединице за мерење површине из већих у мање</p> <p>1MA.3.2.2. уме да израчуна обим троугла, квадрата и правоугаоника</p> <p>1MA.3.2.3. уме да израчуна површину квадрата и правоугаоника</p> <p>1MA.3.2.4. уме да израчуна обим и површину сложених фигура у равни када су подаци дати у истим мерним јединицама</p> <p>1MA.3.2.5. уме да израчуна запремину коцке и квадра када су подаци дати у истим мерним јединицама</p>
РАЗЛОМЦИ	<p>1MA.1.3.1. уме да прочита и формално запише разломак $1/n$ ($n \leq$</p>	<p>1MA.2.3.1. уме да препозна разломак a/b ($b \leq 10$, $a < b$) када је графички</p>	<p>1MA.3.3.1. уме да прочита, формално запише и графички</p>
	<p>10) и препозна његов графички приказ</p> <p>1MA.1.3.2. уме да израчуна половину, четвртину и десетину неке целине</p>	<p>приказан на фигури подељеној на b делова</p> <p>1MA.2.3.2. уме да израчуна n-ти део неке целине и обрнуто, упоређује разломке облика $1/n$ ($n \leq 10$)</p>	<p>прикаже разломак a/b ($b \leq 10$, $a < b$)</p> <p>1MA.3.3.2. зна да израчуна део a/b ($b \leq 10$, $a < b$) неке целине и користи то у задацима</p>

<p>МЕРЕЊЕ И МЕРЕ</p>	<p>1MA.1.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у једноставним ситуацијама</p> <p>1MA.1.4.2. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате запремине течности (l, dl, ml)</p> <p>1MA.1.4.3. зна коју јединицу мере да употреби за мерење задате масе (g, kg, t)</p> <p>1MA.1.4.4. уме да чита једноставније графиконе, табеле и дијаграме</p>	<p>1MA.2.4.1. уме да изрази одређену суму новца преко различитих апоена и рачуна са новцем у сложенијим ситуацијама</p> <p>1MA.2.4.2. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година) и уме да претвара веће у мање и пореди временске интервале у једноставним ситуацијама</p> <p>1MA.2.4.3. претвара јединице за мерење запремине течности из већих у мање</p> <p>1MA.2.4.4. претвара јединице за мерење масе из већих у мање</p> <p>1MA.2.4.5. уме да користи податке приказане графички или табеларно у решавању једноставних задатака и уме графички да представи дате податке</p>	<p>1MA.3.4.1. зна јединице за време (секунда, минут, сат, дан, месец, година, век) и уме да претвара из једне јединице у другу и пореди временске интервале у сложенијим ситуацијама</p> <p>1MA.3.4.2. претвара јединице за мерење запремине течности</p> <p>1MA.3.4.3. претвара јединице за мерење масе</p>
-----------------------------	--	---	--

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ПРВОГ ЦИКЛУСА ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА - НИВОИ ПОСТИГНУЋА

ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ЖИВА И НЕЖИВА ПРИРОДА	1ПД.1.1.1. прави разлику између природе и производа људског рада 1ПД.1.1.2. зна ко и шта чини живу	1ПД.2.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на очигледним примерима	1ПД.3.1.1. разуме повезаност живе и неживе природе на мање очигледним примерима
	и неживу природу 1ПД.1.1.3. зна заједничке карактеристике живих бића 1ПД.1.1.4. уме да класификује жива бића према једном од следећих критеријума: изгледу, начину исхране, кретања и размножавања 1ПД.1.1.5. препознаје и именује делове тела живих бића 1ПД.1.1.6. разликује станишта према условима живота и живим бићима у њима	1ПД.2.1.2. зна основне разлике између биљака, животиња и људи 1ПД.2.1.3. примењује вишеструке критеријуме класификације живих бића 1ПД.2.1.4. зна улогу основних делова живих бића 1ПД.2.1.5. разуме повезаност услова живота и живих бића у станишту 1ПД.2.1.6. разуме међусобну зависност живих бића у животној заједници	1ПД.3.1.2. разуме функционалну повезаност различитих делова тела живих бића
ЕКОЛОГИЈА	1ПД.1.2.1. препознаје и именује природне ресурсе 1ПД.1.2.2. зна употребну вредност природних ресурса 1ПД.1.2.3. разликује повољно и неповољно деловање човека по очување природе	1ПД.2.2.1. разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе 1ПД.2.2.2. разуме еколошку оправданост употребе обновљивих ресурса и рационалног коришћења необновљивих ресурса 1ПД.2.2.3. зна основне мере заштите живе и неживе природе као природних ресурса 1ПД.2.2.4. зна шта је добробит животиња и поступке којима се она штити	

МАТЕРИЈАЛИ	<p>1ПД.1.3.1. зна основна својства воде, ваздуха и земљишта</p> <p>1ПД.1.3.2. зна да су вода у природи, ваздух и земљиште састављени од више материјала</p> <p>1ПД.1.3.3. зна да различите</p>	<p>1ПД.2.3.1. зна сложенија својства воде и ваздуха: агрегатно стање и кретање</p> <p>1ПД.2.3.2. зна да су различита својства воде, ваздуха и земљишта последица њиховог различитог састава</p>	<p>1ПД.3.3.1. разуме како загревање и хлађење воде и ваздуха утичу на појаве у природи</p> <p>1ПД.3.3.2. примењује знање о променама материјала за објашњење појава у свом</p>
	<p>животне намирнице садрже различите састојке</p> <p>1ПД.1.3.4. зна основна својства материјала: тврдоћа, еластичност, густина, растворљивост, провидност, намагнетисаност</p> <p>1ПД.1.3.5. зна да својства материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу</p> <p>1ПД.1.3.6. зна промене материјала које настају због промене температуре, услед механичког утицаја и деловања воде и ваздуха</p>	<p>1ПД.2.3.3. разликује материјале који су добри проводници топлоте и електрицитета од оних који то нису</p> <p>1ПД.2.3.4. зна да топлотна и електрична проводљивост материјала одређују њихову употребу и препознаје примере у свом окружењу</p> <p>1ПД.2.3.5. разликује повратне и неповратне промене материјала</p> <p>1ПД.2.3.6. разликује промене материјала при којима настају други материјали од оних промена материјала при којима не настају други материјали</p>	<p>окружењу</p>

<p>КРЕТАЊЕ И ОРИЈЕНТАЦИЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p>1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама 1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти 1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца 1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век 1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара</p>	<p>1ПД.2.4.1. зна да кретање тела зависи од силе која на њега делује, врсте подлоге и облика тела 1ПД.2.4.2. зна да се светлост креће праволинијски 1ПД.2.4.3. уме да пронађе тражене улице и објекте на плану насеља 1ПД.2.4.4. уме да пронађе основне информације на географској карти Србије: највећа и најважнија насеља, облике рељефа и површинских вода 1ПД.2.4.5. уме да пронађе и упише тражене информације на ленти времена</p>	<p>1ПД.3.4.1. уме да чита географску карту примењујући знања о странама света и значењу картографских знакова</p>
<p>ДРУШТВО</p>	<p>1ПД.1.4.1. уме да препозна кретање тела у различитим појавама 1ПД.1.4.2. зна помоћу чега се људи оријентишу у простору: лева и десна страна, стране света, адреса, карактеристични објекти 1ПД.1.4.3. уме да одреди стране света помоћу Сунца 1ПД.1.4.4. зна јединице за мерење времена: дан, недеља, месец, година, деценија и век 1ПД.1.4.5. уме да прочита тражене информације са часовника и календара</p>	<p>1ПД.2.5.1. зна које су улоге различитих друштвених група и њихових чланова 1ПД.2.5.2. зна која су права и обавезе чланова у различитим друштвеним групама 1ПД.2.5.3. разуме повезаност и међузависност различитих људских делатности</p>	<p>1ПД.3.5.1. разуме заједничке карактеристике друштвених група и разлике међу њима 1ПД.3.5.2. разуме да се права и обавезе чланова друштвених група међусобно допуњују</p>

ДРЖАВА СРБИЈА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ	1ПД.1.6.1. зна основне облике рељефа и површинских вода 1ПД.1.6.2. зна основне типове насеља и њихове карактеристике 1ПД.1.6.3. зна географски положај и основне одреднице државе Србије: територија, границе, главни град, симболи, становништво 1ПД.1.6.4. зна најважније догађаје, појаве и личности из прошлости 1ПД.1.6.5. зна основне информације о начину живота људи у прошлости 1ПД.1.6.6. зна шта су историјски извори и именује их	1ПД.2.6.1. препознаје и именује облике рељефа и површинских вода у свом месту и у околини 1ПД.2.6.2. зна основне одлике рељефа и вода у држави Србији 1ПД.2.6.3. разуме повезаност природно-географских фактора – рељефа, вода, климе – и делатности људи 1ПД.2.6.4. зна редослед којим су се јављали важни историјски догађаји, појаве и личности 1ПД.2.6.5. уочава сличности и разлике између начина живота некад и сад 1ПД.2.6.6. препознаје основна културна и друштвена обележја	1ПД.3.6.1. зна шта је претходило, а шта је уследило након важних историјских догађаја и појава
		различитих историјских периода 1ПД.2.6.7. препознаје на основу карактеристичних историјских извора о ком историјском периоду или личности је реч	

4.5. Програм наставе и учења за пети разред

Назив предмета СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

разред: ПЕТИ

број часова: 180

Циљ Циљеви наставе и учења српског језика и књижевности јесу да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	6	7	8	7	3	10	8	9	7	5	51	19	70
2.	ЈЕЗИК	10	9	10	3	8	5	7	9	6	3	45	25	70
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	6	4	6	2	4	4	1	6	2	9	31	40
УКУПНО		21	22	22	16	13	19	19	19	19	10	105	75	180

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ	САМОЕВАЛУАЦИЈА И КОРЕКЦИЈА
1.	КЊИЖЕВНОСТ	Комуникативна компетенција, естетска компетенција, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, компетенција за решавање проблема, читалачке компетенције.	CJ. 1.1.1; CJ.1.1.7; CJ.1.2.5; CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.1.4.1; CJ.1.4.2; CJ.1.4.3; CJ. 1.4.4; CJ.1.4.5; CJ.1.4.6; CJ.1.4.7; CJ.1.4.8; CJ.1.4.9; CJ.2.1.5; CJ.2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.2.4.1; CJ.2.4.2; CJ.2.4.4; CJ.2.4.5; CJ.2.4.6; CJ.2.4.7; CJ.2.4.8; CJ.2.4.9; CJ.3.2.5; CJ.3.3.4; CJ.3.4.1; CJ.3.4.2; CJ.3.4.3; CJ.3.4.4.; CJ.3.4.5; CJ.3.4.6; CJ.3.4.7; CJ.3.4.8.	<ul style="list-style-type: none"> • разликује књижевни и некњижевни текст; • чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела; • различитих врста књижевних дела; • чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова; • уме да одреди род књижевног дела и књижевну врсту; • анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); • разликује појам песника и појам лирског субјекта; • разликује облике казивања; • увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; • уме да одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; • у стању је да процени 	Евалуација наставног часа: Евалуација постигнућа ученика /ефеката (опис активности): вредновање и оцењивање резултата појединца; вредновање ангажовања, способности и напредовања ученика; вредновање активности, анализа и усмеравање; евалуација процеса (опис активности): анализирање успешности самосталног рада ученика и разумевања наставне јединице; подстицање ученика који брже напредују за следеће задатке и пружање додатних објашњења ученицима који имају потешкоће у раду.

				<p>основни тон певања или приповедања (шалјив, ведар, тужан и сл.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; • уме да одреди тему и главне и споредне мотиве; • анализира узрочно-последично низање мотива; • илуструје особине ликова примерима из текста; • вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; • уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину; • уме да наведе примере личне добити од читања; • напредује у стицању читалачких компетенција. • разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији; • анализира елементе 	
--	--	--	--	--	--

				<p>композиције епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих);</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује појам приповедача у односу на писца; • упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст. • разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; • илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; • упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности 	
2.	ЈЕЗИК	Комуникативна компетенција, естетска компетенција, дигитална компетенција, компетенција за сарадњу, компетенција за решавање проблема.	СЈ.1.2.1; СЈ. 1.2.4; СЈ.1.2.6; СЈ.1.2.7; СЈ.1.2.8; СЈ.1.3.1; СЈ.1.3.2; СЈ. 1.3.3; СЈ.1.3.4; СЈ. 1.3.6; СЈ.1.3.7; СЈ.1.3.8; СЈ.1.3.9; СЈ.1.3.10; СЈ.2.2.5; СЈ. 2.3.1; СЈ	<p>ГраMATика</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује променљиве речи од непроменљивих; • разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деклинацију; 	

			<p>2.3.3; CJ.2.3.5; CJ.2.3.6.CJ.2.3.7; CJ.2.3.8; CJ.3.2.1; CJ.3.2.5; CJ.3.3.3; CJ.3.3.4; CJ.3.3.5; CJ.3.3.6; CJ.3.4.1; CJ.3.4.2; CJ.3.4.3; CJ.3.4.4; CJ.3.4.5.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима); • разликује основне функције и значења падежа; • употребљава падежне облике у складу са нормом; • употребљава глаголске облике у складу са нормом; • разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима). <p>Правопис</p> <ul style="list-style-type: none"> • доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; • користи правопис (школско издање); <p>Ортоепија</p> <ul style="list-style-type: none"> • правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице; • говори јасно поштујући 	
--	--	--	--	--	--

				књижевнојезичку норму; <ul style="list-style-type: none"> • течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове. 	
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Комуникативна компетенција, естетска компетенција, дигитална компетенција, стваралачка компетенција, компетенција за сарадњу, компетенција за решавање проблема.	CJ.1.1.6; CJ.1.2.1; CJ.1.2.2; CJ.1.2.3; CJ.1.2.4; CJ.1.2.5; CJ.1.2.6; CJ.1.2.8; CJ.1.3.2; CJ.1.3.4; CJ.1.3.7; CJ.1.3.8; CJ.1.3.9; CJ.1.3.13, CJ.1.3.14, CJ.1.3.15, CJ.1.3.16; CJ. 1.3.20; CJ. 1.4.1; CJ.2.2.1; CJ.2.2.4; CJ. 2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.3.4; CJ.3.3.6; CJ.2.3.7; CJ. 2.3.10; CJ. 2.3.11; CJ.2.4.1; CJ.3.2.1; CJ.3.2.5; CJ.3.3.5; CJ.3.3.7; CJ. 3.3.8; CJ.3.4.1; CJ.3.4.2; CJ.3.4.3; CJ.3.4.4; CJ.3.4.5; CJ.3.4.7.	<ul style="list-style-type: none"> • користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; • издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); • саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште; • проналази експлицитно и имлицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; напамет говори одабране књижевне текстове или одломке; • напамет говори одабране књижевне текстове или одломке. 	

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Наставни програм предмета Српски језик и књижевност чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручена дистрибуција часова по предметним областима је следећа: Књижевност - 70 часова, Језик - 70 часова и Језичка култура - 40 часова. Све три области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима.

Наставни програм српског језика и књижевности заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области овог предмета.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника јесте да дати програм прилагоди, имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи, тј. глобални план рада, из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на нивоу конкретних наставних јединица. Од наставника се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе на три нивоа: оне које би сви ученици требало да достигну, оне које би већина ученика требало да достигне и оне које могу само неки ученици да достигну. На овај начин постиже се индиректна веза са стандардима на три нивоа постигнућа ученика. Током планирања треба, такође, имати у виду да се неки исходи остварују брже и лакше, али је за већину исхода (посебно за предметну област Књижевност) потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим текстовима. Поред тога што ученике треба да оспособи за коришћење уџбеника, као једног од извора знања, наставник ваља да их упуту у начине и облике употребе других извора сазнавања.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

КЊИЖЕВНОСТ

Окосницу програма књижевности чине текстови из лектире. Лектира је разврстана по књижевним родовима - лирика, епика, драма и обogaћена избором нефикционалних, научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део лектире састоји се, углавном, од дела

која припадају основном националном корпусу, али је обogaћен савременим, актуелним делима. Избор дела је у највећој мери заснован на принципу прилагођености узрасту.

Уз текстове које је потребно обрадити на часу дат је и списак домаће лектире. Циљ поновног увођења домаће лектире је формирање, развијање или неговање читалачких навика код ученика. Обимнија дела ученици могу читати преко распуста чиме се подстиче развијање континуиране навике читања.

Уз обавезни списак дела за обраду додат је допунски избор текстова. Изборни део допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Такође, програмом се подстиче упознавање ученика са завичајном, локалном (или регионалном) културом и стваралаштвом, пошто је омогућено да сваки наставник обради дело по избору писца из завичајног (регионалног) корпуса.

Уз доминантан корпус текстова канонских писаца којим се утиче на формирање естетског укуса ученика, изграђује и богати свест о природи националне књижевности (и вредностима класика светске књижевности), али и културном и националном идентитету, у избору лектире и допунском избору дата је могућност наставницима да одаберу и изванредан број књижевних дела савремених писаца, чиме се ученици упознају са репрезентативним примерима савремене књижевности и у прилици су да критички самеравају поетику њихових дела са канонским вредностима. Циљ увођења савремених књижевних дела која још нису постала део канона јесте да се по својој мотивској или тематској сродности вежу за постојеће теме и мотиве у оквиру наставног програма и да се таквим примерима покаже како и савремени писци промишљају епску народну традицију или теме пријатељства, етичности, развијају имагинацију и емпатију, чиме ће се богатити вертикално читалачко искуство ученика и осавременили приступ настави.

Овакав избор дела омогућава већу могућност примене компаративног приступа проучавању литерарног стваралаштва, уз одабир различитих нивоа обраде: интерпретације, приказа или осврта. Избор дела треба да буде усклађен са могућностима, потребама и интересовањима конкретног ђачког колектива. Разлике у укупној уметничкој и информативној вредности појединих текстова утичу на одговарајућа методичка решења (прилагођавање читања врсти текста, опсег тумачења текста у зависности од сложености његове структуре, повезивање и груписање са одговарајућим садржајима из других предметних подручја - граматике, правописа и језичке културе и сл.).

Текстови из допунског дела програма треба да послуже наставнику и при обради наставних јединица из граматике, као и за обраду и утврђивање садржаја из језичке културе. Дела која неће обрађивати наставник треба да препоручи ученицима за читање у слободно време.

Нови програм заснован је на уочавању природе и улоге књижевног дела, као и уочавању разлике књижевних и некњижевних текстова, односно њиховој већој корелативности. Ученици треба да буду оспособљени да разликују особености књижевног текста (фикционалност, конотативност, књижевни поступци, сликовитост, ритмичност и сл.) у односу на денотативност, информативност и казивање засновано на

чињеницама и подацима у различитим видовима некњижевних текстова. Корелативност је омогућена адекватним комбиновањем обавезних и изборних дела.

Са списка допунског избора наставник бира она дела која ће, уз обавезни део лектире, чинити тематско-мотивске целине. Наставник може груписати и повезивати по сродности дела из обавезног и допунског програма на много начина. Могући примери функционалног повезивања наставних јединица могу бити следећи (никако и једини): тема пријатељство: Нушићеви Хајдуци - Твенони Доживљаји Тома Сојера/Доживљаји Хаклберија Фина - Кишов Дечак и пас - Раичковићево Велико двориште - Господар лопова К. Функе; социјални мотиви и проблеми у одрастању: Кишов Дечак и пас - Цанкарова Десетица - Г. Олујић, Село изнад облака - Коларовљев роман Аги и Ема - Глишићева Прва бразда; родољубље: Душан Васиљев, Домовина или Алекса Шантић, Моја отаџбина - народне епске песме о Немањићима и Мрњавчевићима; савремено детињство: Трајковићева песма Кад књиге буду у моди - роман Аги и Ема - Г. Олујић Црвена жаба; детињство у прошлости: Нушићеви Хајдуци - Твенони Доживљаји Тома Сојера/Доживљаји Хаклберија Фина - Миланковићеве Успомене, доживљаји, сазнања - Кишов Дечак и пас - Раичковићево Велико двориште - Ћопићев Поход на Мјесец - Глишићева Прва бразда; детињство великих научника и писаца: о Николи Тесли - Миланковићеве Успомене, доживљаји, сазнања; љубав према науци и књижевности: Д. Обрадовић, О љубави према науци (по потреби прилагодити узрасту ученика) - Алексићеве приче Музика тражи уши или Кога се тиче како живе приче - Миланковићеве Успомене, доживљаји, сазнања - Трајковићева песма Кад књиге буду у моди; описивање: Илићево Зимско јутро - Данојлићева Шљива - Андрићеви Мостови - Сребрне плесачице Д. Максимовић - Путовање у путопис В. Огњеновић; обрада портрета: Чича Јордан - Миона - хајдуци - хобит Билбо Багинс - бака Ема - Том Сојер/Хаклбери Фин - Шипио; хумор и пародија: Еро с онога свијета - Нушићеви Хајдуци - Радовићев Капетан Џон Пиплфокс; митологија: митолошке народне лирске песме - Ршумовићева обрада грчких митова у књизи Ујдурме и зврчке из античке Грчке; авантуре: Дефоов Робинсон Крусо - проза М. Петровића Аласа о гусарима, пиратима и путовању на "Робинсоново" острво - Радовићев Капетан Џон Пиплфокс - Твенони Доживљаји Тома Сојера/Доживљаји Хаклберија Фина. Наведени примери показују како се исти текст може повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања.

Књижевна дела која су доживела екранизацију (Хајдуци, Аги и Ема, Доживљаји Тома Сојера, Хобит, Робинсон Крусо, Господар лопова) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевне и филмске (адаптиране, измењене) фабуле и израза, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Ученици се могу упутити и на друге филмове са сличном тематиком (дечје авантуре или авантуре у фантастичном свету, одрастање усамљеног детета и сл.) и додатно повезати обраду једне тематско-мотивске целине.

Са појединим елементима медијске писмености ученике треба упознати такође кроз корелацију: појам дечји часопис упознати на конкретном тексту из часописа по избору (садржај текста треба да буде у вези са лектиром); појам радио упознати уз обраду текста Капетан Џон Пиплфокс Душка Радовића.

Поред корелације међу текстовима, неопходно је да наставник успостави вертикалну корелацију. Наставник мора бити упознат са садржајима српског језика претходних разреда ради поштовања принципа поступности и систематичности.

Наставник, такође, треба да познаје садржаје предмета природа и друштво за 3. и 4. разред (пример: приликом обраде преткосовских песама у уводном делу часа или приликом мотивације, ученике треба подсетити на оно што су учили о Немањићима и Мрњавчевићима из овог предмета...).

Хоризонталну корелацију наставник успоставља, пре свега, са наставом историје, ликовне културе, музичке културе, верске наставе и грађанског васпитања.

Увођење ученика у свет књижевности, али и осталих, тзв. некњижевних текстова (популарних, информативних), представља изузетно сложен наставни задатак. Управо на овом ступњу школовања стичу се основна и врло значајна знања, умења и навике од којих ће зависити ученичка књижевна култура, али и естетске компетенције. Ученици треба да разумеју фикционалну природу књижевног дела и његову аутономност (односно да праве разлику између лирског субјекта и песника, приповедача и писца), као и чињеницу да књижевно дело обликује једну могућу слику стварности.

При обради текста примењиваће се у већој мери јединство аналитичких и синтетичких поступака и гледишта. У складу са исходима, ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова.

Проучавање књижевноуметничког дела у настави је сложен процес који започиње наставниковим и учениковим припремањем (мотивисање ученика за читање, доживљавање и проучавање уметничког текста, читање, локализовање уметничког текста, истраживачки припремни задаци) за тумачење дела, своје најпродуктивније видове добија у интерпретацији књижевног дела на наставном часу, а у облицима функционалне примене стечених знања и умења наставља се и после часа: у продуктивним обнављањима знања о обрађеном наставном градиву, у поредбеним изучавањима књижевноуметничких дела и истраживачко-интерпретативним приступима новим књижевноуметничким остварењима. Средишње етапе процеса проучавања књижевноуметничког дела у настави јесу методолошко и методичко заснивање интерпретације и њено развијање на наставном часу.

Обрада књижевног дела треба да буде проткана решавањем проблемских питања која су подстакнута текстом и уметничким доживљавањем. Многи текстови, а поготову одломци из дела, у наставном поступку захтевају умесну локализацију, често и вишеструку. Ситуирање текста у временске, просторне и друштвено-историјске оквире, као и обавештења о битним садржајима који претходе одломку - све су то услови без којих се у бројним случајевима текст не може интензивно доживети и правилно схватити.

Приликом тумачења текста ученике треба навикавати да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самога текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова.

У наставној интерпретацији књижевноуметничког дела обједињавајући и синтетички чиниоци могу бити: уметнички доживљаји, текстовне целине, битни структурни елементи (тема, мотиви, песничке слике, фабула, односно сиже, књижевни ликови, смисао и значење текста, мотивациони поступци, композиција), форме приповедања (облици излагања), језичко-стилски поступци и литерарни (књижевноуметнички) проблеми.

Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознавати уз обраду одговарајућих текстова и помоћу осврта на претходно читалачко искуство. У програму нису наведени појмови и врсте књижевних дела предвиђени за усвајање у претходним разредима првог основношколског циклуса, али се очекује ће се наставник наклонити на стечено знање ученика, обновити га и продубити на примерима, сходно старијем узрасту. Такав случај је са стилским фигурама (поређењем (компарацијом) и персонификацијом) које се усвајају у трећем и четвртом разреду; појму приповедања и облицима казивања у епском књижевном делу (дијалог, монолог, описивање)...

Језичко-стилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта; полазиће се од изазваних уметничких утисака и естетичке сугестије, па ће се потом истраживати њихова језичко-стилска условљеност.

Током обраде књижевних дела, као и у оквиру говорних и писмених вежби, настојаће се да ученици откривају што више особина, осећања и душевних стања појединих ликова, као и да изражавају своје ставове о поступцима ликова.

Приликом повезивања књижевних (фикционалних), граничних, односно нефикционалних текстова (путописна и аутобиографска проза) и некњижевних текстова (енциклопедије, речници, часописи и сл.), треба реализовати исходе везане за уочавање разлике између фикционалне и нефикционалне књижевности (засноване на личном сведочењу и проверљивим подацима), као и књижевног и некњижевног текста и упућивати ученика да увиде разлику у књижевном поступку између наведених врста.

Иако ученик усваја појмове народне и ауторске бајке у претходним разредима, сада треба да буде у стању да детаљније познаје одлике народне бајке и њене разлике у односу на ауторску бајку (композиција, (не)постојање стереотипног почетка и завршетка, ликови - човек као главни лик народне бајке и животиње и натприродна бића као јунаци ауторске бајке, поремећај равнотеже као узрок потраге јунака у народној бајци/потрага за идентитетом и животном срећом у ауторској бајци, коришћење (и измена) мотива народне бајке у ауторској бајци), као и у односу на драмску или сценску бајку (адаптација мотива, односно прилагођавање радње драмском облику). Такође, ученик треба да уочава разлике у особеностима народне и уметничке новеле на примерима из лектире. Загонетке и пословице уводе се у наставу

српског језика и књижевности од првог разреда, па се знања о овим врстама обнављају и проширују. Исто важи и за причу о животињама и њену дистинкцију у односу на басну - наставник се наслања на знање из првог циклуса образовања, обнавља га и проширује.

Исходи везани за наставну област књижевност засновани су на читању. Кроз читање и тумачење књижевних дела ученик развија читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. У петом разреду негује се, пре свега, доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

ЈЕЗИК

У настави језика ученици се оспособљавају за правилну усмену и писану комуникацију стандардним (књижевним) српским језиком. Отуда захтеви у овом програму нису усмерени само на усвајање језичких правила и граматичке норме, већ и на разумевање њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

Када се у садржајима програма наводе наставне јединице које су ученици већ обрађивали у нижим разредима, подразумева се да се степен усвојености и способност примене раније обрађеног градива проверава, а понављање и увежбавање на новим примерима претходи обради нових садржаја, чиме се обезбеђује континуитет рада и систематичност у повезивању новог градива са постојећим знањима.

Нужно је да наставник увек има на уму пресудну улогу умесних и систематских вежбања, односно да наставно градиво није усвојено док се добро не увежба. То значи да вежбања морају бити саставни чинилац обраде наставног градива, примене, обнављања и утврђивања знања.

Граматика

Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава не би требало да се изучава изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција (у свакој погодной прилици могу се знања из граматике ставити у функцију тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног). Један од изразито функционалних поступака у настави граматике јесу вежбања заснована на коришћењу примера из непосредне говорне праксе, што наставу граматике приближава животним потребама у којима се примењени језик појављује као свестрано мотивисана људска активност. Језичке појаве не треба наводити нити

приказивати као изоловане (нпр. неповезане речи и смисаоно некореспондентне реченице), већ их увек ваља контекстуализовати везивањем за говорне ситуације у којима се могу јасно препознати, издвојити и објаснити њихове карактеристике и функције.

Наставни приступ падежима и вежбе усмерене на утврђивање знања о употреби правилних облика именских речи треба повезивати с одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању ученика. Стога се садржај вежбања падежа у настави мора одређивати на основу континуираног праћења језичког испољавања ученика (нпр. током дијалога на часу, а такође и на примерима из домаћих и писмених задатака ученика). Тако ће настава језика бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим књижевним српским језиком.

Обрада предлога не може се сматрати окончаном на једном часу, указивањем на њихову непроменљивост, већ основна знања треба поступно проширивати током обраде падежа, и то наводећи најфреквентније примере и њихову типичну употребу. Исто важи и за прилоге, чију поделу по значењу треба повезати са прилошким одредбама, а функцију показивати у реченици и у тексту. И променљиве врсте речи треба повезивати са њиховим типичним функцијама у реченици да би ученици уочили реч као јединицу на морфолошком и синтаксичком нивоу.

Правопис

Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања (правописни диктати, исправка грешака у датом тексту, тестови са питањима из правописа итд.). У оквиру правописних вежби пожељно је повремено укључити и питања којима се проверава графика (писана слова: велико и мало ћирилично Ћ, Ђ; велико и мало латиничко Ћ, велико Г, С, Ш итд.).

Тakoђе, треба подстицати ученике да сами уочавају и исправљају правописне грешке у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета.

Поред тога, ученике треба упућивати на служење правописом и правописним речником (школско издање). Пожељно је да наставник доноси примерак Правописа на час кад год се обрађују правописне теме (тако би могао појединачно ученицима задавати да пронађу реч у правописном речнику и одреде њен правилан облик или правилно писање).

Ортоепија

Наставник стално треба да указује на важност правилног говора, који се негује спровођењем одређених ортоепских вежби. Ортоепске вежбе не треба реализовати као посебне наставне јединице, већ уз одговарајуће теме из граматике: нпр. уочавање места акцента у речи може се повезати са обрадом и утврђивањем знања о падежима (именице време, раме, теме и сл. у генитиву једине и номинативу множине немају акценат на истом слогу итд.); реченична интонација може се с једне стране повезати са правописом, а са друге са

синтаксом итд. Уз коришћење аудио снимака, ученике треба навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске норме, да разликују стандардни акценат од свога акцента, тј. од дијалекатске акцентуације.

Неке ортоепске вежбе могу се спроводити и уз одговарајуће теме из књижевности: нпр. артикулација се може вежбати изговарањем брзалица, онда када се оне обрађују као део народног стваралаштва; акценат речи, темпо, ритам, реченична интонација и паузе могу се вежбати гласним читањем одломака из изборне лектире (по избору наставника или ученика) итд. Као ортоепску вежбу треба спроводити и говорење напамет научених одломака у стиху и прози (уз помоћ аудитивних наставних средстава).

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе матерњег језика. Ова наставна област, иако је програмски конституисана као посебно подручје, мора се повезивати с обрадом књижевних текстова као репрезентативних образаца изражавања, а такође и са наставом граматике и правописа. Исто тако, обрада књижевног текста и рад на граматички и правопису књижевног језика мора укључивати и садржаје који доприносе неговању културе усменог и писменог изражавања.

Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, које имају за циљ богаћење речника и развијање способности и вештине изражавања. Све врсте тих вежбања, чији је циљ развијање језичког мишљења, изводе се на тексту или у току говорних вежби.

Када су у питању домаћи задаци, препоручује се да се четири задатка пишу ћирилицом, а четири латиницом (наизменично). Годишње се ради четири школска писмена задатка - по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање побољшане верзије састава). Школске писмене задатке требало би писати ћирилицом, а два исправка латиницом.

Приликом реализације програма предмета српски језик и књижевност наставници треба да користе и савремене технологије (нпр. видео-бим, паметну таблу и сл.). Осавремењивање часова може се постићи и коришћењем електронских уџбеника и других наставних средстава.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење и вредновање резултата напредовања ученика је у функцији остваривања исхода, а започиње иницијалном проценом достигну тог нивоа знања. Сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

Формативно вредновање је саставни део савременог приступа настави и подразумева процену знања, вештина, ставова и понашања, као и развијања одговарајуће компетенције током наставе и учења. Резултат оваквог вредновања даје повратну информацију и ученику и

наставнику о томе које компетенције су усвојене, а које нису, као и о ефикасности одговарајућих метода које је наставник применио ради остваривања циља. Резултати формативног вредновања на крају наставног циклуса треба да буду исказани и бројчаном оценом.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања, праћења и вредновања. Важно је да наставник, поред постигнућа ученика, континуирано прати и вреднује властити рад. Све што се покаже добрим и ефикасним, наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а оно што буде процењено као недовољно делотворно, требало би унапредити.

Циљ Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

<p>ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције</p>	<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да у усменој и писаној комуникацији:</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<p>Поздрављање и представљање себе и других и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту</p>	<p>- разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе;</p> <p>- поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства;</p> <p>- постави и одговори на једноставнија питања личне природе;</p> <p>- у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Hello. Hi. I'm Maria. What's your name? I'm/My name is... Tony is 11. How old are you? I live in (town, city, village). Where do you live? I live at number 46 Black Street. My best friend lives next door. What's your address? What's your phone number? Have you got/Do you have an email address? These are my parents. Their names are ... I can't play tennis, but I can do karate. Can you play the guitar? My birthday is on the 21st of May. When is your birthday? This is Miss May. She's my teacher. This is Mr Crisp. He's my tennis coach.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних радњи.</p>

		<p><i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања. Личне заменице у гункцији субјекта - <i>I, you ...</i> Присвојни придеви- <i>my, your...</i> Показне заменице - <i>this/these, that/those</i> Питања са: <i>Who/What/Where/When/How(old) ...</i> Основни бројеви (1-1000). Предлози за изражавање места - <i>in, at...</i> Предлози за изражавање времена- <i>in, on, at...</i> Употреба неодређеног члана са именицама у једнини Изостављање члана испред назива спортова Употреба одређеног члана испред назива музичких инструмената (Интер)културни садржај: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (<i>Mr, Miss, Mrs, Ms, Sir</i>); имена и надимци; начин писања адресе.</p>
<p>Описивање карактеристика карактеристика живих бића, предмета, појава и места</p>	<p>- разуме једноставнији опис особа, биљака, животиња, предмета, појава или места; - упореди и опише карактеристике живих бића, предмета, појава и места, користећи једноставнија језичка средства;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија и слично).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Who's the boy with short fair hair and a black jacket? What's Maria wearing? She's wearing a nice white T-shirt and dark blue jeans. My brother is clever, but lazy. My best friend is kind and fiendly. There is/isn't a cinema/hospital in my town. There are two big bookshops in my town. What's this/that over there? It's a sports centre. How far is it? Zebras are white wild animals with black and white stripes. A cheetah is a fast, dangerous animal. How deep is the Adriatic Sea/the Pacific Ocean? How long is the Danube/the Thames River? Layla is prettier than Susan. Who's the best student in your class? This car is more</i></p>

		<p><i>expensive than that one. London is larger than Belgrade. About eight million people live there. Belgrade is much smaller, but...</i></p> <p><i>The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense</i> за изражавање градњи и стања у садашњости</p> <p>Глаголи <i>have got, to be</i> за давање описа</p> <p>Питања са <i>Who/What/Where/When/Which/How (old, far, deep, long...)</i></p> <p>Егзистенцијално <i>There is/are...</i></p> <p>Употреба одређеног члана са именицама које означавају лица и предмете који су познати саговорнику, као и уз имена река, мора и океана.</p> <p>Употреба/изостављање одређеног члана уз имена градова и држава.</p> <p>Поређење придева (правилно и неправилно поређење).</p> <p>(Интер)културни садржаји: географске карактеристике Велике Британије; биљни и животињски свет.</p>
<p>Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставније предлоге и одговори на њих; - упуту једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге;</p> <p>усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.</p>

		<p style="text-align: center;">Садржаји</p> <p><i>I think we can go out this afternoon. Why not? Let's do it. Sorry. I can't. I must do my homework. Sorry, I think that's boring. Let's do something else. How about going to the cinema? Great. What time? See you then. Let's make pancakes. That's a good idea. What shall we do? Let's play Monopoly. Why don't we meet at the sports centre? What time? Half past two. Fine. I'll see you at the sports centre at half past two. Would you like to come to my birthday party on Sunday? I'm sorry, but I can't make it. I'd love to, thanks.</i></p> <p>Императив <i>How about</i> + глаголска именица <i>Why don't we</i> + инфинитивна основа глагола <i>Would you like</i> + инфинитив глагола Модални глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/shall</i> Глагол <i>will</i> за изражавање одлука (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.</p>
<p>Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих; - упути једноставне молбе и захтеве; - затражи и пружи кратко обавештење; - захвали и извине се на једноставан начин; - саопшти кратку поруку (телефонски разговор, дијалог уживо, СМС, писмо, имејл) којом се захваљује; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Can I help you? It's OK, I can do it. May I ask a question? Sure. What do you want? Do you want an orange? Yes, please. No, thank you. Can you pass me an orange, please? Of course, here you are. Thank you very much/so much. I want an apple. Can I have this one? Anything else? Can I borrow your pen? Sorry, you can't. I want to go home. Can</i></p>

		<p><i>we buy lemonade there? No, we can't. Oh no. I'm sorry. When does the movie start? It starts at 8.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање молбе и захтева - <i>can/could/may</i>. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>
Разумевање и давање упутстава	<p>- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл.) са визуелном подршком без ње;</p> <p>- да једноставна упутства (нпр. може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт и сл.);</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње; усмено и писано давање упутстава.</p> <p>Садржаји:</p> <p><i>Drag (the word) and drop it in the correct place. Throw the dice. Move your token... Press the button and wait. Insert the coin in the slot. Peel the onions and chop them. Put the saucepan on the stove.</i></p> <p>Императив Личне заменице у функцији објекта - <i>me, her, him...</i> (Интер)културни садржаји: традиционалне/омиљене врсте јела.</p>
Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења	<p>- разуме честитку и одговри на њу;</p> <p>- упуту пригодну честитку;</p> <p>- разуме и, примењујући једноставнија језичка средства, опише начин прославе рођендана, празника и важних догађаја;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Children in Britain usually have their birthday parties at home. Everybody sings Happy Birthday! In Britain, people open their presents</i></p>

		<p><i>on Christmas Day. On Easter Sunday children often hunt for eggs. Happy Valentine's Day! Same to you! Roses are red, violets are blue, my heart is full of love for you. In my country we celebrate a lot of different festivals, but my favourite is... Good luck! Congratulations! Well done! Lucky you! I'm so happy for you! I'm sorry to hear that/about that! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање уобичајених радњи. Изостављање члана испред назива празника. Изостављање члана испред именица употребљених у општем смислу.</p> <p>(Интер)културни садржаји: значајни празници и догађаји и начин обележавања/прославе; честитање.</p>
<p>Описивање догађаја и способности у садашњости</p>	<p>- разуме једноставније текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње и способности;</p> <p>- размени информације које се односе на дату комуникативну ситуацију;</p> <p>- опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје/активности и способности користећи неколико везаних исказа;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности (разговор уживо или путем телефона, разгледница, СМС порука, имејл и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>I live in a flat on the first floor. What do you usually do on Sundays? Do you live in a house or in a flat? My sister doesn't go to school. What time do you go to bed/does she get up? He never tidies his room. I can clean my dad's car. When do Americans celebrate Halloween? When does winter start? Where do penguins live? What are you doing at the moment? I'm feeding my cat. We're going on a school trip today. They're having dinner now. I normally go to school by bus, but today I'm going on foot. I'm doing my homework. I always do it after dinner. I can speak three languages, but now I'm speaking English. I am good at maths.</i></p>

		<p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање уобичајених и сталних радњи <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних и привремених радњи Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности Прилози за учесталост - <i>usually, often...</i> Прилози за изражавање правца кретања - <i>to, from...</i> Прилози за описивање начина кретања - <i>by (car), on (foot)...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи - наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p>
<p>Описивање догађаја и способности у прошлости</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размени информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опише у неколико краћих, везаних исказа догађај у прошлости; - опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са догађајима/активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Where were you at eight o'clock last Saturday? I was at home. What was on TV last night? What time was it on? I watched/didn't watch TV last night. I played volleyball on Monday. What did you do? We went to Paris in July. We travelled by plane. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? I lost my passport yesterday. Did you have a good time on holiday? Yes, we did./No, we didn't. I could swim when I was five. I couldn't ski last year.</i></p> <p><i>The Past Simple Tense</i> правилних и најчешћих неправилних глагола Модлни глагол <i>could</i> за изражавање способности у прошлости (Интер)културни садржаји: историјски догађаји, епохална</p>

		открића; важније личности из прошлости (историјска личност, писац,
Исказивање жеља, планова и намера	<p>- разуме жеље планове и намере и реагује на њих;</p> <p>- размени једноставне исказе у вези са својим и туђим жељама, плановима и намерама;</p> <p>- саопшти шта он/она или неко други жели, планира, намерава;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у вези са жељама, плановима и намерама; усмено и писано договарање о жељама, плановима и намерама (телефонски разговор, разговор уживо, СМС, имејл и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>I would like/want to be a doctor when I grow up. He would like a new mobile phone/to go out with his friends. I'm going to do my homework in the afternoon. What are you going to do this afternoon? My parents are going to visit their friends this evening, so I'm going to play all my favourite computer games. Oh! Are you?</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (want)</i> <i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола <i>Going to</i> за изражавање будућих планова Употреба неодређеног члана уз називе занимања. (Интер)културни садржаји: свакодневни живот и разонода; породични односи.</p>
Исказивање потреба, осета и осећања	<p>- разуме и реагује на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;</p> <p>- изрази, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем потреба;</p> <p>предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писано исказивање, својих осећања и реаговање на туђа.</p> <p>Садржаји</p>

		<p><i>I'm hot/cold/hungry/thirsty... Take off/Put on your coat. Why don't you take a sandwich/a glass of water? Do you want some juice/biscuits too? Yes, please. Would you like some fruit? I'm tired. What shall we do? Why don't we stop and take some rest? How about going home? I'm happy to see you. I'm glad/sorry to hear that. Oh dear! It's a pity!</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (be, want)</i> Императив <i>Why don't we/you</i> + инфинитивна основа глагола <i>How about</i> + глаголска именица <i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола (Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; употреба емотикона.</p>
<p>Исказивање просторних односа и величина</p>	<p>- разуме једноставнија питања и одговори на њих; - разуме обавештења о простору и величинама; - опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање краћих текстова у вези са специфичнијим просторним односима и величинама; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Which room is it in? Where's the library? It's on the left/right. Is the sofa by the door? What's next to/near the table? Where are the (books)? They're on the top/bottom shelf. It's in front of/behind the wardrobe. Where do you do your homework? Where is she? She's at the supermarket/in/at the park... The bakery is between the school and the supermarket. How wide/long/deep is the river? It's 45 metres wide/2 kilometres long. An elephant is bigger than a hippo. The Blue whale is the biggest animal in the world. What is the largest room in your house/flat? The room above/below. My town is in the north-east of Serbia.</i></p>

		<p>Предлози за изражавање положаја и просторних односа: <i>in front of, behind, between, opposite...</i> Питања са: <i>What/Where/Which/How (far, deep, long...)</i> Поређење придева (правилно и неправилно поређење). Употреба одређеног члана са суперлативом придева. (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед школског и стамбеног простора; локалне мерне јединице (инч, стопа...); природа.</p>
<p>Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)</p>	<p>- разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену и метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту;</p> <p>- опише дневни/недељни распоред активности;</p> <p>- опише метеоролошке прилике и климатске услове у својој земљи и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима у ширем комуникативном контексту; израда и презентација пројеката (нпр. о часовним зонама, упоређивање климатских услова у својој земљи са климатским условима једне од земаља циљне културе и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>What time is it? It's five o'clock. It is half past six. It's (a) quarter to/past seven. It's ten past/to eleven. When do your lessons start? At (a) quarter to nine. When do you have your dance classes? On Monday and Wednesday. I was born in January/on the first of January/January the first.. ...on Christmas/Easter Day... Columbus discovered America in 1492/in the 15th century. What is the weather like? It's cold/sunny... The wind is blowing. What was the weather like yesterday? It was foggy/cloudy/windy... It didn't rain, it snowed. It is usually warm in spring/hot in summer/freezing in winter. It's wetter in the west than in the east. It is much drier in Australia than in Serbia.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense</i> за изражавање утврђених програма, планова и распореда (ред возње, ТВ/биоскопски програм и сл.) и</p>

		<p>уобичајених радњи. <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних и привремених радњи <i>The Past Simple Tense</i> Предлози за изражавање времена- <i>in, on, at, to, past, after...</i> Питања са <i>When, What (time/day)...</i> Редни бројеви до 100. (Интер)културни садржаји: климатски услови у Великој Британији; разлика у часовној зони (Београд-Лондон).</p>
<p>Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза</p>	<p>- разуме и реагује на једноставније забране, своје и туђе обавезе;</p> <p>- размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту (у превозном средству, спортском центру, биоскопу, зоолошком врту и сл.) као и на своје и туђе обавезе;</p> <p>- представи правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списка обавеза и сл.).</p> <p>Садржаји</p> <p><i>Remember to bring your membership card. You can't sit here, the seat isn't free. Can you use your phone in class? No, we can't. You mustn't use your phone in class. You must write in ink. Do you have to wear uniforms at school? They have to/don't have to wear uniforms at school. I must study today. I have to feed our dog every morning. I must/have to go now.</i></p> <p>Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и обавезе - <i>can/can't, must/mustn't (Not) Have to</i> за изражавање обавезе и одсуства обавезе (Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.</p>
<p>Изражавање припадања и поседовања</p>	<p>- разуме и формулише једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се</p>

	<p>- пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто;</p>	<p>говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарање на њих. <i>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket. This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got/doesn't have an umbrella.</i></p> <p>Садржаји</p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) - <i>my friend's/friends'/children's books</i> Присвојни придевиту, <i>your...</i> Присвојне заменице <i>mine, yours...</i> <i>Have got/Have</i> за изражавање поседовања Питања са <i>Whose</i> (Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.</p>
<p>Изражавање интересовања, допадања и недопадања</p>	<p>- разуме и реагује на једноставније исказе који се односе на описивање интересовања, хобија и изражавање допадања и недопадања; - опише своја и туђа интересовања и хобије и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, које му/јој се свиђају/не свиђају;</p> <p>размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.);</p> <p>усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко</p>

		<p>приказивање и тумачење резултата.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>I'm interested in (swimming). What (sports) are you interested in? My hobby is (collecting bagdes). What's your hobby? I love swimming because I'm good at it. I don't like skiing. I'm bad at it. What do you like doing? Peter dosen't like football. Sally is crazy about dancing. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis - eight boys and seven girls.</i></p> <p>Придевско-предлошке фразе- <i>interested in, good/bad at, crazy about...</i></p> <p>Глаголи <i>like/love/hate</i> + глаголска именица</p> <p>Питања са <i>What, Who, Why ...</i></p> <p>(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (књижевност за младе, стрип, музика, филм).</p>
<p>Изражавање мишљења (слагања и неслагања)</p>	<p>- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>What do you think of/about...? How do you like it? Please tell me about... Do you agree with (me)? I think/feel it's OK/Okay. You're right/wrong! That's true. Exactly. Tht's not true. I'm not sure. I like/don't like it because it's boring.</i></p> <p><i>The Present Simple Tense (think, like, agree...)</i></p> <p>Питања са <i>What, Why, How ...</i></p>

		<p>(Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>
<p>Изражавање количине, бројева и цена</p>	<p>- разуме и формулише једноставније исказе којима се тражи мишљење, изражава слагање/неслагање;</p> <p>- разуме једноставније изразе који се односе на количину нечега;</p> <p>- пита и каже колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>- на једноставан начин затражи артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручи јело и/или пиће у ресторану и пита/каже/израчуна колико нешто кошта;</p> <p>- састави списак за куповину - намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзерве туњевине и сл.);</p> <p>- изрази количину у мерама - 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл.</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи...); писање списка за куповину; записивање и рачунање цена.</p> <p>Садржаји</p> <p><i>How many people are there in the park? There are two men/women and three children in the park. How much milk does he need? Is there any butter in the fridge? No, there isn't any butter, but there's some margarine. I haven't got any food for you. I've got some lemonade/strawberries. There isn't much fruit in the bowl. There aren't many biscuits left in the cupboard. There are a lot of spoons and forks and some/six knives on the table. I need a hundred grams of sugar (100 g)/a bottle of (fizzy) water/2 kilos of potatoes. Can I have a sandwich and a glass of juice please? That's £7.80. Shopping list: a packet of butter, two loaves of bread, three pots of yoghurt, a bunch of bananas...</i></p> <p>Основни бројеви до 1000. Правилна множина именица. Множина именица које се завршавају на -y, -f/fe: <i>strawberries, shelves, knives...</i> Множина именица које се завршавају на -o: <i>kilos, potatoes...</i> Синкретизам једнине и множине: <i>sheep, fish...</i> Најчешћи облици неправилне множине (<i>men, women, children, people, feet, teeth, mice...</i>) Бројиве и небројиве имеице - <i>pounds, money...</i> Детерминатори - <i>some, any, no.</i></p>

		<p>Квантификатори - <i>much, many, a lot of</i>. Питае са <i>How much/many</i>. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; локална мерна јединица за тежину (фунта); валута, намирнице и производи специфични за циљну културу.</p>
--	--	---

ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

Напомена: Тематске области се прожимају и исте су у сва четири разреда другог циклуса основне школе. Аутори уџбеника и наставници обрађују их у складу са интересовањима ученика и актуелним збивањима у свету.

- 1) Лични идентитет
- 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 3) Географске особености
- 4) Становање - форме, навике
- 5) Живи свет - природа, љубимци, очување животне средине, еколошка свест
- 6) Историја, временско искуство и доживљај времена (прошлост - садашњост - будућност)
- 7) Школа, школски живот, школски систем, образовање и васпитање
- 8) Професионални живот (изабрана - будућа струка), планови везани за будуће занимање
- 9) Млади - деца и омладина
- 10) Животни циклуси
- 11) Здравље, хигијена, превентива болести, лечење
- 12) Емоције, љубав, партнерски и други међуљудски односи
- 13) Транспорт и превозна средства

- 14) Клима и временске прилике
- 15) Наука и истраживања
- 16) Уметност (нарочито модерна књижевност за младе; савремена музика)
- 17) Духовни живот; нормe и вредности (етички и верски принципи); ставови, стереотипи, предрасуде, толеранција и емпатија; брига о другоме
- 18) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 19) Слободно време - забава, разонода, хобији
- 20) Исхрана и гастрономске навике
- 21) Путовања
- 22) Мода и облачење
- 23) Спорт
- 24) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења
- 25) Медији, масмедији, интернет и друштвене мреже
- 26) Живот у иностранству, контакти са странцима, ксенофобија

Циљ Циљ наставе и учења ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
РИТАМ	<ul style="list-style-type: none"> - опише ритам који уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте ритма; - гради правилан, неправилан и слободан визуелни ритам, спонтано или с одређеном намером; - користи, у сарадњи са другима, одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналног визуелног ритма; - разматра, у групи, како је учио/ла о визуелном ритму и где та знања може применити; - направи, самостално, импровизовани прибор од одабраног материјала; - искаже своје мишљење о томе зашто људи стварају уметност; 	<p>Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине;</p> <p>Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор;</p> <p>Ритам у природи (смена дана и обданице, смена годишњих доба, таласи, падавине...); Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала;</p> <p>Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма - понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред.</p> <p>Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања;</p> <p>Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу;</p> <p>Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад - звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес...;</p> <p>Уметничко наслеђе - значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.</p>

<p>ЛИНИЈА</p>	<p>- опише линије које уочава у природи, окружењу и уметничким делима; - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте линија; - гради линије различитих вредности комбинујући материјал, угао и притисак прибора/материјала; - користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; - црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - искаже своје мишљење о томе како је развој цивилизације утицао на развој уметности;</p>	<p>Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика; Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање - дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дејчи цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа - скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања; Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји; Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија; Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...); Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе - значај наслеђа првих цивилизација.</p>
<p>ОБЛИК</p>	<p>- пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне и/или фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком;</p>	<p>Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици; Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика; Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина); Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни - линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика; Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; - комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; - објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује; - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; 	<p>реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...);</p> <p>Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности. Обликовање простора светлом;</p> <p>Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу;</p> <p>Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...);</p> <p>Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту;</p> <p>Уметничко наслеђе - наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.</p>
<p style="text-align: center;">ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - пореди различите начине комуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; - изрази исту поруку писаном, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне информације; - објасни зашто је наслеђе културе важно. 	<p>Различите врсте комуникације од праисторије до данас;</p> <p>Невербална комуникација - читање информација; израз лица и карактеристичан положај тела;</p> <p>Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање;</p> <p>Уметничко наслеђе - значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.</p>

Циљ Циљ наставе и учења музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ:
ЧОВЕК И МУЗИКА	<ul style="list-style-type: none"> - наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.); 	<p>Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;</p>
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	<ul style="list-style-type: none"> - класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике ударалјки; 	<p>Најстарији инструменти: тело, ударалјке, дувачки, жичани; Ударалјке - настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке ударалјке као најједноставнија група</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација); 	<p>инструмената; Мелодијске ударалке;</p>
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<ul style="list-style-type: none"> - изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике; 	<p>Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;</p>
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање	<ul style="list-style-type: none"> - пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; 	<p>Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом;</p>
	Свирање	<ul style="list-style-type: none"> - искаже своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике 	<p>Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива</p>

		(коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);	(у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	<ul style="list-style-type: none"> - користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво. 	<p>Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука;</p> <p>Креирање покрета уз музику коју ученици изводе;</p> <p>Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива;</p> <p>Импровизација мелодије на задати текст;</p> <p>Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима;</p> <p>Израда једноставних музичких инструмената;</p> <p>Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.</p>	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Српски језик и књижевност, Матерњи језик, Историја, Страни језици, Математика, Биологија, Географија, Ликовна култура, Физичко и здравствено васпитање, Информатика и рачунарство, Верска настава, Грађанско васпитање

Препоручене композиције за слушање

Химне

Државна химна

Химна Светом Сави

Химна школе

Народне песме и игре

Ј. Јовичић - Војвођанска свита

С. Стевић - Бела вило (избор)

Коледарска песма

Играј, играј Лазаро - Лазаричка

Крстоноше крста носе - Крстоношке

Орач оре равно поње - Краљичка

Додолска песма

Човек и музика

Песме примитивних племена

Афрички бубњеви

Ритуална игра северноамеричких Индијанаца

Композиције старог века

Звуци реконструисаних старогрчких инструмената - лира, аулос

Грчка музика, Епитаф деи Секилос

Кинеска музика, (Планине и воде)

Кинеска мелодија заснована на пентатоници

Композиције инспирисане музиком старих епоха

Жан Филип Рамо

Дворжак, Симфонија из Новог света 3. став

А. Хачатурјан, Игра сабљама из балета "Гајана"

Бела Барток, Алегро Барбаро

Игор Стравински, Посвећење пролећа

Рихард Штраус, опера Салома

Оливије Месијан, композиције инспирисане звуцима птица

Клод Дебиси,

Домаћи композитори

С. Мокрањац - Друга руковат

С. Мокрањац - В руковат

П. Коњовић - Велика чочечка игра из опере "Коштана"

М. Тајчевић - Балканске игре (избор)

С. Христић - игра "Грлица", "Биљана платно белеше" из балета "Охридска легенда"

Љубица Марић, Бранково коло

Љубица Марић, Праг сна

Вера Миланковић, Сењачка рапсодија

Вера Миланковић, Трио

Бора Дугић - Чаробна фрула (избор)

Бора Дугић, Игра скакаваца, Месечина

Страни композитори

А. Вивалди - "Годишња доба" (Пролеће, Лето, Јесен, Зима)

Жан Филип Рамо,

Јозеф Хајдн, "Коњаник", Гудачки квартет, г-мол, оп.74,

Лудвиг ван Бетовен, Шеста симфонија

Л. В. Бетовен - Менует из 2. става Сонатине у Г-дуру оп. 49

В. А. Моцарт - Мала ноћна музика

Јоханес Брамс, Симфонија бр. 3, трећи став

Рихард Вагнер, Танхојзер: Први чин, друга сцена "У Венерином брду"

Е. Григ - Буђење пролећа

Едвард Григ, Пер Гинт, свита бр. 1

А. Дворжак - Хумореска,

Б. Сметана - Влтава

М. Мусоргски - Слике са изложбе (избор)

Арам Хачатуријан, "Адађо" из Спартакуса

К. Орф - 4 кратка комада за ксилофон

Лирој Андерсон Писаћа машина

Хауард Шор, Господар прстенова

Видео примери за композиције

П.И.Чајковски - Игра малих лабудова из балета Лабудово језеро

Нам Муохо Ренге Куо

Рихард Штраус, опера Салома

Клод Дебиси,

Вера Миланковић, Сењачка рапсодија

Предмет: МАТЕМАТИКА

Циљ: Циљ наставе и учења математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Тематски/глобални план

ОБЛАСТ	ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	ПИСМЕНА ВЕЖБА	УКУПНО
Природни бројеви и дељивост	16	18	2	36
Основни појмови геометрије	7	10	1	18
Угао	7	10	1	18
Разломци	23	32	3	58
Осна симетрија	5	8	1	14
УКУПНО	58	78	8	144

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
	<p>израчуна вредност једноставнијег</p> <p>линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева);</p> <p>- реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева);</p>	<p>Први део</p> <p>Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу \mathbb{N}_0.</p> <p>Дељење са остатком у скупу \mathbb{N}_0 (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$).</p>
<p>ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ</p>	<p>- примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама;</p> <p>- разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце;</p> <p>- одреди и примени НЗС и НЗД;</p> <p>- изводи скуповне операције уније, употребљава одговарајуће скуповне ознаке;</p>	<p>Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја.</p> <p>Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама.</p> <p>Дељивост са 4 и 25.</p> <p>Дељивост са 3 и 9.</p> <p>Скупови и скуповне операције:</p>

- правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу;

Други део

Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито.

Растављање природних бројева на просте чиниоце.

Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД.

Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.

Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД.

<p>ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски; - преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор; 	<p>Тачке и праве; односи припадања и распореда.</p> <p>Однос правих у равни; паралелност.</p> <p>Мерење дужине и једнакост дужи.</p> <p>Кружница и круг. Кружница и права.</p> <p>Преношење и надовезивање дужи.</p> <p>Централна симетрија, вектор и транслација.</p>
---	---	--

<p>УГАО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - идентификује врсте и опише својства угла (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; - измери дати угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних угла); 	<p>Угао, централни угао; једнакост угла.</p> <p>Надовезивање угла (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање угла).</p> <p>Упоредни углови; врсте угла. Мерење угла, сабирање и одузимање мере угла.</p> <p>Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови.</p> <p>Углови на трансверзали.</p> <p>Транслација и углови.</p>
-------------	--	---

<p>РАЗЛОМЦИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, - заокругли број и процени грешку заокругљивања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; -; 	<p>Први део</p> <p>Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$).</p> <p>Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима.</p> <p>Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака.</p> <p>Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упоређивање бројева у децималном запису.</p> <p>Заокругљивање бројева.</p> <p>Други део</p> <p>Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази.</p> <p>Једначине и неједначине у скупу разломака.</p>
-----------------	--	--

ОСНА СИМЕТРИЈА	<p>- идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије;</p> <p>- симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор;</p>	<p>Осна симетрија у равни и њене особине.</p> <p>Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале.</p> <p>Симетрала угла.</p>
----------------	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Природни бројеви и дељивост - Ова тема представља природну везу са градивом првог циклуса и у оквиру ње треба проширити и продубити знања која су ученици раније стекли. Обновити својства скупова \mathbb{N} и \mathbb{N}_0 (претходник или следбеник) и подсетити се придруживања бројева тачкама бројевне праве.

Кроз разноврсне задатке са изразима, једначинама и неједначинама из свакодневног живота, наставити са изграђивањем појмова бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ. Код једначина и неједначина задржати се на једноставнијим облицима, у циљу усвајања концепта решавања датог проблема.

Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима

(придруживање по датом правилу бројева - бројевима, бројева - дужима, бројева - површинама и др.). При томе је важно коришћење дијаграма и табела (дијаграм тока алгорита, табела резултата неког пребројавања или мерења и др). У овом делу треба користити и примере са геометријским облицима, у којима се појављује зависност међу величинама.

У делу који се односи на дељивост, подсетити ученике да дељење у скупу природних бројева без остатка није увек могуће. Увести дељење са остатком, једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$ и скуп могућих остатака. Истаћи својства дељивости и анализирати дељивост збира, разлике и производа.

Правила дељивости декадним јединицама и бројевима 2, 5, 4 и 25 увести тако да ученици сами откривају законитости и активно се укључују у процес истраживања и учења, док за правила дељивости са 3 и 9 треба ученике добро изабраним примерима водити до правила. Такође, ученици треба да уоче и везе између ових правила (нпр. ако је број дељив са 10, дељив је и са 2 и са 5). На овом узрасту, нагласак треба да буде на примени, а не на формалном начину излагања.

На конкретним примерима подскупова \emptyset , увести различите начине записивања скупова уз увођење појма празног скупа и бесконачног скупа. Увести основне појмове о скуповима и математичком изражавању: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп, са одговарајућим знацима; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке. Коришћењем примера из текућих садржаја, посебно аритметичких и касније геометријских, даље осмишљавати појам скупа, изграђивати математички језик и уносити прецизност у изражавању. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). Скуповне операције над два скупа треба илустровати разноврсним примерима са природним бројевима, уз коришћење Венових дијаграма и без њих. Поред тога, ученици треба да решавају задатке у којима се скуповне операције примењују на скупове делилаца, односно садржалаца бројева, што представља добар увод за увођење појмова највећи заједнички делилац и најмањи заједнички садржалац.

Увести појмове простог и сложеног броја, објаснити поступак Ератостеновог сита и поступак растављања природних бројева на просте чиниоце и одређивања највећег заједничког делиоца и најмањег заједничког садржаоца, Еуклидов алгоритам (на конкретним примерима) и везу између НЗД и НЗС, и оспособити ученике за њихови примену у проблемским задацима.

Основни појмови геометрије - Главни циљ теме јесте да успостави природни прелаз на више нивое разумевања геометрије, са нивоа визуелизације (на коме су базирани садржаји геометрије у првом циклусу), на нивое анализирања и апстракције (одн. неформалне дедукције). Нови ниво подразумева описивање и репрезентације геометријских објеката на природном и формалном језику, анализирање односа међу објектима. Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника и, или, а нарочито ако...онда). Садржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно изражавање, договорено означавање, коректно цртање, и којима се подстиче логичко-комбинаторно размишљање.

Полазећи од појмова тачке и праве и односа припадања и распореда увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања. Неформално истаћи очигледне истине које се односе на наведене појмове и односе.

Разматрати однос две праве у равни; формулисати као очигледну истину да за сваку праву и тачку ван ње постоји јединствена права која пролази кроз дату тачку и паралелна је датој правој; заједно са овом чињеницом показати цртање (обичним и троугаоним лењиром) праве паралелне датој правој кроз тачку која јој не припада. Кроз задатке истаћи симетричност и транзитивност паралелности (без увођења тих појмова), као и области на које је подељена раван задатим правима. Као посебно важне области (заједно са границом) истаћи троуглове и паралелограме и начине њиховог означавања.

Објаснити практичан значај стандарних јединица мере и потребу за деловима јединице мере. Изражавати дужине вишеименованим бројевима и истаћи претварање у једноимене најнижих јединица. Једнакост дужи увести као једнакост њихових дужина (уз истицање да се једнакост не односи на једнакост дужи као скупова тачака).

Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива и тангента. Однос две кружнице, односно два круга разматрати на конкретним примерима и задацима.

Користити шестар као геометријски инструмент за цртање кружница, упоређивање дужи и операције над њима.

Конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање дужи повезати са мерењем. У задацима користити изломљене линије (отворене и затворене) без експлицитне дефиниције и увести појам обима затворене изломљене линије.

Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и повезати их са особинама паралелограма.

Увести појмове усмерених дужи и вектора (интензитет, правац, смер). Транслацијом ("паралелним преношењем") пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате и правоугаонике и остале једноставне фигуре, користећи при томе геометријски прибор. Истаћи основне особине транслације и повезати их са особинама паралелограма.

Угао - Угаону линију увести као унију две полуправе са заједничким почетком. Ако угаона линија није опружена, истаћи разлику између конвексне и неконвексне области у зависности од тога

да ли та област садржи или не садржи дуж чији су крајеви на крацима. Угао увести као унију

угаоне линије и једне од поменутих области, али даља разматрања ограничити само на конвексне углове. Увести и означавање углова малим словима грчког алфабета. Користећи се механичким моделима (кретање клатна, лепеза и сл.) мотивисати придруживање кружних лукова (и одговарајућих тетива) угловима. Једнаке углове увести као углове чије су одговарајуће тетиве у круговима једнаких полупречника једнаке. На ово објашњење надовезати конструктивно преношење углова помоћу шестара и лењира, а затим и конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова.

Развити код ученика вештину мерења и цртања угла помоћу угломера. Повезати једнакост углова са једнакошћу њихових мера. Увести делове степена (минуте и секунде) и поступке сабирања и одузимања мера углова. Објаснити једнакост унакрсних углова и увести нормалност правих. Ученике треба оспособити да цртају нормалу на праву из дате тачке употребом троугаоног лењира, а након истицања нормалности тангенте и одговарајућег полупречника, и за цртање тангенте на кружницу у задатој тачки кружнице. Објаснити шта се подразумева под растојањем тачке од праве. Под углом између правих које нису међусобно нормалне подразумевати одговарајући оштар угао.

Истаћи углове које образује трансверзала две паралелне праве. Када трансверзала није нормална на паралелним правама, добијене углове поделити на оштре и тупе и истаћи да су сви углови исте врсте међусобно једнаки.

Обновити једнакост наспрамних страница паралелограма, и извести једнакост наспрамних углова паралелограма. Објаснити шта се подразумева под растојањем између две паралелне праве. Истаћи односе углова са паралелним крацима.

Разломци - Појам разломка, као дела целине, ученици су упознали у првом циклусу. На почетку увести појмове правога односно неправог разломка, као и мешовитог броја. Претварање мешовитог броја у неправи разломак и обрнуто, повезати са поступком дељења са остатком.

Геометријску интерпретацију ненегативних рационалних бројева уводимо помоћу бројевне полуправе. Примери за то треба да буду разноврсни, имениоци разломака не треба да буду већи од 10, а ученици треба да схвате важност избора јединичне дужи за прецизно приказивање датих разломака. Бројевна полуправа се може користити и за упоређивање разломака.

Проширивање и скраћивање разломака уводити на основу особине количника да се он не мења када се и дељеник и делилац помноже, односно поделе истим бројем различитим од нуле. Скраћивање разломка до несводљивог повезати са познатим поступком налажења највећег заједничког делиоца бројиоца и имениоца. На примерима показати да се скраћивање може извести и поступно, али да је претходни поступак ефикаснији.

Упознати ученике са различитим начинима упоређивања разломака. Примере који се користе треба илустровати помоћу кружних исечака или фигура у квадратној мрежи и на тај начин повезати овај део теме са темама из геометрије (нпр. угао и мерење угла).

Увођење децималног записа разломка и њихово приказивање на бројевној полуправој повезати са мерењем дужине, масе и запремине течности, коришћењем примера из свакодневног живота. Превођење разломака у децимални запис започети са разломцима који се могу свести на децималне разломке, а након тога увести и појам периодичног децималног записа.

Сабирање и одузимање разломака увести свођењем на заједнички именилац, с тим што на почетку не треба инсистирати на најмањем заједничком садржаоцу. Множење разломака најлакше је илустровати у квадратној мрежи нпр. преко површине правоугаоника. Пре дељења разломака упознати ученике са појмом реципрочне вредности разломка и природног броја. Само дељење увести помоћу једноставних примера дељења разломка природним бројем и на крају уопштити да је дељење разломком исто што и множење његовом реципрочном вредношћу.

Код сабирања, одузимања и множења децималних бројева користити аналогију са извођењем истих операција са природним бројевима. Код дељења увести прво дељење децималног броја природним, а након тога, кроз добро одабране примере, показати како се дељење децималних

бројева своди на претходни случај. Упознати ученике са чињеницом да особине рачунских операција које су важиле у скупу природних бројева, важе и у скупу разломака. Код израза се треба задржати на примерима који нису сувише сложени, јер је циљ увежбавање извођења рачунских операција и примена њихових особина. Приликом обраде једначина и неједначина треба се задржати на

једноставнијим примерима и користити аналогију са решавањем једначина и неједначина у скупу природних бројева. Треба имати у виду да су исходи који се односе на изразе, једначине и неједначине развојног типа, односно исходи који се развијају и током наредних разреда.

Веома важан део ове теме су проблемски - текстуални задаци у којима се користе разломци и децимални запис разломака, помоћу којих се подстиче развој логичког начина мишљења. Могу се обрадити и разни проблеми из свакодневног живота, нпр. планирање кућног буџета којим

се, поред увежбавања операција са децималним записом бројева, ствара и основа за развој финансијске писмености, а има и своју васпитну улогу.

У делу који се односи на примену, потребно је ученике оспособити да процентни запис разломка, аритметичку средину и размеру повежу са проблемима из свакодневног живота (попусти, поскупљења, подела новца у одређеној размери, израчунавање просечне оцене, висине или примена аритметичке средине у спорту).

Увођење процентног записа разломка пожељно је обрадити кроз визуелне представе на дијаграмима (најпре квадрата подељеног на стотине, а затим произвољног правоугаоника, правилног многоугла или круга) и кроз ситуације у којима се проценат појављује, као што су израчунавања снижења или поскупљења неког производа, најпре за 25%, 50% и 75%, а након разумевања појма и концепта, и за било коју другу вредност. Кроз ове примере уједно се може увежбавати и превођење разломка у децимални и процентни запис, кроз примере који изискују овакву врсту записа броја.

Аритметичку средину је пожељно обрадити и вежбати на конкретним примерима (оцене у дневнику, спорт, кроз истраживачке задатке и сл.).

Важно је правилно формирање и разумевање појма размере. Оспособити ученике за њено коришћење у пракси: при цртању и читању разних планова и графикона; при одређивању растојања; при решавању проблема поделе у датој размери и при повећавању и смањивању слика. Обраду овог градива подредити практичном циљу, уз повезивање с већ упознатим садржајима математике и других предмета.

Ова област је погодна за развијање разних других компетенција, кроз задатке који би од ученика изискивали различите врсте истраживања. Резултате истраживања ученици треба да представљају графички и на тај начин стекну осећај за упоређивање разломака у

различитим записима. За исход који се односи на прикупљање података и приказивање података у табели и кружном дијаграму не постоји одговарајући садржај, јер је предвиђено да се на остваривању овог исхода ради током реализације целе теме.

Осна симетрија - Код увођења појма осне симетрије од велике важности су: примери који се ученицима дају на непосредно посматрање и експериментисање и питања која ученицима постављамо како би дошли до њихових основних представа о најважнијим карактеристикама осне симетрије.

Примере са осном симетријом започети на квадратној мрежи са осна симетрије које су идентичне са линијама мреже, са циљем да ученици самостално дођу до основних особина осне симетрије, а затим прећи на примере без квадратне мреже. Осном симетријом пресликавати

тачку, дуж, круг, троугао, квадрат и правоугаоник, а приликом цртања користити геометријски прибор.

Појам осносиметричне фигуре се такође усваја интуитивно, што значи да се низом примера указује да постоје фигуре које имају једну или више оса симетрија и фигуре које немају ту особину.

Ученике научити да користећи геометријски прибор, конструишу симетралу дужи, симетралу угла, нормалу из тачке на праву и примене њихове особине у проблемским задацима.

АКТИВНОСТИ У НАСТАВНОМ ПРОЦЕСУ

Наставни програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да оствари исходе, које методе и технике да примени, као и које активности ће за то одабрати. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, исходе предвиђене програмом треба разложити на мање који одговарају активностима планираним за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за друге потребно више времена, више различитих активности и рад на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљ коме се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција, и не треба је усмерити само на остваривање појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, где год је то могуће, да ученици самостално изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче, организује и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења

и индивидуалних карактеристика ученика.

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе треба да буде и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес треба започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Географија: Повезати појам географске ширине и дужине са појмом угла, користити примере за размеру карте

Физичко васпитање: Прилоком учења децималних записа бројева давати примере из физичког васпитања, рецимо трчање на 100 метара, скок у даљ...

Ликовна култура: Коришћење геометријских објеката у сликарству...

Информатиком и рачунарством, техником и технологијом, српским језиком

Наставни предмет : ГЕОГРАФИЈА

Фонд: 36 часова

Циљ наставе и учења предмета : Циљ наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.

**ТЕМАТСКИ (ГЛОБАЛНИ)
ПЛАН РАДА**

БРОЈ ТЕМЕ	НАЗИВ ТЕМЕ	БРОЈ ЧАС				Укупно часова	Образовни стандарди
		Обрада	Утврђивањ е	Провера	Систематизација		
1.	Човек и географија	1	0	0	0	1	ГЕ 1.2.3; ГЕ1.3.1; ГЕ 2.4.2.
2.	Васиона	3	1	1	0	5	ГЕ1.1.3; ГЕ1.2.1; ГЕ1.2.2; ГЕ2.1.4;
3.	Планета Земља	19	8	2	1	30	ГЕ1.2.2; ГЕ1.2.3; ГЕ2.2.1; ГЕ2.2.2;
УКУПНО		23	9	3	1	36	

ОБЛАСТ / ТЕМА	ИСХОД По завршеној области/теми ученик ће бити у стању	САДРЖАЈИ
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	<p>повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком;</p> <p>повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом;</p> <p>примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;</p>	<p>Ширење географских хоризоната и велика географска открића.</p> <p>Одговорност човека према планети Земљи.</p>
<p>ВАСИОНА</p> <p>Облик Земље и структура њене површине</p>	<p>разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља;</p> <p>објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему;</p> <p>разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;</p> <p>- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику;</p> <p>помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана;</p>	<p>Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа.</p> <p>Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори .</p> <p>Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.</p>

<p>Земљина кретања</p>	<p>разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице;</p> <p>повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље;</p> <p>повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних</p>	<p>Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.</p>
------------------------	---	---

<p>ПЛАНЕТА ЗЕМЉА</p> <p>УНУТРАШЊА ГРАЂА И РЕЉЕФ ЗЕМЉЕ</p>	<p>разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље);</p> <p>разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље;</p> <p>наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље;</p> <p>помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање);</p> <p>разликује хипоцентар и епицентар и наведе турсне зоне у свету и у Србији;</p> <p>наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ;</p> <p>опише процес вулканске ерупције и њене последице;</p> <p>помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење;</p> <p>помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину;</p>	<p>Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја аконтинената.</p> <p>Вулкнизми и земљотреси:</p> <p>Елементи, настанак зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљореса.</p> <p>Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра.</p> <p>Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).</p>
---	---	--

<p>ВАЗДУШНИ ОМОТАЧ ЗЕМЉЕ</p>	<p>описује структуру атмосфере; наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); разликује појам времена од појма клима; наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремнетемпературе и падавине, град, гром, олуја);</p>	<p>Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).</p>
----------------------------------	---	---

<p>ВОДЕ НА ЗЕМЉИ</p>	<p>уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; наведе и опише својства морске воде;</p> <p>помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива;</p> <p>наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);</p> <p>разликује типове језерских басена према начину постанка;</p> <p>наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства;</p> <p>наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње;</p>	<p>Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници.</p> <p>Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења.</p>
<p>БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ НА ЗЕМЉИ</p>	<p>помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи;</p> <p>помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима;</p> <p>опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста;</p>	<p>Распростирање биљног и животињског света на Земљи.</p> <p>Угроженост и заштита живог света</p>

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	<ul style="list-style-type: none"> -увођење ученика у наставни предмет и упознавање са значајем географије -упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад
	<ul style="list-style-type: none"> -давање ученицима најосновнијих математичко-географских и астрономских знања о васиони,Сунчевом систему,облику и величини Земље и њеном положају у васиони
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	<ul style="list-style-type: none"> -код проучавања облика и величине Земље и распореда континената и океана користити илустративно-демонстративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земље-глобуса и географске карте(треба радити на даљем унапређивању сналажења ученика на карти) -за разумевање Земљине ротације и револуције и последице ових кретања користити очигледна наставна средства(глобус,батеријску лампу,телуријум,видео записе,анимације...),илустративно- демонстративне методе и методе експеримента -илустративно-демонстративни приказ земљотреса и вулканских ерупција -визуелно откривање сличности и разлика између типова стена -израда модела облика рељефа -акцент ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (понашање у случају земљотреса,екстремних температура,атмосферских непогода,бујица и поплава) -треба навести и примере позитивног и негативног деловања човека на природу -указивати на превенцију и на заштиту природе -развијати код ученика одговорност о очувању биљних и животињских врста и

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

Циљ изучавања наставног предмета историја је културни напредак и хуманистички развој ученика. Циљ наставе историје је и да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских процеса и токова, као и развијању националног, европског и светског идентитета и духа толеранције код ученика.

Задаци наставе историје су да ученици, уочавајући узрочно-последичне везе, разумеју историјске процесе и токове, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...), као и историју суседних народа и држава.

Оперативни задаци:

разумевање појма прошлости;

уознавање начина и значаја проучавања прошлости;

разумевање основних одлика праисторије и старог века;

разумевање основних временских одредница (деценија, век, миленијум);

оспособљавање за коришћење историјске карте;

стицање знања о догађајима и личностима који су обележили епоху старог века;

уознавање са основним одликама античке културе.

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

УВОД

Прошлост (појам прошлости, историјски извори).

Време (хронологија - рачунање времена).

Историја, наука о прошлости (историја као наука и као наставни предмет, подела прошлости, хронолошки и географски оквири старог века).

ПРАИСТОРИЈА

Основне одлике праисторије (постанак човека, живот и занимања, проналасци, праисторијска налазишта на централном Балкану).

СТАРИ ВЕК

Основна обележја Старог истока (географски појам Старог истока, најпознатије државе и структура друштва).

Култура народа Старог истока (религија, писмо, наука, свакодневни живот).

Најстарији период грчке историје (Критско, Микенско и Хомерско доба, колонизација, митови о Минотауру, Ахилу, Одисеју...).

Грчки полиси - Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење).

Грчко-персијски ратови и Пелопонески рат (узроци ратова, битке на Маратону и у Термопилима, поход на Сицилију, карактер и последице ратова).

Грчка култура (религија, олимпијске игре, митологија).

Грчка култура (уметност, наука, свакодневни живот).

Хеленистичко доба и његова култура (појам хеленизма и његови хронолошки оквири, Александар Велики, култура).

Постанак Рима (оснивање Рима - легенда о Ромулу и Рему, структура друштва, хронолошки оквири и уређење римске републике).

Рим - светска сила старог века (војска, освајања и провинције).

Рим у доба царства (принципат, Трајанови ратови на Дунаву, доминат, централни Балкан у антици - антички остаци на простору централног Балкана).

Римска култура (религија, уметност, наука, свакодневни живот).

Хришћанство (појава хришћанства, прогони хришћана, цар Константин и Милански едикт).

Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног римског царства).

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

У остваривању циља наставе историје припрема за часове је од изузетне важности, као и планирање наставе на годишњем и месечном нивоу. Требало би настојати да се ученици укључе у наставни процес и да се развијају њихове интелектуалне и креативне способности. На тај начин ће настава историје бити занимљива и неће бити сведена на пуко меморисање историјских чињеница. Наставник би требало да усмерава рад ученика, а не само да им пружа готова знања. На часовима би требало да буду заступљене активне методе рада, у којима ученик није само пасивни посматрач већ и учесник у наставном процесу.

Развијањем креативног и критичког мишљења ствара се могућност слободнијег и интересантнијег извођења наставе историје.

Да би се наведени задаци наставе историје што потпуније остварили неопходно је да се обезбеди корелација са сродним предметима, као што су географија, српски језик, ликовна и музичка култура, верска настава, грађанско васпитање и свакодневни живот у прошлости. Чињеница да се исти садржаји у историји и сродним предметима не обрађују у исто време, због различитих наставних програма, знатно отежава корелацију у обради новог градива. Наставници историје могу корелацију остварити консултовањем са наставницима сродних предмета у обради исте материје у току наставе, као и заједничком обрадом неких тема кроз додатни рад, слободне активности, излете и екскурзије. Посебну могућност за међупредметну сарадњу пружа додатни рад, чије теме могу да обухвате садржаје сродних предмета обрађене уз стручно-методичку помоћ наставника тих предмета.

У настави историје нагласак би требало ставити на активне облике рада. Они се најпотпуније могу остварити кроз групни рад, рад у паровима, индивидуални рад или дискусију свих ученика у одељењу. Часове са поменутиим облицима рада требало би брижљиво планирати и рационално изводити, имајући у виду да је њихов основни задатак активирање ученика, њихово оспособљавање за самостални рад и усвајање знања, развијање способности и навика. Реализација садржаја програма у великој мери зависи од правилног избора наставних метода. У настави историје усмено излагање наставника (монолошка метода) и разговор са ученицима (дијалогска метода) заузимају веома важно место. Осим ов е две најзаступљеније методе, треба користити и остале. Посебан значај има коришћење историјских текстова, нарочито извора. Читањем и анализом

историјских извора ученицима се пружа могућност да сагледају специфичност неког историјског проблема или појаве. Веома је важно напоменути да би требало користити и историјске карте, јер њихова адекватна употреба олакшава темељно савлађивање градива.

Истицање поменутих метода не значи да би остале требало запоставити. Наставник би требало да свакој наставној јединици приступа као посебном образовном и дидактичком проблему и проналази одговарајућа решења.

У настави историје требало би што чешће користити следећа наставна средства:

- историјске карте (зидне, из атласа, уџбеника и друге литературе);
- илустрације (слике, дијапозитиви, шеме, графикони);
- документарне и игране видео и дигиталне материјале;
- музејске експонате;
- културно-историјске споменике (обилазак споменика).

Наставни садржаји предмета историја у петом разреду ученика уводе у историју, науку која се бави прошлошћу људског друштва, у праисторијски период људске цивилизације и период старог века. Препоручени садржаји наставнику остављају могућност да ученике постепено уводи у историју као науку, пратећи развојну линију цивилизације кроз културне, привредне и политичке делатности људи у најстаријим епохама прошлости. Иако се ученици први пут сусрећу са систематским изучавањем историје, у раду се могу користити њихова знања о друштвеним појавама и одређеним историјским догађајима која су стекли у првом циклусу основног образовања и васпитања. Мали фонд часова и психофизичке могућности ученика захтевају од наставника рационалност при избору битних чињеница, без много хронологије и дефиниција историјских појмова и социолошких категорија. Тежиште наставе историје у петом разреду требало би да буде на разумевању античког друштва и културе.

БИОЛОГИЈА

Фонд: 72 часа

Циљ: Циљ наставе учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процеса развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

редни број	НАСТАВНА ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА				укупно часова по теми	исходи	стандарди
		обрада	утврђивање	вежба	систематизација			
1.	Порекло и разноврсност живог света	16	6	9	1	32	1,2,3 , 4,5,9	БИ.1.6.1., БИ.1.6.3., БИ.1.1.1.,БИ.1.2.1., БИ.1.2.2., БИ.1.2.3., БИ.1.6.2., БИ.1.5.1., БИ.1.3.3., БИ.1.1.3.БИ.2.6.1., БИ.2.6.2., БИ.2.6.3., БИ.2.2.3, БИ.2.2.4., БИ.2.1.3, БИ.3.6.1., БИ.3.6.2., БИ.3.1.2., БИ.3.1.3.
2.	Јединство грађе и функције као основа живота	5	1	1	1	8	1,2,3 , 4,5,9	БИ.1.6.1., БИ.1.6.2., БИ.1.6.3., БИ.2.1.2., БИ.2.3.3., БИ.3.6.2., БИ. 3.1.1.
3.	Наслеђивање и еволуција	4	2	3	1	10	1,2,3, 5 6,7,8, 9	БИ.1.3.1., БИ.1.6.1., БИ.1.6.3., БИ.1.3.2., БИ.2.6.1., БИ.2.6.3.
4.	Живот у екосистему	4	3	5	1	13	1,2,3, 4,9, 10,11, 12, 13 ,1	БИ.1.4.2., БИ.1.1.3., БИ.1.4.4., БИ.1.6.1., БИ.1.4.3., БИ.2.1.3., БИ.2.4.4, БИ.2.6.1., БИ.3.4.2.,

							4	
5	Човек и здравље	4	3	1	1	9	1,9,1 4	БИ.1.5.3., БИ.2.5.3., БИ.2.5.4., БИ.3.5.5.,
6.	УКУПНО	33	1 5	1 9	5	72		

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области/ теми ученик ће бити у стању да:</p> <p>Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.</p> <p>Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље</p> <p>Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>Жива бића, нежива природа и биологија.</p> <p>Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће.</p> <p>Једноћелијски и вишећелијски организми.</p> <p>Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију.</p> <p>Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића).</p> <p>Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса.</p> <p>Дисање као размена гасова у различитим срединама.</p> <p>Излучивање.</p> <p>Надражљивост.</p> <p>Покретљивост – кретање.</p> <p>Размножавање: бесполно и полно.</p> <p>Раст и развиће</p> <p>Дужина живота</p> <p>Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.</p>

<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>2. Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>4. Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.</p> <p>5. Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље</p>	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>– Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота</p> <p>– Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота.</p> <p>– Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота.</p> <p>– Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота.</p>
<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>2. Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>5. Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље.</p> <p>6. Прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;</p> <p>7. Разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;</p> <p>8. Поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате;</p> <p>9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p>	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>– Преношење особина са родитеља на потомке.</p> <p>– Разлике родитеља и потомака.</p> <p>– Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности.</p> <p>– Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке.</p> <p>– Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.</p>

<p>1. Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>2. Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>3. Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>4. Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.</p> <p>9. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p> <p>10. Доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;</p> <p>11. Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;</p> <p>12. Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;</p> <p>13. Илуструје примерима деловање људи на животну средину</p>	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Жива бића из непосредног окружења. – Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. – Заштита живих бића и животне средине. – Пројекат очувања природе у мом крају. – Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. – Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).
---	----------------------------------	---

<p>Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.</p>	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Здрава исхрана и унос воде. – Енергетски напици. – Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. – Физичка активност и здравље. – Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.
---	-------------------------------	---

Предметни исходи	Стандарди	Компетенције Опште међупредметне	Назив теме / садржај Кључни појмови садржаја	Начини и поступци остваривања програ (Дидактичко- методичко упутство)	Начин провере остварености исхода
<p>Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p>	<p>БИ.1.1.1. уме да наведе основне карактеристике живог света</p> <p>БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња</p> <p>БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос</p>	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p> <p>(16o+6y+9v+1c=32)</p> <ul style="list-style-type: none"> □ Жива бића, нежива природа и биологија. □ Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. □ Једноћелијски и вишећелијски организми. 	<p>У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића.</p>	<p>Иницијално тестирање</p> <p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак лабораторијске вежбе</p> <p>проблемски задаци</p> <p>Писана провера -</p>

<p>Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p>	<p>БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује БИ.3.6.1. разуме значај</p>	<p>према здрављу</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). □ Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост – кретање. □ Размножавање: бесполно и полно. □ Раст и развиће □ Дужина живота Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост. 	<p>- <i>Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле.</i> - Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. <i>Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца.</i> - Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд).</p> <p>- <i>Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих</i></p>	<p>– објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора – спаривање појмова</p>
--	---	-----------------------------	---	--	--

	<p>и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата</p>			<p><i>великих група</i>, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика.</p> <p>адње и ненасилне</p> <ul style="list-style-type: none"> - Све што ученици посматрају или истражују би требало <i>да прикажу цртежом</i> и на њему обележе кључне детаље. - После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. - Треба <i>више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде</i> (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што <i>a priori</i> знамо 	
--	---	--	--	--	--

				<p>припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних „атрибута“ (карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућава увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције.</p> <p><i>- Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина.</i></p> <p>Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту <i>не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија.</i></p>	
Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о	БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА (5o+1y+1в+1с=8) Живот у воденој и	У овој области је акценат на <i>ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и</i>	Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика ☐ Сумирање

<p>безбедности током рада;</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље ☐ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; 	<p>(посматрање, бројање, мерење)</p> <p>БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату</p> <p>БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p> <p>БИ.2.1.2.познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима</p> <p>БИ.2.3.3.разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима</p> <p>БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата,</p> <p>БИ.3.1.1 примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови</p>	<p>демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота</p> <p>Живот у води – изглед,</p> <p>прилагођености на начин живота.</p> <p>Живот на копну – изглед,</p> <p>прилагођености на начин живота.</p> <p>Живот под земљом – изглед,</p> <p>прилагођености на начин живота</p>	<p>њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за <i>живот у воденој и копненој средини</i> жаба, комарац, вилин коњиц итд; за <i>живот у води</i> речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за <i>живот на копну</i> човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за <i>живот под земљом</i> кртица, ровац, кишна глиста итд;) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења</p>	<p>постигнућа усменог ангажовања крајем децембра</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова ☐ Домаћи задатак ☐ проблемски задаци ☐ Писана провера – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора – спаривање појмова
--	---	--	--	--	---

	организама, плодови и сл.)			и интересовању ученика. – Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма – <i>прилагођеност (адаптација)</i> . – Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за <i>радионичарски</i> рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.	
Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; ☐ Групише жива бића према њиховим заједничким особинама; ☐ Одабира макроморфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића; ☐ Једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и	БИ.1.3.1.разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте БИ.1.3.2.зна основне појмове о процесима размножавања БИ.1.6.1.уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује	Компетенција за учење Рад са подацима и информацијама Комуникација Одговорно учешће у демократском друштву Естетичка компетенција Решавање проблема Сарадња Дигитална компетенција Одговоран однос према окоolini Одговоран однос према здрављу	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА (4о+2у+3в+1с=10) Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће	– У овој области <i>акцент</i> је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, <i>разликама</i> бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. – Потребно је разјаснити да се <i>особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија</i> . Требало би нагласити да варијабилност	☐ Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика ☐ Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова ☐ Домаћи задатак ☐ лабораторијске вежбе ☐ проблемски задаци ☐ Писана провера – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора – спаривање појмова

<p>истражује и означава кључне детаље.</p> <p>□ Прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке;</p> <p>□ Разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота;</p> <p>□ Поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате;</p> <p>□ Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;</p>	<p>податке и извести о резултату</p> <p>БИ.2.6.3.уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата</p>		<p>сваке јединке.</p> <p>Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.</p>	<p>(различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. <i>Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима).</i></p> <p>– Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној</p>	
--	--	--	---	---	--

				<p>варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.</p> <p>– <i>Табеларно и графичко приказивање резултата</i>, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци.</p> <p>– Препорука је да се <i>ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа</i>, када се ученици оспособе за њено коришћење на</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>часовима предмета <i>информатика и рачунарство и техника и технологија</i>.</p> <p>– У петом разреду, <i>неопходно је увести само појам наследног материјала</i> као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. <i>Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично.</i></p>	
<p>Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>Групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>Одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>Идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на</p>	<p>БИ.1.4.2.препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</p> <p>БИ.1.1.3.препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња</p> <p>БИ.1.4.4.препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају,</p> <p>БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте</p>	<p>Компетенција за учење</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Комуникација</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ (4о+3у+5в+1с=13)</p> <p>Жива бића из непосредног окружења.</p> <p>Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину.</p> <p>Заштита живих бића и животне средине.</p> <p>Пројекат очувања природе у мом крају.</p> <p>Дивље животиње као кућни љубимци – да или не.</p> <p>Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући</p>	<p>– Исходи у овој области омогућавају <i>да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја.</i></p> <p>– Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће <i>ван учионице у природном окружењу</i> (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у</p>	<p>Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</p> <p>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</p> <p>Домаћи задатак лабораторијске вежбе</p> <p>проблемски задаци</p> <p>Писана провера</p> <p>– објективни тестови са допуњавањем кратких одговора</p> <p>– задаци са означавањем</p> <p>– задаци вишеструког избора</p>

<p>услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење. Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; Доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи;</p> <p>Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;</p> <p>Илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује</p>	<p>за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) БИ.1.4.3.уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)., БИ.2.1.3.познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе БИ.2.4.4.зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота) БИ.2.6.1.уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату БИ.3.4.2.разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне</p>		<p>преносиоци болести, отровне животиње).</p>	<p>групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. – Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате</p>	<p>– спаривање појмова</p>
---	---	--	---	---	----------------------------

последнице таквих дејстава;	комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде).				
-----------------------------	--	--	--	--	--

Просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)

- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

Математика

Физичко и здравствено васпитање

Информатика и рачунарство

Географија

Техника и технологија

Ликовна култура

Српски језик и књижевност

Матерњи језик

НАЧИНИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм биологије за пети разред је део спиралног наставног програма биологије за основну школу и оријентисан је на остваривање исхода.

Спирални наставни програм подразумева да у сваком разреду из сваке области ученик усваја мању количину информација, до којих долази самостално уз подршку наставника. У сваком наредном разреду количина информација – знања се по мало повећава, при чему се ново знање повезује са знањем и искуством стеченим у претходном разреду, уз постепено појачавање захтева, у смислу логичких и методолошких операција. На тај начин се знање постепено проширује и продубљује, односно гради.

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет области предмета: *порекло и разноврсност живота, јединство грађе и функције као основа живота, наслеђивање и еволуција, живот у екосистему и човек и здравље.* (Исходи за шесту област *посматрање, мерење и експеримент у биологији* су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима.) Исходи омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и ревидираним стандардима. Они не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни критеријуме и начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је Блумова ревидирана таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Учећи на овај начин, ученик стиче нове вредности јер наставник поставља другачије захтеве.

НАСТАВНА ТЕМА / ОБЛАСТ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА

ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА

- У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића.
- Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле.
- Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. *Препорука је да се микроскоп не користи*, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра рибе, јаја водоземаца.
- Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд).
- *Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група*, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика.
- *Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару*, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика.
- Све што ученици посматрају или истражују би требало да *прикажу цртежом* и на њему обележе кључне детаље.
- После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама.
- Треба *више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не ономе што жива бића раде* (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју), или зато што *a priori* знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних „атрибута“

	<p>(карактера) које имају и уклапања у поједине скупове (групе), омогућава увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције.</p> <p>– <i>Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина.</i></p> <p>– Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту <i>не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија.</i></p>
<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>– У овој области је акценат на <i>ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења</i> и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за <i>живот у воденој и копненој средини</i> жаба, комарац, вилин коњиц итд; за <i>живот у води</i> речна шкољка, речни рак, шаран, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд; за <i>живот на копну</i> човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд; за <i>живот под земљом</i> кртица, ровац, кишна глиста итд;) због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели само препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и интересовању ученика.</p> <p>– Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма – <i>прилагођеност (адаптација).</i></p> <p>– Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за <i>радионичарски</i> рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.</p>
	<p>– У овој области акценат је на <i>преносу особина са родитеља на потомке</i> размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних</p>

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

утицаја у развићу особина јединки.

– Потребно је разјаснити да се *особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија*. Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. *Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима).*

– Огледу треба да претходи *постављање хипотезе* која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.

– *Табеларно и графичко приказивање резултата*, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци.

– Препорука је да се *ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа*, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета *информатика и рачунарство и техника и технологија*.

– У петом разреду, *неопходно је увести само појам наследног материјала* као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. *Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин,*

	<i>хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично.</i>
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	<ul style="list-style-type: none"> – Исходи у овој области омогућавају <i>да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе</i> и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја. – Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће <i>ван учионице у природном окружењу</i> (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. – Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> – У овој области акценат је <i>на основним чињеницама о здравој исхрани</i> (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. – Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. – Препорука је да се за обраду ових појмова <i>повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе.</i> – Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са <i>школским психологом.</i>

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцењивања
Памтити (навести, препознати, идентификовати...)	<ul style="list-style-type: none"> – објективни тестови са допуњавањем кратких одговора – задаци са означавањем – задаци вишеструког избора – спаривање појмова
Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	<ul style="list-style-type: none"> – дискусија на часу – мапе појмова – проблемски задаци – есеји
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	<ul style="list-style-type: none"> – лабораторијске вежбе – проблемски задаци – симулације
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати...)	<ul style="list-style-type: none"> – дебате – истраживачки радови – есеји – студије случаја – решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити...)	<ul style="list-style-type: none"> – дневници – студије случаја – критички прикази – проблемски задаци
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	<ul style="list-style-type: none"> – експерименти – истраживачки пројекти

Такође, потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	<ul style="list-style-type: none"> – тестови – писмене вежбе – извештаји – усмено испитивање – есеји.
Оцењивање за учење (формативно)	<ul style="list-style-type: none"> – посматрање – контролне вежбе – дијагностички тестови – дневници – самоевалуација – вршњачко оцењивање – практичне вежбе.

У вредновању наученог, поред усменог испитивања, најчешће се користе *тестови знања*. На интернету, коришћењем кључних речи *outcome assessment (testing, forms, descriptiv/numerical)*, могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење.

У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично) може се применити табела у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености. *Наставник треба да означи показатељ* који одговара понашању ученика.

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

У процесу оцењивања добро је *користити портфолио* (збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења потрфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематично праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља, подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији увид у различите области постигнућа (јаке и слабе стране) ученика. Употребу портфолија отежавају недостатак критеријума за одабир продуката учења, материјално-физички проблеми, време, финансијска средства

и велики број ученика. Већи број ометајућих фактора је решив успостављањем сарадње наставника са стручним сарадником у прикупљању прилога и успостављању критеријума оцењивања, *уз коришћење Блумове таксономије*.

Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је *комбиновати различите начине оцењивања*. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

Разред **пети**

Годишњи фонд часова **72 часа**

Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Садржај програма	Број часова	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Корелација
		Ученика	Наставника			
1. Животно и радно окружење	6	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика - користи различите изворе знања - проналази нове информације - уочава 	<ul style="list-style-type: none"> - организатор и реализатор наставе - презентује - усмерава ученика - подстиче на размишљање - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о тежици и технологији проширити користећи различите изворе знања. Развој технике повезивати са историјским епохама и догађајима. -Упознавање подручја човековог рада 	<ul style="list-style-type: none"> • По завршетку ове теме ученик треба да: • знаа да опише улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање • разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју 	<ul style="list-style-type: none"> • историја • информатика и рачунарство • биологија • географија

		<ul style="list-style-type: none"> - разликује - упоређује - класификује - износи своје мишљење - уређује и презентује - закључује процењује сопствени рад и напредак 	<p>дедуктивно мишљење</p> <ul style="list-style-type: none"> - прати напредовање ученика - наводи ученике на одговарајуће закључке - Упознаје их са техничким напретком од праисторије до данашњег доба 	<p>и производње, занимања и послова у области технике и технологије треба реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија.</p> <p>Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања којима се људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе.</p> <p>- Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • наводи занимања у области технике и технологије • процењује сопствена интересовања у области технике и технологије • организује радно окружење у кабинету правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу 	
2. Саобраћај	14	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика - проналази информације - уочава - именује - упоређује - класификује и уређује - дискутује - износи сопствено мишљење и став - цртају 	<ul style="list-style-type: none"> - организатор и реализатор наставе - наводи на размишљање и извођење закључака - подстиче на размену искустава и усмерава дискусију - утиче на развој свести ученика о значају правилног понашања у саобраћају 	<p>-Фронтални, индивидуални и групни</p> <p>-Ученици треба да се на интересантан и очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бицикла у јавном саобраћају, начине регулације саобраћаја и безбедна кретање од школе до куће.</p> <p>Тежиште ове теме је на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају и 	<p>По завршетку ове теме ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • процени како би изгледао живот људи без саобраћаја • класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени • наводи професије у подручју рада саобраћаја • направи везу између 	<ul style="list-style-type: none"> • историја • информатика и рачунарство • биологија • географија ликовна култура

		-израђују моделе	-предентује - прати постигнућа ученика	<ul style="list-style-type: none"> • употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу је најважнији исход који треба постићи. <p>- За реализацију ових наставних садржаја, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу урадити ученици на редовним часовима или у раду слободних активности као и коришћењем рачунарске симулације.</p>	<p>савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила • правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају • користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима • аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник • повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика • одговорно се понаша као путник у возилу • показује поштовање према другим учесницима у саобраћају анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује 	
--	--	---------------------	---	--	--	--

					ризично понашање пешака и возача бицикла	
3. Техничка и дигитална писменост	16	<p>- пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>-уочава</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-црта</p> <p>-повезује изглед објекта у простору и равни</p> <p>-повезује ранија знања са новим сазнањима</p> <p>примењује научено</p> <p>-користи различите изворе знања</p> <p>-пажљиво и одговорно претражује и користи интернет</p> <p>-развија осећај прецизности и уредности</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>-презентује</p> <p>-утиче на развој свести ученика о значају и примени техничког цртања, као начина комуникације у техници,</p> <p>-истиче неопходност правилног понашања на мрежи (интернету)</p> <p>- развија осећај ученика за простор, тачност, уредност, прецизност и одговорност</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни (у пару)</p> <p>- Увежбати изражавање идеје скицом и техничким цртежом . Објаснити како се променом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Упознати ученике, кроз практичну примену, са: врстама линија, форматима папира, размером, правилима котирања...</p> <p>- Оспособити ученике и инсиситирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање и развоју вештине њиховог коришћења. Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања.</p> <p>- Примена информационо-комуникационих технологија у техници првенствено се односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн.</p> <p>- Вежбати у пару пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару.</p> <p>Реализовати једноставну вежбу уметања</p>	<p>По завршетку ове теме ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет правилно чита технички цртеж преноси податке између ИКТ уређаја примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима преузима одговорност за рад представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо- 	<ul style="list-style-type: none"> српски језик енгелски језик информатика и рачунарство математика ликовна култура

				фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ online ресурсима.	комуникациону технологију и софтвер	
4. Ресурси и производња	20	<p>-пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>-повезује ранија знања</p> <p>-уочава начине примене</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-анализира</p> <p>-класификује</p> <p>-презентује</p> <p>-оцењује квалитет часа</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>-презентује</p> <p>-подстиче ученика на истраживање, увиђање, закључивање, упоређивање</p> <p>-развија разумевање за неопходност рационалног коришћења материјала и енергената</p> <p>-помаже у изради модела</p> <p>-подстиче на развој предузетничких способности (економичност и квалитет израде, начин представљања, изградњи и одбрани ставова...)</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни</p> <p>- Надограђујући се на ранија знања ученика, упознати их са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима.</p> <p>- Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца.</p> <p>- Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за</p>	<p>По завршетку ове области ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • повезује својства природних материјала са применом • објасни технологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила и коже • сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета • правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега) • направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом • самостално израђује једноставан модел 	<ul style="list-style-type: none"> • историја • информатика и рачунарство • математика • биологија • географија • ликовна култура

				<p>механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом обезбеђује да обрада материјала постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије.</p> <p>-Упознавати ученике са професијама из ове области.</p> <p>- На крају ове области, ученици треба да направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела.</p> <p>Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби.</p>		
5. Конструкторско моделовање	16	- усваја и примењује знања, - развија вештине, ставове,	- упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима,	- Пројекте реализовати у паровима или малим групама. - У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте	По завршетку ове области ученик треба да:	<ul style="list-style-type: none"> • информатика и рачунарство • математика • српски

		<p>одговорност и самосталност</p> <ul style="list-style-type: none"> - проналази потребне информације -уочава -разликује -упоређује -одабира - налази решење - формира идеју - израђује техничку документацију - планира и реализује сопствени производ - ствара (мери, обележава, обрађује...) -контролише -предентује 	<p>са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности - организатор и реализатор наставе</p> <ul style="list-style-type: none"> - пажљиви посматрач - помагач када је то потребно - давалац повратне информације - неко ко охрабрује -предентује -саветује и одговара на питања ученика -утиче на развој свести ученика о значају примене теоријских знања за израду предмета који имају употребни карактер и могу се користити у реалном окружењу - упознаје ученике са правилима рада у групи -помаже у избору материјала и алата 	<p>примењујући претходно стечена знања и вештине.</p> <p>Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју.</p> <p>Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Користити материјале и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим производима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.</p>	<p>за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе</p> <ul style="list-style-type: none"> • одабира материјале и алате за израду предмета/модела • мери и обележава предмет/модел • ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате • користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења • самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ • показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха • планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова • активно учествује у раду пара или мале 	<p>језик</p> <ul style="list-style-type: none"> • енглески језик <p>ликовна култура</p>
--	--	---	--	---	---	--

					<p>групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима</p> <ul style="list-style-type: none"> • пружи помоћ у раду другим ученицима • процењује остварен резултат и развија предлог унапређења 	
--	--	--	--	--	--	--

С обзиром на то да је настава теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учење аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

Праћење и вредновање наставе и учења

Вреднују се процес и продукти учења.

У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др).

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о

квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ ИНФОРМАТИКЕ И РАЧУНАРСТВА

РАЗРЕД: Пети

1 ЧАС НЕДЕЉНО

36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ

ЦИЉ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења

ОБЛАСТ / ТЕМА		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ/ ПОНАВЉАЊЕ	ВЕЖБА	КОМБИ НОВАНИ	ПРОВЕРА ЗНАЊА	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI						
1.	ИКТ	4	5									2	1	/	5	1	9
2.	Дигитална писменост			4	1							2	2	/	1	/	5
3.	Рачунарство				3	1	2	4	3	3		2	5	2	6	1	16
4.	Пројектна настава					3				1	2	/	/	4	2	/	6
УКУПНО		4	5	4	4	4	2	4	3	4	2	6	8	6	14	2	36

P.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ (УЧЕНИК УМЕ ДА...)
1.	ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> – компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – одговоран однос према здрављу – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција 	<p>... наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу</p> <p>... именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја</p> <p>... прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса</p> <p>... прилагоди радно окружење кроз основна подешавања</p> <p>... разликује основне типове датотека,</p> <p>... организује податке на рачунару</p> <p>... креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)</p> <p>... креира дигиталну слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)</p> <p>... примењује алатке за снимање и репродукцију аудио и видео записа</p> <p>... правилно користи ИКТ уређаје</p> <p>... креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички)</p>
2.	Дигитална писменост	<ul style="list-style-type: none"> – компетенција за учење – естетичка компетенција – комуникација – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција 	<p>...спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету</p> <p>... разуме значај ауторских права</p> <p>... реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја</p> <p>... рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету</p> <p>... препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем</p> <p>... доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине</p> <p>... приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај</p> <p>... информацијама на интернету приступи критички</p> <p>... разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету</p> <p>... реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или</p>

			са непознатим особама путем интернета
3.	Рачунарство	<ul style="list-style-type: none"> – компетенција за учење – одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – решавање проблема – сарадња – дигитална компетенција 	<p>... користи технологију одговорно и на сигуран начин</p> <p>... наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема</p> <p>... сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби</p> <p>... препознаје елементе радног окружења програма Скреч и објасни њихову функцију</p> <p>... сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби</p> <p>... објасни сценарио и алгоритам пројекта</p> <p>... креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу</p> <p>... креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу</p> <p>... користи математичке операторе за израчунавање</p> <p>... анализира и дискутује програм, проналази и отклања грешке у програму</p> <p>... у визуелном окружењу креира рачунарски програм за решавање проблема из реалног живота</p> <p>... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује наредбе понављања</p> <p>... у визуелном окружењу креира једноставан рачунарски програм који укључује гранање</p> <p>... схвати математичко–логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако... онда”</p> <p>... изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке</p> <p>... зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски</p>
4.	Пројектна настава	<ul style="list-style-type: none"> – одговорно учешће у демократском друштву – комуникација – предузимљивост и оријентација ка предузетништву – рад са подацима и информацијама – сарадња – дигитална компетенција 	<p>... сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом</p> <p>... одабира технике и алате у складу са фазама реализације пројекта</p> <p>... сарађује са осталим члановима групе у прикупљању и обради материјала и формулацији закључака у вези са темом</p> <p>... примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта</p> <p>... сарађује са осталим члановима групе у представљању резултата и закључака</p> <p>... наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка</p> <p>... вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен</p>

			... поставља rezultat свог рада на интернетради дељења са другима, уз помоћ наставника
--	--	--	--

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставног предмета информатика и рачунарство, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три тематске целине: ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство. У настави оријентисаној на постизање исхода потребно је уважити стечене дигиталне вештине ученика. Наставник треба да буде више оријентисан ка менторској улози, а мање ка предавачкој. Потребно је да наставник програмске исходе, који треба да се достигну до краја петог разреда, разложи на исходе – кораке за сваки час, било да се ради о часовима обраде или утврђивања, а које треба да оствари сваки ученик. Такође, треба да за сваки час планира и припреми средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама из разредног већа због успостављања корелација међу предметима. Потребно је радити на развоју алгоритамског начина мишљења у поступку решавања проблема и задатака, развоју логичког мишљења и изградњи личних стратегија за учење уз примену ИКТ-а. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност, односно да се кроз дискусију са ученицима одаберу најадекватнији алати, концепти и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, истрајност, аналитичност, самосталност у раду и спремност на сарадњу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА

Физичко и здравствено васпитање, спортске секције и такмичења, ваннаставне активности, слободни спортски садржаји

Предмет: Физичко и здравствено васпитање

Разред: пети

Фонд: 126 часова

Циљ: Циљ наставе и учења ФЗВ је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада

Општи задаци су:

- Стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ФЗВ сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе ФЗВ буду у пуној мери реализовани,
- Подстицање раста, развоја и утицање на правилно држање тела,
- Развој и усавршавање моторичких способности,
- Стицање моторичких умења, која су као садржаји утврђени програмом ФЗВ и стицање теоријских знања неопходних за њихово усвајање,
- Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине ФЗВ дефинисаног циљем овог васпитно-образовног подручја, Формирање морално-вољних квалитета личности,
- Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада,
- Стицање и развијање свести о потреби здравља, чувања здравља и заштити природе и човекове средине.

Оперативни задаци:

- Усмерени развој основних моторичких способности: брзине, снаге, гipкости и координације;
- Стицање и усавршавање моторичких умења и навика предвиђених програмом ФЗВ;
- Примена стечених знања, умења и навика у сложенијим условима (кроз игру, такмичења и сл.);
- Задовољавање социјалних потреба за потврђивањем групним поистовећивањем и сл;
- Естетско изражавање покретом и кретањима и доживљавање естетских вредности;
- Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика.

ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА

Ученик ће бити у стању да:

- Разуме сврху и значај вежбања, као и процесе у физичком вежбању
- Примењује правила игре
- Поштује правила понашања на и у објектима за вежбање
- Навија фер, чува себе и друге
- Одговорно се понаша према свим чиниоцима приликом вежбања
- Примени научено у ванредним околностима...

ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Ученик ће бити у стању да:

- Доведе у везу физичко вежбање и здравље
- Примени хигијенске мере пре, током и након вежбања
- Се правилно храни
- Препозна врсту повреде
- Чува животну средину током вежбања...

	НЕДЕЉНИ ФОНД ЧАСОВА	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА
1. ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ 1.1. РЕДОВНА НАСТАВА ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА 1.2. ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ	2 1	72 36
2. ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ 2.1. ОБАВЕЗНЕ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ 2.2. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ(секције) 2.3 АКТИВНОСТИ У ПРИРОДИ		

2.4 КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД и допунски рад 2.5 ШКОЛСКА И ДРУГА ТАКМИЧЕЊА 2.6 СПОРТСКА НЕДЕЉА	0,5 1	18 36
--	----------	----------

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Од општих међупредметних компетенција, програмом су предвиђене:

- 1. Компетенција за учење** (везано за учење моторичких радњи, и теоретских знања везаних за вежбање и здрав начин живота , као и за основе спортова и плесова)
- 2. Естетичка компетенција** (везано за допринос физичког вежбања лепшем и здравијем изгледу)
- 3. Комуникација** (везано за функционисање у групи и тимски рад, договор...)
- 4. Одговоран однос према окоolini и здрављу**
- 5. Сарадња** (односи се на рад у групи и зависност успеха од сарадње појединаца у групи и заједничког деловања)
- 6. Решавање проблема**
(везано за брзо деловање у непознатим ситуацијама и решавање истих)
- 7. Дигитална компетенција**
(увођење и примена дигиталних ресурса и апарата у спорту и физичком вежбању)

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ФИЗИЧКОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА 5. разред

Остваривање програма наставе ФЗВ је усмерено ка јасно дефинисаним исходима, тј. елементима који су ученици у стању да изврше по завршетку разреда.

Исходи се остварују кроз 3 области:

-физичке способности

-моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине

-физичка и здравствена култура

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ И ОФА

Наставни садржаји	Исходи	Обавезни и препоручени садржаји	Корелација са другим	Активности ученика	Активност и
АТЛЕТИКА	– комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу -доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Техника истрајног трчања Техника спринтерског трчања Техника ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) Техника штафетног трчања (штафетне игре, начини измене палице и др.); Тробој-кроз		- вежбање (ходање, трчање, скакање , бацање)	- демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија
СПОРТСКА ИГРА РУКОМЕТ	– користи елементе технике у игри – примењује основна правила рукомета у игри учествује на унутародељенским такмичењима	Вођење лопте, Хватања и додавања лопте, Шутирања на гол, Финтирање, Принципи индивидуалне одбране Основна правила		-вежбање (трчање, скакање, елементи са лоптом) -анализирање -такмичење	- демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење

ГИМНАСТИКА	<ul style="list-style-type: none"> - одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри 	<p>Вежбе на тлу Прескопи и скокови Ниска греда Гимнастички полигон</p> <p>Висока греда</p>		<ul style="list-style-type: none"> -вежбање (ходање, трчање, поскоци, колути, прескоци, акробатика...) -анализирање -видеоприказ -графички приказ 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - асистирање
РИТМИКА И ПЛЕС	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло 	<p>Ритмичка вежба без реквизита</p> <p>Скокови кроз вијачу</p>		<ul style="list-style-type: none"> -вежбање (игра 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација,
	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других 	<p>Народно коло „Мораван“ Народно коло из краја „Ужичко“</p> <p>Основни кораци друшвених плесова-валцер</p>	<p>Музичка култура</p>	<ul style="list-style-type: none"> уз бројање, игра уз музику) 	<ul style="list-style-type: none"> - објашњавање, -анализирање - дискусија
ТЕСТИРАЊЕ И МЕРЕЊА	<ul style="list-style-type: none"> -упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички 	<p>Батерија тестова</p>		<p>Ученици учествују у активностима и батерији</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Прати ученике, -мотивише их -уписују тестова
ТЕОРИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања 	<p>Реализује се кроз све наставне теме и садржаје</p> <p>Уводни час</p> <p>Последњи час</p>	<p>Биологија</p>		<ul style="list-style-type: none"> -анализирање - дискусија - презентација

<p>МАЛИ ФУДБАЛ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изводи елементе фудбалске техмике - користи елементе технике у игри - примењује основна правила фудбала у игри - учествује на унутародељенским 	<p>Вођење и контрола лопте</p> <p>Примање лопте и додавање лопте различитим деловима стопала Шутирање на гол</p> <p>Вежбе са два и три играча</p> <p>Основе игре у нападу и одбрани</p>		<p>(трчање, скакање, елементи са лоптом)</p> <p>-анализирање -такмичење</p>	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрација, - објашњавање, -анализирање - дискусија - суђење
---------------------------	---	---	--	--	---

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе немачког језика заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању како страног тако и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА V РАЗРЕД, ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА 72

Редни број наставне теме	Назив теме	Број часова		
		Обрада	Остали типови	Укупно
1.	Поздрављање	2	2	4
2.	Представљање себе и других	3	3	6
3.	Разумевање и давање једноставних упутстава и налога	3	3	6
4.	Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности	4	5	9
5.	Исказивање молбе, захвалности и извињења	3	3	6
6.	Честитање	3	4	7
7.	Описивање живих бића, предмета, места и појава	3	3	7
8.	Исказивање потреба, осета и осећања	3	3	6
9.	Исказивање положаја у простору	3	4	7

10.	Изражавање допадања/недопадања	4	10	14
Укупно		27	45	72

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА Комуникативне функције	САДРЖАЈИ	Број часова		
			Обра да	Остал и типов и	Укуп но
<p>– поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства;</p> <p>– представи себе и другог;</p> <p>– разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих;</p> <p>– разуме кратка и једноставна упутства и налоге и реагује на њих;</p> <p>– даје кратка и једноставна упутства и налоге;</p>	ПОЗДРАВЉАЊЕ	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама</p> <p>Реаговање на усмени импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично); успостављања контакта при сусрету.</p> <p>Садржаји</p> <p>Hallo! Guten Morgen/Tag/Abend. Wie geht's? Danke (nicht so) gut/schlecht und dir? Es geht. Tschüs. Auf Wiedersehen. Gute Nacht.</p> <p>Bis dann. Bis später.</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p> <p>Формално и неформално поздрављање; устаљена правила учтивости.</p>	2	2	4

<p>– разуме позив и реагује на њега; – упути позив на заједничку активност; – разуме кратке и једноставне молбе и реагује на њих; – упути кратке и једноставне молбе; – искаже и прихвати захвалност и извињење на једноставан начин; – разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих; – упути једноставне честитке; – препозна и именује жива бића,</p>		<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких и једноставних текстова у којима се неко представља; представљање себе и других особа, присутних и одсутних.</p> <p>Садржаји Ich heiße/bin Anna. Wie heißt du? Das ist mein Freund Marcus. Meine Freundin heißt Julia. Julia, das ist Marcus. Marcus, das ist Julia. Frau Bauer ist meine Deutschlehrerin und wie</p>	3	3	6
<p>предмете и места из непосредног окружења; – разуме једноставне описе живих бића, предмета и места; – опише жива бића, предмете и места користећи једноставна језичка средства; – разуме свакодневне исказе у вези са непосредним</p>	<p>ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ; ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ; ДАВАЊЕ И ТРАЖЕЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О</p>	<p>heißt dein/e Deutschlehrer/in? Wie alt bist du? – Sieben. Wer ist auf dem Foto? – Mein Bruder Hans. Woher kommst du? Woher kommt ihr? Woher kommen Sie? Ich komme aus Serbien. Ich wohne in Sombor. Wo wohnst du? Личне заменице у функцији субјекта – ich, du, Sie, ihr ... Присвојни детерминативи -mein(e), dein(e), Ihr(e) Глагол sein, heißen, kommen, wohnen Питања са Wer? Wo?Woher?Wie? Основни</p>			

<p>потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима; – разуме једноставна обавештења о положају у простору и реагује на њих; – тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о положају у простору; – разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих; – тражи и даје једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање; – разуме једноставне исказе за</p>	<p>ДРУГИМА</p>	<p>бројеви (1-10)</p> <p>(Интер)културни садржаји: Препознавање најосновнијих сличности и разлика у начину упознавања и представљања у нашој земљи и земљама немачког говорног подручја.</p>			
	<p>РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ ЈЕДНОСТАВНИХ УПУТСТАВА И НАЛОГА</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање налога и упутстава и реаговање на њих; давање кратких и једноставних упутстава (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично).</p> <p>Садржаји Komm her! Kommt an die Tafel! Setz dich! Setzt euch! Mach(t) das Buch auf/zu! Lies/Lest vor! Hör(t) zu! Sing(t) mit! Sprich/Sprecht nach! Hör/Hört zu!</p>	3	3	6

<p>изражавање допадања/недопадања и реагује на њих; тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима.</p>		<p>Steh(t) auf! Pass(t) auf! Gib dein Buch an Petra! Gebt mir eure Hausaufgaben! Kannst du mir dein Heft geben? Kann ich dein Heft bekommen? Императив</p> <p>(Интер)културни садржаји: Поштовање основних норми учтивости; дечје песме одговарајућег садржаја.</p>			
	<p>ПОЗИВ И РЕАГОВАЊЕ НА ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих (позив на рођендан, игру, дружење...); упућивање и прихватање/одбијање позива на заједничку активност, уз коришћење најједноставнијих израза.</p> <p>Садржаји Kommst du ins Kino (mit)? Ja gerne. Leider nicht. Leider kann ich nicht (mitkommen). Komm und spiel mit! Super. Gerne. Ich habe keine Lust. Kaufen wir ein Eis? Императив</p> <p>(Интер)културни садржаји:</p>	4	5	9

	прикладно позивање и прихватање/одбијање позива.			
ИСКАЗИВАЊЕ МОЛБЕ,	Језичке активности	3	3	6

	<p>ЗАХВАЛНОСТИ И ИЗВИЊЕЊА</p> <p>у комуникативним ситуацијама Слушање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештење; давање једноставног, усменог одговора на исказану молбу; изражавање и прихватање молби, захвалности и извињења.</p> <p>Садржаји Kann ich dir/Ihnen helfen? Möchtest du eine Orange? Kannst du mir bitte eine Orange geben? Ich möchte eine Tasse Tee. Kannst du mir, bitte ein Stück Torte geben? Vielen Dank. Danke. Употреба неодређеног члана у номинативу и акузативу. Употреба модалних глагола у презенту (möchten, können).</p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације.</p>			
--	---	--	--	--

	<p style="text-align: center;">ЧЕСТИТАЊЕ</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан; реаговање на упућену честитку и упућивање кратких пригодних честитки.</p> <p>Садржаји Zum Geburtstag, viel Glück, zum Geburtsag viel Glück, zum Geburtstag, liebe Lina, zum Geburtstag Viel Glück ...</p>	3	4	7
		<p>Ich gratuliere dir. Danke Frohe Weihnachten! Alles Gute zu ...! Употреба личних заменица у номинативу, дативу и акузативу.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Најзначајнији празници и начин обележавања/прославе и честитања; пригодне песме и игре.</p>			

<p>ОПИСИВАЊЕ ЖИВИХ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА И ПОЈАВА</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање краћих једноставних описа живих бића, предмета и места у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама; давање кратких усмених описа живих бића, предмета и места.</p> <p>Садржаји Meine Tante ist schlank. Mein Onkel ist fleißig. Wie ist dein Regenschirm? Er ist blau. Peters Nase ist krumm. Придев у предикативној функцији – продуктивно</p> <p>(Интер)културни садржаји: Дечје песме и приче одговарајућег садржаја.</p>	3	4	7
<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање исказа у вези са потребама, осетима,</p>	3	3	6

		<p>осећањима; саопштавање својих потреба, осета и осећања и (емпатично) реаговање на туђа.</p> <p>Садржаји Ich bin durstig. Ich habe (keinen) Hunger/Durst. Mir ist kalt/warm. Ich bin müde/glücklich. Möchtest du schlafen? Möchtest du etwas Wasser trinken?</p> <p>(Интер)културни садржаји: мимика и гестикација; употреба емотикона.</p>			
--	--	---	--	--	--

	<p>ИСКАЗИВАЊЕ ПОЛОЖАЈА У ПРОСТОРУ</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања и реаговање на њих; усмено исказивање припадања/неприпадања и поседовања/непоседовања.</p> <p>Садржаји Ist das deine Katze? Nein, das ist Marias Katze. Mein Hund ist nicht da. Hast du einen Kugelschreiber? Ich brauche einen Regenschirm. Употреба присвојних чланова. Употреба посесивног генитива – рецептивно.</p> <p>(Интер)културни садржаји: Породица, пријатељи, кућни љубимци,</p>	3	4	7
		играчке.			

	<p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА/ НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама Слушање кратких текстова с једноставним исказима за изражавање допадања/недопадања и реаговање на њих; усмено исказивање слагања/неслагања, допадања/недопадања</p> <p>Садржаји Ich mag Eis. Magst du es auch? Ich liebe meine Familie und meine Freunde. Ich schwimme gern. Глаголи mögen, lieben...</p> <p>(Интер)културни садржаји: интересовања, хобији, забава, храна и пиће.</p>	4	10	14
Укупно			31	41	72

4.6. Програм наставе и учења за шести разред

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

ЦИЉ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Оперативни задаци: - 6. РАЗРЕД

увођење ученика у грађење речи;

упознавање са гласовним системом;

упознавање гласовних алтернација, њихово уочавање у грађењу и промени речи;

утврђивање знања о значењу и функцији придевских заменица;

стицање основних знања о грађењу и значењима глаголских облика (футур II;

имперфекат; плусквамперфекат; императив; потенцијал; трпни глаголски придев; глаголски прилози);

проширивање знања о сложеној реченици;

оспособљавање ученика за уочавање разлике између дугих акцената;

оспособљавање за уочавање и тумачење узрочно-последичних веза у уметничком

тексту, за исказивање властитих судова и закључака приликом анализе текста и у разним говорним ситуацијама;

развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту;

- постепено упознавање структуре основних облика усменог и писменог изражавања –

НАЧИН ПРАЋЕЊА/ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА:

-Формативно праћење ученика – педагошка свеска – Белешке о напредовању ученика;

вредновање резултата ученичких активности (презентације, панои, истраживачки рад), разговори, домаћи задаци, усмено испитивање, тестирање посматрање ангажованости, самосталности, кооперативности и креативности ученика, похвала.

-иницијални тест – контролне вежбе након обраде тематске целине/ дела градива; 4 писмена задатка;

-праћење остваривања и вредновања ИОП-1,2,3 (по потреби)

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂ ИВАЊЕ	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	КЊИЖЕВНОСТ	5	6	5	5	6	4	6	6	6	5	47	7	54
2.	ЈЕЗИК	7	9	7	3	2	9	5	7	1	2	27	25	52
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	4	3	6	1	2	6	1	9	1	8	30	38
УКУПНО		17	19	15	14	9	15	17	14	16	8	82	62	144

Р.БР.	ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА	ИСХОДИ
1.	КЊИЖЕВНОСТ	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.	CJ.1.4.2; CJ. 1.4.3; CJ. 1.4.4; CJ.1.4.5; CJ.1.4.6; CJ.1.4.7; CJ. 1.4.8; CJ. 1.4.9; CJ. 2.4.1; CJ. 2.4.2; CJ. 2.4.3; CJ. 2.4.4; CJ.2.4.5; CJ.2.4.6; CJ.2.4.7; CJ. 2.4.8; CJ. 2.4.9; CJ. 3.4.2; CJ. 3.4.3; CJ. 3.4.4; CJ. 3.4.5; CJ. 3.4.6; CJ.3.4.7.	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и

				<p>појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упореди књижевно и
--	--	--	--	--

				филмско дело, позоришну представу и драмски текст;
2.	ЈЕЗИК	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, решавање проблема.	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ. 1.3.2; CJ. 1.3.3; CJ. 1.3.4; CJ. 1.3.7; CJ.1.3.8; CJ. 1.3.9; CJ. 1.3.10; CJ.2.2.5; CJ. 2.3.3; CJ. 2.3.6; CJ. 2.3.7; CJ. 2.3.8; CJ. 3.2.5; CJ. 3.3.4; CJ. 3.3.5; CJ.3.3.6	<ul style="list-style-type: none"> – повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	Комуникативна компетенција, компетенција за учење, компетенција за сарадњу, естетичка компетенција, дигитална компетенција, решавање проблема.	J.1.1.6; CJ.1.2.2; CJ.1.2.3; CJ.1.2.4; CJ.1.2.5; CJ. 1.2.6; CJ. 1.2.7; CJ. 1.2.8; CJ.2.2.1; CJ. 2.2.2; CJ.2.2.4; CJ.2.2.5; CJ.3.2.1; CJ.3.2.5; CJ 3.4.3	<ul style="list-style-type: none"> – употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о

				<p>догађајима и доживљајима) и описивање;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај; – разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.
--	--	--	--	--

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА

У СВИМ ТЕМАМА- Примена

истраживачке, тематске, проблемске наставе; партиципативних метода и облика рада (кооперативни рад у малим групама; тимски рад и рад у пару; ДЕБАТЕ, ИГРЕ УЛОГА, СИМУЛАЦИЈЕ, РАЗВИЈАЊЕ РАЗЛИЧИТИХ ТИПОВА УЧЕЊА ... ДИФЕРЕНЦИРАНИ ЗАДАЦИ НА ТРИ НИВОА – ПОСТАВЉАЊЕ ЦИЉЕВА У УЧЕЊУ /НАСТАВИ; САМОВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА И ВРШЊАЧКО УЧЕЊЕ

Израда реферата, краћих приказа, плаката, презентација...

-ОСТВАРИВАЊЕ ИОП-1, 2, 3, (ПО

ПОТРЕБИ)

СТИЛОВИ И ВРСТЕ ЧИТАЊА :

-усмереног читања на текстовима разнолике садржине и облика.

-Изражајно читање.

-Читање у себи је усмерено и истраживачко

-Информативно, продуктивно и

аналитичко читање („с оловком у руци“) подстичу се самосталним

истраживачким задацима.

Учење напамет кратких прозних текстова (нарација, дескрипција, дијалог, монолог)

врста и одломци из епских песама

Говорење прозног текста је полазна

основа за изражајно казивање стихова. Навикнути ученике на осмишљено и интерпретативно учење текста напамет.

Створити услове да говорник гледа лица слушалаца и успостави емоционални контакт.

Настава ортоепије се одвија кроз артикулационе (правилан изговор гласова –ч,-ћ,-џ,-х,-е) и ортоепске вежбе (изводе се у оквиру наставе језика и језичке културе)

Поштовањем начела поступности и

селективности школског програма уз процену конкретне ситуације у одељењу настојати да се вежбањем и усвајањем нових знања из граматике достигне њихова практична примена и то на следећи начин:

-Подстицање свесне активности и²

мисаоног осамостаљивања ученика;

-Сузбијање мисаоне инерције и

ученикових имитаторских склоности;

- Заснивање тежишта наставе на суштинским вредностима, односно на битним својствима и стилским функцијама језичких појава;

Уважавање ситуационе условљености језичких појава;

- Повезивање наставе језика са доживљавањем уметничког текста;

- Откривање стилске функције, односно изражајности језичких појава;

- Коришћење уметничких доживљаја као подстицаја за учење матерњег језика;

- Систематска и осмишљена вежбања у говору и писању;

- Што ефикасније превазилажење нивоа препознавања језичких појава;

Неговање примењеног знања и умења;

- Континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом;

- Остваривање континуитета у систему правописних и стилских вежбања;

- Побуђивање учениковог језичког израза животним ситуацијама;

2Указивање на граматичку сачињеност

стилских изражајних средстава;

- Коришћење прикладних илустрација одређених језичких појава.

Правопис се савлађује честим и

системским вежбањима (елементарним и сложеним).

Функционални појмови се не обрађују посебно, већ се у току наставе указује на њихова примењена значења.

Подстицати ученике да наведене речи разумеју и схвате и да их примењују у одговарајућем контексту

(тематска настава).

Проучавање књижевноуметничког дела обухвата припрему за тумачење текста (мотивисање ученика за читање,

доживљавање и проучавање уметничког текста, читање и локализовање и истраживачки припремни задаци), интерпретацију књижевног дела на наставном часу и функционалну примену стечених знања и умења. Наставна интерпретација дела усмерена је на унутрашње (иманентно) изучавање уметничког текста.

Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознати уз обраду одговарајућих текстова и уз помоћ осврта на претходно читалачко искуство.

Језичкостилским изражајним **2**

средствима прилази се с доживљајног становишта.

ПРЕДМЕ

Т: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе енглеског језика у основним школама остварује се овладавањем комуникативних вештина и разбијањем способности и метода учења страног језика. Стога, циљ наставе енглеског језика је развијање сазнајних и интелектуалиних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивних односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознавајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Задаци на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

Ученик треба да разуме усмену поруку исказану савременим језиком, без непотпуних лексичких и синтаксичких тешкоћа, не дуже од две до три минуте. Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (приповедање, разговор), а треба да буде способан и да идентификује

различите врсте усмених порука (изјавне, упитне и заповедне), да реконструише непознато на основу контекста и да запамти кључне елементе поруке.

Усмено изражавање

Ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде оспособљен да савременим језиком, примереним свакодневној комуникацији, искаже једноставну усмену поруку и да буде у стању да учествује једноставном разговору, да једноставно и јасно исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да прочита и разуме једноставне поруке, знакове, информације, да разуме глобално, селективно и на нивоу имплицитног, једноставније аутентичне текстове писане савременим језиком у вези са свакодневним ситуацијама и из домена њиховог интересовања.

Писано изражавање

Ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде способан да напише своје личне податке, да напише честитку, једноставну поруку и краће неформално писмо, да опише неки доживљај, да напише нешто о себи и својим интересовањима, да напише кратак резиме о ономе шта је чуо, виде или прочитао и изнесе лични став (допадање, недопадање, слагање, неслагање и друго)

Дијалог

Ученик треба да је способан да користи научене фразе и изразе док води дијалог са наставником, другим учеником или или евентуално говорником коме је енглески матерњи језик.

Развијање социо-културне компетенције

Поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да створи увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства уочи сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама наше земље и земаља чији језик учи

Медијација

У комуникативним контекстима који укључују говорнике учениковог првог језика (л1) и циљног језика (л2) преноси и преводи кратке поруке (у усменој и писаној форми) у складу са потребама комуникације.

Знања о језику и стратегије учења

Ученик треба да:

- 1) препознаје и користи граматичке садржаје предвиђене наставним програмом
- 2) поштује основна правила смисленог повезивања реченица у шире целине
- 3) користи језик у складу са нивоом формалности комуникативне ситуације
- 4) уочава сличности и разлике између страног и матерњег језика
- 5) примењује компензационе стратегије као што су:

~ усмерава пажњу на оно што разуме

~ покушава да одгонетне значење на основу контекста и проверава питајући неког ко добро зна

~

Садржаји програма	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	Начини и поступци	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
-------------------	---------------------------------------	-------------------	--------------

обраћа пажњу на речи које се више пута понављају

~ обраћа пажњу на разне невербалне елементе (гестови, мимика итд.)

~ размишља да ли одређена реч коју не разуме личи на неку из матерњег језика

~ тражи значење у речнику

~ уз помоћ наставника континуирано ради на усвајању и примени општих стратегија учења (генерализација, индукција, дедукција и позитивни трансфер).

	УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА		
<p>FOLDER I</p> <p>Unit 1. What are they doing in New York?</p> <p>Unit 2. Kids like chatting</p>	<p>-уочава</p> <p>-именује</p> <p>-повезује</p> <p>-уређује</p>	<p>-предентује</p> <p>-усмерава ученика</p> <p>-подстиче на размишљање</p> <p>-развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-вештина комуникације</p> <p>-компетенција за целоживотно учење</p> <p>-рад са подацима и информацијама</p> <p>-вештина сарадње</p>
<p>FOLDER II</p> <p>Unit 3. School talk</p> <p>Unit 4. Half term holiday</p>	<p>-разликује</p> <p>-именује</p> <p>-открива релације и изражава их</p> <p>-упоређује</p> <p>-уочава</p>	<p>-предентује</p> <p>-подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-вештина комуникације</p> <p>-међуљудска и грађанска компетенција</p> <p>-вештина сарадње</p> <p>-естетска компетенција</p>

<p>FOLDER III</p> <p>Unit 5. Time to celebrate</p> <p>Unit 6. Save it or spend it</p>	<p>-уочава</p> <p>-закључује</p> <p>-упоређује</p> <p>-проверава</p>	<p>-сугерише</p> <p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-дискутује</p> <p>-анализира</p> <p>-мотивише</p> <p>-координира</p> <p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-сугерише</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-вештина комуникације</p> <p>-међуљудска и грађанска компетенција</p> <p>-иницијативност</p> <p>-брига о здрављу</p> <p>-вештина сарадње</p>
<p>FOLDER IV</p> <p>Unit 7. Spring cleaning</p> <p>Unit 8. The scouts</p>	<p>-уочава</p> <p>-именује</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-открива релације</p> <p>-изражава их</p>	<p>-презентује</p> <p>-усмерава ученика</p> <p>-развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-еколошка компетенција</p> <p>-вештина комуникације</p> <p>-вештине за живот у демократском друштву</p> <p>-вештина сарадње</p>
<p>FOLDER V</p>	<p>-уочава</p>	<p>-презентује</p> <p>-подстиче ученика на</p>	<p>-фронтални</p>	<p>-вештина комуникације</p>

Unit 9. Weekend plans Unit 10. A school fair	-именује -открива релације -упоређује -закључује	увиђање, закључивање, упоређивање -утиче на развој тачности,прецизности, одговорности,уредности код ученика	-индивидуални -групни -рад у пару	-вештина сарадње -иницијативност
---	---	--	---	-------------------------------------

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Оперативни задаци:

- развијају ликовно- естетски сензибилитет (осетљивост) за спонтани ритам бојених мрља, линија, текстуру, светлину, боју и чулну осетљивост и осећајност за визуелно споразумевање и свет уобразиље у ликовним делима;
- покажу интересе и способности за самостално откривање визуелних појава и законитости света облика: светло- тамно, облик- боја, простор, композиција;
- посматрају и естетски доживљавају дела ликовне уметности;
- развијају љубав према ликовном наслеђу;
- оспособљавају се за стваралачко преношење визуелно- ликовних искустава у природно- друштвена научна подручја и тако развијају интересовање за оплемењивање и заштиту природе и смисао за унапређивање културе живљења;
- развијају способност за креативно и апстрактно мишљење;
- развијају способност сарадње и самопоуздања у тимском раду;
- развијају индивидуално истраживање односа ликовних елемената на примерима националног и светског ликовног уметничког наслеђа

Редни Бр.	Назив теме	Укупан бр. часова за тему	Обрада	Пр. Вежба	Ест. Анализа
1.	Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама, светлинама, облицима и волуменима	4	2	1	1
2	Визуелно споразумевање	3	2	1	
3.	Текстура	6	4	1	1
4.	Светлина	8	5	2	1
5.	Боја	12	8	3	1
6.	Свет уобразиље у ликовним делима	3	2	1	
	УКУПАН БРОЈ ЧАСОВА	36	23	9	4

Напомена: Посете културним институцијама (музеји, галерије, културно историјски споменици) - 4 часа

Садржај	Начин остваривања	Активности наставника	Активности ученика	Компетенције
<p>СЛОБОДНО РИТМИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ БОЈЕНИМ МРЉАМА, ЛИНИЈАМА, СВЕТЛИНАМА, ОБЛИЦИМА И ВОЛУМЕНИМА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - излагање, дијалог, дискусија; - објашњавање појма ритма (правилног и слободног); - примери и демонстрације лик. проблема ритма кроз различите медије- цртачке, сликарске, вајарске; - корелација са свакодневним животом и другим наставним предметима; - коректуре и естетска анализа заједно са ученицима; 	<ul style="list-style-type: none"> - представљање наставног садржаја - усмеравање на активности ученика и посебно на инерактивни рад (у пару, групи) са поделом задатака; - естетска анализа и самовредновање 	<ul style="list-style-type: none"> - перцепција кроз разговор и дискусију (посматрање, уочавање и описивање); - аперцепција- примена, експеримент и истраживање кроз комбинацију различитих ликовних техника; 	
	<ul style="list-style-type: none"> - излагање, дискусија, дијалог кроз објашњавање 	Представљање	<ul style="list-style-type: none"> - перцепција кроз разговор и дискусију (

<p>ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ</p>	<p>појма визуелних комуникација и споразумевања- кодирање и декодирање визуелног знака;</p> <p>- илустративно-демонстративни примери из свакодневног живота;</p> <p>- креирање вежбе и њена примена кроз адекватну ликовну технику;</p> <p>- коректура и естетска анализа;</p>	<p>наставног садржаја</p> <p>- усмеравање на самосталан самостални рад са наглашеном индивидуалношћу</p> <p>-развијање свести ученика за корелацију са другим наставним предметима</p> <p>- естетска анализа и самовредновање</p>	<p>посматрање, уочавање и описивање);</p> <p>- аперцепција- практична примена стеченог знања на конкретном задатку;</p>	
<p>ТЕКСТУРА</p>	<p>- монолог, дијалог, дискусија кроз објашњавање појма тактилне и визуелне перцепције текстуре;</p> <p>- илустративни примери из свакодневног живота, различитих уметничких дела и техника, различитих врста материјала и њихових примена у улози текстуре</p>	<p>- Упознавање са наставним садржајем</p> <p>-усмеравање активности ученика на повезивање различитих материјала са нагласком на површини и представљање истих у различитим</p>	<p>- перцепција и аперцепција кроз разговор стечена знања деца примењују у практичном раду на конкретном задатку, у различитим техникама и материјалима;</p> <p>-аперцепција</p>	

	<p>као ликовног проблема;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрација рада у различитим метеријалима и техникама- цртачке, сликарске, вајарске; - креирање задатака; - коректура, естетска анализа и оцењивање; 	<p>техникама</p> <ul style="list-style-type: none"> - самосталан рад са наглашеном индивидуалношћу, као и рад у пару или групи; - естетска анализа и самовредновање 		
<p>СВЕТЛИНА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - илустративно, за сваку тематску јединицу, објаснити проблем светлости и њених различитих својстава; - дијалогска корелација са другим предметима (биологија, физика...); - увођење у проблем валера (тонских разлика) и његове примене у дочаравању простора и треће димензије; - објашњавање и демонстрација примене валера као ликовног проблема у различитим 	<p>Упознавање са наставним садржајима</p> <ul style="list-style-type: none"> -показивање примера из ликовне уметности и свакодневног живота -усмеравање на инерактивни- рад у пару, групи и индивидуални рад; - естетска анализа и самовредновање кроз рад у групама 	<ul style="list-style-type: none"> - перцепција- кроз дијалоге и дискусије уочавање проблема светлости и њеног дејства у ликовном смислу, - аперцепција- практична примена усвојеног знања на конкретним задацима у различитим ликовним техникама кроз експерименте и истраживање светлости као ликовног проблема; 	

	<p>ликовним медијима- цртачки, сликарски, вајарски;</p> <p>- креирање вежби и задатака, рад по природи;</p> <p>- коректура, естетска анализа;</p>			
<p>БОЈА</p>	<p>- објашњавање и разговор о појму боје, разлагању светлости- корелација са физиком;</p> <p>- теоретске и илустративне методе теорије боја- подела боја;</p> <p>- демонстрација и илустрација различитих сликарских техника и поступака у сликарству;</p> <p>- креирање вежби и задатака- рад по природи;</p> <p>- коректура, естетско процењивање;</p> <p>- посета културним институцијама (музеји,</p>	<p>-Упознавање са наставним садржајем</p> <p>-Упознавање са бојама, аспектима боја, значајем боја, деловањем боја, ефектима боја</p> <p>-усмеравање на самостални рад са наглашеном индивидуалношћу;</p> <p>- естетска анализа и просуђивање</p>	<p>- кроз питања, разговоре, дискусије усвајање и систематизација стеченог градива;</p> <p>- вежбање сликарских техника и практична примена конкретних ликовних проблема на раду по природи;</p>	

	галерије...)			
<p>СВЕТ УОБРАЗИЉЕ У ДЕЛИМА ЛИКОВНЕ УМЕТНОСТИ</p>	<p>- разговором, дијалогом, дискусијом објаснити појам уобразиље, нестварног кроз ликовне, књижевне, музичке и историјске појаве;</p> <p>- објаснити ликовне форме у којима се овај облик може појавити- илустрације, слике, филмови....</p> <p>- естетска анализа илустрације и корелација са књижевношћу;</p> <p>- индивидуални рад са ученицима, подстицање</p> <p>- коректура и естетска анализа;</p>	<p>Упознавање са натавним садржајем</p> <p>- усмеравање самостални рад са наглашеном индивидуалношћу;</p> <p>- показивање познатих дела ликовне уметности</p> <p>- естетска анализа</p>	<p>- перцепција</p> <p>- аперцепција</p> <p>- разговор са наставником;</p> <p>- усвајање и систематизација изложеног градива и његова практична примена;</p>	

ИСХОДИ НАСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
Медији, материјали и технике визуелних уметности	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности - изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове - описује свој рад и радове других (исказује утисак) 	<ul style="list-style-type: none"> -познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности -образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности - одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју
Елементи, принципи и садржаји (теме, моти-ви, идеје...) Визуелних уметности	<ul style="list-style-type: none"> - описује свој рад и радове других (исказује утисак) 	<ul style="list-style-type: none"> -одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт -образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) 	<ul style="list-style-type: none"> - одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју - изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат - користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када
Улога, развој и различитост визуелних уметности	<ul style="list-style-type: none"> - описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода - зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) 	<ul style="list-style-type: none"> -лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст 	<ul style="list-style-type: none"> -анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...) -описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности - користи друга места и изворе (библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Циљ наставе музичке културе је развијање интересовања за музичку уметност као и упознавање музичке традиције и културе свог и других народа. Такође, ученици треба да упознају музичку традицију и културу свог и других народа. Неопходно је неговање и развијање музикалности и креативности код ученика, као и неговање смисла за заједничко музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима.

ЗАДАЦИ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ СУ:

- Неговање и развијање способности и извођења музике (певање/свирање)
- Развијање навике слушања музике, подстицање доживљаја и оспособљавање за разумевање музике
- Подстицање креативности у свим музичким активностима (извођење, слушање, истраживање и стварање музике)
- Даље упознавање основа музичке писмености и изражајних средстава музичке уметности
- Припремање програма за културну и јавну делатност школе
- Упознавање занимања музичке струке

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ

- Ученици треба да:
 - певају по слуху и из нотног текста песме наших и других народа (народне, уметничке, дечје, староградске);
- упознају основне појмове из музичке писмености;
- упознају музичке дела уз основне информације о делу и композитору;
- развијају стваралачке способности.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

- музичке демонстрације практичан рад и радионица; игровне активности;
 - тематска настава ; партиципативне методе ; кооперативни рад у групама ; амбијентално учење
- методе и технике за уводне, централне и завршне активности

НАЧИН ПРАЋЕЊА/ВРЕДНОВАЊА УЧЕНИКА:

-уознавање и идентификовање музичке способности сваког ученика

-Усмена провера знања

-ангажовање и активност током инетрпретације учешће у школским приредбама и ваннаставним активностима /музичка

-праћење и вредновање напредовања ученика према иоп-има 1, 2, 3 (по потреби)

ТЕМЕ/ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ И СВИРАЊЕМ	Певање и свирање и основе музичке писмености:обрадитиинаучитипесме, народне, дечје, уметничке песме, каноне, песменашихистранихаутора.
ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ	Певање и свирање и основе музичке писмености:обрадитиинаучитипесме, народне, дечје, уметничке песме, каноне, песменашихистранихаутора.
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање вокално-инструменталних и инструменталних домаћих и страних композиција, дела инспирисаних фолклором народа и народности различитог садржаја, облика и расположења.Навикавање на пажљиво слушање и адекватно изражавање о слушаним делима
МУЗИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ И СТВАРАЊЕ	Импровизовати ритмичку пратњу на инструментима Орфовог инструментарија. Подстицати ученике на обликовање вокалне и инструменталне композиције назадати текст (реченица, период, дводелна песма).

Циљ Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова 	<p style="text-align: center;">ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови <i>средњи век</i>, <i>нови век</i>, <i>прединдустријско доба</i>, хронолошки и просторни оквири).</p> <p>Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).</p>
	<p style="text-align: center;">ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи).</p> <p>Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани).</p> <p>Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам).</p> <p>Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи).</p>

<p>државног уређења у периоду средњег и раног новог века;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, 		<p>Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености).</p> <p>Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, 	<p>ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>Државно уређење (типови европских монархија; република).</p> <p>Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др).</p> <p>Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи).</p> <p>Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга).</p> <p>Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу</p>

<p>презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе;</p> <ul style="list-style-type: none"> – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. 		<p>Артуру...).</p> <p>Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Рихард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспутат Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.</p>
	<p>ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ (Прединдустријско доба)</p>	<p>Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...).</p> <p>Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице).</p> <p>Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица“...).</p> <p>Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови).</p> <p>Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу,</p>

		<p>централизација државе, положај владара).</p> <p>Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво).</p> <p>Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина).</p> <p>Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исаак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније Јовановић.</p>
--	--	--

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су уз дефинисане исходе за крај разреда и кључне појмове, за сваку од четири тематске целине (Основи проучавања прошлости; Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку; Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку и Европа, свет и српске земље у раном новом веку – преиндустријско доба), дати и садржаји.

Приступ настави заснован на процесу и исходима учења подразумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке).

Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја метода наставе и учења и активности ученика.

Важна карактеристика наставе и учења усмерених на остваривање исхода је та да су фокусирани на учење у школи. Ученик треба да учи:

- смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета;
- проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења.

Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Од њега се очекује и да, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за сваку наставну јединицу.

При планирању треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. У планирању и припремању наставе и учења, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у шести разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.

Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе.

Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја.

Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања.

Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично.

Посебно место у настави Историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација.

Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести.

У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем.

Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе.

Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору.

Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека.

Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности.

Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

ЦИЉ НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ

је усвајање знања о природногеографским и друштвеногеографским објектима, појавама и процесима и њиховим међусобним везама и односима у геопростору. Настава географије треба да допринесе стварању реалне и исправне слике о свету као целини и месту и улози наше државе у свету.

Циљеви и задаци географијеу шестом разреду

Настава Географије доприноси:

- уознавање и разумевање појава и процеса у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу,
- разумевање узрочно-последичне повезаности појава и процеса у географском омотачу,
- картографској писмености и коришћењу географске карте у свакодневном животу ,
- развоју географског мишљења заснованог на повезаности и међуусловљености географских појава и прцеса у простору и времену,
- стицање најосновнијих знања о васиони и васионским телима,
- разумевању потреба очувања, унапређења и заштите Земљиних сфераи комплексне географске средине у којој егзистира и човек,
- уознавање основних географских одлика Европе, њених регија и држава,
- уознавање са комплементарношћуи регионалним разликама планетарног света,
- развијању ставова о превентиви, заштити, унапређењу животне средине,
- развијању толеранције, постојања и припадности мултиетничком , мултијезичком и мултикултурном свету,
- развијању способности за активно стицање и примену знања из географије кроз самостално учење и истраживање.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

-Развијање позитивног односа ученика према учењу и подстицање интересовања за предмет кроз анализу нових уџбеника.

-Коришћење различитих облика, метода и техника учења: партиципативне методе; РАЗЛИЧИТЕ ВРСТЕ НАСТАВЕ; проблемска настава; коперативне методе учења; интерактивне методе – од рада у пару до тимског рада;

истраживачка настава; диференцирана настава; индивидуализовани рад; вршњачко учење;

-Коришћење различитих наставних средстава (карта, глобус, модели, тв...).

-Тематска настава, међупредметна корелација, хоризонтална и вертикална корелација, усмерена ка развијању кључних компетенција код ученика.

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова	Број часова обраде	Број часова утврђивања
1	Увод	1	-	1
2	Планета Земља	8	5	3
3	Становништво и насеља на земљи	5	3	2
4	Географска средина и људске делатности	3	2	1
5	Регионална географија Европе	52	30	22
6	Годишња систематизација	3	-	3
	УКУПНО	72	40	32

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Компетенције
<p>Планета Земља</p>	<ul style="list-style-type: none"> -скицирају -записују -слушају, -упоређују, -самостално праве дијаграме, -анализирају климатску карту Света, -сопствено оцењивање и оцена других 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрира - усмерава - разговара, - ствара ситуацију за повезивање стечених знања са новом наставном темом, - усмерава, - упућује на самосталан рад, - проверава усвојена знања и разумевање 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска, - истраживачки рад, - индивидуални рад, - демонстрациона, - самосталан рад, - илустрациона, - тимски рад 	<ul style="list-style-type: none"> Решавање пробелма Рад са подацима и информацијама Дигитална кометенција Еколошка компетенција
<p>Становништво и Насеља на Земљи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - посматрају, - разговор, - размењују сопствена знања и мишљења, - слушају, - праве и анализирају дијаграме, користе 	<ul style="list-style-type: none"> - разговара, - усмеравање ученика на перманентно повезивање стечених знања са новим сазнањима, - сугерише ученицима како да разумеју значај и повезаност природних идруштвених 	<ul style="list-style-type: none"> - демостациона - дијалогска, - илустрациона, - истраживачки рад - рад у групама, - тимски рад 	<ul style="list-style-type: none"> Вештина комуникације Вештина за живот у демократском друштву Брига за здравље Дигитална компетенција Рад са подацима и информацијама

	<p>географску литературу</p> <p>-самовредновање стеченог знања</p> <p>-упоређују</p>	<p>фактора</p> <p>-ствара ситуацију за повезивање стечених знања са новом наставном темом</p>		
<p>Географска средина и људске делатности</p>	<p>- разговор,</p> <p>-размењују сопствена знања и мишљења,</p> <p>-слушају,</p> <p>-истражују,</p> <p>-упоређују</p> <p>-записују</p> <p>--самовредновање стеченог знања</p>	<p>- мотивише</p> <p>-наводи</p> <p>-ствара ситуацију</p> <p>-усмеравање ученика на перманентно повезивање стечених знања са новим сазнањима,</p> <p>-сугерише ученицима како да разумеју значај и повезаност природних и друштвених фактора</p> <p>-подстицање</p> <p>-дискутује</p>	<p>-дијалогска,</p> <p>-истраживачки рад,</p> <p>-индивидуални рад,</p> <p>-демонстрациона,</p> <p>-самосталан рад,</p> <p>-илустрациона,</p> <p>-тимски рад</p>	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Вештина комуникације</p> <p>Вештина за живот у демократском друштву</p> <p>Брига за здравље</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Диитална компетенција</p>
<p>Регионална географија Европе</p>	<p>- посматрају,</p> <p>-разговор,</p> <p>-размењују знања и</p>	<p>-разговара,</p> <p>-демонстрира,</p> <p>-ствара ситуације,</p>	<p>-дијалогска,</p> <p>-илустративно</p> <p>-демонстрациона,</p>	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Вештина комуникације</p> <p>Решавање проблема</p>

	<p>мишљења, истражују,</p> <p>читају и користе географску литературу, штампу, интернет</p> <p>-самостално раде,у тиму,групи;</p> <p>-пишу,читају и анализирају реферате,</p> <p>-уцртавају неме карте Европе</p> <p>-израђују тематске карте</p> <p>-оцењују сопствена постигнућа и постигнућа других,</p> <p>-израђују тематске зидне новине</p> <p>- европске занимљивости</p>	<p>усмерава,</p> <p>- даје смернице за самосталан рад и писање реферата,</p> <p>координира рад група, тимова,</p> <p>упућује на коришћење литературе и других извора знања(интернет странице),</p> <p>- проверава постигнућа</p>	<p>-интерактивна,</p> <p>-самосталан</p> <p>-истраживачки рад,</p> <p>-тимски рад,</p> <p>- рад у групама</p> <p>-паровима</p>	<p>Вештина за живот у демократском друштву</p> <p>Естетска компетенција</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Диитална компептенција</p>
--	--	--	--	--

ИСХОДИ НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ:

Наставни садржаји	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Планета Земља	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - зна однос копнених и водених површин на Земљи - зна да је светско море јединствена водена површина коју чине океани, мора, заливи и мореузи - може да препозна и именује океане и већа мора на Земљи 	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и објашњава географске чињенице-објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама - може да опише облике разуђености обала и да препозна на географској карти најразуђеније обале континената и регија - моћи ће да наведе и опише својства морске воде и њена кретања - разликује речну мрежу, речни систем и речни слив - уме на географској карти да покаже океане, већа мора, заливе, мореузе, реке, речне системе, сливове, развођа и језера света - разликује и објашњава географске чињенице и процесе у биосфери - зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи - зна природне зоне на Земљи - знаће вертикалне вегетацијске спратове 	<ul style="list-style-type: none"> - разумеће значај мора за живот људи и њихове делатности - разумеће важност и могућност личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању вода и животне средине - моћи ће да објасни поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера - умеће да користи различите изворе информација (удбеник, научно-популарну литературу, енциклопедије, Интернет...). - објашњава физичке законитости у биосфери - разумеће утицај природних фактора на развој биљног и животињског света и на њихов хоризонтални и вертикални распоред; знаће природне зоне на Земљи - умеће да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи - моћи ће да опише међусобну повезаност и зависност биљног и животињског света, рељефа, климе, земљишта и човека - моћи ће да схвати узроке и последице негативног деловања људи на биљни и животињски свет на Земљи
Становништво и насеља	<ul style="list-style-type: none"> - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни 	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва 	<ul style="list-style-type: none"> - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - разуме узроке и последице високог и ниског природног прираштаја

	<p>распоред</p> <ul style="list-style-type: none"> - зна појам екумене и њене границе - зна појмове наталитета, морталитета и природног прираштаја - зна да наведе основне структуре становништва (полна, старосна, расна, национална, верска, образовна, професионална) 	<ul style="list-style-type: none"> - може да наведе природне и друштвене факторе који утичу на густину насељености - на општегеографској и тематској карти моћи ће да покаже области на Земљи у којима су услови за живот становништва најповољнији, а у којима су неповољни - моћи ће да наведе континенте, регије и државе у којима је висок и низак природни прираштај 	<ul style="list-style-type: none"> - уме да одреди густину насељености континента и држава света - разуме потребу планирања породице (смањивање или повећавање стопе природног прираштаја) - разуме појам миграције и наводи узроке и последице миграција у свету и Републици Србији - разуме узроке и последице урбанизације и повезивања насеља у урбане системе (конурбације, мегалополиси)
<p>Географска средина и људске делатности</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује природну и географску средину и моћи ће да их опише - знаће да су ваздух, вода и земљиште основни природни ресурси неопходни за живот на Земљи - дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране 	<ul style="list-style-type: none"> - зна појам регије и може да их уочи и именује на карти света, Европе и Србије - може да објасни појам производње и привреде - разликује привредне делатности и привредне гране - разликује обновљиве и необновљиве природне ресурсе - именује међународне организације у свету (ЕУ, УНИЦЕФ, УН, УНЕСКО, Црвени крст) 	<ul style="list-style-type: none"> - зна начине заштите и рационалног коришћења природних ресурса - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности - разуме да је индустријализација узрок загађивања ваздуха, површинских и подземних вода и земљишта - зна позитивне и негативне последице човековог деловања на животну средину

<p>Регионална географија Европе</p>	<ul style="list-style-type: none"> - именује континенте на Земљи - препознаје основне појмове о становништву - зна порекло назива Европе, величину Европе и њено простирање - уме на географској карти света да одреди географски положај Европе - уме на географској карти света да одреди водене и копнене границе европског континента 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме зашто је географски положај Европе веома повољан - може на географској карти Европе да уочи облике разуђености њених обала и именује их (већа полуострва, острва, мора, заливи, мореузи) - уочава на географској карти Европе најкрупније облике рељефа и именује их (веначне и громадне планине, висоравни, простране низије) - препознаје на географској карти велике европске реке, пловне системе и језера - зна велике групе народа у Европи и може да разврста народе Европе по тим групама 	<ul style="list-style-type: none"> - разликује климатске типове и наводи примере утицаја појединих типова климе на живот и рад људи - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије - знагеографски распоред биљних и животињских врста европског континента, њихову хоризонталну и вертикалну распрострањеност (арктичку пустињу, тундру, степу, четинарску и листопадну шуму) и њихов значај - може да објасни природно и механичко кретање становништва Европе - може да опише међусобну повезаност и односе држава и регија Европе
--	--	--	---

ПРЕДМЕТ: Ф И З И К А

Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развијају мотивисаност за учењем и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавима кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

ФИЗИКА ШЕСТИ РАЗРЕД

Циљеви и задаци:

Ученик треба да:

- кроз већи број занимљивих и атрактивних демонстрационих огледа, који манифестују појаве из различитих области физике, схвати како физика истражује природу и да је материјални свет погодан за истраживања и постављање бројних питања
- уме да рукује мерилима и инструментима за мерење одговарајућих физичких величина: метарска трака, лењир са милиметарском поделом, хронометар, мензура, вага, динамометар
- само се упозна са појмом грешке и значајем релативне грешке а да зна шта је апсолутна грешка и како настаје грешка при читавању скала мерних инструмената
- користи јединице SI система за одговарајуће физичке величине: m, s, kg, N, m/s, Pa...
- усвоји основне предсаве о механичком кретању и зна величине које карактеришу равномерно кретање и средњу брзину као карактеристику променљивог праволинијског кретања
- на основу појава узајамног деловања тела схвати силу као меру узајамног деловања тела која се одређује интензитетом, правцем и смером
- усвоји појам масе и тежине и прави разлику између њих
- уме да одреди густину чврстих тела и густину течности мерењем њене масе и запремине

-усвоји појам притиска, схвати преношење спољњег притиска кроз течност и гасове и разуме Паскалов закон

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма

Настава физике остварује се кроз следеће основне облике:

- 1.Излагање садржаја тема уз одговарајуће демонстрационе огледе
- 2.Решавање квалитативних и квантитативних задатака
- 3.Лабораторијске вежбе
- 4.Коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја тема(домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике и сл.)
- 5.Систематско праћење рада сваког појединачног ученика

Наставна тема	Обрада	Утврђивање	Лаб. вежбе	Укупно
Увод	2	-	-	2
Кретање	7	7	-	14
Сила	7	7	-	14
Мерење	4	4	7	15
Маса и густина	5	7	3	15
Притисак	5	6	1	12

Укупно	29	32	11	72
--------	----	----	----	----

Садржај програма	Активности ученика у васпитно-образовном раду	Активности наставника у васпитно-образовном раду	Начин и поступак остваривања програма	Компетенције
Увод	<p>Прати ток посматране појаве, расуђује, поставља питања и кроз примере уочава разлику између физичких тела и супстанција</p> <p>Уочава природне појаве, самостално их набраја.</p> <p>Истражује примере појава које изучавају остале природне науке, упоређује их и закључује о предмету истраживања физике.</p> <p>Уочава значај физике и увиђа значај изучавања природних наука.</p>	<p>Излаже нови садржај.</p> <p>Подстиче и усмерава ученике на размишљање.</p> <p>Поставља питања, сугерише, упућује на повезивање са стеченим знањима.</p> <p>Указује на значај научног метода који примењујемо у физици.</p> <p>Објашњава детаље истраживачког учења.</p> <p>Упућује на осмишљавање огледа.</p> <p>Подстиче самосталност и инсистира на демократској атмосфери у учионици.</p> <p>Говори о великим физичарима и подстиче читање биографија научника.</p>	<p>-фронтални</p> <p>-рад у паровима</p> <p>-групни</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-текстуална метода</p>	<p>-целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-вештина сарадње</p>
Кретање	<p>Посматра кретање разних тела, самостално закључује и наводи примере,</p>	<p>Наводи примере кретања тела у природи. Наводи ученике да самостално изводе закључке. Поставља питања и</p>	<p>-индивидуални</p> <p>-рад у пару</p>	<p>- целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p>

	<p>учествује у изради и анализи рачунских задатака,</p> <p>трага за решењима,</p> <p>дискутује решења задатака,</p> <p>активно учествује у групном раду и раду у пару.</p>	<p>подпитања, демонстрира огледе, сугерише,</p> <p>детаљно објашњава, упућује у истраживачки рад, кординира рад у одељењу, развија партнерски однос кроз групни рад и рад у пару.</p> <p>Објашњава и анализира кораке у изради рачунских задатака.</p> <p>Указује на значај предвиђања и процењивања резултата израчунавања.</p>	<p>-груни рад</p> <p>-фронтални</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-графичка метода</p> <p>-решавање рачунских задатака</p>	<p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p> <p>-еколошка компетенција</p>
Сила	<p>Пажљиво посматра различита деловања које наставник показује, отворено и радознано поставља питања, схвата повезаност физичких појава и истражује деловања у природи</p> <p>Самостално изводи огледе на основу писаних упутстава</p> <p>Уочава постојање различитих интеракција у природи.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару.</p> <p>Указује на значај предвиђања и процењивања резултата израчунавања.</p>	<p>Подстиче ученике у коришћењу додатне литературе. Изводи и демонстрира огледе. Врши додатна објашњења, сугерише у повезивању теоретских и практичних знања.</p> <p>Објашњава правила извођења огледа и правила понашања у лабораторији.</p> <p>Упућује ученике на истраживачки рад. Подстиче осмишљавање огледа којима се илуструје међусобно деловање тела.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-фронтални</p> <p>-рад у пару</p> <p>-индивидуални</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-текстуална метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-демонстративна метода</p> <p>-пројектна метода</p>	<p>-целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>

	Презентује резултате истраживања			
Мерење	<p>Посматра разна мерила и инструменте, уочава разлику при мерењу,</p> <p>мери физичке величине, записује мерене вредности, закључује о значају мерења у физици</p> <p>Увежбава претварање мерних јединица.</p> <p>Процењује вредности мерених величина и упоређује те вредности са измереним. Самостално и уз помоћ наставника закључује о важности процењивања при мерењу. Уочава разлику између појединих мерења и средње вредности мерења.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару</p>	<p>Објашњава и практично показује рад мерила и мерних инструмената. Указује на значај физичких величина и јединица. Објашњава апсолутну и релативну грешку мерења, сугерише да стечена знања примене у пракси.</p> <p>Даје упутства о правилима рада у лабораторији.</p> <p>Усмерава лабораторијски рад. Помаже при мерењу и анализи добијених вредности мерења.</p> <p>Указује на значај предвиђања и процењивања резултата израчунавања.</p>	<p>-рад у групама</p> <p>-индивидуални</p> <p>-рад у паровима</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-решавање рачунских задатака</p>	<p>-целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>
Маса и густина	<p>Посматра, уочава, мери, записује, закључују, анализира задатаке и математички израчунава непознату величину.</p>	<p>Излаже нов садржај и буди радозналост код ученика. Подстиче ученике на истраживачки рад и самостално закључивање. Наводи примену у техници, упућује ученика да стечена знања</p>	<p>-фронтални</p> <p>-рад у пару</p> <p>-рад у групи</p>	<p>-целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p>

	<p>Учествује у изради пројектног рада.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару</p> <p>Упореди резултате мерења са резултатима добијеним у другим групама.</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>из других предмета као и из физике искористи при усвајању нових.</p> <p>Указује на значај пројектног истраживања</p> <p>Указује на значај предвиђања и процењивања резултата израчунавања.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-решавање рачунских задатака</p> <p>-пројектна метода</p>	<p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>
Притисак	<p>Посматра, поставља питања, записује,</p> <p>Наводи примере за притисак, решава просте задатке и примењује стечење знање за решавање проблема</p> <p>Самостално израчунава хидростатички притисак и притисак чврстих тела.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>Наводи примере и демонстрира огледе. Наводи примену и значај физике у свакодневном животу и техници, кординира, усмерава, објашњава.</p> <p>Усмерава начин израде рачунских задатака.</p> <p>Даје детаљна упутства о истраживачким пројектима</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-рад у групи</p> <p>-рад у пару</p> <p>-индивидуални</p> <p>-фронтални</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-решавање рачунских задатака</p>	<p>-целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>

Начин остваривања програма (методе и технике)

Из физике су одабрани само они наставни садржаји које на одређеном нивоу могу да усвоје сви ученици ОШ. Од свих метода логичког закључивања које се користе у физици, ученицима О.Ш. најприступачније је индуктивни метод при проналажењу и формулисању основних

законa физике. Увођење једноставних експеримената за деминстрирање физичких појава има за циљ враћање огледа у наставу физике, развијање радозналости и интереса за физику и истраживачки приступ природним наукама. Једноставне експерименте могу да изводе сами ученици на часу или код куће користећи материјал или предмете из свакодневног живота.

Свака тематска целина обрађује се оним радоследом који је назначен у програму. Унутар сваке теметске целине ,после поступног и аналитичког излагања, кроз систематизацију и обнављање, врши се синтеза битних чињеница и закључака, и кроз њихово обнављање омогућава се ученицима разумевање и трајно усвајање. При обради садржаја сваке теме, на сваком часу део времена се користи за обнављање.

Да би се циљеви и задаци наставе физике остварили у целини неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса.

При решавању рачунских задатака прво сагледати физичке садржаје па затим прећи на математичко формулисање и израчунавање. Решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатака, математичко израчунавање и дискусија резултата.

Час експерименталних вежби састоји се из уводног дела, мерња и записивања резултата мерења.

Битан облик рада су домаћи задаци, који се планирају за час.

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидну контролу његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака и лабораторијских вежби.

ИСХОДИ НАСТАВЕ ФИЗИКЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

Назив наставне теме	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Увод			
Кретање	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик препознаје врсту кретања на основу примера. (праволинијско и криволинијско) - Ученик препознаје врсте кретања на основу примера (равномерно и неравномерно, не мора да зна разлику између тренутне и средње брзине, али треба да зна да је брзина стална код рав.кретања). - Ученик уме у тексту да препозна величине које описују равномерно кретање, користи образац $v=s/t$ и може да израчуна једну величину ако су познате друге две. Није обавезно да зна претварање мерних јединица. - Ученик препознаје да је осавна јединица за брзину m/s али да се користи и km/h. 	<ul style="list-style-type: none"> - Зна да механичко кретање представља промену положаја неког тела у односу на референтно тело. Разликује путању тела од пређеног пута. Зна да је брзина пређени пут у јединици времена. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI - система. Пример: претвара km/h у m/s и обрнуто.
Сила	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна гравитациону силу у једноставним ситуацијама. Ученик такође зна да је у одсуству подлоге гравитациона сила узрок падања тела. Ученик зна да кад тело клиза по подлози на њега делује сила трења, која се супроставља кретању и да ће га зауставити кад на њега не делују друге силе. - Ученик зна да стални магнети имају два пола N и S и да тела могу бити позитивно или негативно наелектрисана. Ученик препознаје када је узајамно деловање између два тела привлачно односно одбојно и да је то деловање највеће 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препознаје еластичну силу у системима у којима постоји еластична опруга, препознаје правац и смер еластичне силе. Ученик кроз задатке проверава постојање еластичне силе која се уравнотежава са силом деформације. - Ученик зна да је гравитациона сила увек привлачна и да зависи од масе тела, зна да је сила теже гравитациона сила; зна да одреди правац и смер еластичне силе код 	

	у случају кад су магнети односно наелектрисана тела најближе.	истегнуте односно сабијене опруге.	
Мерење	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик користи уређај за мерење (метарска трака, мензура, вага, штоперица, амперметар и волтметар) зна да одреди вредност најмањег подеока на мерној скали и чита вредност измерене физ.величине, и запише измерену бројну вредност са одговарајућом јединицом мере. - Ученик препознаје основна и најједноставнија мерила и инструменте за мерење неких основних физичких величина. Пример: Ученик препознаје да је вага уређај за мерење масе, хронометар за мерење времена, термометар за мерење температуре.... Препознавање се састоји у томе да ученик бира одговоре из понуђеног скупа мерила и уређаја. - Ученик зна да препозна основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време као и оне мерне јединице које се најчешће користе. - Ученик зна основна правила за исправно мерење: зна да вага мора бити у хоризонталном положају кад на њој нема терета и тегова и зна под којим углом треба да гледа скалу. - Ученик зна да мери дужину, масу, запремину и време (користи лењир, мерну траку, вагу, мензуру и штоперицу) приликом извођења лабораторијских вежби 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да користе важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке. (за силу, притисак, густину...) - Ученик зна да је литар исто што и дециметар кубни и да су то јединице којима се мери запремина, претвара литре у метре кубне и обрнуто, тоне у килограме. - Ученик зна да користи префиксе мили и кило и уме да претвара јединице. Пример: Зна да претвори километре у метре и обрнуто као и милиметре у метре и обрнуто. - Ученик зна када мерење понављамо више пута када се у истим условима могу добити различити резултати. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице Si система.(изведене јединице које садрже величине које нису изражене у декадном бројном систему). - Ученик зна шта је грешка мерења, ученик зна да се тачност мерања повећава са смањењем вредности најмањег подеока на инструменту, зна да уколико понављена мерења дају различите резултате средња вредност тих резултата представља коначни резултат мерења.
Маса и густина	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик зна да користи основне јединице за масу и густину као и оне које се најчешће користе. - Ученик зна основна правила мерења, зна да вага мора бити у равнотежи када на њој нема терета и тегова. - Ученик зна да измери масу помоћу дигиталне ваге а не 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна инерцију као узрок пјава при промени брзине тела. - Ученик разуме и примењује појам густине, зна да је густина воде 1000 kg/m^3. 	

	<p>мора да зна да користи теразије.</p>		
<p>Притисак</p>	<p>- Ученик разуме принцип спојених судова (ученик зна да се течност пење до истог нивоа без обзира на облик суда ученик на примерима нивоа воде у реци и речним каналима може да предвиди који ће ниво достићи вода када буде у стању равнотеже.</p> <p>-Ученик уме да препозна уређаје за мерење притиска. (барометар, манометар)</p> <p>- Ученик уме да користи основне јединице за притисак, препознаје да је осавна јединица паскал али да се у свакодневном животу користи и милибар.</p>	<p>-Ученик да зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба течности, зна да процени у понуђеној ситуацији на којој дубини ће бити већи или мањи притисак.</p> <p>- Ученик уме да користи важније изведене јединице Si система за притисак.</p> <p>- Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу. (Пример: kPa, MPa у Pa).</p>	<p>- Ученик зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи, зна да притисак чврстих тела зависи од нормалне компоненте тежине тела и од додирне површине тела и подлоге, закључује како се мења притисак кад се промени маса и величина додирне површине, на примеру три квадра идентичних маса одреди ко врши већи притисак.</p> <p>- Ученик разуме и примењује концепт притиска у течностима, зна да је хидростатички притисак у течностима сразмеран производу густине и дубине на којој се притисак тражи, разуме како се притисак преноси кроз течности.</p>

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

Циљеви и задаци:

Ученике треба оспособити да:

- схвате потребу увођења негативних бројева,упознају структуре скупова целих и рационалних бројева, појмове супротног броја, реципрочног броја и апсолутне вредности броја,;
- упознају и савладају основне рачунске операције у скуповима Z и Q и потпуно увежбају извођење тих операција, уз коришћење њихових својстава;
- могу да читају и састављају разне једноставније изразе са рационалним бројевима и израчунају њихову бројевну вредност;
- упознају и умеју да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу рационалних бројевакао и да их примене у проблемским задацима;
- разумеју процентни начин изражавања и умеју да тај рачун примењују у пракси;
- упознају класификацију троуглова и четвороуглова и знају њихова основна својства;
- схвате релацију подударности и њена својства и умеју да је примењују у извођењу основних конструкција троугла и четвороугла;
- схвате једнакост површина геометријских фигура и науче правила о израчунавању површина троуглова, паралелограма и других четв ороуглова;
- применјују правила за израчунавање површине троугла и четвороугла у разним практичним задацима;

Р/б	Наставна тема	Укупан број часова	Број часова обраде	Број часова вежбе
1.	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	24	10	14
2.	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	45	16	29
3.	ТРОУГАО	30	13	17
4.	ЧЕТВОРОУГАО	20	9	11
5.	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	17	7	10
6.	ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ СА ИСПРАВКАМА	8	4	4

Садржаји програма	Активности у образовно-васпитном раду		Начини и поступци остваривања рада	Компетенције
	УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА		
Цели бројеви	-пробројава -групише	-презентује -усмерава ученика	-фронтални -индивидуални	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење

	<ul style="list-style-type: none"> -упоређује -сређује по редоследу -рачуна -примењује 	<ul style="list-style-type: none"> -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење 	<ul style="list-style-type: none"> -групни -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације
Рационални бројеви	<ul style="list-style-type: none"> -разликује -именује -упоређује -пробројава -рачуна -примењује -сређује по редоследу 	<ul style="list-style-type: none"> -презентује -утиче на развој тачности, прецизности, одговорности, уредности код ученика -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације
Троугао	<ul style="list-style-type: none"> -уочава -именује -разликује -упоређује -усмено и графички се изражава 	<ul style="list-style-type: none"> -презентује -усмерава ученика -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција

Четвороугао	<ul style="list-style-type: none"> -уочава -именује -разликује -упоређује -усмено и графички се изражава 	<ul style="list-style-type: none"> -презентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Површина четвороугла и троугла	<ul style="list-style-type: none"> -уочава -рачуна -упоређује -проверава -закључује -примењује 	<ul style="list-style-type: none"> -презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање -утиче на развој тачности, прецизности, одговорности, уредности код ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -групни -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Писмени задаци са исправкама			<ul style="list-style-type: none"> -индивидуални 	

ИСХОДИ:

ОБЛАСТ	НАСТАВНА ТЕМА	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
<p>БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА</p> <p>АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ</p> <p>ОБРАДА ПОДАТАКА</p>	<p>1.ЦЕЛИ БРОЈЕВИ</p>	<p>- уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне);</p> <p>- пореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно;</p> <p>- изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем);рачуна на пр. $\frac{1}{5}$ од n, где је n дати природан број</p> <p>- користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама;</p>	<p>- пореди по величини бројеве записане у различитим облицима;</p> <p>-одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја;</p> <p>израчуна вредност једноставнијег изрази са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа;</p> <p>-користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама;</p> <p>- користи једначине у једноставним текстуалним задацима;</p>	<p>- уме да одреди вредност сложенијег бројевног изрази;</p> <p>-уме да одреди вредност сложенијег бројевног изрази;</p> <p>-користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке;</p>
<p>БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА</p> <p>АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ</p>	<p>2.РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ(САБИРАЊЕ, ОДУЗИМАЊЕ,МНОЖЕ-</p>	<p>-уме да прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне);</p> <p>- преведе децимални запис</p>	<p>-пореди по величини бројеве записане у различитим облицима;</p> <p>-одреди супротан број,</p>	<p>- уме да одреди вредност сложенијег бројевног изрази;</p> <p>- уме да одреди вредност</p>

ОБРАДА ПОДАТАКА	ЊЕ,ДЕЉЕЊЕ)	<p>броја у разломак и обратно;</p> <p>- пореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно;</p> <p>-уме да изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом када је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна на пример $1/5$ од n, где је n дати природан број;</p> <p>-одреди задати проценат неке величине;</p>	<p>реципрочну вредност и апсолутну вредност броја;</p> <p>израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа;</p> <p>-користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама;</p> <p>-користи једначине у једноставним текст. задацима;</p> <p>-примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат);</p>	<p>сложенијег бројевног израза;</p> <p>-користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке;</p> <p>- примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама;</p>
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	3. ТРОУГАО(ПОДУДАРНОСТ ТРОУГЛОВА, ЗНАЧАЈНЕ ТАЧКЕ)	<p>-влада појмовима: <u>троугао</u>, <u>четвороугао</u>, <u>квадрат</u> и <u>правоугаоник</u> (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла);</p> <p>-интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем</p>	<p>- уме да одреди однос углова и страница у троуглу и збир углова у <u>троуглу</u> и <u>четвороуглу</u>;</p> <p>- користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма);</p>	<p>-користи основна својства <u>троугла</u> , <u>четвороугла</u>, <u>паралелограма</u> и <u>трапеза</u>, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; <u>уме да их конструише</u>;</p> <p>-уме да примени</p>

		до поклапања);		подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката;
	4. ЧЕТВОРОУГАО	- влада појмовима: троугао, <u>четвороугао</u> , <u>квадрат</u> и <u>правоугаоник</u> (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла); -интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања);	-уме да одреди однос углова и страница у троуглу и збир углова у троуглу и <u>четвороуглу</u> ; -користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма);	- користи основна својства троугла , <u>четвороугла</u> , <u>паралелограма</u> и <u>трапеца</u> , рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; <u>уме да их конструише</u> ; -уме да примени <u>подударност</u> и <u>сличност</u> троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката;
	5. ПОВРШИНА ТРОУГЛА И ЧЕТВОРОУГЛА	- влада појмовима: троугао, <u>четвороугао</u> , <u>квадрат</u> и <u>правоугаоник</u> (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу	-поређи величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу; - дату величину искаже приближном вредношћу;	-користи основна својства троугла , <u>четвороугла</u> , <u>паралелограма</u> и <u>трапеца</u> , рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; - по потреби претвара

		<p>елемената који непосредно фигуришу у датом задатку);</p> <p>- користи одговарајуће јединице за мерење дужине, <u>површине</u>, запремине, масе, времена и углова;</p> <p>- претвори веће јединице <u>дужине</u>, масе и времена у мање;</p> <p>- при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу;</p> <p>заокружује величине исказане датом мером;</p>		<p>јединице мере, рачунајући са њима;</p>
--	--	---	--	---

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА

Задаци:

- да ученици схвате улогу и значај биологије за развој и напредак човечанства
- да развију свест о властитом положају у природи
- да стекну основна знања о грађи и функционисању организма
- да развију способност повезивања појмова и процеса у живим бићима и природи
- да стекну знања о разноврсности и распрострањености организма
- да схвате узајамне односе живих бића и животне средине и динамику кружења материје и протицања енергије
- да развију осећање одговорности према стању животне средине
- да схвате степен угрожености биосфере и улогу сваког појединца у њеној заштити и унапређивању
- разумеју посупност у развију живог света, постанак Земље и живота на њој
- упознају грађу и функционисање властитог организма, усвоје одређене хигијенске навике, стекну одговорност за властито здравље и здравље других људи
- да формирају радне навике и способност за самостално посматрање и истраживање

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Понављ.	Вежбе	Провера	УКУПНО
I	Увод	2	1	0	0	3
II	Праживотиње	4	2	1	0	7
III	Царство животиња	28	17	2	3	50
IV	Угроженост и заштита животиња	4	1	0	1	6
V	Увод у еволуцију живог света	4	2	0	0	6

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Компетенције
Увод	- слушају, - причају -размењују искуства	-подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај	-фронтални -индивидуални	-еколошка -вештина комуникације

	(стечна знања из природних наука)	-препоручује уџбенике		
Праживотиње	<ul style="list-style-type: none"> - слушају, - учествују у изради прпарата (збирки) - закључују - причају, - упоређују 	<ul style="list-style-type: none"> -подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај -партнер у дијалогу -уважава труд у зависности од могућности 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -компет. за целоживотно учење -брига за здравље -дигитална компетенција
Царство животиња	<ul style="list-style-type: none"> - слушају, - посматрају, - причају, - описују, - упоређују, - истражују -закључују -врше огледе -практичан рад 	<ul style="list-style-type: none"> -подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај -подстиче на повезивање претходно ученог са новим садржајима -подстиче радозналост код ученика -прикупља природни материјал 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -рад у пару -рад у групи 	<ul style="list-style-type: none"> -еколошка -брига за здравље -решавање проблема -естетска компетенција

Угроженост и заштита животиња	<ul style="list-style-type: none"> -слушају, -причају, -описују, -упоређују, -истражују -врше самосталне експерименте 	<ul style="list-style-type: none"> -подстиче ученике на размишљање -презентује нови садржај -подстиче развој еколошке свести -усмерава екперимент -прати рад 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -рад у пару -рад у групи 	<ul style="list-style-type: none"> -дигитална компетенција -брига за здравље -решавање проблема
Увод у еволуцију живог света	<ul style="list-style-type: none"> - слушају, посматрају, причају, описују, упоређују, истражују, уочавају -закључују -излажу резултате својих екперимената 	<ul style="list-style-type: none"> -подстиче ученике на размишљање, и коришћење нових извора знања -презентује нови садржај(научно објашњење света) -препоручује -развија еколошку свест 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -индивидуални -рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -еколошка -дигитална -компетенција за целоживотно учење

Начин остваривања програма (методе и технике)

Избор и систематизација програмских садржаја наставног предмета биологија, односе се на научну дисциплину: зоологија и резултат су захтева времена најновијих достигнућа у науци. Наставне теме обрађују садржаје из зоологије и логички су распоређене у пет тематских целина: Увод, Царство животиња, Царство животиња, Угроженост и заштита животиња и увод у еволуцију живог света (еволуција човека и наслеђивање изучавале су се у осмом разреду). Овако конципиран програм пружа ученицима основна знања, а ради лакшег разумевања и усвајања градива, наставника не треба да инсистира на детаљној грађи, већ да стави акценат на животни простор, начин живота, разноврсност и значај појединих група у оквиру царства животиња.

Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода, као и употребу информационо-комуникационих технологија. Вербално-текстуалне методе треба да буду мање заступљене, а предност треба дати демонстративно-илустративним методама, методама практичног рада и активностима ван учионице. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада препуштен је наставнику. За часове вежби треба користити групни облик рада, али ако вежба то захтева и постоје услови, може се применити рад у паровима или индивидуални облик рада. Вежбе треба реализовати уз максимално коришћење природног материјала, препарата и лабораторијског прибора. Веома су корисни часови у природи и посете природњачком музеју и зоолошком врту. Препоручује се сарадња са здравственим и ветеринарским институцијама, њихово ангажовање и организовање предавања-трибина са темама из програмских садржаја биологије.

ИСХОДИ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ:

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
<p>Увод</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња -уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих - зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе -зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије - зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма - уме на задатом примеру да 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима - познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе -уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме -разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелије у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије , између 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима - познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група -уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложеним заједницама -зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака , животиња и човека - зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека -разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну

	<p>одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)</p>	<p>коштане и мишићне ћелије и сл.)</p> <p>-зна и упоређује сличности и разлике између нивоорганизације јединке : зна да се ћелијекоје врше исту функцију групишу и образују ткива , ткива са истом функцијом , органе ,а органи са истом функцијом у системе органа</p> <p>- зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p>- разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам</p> <p>- разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје</p> <p>-разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у</p>	<p>условљеност</p> <p>-разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције</p>
--	---	--	---

		процесу који се назива дисање	
<p>Праживотиње</p>	<ul style="list-style-type: none"> - зна да постоје прострне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе - зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије - зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином - разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте <p>Зна основне појмове о процесима размножавања</p> <ul style="list-style-type: none"> - зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава - разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност - разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

	<p>хране</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима - разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије) 		
<p>Царство животиња</p>	<ul style="list-style-type: none"> -зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе - зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија - познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси - разуме да је за живот неопходна енергија коју организми 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл) - зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом у органе, а органи са истом функцијом у системе органа - зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека - разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам - разуме да биљне ћелије 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност - разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције - зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информичу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система) - разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама доводе до

	<p>обезбеђују исхраном</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) - зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином - разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте - зна основне појмове о процесима размножавања - зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и рауме зашто је важно да их се придржава - разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране -разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са 	<p>захваљујући специфичној грађи могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје</p> <ul style="list-style-type: none"> -разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање - зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију -разуме основне разлике између полног и бесполног размножавања - разуме механизам настанка зигота - уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма - уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне 	<p>еволуције</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података - уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата - уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај - зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере
--	---	--	--

	<p>Њимаразме зашто јр важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемија и пандемија)</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора де обрати лекару 	<p>средине</p>	
<p>Угроженост и заштита животиња</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) - препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова и биорезервата) - зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења - зна основне мере за одржавање 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова) 	

	<p>личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране - разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима - разуме зашто је важно да се придржава званичних упустава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије.) 		
<p>Увод у еволуцију живог света</p>	<ul style="list-style-type: none"> - уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих - зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи - зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа - зна да је природно одабирање 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе - уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма -уочава прилагођеност 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група - разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције - разуме да човек можда да утиче на смер и брзину еволуционих промена

	основни механизам прилагођавања организама	организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине	својих популација и популација других врста
--	---	--	--

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Циљ и задаци наставе техничког и информатичког образовања:

Циљ васпитно — образовног рада је да доприноси:

техничко - технолошком васпитању и образовању ученика; формирању стваралачке личности; стицању основних техничко - технолошких знања, умења и вештина и оспособљавању за њихову примену у учењу, раду и свакодневном животу; стицању радних навика; развијању интересовања и способности за техничко стваралаштво и проналазаштво; упознавању економских, социјалних, техничко — технолошких, еколошких и етичких аспеката рада и производње и њиховог утицаја на развој друштва.

Задаци наставе техничког образовања су:

да помаже схватању законитости природних и техничких наука,

да даје претпоставке за свесну примену науке у техници, технологији и другим облицима друштвено корисног рада,

да помаже развоју стваралачког и критичког мишљења,

да помаже развоју општих техничких склоности и способности,

да помаже савладавању основних принципа руковања различитим средствима рада, објектима технике и управљања технолошким процесима,

да развија прецизност у раду, упорност и истрајност приликом решавања задатака,

да стекну радне навике и оспособе се за међусобну сарадњу и тимски рад,

да навикну на правилну примену одговарајућих мера заштите на раду и стичу знања о потреби

заштите радне и животне средине,

да помаже избору струке и занимања.

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

уознају врсте грађевинских објеката и њихове намене,

уознају класичне технике грађења и савремене (монтажне и индустријске системе градње).

уознају карактеристике грађевинског техничког цртања и основне грађевинске симболе,

науче да читају и користе једноставније грађевинске цртеже документацију за изградњу, адаптацију и уређење стана, одговарајуће проспекте.

да науче да користе готове једноставне софтверске алате за цртање,

да науче како се користи CD-ром и штампач.

уознају основне врете, карактеристике и примену грађевинских материјала.

стичу навике за рационално коришћење материјала и енергије.

стичу и развијају културу становања у савременим условима.

уознају функционисање кућне водовodne и канализационе инсталације,

стекну представу о функционисању и организацији саобраћаја у саобраћајним објектима.

стекну знања о намени, примени и битним карактеристикама грађевинских машина.

уознају основне процесе у пољопривредној производњи.

науче да примењују једноставне техничке цртеже у пројектовању модела или макета према сопственом избору: грађевинских или саобраћајних објеката; грађевинских или пољопривредних машина и уређаја; деталља из уређивања стана и др.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начини и облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма Компетенције
Увод у архитектуру и грађевинарство	<ul style="list-style-type: none"> -Размишљају -Групишу -Повезују -Дискутују -Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> -Групише ученике -Даје примере и задатке -Усмерава размишљање ученика и ток дискусије -Усмерава активности учциљу доношења пожељних закључака -Подстиче ученике на размишљање 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални - Индивидуалн и - Групни рад или рад у пару - Дискусија 	<ul style="list-style-type: none"> -Решавање проблема -Вештина сарадње -Рад са подацима и информацијама
Техничко цртање и планови у грађевинарству	<ul style="list-style-type: none"> - Вежбају коришћење прибора за цртање -Уочавају карактеристике грађевинских техничких цртежа -Израђују 	<ul style="list-style-type: none"> -Прати рад ученика, -Контролише правилну примену прибора, - Даје ученицима задатке према њиховом индивидуалном напредовању у цртању -Подстиче их да воде рачуна о правилима цртања и уредности и развијање техничке писмености 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални - Индивидуалн и - Рад у групи/пару - Дискусија 	<ul style="list-style-type: none"> . - Вештина комуникације -Рад са подацима и информацијама -Решавање проблема -Естетска компетенција -Вештина сарадње

	<p>једноставније техичке цртеже</p> <p>-Решавају проблем</p>			
Грађевински материјали	<p>- Анализирају разне понуђене материјале и њихове особине</p> <p>-Доносе закључке о могућностима употребе на основу особина материјала.</p>	<p>- Даје ученицима природне и вештачке грађевинске материјале и подстиче код њих критичку анализу тих материјала</p> <p>- Подстиче размишљање ученика о начину и месту примене датих материјала</p> <p>- Утиче на подизање свести ученика о рационалном коришћењу материјала</p>	<p>- Фронтални - Индивидуалн и - Рад у групи/пару - Дискусија</p>	<p>--Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Естетска компетенција</p> <p>-Еколошка компетенција</p> <p>-Вештина сарадње</p>
Енергетика	<p>-Размишљају и дискутују о пожељним врстама енергената на основу њихових</p>	<p>- Подстуче ученике да уоче различите врсте енергије које се користе за загревање објеката</p> <p>-Подстиче еколошку свест ученика приликом одабира грађевинских материјала у функциј термоизолатора</p> <p>-Усмерава размишљање и доношење</p>	<p>- Фронтални - Индивидуалн и - Рад у групи/пару - Дискусија</p>	<p>- Еколошка компетенција</p> <p>-Решавање проблема</p> <p>-Компетенција за целоживотно учење</p>

	особина -Решавају проблем	закључака ученика о пожељним врстама енергије са становишта екологије -Даје ученицима задатке који ће помоћи доношењу закључака		- Вештина сарадње -Вештина комуникације
Култура становања	- Размишљају -Дискутују -Уцтравају у план стана намештај и опрему	-Даје упутства за рад -Води рачуна о смеру дискусије ка жељеном циљу -Наводи ученике на доношење закључака	- Фронтални -Индивидуални -Дискусија	-Еколошка компетенција -Решавање проблема -Компетенција за целоживотно учење - Вештина сарадње
Саобраћајни системи	- Размишљају, посматрају, размењују, мишљења, упоређују, цртају, праве	-Поставља ученицима задатке, наводи их на размишљање и доношење закључака -Води рачуна о смеру дискусије	- Фронтални -Индивидуални -Дискусија	-Решавање проблема -Еколошка компетенција -Вештина сарадње -Рад са подацима и информацијама
Техничка средства у грађевинарству	-Разматрају -Групишу	- Даје задатке - Усмерава рад и дискусију - Наводи на закључке	- Фронтални -Индивидуални -Дискусија	--Рад са подацима и информацијама -Еколошка компетенција

	<ul style="list-style-type: none"> -Дискутују -Доносе закључке 			-Вештина сарадње
Техничка средства у пољопривреди	<ul style="list-style-type: none"> - Разматрају -Групишу -Дискутују -Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> - Даје задатке - Усмерава рад и дискусију - Наводи на закључке 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални -Индивидуални -Дискусија 	<ul style="list-style-type: none"> -Целоживотно учење --Рад са подацима и информацијама -Еколошка компетенција -Вештина сарадње
Конструкторско моделовање - Модули	<ul style="list-style-type: none"> -Осмишљавају пројекат који ће радити -Цртају технички цртеж пројекта према својој идеји -Бирају потребан материјал и алат -Воде рачуна о 	<ul style="list-style-type: none"> -Подстиче ученике и помаже при разради идеје (по потреби) -Наставник надгледа , по потреби саветује и коригује рад ученика - Усмерава их да помажу једни другима у раду - Подстиче ученике да воде рачуна о искоришћењу материјала и могућности промене материјала -Води рачуна да ученици поштују мере заштите на раду 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални -Индивидуални -Дискусија - Групни 	<ul style="list-style-type: none"> -Решавање проблема -Вештина сарадње -Рад са подацима и информацијама -Естетска компетенција -Еколошка компетенција

	<p>редоследу операција</p> <p>-Израђују грађевински објекат према својој идеји</p> <p>-Практично раде</p>			
Информатичка технологија	<p>-Раде на рачунару</p> <p>-Решавају проблем</p> <p>-Праве план стана</p> <p>-Уређују стан нацртан у рачунару</p>	<p>- Даје ученицима задатке према индивидуалном темпу напредовања</p> <p>-</p> <p>- Прати рад ученика на рачунару</p> <p>-По потреби помаже и показује неке сегменте који су по неком ученику нејасни</p>	<p>- Фронтални</p> <p>- Индивидуални</p> <p>- Рад у пару</p>	<p>-Решавање проблема</p> <p>-Вештина сарадње</p> <p>-Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Естетска компетенција</p>

ПРЕДМЕТ: Информатика
РАЗРЕД 6.

НЕДЕЉНО 1 ЧАС ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36

ЦИЉ: Оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.

Р.б р.	ИСХОДИ	НАСТАВНЕ ТЕМЕ / САДРЖАЈИ	БРОЈ ЧАСОВА					КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА	РАЗВИЈАЊЕ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА
			ОБР .	ВЕЖ.	ОБР/ ВЕЖ	ПРО ВЕР А	УКУ П.		
	<ul style="list-style-type: none"> - правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; 	<p>ИКТ</p> <ul style="list-style-type: none"> -Дигитални уређаји и кориснички програми; -Рад са датотекама на различитим уређајима; -Рад са текстом – унос и едитовање текста; -Рад са табелама у програму за обраду текста; -Рад са звучним и видео записом; -Мултимедијалне презентације 		4	5	1	10	Енглески језик (Дигитални уређаји и кориснички програми, Мултимедијалне презентације)	Дигитална компетенција; Компетенција за учење рад са подацима;

<ul style="list-style-type: none"> - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом; - објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; 	<p>Дигитална писменост</p> <ul style="list-style-type: none"> -Рачунарске мреже; - Интернет сервиси; -Креирање онлајн упитника; -Претраживање Интернета и ауторска права; -Дигитално насиље 	<p>1</p>	<p>3</p>	<p>1</p>	<p>1</p>	<p>6</p>	<p>Енглески језик (Интернет сервиси, Претраживање Интернета и ауторска права)</p> <p>дигитална компетенција; Рад са подацима и информацијама; одговорно учешће у демократском друштву.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе 	<p>Рачунарство</p> <ul style="list-style-type: none"> -Текстуални програмски језик Пајтон; -Корњача графика; - Аритметички оператори и променљиве; -Дељење у Пајтону; -Гранање; - Контрола тока програма; -Одлучивање у програмима, понављање; -Условна понављања; - Функције; Стрингови; - Колекције података) 	<p>1</p>	<p>7</p>	<p>9</p>	<p>1</p>	<p>18</p> <p>Енглески језик (Текстуални програмски језик Пајтон) Математика (Аритметички оператори, Дељење, Гранање, Функције)</p>	<p>дигитална компетенција; рад са подацима и информацијама; компетенција за учење.</p>

<p>низовске вредности; - разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму;</p>								
<p>- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности.</p>	<p>Истраживачки пројекат -Пројектне активности</p>		<p>2</p>			<p>2</p>		

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМСКИХ САДРЖАЈА КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА НАЧИНИ ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА

Практичан рад уз примену ИКТ-а; повезивање различитих садржаја из других тема унутар самог предмета, као и са другим предметима; кроз дискусију са ученицима одабирати адекватне алате, концепте и стратегије за реализацију одређених активности; пројектни задаци; при раду са текстом фокусирати се на креирање и формирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста; све кораке у раду са програмом за обраду текста реализовати и у инсталираној верзији програма за обраду текста и на некој од бесплатних сарадничких платформи; мотивисати ученике да сарађују током креирања заједничких докумената; У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма, користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију; снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја; подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке; при изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму; представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области; представити ученицима основне интернет сервисе; нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту; подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху ЦЦ лиценци; нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени, а уређај може бити изложен дејству нежељених програма; посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља; представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби; увести променљиве као појам за именовање улазних података и међурезултата израчунавања; увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене; у склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске операторе и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања; ученицима приказати како се формирају променљиве текстуалног типа; представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак 	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности</p>	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
			НАСТАВНИ ОБЛИЦИ
			СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ
			<p>Жива реч – дијалогско-монологски метод Демонстрација</p> <p>Рад по групама</p> <p>Атлетска стаза, бућице, ниске препоне, штоперица</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких 	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Техника истрајног трчања Истрајно трчање - припрема за крос</p>	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ
			<p>Жива реч – дијалогско-монологски метод Демонстрација</p>

	Атлетика	способности са атлетским дисциплинама	Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г)	НАСТАВНИ ОБЛИЦИ Рад по групама СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ			Препоручени садржаји Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 кг Бацање "вортекс-а" Тробој	Атлетска стаза, сталци за скок у вис, атлетска струњача, лоптица до 200гр или тениска лоптица, штафетне палице, кугла 2кг, јама за скок у даљ
	Спортска гимнастика	- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри - процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици	Обавезни садржаји Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ Жива реч – дијалогско-монологски метод Демонстрација НАСТАВНИ ОБЛИЦИ Рад по групама

			<p>Препоручени садржаји</p> <p>Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав)</p>	<p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Струњаче, козлић, паралелни разбој, вратило, ниска греда, одскачна даска, коњ са хватаљкама, висока греда</p>
	<p>Основе тимских и спортских игара</p>	<p>- користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима</p>	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - финтирање, - принципи индивидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон</p>	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалошко-монолошки метод Демонстрација</p>
			<p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p>	

			<p>Препоручени садржаји</p> <p>Напредни елементи технике, тактике и правила игре:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне одбране. 	<p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Рукометни терен, рикошетне лопте, чуњеви</p>
	Плес и ритмика	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло - изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура 	<p>Обавезни садржаји</p> <p>Покрети уз ритам и уз музичку пратњу</p> <p>Ритмичка вежба без реквизита</p> <p>Скокови кроз вијачу</p> <p>Народно коло "Моравац"</p> <p>Народно коло из краја у којем се школа налази</p> <p>Основни кораци друштвених плесова</p>	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-монолошки метод</p> <p>Демонстрација</p>
			<p>Препоручени садржаји</p> <p>Вежбе са обручем</p> <p>Вежбе са лоптом</p> <p>Сложенији скокови кроз вијачу</p>	<p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p>
			<p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Обручи, вијаче, цд-плејер</p>	

	<p>Пливање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - контролише и одржава тело у води - преплива 25 м слободном техником - скочи у воду на ноге - поштује правила понашања у и око водене средине 	<p style="text-align: center;">Обавезни садржаји</p> <p>Предвежбе у обучавању пливања Игре у води Самопомоћ у води</p> <p style="text-align: center;">Препоручени садржаји</p> <p>Плива једном техником Роњење у дужину</p>	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-монологски метод Демонстрација</p> <p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p> <p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Базен, помагала за обуку пливаа</p>
<p>ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)</p>	<p>Физичко вежбање и спорт</p>	<ul style="list-style-type: none"> - објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама - примени мере безбедности током вежбања - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање - примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама - навија и бодри учеснике на 	<p>Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању</p> <p>Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала</p> <p>Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе)</p> <p>Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању</p> <p>Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање</p> <p>Упознавање ученика са</p>	<p>Групни и индивидуални рад у зависности од теме која се обрађује у практичној настави. Излаже се у усменој или писмениј форми у зависности од садржаја наставне области.</p>

		<p>такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин</p> <ul style="list-style-type: none"> - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом" - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности 	<p>најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација)</p> <p>Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта</p> <p>Значај развоја физичких способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...)</p> <p>Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела)</p> <p>Планирање дневних активности</p>	
	<p>Здравствено васпитање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начине исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају 	<p>Физичка активност, вежбање и здравље</p> <p>Основни принципи вежбања и врсте физичке активности</p> <p>Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања</p> <p>Лична и колективна хигијена пре и после вежбања</p> <p>Утицај правилне исхране на здравље и развој људи</p>	

		повреде - чува животну средину током вежбања	Исхрана пре и после вежбања Прва помоћ: - значај прве помоћи, - врсте повреда. Вежбање и играње на чистом ваздуху - чување околине приликом вежбања	
--	--	--	---	--

Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке деликвенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, "ферплеју", последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

Детаљани планови недеља школског спорта биће саставни део Годишњег плана рада.

Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

- пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);
- зимовање - организује се за време зимског распуста (обука скијања, клизања, краћи излети са пешачењем или на санкама, и др.);
- летовање - организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана (логоровање, камповање итд.).

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ	КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД	ШКОЛСКА И ДРУГА ТАКМИЧЕЊА
<p>Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрасне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.</p> <p>Детаљани планови слободних активности – секција биће саставни део Годишњег плана рада.</p>	<p>Ове активности организују се са ученицима који имају:</p> <ul style="list-style-type: none"> - потешкоће у савладавању градива; - смањене физичке способности; - лоше држање тела; - здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе. <p>За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;</p> <p>Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавање постуралних поремећаја код ученика; - саветовање ученика и родитеља; - организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског часа недељно; 	<p>Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - спортској гимнастици (у зимском периоду); - атлетици (у пролећном периоду), - најмање једној спортској игри (у току године). <p>Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).</p> <p>Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са наставним планом и програмом.</p> <p>Детаљан план такмичења (пропозиције, време,...) биће саставни део Годишњег плана школе.</p>

	<p>- организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом. Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.</p>	
--	--	--

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Основне карактеристике часова:

- јасноћа наставног садржаја;
- оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;
- избор рационалних облика и метода рада;
- избор вежби оптималне образовне вредности;
- функционална повезаност свих делова часа - унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме.

Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичких облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Физичке способности у корелацији са биологијом због физиолошких процеса који се развијају у организму приликом развоја снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације;

Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине у корелацији са биологијом због физиолошких процеса који се развијају у организму приликом развоја снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације;

Плес и ритмика у корелацији са музичком културом и географијом;

Физичка и здравствена култура у корелацији са биологијом и информатиком;

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
ученика	наставника		
Слуша и посматра, практично понавља задате вежбе, повезује са претходним знањима,	прати, усмерава, вреднује, ствара ситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводи на повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива;	Практично приказивање задате вежбе, објашњавање вежбе, вођење ученичког портфолија, ангажованост ученика на часу, ношење опреме, учествовање у свим фазама часа, ангажовање у унутар и међуоделењским такмичењима, представљање школе у спортским такмичењима,	Повезивање са стеченим знањима из других предмета

Глобални/ тематски план за VI РАЗРЕД - ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА 72

Редни број наставне теме	Назив теме	Број часова		
		Обрада	Остали типови	Укупно
1.	Mein Zuhause	5	6	11
2.	Das schmeckt gut	4	6	10
3.	Meine Freizeit	4	10	14
4.	Das sieht gut aus	4	5	9
5.	Partys	5	4	9
6.	Meine Stadt	5	6	11
7.	Ferien	3	5	8
Укупно		30	42	72

САДРЖАЈИ/ ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ ЗА ШЕСТИ

- 1) Лични идентитет
- 2) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 3) Географске особености
- 4) Становање – форме, навике
- 5) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине
- 6) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 7) Школа и школски живот
- 8) Млади – живот деце и омладине
- 9) Здравље и хигијена
- 10) Емоције (љубав према породици, друговима)
- 11) Превозна средства
- 12) Временске прилике

- 13) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
- 14) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 15) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 16) Исхрана и гастрономске навике
- 17) Путовања
- 18) Мода и облачење
- 19) Спорт
- 20) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

Напомена: Програм наставе немачког језика се реализује кроз садржаје у оквиру наведених тематских области у шестом, седмом и осмом разреду. Наставним садржајима се ради на развоју четири основна језичка подручја: слушању и разумевању, усменом изражавању,

читању и писменом изражавању. Акцент је на разумевању и усменом изражавању. Годишњим планом рада се конкретизују садржаји за сваки разред.

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Све активности у оквиру наставе усмерене су ка оспособљавању ученика да комуницирају и користе циљни језик у свакодневном животу. При томе се води рачуна о томе да се настава одвија у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери, а наставник прилагођава свој говор узрасту и знањима ученика.

Настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем.

Граматички садржаји уводе се кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем ком уникативном контексту.

Између осталог, заступљен је и рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад, самостално стицање нових знања и развијање креативности.

Технике/активности

Током часа се практикује динамично смењивање техника/активности које не трају дуже од 15 минута, уз примену разноврсних наставних

метода. Технике/активности оријентисане су на вежбе слушања, разумевања писаног језика, писменог изражавања и усменог изражавања, али и различите мануелне активности, заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, као и игре примерене узрасту и дидактичком захтеву.
ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ:

Наставник **континуирано** прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес и осигурао квалитет наставе. Процес праћења и вредновања почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године (путем иницијалног тестирања) како би наставници могли да планирају наставни процес прилагођен индивидуалним потребама и могућностима.

Процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања реализује се формативним и сумативним оцењивањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Током наставе ученици се оспособљавају и за објективну самопроцену, као и објективну процену других. Оцењивање и вредновање су саставни део процеса наставе и учења, и њима треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање је увек: објективно; релевантно; разноврсно; прилагођено садржајима, критеријумима и ученичким могућностима; инструктивно; јавно; правично; редовно и благовремено; без дискриминације; уважава индивидуалност.

Сврха оцењивања је и јачање мотивације за напредовањем код ученика. Елементи који се вреднују су разноврсни и они доприносе стварању свеопште слике о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања ученицима су познати начини провере и оцењивања. Они су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа.

Формативно и сумативно оцењивање ученика биће вршено путем:

- посматрања и праћења рада и активности на часу
- усмених провера
- задатака у радном делу уџбеника и радној свесци
- тестова слушања
- ученичких радова/ пројеката, паноа и презентација
- вођења сопственог речника
- домаћих задатака
- писмених и контролних задатака

Корелација наставе подразумева повезивање наставног градива из сродних наставних предмета, обједињавања обраде наставног градива сродне тематике, што је један од примарних предуслова трајности и применљивости стеченог знања. Средства за остваривање овог циља су

сродни садржаји различитих предмета, који се повезују у једну целину. Овакав начин рада подстиче интелектуални, морални, емоционални и духовни развој ученика, оспособљава их да појаве и догађаје у окружењу посматрају и доживе у међусобној условљености и повезаности. Основни разлози за примену корелације у настави су:

- практична примена у којој се знања не селекују, већ се она преносе из једне дисциплине у другу и тако успешније решавају радни и други задаци;
- поимање света у његовој целовитости сагледавањем животних појава из различитих углова, различитим методама и средствима;
- природа сазнајног процеса који није ограничен појединачном научном дисциплином него се одликује интегралношћу;
- спој рационалног и емоционалног, научног и уметничког у процесу учења.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

- Енглески језик
- Српски језик и књижевност
- Музичка култура
- Ликовна култура
- Грађанско васпитање
- Домаћинство
- Географија
- Информатика

Настава немачког језика усмерена је на развој међупредметних компетенција, исходе и стандарде.

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ДСТ.1.1.7.

Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средстава приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).

ДСТ.1.1.19. Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.

ДСТ.1.1.20. Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.22. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката,

транспарената, јеловника...).

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ДСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ДСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме. ДСТ.2.1.2.

Разуме једноставније поруке личне природе.

ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.

ДСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.

ДСТ.2.1.5. Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини.

ДСТ.2.1.6. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.

ДСТ.2.1.7. Разуме основни смисао кратких телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о познатим темама, с предвидљивим информацијама, уколико се говори споро и разговетно.

ДСТ.2.1.8. Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.2.1.9. Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)

ДСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.

ДСТ.2.1.11. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставнијим информативним текстовима (новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама), с блиском тематиком и предвидљивим порукама.

ДСТ.2.1.12. Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.13. Разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.14. Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике.

ДСТ.2.1.15. Разуме садржај једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.16. Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ДСТ.2.1.17. У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину.

ДСТ.2.1.18. На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. ДСТ.2.1.22.

Размењује основне информације о плановима и обавезама. ДСТ.2.1.23. Формулише

љубазне молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.24. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ДСТ.2.1.25. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.

ДСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.

ДСТ.2.1.27. Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.
МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.2.1.28. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ДСТ.2.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ДСТ.2.1.30. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ДСТ.2.1.31. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације коју су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила. ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ДСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/ неприкладно у контексту циљних култура. ДСТ.2.3.4.

Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

ДСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ДСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.

ДСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.3.1.1. Разуме саопштења, упутства, молбе итд. које се тичу његових потреба и интересовања.

ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.

ДСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основу поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама. ДСТ.3.1.5.

Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.

ДСТ.3.1.7. Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.

ДСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.

ДСТ.3.1.9. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.10. Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе.

ДСТ.3.1.11. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.

ДСТ.3.1.12.Разуме смисао једноставнијих рекламних порука. УСМЕНО

ИЗРАЖАВАЊЕ

- ДСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.
- ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.
- ДСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.
- ДСТ.3.1.16. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ (вербалним и невербалним средствима). ДСТ.3.1.17.

Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.

ДСТ.3.1.18. На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.19. Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

ДСТ.3.1.20. Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.

ДСТ.3.1.21. На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.

ДСТ.3.1.22. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

ДСТ.3.1.23. На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.3.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.25. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.26. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.

ДСТ.3.1.27. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање

акцентатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

ДСТ.3.2.2. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ДСТ.3.2.3. Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ДСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ДСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ДСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ДСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ДСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ДСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ДСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ДСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

4.7. Програм наставе и учења за седми разред

ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК

ЦИЉ НАСТАВЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка

остварења из српске и светске баштине.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ – 7. РАЗРЕД- систематизација и проширивање знања о врстама речи и граматичким категоријама променљивих речи о значењу и употреби падежа, о врстама глагола - систематизација и проширивање знања реченичним члановима - напоредни односи међу реченичним члановима - појам синтагме и састав именичке синтагме - појам актива и пасива - систем независних предикатских реченица - напоредни односи међу независним предикатским реченицама у оквиру - комуникативне реченице - конгруенција - разликовање кратких акцената и реченични акценат - основни појмови о старословенском језику - осамостаљивање за анализу лирских, епских и драмских дела - усвајање књижевних и функционалних појмова према захтевима програма - излагање (експозиција), опис и приповедање - технички и сугестивни опис, техничко и сугестивно приповедање - рад на некњижевном тексту - информативно читање и упућивање ученика у читање "с оловком у руци" (подвлачење, обележавање, записивање).

НАЧИН ПРАЋЕЊА/ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА:

- сумативно оцењивање у складу са Правилником о оцењивању ученика у основној школи; уз пружање повратне позитивне информације о оцени са предлогом мера за побољшање успеха - пружање могућности ученицима да постављају циљеве у свом учењу (у складу са образовним стандардима) и да самостално уз подршку наставника прате сопствено напредовање:

-Формативно праћење ученика – педагошка свеска – Белешке о напредовању ученика; - вредновање резултата ученичких активности (презентације, панои, истраживачки рад), разговори, домаћи задаци, усмено испитивање, тестирање посматрање ангажованости, самосталности, кооперативности и креативности ученика, похвала

ТЕМЕ/ ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊ А ПРОЧИТАНО Г	<p>Читање: Увежбавање различитих врста читања, посебно зражајног. Усавршавање изражајног читања ; вођење ученика у самосталном припремању за изражајно читање проучавањем обрађеног и необрађеног уметничког текста ; Читање и казивање по улогама. Разумевање прочитаног: Информативно продуктивно и аналитичко читање и упућивање ученика у читање "с оловком у руци</p>	<p>Изражајно читање усавршава се вежбом на већ обрађеном тексту уз стално повећање захтева, а посебна пажња се посвећује емоционалној динамици текста. Читање у себи је усмерено и истраживачко и увежбава се давањем одређених задатака и обавезним проверавањем разумевања прочитаног. Самостални истраживачки задаци у вези са аналитичким читањем.</p>
УСМЕНО И ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊ Е	<p>Основни облици усменог и писменог изражавања; Подела текстова ; експозиција; Технички и сугестивни описи; Техничка наратија ; Писање честитке, позивнице, захвалнице, имејл порука. Препричавање текста; Причање о стварном или измишљеном догађају Усмена и писмена вежбања: Вежбе на некњижевном тексту: Сажимање текста. Писање резиме (сажетка); Лексичке вежбе: Читање и разумевање нелинеарних елемената текста: легенде, табеле ; Осам домаћих писмених задатака и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка, писана ћирилицом (један час за израду и два часа за анализу задатака и писање побољшане верзије састава).</p>	<p>Учење напамет разних краћих прозних ; Говорење прозног текста ; Навикнути ученике на осмишљено и интерпретативно учење текста напамет. – успостављање емоционалног контакта са публиком токм говорења текста-јавни наступ Настава ортоепије одвија се кроз артикулационе (правилан изговор гласова –ч, -ћ, -ц, -ђ, -х и -е) и ортоепске вежбе (изводе се у оквиру наставе језика, читања и језичке културе).</p>

<p>ГРАМАТИКА</p> <p>ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК</p>	<p>Грамматика</p> <p>Врсте речи: променљиве и непроменљиве (систематизација и проширивање постојећих знања); подврсте речи. Граматичке категорије променљивих речи (код именица; код придева: код променљивих прилога; . Гласовне промене у промени облика речи (нормативна решења). Значења и употребе падежа; Падежи за означавање места завршетка кретања и места налажења. Падежна синонимија.</p> <p>Врсте глагола: безлични (имперсонални) и лични (персонални); прелазни, непрелазни и повратни. Безличне реченице. Састав реченице у вези са врстама глагола (обнављање и проширивање); (граматички) субјекат, предикат (глаголски и именски), прави и неправи објекат, логички субјекат. Прилошке одредбе за место, време, начин, узрок, меру и количину. Појам синтагме. Састав именичке синтагме: главна реч и атрибути. Апозиција. Апозитив. Појам актива и пасива. Пасив саграђен са речцом се и пасив саграђен са трпним придевом.</p> <p>Независне предикатске реченице - појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне, узвичне.</p> <p>Комуникативна реченица састављена једне и од двеју (или више) независних предикатских реченица у напоредном односу;</p> <p>Конгруенција - основни појмови. Слагање придева и глагола са именицом у реченици. Конгруентне категорије придева (род, број, падеж) и глагола (лице, број, евентуално род). Уочавање разлике између кратких акцената. Реченични акценат.</p> <p>Језик Словена у прапостојбини. Сеобе Словена и стварање словенских језика.</p> <p>Стварање старословенског језика: мисија Ћирила и Методија. Примање писмености код Срба. Старословенска писма: глаголица и ћирилица.</p> <p>Старословенски споменици са српског тла. Пример старословенског текста и уочавање његових карактеристичних особина. Правопис</p> <p>Проверавање, понављање и увежбавање садржаја из претходних разреда различитим облицима диктата и других писмених вежби.</p>	<p>Поштовањем начела поступности и селективности школског програма уз процену конкретне ситуације у одељењу настојати да се вежбањем и усвајањем нових знања из граматике достигне њихова практична примена и то на следећи начин:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Подстицање свесне активности и мисаоног осамостаљивања ученика; -Сузбијање мисаоне инерције и ученикових имитаторских склоности; - Заснивање тежишта наставе на суштинским вредностима, односно на битним својствима и стилским функцијама језичких појава; <p>Уважавање ситуационе условљености језичких појава;</p> <p>Повезивање наставе језика са доживљавањем уметничког текста;</p> <p>Откривање стилске функције, односно изражајности језичких појава;</p> <p>Коришћење уметничких доживљаја као подстицаја за учење матерњег језика;</p> <p>Систематска и осмишљена вежбања у говору и писању;</p> <p>Што ефикасније превазилажење нивоа препознавања језичких појава;</p> <p>Неговање примењеног знања и умења;</p> <p>Континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом;</p> <p>Остваривање континуитета у систему правописних и стилских вежбања;</p> <p>Побуђивање учениковог језичког израза животним ситуацијама;</p> <p>Указивање на граматичку сачињеност стилских изражајних средстава</p>
---	---	---

	<p>Интерпункција у сложеној реченици (запета, тачка и запета). Црта. Заграда. Запета у набрајању скраћеница. Навикавање ученика на коришћење правописа (школско издање). Лексика Функционални појмови Подстицати ученика на схватање и усвајање функционалних појмова: естетско, морално, психолошко, социјално, елегично, вишезначно, релативно, аналитичко, синтетичко, аргументовано.</p>	<p>- Коришћење прикладних илустрација одређених језичких појава. Правопис се савлађује честим и системским вежбањима (елементарним и сложеним). Функционални појмови се не обрађују посебно, већ се у току наставе указује на њихова примењена значења. Подстицати ученике да наведене речи разумеју и схвате и да их примењују у одговарајућем контексту</p>
<p>КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>Тумачење књижевног дела Оспособљавање ученика за што самосталнији приступ књижевном тексту: истраживање одређених вредности са становишта ученог проблема, доказивање утисака и тврдњи, запажања и закључака подацима из текста. Тумачење епских дела: уочавање узрочно - -последичних веза поетских мотива ; Уочавање одлика фабуле ; Однос сижеа и фабуле. Уоквирена фабула. Увођење ученика у потпунију анализу ликова (дијалог, унутрашњи монолог ... Тумачење идејног слоја текста; Анализа лирских дела стила и тумачење песничких порука. Проучавање драмских дела; Лирика; Основне лирске врсте; Епика; Врсте романа ; Драма; Драмска радња; Драмска ситуација; Врсте комедије; Драма у ужем смислу.</p>	<p>тематска настава; мотивисање ученика за читање, доживљавање и проучавање уметничког текста, читање и локализовање и истраживачки припремни задаци; Наставна интерпретација дела усмерена је на унутрашње (иманентно) изучавање уметничког текста. Књижевнотеоријске појмове ученици ће упознати уз обраду одговарајућих текстова и уз помоћ осврта на претходно читалачко искуство. Језичкостилским изражајним средствима прилази се с доживљајног становишта.</p>

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе страног језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Задаци наставе страног језика у основном образовању стога јесу:

стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе страног језика сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе страног језика буду у пуној мери реализовани

развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова,

стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији,

стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.

ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља,

ученик треба да усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Разумевање говора

Ученик разуме и реагује на усмени текст у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом.

Разумевање писаног текста

Ученик чита са разумевањем писане и илустроване текстове у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом.

Усмено изражавање

Ученик самостално усмено изражава ситуације и комуникативне функције у вези са темама предвиђеним наставним програмом.

Писано изражавање

Ученик се у писаној форми изражава у вези са темама и ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући правила писаног кода.

Интеракција

Ученик остварује комуникацију и са саговорником размењује информације у вези са темама, ситуацијама и комуникативним функцијама предвиђеним наставним програмом, поштујући социокултурне норме интеракције.

Медијација

У комуникативним контекстима, који укључују говорнике учениковог првог језика (Л1) и циљног језика (Л2), преноси и преводи кратке поруке (у усменој и писаној форми) у складу са потребама комуникације.

Знања о језику

Ученик препознаје принципе граматичке и социолингвистичке компетенције уочавајући значај развијања личних стратегија учења страног језика.

Развијање социо-културне компетенције

Поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију, културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да стекне увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства, у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља чији језик учи.

Евалуација

Садржаји програма	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ		Начини и поступци остваривања рада	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
	УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА		
MODULE I Present and Past Unit 1. Connections Unit 2. Past events	-уочава -именује -повезује -уређује	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-комуникација на страном језику, усмена и писмена -решавање проблема -вештина сарадње -компетенција за целоживотно учење
MODULE II Descriptions Unit 3. People Unit 4. Places	-разликује -именује -открива релације и изражава их -упоређује -уочава	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-комуникација на страном језику, усмена и писмена -решавање проблема -вештина сарадње -компетенција за целоживотно учење
MODULE III The Future Unit 5. Goals Unit 6. Choices	-уочава -закључује -проверава	-сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -поставља проблем -подстиче -сугерише	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-комуникација на страном језику, усмена и писмена -решавање проблема -вештина сарадње -компетенција за целоживотно учење

<p>MODULE IV Your world Unit 7. Achievements Unit 8. Experiences</p>	<p>-уочава -именује -разликује -упоређује -открива релације -изражава их</p>	<p>-презентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко,синтетичко, индуктивно,дедуктивно мишљење</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару</p>	<p>-комуникација на страном језику, усмена и писмена -решавање проблема -вештина сарадње -компетенција за целоживотно учење</p>
<p>MODULE V The way it's done Unit 9. Get it right Unit 10. Where is it made?</p>	<p>-уочава -именује -открива релације -упоређује -закључује</p>	<p>-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање -утиче на развој тачности,прецизности, одговорности,уредности код ученика</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару</p>	<p>-комуникација на страном језику, усмена и писмена -решавање проблема -вештина сарадње -компетенција за целоживотно учење</p>
<p>MODULE VI The way we live Unit 11. Talking Unit 12. New beginnings</p>	<p>-уочавање -разликује -упоређује -проверава</p>	<p>-дискутује -анализира -мотивише</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару</p>	<p>-комуникација на страном језику, усмена и писмена -решавање проблема -вештина сарадње -компетенција за целоживотно учење</p>

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за				
		обраду	утврђивање	вежбање	Проверу	
1.	Заједничке активности и интересовања у школи и ван ње	2	5	4	1	
2.	Животна средина	5	2	3	1	
3.	Планирање, организација и подела послова	4	4	2	1	
		34	11	11	9	3
3.	Планирање, организација и подела послова	-	1	1	-	
4.	Развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима	3	3	4	1	
5.	Изласци и забава	5	3	2	1	
6.	Живот људи у прошлости	6	3	4	1	
		38	14	10	11	3
			72			

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Оперативни задаци:

Ученици треба да:

проширују искуства у ликовном изражавању и развију ликовно- естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције,

композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука и фотографију;

упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора;

- и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета упознају вредности споменика културе и своју културну баштину. и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета

Садржај	Начин остваривања	Активности наставника	Активности ученика	Компетенције
Арабеска	<ul style="list-style-type: none"> - вербално- текстуалне методе (кроз разговор и дискусију са ученицима обрадити појам арабеске и орнамента, сличности и разлике...) - илустративна метода (кроз конкретне примере из историје уметности назначити утицај других култура- Сирије, Египта, исламских култура.. корелација са историјом и музичком културом) - практично- демонстративне методе (по моделу из природе- цвет, грана, корење ученици треба да откривају и разумеју ликовни проблем арабеске) - креирање вежби - подстицање, коректура, естетска анализа и вредновање; 	<ul style="list-style-type: none"> -представљање наставног садржаја - усмеравање активности ученика на индивидуални рад; - припрема за час, - естетска анализа; 	<ul style="list-style-type: none"> -визуелна перцепција кроз разговор и дискусију-учење путем посматрања, уочавања и описивања; -аперцепција- стварање путем примене, експеримента и истраживања кроз комбинацију различитих ликовних техника и да се оспособе да повезују ликовни рад са литерарним и сценским изразом, звуком и покретом материјала 	
	- вербално- текстуалне методе (кроз	-представљање	- визуелна перцепција	

<p>Пропорције</p>	<p>разговор и дискусију са ученицима обрадити појам пропорције као ликовног елемента и његов значај у области теорије обликовања уметничког дела)</p> <ul style="list-style-type: none"> - илустративна метода (кроз кратак осврт на уметничко, светско и наше, наслеђе- барока, европске ум. XII и XIII века, француског сликарства- неокласицизма, романтизма, реализма, импресионизма и постимпресионизма као и корелацијом са математиком, физиком и биологијом наводити ученике да врше селекцију тј. да узимају оне елементе модела који најадекватније представљају ликовни проблем) - практично- демонстративне методе (конкретна демонстрација уметничког дела и модела из природе- трагање за самим ликовним проблемом подстиче на визуелни доживљај као могућ пример решења ликовног проблема- пропорције) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање -корелација са биологијом 	<p>наставног садржаја</p> <ul style="list-style-type: none"> - усмеравање активности на индивидуални и групни рад; - припрема за час, - естетска анализа; 	<p>кроз разговор и дискусију-учење путем посматрања, уочавања и описивања;</p> <ul style="list-style-type: none"> - визуелна аперцепција- стварање путем примене, експеримента и истраживања кроз комбинацију различитих ликовних техника и материјала; 	
<p>Композиција и простор</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вербално- текстуалне методе (кроз разговор и дискусију са ученицима указати на значај појма <i>композиције</i>- као организацију и <i>однос</i>- пропорције разних елемената у одређеном <i>простору</i>- уметничком, животном, природном....) - илустративна метода (илустровати проблем целине најтипичнијим делима уметничког наслеђа- различита тумачења простора у византијском и ренесансном, као и у модерном сликарству- са акцентом на спонтаном, субјективном и индивидуалном доживљају композиције и простора) 	<ul style="list-style-type: none"> - представљање наставног садржаја -усмеравање ученика на индивидуални и групни рад; - припрема за час, - естетска анализа; 	<ul style="list-style-type: none"> - перцепција- кроз разговор и дискусију- учење путем посматрања, уочавања и описивања; - аперцепција- стварање путем примене, експеримента и истраживања кроз комбинацију различитих ликовних техника и материјала; - проширују искуства у 	

	<ul style="list-style-type: none"> - практично- демонстративне методе (корелација са музиком, математиком, физиком..савременим животом и уметности, али и везом човека и природе, земље-опажање природе и развијања еколошке свести; дати избор употребе савремених материјала и техника при реализацији задатка, уз могућност реализације часа у природи- <i>ленд арт- а</i>) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање 		<p>ликовном изражавању и развију ликовно-естетски сензибилитет за: арабеску, пропорције, композицију и простор, обједињавање покрета игре и звука и фотографију упознају основне елементе ликовне организације и припреме се за самостално и колективно преобликовање одређеног простора</p>	
<p>Обједињавање покрета, игре и звука</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вербално- илустративна метода (кроз излагање, разговор и дискусију направити повезаност измађу древних цивилизација и савремене уметности у којој се бришу границе уметничког изражавања, корелацију са изражајним средствима музичке културе, књижевности и визуелних уметности- нагласку на преплитање и груписање различитих врста опажаја, експериментисање са савременом технологијом..) - практично- демонстративна метода (постављање на сцену једноставне приче-припреме, скице, идеје за детаље, споредне и главне личности, светлосни и звучни ефекти, декор, маске, костими; ритам дешавања (успорен, убрзан, неизменичан) или у оквирима могућности извођење <i>перформанса</i>) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање 	<ul style="list-style-type: none"> - представљање настаног сдржаја - усмеравање ученика на индивидуални, групни рад; - развијање свести ученика за увиђање веза између различитих уметности и различитих наставних предмета и програма - припрема за час, - естетска анализа; 	<ul style="list-style-type: none"> - перцепција кроз разговор и дискусију- учење путем посматрања, уочавања и описивања; - аперцепција- стварање путем примене, експеримента и истраживања кроз комбинацију различитих ликовних техника и материјала уз употребу савремене технологије - и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета 	

<p>Фотографија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вербално- текстуалне метода (кроз излагање, разговор и дискусију објаснити појам фотографије као облика свакодневног и уметничког изражавања, кратак осврт на историјат, основе и технолошка достигнућа фотографије као медија) - илустративна метода (кроз конкретне примере из историје уметности, из свакодневног живота, документарна фотографија... приказати присутност, значај и улогу ове дисциплине у свакодневном животу) - практично- демонстративна метода (дигитална фотографија, извођење фотографије на задату тему- портрет, пејсаж...) - креирање вежби - коректура, естетска анализа и оцењивање 	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање са наставним садржајем - усмеравање на индивидуални рад; - припрема за час, - естетска анализа; 	<ul style="list-style-type: none"> - перцепција кроз разговор и дискусију- учење путем посматрања, уочавања и описивања; - аперцепција- стварање путем примене, експеримента и истраживања кроз употребу дигиталне фотографије; 	
--------------------	--	---	---	--

ИСХОДИ НСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
Медији, материјали и технике визуелних уметности	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности - изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове - описује свој рад и радове других 	<p>ЛК.2.1.- познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности</p> <p>ЛК.2.1.- образлаже свој рад и радове других (наводи садржај, тему,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности - одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју
Елементи, принципи и садржаји (теме, моти-ви, идеје...) Визуелних уметности	<ul style="list-style-type: none"> - описује свој рад и радове других (исказује утисак) 	<p>ЛК.2.2.- одабира адекватан садржаје да би представио неку идеју или концепт</p> <p>ЛК.2.2.-образлаже свој рад и радове других наводи садржај, тему, карактеристике технике...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју - изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат - користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других - уочава међусобну повезаност елемената,

<p>Улога, развој и различитост визуелних уметности</p>	<ul style="list-style-type: none"> - описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода - зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...) - познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...) - зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу 	<p>ЛК.2.3.- лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст</p>	<ul style="list-style-type: none"> - анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадност (описује основне карактеристике, намеру уметника...) - описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности - користи друга места и изворе (библиотека, ин-тернет...) да би проширио своја знања - разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота
--	---	--	---

Назив предмета: Историја						Разред: Седми				
Циљ		Циљ наставе и учења <i>историје</i> је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.								
Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова				Исходи – по завршетку теме ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)	Корелација	Планирани начини праћења и вредновања
			Укупно	Обрада	Утврђивање	Остали типови часова				
I	I ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	<p>Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата.</p> <p>Историјски извори за изучавање периода од Индустијске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).</p>	3	1	1	1	<p>ИС701- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима; ИС704- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту ИС709- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ИС711- анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; ИС716- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ИС717- пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; ИС722- презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ;</p>	<p><i>Облици рада:</i> фронтални, индивидуални, групни, рад у пару.</p> <p><i>Методе рада:</i> дијалогско-монолошка, демонстрација, рад на тексту.</p> <p><i>Активност наставника:</i> наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа, мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике.</p> <p><i>Активности ученика:</i> ученици слушају, постављају питања, дају одговоре, записују најважније, анализирају, изводе закључке.</p>	Српски језик Музичка култура Ликовна култура Техника и технологија Географија	-усмено испитивање -активност на часу -учествовање у разговору -учествовање у групном или раду у пару

Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова				Исходи – по завршетку теме ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)	Корелација	Планирани начини праћења и вредновања
			Укупно	Обрада	Утврђивање	Остали типови часа				

II	II ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	<p>Индустриска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе).</p> <p>Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, Америчка револуција Француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес).</p> <p>Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа“)</p> <p>Свакодневни живот и култура (промене у начину живота).</p> <p>Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта,</p>	9	5	3	1	<p>ИС701- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;</p> <p>ИС704- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту</p> <p>ИС705- наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку</p> <p>ИС706- препознаје основне карактеристике различитих идеологија</p> <p>ИС707- анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике</p> <p>ИС708- уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости</p> <p>ИС709- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву;</p> <p>ИС710- препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност);</p> <p>ИС711- анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;</p> <p>ИС712- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба</p> <p>ИС713- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку;</p> <p>ИС715- пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима;</p> <p>ИС716- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);</p> <p>ИС717- пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;</p> <p>ИС718- анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја</p> <p>ИС721- употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању;</p> <p>ИС722- презентује, самостално или у групи, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ;</p> <p>ИС723- упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других</p>	<p><i>Облици рада:</i> фронтални, индивидуални, групни, рад у пару.</p> <p><i>Методе рада:</i> вербално-текстуална, илустративно-демонстративна, текст метода, дискусија, монолошко-дијалогска, истраживачки рад,</p> <p><i>Активност наставника:</i> наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа, мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике.</p> <p><i>Активности ученика:</i> ученици слушају, постављају питања, дају одговоре, записују најважније, истражују, анализирају, изводе закључке.</p>	<p>Српски језик Грађанско васпитање Музика Култура Ликовна култура Страни језици Техника и технологија Информатика и рачунарство Географија</p>	<p>-усмено испитивање -тест знања -активност на часу -учествовање у разговору -учествовање у дискусији -учествовање у групном или раду у пару -израда есеја, -ПП презентација -учествовање у истраживању</p>
Број	IV	Садржај теме	Број часова	Исходи – по завршетку теме			Начини и поступци	Корелација	Планирани	

теме			Укупно	Обрада	Утврђива	Остали типови	ученик ће бити у стању да:	остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)		начини праћења и вредновања
------	--	--	--------	--------	----------	------------------	----------------------------	---	--	-----------------------------------

<p style="text-align: center;">III</p> <p style="text-align: center;">III СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД ДО СРЕДИНЕ XIX ВЕКА</p>	<p>Српска револуција 1804–1835 (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државе (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа). Црна Гора у доба владичанства (основна обележја државног и друштвеног уређења). вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић</p>	13	5	5	1	<p>ИС701- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима ИС702- изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера ИС703- уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; ИС704- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту ИС708- уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости ИС709- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ИС710- препознаје историјску подлогу савремених институција и друштвених појава (грађанска права, парламентаризам, уставност); ИС711- анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; ИС713- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; ИС714- уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; ИС715- пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; ИС716- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ИС719- уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла ИС722- презентује, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; ИС723- упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других ИС725- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; ИС726- идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.</p>	<p><i>Облици рада:</i> фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. <i>Методе рада:</i> вербално-текстуална, илустративно-демонстративна, текст метода, дискусија, монолошко-дијалогска, истраживачки рад, <i>Активност наставника:</i> наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа, мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике. <i>Активности ученика:</i> ученици слушају, постављају питања, дају одговоре, записују најважније, истражују, анализирају, изводе закључке.</p>	<p>Српски језик Грађанско васпитање: Музичка култура Ликовна култура Верска настава Географија Техника и технологија Информатика и рачунарство</p>	<p>усмено испитивање -тест знања -активност на часу -учествовање у разговору -учествовање у дискусији -учествовање у групном или раду у пару -израда есеја, -ПП презентација -учествовање у истраживању</p>
---	--	-----------	----------	----------	----------	---	---	--	---

Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова				Исходи – по завршетку теме ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)	Корелација	Планирани начини праћења и вредновања
			Укупно	Обрада	Утврђива	Остали типови				
IV	IV ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	<p>Рађање модерних држава, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке</p> <p>Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење).</p> <p>Успон САД и грађански рат, Борба за колоније у Африци и Азији, Персија, Индија, Кина, опадање Османског царства).</p> <p>Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Руско-јапански рат, Мароканска криза, Анексиона криза, Либијски рат, балкански ратови).</p> <p>Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање робовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот).</p> <p>Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, Бенџамин Дизраели, Вилијам Гледстоун, Симон Боливар, Михајло Пупин, Никола Тесла, Марија Кири</p>	11	5	5	1	<p>ИС701- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса</p> <p>ИС702- изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера</p> <p>ИС703- уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе;</p> <p>ИС704- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту</p> <p>ИС705- наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку</p> <p>ИС707- анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике</p> <p>ИС709- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву;</p> <p>ИС711- анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;</p> <p>ИС712- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба</p> <p>ИС713- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку;</p> <p>ИС714- уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха;</p> <p>ИС716- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни);</p> <p>ИС717- пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности;</p> <p>ИС718- анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја</p> <p>ИС719- уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла</p>	<p><i>Облици рада:</i> фронтални, индивидуални, групни, рад у пару.</p> <p><i>Методе рада:</i> вербално-текстуална, илустративно-демонстративна, текст метода, дискусија, монолошко-дијалогска, истраживачки рад,</p> <p><i>Активности наставника:</i> наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа, мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике.</p> <p><i>Активности ученика:</i> ученици слушају, постављају питања, дају одговоре, записују најважније, истражују, анализирају, изводе закључке.</p>	<p>Српски језик:</p> <p>Географија:</p> <p>Грађанско васпитање</p> <p>Страни језици</p> <p>Биологија</p> <p>Хемија</p> <p>Музичка култура</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Техника и технологија</p> <p>Информатика и рачунарство</p>	<p>усмено испитивање</p> <p>-тест знања</p> <p>-активност на часу</p> <p>-учествовање у разговору</p> <p>-учествовање у дискусији</p> <p>-учествовање у групном или раду у пару</p> <p>-израда есеја, -ПП презентација</p> <p>-учествовање у истраживању</p>

Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова				Исходи – по завршетку теме ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)	Корелација	Планирани начини праћења и вредновања
			Укупно	Обрада	Утврђива	Остали типови				
							ИС720- очи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора; ИС722- презентује, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; ИС723- упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других ИС725- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;			
V	V СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	Кнежевина Србија(Михаило Обреновић) Кнежевина и краљевина Србија(Милан Обреновић) Берлински конгрес међународно признање Краљевина Србија(Александар Обреновић) Краљевина Србија(Петар Карађорђевић) Свакодневни живот, наука, култура живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине Положај Срба османском влашћу, Положај Срба под аустроугарском влашћу Учешће Србије и Црне Горе у балканским ратовима). Истакнуте личности: кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, Драга Машин, краљ Петар Карађорђевић, књаз Данило, кнегиња Даринка	17	9	7	1	ИС701, ИС702, ИС703, ИС704 ИС705- наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку ИС706- препознаје основне карактеристике различитих идеологија ИС707- анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике ИС708- уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости ИС709- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ИС711- анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу; ИС712- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених слојева и група у индустријско доба ИС713- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена у новом веку; ИС714- уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; ИС716- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: вербално-текстуална, илустративно-демонстративна, текст метода, дискусија, монолошко-дијалогска, истраживачки рад, Активност наставника: наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа, мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике. Активности ученика: ученици слушају, постављају питања,	Српски језик Грађанско васпитање Географија Страни језици Музичка култура Ликовна култура Техника и технологија Информатика и рачунарство	усмено испитивање -тест знања -активност на часу -учествовање у разговору -учествовање у дискусији -учествовање у групном или раду у пару -израда есеја, -ПП презентација -учествовање у истраживању

		Петровић, књаз Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Драгутин Димитријевић Апис, Михајло Петровић Алас, Драга Љочић,				контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ИС717- пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; ИС718- анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја ИС719- уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла ИС722- презентује, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; ИС723- упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других ИС724- раздваја битно од небитног у историјској нарацији; ИС725- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; ИС726- идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања	дају одговоре, записују најважније, истражују, анализирају, изводе закључке.			
Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова				Исходи – по завршетку теме ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)	Корелација	Планирани начини праћења и вредновања
			Укупно	Обрада	Утврђива	Остали типови				
VI	VI ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ	Велики рат ,узроци и повод, савезништва и фронтови Србија и Црна Гора у рату; преломнице, ток и последице рата; Аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије Човек у рату – живот у позадини и на фронту; Живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању. Истакнуте личности: Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар Први и престолонаследник Александар Карађорђевић, Јован	19	8	8	3	ИС701- доводи у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса ИС702- изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском, на основу датих примера ИС703- уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; ИС704- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту ИС705- наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку ИС708- уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела на формирање националног идентитета у прошлости ИС709- уочава утицај историјских догађаја, појава и процеса на прилике у савременом друштву; ИС713- приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и	Облици рада: фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. Методе рада: вербално-текстуална, илустративно-демонстративна, текст метода, дискусија, монолошко-дијалогска, истраживачки рад, Активност наставника: наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа,	Српски језик Страни језик Биологија Географија Техника и технологија Информатика и рачунарство Грађанско васпитање Хемија Музичка култура Ликовна култура	усмено испитивање -тест знања -активност на часу -учествовање у разговору -учествовање у дискусији -учествовање у групном или раду у пару -израда есеја, -ПП презентација -учествовање у истраживању

		Цвијић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Момчило Гаврић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Арчибалд Рајс, Драгутин Димитријевић Апис.					промена у новом веку; ИС714- уочава историјске промене, поређењем политичке карте савременог света са историјским картама других епоха; ИС715- пореди информације приказане на историјској карти са информацијама датим у другим симболичким модалитетима; ИС716- повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); ИС717- пореди различите историјске изворе и класификује их на основу њихове сазнајне вредности; ИС718- анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја ИС719- уочава специфичности у тумачењу одређених историјских догађаја и појава на основу поређења извора различитог порекла	мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике. <i>Активности ученика:</i> ученици слушају, постављају питања, дају одговоре, записују најважније, истражују, анализирају, изводе закључке.		
Број теме	Назив теме	Садржај теме	Број часова				Исходи – по завршетку теме ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма (облици, методе, активности ученика и наставника...)	Корелација	Планирани начини праћења и вредновања
			Укупно	Обрада	Утврђива	Остали типови				

VI

VI ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ

						<p>ИС720- уочи пристрасност, пропаганду и стереотипе у садржајима историјских извора ИС721- употреби податке из графикона и табела у елементарном истраживању; ИС722- презентује, резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе, користећи ИКТ; ИС723- упоређује, анализира и уочава разлике између својих и ставова других ИС724- раздваја битно од небитног у историјској наративи; ИС725- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; ИС726- идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања</p>	<p><i>Облици рада:</i> фронтални, индивидуални, групни, рад у пару. <i>Методе рада:</i> вербално-текстуална, илустративно-демонстративна, текст метода, дискусија, монолошко-дијалогска, истраживачки рад, <i>Активност наставника:</i> наставник описује, објашњава, демонстрира, води и усмерава ток часа, мотивише ученике да истражују, анализирају и изводе закључке, оцењује ученике. <i>Активности ученика:</i> ученици слушају, постављају питања, дају одговоре, записују најважније, истражују, анализирају, изводе закључке.</p>	<p>Српски језик Страни језик Биологија Географија Техника и технологија Информатика и рачунарство Грађанско васпитање Хемија Музичка култура Ликовна култура</p>	<p>усмено испитивање -тест знања -активност на часу -учествовање у разговору -учествовање у дискусији -учествовање у групном или раду у пару -израда есеја, -ПП презентација -учествовање у истраживању</p>
		72	34	24	14				

ОБЛАСТ / ТЕМА / МОДУЛ		МЕСЕЦ										ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ/ ВЕЖБА	СВЕГА
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
I	<i>ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</i>	3										2	1	3
II	<i>ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ ИДУСТРИЈСКОГ ДОБА</i>	6	3									5	4	9
III	<i>СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД ДО СРЕДИНЕ XIX ВЕКА</i>		5	8								7	6	13
IV	<i>ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА</i>			1	7	3						5	6	11
V	<i>СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА</i>					1	6	10				9	8	17

VI	<i>ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ</i>								6	9	4	8	11	19
<i>УКУПНО</i>		9	8	9	7	4	6	10	6	9	4	35	37	72

Месец	Назив теме	Наставна јединица	Број часова			
			Обрада	Утврђивање	Комбиновано или друго	Укупно
СЕПТЕМБАР	I ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	1. Упознавање ученика са планом и програмом рада у седмом разреду	Обрада			
		2. Од индустријске револуције до завршетка Првог светског рата; Историјски извори за изучавање периода од индустријске револуције до завршетка Првог светског рата	Обрада			
		3. Основи проучавања прошлости; иницијални тест			Комбиновано	
	II ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	4. Индустријска револуција	Обрада			
		5. Америчка револуција	Обрада			
		6. Индустријска револуција, Америчка револуција		Утврђивање		
		7. Француска револуција	Обрада			
		8. Наполеон и његово доба	Обрада			
		9. Француска револуција, Наполеон и његово доба		Утврђивање		

$$6 + 2 + 1 = 9$$

ОКТОБАР	II ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА	10. Револуције 1848/1849	Обрада			4 + 3 + 1 = 8
		11. Револуције 1848/1849		Утврђивање		
		12. ЕВРОПА И СВЕТ НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА			систематизација	
	III СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД ДО СРЕДИНЕ XIX ВЕКА	13. Српски народ између два царства	Обрада			
		14. Српска револуција - доба устанка 1804-15.	Обрада			
		15. Српски народ - српска револуција 1804-15.		Утврђивање		
16. Српска револуција - доба дипломатије 1815-1835		Обрада				
	17. Српска револуција - 1804-1835		Утврђивање			
НОВЕМБАР	III СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД ДО СРЕДИНЕ XIX ВЕКА	18. Развој модерне српске државе - доба уставобранитеља	Обрада			5 + 3 + 1 = 9
		19. Српска револуција - доба дипломатије 1815-1835; Развој модерне српске државе - доба уставобранитеља		Утврђивање		
		20. Српско друштво у првој половини 19. века	Обрада			
		21. Српско друштво у првој половини 19. века		Утврђивање		
		22. Срби у Хабзбуршкој монархији до средине 19. века	Обрада			

		23. Срби у Хабзбуршкој монархији до средине 19. века		Утврђивање		
		24. Црна Гора до средине 19. века	Обрада			
ДЕЦЕМБАР	III	25. СРТСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД ДО СРЕДИНЕ XIX ВЕКА			систематизација	3 + 4 = 7
		26. Настанак националних држава - Уједињење Италије и Немачке	Обрада			
	IV ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	27. Настанак националних држава - Уједињење Италије и Немачке		Утврђивање		
		28. Велике силе, Источно питање и Берлински конгрес	Обрада			
		29. Велике силе, Источно питање и Берлински конгрес		Утврђивање		
		30. Свет у другој половини 19. века и почетком 20-тог века	Обрада			
		31. Свет у другој половини 19. века и почетком 20-тог века		Утврђивање		
32. Међународни односи и сукоби империја, формирање савеза, међународне политичке кризе	Обрада					

		33. Међународни односи и сукоби империја, формирање савеза, међународне политичке кризе		Утврђивање		
ЈАНУАР	IV ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА И V наст. тема	34. Привреда и друштво у другој половини 19.века-друга индустријска и научна револуција	Обрада			2 + 1 + 1 = 4
		35. Привреда и друштво у другој половини 19.века-друга индустријска и научна револуција		Утврђивање		
		36. ЕВРОПА И СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА			систематизација	
		37. Србија у доба кнеза Михаила Обреновића	Обрада			
ФЕБРУАР	V СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	38. Србија у доба кнеза Михаила Обреновића		Утврђивање		3 + 3 = 6
		39. Србија у доба Милана Обреновића	Обрада			
		40. Србија у доба Милана Обреновића		Утврђивање		
		41. Србија у доба Александра Обреновића	Обрада			

		42. Србија у доба Александра Обреновића		Утврђивање		
		43. Србија у доба краља Петра I Карађорђевића	Обрада			
МАРТ	У СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	44. Србија у доба краља Петра I Карађорђевића		Утврђивање		5 + 4 + 1 = 10
		45. Српско друштво крајем 19. и почетком 20. века	Обрада			
		46. Црна Гора у другој половини 19. и почетком 20. века	Обрада			
		47. Српско друштво крајем 19. и почетком 20. века; Црна Гора у другој половини 19. и почетком 20. века		Утврђивање		
		48. Срби у Османском царству у другој половини 19. и почетком 20. века	Обрада			
		49. Срби у Аустроугарској монархији	Обрада			
		50. Срби у Османском царству у другој половини 19. и почетком 20. века и Срби у Аустроугарском царству		Утврђивање		
		51. Балкански ратови	Обрада			
		52. Балкански ратови		Утврђивање		

		53. СРПСКЕ ДРЖАВЕ И НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА			Систематизација - тест	
--	--	---	--	--	---------------------------	--

АПРИЛ	VI ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ	54. Велики рат-узрок, повод, фронтови, последице	Обрада			3 + 3 = 6
		55. Велики рат-узрок, повод, фронтови, последице		Утврђивање		
		56. Друштво у великом рату	Обрада			
		57. Друштво у великом рату		Утврђивање		
		58. Србија у Великом рату 1914-15.	Обрада			
		59. Србија у Великом рату 1914-15.		Утврђивање		
МАЈ	VI ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ	60. Србија у Великом рату војни слом, Албанска голгота	Обрада			4 + 4 + 1 = 9
		61. Србија у Великом рату војни слом, Албанска голгота		Утврђивање		
		62. Србија у великом рату-Солунски фронт-солунски процес, ослобођење	Обрада			
		63. Србија у великом рату-Солунски фронт-солунски процес, ослобођење		Утврђивање		
		64. ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ			систематизација	
		65. СРТТСКА РАТНА СВАКОДНЕВНИЦА - живот и привреда у окупираној Србији; злочини окупатора	Обрада			

		66. СРТСКА РАТНА СВАКОДНЕВНИЦА - живот и привреда у окупираној Србији; злочини окупатора		Утврђивање		
		67. СРТСКА РАТНА СВАКОДНЕВНИЦА - болести и епидемије, Жене-војници; Добровољачки покрет	Обрада			
		68. СРТСКА РАТНА СВАКОДНЕВНИЦА - болести и епидемије, Жене-војници; Добровољачки покрет		Утврђивање		
ЈУН	VI ЕВРОПА, СВЕТ И СРБИЈА У ВЕЛИКОМ РАТУ	69. СРТСКА РАТНА СВАКОДНЕВНИЦА - културне прилике	Обрада			
		70. СРТСКА РАТНА СВАКОДНЕВНИЦА - културне прилике		Утврђивање		
		71. ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА			систематизација	
		72. ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА ГРАДИВА			систематизација	
						1 + 1 + 2 = 4

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

Циљеви и задаци:

-стицање и усвајање знања о природно-географским одликама ваневропских континената, регија и држава,

-уознавање економско-географских карактеристика,

-оспособљавање за праћење друштвених активности и промена у савременом свету као и њихов допринос у општем развоју човечанства.

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова	Број часова обраде	Број часова утврђивања
1	Увод	1	1	
2	Географска обележја Азије	21	13	8
3	Географска обележја Африке	14	9	5
4	Географска обележја Северне Америке	12	7	5
5	Географска обележја Средње и Јужне Америке	12	7	5
6	Географска обележја Аустралије и Океаније	6	4	2
7	Географска обележја поларних области	3	2	1
8	Свет као целина	3	1	2
	Регионална Географија ваневропских континената - УКУПНО	72	44	28

држаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања програма	Компетенције
<p>Регионална географија ваневропских континента: Азија, Африка; Северна, Средња, Јужна Америка; Аустралија и Океанија; Поларне области</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разговор, - слушање, - описивање, - демонстрација, - показивање, - закључивање, - упоређивање, - читају и користе географску литературу, штампу, интернет - самостално раде, у тиму, групи; - размењивање сопствених знања и мишљења, - истраживање, - писање реферата, - уцртавање неких карти - израда тематских карата, - анализирање, - уочавање, - самооцењивање и самовредновање сопственог рада, 	<ul style="list-style-type: none"> - разговара, - објашњава, - ствара ситуације за решавање проблемских тема, - учествује у организацији и координира у раду група, тимова, - демонстрира, - мотивише ученике, - похваљује, - награђује - упућује у : самостално истраживање, коришћење литературе и других извора знања (интернет странице) у перманентно повезивање стечених знања из свих области са новим сазнањима, - стално проверава постигнућа ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска, - монолошка, - интерактивна, - дијалогско-демонстрациона, - илустративна, - рад у групама, - самостални рад, - тимски рад, - истраживачки рад, - писање реферата, - израда тематских карата, - комбиновани, - коришћење интернета... 	<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Вештина комуникације</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Вештина за живот у демократском друштву</p> <p>Естетска компетенција</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дијалогска компетенција</p>

ИСХОДИ НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

Наставни садржаји	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Азија	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред - именује континенте (Азију) и препознаје њене основне природне и друштвене одлике 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом - приказује понуђене географске податке: на некој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва - описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 	<ul style="list-style-type: none"> - доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
Африка	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред - именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом - приказује понуђене географске податке: на некој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва - описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 	<ul style="list-style-type: none"> - доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије

<p>Северна Америка – опште географске одлике</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред - именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом - приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва - описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 	<ul style="list-style-type: none"> - доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
<p>Јужна Америка</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред - именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом - приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва - описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 	<ul style="list-style-type: none"> - доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије

<p>Аустралија и Океанија-опште географске одлике</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред - именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом - приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва - описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 	<ul style="list-style-type: none"> - доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
<p>Поларне области- Арктик и Антарктик</p>	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и чита географске и допунске елементе карте - познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред - именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом - приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре станивништва - описује природне и друштвене одлике континента и наводи његове географске регије 	<ul style="list-style-type: none"> - доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте - објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије
<p>Свет као целина</p>		<ul style="list-style-type: none"> - приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, знацима...), графиком, табелом и схемом - именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст) 	<ul style="list-style-type: none"> - објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије

ПРЕДМЕТ: Физика

Циљеви и задаци наставе

Ученик треба да:

-разликује скаларне физичке величине од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером(време, маса, температура, брзина, убрзање, сила...)

-користи на нивоу примене основне законе механике- Њутнове законе

-уме да слаже и разлаже силу

-упозна силу трења

-разуме да је рад једнак промени енергије

-на нивоу примене користи законе одржања(маса и енергије)

-разликује различите врсте кретања(равномерно,равномерно убрзано и равномерно успорено) и зна њихове карактеристике

-прави разлику између температуре и топлоте

-уме да рукује мерним инструментима

-користи јединице Међународног система SI за одговарајуће физичке величине

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма

Настава физике остварује се кроз следеће основне облике:

1.Излагање садржаја тема уз одговарајуће демонстрационе огледе

2.Решавање квалитативних и квантитативних задатака

3.Лабораторијске вежбе

4.Коришћење и других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја тема(домаћи задаци, читање популарне литературе из историје физике и сл.)

5.Систематско праћење рада сваког појединачног ученика

Веома је важно да при извођењу прва три облика наставе наглашава њихова обједињеност јединственом циљу:откривање и формулисање закона и њихова примена. У противном, ученик ће стећи утисак да постоје три различите физике:једна се слуша на предавањима, друга се ради кроз рачунарске задатке , а трећа се користи у лабораторији.Врсте активности у образовно-васпитном раду

-ученици прате ток посматране појаве при извођењу демонстрационог огледа, затим својим речима на основу сопственог расуђивања, описују појаву коју посматрају

-рад у малим групама при извођењу експерименталних вежби

-мерење различитих физичких величина при извођењу лабораторијских вежби

-процена грешке само за директно мерење величине(дужина, време...)

-приказује графички и табеларно добијене податке

-израда домаћих задатака

-израда панона за учионицу или хол школе

Циљ наставе физике је да ученици упознају природне појаве и основне природне законе ,да стекну основну научну писменост,да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање,оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Задаци наставе физике су:

-развијање функционалне писмености

-упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици

- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона
- активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање
- развијање логичког и апстрактног мишљења
- схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних сарджаја
- развијање способности за промени знања из физике
- употреба физичких појава у екологији ,заштити и унапређењу животне средине
- развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи

	Садржај програма	Обрада	Утврђивање	Лабораторијске вежбе	Укупно
I	Сила и кретање	9	14	2	25
II	Кретање тела под дејством силе теже. Сила трења	4	6	2	12
III	Равнотежа тела	5	5	1	11
IV	Механички рад и енергија. Снага	6	7	2	15
V	Топлотне појаве	3	5	1	9
Укупно		30	33	9	72

Садржај програма	Активности ученика у васпитно-образовном раду	Активности наставника у васпитно-образовном раду	Начин и поступак остваривања програма	Компетенције
Сила и кретање	<p>Самостално закључује, наводи примере равномерног и променљивог кретања, анализира примере променљивог кретања, решава рачунске и графичке задатаке, записује, анализира демонстрационе огледе и рачунске задатаке, математички израчунава непознату величину. Учествоје у групном раду и раду у пару. Учествоје у истраживању видова преоменљивог кретања и видова интеракција. Учествоје у групном раду и раду у пару. Презентује резултате истраживања</p>	<p>Излаже нов садржај. Упућује на коришћење додатне литературе и збирки задатака. Изводи огледе и наводи практичну примену. Поставља питања и рачунске задатке. Умерава, сугерише и наводи ученике на решавање задатака, наводи их да повезују и примењују стечена знања из физике и других предмета. Упућује ученике у правила истраживачког рада. Детаљно објашњава и анализира правила јавног наступа ученика при презентацијама. Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни облик рада -дијалогска метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака</p>	<p>- целоживотно учење -рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција -решавање проблема -вештина сарадње</p>
Кретање тела под дејством силе теже. Сила трења	<p>Уочава дејство различитих сила. Записује, истражује, врши огледе којима илуструје дејство сила.</p>	<p>Показује на примерима силу трења и указује на њеном значају у обављању свакодневних активности. Инсистира на прецизности, јасноћи излагања и</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни облик рада -дијалогска метода -илустративно-демонстративна</p>	<p>- целоживотно учење -рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција -решавање проблема -вештина сарадње</p>

	Кроз примере уочава разлику и сличности између силе трења и силе отпора средине.Примењује стечена знања на решавање проблема. Истражује видове кретања у гравитационом пољу. Учествује у групном раду и раду у пару. Презентује резултате истраживања	писања формула које исказују физичке законе и законитости. Објашњава и приказује видове кретања у гравитационом пољу. Даје упутства о истраживачком раду. Објашњава правила јавног наступа. Упућује на истраживачку методу учења.Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.	метода -практични рад -решавање рачунских задатака	
Равнотежа тела	Посматра, пита, мери, рачуна, закључује, повезује и анализира задатаке. Истражује услове при којима тела тону, лебде и привају у флуидима. Учествује у групном раду и раду у пару. Презентује резултате истраживања	Демонстрира огледе.Излаже нов садржај.Наводи на повезивање теорије и праксе.Буди радозналост код ученика.Ради рачунске задатке. Објашњава правила истраживања Упућује на истраживачку методу учења.Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.	-фронтални -индивидуални -групни облик рада -дијалогска метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака -графичка метода	- целоживотно учење -рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција -решавање проблема -вештина сарадње
Механички рад и енергија. Снага	Посматра, пита, уочава, наводи примере, закључје и решава рачунске задатке. Истражује повезаност видова енергије и механичког рада. Учествује у групном раду и раду у пару. Презентује резултате истраживања	Показује практичну примену на примерима .Наводи на размишљање.Поставља рачунске задатке.Поставља питања.Буди у ученицима жељу за истраживањем и стицање нових знања применом већ стечених. Упућује на израду пројектних радова	-фронтални -индивидуални -групни облик рада -дијалогска метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака -пројектна метода	- целоживотно учење -рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција -решавање проблема -вештина сарадње -еколошка компетенција
Топлотне појаве	Посматра, пита, уочава, повезује, закључује, записује, дискутује и	Демонстрира огледе.Наводи математичке законитости у физичким појавама.Наводи	-фронтални -индивидуални -групни облик рада	- целоживотно учење -рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција

	<p>решавају рачунске задатке. Истражује начине преношења топлоте. Учествује у групном раду и раду у пару. Презентује резултате истраживања</p>	<p>ученике да закључују.Буди радозналост и интересовање.поставља рачунске проблеме и помаже приликом решавања истих. Упућује на истраживачку методу учења.Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-дијалогска метода -илустративно-демонстративна метода -практични рад -решавање рачунских задатака</p>	<p>-решавање проблема -вештина сарадње -еколошка компетенција</p>
--	--	---	---	---

Начин остваривања програма (методе и технике)

Из физике су одабрани само они наставни садржаји које на одређеном нивоу могу да усвоје сви ученици ОШ. Од свих метода логичког закључивања које се користе у физици, ученицима О.Ш. најприступачније је индуктивни метод при проналажењу и формулисању основних закона физике. Увођење једноставних експеримената за деминстрирање физичких појава има за циљ враћање огледа у наставу физике, развијање радозналости и интереса за физику и истраживачки приступ природним наукама. Једноставне експерименте могу да изводе сами ученици на часу или код куће користећи материјал или предмете из свакодневног живота.

Свака тематска целина обрађује се оним радоследом који је назначен у програму. Унутар сваке тематске целине, после поступног и аналитичког излагања, кроз систематизацију и обнављање, врши се синтеза битних чињеница и закључака, и кроз њихово обнављање омогућава се ученицима разумевање и трајно усвајање. При обради садржаја сваке теме, на сваком часу део времена се користи за обнављање.

Да би се циљеви и задаци наставе физике остварили у целини неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса.

При решавању рачунских задатака прво сагледати физичке садржаје па затим прећи на математичко формулисање и израчунавање. Решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатака, математичко израчунавање и дискусија резултата.

Час експерименталних вежби састоји се из уводног дела, мерења и записивања резултата мерења.

Битан облик рада су домаћи задаци, који се планирају за час.

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидну контролу његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака и лабораторијских вежби.

ИСХОДИ НАСТАВЕ ФИЗИКЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

Назив наставне теме	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Сила кретање	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање. - Ученик уме да препозна равномерно кретање на примерима. - Ученик уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине (користи образац $v=s/t$). - Ученик уме да препозна јединице за брзину . 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна убрзано кретање, препознаје да тело које се креће убрзано (успорено) у истим временским интервалима прелази различите путеве; препознаје убрзано и успрено кретање кроз промену брзине. - Ученик зна шта је механичко кретање и величине које га описују, зна да је убрзање промена брзине у јединици времена и разликује брзину од убрзања. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање, зна да користи везу између брзине и убрзања као и пређеног пута, брзине и убрзања код равн.убрзаног кретања.
Кретање тела под дејством силе теже, Сила трења	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирију или се крећу равномерно, зна да је гравитациона сила узрок падања тела а сила трења узрок заустављања. - Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик зна основне особине гравитационе силе,зна да је увек привлачна и да зависи од масе тела и зна да је то сила теже. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да примени однос физичких величина које описују слободни пад и вертикални хитац.(уме да израчуна пређени пут и брзину код наведеног кретања.)
Равнотежа тела	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна врсту кретања према облику путање. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна силу потиска у случају пливања тела, препознаје правац и смер деловања силе као и равнотежу тела. - Ученик зна основне особине силе потиска, зна да се јавља кад се чврсто тело урони у течност и зна одреди правац и смер силе потиска. - Ученик уме да препозна када је полуга у стању равнотеже, уме да примени услов равнотеже.(пример:Ако се клацкају отац и син ученик зна да међу понуђеним одговорима препозна растојање од тачке ослонца ако је дат однос њихових маса). 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик разуме и примењује услове равнотеже полуге, зна да је услов за равнотежу полуге једнакост момената силе у односу на тачку ослонца, зна која сила даје највећи односно најмањи момент силе у односу на тачку ослонца, зна да израчуна интензитет момената сила које се јављају код полуге.(Пример:Клацкалица и кантар) - Ученик зна какав је однос сила које делује на тело које мирује или се равн.креће, односно зна кад је тело у стању статичке и динамичке равнотеже.

		<ul style="list-style-type: none"> - Ученик разуме како односи сила утичу на врсту кретања, да у случају деловања колинеарних сила њихова резултанта одређује врсту кретања.(убрзано кретање, успорено кретање, стање мировања или равномерног праволинијског кретања.) - Ученик разуме и примењује појам густине и на основу података густине средине и тела закључује да ли тело плива, лебди или тоне. 	
Механички рад енергија и снага		<ul style="list-style-type: none"> - Уме да користи важније изведене јединице Si система и зна њихове ознаке (Пример:За силу,рад енергију и снагу). - Ученик уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу (користи префиксе мили кило и мега и уме да претвара јединице). - Ученик зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине односно од висине на којој се тело налази. -Ученик уме да препозна појмове рада и снаге(зна да је механички рад једнак производу силе и пута и препознаје да је снага једнака извршеном рад у јединици времена). 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава (разуме да при слободном паду, хицу навише и наниже кинет.енергија прелази у потенцијалну и обрнуто тако да њихов збир остаје сталан).
Топлотне појаве	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре, ако му је позната температура тела и температуре топљења и кључања, зна да одреди у ком се агрегатном стању налази тело, зна температуру мржњења и кључања воде под нормалним условима. - Ученик уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела ,препознаје да трење може да доведе до промене 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик зна да унутрашња енергија зависи од температуре тела то јест да порастом унутрашње енергије расте и температура. -Ученик зна да запремина тела зависи од температуре, зна да се чврста тела при загревању шире а при хлађењу скупљају. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученик уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описује промене агрегатних стања, зна основне особине агрегатних стања (чврсто, течност и гасовито), зна шта су топљење, очвршћавање, испаравање и кондензација.

	температуре.		
--	--------------	--	--

Образовни стандарди који се односе на компетенције које се стичу током изучавања предмета физика у основном образовању су ФИ. 1.7.1, 1.7.2, 2.6.1, 2.6.2, 2.6.3, 2.7.1, 2.7.2, 2.7.3, 3.7.1, 3.7.2. Ови стандарди су из области *Експеримент* и *Математичке основе физике* и налазе се у свакој наставној теми јер нису везани за специфичан садржај него за компетенције које се развијају стално.

1.7.1 Ученик поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији.

1.7.2 Ученик уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији.

2.6.1 Ученик разуме и примењује основене математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност.

2.6.2 Ученик уме да препозна векторске величине.

2.6.3 Ученик уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина.

2.7.1 Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења.

2.7.2 Ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата.

2.7.3 Ученик уме да реализује експеримент по упутству.

3.7.1 Ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења.

3.7.2 ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом.

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

Циљеви и задаци

Математика има за циљ да омогући ученику успешно настављање математичког образовања и самообразовање, као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Ученике треба оспособити да:

-да схвате појам квадрата рационалног броја и квадратних корена.

-умеју да одреде приближну вредност броја: \sqrt{a} ($a \in \mathbb{Q}, a > 0$).

-схватају реалне бројеве као дужинске мере, односно као тачке на бројевној правој одређене дужима које представљају такву меру.

-упознају скуп реалних бројева као унију скупа рационалних и скупа ирационалних бројева.

-упознају појам степена и операције са степенима.

-умеју да изводе основне рачунске операције са мононима и полиномима, као и друге идентичне трансформације ових израза.

-упознају правоугли координатни систем и његову примену.

-добро упознају директну и обрнуту пропорционалност и практично примене.

-знају Питагорину теорему и умеју да примене код свих геометријских фигура у којима се може уочити правоугли троугао.

-познају најважнија својства многоугла и троугла.

-знају најважније обрасце у вези са многоуглом и троуглом и да их могу применити у одговарајућим задацима.

-схвате појам и својства пропорције.

-схвате појам сличности троугла и умеју да примене у једноставнијим случајевима.

-користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена, дужину кружног лука и површину кружног исечка, уме да одреди централни и периферијски угао.

Р/б	Наставна тема	Укупан број часова	Број часова обраде	Број часова вежбе
1.	РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	16	7	8
2.	ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	16	5	11
3.	ЦЕЛИ РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	46	19	27
4.	МНОГОУГАО	13	5	8
5.	ЗАВИСНЕ ВЕЛИЧИНЕ И ЊИХОВО ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ	20	7	13
6.	КРУГ	15	6	9
7.	СЛИЧНОСТ	10	4	6
8.	ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ СА ИСПРАВКАМА	8	4	4
Садржај програма	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ		НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА РАДА	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
	УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА		
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	Уочава Упоредује Рачуна Решава задатке закључује проверава	-усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације
ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	уочава именује	-презентује -утиче на развој свести	-фронтални -индивидуални	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење

	разликује упоређује открива релације изражава их графички и писано решава задатке	ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота	-групни -рад у пару	-Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
ЦЕЛИ РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	учава именује разликује упоређује открива релације изражава их рачуна	-презентује -усмерава ученика -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације
МНОГОУГАО	учава именује разликује упоређује открива релације повезује рачуна	-презентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
ЗАВИСНЕ ВЕЛИЧИНЕ И ЊИХОВО ГРАФИЧКО ПРИКАЗИВАЊЕ	учава закључује разликује открива релацију графички се изражава чита, тумачи и примењује	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање -утиче на развој тачности, прецизности, одговорности, уредности код ученика	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
КРУГ	учава именује разликује упоређује рачуна	-презентује -усмерава ученика -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике у свакодневном животу	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
СЛИЧНОСТ		-презентује -усмерава ученика	-фронтални -индивидуални	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење

	уочава именује разликује упоређује рачуна мери и обрађује податке	-подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике у свакодневном животу	-групни -рад у пару	-Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ СА ИСПРАВКАМА			-индивидуални	

ИСХОДИ

ОБЛАСТ	НАСТАВНА ТЕМА	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
	1.РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	-да зна одреди квадрат рационалног броја	-оперише са степенима и зна шта је <u>квадратни корен</u> ;	-користи особине степена и <u>квадратног корена</u> ;
БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА,АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ	2.РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	-уме да израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима. ; -сабира, одузима и множи мономе;	- оперише са степенима и зна шта је квадратни корен; -сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином;	-користи особине степена и квадратног корена; -зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; -увежбано трансформише алгебарске изразе, своди их на најједноставнији облик;
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	3.ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	-влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и -- -уме да их нацрта користећи прибор; разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе	-уме да одреди однос углова и страница у троуглу и збир углова у троуглу и четвороуглу и да <u>решава</u> <u>здатке користећи</u> <u>Питагорину теорему</u> ; -уме да дату величину исказе	-користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка;

		<p>троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку;</p> <p>-уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему).</p> <p>-при мерењу бира одговарајућу мерну јединицу; заокружује величине исказане датом мером.;</p>	приближном вредношћу	- процењује и заокружује дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима;
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	4.МНОГОУГАО	-влада појмом многоугла, разликује основне елементе и особине	Уме да одреди број дијагонала, збир унутрашњих углова многоугла, централни угао правилног многоугла	Примењује својства многоуглова у сложенијим задацима
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	5.КРУГ	-влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника);	-користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена; -поређује величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину	-уме да одреди централни и периферијски угао, рачуна површину кружног исечка, дужину кружног лука; -по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима;
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	6.СЛИЧНОСТ	Уме да препозна сличне фигуре	Влада својствима сличних фигура и зна да решава једноставне задатке	Примењује сличност троуглова повезујући тако разна својства геометријских објеката
ОБРАДА ПОДАТАКА АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ МЕРЕЊЕ	7. ЗАВИСНЕ ВЕЛИЧИНЕ И ЊИХОВО ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ	-изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно; -чита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одређује минимум или максимум зависне величине; -податке из табеле прикаже графиком и обрнуто; -одреди задати проценат неке	-влада описом координатног система (одређује координате тачака, односно или централно симетричних итд); -чита једноставне дијаграме и табеле. -обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; -примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример,	-уме да одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове; - тумачи дијаграме и табеле; -примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама; -разликује директној обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом;

		<p>величине; -одреди вредност функције дате таблицом или формулом; користи различите апоене новца;</p>	<p>промена цене неког производа за дати проценат); -очи зависност међу променљивим, зна функцију $y=ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције; - претвора износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију;</p>	
--	--	--	--	--

ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА

Задаци наставе биологије су:

- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе биологије. сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе биологије буду у пуној мери реализовани
- разумевање улоге и значаја биологије за развој и напредак човечанства
- развијање свести о властитом пореклу и положају у природи
- разумевање еволутивног положаја човека
- упознавање грађе и функционисања организма, усвајање одређених хигијенских навика, стицање одговорности за лично здравље и здравље других људи
- схватање да је полност саставни део живота и да човекова полност подразумева поштовање норми понашања које обезбеђују хумане односе међу људима
- стицање радних навика и способности за самостално посматрање и истраживање.

Редни број	Наставна тема	Обрада	Остало	УКУПНО
I	Порекло и развој људске врсте	3	1	4
II	Грађа човечијег тела	30	29	59
III	Репродуктивно здравље	5	4	9

Садржај програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
Порекло и развој људске врсте	-активно слушање -активан разговор -сарадња са другим ученицима кроз рад у групи	-презентује нови садржај -подстиче на размишљање, увиђање	-фронтални -индивидуални	језичка писменост основе научне писмености грађанска одговорност еколошке компетенције
Грађа човечијег	-активно слушање	-презентује нови садржај	-фронтални,	језичка писменост

тела	-активан разговор -активно посматрање -долажење до нових сазнања путем открића -сарадња са другим ученицима кроз рад у групи -мишљење -израда табела, графикана	-подстиче на размишљање, увиђање -подстиче на увиђање и логичко закључивање -подстиче развој хигијенских навика и здравствене културе	-индивидуални, -групни, -рад у пару	основе научне писмености грађанска одговорност еколошке компетенције брига о здрављу управљање сопственим учењем
Репродуктивно здравље	-активно слушање -активан разговор	-презентује нови садржај -подстиче на размишљање, увиђање -подстиче на увиђање и логичко закључивање -подстиче развој хигијенских навика и здравствене културе	-фронтални, -индивидуални, -групни, -рад у пару	језичка писменост основе научне писмености грађанска одговорност еколошке компетенције брига о здрављу управљање сопственим учењем

Начин остваривања програма (методе и технике)

Током остваривања програма потребно је уважити високу образовну и мотивациону вредност активних и интерактивних (кооперативних) метода наставе/учења те кроз све програмске целине доследно осигурати да најмање једна трећина наставе буде организована употребом ових метода.

У настави користити, најмање у трећини случајева, задатке који захтевају примену наученог у разумевању и решавању свакодневних проблемских ситуација препоручених од стране Министарства и Завода, а приликом оцењивања обезбедити да су ученици информисани о критеријумима на основу којих су оцењивани.

Избор и систематизација програмских садржаја биоогије резултат су захтева времена и најновијих достигнућа у биологији, а примерени су узрасту ученика и њиховом психо-физичком развоју.

Наставне теме су логички распоређене, а обухватају садржаје науке о човеку, здравственој култури и репродуктивном здрављу.

Овако конципирани програм пружа ученицима основна знања, а ради лакшег разумевања и усвајања градива, наставник не треба да инсистира на детаљном опису грађе и функције, већ на обољењима и повредама појединих органа, пружању прве помоћи и стицању неопходних хигијенских навика, очувању личног здравља и здравља других људи, као и одговорном односу према репродуктивном здрављу.

Приликом израде планова рада (глобалном и оперативном) треба предвидети 60% часова за обраду новог градива и 40% за друге типове часова.

Концепција програма пружа широке могућности за примену различитих наставних метода и употребу расположивих наставних средстава и информационих технологија на часовима обраде, вежби и систематизације градива. Избор наставних метода зависи од циља и задатака наставног часа и опремљености кабинета. Избор облика рада препуштен је наставнику.

Наставник за припрему рада на часу треба да користи уџбеник одобрен од стране Министарства просвете, најновију стручну литературу и да примењује искуства стечена професионалним развојем на акредитованим семинарима из Каталога програма стручног усавршавања Завода за унапређивање образовања и васпитања.

ИСХОДИ НАСТАВЕ БИОЛОГИЈЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

Садржаји	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
Порекло и развој људске врсте	<ul style="list-style-type: none"> - уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих - зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма - зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи - зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа - зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организма 	<ul style="list-style-type: none"> -познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе - зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека - уочава прилагођеност организма и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организма на услове животне средине 	<p>познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група</p> <ul style="list-style-type: none"> - зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека
Грађа човечијег тела	<ul style="list-style-type: none"> - зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија - познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси - разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном - разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање) -зна да организми функционишу као 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.) - зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа - разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам 	<ul style="list-style-type: none"> -разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност - разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције - разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање -разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса - зна и разуме главне морфолошке и

независне целине у сталној интеракцији са околином

- разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте
- зна основне појмове о процесима размножавања
- зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал
- зна за појам и основну улогу хромозома
- зна основне принципе наслеђивања
- зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују
- зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће
- зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава
- разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)
- препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару
- разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница
- разуме да загађење животне средине

- разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање
- познаје термин хомеостаза и зна да објасни шта он значи
- зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију
- зна да нервни и ендокрини системи имају улогу у одржавању хомеостазе
- разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања
- разуме механизам настанка зигота
- разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима
- зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина
- познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља
- разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница
- зна како се чува хранљива вредност намирница
- зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека
- зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)
- уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује

функционалне карактеристике органа који информишу организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система)

- зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање -улога ендокриног система)
- зна и разуме које су последице стресног стања за организам
- разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба
- разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму
- зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији
- зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте
- разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране
- познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност
- познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија, шећерна болест)
- разуме механизме поремећаја функције појединих органа
- познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности

	<p>(воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека</p> <ul style="list-style-type: none"> - зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима) 	<p>податке и извести о резултату</p> <ul style="list-style-type: none"> - уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата - уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату 	<ul style="list-style-type: none"> - разуме механизме стресног стања и утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца
<p>Репродуктивно здравље</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље - зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.) - разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље - зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима) - зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ХИВ позитивна 	<ul style="list-style-type: none"> - уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата - уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности - разуме механизме стресног стања и утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца

ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА

Циљ наставе хемије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и

развијање функционалне хемијске писмености

разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона

развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина

развијање способности за извођење једноставних хемијских истраживања

развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема

развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу

развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци, Интернет)

развијање свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу

развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије

развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији.

Задаци наставе хемије јесу:

стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе хемије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе хемије буду у пуној мери реализовани

омогућавање ученицима да разумеју предмет изучавања хемије и научни метод којим се у хемији долази до сазнања

омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште

оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком: да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина

стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу

стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама

оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања

стварање ситуација у којима ће ученици примењивати теоријско знање и експериментално искуство за решавање теоријских и експерименталних проблема

стварање ситуација у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу

омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену.

Р.Б.	Наставна тема	Обрада	Утврђивање	Вежбе	УКУПНО
I	Хемија и њен значај	1	0	2	3
II	Основни хемијски појмови	6	5	3	14
III	Структура супстанце	13	14	2	29
IV	Хомогене смеше раствори	3	3	3	9

V	Хемијске реакције и израчунавања	7	9	1	17
Садржај програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	компетенције	
Хемија и њен значај	-учи правила понашања у лабораторији -активно учествује (поставља питања) -бележење резултата и дискусија -врши мерење запремине, масе и температуре	- презентује правила понашања у хемијској лабораторији - поспешује самосталан рад ученика у хемијској лабораторији - подстиче ученике на дискусију резултата	-фронтални -индивидуални	-kompetencija za celo`ivotno u~ewe -ve{tina komunikacije -rad sa podacima i informacijama -digitalna kompetencija -re{avawe problema -ve{tina saradwe -briga za zdravqe -ekolo{ka kompetencija -estetska kompetencija -	
Основни хемијски појмови	-схвата разлику између основних хемијских појмова - поставља питања -препознаје примере физичких и хемијских промена у свакодневном окружењу -препознаје примере елемената, једињења и смеша у окружењу	- објашњава и наглашава разлику између основних хемијских појмова - подстиче ученике да постављају питања - проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-kompetencija za celo`ivotno u~ewe -ve{tina komunikacije -rad sa podacima i informacijama -digitalna kompetencija -re{avawe problema -ve{tina saradwe -briga za zdravqe -ekolo{ka kompetencija -estetska kompetencija	
Структура супстанце	-схвата које честице изграђују атом, својства тих честица и атома у целини -поставља питања -прати ток реакција,	- објашњава које честице изграђују атом - подстиче ученике да постављају питања - буди креативност	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-kompetencija za celo`ivotno u~ewe -ve{tina komunikacije -rad sa podacima i informacijama -digitalna kompetencija -re{avawe problema -ve{tina saradwe	

	<p>закључују -схвата повезаност својстава супстанци и њихове хемијске везе (јонске или ковалентне)</p>	<p>код ученика, кроз повезивање својстава супстанци и хемијске везе</p>		<p>-briga za zdravce -ekolo{ka kompetencija -estetska kompetencija</p>
<p>Хомогене смеше раствори</p>	<p>- самостални ученички рад у при премању раствора познатих супстанци -закључују шта је засићен и незасићен раствор -припрема растворе исте концентрације, а различите масе -поставља питања -израчунава проценте концентрације раствора</p>	<p>- подстиче ученике на самосталан рад - кроз примере из праксе показује шта је засићен, а шта незасићен раствор - подстиче дијалог са ученицима и повећава тиме заинтересованост за израчунавања у хемији -наводи примере примене процентне концентрације у свакодневном животу</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару</p>	<p>-kompetencija za celo`ivotno u~ewe -ve{tina komunikacije -rad sa podacima i informacijama -digitalna kompetencija -re{avawe problema -ve{tina saradwe -briga za zdravce -ekolo{ka kompetencija -estetska kompetencija</p>
<p>Хемијске реакције и израчунавања</p>	<p>-разуме квалитативно и квантитативно значење хемијске једначине -схвата законе по којима се одвијају хемијске промене -решава стехиометријске задатке -поставља питања -успоставља везу између масе супстанце и количине супстанце</p>	<p>- разграничава и објашњава шта је квантитативно и квалитативно значење хемијске једначине - приближава законе по којима се одвијају хемијске реакције - одговара на питања ученика и подстиче их да постављају нова - указује на повезаност масе и количине супстанце</p>	<p>-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару</p>	<p>-kompetencija za celo`ivotno u~ewe -ve{tina komunikacije -rad sa podacima i informacijama -digitalna kompetencija -re{avawe problema -ve{tina saradwe -briga za zdravce -ekolo{ka kompetencija -estetska kompetencija</p>

Начин остваривања програма (методе и технике)

континуирана припрема за часове (добро испланирати сваки час полазећи од оперативних задатака, према њима формулисати циљеве часа и изабрати методе које ће на датом садржају ученицима омогућити да формирају знања и вештине);

планирање наставе на годишњем и месечном нивоу;

користити што више активне методе рада које ће и ученику омогућити да буде што активнији и самосталнији у раду;

подстицати ученике на истраживачки рад у школској лабораторији(хемијском кабинету), што ће омогућити и подстицати развој вестина и способности комуникације, изношења идеја, навођења аргумената, доношења одлука и преузимања одговорности;

пратити ученичка постигнућа на сваком часу и омогућити им да кроз различите методе проверавања покажу свој напредак у учењу хемије;

добро осмислити задатке за испитивање ученичких постигнућа и проверити да ли се њима проверава ниво знања прецизиран у оперативним задацима и у којој мери се подстиче формирање целовитог знања, односно формирање система појмова;

што интересантније изводити наставу хемије, подстицањем критичког мишљења код ученика, и способности извођења закључака, дискутовања, извештавања;

за објашњавање апстрактних хемијских појмова користити огледе које демонстрира наставник или ученици(уколико у школи не постоје супстанце за извођење огледа и лабораторијских вежби, оне се могу заменити супстанцама које се могу набавити у апотекама, продавницама или их ученици могу донети од куће);

активности ученика треба планирати према оперативним задацима, наведеним уз сваку тему имајући у виду које способности ученици треба да развију;

правилно бирати и комбиновати различите облике рада на часу;

користити стручну литературу, Интернет, што ће ученицима помоћи да анализирају неку појаву, дискутују, праве извештаје;

комбиновати разне врсте дидактичких материјала илустрације, слике, графиконе, дијапозитиве;

у сарадњи са ученицима правити нова наставна средства, повезати решавања рачунских задатака са експерименталним радом;

упутити ученике на начине правилног извођења закључака, извештавања, понашања у хемијској лабораторији, сређивања радног места и сл;

формирати код ученика способност доношења одлука у свакодневном животу, упутити их да обратe пажњу од ког произвођача купују неки производ одређеног хемијског састава, при чему треба да имају критички став према рекламним кампањама за производе;

истаћи на прави начин практичан значај сазнања у хемији за развој технологије и друштва у целини.

ИСХОДИ

Садржај програма	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
Хемија и њен значај	<ul style="list-style-type: none"> - измери масу, запремину и температуру супстанце 	<ul style="list-style-type: none"> - прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте - табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења - изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата 	
Основни хемијски појмови	<ul style="list-style-type: none"> - да прави разлику између елемената, једињења и смеша из свакодневног живота, на основу њихове сложености - о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења, на основу њихових својстава - на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу, као и да се при променама укупна маса супстанци не мења - загрева супстанцу на безбедан начин - састави апаратуру и изведе поступак цеђења - у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), као и 	<ul style="list-style-type: none"> - у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама приказује табеларно или шематски 	<ul style="list-style-type: none"> - како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима - на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање - да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблеми/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е

	<p>да та својства опише</p> <ul style="list-style-type: none"> - безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама - изведе експеримент према датом упутству 		
Хомогене смеше раствори	<ul style="list-style-type: none"> - шта раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу - изведе експеримент према датом упутству 	<ul style="list-style-type: none"> - шта је засићен, незасићен и презасићен раствор - изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварача, уситњавањем супстанце, мешањем) - промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача (разблаживање и концентровање) - израчуна масу растворене супстанце и растварача, на основу процентног састава раствора и обрнуто - направи раствор одређеног процентног састава 	<ul style="list-style-type: none"> - зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача - препозна питање/проблем које се може експериментално истражити - постави хипотезе - постави хипотезе - планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе - донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
Хемијске реакције и израчунавања	<ul style="list-style-type: none"> - квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације 	<ul style="list-style-type: none"> - значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, изотоп - израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу реактанта и производа на основу хемијске једначине, то јест да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама 	<ul style="list-style-type: none"> - да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеши, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе и количине супстанце

ПРЕДМЕТ: ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Оперативни задаци

Ученици треба да:

прошире своја знања из претходних разреда из области техничког цртања;

да науче представљање у ортогоналној пројекцији и просторно приказивање предмета;

упознају специфична техничкотехнолошка својтва појединих метала и легура;

умеју да рукују инструментима за мерење;

повежу знања о мерењу из физике шестог разреда;

упознају специфичности, сличности и разлике обраде метала и других материјала;

упознају подсистеме саобраћајних и транспортних машина и уређаја;

стичу знања о преображајницима енергије;

стичу навике за рационално коришћење и штедњу енергије;

упознају тенденцију роботизације у разним сферама живота и рада људи;

упознају неке могућности за управљање моделима уз употребу рачунара са готовим програмима на бази интерфејс технологије.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начини и облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма Компетенције
Увод у машинску технику	<ul style="list-style-type: none"> - Размишљају -Групишу -Повезују -Дискутују -Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> --Групише ученике -Даје примере и задатке -Усмерава размишљање ученика и ток дискусије -Усмерава активности учциљу доношења пожељних закључака -Подстиче ученике на размишљање 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални -Индивидуални -Групни -Дискусија 	<ul style="list-style-type: none"> --Решавање проблема -Вештина сарадње -Рад са подацима и информацијама -Вештина комуникације
Техничко цртање у машинству	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрају, размишљају, дискутују, доносе закључке -Цртају прибором 	<ul style="list-style-type: none"> -Показује правила ортогоналне пројекције и просторног приказивања објеката и подстиче ученике да примењују научено на цртежима и документацији - Даје задатке Усмерава рад и дискусију -Наводи на закључке 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални -Индивидуални -Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Вештина комуникације -Рад са подацима и информацијама -Реашавање проблема -Естетска компетенција
Информатичка технологија	<ul style="list-style-type: none"> -Раде на рачунару -Решавају проблем -Праве презентације -Испробавају различите начине презентације 	<ul style="list-style-type: none"> -Усмерава ученике при изради цртежа и презентације на рачунару, - Даје ученицима задатке према индивидуалном темпу напредовања --По потреби помаже и показује неке сегменте који су по неком ученику нејасни, или их усмерава да једни другима помогну 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални, -Индивидуални -Рад у пару 	<ul style="list-style-type: none"> -Решавање проблема -Вештина сарадње -Рад са подацима и информацијама -Естетска компетенција

Материјали	<ul style="list-style-type: none"> - Анализирају разне понуђене материјале и њихове особине - Доносе закључке о могућностима употребе на основу особина материјала. 	<ul style="list-style-type: none"> - Показује ученицима одређене машинске материјале Подстиче размишљање ученика о начину и месту примене датих материјала Подстиче ученике на доношење закључака Утиче на подизање свести ученика о рационалном коришћењу материјала 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални - Индивидуални - Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење -- Рад са подацима и информацијама - Естетска компетенција - Еколошка компетенција
Лабораторијска вежба	<ul style="list-style-type: none"> - Анализирају мерне инструменте - Мере дате предмете, доносе закључке о прецизности инструмената - Повезују ново знање са знањем из физике 	<ul style="list-style-type: none"> - Упознаје ученике са начином мерења и врстама мерних средстава, - Показује како се рукује и мери са помичним мерилом, угломером и угаоником - Подстиче ученике да сами мере, дајући им разне предмете које треба да измере - Подстиче ученике на повезивање нових знања са знањем стеченим из физике у шестом разреду 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални - Индивидуални - Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење -- Рад са подацима и информацијама - Вештина сарадње
Технологија обраде материјала	<ul style="list-style-type: none"> - Анализирају, - Дискутују - Размишљају - Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> - Даје задатке - Усмерава рад и дискусију - Подстиче доношење закључака 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални - Индивидуални - Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење -- Рад са подацима и информацијама - Вештина сарадње - Еколошка компетенција - Брига за здравље
Машине и механизми	<ul style="list-style-type: none"> - Анализирају, - Дискутују - Размишљају - Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> - Упознаје ученике са основним поделом, и принципом рада машина и механизма, - Показује поједине делове и механизме - Даје задатке - Подстиче дискусију и размишљање - Подстиче доношење закључака 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални - Индивидуални - Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење - Решавање проблема - Рад са подацима и информацијама

Роботика	<ul style="list-style-type: none"> -Анализирају, -Дискутују -Размишљају -Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> -Усмерава ученике при раду и дискусији -Подстиче размишљање и доношење закључака код ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални -Индивидуални -Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење --Рад са подацима и информацијама - Вештина сарадње
Енергетика	<ul style="list-style-type: none"> - Размишљају и дискутују о пожељним врстама енергената на основу њихових особина -Размишљају -Решавају проблем -Доносе закључке 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмерава размишљање и доношење закључака ученика о пожељним врстама енергије са становишта екологије -Даје ученицима задатке који ће помоћи доношењу закључака -Објашњава принцип рада разних мотора -Подстиче конструктивну дискусију на ту тему код ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални -Индивидуални -Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење -Решавање проблема -Рад са подацима и информацијама -Еколошка компетенција - Вештина сарадње
Конструкторско моделовање-модули	<ul style="list-style-type: none"> - Осмишљавају пројекат који ће радити -Цртају технички цртеж пројекта према својој идеји -Бирају потребан материјал и алат -Воде рачуна о редоследу операција -Практично раде 	<ul style="list-style-type: none"> -Усмерава ученике током израде пројекта и саветује их по потреби током рада, -Омогућује ученицима да искажу властите креативне способности, да налазе сопствена техничка решења. -Подстиче сарадњу и међусобну консултацију код ученика -Води рачуна да ученици поштују мере заштите на раду 	<ul style="list-style-type: none"> -Фронтални -Индивидуални -Групни 	<ul style="list-style-type: none"> - Целоживотно учење -Решавање проблема -Рад са подацима и информацијама - Вештина сарадње -Еколошка компетенција

Циљ и предмета

Оспособљавање ученика за учење, живот и рад у друштву које се, развојем дигиталних технологија, брзо мења

- Развијање информатичких знања, вештина и ставова неопходних за самосталну, одговорну и при мерену употребу рачунара у решавању свакодневних задатака у процесу учења, рада и комуникације
- Оспособљавање ученика да одаберу и употребе одговарајућу технологију сходно задатку, области у којој је примењују или проблему који решавају
- Развијање креативности и оспособљавање за креативно изражавање применом рачунарске, информационе и комуникационе технологије
- Оспособљавање ученика да препознају проблем, реше и по потреби рашчлане проблем на делове и решење представе у виду текста, алгоритамског дијаграма или програма
- Оспособљавање ученика да планирају стратегију решавања проблема (претпоставе решења, планирају редослед активности, изаберу извор информација, средстава/опрему коју ће користити, са ким ће сарађивати, кога ће се консултовати)
- Оспособљавање ученика за одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу

ОБЛАСТ / ТЕМА		ОБРАДА	УТВРЂ ИВАЊЕ/ ПОНА ВЉАЊЕ	ВЕЖБА	КОМБИ НОВАНИ	ПРОВЕРА ЗНАЊА	СВЕГА
1.	ИКТ	1	/	5	4	1	11
2.	Дигитална писменост	1	/	1	2	1	5

3.	Рачунарство	3	4	5	5	1	18
4.	Пројектна настава	/	/	/	/	2	2
УКУПНО		5	4	11	11	5	36

Ред.бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ И САДРЖАЈИ	Бр.часова по теми	Бр. часова за		Исходи по теми
			обраду	остале типове часова	
1.	<p>ИКТ</p> <p>- Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа.</p> <p>- Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и СМУК модели приказа боја, растерска и векторска графика).</p> <p>- Рад у програму за растерску графику.</p> <p>- Рад у програму за векторску графику.</p>	10	6	4	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике;

	<ul style="list-style-type: none"> - Израда гиф анимација. - Коришћење алата за снимање екрана. 				<ul style="list-style-type: none"> – креира гиф анимацију; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана;
2.	<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p> <ul style="list-style-type: none"> - URL, DNS, IP адреса. - Хипервеза и хипертекст. - Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. - Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). - Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама/упитницима...) у облаку. 	4	3	1	<ul style="list-style-type: none"> – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту; – обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији;
3.	<p>РАЧУНАРСТВО</p> <p>Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике.</p> <p>Основне карактеристике изабране графичке библиотеке.</p> <p>Методе за исцртавање основних геометријских облика.</p>	14	10	4	<ul style="list-style-type: none"> – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског језика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму;

	Подешавање боја и положаја објеката. Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.				
4.	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК ИКТ И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	4		4	– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка; – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације;
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК РАЧУНАРСТВО	4		4	– креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.
	УКУПНО:	36	19	17	

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставног предмета информатика и рачунарство, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три тематске целине: ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство. У настави оријентисаној на постизање исхода потребно је уважити стечене дигиталне вештине ученика. Наставник треба да буде више оријентисан ка менторској улози, а мање ка предавачкој. Потребно је да наставник програмске исходе, који треба да се достигну до краја петог разреда, разложи на исходе – кораке за сваки час, било да се ради о часовима обраде или утврђивања, а које треба да оствари сваки ученик. Такође, треба да за сваки час планира и припреми средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама из разредног већа због успостављања корелација међу предметима. Потребно је радити на развоју алгоритамског начина мишљења у поступку решавања проблема и задатака, развоју логичког мишљења и изградњи личних

стратегија за учење уз примену ИКТ-а. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност, односно да се кроз дискусију са ученицима одаберу најадекватнији алати, концепти и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, истрајност, аналитичност, самосталност у раду и спремност на сарадњу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе.

Глобални/ тематски план за VII РАЗРЕД-ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА 72

Редни број наставне теме	Назив теме	Број часова		
		Обрада	Остали типови	Укупно
1.	Wie war's in den Ferien?	4	5	9
2.	Meine Pläne	5	5	10
3.	Freundschaft	5	9	14
4.	Bilder und Töne	3	5	11
5.	Zusammenleben	4	7	9
6.	Das gefällt mir	3	5	8
7.	Mehr über mich	3	9	12
Укупно		27	45	72

САДРЖАЈИ/ ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ ЗА СЕДМИ РАЗРЕД

- 21) Лични идентитет
- 22) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 23) Географске особености
- 24) Становање – форме, навике
- 25) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине
- 26) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 27) Школа и школски живот
- 28) Млади – живот деце и омладине
- 29) Здравље и хигијена
- 30) Емоције (љубав према породици, друговима)
- 31) Превозна средства
- 32) Временске прилике
- 33) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)

- 34) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 35) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 36) Исхрана и гастрономске навике
- 37) Путовања
- 38) Мода и облачење
- 39) Спорт
- 40) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

Напомена: Програм наставе немачког језика се реализује кроз садржаје у оквиру наведених тематских области у шестом, седмом и осмом разреду. Наставним садржајима се ради на развоју четири основна језичка подручја: слушању и разумевању, усменом изражавању,

читању и писменом изражавању. Акцент је на разумевању и усменом изражавању. Годишњим планом рада се конкретизују садржаји за сваки разред.

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Све активности у оквиру наставе усмерене су ка оспособљавању ученика да комуницирају и користе циљни језик у свакодневном животу. При томе се води рачуна о томе да се настава одвија у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери, а наставник прилагођава свој говор узрасту и знањима ученика.

Настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем.

Граматички садржаји уводе се кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Између осталог, заступљен је и рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад, самостално стицање нових знања и развијање креативности.

Технике/активности

Током часа се практикује динамично смењивање техника/активности које не трају дуже од 15 минута, уз примену разноврсних наставних метода. Технике/активности оријентисане су на вежбе слушања, разумевања писаног језика, писменог изражавања и усменог изражавања, али и

различите мануелне активности, заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, као и игре примерене узрасту и дидактичком захтеву.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ:

Наставник **континуирано** прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес и осигурао квалитет наставе. Процес праћења и вредновања почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године (путем иницијалног тестирања) како би наставници могли да планирају наставни процес прилагођен индивидуалним потребама и могућностима.

Процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања реализује се формативним и сумативним оцењивањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Током наставе ученици се оспособљавају и за објективну самопроцену, као и објективну процену других. Оцењивање и вредновање су саставни део процеса наставе и учења, и њима треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање је увек: објективно; релевантно; разноврсно; прилагођено садржајима, критеријумима и ученичким могућностима; инструктивно; јавно; правично; редовно и благовремено; без дискриминације; уважава индивидуалност.

Сврха оцењивања је и јачање мотивације за напредовањем код ученика. Елементи који се вреднују су разноврсни и они доприносе стварању свеопште слике о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања ученицима су познати начини провере и оцењивања. Они су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа.

Формативно и сумативно оцењивање ученика биће вршено путем:

- посматрања и праћења рада и активности на часу
- усмених провера
- задатака у радном делу уџбеника и радној свесци
- тестова слушања
- ученичких радова/ пројеката, паноа и презентација
- вођења сопственог речника
- домаћих задатака
- писмених и контролних задатака

Корелација наставе подразумева повезивање наставног градива из сродних наставних предмета, обједињавања обраде наставног градива сродне тематике, што је један од примарних предуслова трајности и применљивости стеченог знања. Средства за остваривање овог циља су сродни садржаји различитих предмета, који се повезују у једну целину. Овакав начин рада подстиче интелектуални, морални, емоционални и духовни развој ученика, оспособљава их да појаве и догађаје у окружењу посматрају и доживе у међусобној условљености и повезаности. Основни разлози за примену корелације у настави су:

- практична примена у којој се знања не селекују, већ се она преносе из једне дисциплине у другу и тако успешније решавају радни и други задаци;
- поимање света у његовој целовитости сагледавањем животних појава из различитих углова, различитим методама и средствима;
- природа сазнајног процеса који није ограничен појединачном научном дисциплином него се одликује интегралношћу;
- спој рационалног и емоционалног, научног и уметничког у процесу учења.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

- Енглески језик
- Српски језик и књижевност
- Музичка култура
- Ликовна култура
- Грађанско васпитање
- Домаћинство
- Географија
- Информатика

Настава немачког језика усмерена је на развој међупредметних компетенција, исходе и стандарде.

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ДСТ.1.1.7.

Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).

ДСТ.1.1.19. Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.

ДСТ.1.1.20. Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.22. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ДСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ДСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме. ДСТ.2.1.2.

Разуме једноставније поруке личне природе.

ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.

ДСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.

ДСТ.2.1.5. Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини.

ДСТ.2.1.6. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.

ДСТ.2.1.7. Разуме основни смисао кратких телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о познатим темама, с предвидљивим информацијама, уколико се говори споро и разговетно.

ДСТ.2.1.8. Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.2.1.9. Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)

ДСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.

ДСТ.2.1.11. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставнијим информативним текстовима (новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама), с блиском тематиком и предвидљивим порукама.

ДСТ.2.1.12. Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.13. Разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.14. Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике.

ДСТ.2.1.15. Разуме садржај једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.16. Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ДСТ.2.1.17. У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену

целину.

ДСТ.2.1.18. На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. ДСТ.2.1.22.

Размењује основне информације о плановима и обавезама. ДСТ.2.1.23. Формулише љубазне молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.24. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ДСТ.2.1.25. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.

ДСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.

ДСТ.2.1.27. Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.
МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.2.1.28. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ДСТ.2.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ДСТ.2.1.30. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ДСТ.2.1.31. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације коју су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила. ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

- ДСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).
- ДСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).
- ДСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/ неприкладно у контексту циљних култура. ДСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.
- ДСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.
- ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.
- ДСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.
- ДСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

- ДСТ.3.1.1. Разуме саопштења, упутства, молбе итд. које се тичу његових потреба и интересовања.
- ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.
- ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.
- ДСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основу поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама. ДСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

- ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.
- ДСТ.3.1.7. Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.
- ДСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.
- ДСТ.3.1.9. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.
- ДСТ.3.1.10. Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе.

ДСТ.3.1.11. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.

ДСТ.3.1.12.Разуме смисао једноставнијих рекламних порука. УСМЕНО

ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.

ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.

ДСТ.3.1.16. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ (вербалним и невербалним средствима).

ДСТ.3.1.17. Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.

ДСТ.3.1.18. На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.19. Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

ДСТ.3.1.20. Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.

ДСТ.3.1.21. На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.

ДСТ.3.1.22. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

ДСТ.3.1.23. На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.3.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.25. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.26. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.

ДСТ.3.1.27. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

ДСТ.3.2.2. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ДСТ.3.2.3. Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ДСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ДСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ДСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ДСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ДСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ДСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ДСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ДСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

4.8. Програм наставе и учења за осми разред

СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Сврха програма образовања

- Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, физичке, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.
- Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу и допринос демократском, економском и културном развој друштва.

Циљеви и задаци програма образовања су:

- развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;
- омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;
- развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- развијање код деце и ученика радозналости и отворености за културе традиционалних цркава и верских заједница, као и етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост
- поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

СРПСКИ ЈЕЗИК (VIII разред)

Циљ и задаци

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Задаци наставе српског језика:

- развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;
- основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;
- поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;
- упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;
- оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);
- развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;
- развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;
- увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);
- оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;
- упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;
- поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;
- развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;
- поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);
- усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности
- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;

• развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Оперативни задаци:

- савладавање главних правила акценатске норме књижевног језика
- обновити, савладати и делимично проширити садржаје из претходних разреда из граматике и правописа
- формирати критеријуме за самосталан избор, анализу и процену уметничких дела доступних узрасту
- упознати технику писања реферата
- овладати расправом као обликом усменог и писменог изражавања
- систематизовати градиво из свих програмско-тематских подручја

Садржаји програма	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Укупно
Језик	16	15	13	44
ГраMATика	14	12	11	37
Правопис	2	3	2	7
Књижевност	34	14	12	60
Школска лектира	24	11	10	45
Домаћа лектира	10	3	2	15
Култура изражавања	7	15	10	32
Говорно изражавање	1	1	1	3
Писмени изражавање	6	14	9	29
Укупно	57	44	35	136

Редни број теме	Назив теме	Кључни појмови	Компетенције Опште међупредметне компетенције	Предметни исходи	Стандарди	Начини и поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)	Начин провере оствареност и исхода

1.	<p style="text-align: center;">Језик</p>	<p>-Развој српског књижевног језика</p> <p>-Језик свакодневне комуникације</p> <p>-Грађење речи</p> <p>-Фонетика</p> <p>-Морфологија</p> <p>-Синтакса</p> <p>-Акцентска норма</p>	<p>- Компетенција за учење</p> <p>- Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Комуникација</p> <p>-Дигитална компетенција</p> <p>- Естетичка компетенција</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>– објасни настанак и развој српског књижевног језика;</p> <p>– разуме значај књижевног језика за културу и историју српског народа;</p> <p>– сврста српски језик у одговарајућу језичку групу у Европи;</p> <p>– именује дијалекте српског језика;</p> <p>– разуме постојеће језичке прилике у Србији;</p> <p>– издвоји делове творенице и препозна основне моделе њиховог грађења;</p> <p>– користи садржаје из граматике обрађене у претходним разредима и повеже их са новим градивом;</p>	<p>CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)</p> <p>CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима</p> <p>CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разубности српскога језика</p> <p>CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)</p> <p>CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму</p> <p>CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези са њима)</p> <p>CJ.2.3.1.Одређује место акцента у речи</p> <p>CJ.3.2.5.зна и доследно примењује правописну норму</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: ученици уочавају промене у графемама и лексички српског језика кроз време</p> <p>-Ученици развијају позитиван однос према значају Вукове реформе и посебности српског језика</p> <p>Препознавање на примерима различитих функционалних стилова</p> <p>- обнављају стечена знања о синтагмама</p> <p>-уочавају значења сваке од појединих врста зависних реченица</p> <p>-Речи настале претварањем</p> <p>-Различита вежбања у творби речи</p> <p>-Примена стечених знања о проклитикама и енклитикама на различитим примерима у тексту</p> <p>- Самоевалуација и евалуација</p>	<p><i>Формативно</i></p> <p><i>, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i></p> <p><i>Домаћи задатак</i></p> <p><i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i></p> <p style="text-align: right;">618</p>
----	---	---	---	---	---	--	---

		<p>-Правопис</p> <p>-Писање имена из страних језика са акцентом на њихову промену</p> <p>-Спојено и одвојено писање речи (сложенице, полусложенице, синтагме)</p> <p>-Генитивни знак</p> <p>-Црта и цртица; други интерпункцијски</p>		<p>– доследно примени правописну норму;</p> <p>– примени основна правила о распореду акцената;</p> <p>– уочи разлику између научног, административног и разговорног функционалног стила;</p> <p>– пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова;</p> <p>– уочи разлику између речи и лексема;</p>	<p>CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима</p> <p>CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева</p> <p>CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела</p> <p>Самоевалуација и евалуација</p> <p>Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке</p> <p>-Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури</p> <p>Корелација: страни језици, информатика</p>	<p><i>Формативно</i></p> <p><i>, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i></p> <p><i>Рад на тексту-групни рад</i></p> <p><i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i></p> <p><i>Домаћи задатак</i></p> <p><i>Писана провера-вежба</i></p>
--	--	--	--	---	---	---	---

		и правописни знаци					
--	--	-------------------------------	--	--	--	--	--

2.	Језичка култура	<p>-Текстови писани различитим функционалним стилевима</p> <p>-Лексикологија</p> <p>-Расправа и есеј на задату тему</p>	<p>-Компетенција за учење - Рад са подацима и информацијама -Комуникација -Дигитална компетенција - Естетичка компетенција</p>	<p>– пише и говори поштујући карактеристике различитих функционалних стилова;</p> <p>– напише приказ, расправу и краћи есеј;</p> <p>– користи речник, енциклопедију и лексикон;</p> <p>– уочи манипулацију у пропагандним текстовима;</p>	<p>CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)</p> <p>CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу</p> <p>CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан</p> <p>CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај</p> <p>CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста</p> <p>CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност -Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе -Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање -Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила Самоевалуација и евалуација Корелација: веронаука, народна традиција, историја, музичко</p>	<p><i>Формативно</i> , свакодневно оцењивање усмених одговора ученика Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова Домаћи задатак- Радна свеска Писана провера- вежба</p>
----	------------------------	---	--	---	--	--	---

		<p>-Језичке вежбе</p> <p>-Говорне вежбе</p> <p>-Изражајно казивање стихова, јачање вербалног самопоуздања</p>	<p>– повезује информације и идеје изнесене у тексту, уочава јасно исказане односе и изводи закључак заснован на тексту</p> <p>– чита са разумевањем књижевноуметничке текстове и остале типове текстова, примењујући различите стратегије читања;</p> <p>– тумачи значења, језичке, естетске и структурне особине уметничких текстова, користећи књижевне термине и појмове;</p> <p>– критички промишља о стварности на основу прочитаних дела;</p>	<p>CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу</p> <p>CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)</p> <p>CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан</p> <p>CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности</p> <p>-Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва</p> <p>-Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију</p> <p>Самоевалуација и евалуација</p> <p>Корелација: реторика, историја,</p>	<p><i>Формативно</i></p> <p><i>свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i></p> <p><i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i></p> <p><i>Презентације ученика, панои</i></p> <p><i>Домаћи задатак</i></p> <p><i>Писана провера-вежба</i></p> <p><i>дебата</i></p>
--	--	--	---	--	--	---

3.	Књижевност	<p>-Лирика</p> <p>-Епика</p> <p>- Драма</p> <p>-Научно популарни текстови</p> <p>-Домаћа лектира</p> <p>-Књижевно-теоријски појмови</p>	<p>-Компетенција за учење</p> <p>- Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Комуникација</p> <p>-Дигитална компетенција</p> <p>- Естетичка компетенција</p>	<p>– истакне универзалне вредности књижевног дела и повеже их са сопственим искуством и околностима у којима живи;</p> <p>– повеже писце и дела из обавезног дела програма од 5. до 8. разреда;</p> <p>– издвоји основне одлике књижевног рода и врсте у конкретном тексту, као и језичко-стилске карактеристике текста у склопу интерпретације;</p> <p>– уочи слојевитост књижевног дела и међужанровско прожимање;</p> <p>– повеже књижевна дела са историјским или другим одговарајућим контекстом;</p> <p>– одреди временски оквир у којем је писац стварао;– разликује аутора књижевноуметничког текста од наратора, драмског лица или лирског субјекта;</p>	<p>CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела са именима аутора тих дела</p> <p>CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)</p> <p>CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму</p> <p>CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани, неримовани; осмерац и десетерац)</p> <p>CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог, монолог</p> <p>CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)</p> <p>CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: тему, мотив, фабулу, време и место радње, лик...</p> <p>CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломка, ликова, карактеристичних ситуација</p> <p>CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре књижевноуметничком тексту</p> <p>CJ.3.4.1. наводи наслов</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу</p> <p>-Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца</p> <p>-Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак</p> <p>-На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими.</p> <p>-Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву</p> <p>-Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела</p> <p>-Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве</p> <p>-На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача</p> <p>-Упоредују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике</p> <p>Самоевалуација и евалуација</p> <p>Повезивање са савременошћу</p> <p>Корелација су другим предметима: српски, ликовно, веронаука,</p>	<p><i>Формативно</i></p> <p><i>, свакодневно оцењивање усмених одговора ученика</i></p> <p><i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова</i></p> <p><i>Домаћи задатак</i></p> <p><i>Провера</i></p> <p style="text-align: right;">623</p>
----	-------------------	---	--	---	--	---	---

Неки од препоручених начина прилагођавања програма образовања ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика

Шта пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености исхода и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и извођење радних задатака	ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања 5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су	- Комисија ученика и наставница	Учесталост јављања и распоред јављања по месецима	Пресек стања по тромесечју
			- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту

	одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	-Редовност доношења домаћег -Ученици воде евиденцију	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник Пружити прилику ученику да наредних часова поправи минус,доношењем домаћег који није урадио	Свакодневно током године праћење
		Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године
	ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);	- Писане провере Ученици дају самопроцену оцене	Бодовање: 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5	Након сваке теме
		- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
	ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);	- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која ураде добијају +5	По потреби
		Читалачки дневник Могућност израде паноа	Уредно вођење + Изузетно детаљно, свеобухватно и комплетно 5	Крај школске године

		ученик не ostvarује никакав напредак у савладавању програма предмета; знања која је ostварио нису на нивоу препознавања и не показује способност репродукције и примене; не изводи закључке који се заснивају на подацима; критички не расуђује; не показује интересовање за учешће у активностима нити ангажовање добија оцену недовољан(1).	или презентације како би ученик поправио оцену	Поправља оцену Изузетно садржајно 5	
Ангажовање ученика у настави.	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденције од стране наставника о:	- Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано - Учесталост јављања и активност по месецима - Учествује, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада - Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда панова, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) - Спреман је да помогне другима - Иницијатива и квалитет продукта	- Пресек стања по тромесечјима
		висок степен ангажовања ученика (4)	- Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима)		
		уз ангажовање ученика (3)	- Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти)		
		ангажовање ученика (2)	- Учешћу на такмичењима		
		потпуно неангажовање ученика(1)	- Посета културно-историјским институцијама и догађајима (позориште) - Несебичном пружању помоћи другим ученицима - Израда панова, различитих врста излагања		

ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Циљ

Циљ наставе енглеског језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Стога, циљ наставе страног јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Општи стандарди

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Задачи на нивоу језичких вештина

Разумевање говора

Ученик треба да разуме усмену поруку исказану савременим језиком, без непотпуних синтаксичких и лексичких тешкоћа, не дуже од две до три минуте. Разумевање треба да се односи на различите врсте усмених порука (приповедање, разговор) а треба да буде способан и да идентификује различите врсте исказа (изјавне, упитне и заповедне), да реконструише непознато на основу контекста и да запамти кључне елементе поруке.

Усмено изражавање

Ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде оспособљен да савременим језиком, примереним свакодневном комуникацији, искаже једноставну усмену поруку, да буде у стању да учествује у једноставном разговору, да једноставно и јасно исприча лични доживљај, садржај разговора или наративног текста.

Разумевање писаног текста

Ученик треба да прочита и разуме једноставне поруке, знакове, информације, да разуме, глобално, селективно и на нивоу имплицитног, једноставније аутентичне текстове писане савременим језиком, у вези са свакодневним ситуацијама и из домена његовог интересовања.

Писано изражавање

Ученик треба да, у оквиру програмом предвиђене језичке грађе, буде способан да напише своје личне податке, да напише честитку, једноставну поруку и краће неформално писмо, да опише неки доживљај и место у којем живи, да напише нешто о себи и својим интересовањима, да напише кратак резиме о ономе што је чуо, видео или прочитао и изнесе лични став (допадање, недопадање, слагање, неслагање и друго).

Дијалог

Ученик треба да да је способан да користи научене фразе и изразе док води дијалог са наставником, другим учеником или евентуално говорником коме је енглески матерњи језик.

Развијање социо-културне компетенције

Поред сазнања о основним чињеницама везаним за историју, географију, културу и уметност земаља чији језик учи, ученик треба да стекне увид, у оквиру поља свог интересовања и искуства, у сличности и разлике у навикама (вербална и невербална комуникација), обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земаља чији језик учи.

Садржаји програма	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ		Начини и поступци остваривања рада	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
	УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА		
MODULE I People and places Unit 1. Getting together Unit 2. Friends and neighbours	-уочава -именује -повезује -уређује	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-вештина комуникације -компетенција за целоживотно учење -решавање проблема - међуљудска и грађанска компетенција -естетска компетенција
MODULE II Facts or fiction? Unit 3. All in the mind Unit 4. Food for thought	-разликује -именује -открива релације и изражава их -упоређује -уочава	-презентује -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-вештина комуникације -брига за здравље -рад с подацима и информацијама -компетенција за целоживотно учење

<p>MODULE III</p> <p>Changes</p> <p>Unit 5. In the news</p> <p>Unit 6. Attachments</p>	<p>-уочава</p> <p>-закључује</p> <p>-проверава</p>	<p>-сугерише</p> <p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-дискутује</p> <p>-анализира</p> <p>-мотивише</p> <p>-координира</p> <p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-сугерише</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-вештина комуникације</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-вештине за живот у демократском друштву</p> <p>-вештина сарадње</p>
<p>MODULE IV</p> <p>Talking points</p> <p>Unit 7. Celebrations</p> <p>Unit 8. Secrets and lies</p>	<p>-уочава</p> <p>-именује</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-открива релације</p> <p>-изражава их</p>	<p>-презентује</p> <p>-усмерава ученика</p> <p>-развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-вештина комуникације</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-копетениција за целоживотно учење</p>
<p>MODULE V</p> <p>New horizons</p> <p>Unit 9. Journeys</p>	<p>-уочава</p> <p>-именује</p> <p>-открива релације</p>	<p>-презентује</p> <p>-подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање</p> <p>-утиче на развој</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p>	<p>-вештине за живот у демократском друштву</p> <p>-вештина комуникације</p> <p>-сколошка компетенција</p>

Unit 10. Who knows?	-упоређује -закључује	тачности,прецизности, одговорности,уредности код ученика	-рад у пару	-компетенција за целоживотно учење
MODULE VI Just imagine Unit 11. Consequences Unit 12. Happy endings	-уочавање -разликује -упоређује -проверава	-дискутује -анализира -мотивише	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-вештина комуникације -компетенција за целоживотно учење -иницијативност

Редни број	Наставне теме	Планирано часова за			
		обраду	утврђивање	вежбање	проверу
1.	Развијање позитивног односа према животној средини и другим живим бићима	2	5	4	1
2.	Људи око нас	2	1	1	-
3.	Исхрана и култура	2	2	2	1
4.	Медији	2	2	2	1
5.	Уређење простора у којем се живи	2	1	1	-
	34	10	11	10	3
5.	Уређење простора у којем се живи	-	1	1	-
6.	Традиција, култура и обичаји	4	3	3	1
7.	Путовања	4	3	3	1
8.	Преузимање одговорности	4	5	4	1
	34	11	11	9	3
		68			

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

Оперативни задаци

Ученици треба да се:

-оспособе да опажају и представљају: слободне композиције, визуелне метафорике, контрасте, јединства и доминанте у простору, фантастике;

-формирају навике за виши ниво културе рада, квалитет производа, културу живота и слободног времена;

ликовно- визуелно описмене, развију креативне способности, припремају за ефикасно и савремено укључивање у рад, односно за различита занимања.

Садржај програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Облици остваривања програма	Компетенције
Слободно компоновање	<p>-перцепција- кроз разговор и дискусију уче путем посматрања, уочавања и тумачења</p> <p>-активно учествују и постављају питања</p> <p>-схватају начине повезивања ликовних елемената у композицији</p> <p>аперцепција- стварају путем примене и надоградње, експериментисања и истраживања</p> <p>-стварају самосталне радове у различити ликовним техникама и</p>	<p>-кроз разговор и дискусију на основу претходно стеченог ликовног знања и искуства објашњава појам композиције кроз илустрације сликарства</p> <p>Василија Кандинског истовремено повезујући са теоријом форме</p> <p>-подстиче ученике на дискусију</p> <p>-учествује у креирању вежби</p> <p>-подстиче самосталан рад ученика</p> <p>-буди машту и креативност</p>	<p>-фронтални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p> <p>-индивидуални</p>	

	<p>материјалима</p> <ul style="list-style-type: none"> -врше естетске анализе свијих радова и радова других -износе закључке 	<p>ученика</p> <ul style="list-style-type: none"> -врши коректуру -естетску анализу и вредновање 		
<p>Визуелна метафорика и споразумевање</p>	<ul style="list-style-type: none"> -уче да посматрају, уочавају и тумаче појаве, предмете, облике -стварају одређене слике у свести -активно учествују, постављају питања -експериментишу и истражују кроз различите технике и материјале -раде самостална и оригинална ликовна решења -врше естетске анализе својих радова и радова других 	<ul style="list-style-type: none"> -кроз разговор и дискусију развија се значај масовне комуникације у свакодневном животу -објашњавање појмова- амблем, симбол, персонификација, алегорија, хералдика, пиктограм -проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима -објашњава појам стилизације -учествује у креирању вежби -подстиче самосталан рад ученика -буди њихову машту и креативнос -врши естетску анализу и вредновање 	<ul style="list-style-type: none"> -индивидуални рад -рад у пару -фронтални 	
<p>Контраст, јединство и доминанта у</p>	<ul style="list-style-type: none"> -уче да уочавају, посматрају и тумаче облике и појаве у 	<ul style="list-style-type: none"> -кроз разговор уводи ученике у свет ликовних принципа, тј. начинама 	<ul style="list-style-type: none"> -индивидуални -рад у пару -групни рад 	

<p>простору</p>	<p>природи</p> <ul style="list-style-type: none"> -стварају слике у свести -дискутују,постављају питања -експериментишу и истражују кроз различите ликовне технике и материјале -повезују претходна искуства са новостеченим -раде самостална ликовна решења -врше естетске процене својих радова и радова других 	<p>повезивања ликовних елемената у композицији</p> <ul style="list-style-type: none"> -објашњава појединачне појмове са посебним акцентом на контрасту,јединству и доминанти -демонстрира одређене ликовне технике -проналази и наводи примере из свакодневног живота -учествује у креирању вежби -подстиче ученике на самосталан рад -врши коректуру -буди креативност,износћи неке своје идеје -врши естетску процену и вредновање 	<p>-фронтални</p>	
<p>Слободно компоновање и фантастика</p>	<ul style="list-style-type: none"> -уче да посматрају и уочавају -стварају одређене слике у свести -активно учествују у разговору,постављају питања -истражују кроз различите ликовне технике -повезују претходно знање и 	<ul style="list-style-type: none"> -кроз разговор уводи ученике у свет иреалног тј.надреализма -наводи ученике да наведу примере неких нестварних догађаја,бића из историје или насталих у њиховој машти -показује репродукције 	<p>-индивидуални рад</p> <p>-фронтални</p> <p>-групни рад</p>	

	<p>искуство са новостеченим</p> <ul style="list-style-type: none"> -раде самостална и оригинална ликовна решења -врше естетске процене својих радова и радова других 	<p>Хијеронима Боша,Салвадора Далија,Милене Павловић-Барили..</p> <ul style="list-style-type: none"> -објашњава улогу надреалног сликарства у историји уметности -учествује у креирању вежби -демонстрира технику колажа и асамблажа -врши естетску анализу и вредновање 		
--	--	---	--	--

	1. ниво - ОСНОВНИ	2. ниво - СРЕДЊИ	3. ниво - НАПРЕДНИ
Медији, материјали и технике визуелних уметности	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности - изводи дводимензионалне и 	<ul style="list-style-type: none"> .- познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности - одабира адекватна средства (медиј,

<p>Елементи, принципи и садржаји (теме, мотиви, идеје...) Визуелних уметности</p>	<p>- описује свој рад и радове других (исказује утисак)</p>	<p>}- одабира адекватан садржаје да би представио неку идеју или концепт</p> <p>}-образлаже свој рад и радове других наводи садржај, тему, карактеристике технике...</p>	<p>- одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>- изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат</p> <p>- користи тачне термине (нпр. текстура,</p>
<p>Улога, развој и различитост визуелних уметности</p>	<p>- описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода</p> <p>- зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)</p> <p>- познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (музеј</p>	<p>}- лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст</p>	<p>- анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадност (описује основне карактеристике, намеру уметника...)</p> <p>- описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности</p> <p>- користи друга места и изворе (библиотека, ин-тернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности</p>

ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

ЦИЉ НАСТАВЕ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да - упознају музичке културе путем обраде тема повезаних са музиком различитих епоха; - развију музикалност и креативност; - негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ - Ученик уме да: - **препозна основне елементе музичке писмености** - опише основне карактеристике: — музичких инструмената; — историјско-стилских периода; 126 – музичких жанрова; — народног стваралаштва. Ученик уме да анализира повезаност: - музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком; - изражајности (нпр. брз темпо са живахним карактером); - структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са - догађајима у драми); - облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота. Ученик: - зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела; - разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора; - критички и аргументовано образлаже свој суд; - уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом). Ученици умеју да: - препознају теме из познатих композиција домаћих и страних аутора; - упознају музику различитих жанрова ; - буду ангажовани у свим музичким активностима и сами стварају музику; - активно учествују у припремању програма за такмичења и јавне наступе; - стечена стваралачка искуства и искуства у слушању музике користе за процену својих и других музичких дела.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

музичке демонстрације практичан рад и радионица; игровне активности;

тематска настава ; партиципативне методе ; кооперативни рад у групама ; амбијентално учење

методе и технике за уводне, централне и завршне активности

НАЧИН ПРАЋЕЊА/ВРЕДНОВАЊА УЧЕНИКА:

-неопходно је да наставник претходно упозна музичке способности сваког ученика.

Вредновање усвојеног знања и оцењивање ученика у настави спроводи се организовано.

-У поступку вредновања знања, наставник **посебно прати развој сваког ученика, његов рад, залагање, интересовање, став, умешност, креативност и слично.**

наставник прати развој личности у целини и објективно процењује колико је ученик савладао програмске захтеве.

Смисао и сврха оцењивања у настави музичке културе **не треба да се односе искључиво на оцену и процену музичких способности**, већ је потребно да **буду у функцији награде и подстицања за залагање, интересовање, љубав према музици.** Оцену треба користити као облик мотивације: она треба ученике да мотивише на музичке активности и на бављење музиком, у складу с **њиховим стварним способностима и потребама.** Домаће писмене задатке или писане текстове, контролне задатке и слично не примењивати у настави музичке културе ни у једном разреду. Наставни садржаји музичке културе остварују се само у школи.

-упознавање и идентификовање музичке способности сваког ученика

усмена провера знања

- ангажовање и активност током интерпретације

- учешће у школским приредбама и ваннаставним активностима /музичка секција)

-праћење и вредновање напредовања ученика према иоп-има 1, 2, 3 (по потреби).

ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ ПЕВАЊЕМ И СВИРАЊЕМ	<ul style="list-style-type: none"> -певање једноставних, народних или популарних композиција; -извођење једноставних дечјих, народних или популарних композиција на бар једном инструменту; -извођење разноврсног музичког репертоара певањем и свирањем, као солиста и у школским ансамблима. -Свирање на инструменатима Орфовог инструментаријума; -Свирање композиција из музичке литературе.
ОСНОВЕ МУЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> - Сечена знања из музичке културе проширивати и примењивати на примерима за певање и свирање. -Обнављање стечних знања из музичке писмености на конкретним музичким примерима (предзнаци, ознаке за динамику и темпо, нотне вредности, обрађене лествице). -Анализа музичких елемената и карактеристика (темпо, карактер). -Упознавање функције елемената музичке писмености и извођачких састава.
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	<p>Упознавање музичких дела: вокалних, инструменталних, вокално – инструменталних, различитог карактера и начина извођења; дечје песме и популарне теме из дечјих и цртаних филмова</p>
КОМПОЗИТОРИ/Е ПОХЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Упознавање са музиком/композиторима од романтизма до музике савременог доба - Уочавање и препознавање карактеристика стилова епоха
МУЗИЧКО- СЦЕНСКИ ЖАНРОВИ	<p>Разликовање карактеристика музичко-сценских жанрова: опера, опрета, мјузикл и балет</p>

**МУЗИЧКО
ИЗРАЖАВАЊЕ И
СТВАРАЊЕ**

- Подстицање музичке креативности путем импровизације на доступним инструментима.
- Стварање дечјих композиција.
- Импровизација мелодије на задати текст;
- Инструментална импровизација;
- Коришћење плеса и импровизација покрета уз музику.

ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

Назив предмета: ИСТОРИЈА

Разред: Осми

Годишњи фонд часова: 68

Циљ: Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– смешта кључне догађаје, појаве и процесе из савремене историје на временској ленти;– уочи динамику различитих историјских појава и промена на историјској карти;– пореди различите историјске изворе и рангира их на основу њихове сазнајне вредности;– анализира и процени ближе хронолошко порекло извора на основу садржаја;– поредећи различите изворе о истој историјској појави или догађају, анализира позицију аутора;– доведе у везу узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса на конкретним примерима;– наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група у историјском периоду савременог доба;	<p style="text-align: center;">ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</p> <p style="text-align: center;">ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА</p>	<p>Основне одлике периода од завршетка Првог светског рата до наших дана.</p> <p>Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).</p> <p>Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света).</p> <p>Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе).</p> <p>Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот).</p>

- образложи значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;
- уочи елементе континуитета и дисконтинуитета српске државности;
- изведе закључак о повезаности националне историје са регионалном и светском, на основу датих примера;
- образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво;
- идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту;
- препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права;
- наведе примере како су идеје о родној, верској и етничкој равноправности утицале на савремене политичке прилике и развој друштва;
- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба;
- илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу;
- образложи утицај различитих друштвено-економских система на свакодневни живот људи, анализирајући дате примере;
- препозна како су културне интеракције, и сарадња различитих етничких и социјалних група утицали на политички, друштвени и привредни живот;

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање).
Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић.

Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зарађене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције.
Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату.
Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа;

- наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва;
- идентификује узроке, елементе и последице историјских сукоба и ратова и дискутује о могућим начинима превенције конфликта;
- објасни значење појмова геноцид и Холокауст;
- изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности;
- изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника;
- препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији;
- критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама;
- анализира историјске догађаје и појаве на основу доступног аудио-визуелног изворног материјала;
- осмисли, спроведе и презентује резултате истраживања заснованог на одабраним историјским изворима и литератури, користећи ИКТ;
- образложи смисао неговања сећања на важне догађаје и личности из историје савременог доба;

СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА

суђења за ратне злочине; стварање ОУН.
Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.

Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура.
Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури.
Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.

– истражи меморијалне споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања;

– покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа;

– уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима;

– препозна историјску димензију политичких, културних и технолошких промена у савременом свету и Републици Србији.

СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА

Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети.

Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ

80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, грађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт.

Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.

Кључни појмови садржаја: Октобарска револуција, Версајски уговор, Друштво народа, тоталитаризам, диктатуре, комунизам, фашизам, нацизам, социјализам, антифашизам, антисемитизам, милитаризам, Други светски рат, гето, Холокауст, геноцид, Аушвиц, Јасеновац, Организација Уједињених нација, феминизам, шовинизам, ксенофобија, репресија, пацифизам, деколонизација, људска права, националне мањине, дискриминација, демократија, тероризам, хладни рат, атомска енергија, глобализација, миграције, југословенска идеја, југословенска држава, Република Србија, транзиција, дигитална револуција, популарна култура

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су уз дефинисане исходе за крај разреда и кључне појмове, за сваку од пет тематских целина (ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ; ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА; ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ; СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА и СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА), дати и садржаји.

Приступ настави заснован на процесу и исходима учења под-разумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм наставе и учења, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој

ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.

Важна карактеристика наставе и учења усмерених на остваривање исхода је та да су фокусирани на учење у школи. Ученик треба да учи:

- смислено: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета;
- проблемски: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- дивергентно: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- критички: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

– кооперативно: кроз сарадњу са наставником и другим уче- ницима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргу- менте саговорника.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Од њега се очекује и да, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за сваку наставну јединицу. При планирању треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. У планирању и припремању наставе и учења, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у осми разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобичајеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности.

Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја.

Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи” у свом уму, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музички

експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигле-

дан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору. Веома важан аспект наставе историје представља и рад на историјским изворима. Када су садржаји програма за осми ра - зред у питању, велики значај, поред писаних и визуелних, имају и усмени извори, односно сведочанства. Због тога би требало осми- слити наставни процес на такав начин да се, у оквиру пројектне наставе или елементарног истраживања, повежу ученици и савре- меници историјских догађаја, чиме би се омогућило пропитивање и изучавање рецентне прошлости.

Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у обра- зовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у пам- ћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати иновирани ди- дактичке методе и стратегије, при чему се истиче концепт мулти- перспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализо- вати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно ко- ришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-

-визуелних материјала и израда реферата).

У осмом разреду изучава се период савремене историје, што подразумева и обраду многих осетљивих, па и противуречних, од- носно контроверзних тема, о којима не постоји консензус у науч- ним круговима и јавности. То су теме које су присутне свакоднев- но у информативним и документарним програмима, на интернету, о њима говоре политичари, јавне личности и новинари. Такве теме су често саставни део породичне историје и личних наратива, што додатно увећава њихову актуелност. Ученици су изложени разли- читим тумачењима историјских догађаја и због тога је нарочито важно код њих развијати критички однос према информацијама које им се нуде. Овладавање том вештином наводи се и у образов- ним стандардима, а у оквиру програма спомиње се у циљу пред- мета, као и у појединим исходима за крај разреда. Због тога би јед- на од најбитнијих компетенција успешног наставника била да зна како да код ученика подстиче критичко и историјско мишљење, што би ученицима омогућило развијање хуманистичких вредно- сти заснованих на толеранцији, уважавању различитости и пошто- вању другог. На крају основног образовања и васпитања ученици треба да буду оспособљени да аргументовано анализирају проти- вуречности, да се децентрирају (сагледају и уваже туђи угао гле- дања на одређени историјски феномен), да уочавају сличности и различитости, постављају питања а нове информације лако пове- зују с постојећим знањима. На тај начин, ученици би били оспосо- бљени да препознају пропаганду и активно учествују у разградњи предрасуда и стереотипа с којима се свакодневно сусрећу. Такав приступ омогућио би им аутономни и рационални однос према ин- формацијама и додатно олакшао промишљање и доношење аргу- ментованих закључака и судова.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом ни-воја на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности.

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА

Географија је обавезан наставни предмет и изучава се у другом образовном циклусу обавезног образовања и васпитања. Географска знања су значајна компонента опште културе сваког човека. Ученици кроз овај предмет упознају основне објекте, појаве и процесе у простору, њихове узрочно – последичне везе и на основу тога изграђују сопствено географско мишљење о свом завичају, држави, континенту и свету као целини. Настава Географије оспособљава ученике да користе географску карту, раде на терену и самостално проналазе и анализирају изворе географских информација. Кроз стечена знања ученици изграђују свест о значају свих геосфера као еколошког оквира за живот на Земљи и формирају одговоран однос према животној средини. Улога Географије огледа се и у развијању толерантног става према различитим народима, њиховим културама и начину живота.

Циљеви задаци:

- уознавање појава и процеса у географском простору Републике Србије
- уознавање основних географских одлика,
- развијање ставова о превентиви, заштити и унапређењу животне средине,
- развијању национално геоевропског и светског идентитета,
- развијању толеранције, постојања и припадности, мултиетничком, мултијезичком и мултикултурном свету,

-развоју опште културе и образовања,

-примена стечених знања у другим областима и програмима.

Редни број	НАСТАВНА ТЕМА	Број часова	Број Часова обраде	Број часова утврђивања
1	Увод у Географске садржаје	1	1	
2	Географски положај, границе и величина Републике Србије	2	1	1
3	Природне одлике Републике Србије	37	19	18
4	Становништво и Насеља	9	5	4
5	Привреда Републике Србије	13	8	5
6	Завичајна географија	3	1	2
7	Срби ван граница Србије	1	1	
8	Србија у савременим интеграцијским процесима	2	1	1

	УКУПНО:	68	37	31
--	---------	----	----	----

Садржаји образовно васпитног рада	Активности ученика у образовно васпитном процесу	Активности наставника у образовно васпитном процесу	Начин и поступак остваривања процеса рада	Компетенције
Увод	-слушају, -записују -разговарају и усвајају годишњи програм	-презентује годишњи програм	Монолошко-дијалогска	Компетенција за целоживотно учење
Географски положај, границе и величина Србије	- демонстрација, - самостално тражење појмова на географској карти - показивање, - закључивање, - упоређивање, - читају и користе географску	- демонстрира - усмерава - разговара, - ствара ситуацију за повезивање стечених знања са новом наставном темом,	- дијалогска, - монолошка, - демонстрациона, - илустративна, - рад у групама, тимовима	- Вештина комуникације - Рад са подацима и информацијама - Решавање проблема - Дигитална компетенција

	<p>литературу, штампу, интернет</p> <ul style="list-style-type: none"> -самостално раде,у тиму,групи; - размењивање сопствених знања и мишљења, -посматрају карту, анализирају, упоређују 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава, упућује на самосталан рад, -проверава усвојена знања и разумевање 		
<p>Природне одлике Србије</p>	<ul style="list-style-type: none"> - посматрају, -разговор, -размењују знања и мишљења, истражују, читају и користе географску литературу, штампу, интернет -самостално раде,у тиму,групи; -пишу, читају и анализирају реферате, -уцртавају неме карте Србије -израђују тематске карте -оцењују сопствена 	<ul style="list-style-type: none"> -разговара, -демонстрира, -ствара ситуације, усмерава, - даје смернице за самосталан рад и писање реферата, координира рад група, тимова, -упућује на коришћење литертуре и других извора знања(интернет 	<ul style="list-style-type: none"> -дијалогска, -илустративно -демонстрациона, -интерактивна, -самосталан -истраживачки рад, -тимски рад, - рад у групама -паровима 	<p>Решавање пробелма</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Дигитална кометенција</p> <p>Еколошка компетенција</p>

	постигнућа и постигнућа других,	странице), - проверава постигнућа		
Становништво и насеља	- посматрају, - разговор, -размењују сопствена знања и мишљења, -слушају, - праве и анализирају дијаграме, користе географску литературу -самовредновање стеченог знања -упоређују	-разговара, -усмеравање ученика на перманентно повезивање стечених знања са новим сазнањима, -сугерише ученицима како да разумеју значај и повезаност природних идруштвених фактора -ствара ситуацију за повезивање стечених знања са новом наставном темом	-демо-стациона -дијалогска, -илустациона, -истраживачки рад - рад у групама, -тимски рад	Вештина комуникације Вештина за живот у демократском друштву Брига за здравље Диитална компетенција Рад са подацима и информацијама
Привреда Србије	- прате, - разговарају,	- демонстрира -усмерава	-дијалогска. -демонстрациона	-Вештина сарадње -Решавање проблема

	<ul style="list-style-type: none"> -размењују сопствена знања и мишљења, -слушају, - праве и анализирају дијаграме, користе - илуструју, - демонстрирају, -упоређују, 	<ul style="list-style-type: none"> -разговара, -ствара ситуацију за повезивање стечених знања са новом наставном темом, - усмерава, -упућује на самосталан рад, -проверава усвојена знања и разумевање 	<ul style="list-style-type: none"> -индивидуални рад, -илустрациона, 	<ul style="list-style-type: none"> -Вештина за живот у демократском друштву -Еколошка компетенција -Рад са подацима и информацијама
Завичајна географија	<ul style="list-style-type: none"> -посматрају, -истражују, -анализирају, -упоређују, -пишу и читају реферате -размењују сопствена знања и мишљења, 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава -разговара, -упућује на литературу и изворе знања, -упоређује са другим регионима - упућује на самосталан рад, 	<ul style="list-style-type: none"> -истраживачки рад, - рад на терену, -тимски, -илустративно -демонстрациони - писање реферата -рад у мањим групама, -тимски рад 	<ul style="list-style-type: none"> Вештина комуникације Вештина за живот у демократском друштву Еколошка компетенција Брига за здравље Диитална компетенција Рад са подацима и информацијама

<p>Срби ван граница Србије</p>	<ul style="list-style-type: none"> -истражују, - слушају, -разговарају, -расуђују, -доносе закључке, -користе штампу, -упоређују - праве и анализирају дијаграме 	<ul style="list-style-type: none"> -разговара, -поставља питања, -упућује, -похваљује, -награђује 	<ul style="list-style-type: none"> -истраживачки рад -тимски, -рад на тексту, -читају литературу, -самостални рад, -реферати -демонстрациони 	<p>Вештина комуникације</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Вештина сарадње</p> <p>Вештина за живот у демократском друштву</p> <p>Дигитална компетенција</p>
<p>Србија у савременим интеграцијским токовима</p>	<ul style="list-style-type: none"> -разговарају, -читају и користе географску литературу, штампу, интернет -самостално раде,у тиму,групи; - размењивање сопствених знања и мишљења, -посматрају карту, -упоређују, -закључују, читају и користе географску 	<ul style="list-style-type: none"> -учествује у организацији и координира у раду група, тимова , -води заговор, врши корелацију са другим областима, подстиче -усмеравање ученика на перманентно повезивање стечених знања са 	<ul style="list-style-type: none"> -демонстрациони -рад на тексту, -самостални рад -истраживачки рад -самостални рад - реферати -тимски рад 	<p>Вештина сарадње</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Рад са подацима и информацијама</p> <p>Вештина комуникације</p> <p>Вештина за живот у демократском друштву</p> <p>Дигитална компетенција</p>

	литературу, штампу, интернет	новим сазнањима,		
--	------------------------------	------------------	--	--

ПРЕДМЕТ: Физика

Циљ и задаци

Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развијају мотивисаност за учењем и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Задаци физике су:

- развијање функционалне писмености,
- уознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици,
- разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона,
- развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама путем истраживања,
- подстицање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности и критичког мишљења,
- развијање вештине јасног и прецизног истраживања,
- развијање логичког и апстрактног мишљења,
- решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја,
- развијање способности за примену знања из физике,
- уочавање и разумевање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине.

Оперативни задаци

Ученик треба да:

- разликује физичке величине које су одређене само бројном вредношћу (време, маса, температура, рад, енергија, количина наелектрисања, електрични напон, струја) од оних које су дефинисане интензитетом, правцем и смером (брзина, убрзање, сила, јачина електричног и магнетног поља),
- уме да слаже и разлаже силу, јачину електричног поља...
- разликује различите врсте кретања (транслаторно, осцилаторно, таласно) и да зна њихове карактеристике,
- зна основне карактеристике звука и светлости,
- зна да је брзина светлости у вакуму највећа постојећа брзина у природи, разуме да је рад силе једнак промени енергије и на нивоу примене користи трансформацију енергије у рад и обрнуто,
- примењује законе одржања (маса, енергије, количине наелектрисања),
- зна услове за настанак струје и Омов закон,
- прави разлику између температуре и топлоте,
- уме да рукује мерним инструментима,
- користи јединице Међународног система (SI) за одговарајуће физичке величине.

Наставна тема	Обрада	Утврђивање	Лаб. вежбе	Свега
Осцилаторно и таласно кретање	4	3	1	8
Светлосне појаве	7	6	2	15

Електростатика	5	5	/	10
Електрична струја	8	8	3	19
Магнетно поље	4	2	/	6
Елементи атомске и нуклеарне физике	5	3	/	8
Физика и савремени свет	2	/	/	2
Укупно	33	30	5	68

Садржај програма	Активности ученика у васпитно-образовном раду	Активности наставника у васпитном-образовном раду	Начин и поступак остваривања програма	Компетенције
ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	Посматра, уочава, изводи, закључке, учествује у решавању рачунских задатака, изводи огледе,	Излаже ново градиво, наводи ученике да повезују теорију и праксу. Инсистира на примерима. Поставља задатке и организује демократску атмосферу у одељењу, усмерава, сугерише, упућује да повежу стечено знање са	-индивидуални рад -фронтални рад -групни рад -дијалогска метода -илустративно-	-целоживотно учење -рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција -решавање проблема

	<p>врши мерења, закључује, одговара на питања, препознаје, анализира.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару.</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>новим садржајима.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-решавање рачунских задатака</p>	<p>-вештина сарадње</p>
<p>СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ</p>	<p>Посматра огледе, уочава, изводи огледе, записује, поставља питања, закључује, врши мерења, наводи примере, дискутује, изводи закључке, решава рачунске</p>	<p>Демонстрира очигледним наставним средствима. Врши геометријску конструкцију, и указује на значај прецизности. Указује на примену сочива и огледала у оптичким инструментима</p> <p>Изводи и демонстрира једноставне огледе и буди радозналост код ученика, наводи ученике на закључак указује на неопходност повезивања градива из физике и математике.</p> <p>Упућује ученике у</p>	<p>-индивидуални рад</p> <p>-групни рад</p> <p>-фронтални рад</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-решавање рачунских задатака (графички)</p>	<p>-целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p> <p>-сколошка компетенција</p>

	<p>задатке.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару.</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>истраживање и повезивање са праксом.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>		
<p>ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ</p>	<p>посматра, записује,</p> <p>уочава, пита,</p> <p>изводи огледе,</p> <p>анализира,</p> <p>закључује</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>Излаже историјат атома .Упознаје ученике са новим физичким величинама.</p> <p>Указује на примену електростатике кроз примере. Изводи огледе.</p> <p>Поставља питања и рачунске задатке, сугерише, наводи ученике на закључке, на појавама из природе објашњава појмове из области наелектрисања.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења. Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној</p>	<p>-индивидуални рад</p> <p>-групни рад</p> <p>-фронтални рад</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-решавање рачунских задатака</p>	<p>- целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>

		методи.		
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА	<p>посматра,пита, записује,</p> <p>наводи примере,анализира демонстрационе огледе и рачунске задатке, математички израчунава непознате величине,</p> <p>уочава,</p> <p>изводи огледе, закључује,</p> <p>врши мерења</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару.</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>Указује на значај електричне струје. Упућује ученике на коришћење додатних извора знања (интернет, енциклопедије...)Наводи ученике да врше корелацију са другим природним наукама. Упућује на значај практичне примене ел. струје. Иницира истраживачки и тимски рад код ученика.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења.Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-фронтални рад</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно- демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p> <p>-решавање рачунских задатака</p> <p>-пројектна метода</p>	<p>- целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p> <p>-еколошка компетенција</p>
МАГНЕТНО ПОЉЕ	<p>Посматра,уочава, закључује,записује,</p>	<p>Излаже ново градиво. Указује на нове физичке величине. Указује на заслуге</p>	<p>-индивидуални рад</p> <p>-групни рад</p>	<p>- целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и</p>

	<p>наводи примере, пита,изводи огледе.</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару.</p> <p>Презентује резултате истраживања</p>	<p>Николе Тесле и Михајла Пупина. Упућује ученике на извођење једноставних али очигледних огледа на основу којих ће се боље упознати са магнетима и магнетним деловањем.</p> <p>Упућује на истраживачку методу учења.Осмишљава пројекте и даје детаљна упутства о пројектној методи.</p>	<p>-фронтални рад</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-практични рад</p>	<p>информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>
ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ	<p>Посматра,уочава, закључује, пита, наводи примере, записује</p> <p>Учествује у групном раду и раду у пару.</p>	<p>Указује на значај ове области у медицини и примену инструмената који се користе у дијагностици. Указује на опасности које вребају из језгра атома опасне за здравље људи. Поставља питања и задатке,мотивише ученике на стицање и проширивање знања из области атомске и нуклеарне физике применом стечених знања из хемије.</p>	<p>-индивидуални рад</p> <p>-групни рад</p> <p>-фронтални рад</p> <p>-дијалогска метода</p> <p>-илустративно-демонстративна метода</p> <p>-рад на тексту</p>	<p>- целоживотно учење</p> <p>-рад с подацима и информацијама</p> <p>-дигитална компетенција</p> <p>-решавање проблема</p> <p>-вештина сарадње</p>
	<p>Посматра,уочава,</p>	<p>Повезује физику са другим наукама и указује на значај у</p>	<p>-индивидуални рад</p>	<p>- целоживотно учење</p>

ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ	закључује.	свакодневном животу и на пољу технике, медицине, астрономије..	-рад у пару -дијалогска метода -рад на тексту	-рад с подацима и информацијама -дигитална компетенција -вештина сарадње
------------------------------------	------------	--	---	--

Начин остваривања програма

Из физике су одабрани само они наставни садржаји које на одређеном нивоу могу да усвоје сви ученици ОШ. Од свих метода логичког закључивања које се користе у физици, ученицима О.Ш. најприступачније је индуктивни метод при проналажењу и формулисању основних закона физике. Увођење једноставних експеримената за деминсртирање физичких појава има за циљ враћање огледа у наставу физике, развијање радозналости и интереса за физику и истраживачки приступ природним наукама. Једноставне експерименте могу да изводе сами ученици на часу или код куће користећи материјал или предмете из свакодневног живота.

Свака тематска целина обрађује се оним радоследом који је назначен у програму. Унутар сваке теметске целине ,после поступног и аналитичког излагања, кроз систематизацију и обнављање, врши се синтеза битних чињеница и закључака, и кроз њихово обнављање омогућава се ученицима разумевање и трајно усвајање. При обради садржаја сваке теме, на сваком часу део времена се користи за обнављање.

Да би се циљеви и задаци наставе физике остварили у целини неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса.

При решавању рачунских задатака прво сагледати физичке сарджаје па затим прећи на математичко формулисање и израчунавање. Решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатака, математичко израчунавање и дискусија резултата.

Час експерименталних вежби састаји се из уводног дела, мерња и записивања резултата мерења.

Битан облик рада су домаћи задаци, који се планирају за час.

Наставник континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидну контролу његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонсртационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака и лабораторијских вежби.

ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

Циљеви и задаци

Математика има за циљ да омогући ученику успешно настављање математичког образовања и самообразовање, као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Ученике треба оспособити да:

- Схвате међусобне односе тачака, правих и равни у простору
- Упознају најбитније чињенице о пројекцији на раван
- Схвате основна својства једнакости и неједнакости и умеју да их примањују на једначинама и неједначинама и да умеју да решавају линеарне једначине и неједначине
- Упознају геометријска тела: призму, пирамиду, ваљак, купу и лопту као и њихове елементе
- Умеју да цртају мреже тела и израчунавају површину и запремину тела
- Упознају својства линеарне функције тако да могу цртати и читати разне графиконе
- Умеју да састављају разне табеле и цртају графиконе и дијаграме разних стања, појава и процеса
- Одговарајуће текстуалне задатке могу изразити математичким језиком
- Решавају системе линеарних једначина са две непознате разним методама
- Могу применом система једначина решавати разне проблемске задатке
- Умеју вршити проверу тачности решења система једначина

P/б	Наставна тема	Укупан број часова	Број часова обраде	Број часова вежбе
1.	Сличност троуглова	7	3	4
2.	Тачка, права и раван	13	8	5
3.	Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	21	9	12
4.	Призма	12	4	8
5.	Пирамида	13	3	10
6.	Линеарна функција	11	5	6
7.	Графичко представљање статистичких података	8	3	5
8.	Системи линеарних једначина са две непознате	18	6	12
9.	Ваљак	8	3	5
10.	Купа	12	3	9
11.	Лопта	5	2	3

12.	Писмени задаци са исправкама	8	4	4
-----	------------------------------	---	---	---

Садржај Програма	Активности у образовно-васпитном раду		Начини и поступци остваривања рада	КОМПЕТЕНЦИЈЕ
	ученика	наставника		
Сличност троуглова	уочава разликује упоређује рачуна примењује	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Тачка, права и раван	уочава именује	-презентује -утиче на развој свести	-фронтални -индивидуални	-Рад са подацима и информацијама

	<p>разликује</p> <p>упоређује</p> <p>графички се изражава</p>	<p>ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота</p> <p>-усмерава ученика</p>	<p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-Целоживотно учење</p> <p>-Решавање проблема</p> <p>-Вештина сарадње</p> <p>-Вештина комуникације</p>
<p>Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом</p>	<p>уочава</p> <p>именује</p> <p>разликује</p> <p>рачуна</p> <p>упоређује</p> <p>примењује</p>	<p>-презентује</p> <p>-усмерава ученика</p> <p>-подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање</p> <p>-утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Целоживотно учење</p> <p>-Решавање проблема</p> <p>-Вештина комуникације</p>
<p>Призма</p>	<p>уочава</p> <p>именује</p> <p>разликује</p> <p>упоређује</p> <p>рачуна</p> <p>изражава се</p>	<p>-презентује</p> <p>-усмерава ученика</p> <p>-развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење</p>	<p>-фронтални</p> <p>-индивидуални</p> <p>-групни</p> <p>-рад у пару</p>	<p>-Рад са подацима и информацијама</p> <p>-Целоживотно учење</p> <p>-Решавање проблема</p> <p>-Вештина сарадње</p> <p>-Вештина комуникације</p>

	графички и писано примењује	-утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота		-Дигитална компетенција
Пирамида	уочава именује разликује упоређује рачуна изражава се графички и писано примењује	-презентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Линеарна функција	уочава именује закључује	-презентује -усмерава ученика -утиче на развој свести ученика о значају и примени	-фронтални -индивидуални -групни	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема

	разликује црта и чита податке графички и табеларно се изражава	математике у свакодневном животу -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање	-рад у пару	-Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Графичко представљање статистичких података	уочава именује упоређује црта, чита и представља податке табеларно и графички	-презентује -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике у свакодневном животу	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Системи линеарних једначина са две непознате	уочава именује закључује разликује	-презентује -усмерава ученика -подстиче ученика на увиђање, закључивање, упоређивање -утиче на развој свести	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема

	открива релације решава	ученика о значају и примени математике у свакодневном животу		-Вештина сарадње -Вештина комуникације
Ваљак	уочава именује разликује упоређује рачуна изражава се графички и писано примењује	-предентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Купа	уочава именује разликује упоређује рачуна	-предентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње

	изражава се графички и писано примењује	мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота		-Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Лопта	уочава именује разликује упоређује рачуна изражава се графички и писано примењује	-предентује -усмерава ученика -развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење -утиче на развој свести ученика о значају и примени математике при решавању проблема из свакодневног живота	-фронтални -индивидуални -групни -рад у пару	-Рад са подацима и информацијама -Целоживотно учење -Решавање проблема -Вештина сарадње -Вештина комуникације -Дигитална компетенција
Писмени задаци са исправкама			индивидуални	

ИСХОДИ

ОБЛАСТ	НАСТАВНА ТЕМА	ОСНОВНИ НИВО	СРЕДЊИ НИВО	НАПРЕДНИ НИВО
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	Сличност троуглова	-Влада својствима сличних фигура и зна да решава једноставне задатке	-Примењује Талесову теорему и њене последице у задацима	- примени сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката
ГЕОМЕТРИЈА	Тачка, права и раван	- влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао -уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор	-Уочава и разликује међусобни положај тачке, праве и равни и примењује у задацима -влада појмом ортогоналне пројекције	-Решава задатке у области ортог оналне пројекције, диедра, триедра и рогљасате површи
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ	Линеарне једначине и неједначине са једном непознатом	- решава линеарне једначине и неједначине у којима се непозната појављује само у једном члану	-решава линеарне једначине и неједначине једноставнијег облика - користи једначине у једноставним текстуалним задацима	-решава сложеније једначине и неједначине -применом линеарних једначина и неједначина решава проблемске задатке из свакодневног живота

<p>ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ</p>	<p>Призма</p>	<p>- влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину</p> <p>- влада појмом призми; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку</p>	<p>- рачуна површину и запремину призми, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати</p>	<p>- рачуна површину, запремину и масу тела облика призме у физици, техничком,...</p>
<p>ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ</p>	<p>Пирамида</p>	<p>- влада појмом пирамиде; рачуна површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку</p>	<p>- рачуна површину и запремину пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати</p>	<p>- рачуна површину, запремину и масу тела облика пирамиде у физици, техничком,...</p>
<p>ОБРАДА ПОДАТАКА</p> <p>АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ</p>	<p>Линеарна функција</p>	<p>- одреди вредност функције дате таблицом или формулом</p>	<p>- уочи зависност међу променљивим, зна функцију $y=ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан</p>	<p>- разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства</p>

			пропорције	
ОБРАДА ПОДАТАКА АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ	Графичко представљање статистичких података	- изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне - прочита и разуме податак са графикана, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине - податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто	- чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу) - обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном	- тумачи дијаграме и табеле -прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина
АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ	Системи линеарних једначина са две непознате	-уме да реши систем једначина једноставнијег облика	-зна да реши систем једначина са две непознате једноставнијег облика свим методама решавања	-саставља и решава системе линеарних једначина са две непознате -користи системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке
ГЕОМЕТРИЈА И	Ваљак	- влада појмом ваљак (уочава његове моделе у	- рачуна површину и запремину ваљка,	-рачуна површину, запремину и масу тела

МЕРЕЊЕ		реалним ситуацијама, зна основне елементе) - израчуна површину и запремину ваљка када су неопходни елементи непосредно дати у задатку	укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати	облика ваљка у физици, техничком,...
ГЕОМЕТРИЈА И МЕРЕЊЕ	Купа	-влада појмом купа(уочава њене моделе у реалним ситуацијама, зна основне елементе) - израчуна површину и запремину купе када су неопходни елементи непосредно дати у задатку	- рачуна површину и запремину купе, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати	-рачуна површину, запремину и масу тела облика купе у физици, техничком,...
ОБРАДА ПОДАТАКА АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ МЕРЕЊЕ	Лопта	влада појмом лопта (уочава њене моделе у реалним ситуацијама, зна основне елементе) - израчуна површину и запремину лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку	- рачуна површину и запремину лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати	-рачуна површину, запремину и масу тела облика лопте у физици, техничком,...

ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА

Циљеви:

- разумевање промена и појава у природи на основу знања хемијских појава, теорија , модела и закона
- развијање способности комуницирања коришћењем хемијских термина, хемијских симбола, формула и једначина
- развијање способности за решавање теоријских и експерименталних проблема
- развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација у различитим изворима (уџбеник, научно-популарни чланци Интернет)
- развијање свести о важности одговорног односа према животnoj средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу
- развијање радозналости, потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и позитивног става према учењу хемије
- развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији

Задаци наставе хемије

- омогућавање ученицима да сагледају значај хемије у свакодневном животу, за развој различитих технологија и развој друштва уопште
- оспособљавање ученика да се користе хемијским језиком, да знају хемијску терминологију и да разумеју квалитативно и квантитативно значење хемијских симбола, формула и једначина
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици до сазнања о својствима супстанци и њиховим променама долазити на основу демонстрационих огледа или огледа које самостално изводе, развијати при том аналитичко мишљење и критички став у мишљењу
- стварање наставних ситуација у којима ће ученици развијати експерименталне вештине, правилно и безбедно, по себе и друге, руковати лабораторијским прибором, посуђем и супстанцама
- оспособљавање ученика за извођење једноставних истраживања
- стварање ситуација у којима ће ученици примењивати знање хемије за тумачење појава и промена у реалном окружењу
- омогућавање ученицима да кроз једноставна израчунавања разумеју квантитативни аспект хемијских промена и његову практичну примену

НАСТАВНА ТЕМА	УКУПАН БРОЈ БРОЈ ЧАСОВА	БРОЈ ЧАСОВА ОБРАДЕ	БРОЈ ЧАСОВА УТВРЂИВАЊА	БРОЈ ЧАСОВА ЛАБОРАТОРИЈСКИХ ВЕЖБИ
Неметали, оксиди неметала и киселине	13	6	5	2
Метали, оксиди метала и хидроксиди	8	4	3	1
Соли	5	3	1	1
Електролитичка дисоцијација киселина , база и соли	3	2	1	0
Увод у органску хемију	2	1	1	0
Угљоводоници	12	7	4	1
Органска једињења са кисеоником	9	5	3	1
Биолошки важна једињења	12	7	4	1
Хемија животне средине	4	2	2	0

УКУПНО	68	37	24	7
--------	----	----	----	---

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма

Настава хемије остварује се кроз следеће основне облике

- Излагање садржаја тема уз одговарајуће демонстрационе огледе
- Решавање квалитативних и квантитативних задатака
- Лабораторијске вежбе
- Коришћење других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја тема (домаћи задаци, читање популарне литературе, коришћење интернета....)
- Системско праћење рада сваког појединачног ученика

Врсте активности у образовно- васпитном раду

- ученици прате ток посматране појаве при извођењу демонстрационог огледа, затим својим речима, на основу сопственог расуђивања, описују појаву коју посматрају
- рад у малим групама при извођењу лабораторијских вежби
- израда самосталних истраживачких радова ученика
- приказује графички и табеларно добијене податке
- израда домаћих задатака
- израда паноа за учионицу

Садржај програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Компетенције
<p><u>НЕМЕТАЛИ,</u> <u>ОКСИДИ</u> <u>НЕМЕТАЛА И</u> <u>КИСЕЛИНЕ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - посматра, бележи, запажа промене и анализира их. - пише формуле одговарајућих оксида и киселина у циљу развијања функционалне хемијске писмености. - описује најважније особине неметала и препознаје специфичности одговарајућих неметала -самостално закључује где се примењују одговарајући неметали и њихова најзначајнија 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставник усмерава учениково размишљање, наводећи их тако на одговарајуће закључке - Демонстрирање одговарајућих огледа, којима се омогућава лакше схватање градива од стране ученика и којима се подстиче њихово критичко и аналитичко мишљење - Ствара ситуације у којима ће ученици примењивати и развијати експерименталне вештине - Сугерише ученицима да повезују теоријско и практично знање и да сами могу показати помоћу индикатора кисела својства киселина и базна својства амонијака - Упућује ученике да повезују 	<p>Фронтални Индивидуални и групни</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција

	<p>једињења</p> <ul style="list-style-type: none"> - критички размишља и доноси закључке - самостално презентује припремљене садржаје, прикупљене из различитих извора - успешно повезује пређашње знање из хемије и биологије и закључује да без кисеоника нема живота нити битних процеса у природи - самостално закључује да је азот распрострањен у природи, јер је нереактиван - закључује да је амонијак важан за добијање многих производа широке потрошње, пре свега азотних ђубрива 	<p>знање из биологије кроз реакције фотосинтезе и сагоревања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поставља занимљива питања везана за примену једињења неметала и вештачких ђубрива и тако држи пажњу и заинтересованост ученика - Детаљно објашњава писање формула оксида преко валенци - Упућује ученике у истраживачки рад и помаже им у прављењу презентација - Развија код ученика партнерски однос, кроз групни рад и рад у пару, како при извођењу огледа, тако и при изради презентација - Координира рад у одељењу при извођењу лабораторијских вежби - Указује на велику примену киселина у свакодневном животу 		
--	---	---	--	--

<p><u>МЕТАЛИ, ОКСИДИ</u> <u>МЕТАЛА И</u> <u>ХИДРОКСИДИ</u> <u>(БАЗЕ)</u></p>	<p>-дискутује о својствима неметала</p> <p>-планира огледе</p> <p>-бележи резултате</p> <p>-решава рачунске задатке</p> <p>-поставља питања</p>	<p>-Наводи ученике да наброје физичка својства метала и да кажу у којим агрегатним стањима се налазе</p> <p>-Подстиче ученике да пишу формуле оксида метала, хидроксида</p> <p>-Разматра заступљеност метала у природи и пореди је са заступљеношћу неметала</p> <p>-Подстиче ученике да уоче повезаност метала са њиховим местом у периодном систему елемената</p> <p>-Испитује понашање метала са разблаженом сумпорном киселином</p> <p>-Показује да брзина корозије зависи од услова</p> <p>-Указује да оксиди неких метала граде хидроксиде, а да неки не реагују са водом</p> <p>-Препоручује и објашњава најефикасније методе заштите од корозије</p>	<p>фронтални</p> <p>индивидуалн</p> <p>и</p> <p>групни</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
--	---	--	--	--

<p><u>СОЛИ</u></p>	<p>-дискусија о својствима метала</p> <p>-планирање огледа</p> <p>-бележење резултата</p> <p>-решавање рачунских задатака</p> <p>-питања</p>	<p>-Помаже ученицима да закључе који је основни састојак физиолошког раствора – инфузије</p> <p>-Подсећа ученике како се пишу формуле оксида, база и киселина.</p> <p>-Сугерише ученицима да се формуле соли пишу преко валенци</p> <p>-Подстиче ученике на логичко размишљање, које ће им омогућити да схвате на чему се заснива реакција неутрализације</p> <p>-Наводи ученике да закључе шта се то налази у пијаћој, а не налази у дестилованој води.</p> <p>-Ствара наставне ситуације у којима развија креативно мишљење ученика и омогућава да ученици повезују градиво географије и ситуације из свакодневног живота</p>	<p>фронтални</p> <p>индивидуалн и</p> <p>групни</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
--------------------	--	---	---	--

<p><u>ЕЛЕКТРОЛИТИЧКА ДИСОЦИЈА</u> <u>КИСЕЛИНА, БАЗА И СОЛИ</u></p>	<p>-дискусија о својствима киселина, хидроксида и соли</p> <p>-планира и изводи огледе</p> <p>-припрема извештаја огледа</p> <p>-решава рачунске задатке</p>	<p>-Учествује у дискутовању резултата огледа са учеником и помаже ученику да разврста растворе у киселе, базне и неутралне</p> <p>-Упућује ученика на коришћење интернета и других извора информација и развија истраживачки дух код ученика</p> <p>-Скреће пажњу ученицима на повезаност оксида, база, киселина и соли</p> <p>-Подстиче ученике да закључе шта је рН скала и вредност скрећући им пажњу на рекламе и средства за негу и личну хигијену</p> <p>-Демонстрира мерење рН фактора</p>	<p>-фронтални</p> <p>-групни</p> <p>у пару</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
<p><u>УВОД У ОРГАНСКУ ХЕМИЈУ</u></p>	<p>-прикупља податке</p> <p>-претражује и користи различите материје</p> <p>-дискутује</p>	<p>-Упућује ученике да увиде разлику између органских и неорганских једињења</p> <p>-Подстиче ученике да повезују својства угљениковог атома са многобројношћу органских</p>	<p>фронтални</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема

		једињења		<ul style="list-style-type: none"> - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
<u>УГЉОВОДОНИЦИ</u>	<ul style="list-style-type: none"> -прикупља податке -претражује и користи различите материје -дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> -Анимира ученике да праве разлику у писању алкана, алкена и алкина, користећи моделе -Упућује ученике да увиде разлику у реактивности угљоводоника и схвате да је то последица различите структуре -Подстиче ученике да повезују знања из других предмета са темама у настави хемије -Показује да је n-хексан неполарна супстанца која се раствара у неполарним растварачима -Наглашава велику примену полимера у свакодневном животу -Скреће пажњу на проблеме загађења животне средине пластичним масама 	фронтални	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција

<p><u>ОРГАНСКА</u> <u>ЈЕДИЊЕЊА СА</u> <u>КИСЕОНИКОМ</u></p>	<p>-дискутује о познатим угљоводоницима</p> <p>-планира и изводи огледе</p> <p>-бележи резултате</p> <p>-претражује интернет ради прикупљања информација</p>	<p>-Поставља питања која омогућавају ученицима да схвате да функционална група условљава физичка и хемијска својства органских једињења</p> <p>-Упозорава на штетност алкохола по организам</p> <p>-Мотивише ученике да праве презентације о алкохолизму као великом проблему у савременом друштву</p> <p>-Подстиче ученике да повезују пређашње знање и користе га функционално</p> <p>-Упутити ученике у истраживање употребе кисеоничних органских једињења у свакодневном животу</p>	<p>фронтални</p> <p>Индивидуални</p> <p>групни</p> <p>у пару</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
<p><u>БИОЛОШКИ</u> <u>ВАЖНА</u> <u>ОРГАНСКА</u> <u>ЈЕДИЊЕЊА</u></p>	<p>-посматра својства супстанци и промена у огледу</p> <p>-анализа резултата огледа</p>	<p>-Указује на веома важну улогу витамина, масти и уља, угњених хидрата у људском организму</p> <p>-Повезује масти и уља са естрима и скреће пажњу да су</p>	<p>фронтални</p> <p>индивидуални</p> <p>и</p> <p>групни</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема

	<ul style="list-style-type: none"> -прикупља податке -изводи закључке -решава задатке 	<p>масти и уља по хемијском саставу естри</p> <ul style="list-style-type: none"> -Истиче неопходност повезивања градива различитог предмета -Упозорава на штетност прекомерног уношења масти и уља и угљених хидрата -Подсећа ученике на градиво из седмог разреда и постављањем питања повезује смеше и шећере -Указује на веома битну улогу протеина у важним процесима у организму -Истиче велики значај витамина у исхрани и наводи ученике да кажу које су намирнице богате витамином це и сл. 		<ul style="list-style-type: none"> - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
--	--	--	--	---

<p><u>ХЕМИЈА</u> <u>ЖИВОТНЕ</u> <u>СРЕДИНЕ</u></p>	<p>-претражује и користи различиту литературу</p> <p>-формулише објашњења за правилности уочене међу прикупљеним подацима</p> <p>-изводи закључке</p> <p>-дискутује</p>	<p>- Упознавање ученика са најчешћим загађивачима ваздуха, воде и земљишта</p> <p>- упозорава ученике на алармантну ситуацију по питању загађења у нашој земљи</p> <p>- Даје идеје и инструкције за мини пројекат о заштити животне средине</p> <p>- Организује акцију чишћења школског дворишта</p>	<p>фронтални</p> <p>Индивидуални</p> <p>у пару</p> <p>групни</p>	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за целоживотно учење - вештина комуникације - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција - решавање проблема - вештина сарадње - брига за здравље - еколошка компетенција - естетска компетенција
---	---	--	--	--

Начин и поступак остваривања програма:

- континуирана припрема за часове (добро испланирати сваки час полазећи од оперативних задатака, према њима формулисати циљеве часа и изабрати методе које ће на датом садржају ученицима омогућити да формирају знања и вештине);
- планирање наставе на годишњем и месечном нивоу;
- користити што више активне методе рада које ће и ученику омогућити да буде што активнији и самосталнији у раду;
- подстицати ученике на истраживачки рад у школској лабораторији(хемијском кабинету), што ће омогућити и подстицати развој вестина и способности комуникације, изношења идеја, навођења аргумената, доношења одлука и преузимања одговорности;
- пратити ученичка постигнућа на сваком часу и омогућити им да кроз различите методе проверавања покажу свој напредак у учењу хемије;
- добро осмислити задатке за испитивање ученичких постигнућа и проверити да ли се њима проверава ниво знања прецизиран у опетативним задацима и у којој мери се подстиче формирање целовитог знања, односно формирање система појмова;
- што интересантније изводити наставу хемије, подстицањем критичког мишљења код ученика, и способности извођења закључака, дискутовања , извештавања;
- за објашњавање апстрактних хемијских појмова користити огледе које демонстрира наставник или ученици(уколико у школи не постоје супстанце за извођење огледа и лабораторијских вежби, оне се могу заменити супстанцама које се могу набавити у апотекама, продавницама или их ученици могу донети од куће);

- активности ученика треба планирати према оперативним задацима, наведеним уз сваку тему имајући у виду које способности ученици треба да развију;
- правилно бирати и комбиновати различите облике рада на часу;
- користити стручну литературу, Интернет, што ће ученицима помоћи да анализирају неку појаву, дискутују, праве извештаје;
- комбиновати разне врсте дидактичких материјала илустрације, слике, графиконе, дијапозитиве;
- у сарадњи са ученицима правити нова наставна средства, повезати решавања рачунских задатака са експерименталним радом;
- упутити ученике на начине правилног извођења закључака, извештавања, понашања у хемијској лабораторији, сређивања радног места и сл;
- формирати код ученика способност доношења одлука у свакодневном животу, упутити их да обрате пажњу од ког произвођача купују неки производ одређеног хемијског састава, при чему треба да имају критички став према рекламним кампањама за производе;
- истаћи на прави начин практичан значај сазнања у хемији за развој технологије и друштва у целини.

ИСХОДИ

Садржај програма	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
<p>неметали, оксиди неметала и киселине</p>	<p>- основна физичка и хемијска својства неметала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електрицитета и реакцију са кисеоником)</p> <p>-утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја, мирис)</p> <p>- докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора</p> <p>- безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором</p> <p>- безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама</p> <p>- изведе експеримент према датом упутству</p>	<p>- значење термина: анализа и синтеза, анхидрид,</p> <p>- да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења, и једначине хемијских реакција</p> <p>- на основу назива оксида и киселина, састави формулу ових супстанци</p> <p>- пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења</p> <p>- експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом</p> <p>испита најважнија хемијска својства киселина (реакција са карбонатима и металима)</p>	<p>да су физичка и хемијска својства неметала одређена структуром њихових атома/молекула</p>
<p>метали, оксиди метала и хидроксида</p>	<p>- везу између својстава неметала и метала и њихове практичне</p>	<p>значење термина: анализа и синтеза, неутрализација, анхидрид</p>	<p>- да су физичка и хемијска својства метала и неметала</p>

<p>(базе)</p>	<p>примене</p> <ul style="list-style-type: none"> - да препозна метале (Na, Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава - утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја, мирис) - докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора - безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором - безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама - изведе експеримент према датом упутству 	<p>да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења и једначине хемијских реакција неутрализације</p> <p>на основу назива оксида, киселина и база састави формулу ових супстанци</p> <p>пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења</p> <p>експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом</p>	<p>одређена структуром њихових атома/молекула</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна питање/проблем које се може експериментално истражити - постави хипотезе - *планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе - *донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
<p>соли</p>	<ul style="list-style-type: none"> - да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења - примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и 	<p>значење термина: анализа и синтеза, неутрализација, анхидрид</p> <p>- да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских једињења, и једначине хемијских реакција неутрализације</p>	<ul style="list-style-type: none"> - хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима) - да општа својства киселина зависе од њихове структуре (реакција са

	<p>практичну примену ових једињења</p> <ul style="list-style-type: none"> - основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли - испита растворљивост соли - безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором - безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама - изведе експеримент према датом упутству 	<ul style="list-style-type: none"> - на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци - пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења - експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом - *прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте - *табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења - изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата 	<p>хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбонатима и базним оксидима)</p> <ul style="list-style-type: none"> - да општа својства база зависе од њихове структуре (реакције са киселинама и са киселим оксидима) - да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре - изведе реакцију неутрализације - препозна питање/проблем које се може експериментално истражити - постави хипотезе - планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе - донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду
--	--	--	---

<p>Угљоводоници</p>	<p>-формуле, називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника</p> <p>- основна физичка и хемијска својства угљоводоника</p> <p>- практичан значај угљоводоника у свакодневном животу</p>	<p>- значење термина: супституција, адиција, изомер</p> <p>- да саставља формуле најважнијих представника класе органских једињења и једначине хемијских реакција супституције</p> <p>- пише једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника</p>	<p>- хемиске реакције угљоводоника</p> <p>- видови практичне примене угљоводоника на основу својства која имају</p> <p>- пишу једначне хемијских реакција угљоводоника</p>
<p>Органска једињења са кисеоником</p>	<p>-формуле, називе и функционалне групе најважнијих алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара</p> <p>- основна физичка и хемијска својства алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара</p> <p>- практичан значај алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу</p>	<p>- пише једначине хемијских реакција сагоревања једињења са кисеоником-алкохола</p>	<p>- хемиске реакције алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара</p> <p>- видови практичне примене алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својства која имају</p> <p>- пишу једначне хемијских реакција алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара</p>
<p>Биолошки важна органска једињења</p>	<p>- да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост)</p>	<p>-најважније улоге масти и уља, угљених хидрата и протеина у живим</p>	<p>-основу структуре молекула који чине масти и уља,</p>

	<p>масти и уља, угљених хидрата, протеина</p> <p>- примере и заступљеност масти и уља, угљених хидрата и протеина у намирницама</p>	<p>организмима</p>	<p>угљене хидрате и протеине</p> <p>- основна хемијска својства масти и уља (сапонификацију и хидролизу) угљених хидрата и протеина</p>
<p>Хемија животне средине</p>	<p>- значај безбедног поступања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења, а са циљем очувања здравља и животне средине</p>		

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Техника и технологија		РАЗРЕД: осми
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 68
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>процени значај електротехнике, рачунарства и мехатронике у животном и радном окружењу;</p> <p>анализира опасности од неправилног коришћења електричних апарата и уређаја и познаје поступке пружања прве помоћи;</p> <p>образложи важност енергетске ефикасности електричних уређаја у домаћинству;</p> <p>повеже професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике са сопственим интересовањима.</p>	<p>Увод у електротехнику, рачунарство и мехатронику.</p> <p>Електрична инсталација – опасност и мере заштите.</p> <p>Примена електричних апарата и уређаја у домаћинству, штедња енергије и енергетска ефикасност.</p> <p>Професије (занимања) у области електротехнике и мехатронике.</p>

<p>САОБРАЋАЈ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>упореди карактеристике електричних и хибридних саобраћајних средстава са конвенционалним;</p> <p>разуме значај електричних и електронских уређаја у саобраћајним средствима;</p> <p>користи доступне телекомуникационе уређаје и сервисе.</p>	<p>Саобраћајна средства на електропогон – врсте и карактеристике. Хибридна возила.</p> <p>Електрични и електронски уређаји у саобраћајним средствима.</p> <p>Основи телекомуникација.</p>
<p>ТЕХНИЧКА ИДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <p>класификује компоненте ИКТ уређаја према намени;</p> <p>процени значај управљања процесима и уређајима помоћу ИКТ;</p>	<p>Основне компоненте ИКТ уређаја.</p> <p>Управљање процесима и стварима на даљину помоћу ИКТ.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – црта електричне шеме правилно користећи симболе; – користи софтвере за симулацију рада електричних кола; – састави електромеханички модел и управља њиме помоћу интерфејса. 	<p>Основни симболи у електротехници.</p> <p>Рачунарски софтвери за симулацију рада електричних кола.</p> <p>Израда и управљање електромеханичким моделом.</p>

<p>РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни систем производње, трансформације и преноса електричне енергије; – анализира значај коришћења обновљивих извора електричне енергије; – разликује елементе кућне електричне инсталације; – повеже електрично и/или електронско коло према задатој шеми; – користи мултиметар; – анализира карактеристике електричних машина и повезује их са њиховом употребом; – класификује електронске компоненте на основу намене; – аргументује значај рециклаже електронских компоненти. 	<p>Електроенергетски систем.</p> <p>Производња, трансформација и пренос електричне енергије.</p> <p>Обновљиви извори електричне енергије.</p> <p>Електроинсталациони материјал и прибор.</p> <p>Кућне електричне инсталације.</p> <p>Састављање електричних кола.</p> <p>Коришћење фазног испитивача и мерење електричних величина мултиметром.</p> <p>Електричне машине.</p> <p>Електротехнички апарати и уређаји у домаћинству.</p> <p>Основи електронике.</p> <p>Рециклажа електронских компоненти.</p>
<p>КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ</p>	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално/тимски истражује и осмишљава пројекат; 	<p>Моделовање електричних машина и уређаја.</p> <p>Огледи са електропанелима.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – креира документацију, развије и представи бизнис план производа; – састави производ према осмишљеном решењу; – састави и управља једноставним школским роботом или мехатроничким моделом; – представи решење готовог производа/модела; – процењује свој рад и рад других и предлаже унапређење реализованог пројекта. 	<p>Коришћење интерфејса за управљање помоћу рачунара.</p> <p>Израда једноставног школског робота сопствене конструкције или из конструкторског комплета.</p> <p>Рад на пројекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> – израда производа/модела; – управљање моделом; – представљање производа/модела.
--	---	---

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
<p>ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ</p>	<p>уз помоћ различитих медија приказати развој електротехнике, рачунарства и мехатронике и путем примера навести ученике да анализирају утицај развоја наведених области на савремен начин живота</p> <p>стимулисати ученике да дођу до додатних информација о поменутиим научницима, користећи Интернет пртрагу</p> <p>представити ученицима правилну употребу електричних апарата и уређаја у домаћинству, практичним примерима користећи доступна наставна средства и мултимедије</p> <p>објаснити разредне енергетске ефикасности електричних уређаја кроз дијалог са ученицима</p> <p>анализирати са ученицима значај примене енергетски</p>	<p>У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења.</p> <p>У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.).</p> <p>Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити сагруппом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).</p> <p>Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима</p>

	ефикасних уређаја са аспекта екологије и економије и могуће опасности приликом коришћења електричних	договори показатеље на основу којих сви могу
	апарата и уређаја - истаћи ученицима значај занимања из области електротехнике, наводећи примере из животног окружења.	да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје
САОБРАЋАЈ	<ul style="list-style-type: none"> - упутити ученике да самостално, путем доступних извора знања, истраже предности и недостатке возила на електрични и хибридни погон и упореде их са конвенционалним возилима - приказати електрични и електронски систем код саобраћајних средстава путем мултимедија и повезати са претходним знањем ученика о погонским машинама (моторима) - приближити ученицима телекомуникациону технологију и указати на убрзани развој телекомуникационих система и њихов утицај на живот, уз коришћење унапред припремљених мултимедијалних садржаја 	инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

<p>ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упознати ученике са основним симболима и ознакама које се користе у електричним шемама и оспособити их за њихово цртање, употребом основног прибора за техничко цртање - демонстрирати рад са софтвером за симулацију рада електричних кола и креирати вежбу у оквиру које ученици цртају електричну шему - помоћи ученицима да практично саставе електричну шему коју су цртали и демонстрирају њен рад - осмислити вежбе у којима ће ученици саставити и управљати електромеханичким моделима користећи ИКТ и интерфејс - у најкраћим цртама упознати ученике са управљањем на даљину помоћу ИКТ-а и навести их да претрагом интернета дођу до додатних информација 	
	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрирати ученицима изглед и рад компоненти ИКТ уређаја и осмислити активности у којима ученици самостално или групно истражују карактеристике тих компоненти 	

РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА

- упознати ученике са електроенергетским системом наше земље, уз корелацију са градивом из географије
- објаснити ученицима производњу, трансформацију и пренос електричне енергије уз помоћ мултимедије
- садржаје који су везани за живот и дело нашег најпознатијег научника Николе Тесле обрадити кроз часове редовне наставе и ваннаставне активности (посетити музеј Николе Тесле)
- анализирати са ученицима значај и предности производње и коришћења обновљивих извора електричне енергије и са аспекта заштите животне средине, уз помоћ одговарајуће мултимедије
- објаснити ученицима својства и примену електроинсталационог материјала уз помоћ узорака електроинсталационог материјала или цртежа и мултимедије
- објаснити ученицима основна струјна кола уз помоћ одговарајућих шема и узорака и тражити од ученика да у свесци нацртају шеме поменутих струјних кола (корелација са наставним садржајима физике)
- упознати ученике са електроинсталационим материјалом и прибором кроз различите конструкције струјних кола (цртањем у свесци или практичним радом); корелација са наставним садржајима физике
- у најкраћим цртама упознати ученике са електричним машинама једносмерне и наизменичне струје, врстама и главним деловима, уз приказивање практичних примера (електромотора)

	<ul style="list-style-type: none"> - упознати ученике са електротехничким апаратима и уређајима у домаћинству уз помоћ мултимедије, слика или модела (овај део наставне области се може искористити за израду мултимедијалне презентације, тако што ће сваки ученик на истој приказати и презентовати по један уређај у домаћинству) - упознати ученике са основама на којима се заснива рад дигиталне технологије кроз примере практичне примене и са симболима у електроници, помоћу графичког приказивања - упознати ученике са могућношћу и значајем рециклаже електронских компоненти са еколошког и економског аспекта, путем истраживања доступних интернет ресурса 	
КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> - кроз практичан рад, тј. ученичке пројекте а користећи доступан алат и прибор, ученици примењују претходно стечена знања и вештине (графичко представљање замисли, планирање, извршавања радних операција, маркетинг, процена и вредновање). 	

Циљ наставе и учења:

Циљ учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења

ОБЛАСТ / ТЕМА		ОБРАДА	ВЕЖБА	КОМБИ НОВАНИ	ПРОВЕРА ЗНАЊА	СВЕГА
1.	ИКТ	1	4	7	1	13
2.	Дигитална писменост	1	1	1	1	4
3.	Рачунарство	1	6	8	1	16
4.	Пројектна настава	/	/	/	1	1
УКУПНО		3	11	16	4	34

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА
<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – унесе и мења податке у табели; – разликује типове података у ћелијама табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – користи формуле за израчунавање статистика; – представи визуелно податке на одговарајући начин; – примени основне функције формирања табеле, сачува је у пдф формату и одштампа; – приступи дељеном документу, коментарише и врши измене унутар дељеног документа; – разуме на које све начине делимо личне податке приликом коришћења интернета; – разуме потенцијалне ризике дељења личних података путем 	<p>ИКТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Радно окружење програма за табеларне прорачуне. - Креирање радне табеле и унос података (нумерички, текстуални, датум, време...). - Формуле и функције. - Примена формула за израчунавање статистика. - Сортирање и филтрирање података. - Груписање података и израчунавање статистика по групама. - Визуелизација података – израда графикона. - Форматирање табеле (вредности и ћелија) и припрема за штампу. - Рачунарство у облаку – дељене табеле (нивои приступа, измене и коментари). 	<p>Пре преласка на опис програма за табеларна израчунавања поновити укратко са ученицима значење појмова: податак, информација и информатика (са нагласком на примени и значају података и информација у савременом друштву). Дискутовати о могућим начинима прикупљања података (из постојеће документације, анкетањем, прикупљањем отворених података...), обраде прикупљених података, представљања података (подсећањем на раније уведене примене табела у склопу текстуалних докумената и презентација са табелама) и преношења информација уз помоћ дигиталних уређаја у савременом друштву. Описати значење појма аутоматске обраде података и укратко описати различите могућности аутоматске обраде података. Радно окружење изабраног програма за табеларне прорачуне.</p> <p>Представити изабрани програм за табеларне прорачуне и његову примену у различитим областима (нпр. креирање спискова, евиденција, израчунавање трошкова, прихода, расхода...).</p> <p>Навести примере из реалних животних ситуација у којима познавање рада у овим програмима олакшава обављање конкретних задатака (на пример, обрада резултата контролног задатка, израчунавање успеха ученика одељења, вођење месечног буџета домаћинства. Поменути занимања која имају потребу да користе овакве програме за разне прорачуне и вођење евиденције: економисти, рачуновође, инжењери...).</p> <p>Увести концепт радне табеле у изабраном програму, са освртом на раније употребљаване табеле за представљање података у програмима за обраду текста и/или израду мултимедијалних презентација.</p> <p>Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за табеларне прорачуне (менија, палета са алаткама, картица, статусне линије...). Увести појмове: радна свеска, радни лист (радна табела, табела), ћелија (поље), ред (врста), колона и опсег (распон) ћелија. Приликом рада са радним свескама које могу имати више радних листова (табела),</p>

<p>интернета, поготову личних података деце;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разуме везу између ризика на интернету и кршења права; – објасни појам „отворени подаци”; – успостави везу између отварања података и стварања услова за развој иновација и привредних грана за које су доступни отворени подаци; – унесе серију (низ) података; – изврши једноставне анализе низа података (израчуна збир, просек, проценте,...); – графички представи низове података (у облику линијског, стубичастог или секторског дијаграма); – унесе табеларне податке или их учита из локалних датотека и сними их; – изврши основне анализе и обраде табеларних података (по врстама и по колонама, сортирање, филтрирање, ...) 			<p>приказати поступак промене активног радног листа и именовања појединачних радних листова. Описати навигацију (кретање) кроз табелу (коришћењем миша и тастатуре). За ефикасније кретање кроз табелу користити приказати основне пречице на тастатури.</p> <p>Унос података - Описати поступак уноса података, водећи рачуна о типу података који се уноси. Демонстрирати унос целих бројева (бројева без децимала), реалних бројева (бројева са децималама), текста, датума, времена и новчаних валута.</p> <p>Нагласити предности нумеричке тастатуре при уносу нумеричких података. Приказати могућност уноса текста у више редова у једну ћелију табеле. Скренути пажњу на различито поравнавање садржаја ћелија у зависности од типа података (и објаснити да су бројеви поравнати надесно, исто као код потписивања приликом сабирања у математици). Скренути пажњу на то да програми тип података одређују аутоматски, на основу садржаја ћелије, што може довести до неочекиваног и нежељеног понашања (нпр. погрешног препознавања броја телефона који почиње са 06... или јединственог матичног броја грађана ЈМБГ, као нумеричког податка, до препознавања броја као датума и слично). Приказати поступке експлицитне промене типа податка (форматирања ћелија) на нивоу појединачних ћелија, редова, колона и селектованих распона ћелија.</p> <p>Приказати подешавање приказа бројева на одређени број децимала, као и приказа у облику процената. Приказати подешавање формата приказа датума и времена. Истаћи разлику између категорије података и формата приказа (на пример, податак категорије датум може бити приказан у формату са нумеричком, али у формату са текстуалном ознаком месеца, док број може бити приказан у облику процента или обичног децималног записа). Демонстрирати различит приказ и тумачење истог податка при промени формата ћелија.</p> <p>Демонстрирати могућности копирања и премештања садржаја ћелија, редова, колона или опсега. Демонстрирати могућности уметања и брисања редова тј. колона, као и промене редоследа редова тј. колона. Демонстрирати могућност претраге и замене</p>
--	--	--	--

<p>– изврши анализе које укључују статистике по групама;</p> <p>– сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка;</p> <p>– сараднички осмисли и спроведе фазе пројектног задатка; самовреднује своју улогу у оквиру пројектног задатка/тима;</p> <p>– креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка;</p> <p>– поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника;</p> <p>– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.</p>			<p>садржаја ћелија табеле.</p> <p>Приказати поступак снимања радне табеле, читавања података из снимљене радне табеле, као и увоза података из текстуалних датотека (података раздвојених зарезима, цсв). Приказати могућност снимања табеле у облику шаблона.</p> <p>Приказ, форматирање и штампање података из табеле.</p> <p>Приказати могућност сакривања и поновног приказивања редова и колона табеле. Приказати могућност поделе приказа табеле (пре свега у сврху фиксирања линије заглавља која остаје при врху током скривања садржаја веће табеле). Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа.</p> <p>Приказати могућности естетског подешавања и обликовања садржаја табеле (подешавање боје ћелија, оквира, боје текста, фонта и његове величине, ширине колона, висине редова, поравнавања текста у ћелијама и слично). Приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним изгледом које нуди програм.</p> <p>Приказати могућност спајања суседних ћелија и раздвајања групе ћелија на појединачне ћелије. Приказати примену у форматирању насловних ћелија табеле и скренути пажњу на то да груписање онемогућава разне обраде података из табеле (те га треба избегавати у централном делу табеле који садржи податке).</p> <p>У склопу припреме за штампу представити могућности програма за издвајање употребљене од неупотребљене радне површине листа радне свеске. Приказати како је могуће извршити прелом страница једног листа радне табеле уколико прелазе оквире формата штампане странице. Приказати штампу радног листа и радне табеле (пре свега у ПДФ документ).</p> <p>Указати на предности претходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност</p>
--	--	--	--

			<p>понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом (избор страна за штампу, број копија, обострана штампа, скалирање садржаја ...).</p> <p>Планирање организације података, креирање радне табеле Нагласити важност планирања, које треба да претходи процесу креирања радне табеле у самом програму. Изабрати адекватан пример, близак ученицима како би уочили битне елементе организације података у радној табели. Погодан пример, могао би бити представљање успеха ученика школе, изостанци ученика, табеле за такмичење. Напоменути и конкретне користи од израде таквих табела, на пример за разредног старешину или школу (за ове потребе могуће је креирати радну свеску – „Успех ученика осмог разреда”, радна свеска би могла имати: лист1 за 8/1, лист2 за 8/2... лист n – који би приказивао збирно податке за сва одељења осмог разреда)</p> <p>Планирање организације података За избрани пример (креирање радне свеске: „Успех ученика осмог разреда”) приказати поступак планирања и креирања радне свеске, свако одељење може да креира по један радни лист а наставник да преузме најбоље урађене примере за свако одељење и демонстрира повезивање радних листова и креирање радног листа успех ученика осмог разреда, израду графикона, шаблона и подели ученицима као пример за даљи рад на овом документу.</p> <p>У поступку планирања, извршити са ученицима анализу података, које је потребно да садржи таква табела. Навести релевантне изворе за прикупљање података у окружењу на које се подаци односе (на пример, окружење школа, за извор изабрати Дневник рада одељења), планира конкретан скуп података који је потребан да би ученици могли да планирају обраду података (на пример израчунавање појединачног просека по ученику и просека за сваки предмет, планирају које ћелије ће обухватити формулом, који математички модел да примене и осмисле формулу која се може применити у изабраном</p>
--	--	--	--

програму). Демонстрирати поступак избора одговарајућих функција, методе повезивања података уносом формуле којом се одређује успех одељења. Демонстрира се и израда радног листа за потребне збирне податке за осми разред.

Описати укратко појмове ентитет и атрибути. Нагласити како је у уобичајеном поступку планирања радне табеле, потребно да се прво одреди шта је у задатку ентитет (у нашем примеру то је ученик) и како се може описати у табели помоћу атрибута (скуп карактеристика којима се описује ентитет: редни број, име, име родитеља, презиме, подаци о постигнутом успеху из предмета, као и владања, одређивање које оцене не улазе у просек и како се решава проблем са ...).

Уобичајено је да се ентитет (ученик) представља у једном реду (за сваког ученика по један ред табеле), а да се атрибути (карактеристике) представљају по колонама. Препоручити да приликом планирања примене принцип, да сваки атрибут описује посебну карактеристику (свака колона носи назив издвојеног податка, на пример: уместо једне колоне „Име и презиме” треба одвојити у две колоне, са описима: „Име” и „Презиме” ученика).

Креирање табеле

Након планирања наставник описује поступак креирања радне свеске у изабраном програму за табеларне прорачуне. За опис ентитета (у нашем примеру: ученик), уобичајено је да се у првом реду са лева на десно уносе називи колоне – атрибути (у нашем примеру: редни број, име, име родитеља, презиме, српски, први страни језик, историја, ...), а у сваком наредном врши се унос вредности за сваки од атрибута уписивањем одговарајуће вредности у засебној колони. Нагласити могућност додавања колоне и редова иако нису планиране пре креирања радне свеске (у нашем примеру, ако нам је потребно да знамо број дечака и девојчица у одељењу, можемо да додамо посебну колону пол уместо да, на пример, све врсте са дечама обојимо у плаву, а све врсте са девојчицама обојимо у црвену боју).

Објаснити како је најбоље податке записати у табеларној форми, да би се касније једноставније и ефикасније са њима радило (на

пример, да први ред садржи наслове колона, да нема спајања ћелија, да су сви подаци у повезаном правоугаоном распону ћелија, да су евентуални додатни подаци, на пример, напомене раздвојени празним редом од главног дела табеле).

Демонстрирати предности овакве организације (на пример, кроз аутоматско сортирање без експлицитног означавања распона).

Објаснити да се подаци могу уносити било на један радни лист у једној табели (представљање ученика свих одељења на радном листу „осми разред”), или да користимо више табела односно више листова (у нашем примеру, ако се креира само једна радна табела са успехом ученика осмог разреда, подаци о свим ученицима могу бити унети у исту табелу тако што се додаје колона у којој ће бити приказана ознака одељења, или да решење представимо креирањем посебне табеле за свако одељење, где се сваки лист табеле може именовати ознаком одељења).

Сортирање података

Описати појам сортирање. Представити поступак који се примењује приликом сортирања, на примеру сортирања нумеричких и текстуалних података. На реалним примерима илустровати потребу за сортирањем података. Сортирање вршимо у циљу одређивања редоследа ентитета на изабраном примеру (на нашем примеру, редоследа ентитета ученика: сортирањем ученика једног одељења на основу презимена или на основу просечне оцене за успех), у циљу груписања ентитета пре одређивања статистика појединачних група (на пример, сортирање учесника такмичења на основу школе из које долазе, разреда који похађају ако се сви налазе у истој радној табели, пре израчунавања просечног броја поена за сваку школу или разред), у циљу уочавања и уклањања дупликата (на пример, одређивања броја пријављених учесника семинара, ако су се неки учесници грешком пријавили више пута), у циљу упоређивања два списка и слично. Приказати могућност сортирања редова на основу вредности у одабраној колони. Дефинисати растући/неоппадајући и опадајући/нерастући поредак и приказати поступак којим се бира поредак приликом

сортирања. Дискутовати подразумевани поредак нумеричких и текстуалних података (абecedни – лексикографски поредак). Приказати поступке које треба применити у програму за табеларна израчунавања за потребе сортирања на основу више критеријума, тј. по подацима у више колона (објаснити значење појма на конкретном примеру, сортирати ученике на основу презимена, а оне са истим презименом на основу имена или сортирати ученике на основу одељења из које долазе, а оне из истог одељења на основу просечне оцене). Нагласити да се приликом сортирања најчешће сортирају редови (утврђује се редослед редова), али да је могуће сортирати и променити редослед колона табеле (овај поступак није неопходно демонстрирати). Нагласити важност претходног селектовања пре примене поступка сортирања (ако постоји селекција дела табеле, сортира се извршава само на селектовани распон, што некада може довести до грешака).

Елементарне статистике, формуле, функције
Описати појам статистика (навести препознатљиве примере статистичких података на нивоу одељења и указати на сврху, као на пример: број дечака/број девојчица у односу на укупан број ученика у одељењу, говори о родној заступљености ученика у одељењу). Најважније статистике серија података су: број података у серији, збир, аритметичка средина, минимум и максимум. Демонстрирати неколико начина како се ове статистике израчунавају за одређени распон ћелија или целе врсте или колоне. Приказати читавање статистика селектованих ћелија са статусне линије. Приказати како се збир може израчунати применом алатке за аутоматско сумирање. Истаћи добру праксу да се вредност статистике раздвоји празним редом од табеле. Увести појам формуле, адресе ћелије (нпр. А3) и адресе распона ћелија (нпр. А3:В5). Скренути пажњу на обавезност навођења знака једнако на почетку формуле. Скренути пажњу на разлику између приказа формуле у пољу за унос података и приказа њене вредности у ћелији. Рећи да се формуле могу користити за израчунавање вредности елементарних математичких израза, али да им то није главна

намена. Приказати употребу функција SUM, COUNT, MAX, MIN, AVERAGE (Корелирати појмове који се употребљавати и математичке моделе који су у основи ових функција).

Дискутовати утицај празних ћелија и ћелија које не садрже нумеричке вредности на резултат (приказати функције COUNTA, COUNTBLANK, AVERAGEA и слично). Поменути да поред ових основних статистичких функција програми за табеларна израчунавања имају могућност израчунавања вредности много ширег скупа функција, приказати палету за избор функција и продискутовати основне категорије функција (математичке, финансијске, статистичке...), без инсистирања на детаљима појединачних функција (Приказати употребу функције IF на изабраном примеру, поступак и начин приказивања одговарајуће вредности за успех ученика исписује у одговарајућој ћелији текст „одличан”, уколико су у ћелији за просечну оцену добијене вредности „веће или једнаке 4,5”).

Копирање формула, адресирање

Приказати могућност да се формула примењена на једну врсту/колону примени на друге врсте/колоне. Један начин представља копирање садржаја ћелије са формулом, а други представља развлачење ћелије мишем преко суседних ћелија које треба да садрже исту формулу. Увести појам релативне адресе и описати како се релативне адресе аутоматски мењају приликом копирања формуле из једне у другу ћелију (приказати поступак копирања формуле, креирањем формуле у првој ћелији колоне просечна оцена и демонстрирати превлачење, дискутовати садржаје по случајном узорку у колони).

Приказати могућност креирања колоне са изведеним вредностима коришћењем копирања формула у којима се користе релативне адресе (на пример, ако је у једној колони дата јединична цена, а у другој количина робе, креирати колону која садржи укупну цену сваког производа).

Приказати могућност копирања вредности израчунатих формулама (а не самих формула), помоћу опције специјалног лепљења (енгл. пасте специал).

Навести примере у којима релативно адресирање није пожељно

			<p>и у којима се приликом копирања формуле жели реферисање ка истој, фиксној адреси. Увести појам апсолутног адресирања (нпр. \$A\$3) и мешовитог адресирања (нпр. \$A3 или A\$3) чијим се коришћењем у формулама то постиже (на нашем примеру проценат броја дечака или броја девојчица у односу на укупан број ученика у одељењу/разреду). Увести могућност именовања појединачних ћелија или распона ћелија и коришћење таквих имена у формулама.</p> <p>Филтрирање података</p> <p>Дефинисати филтрирање као поступак издвајања података који одговарају неком критеријуму (на пример, издвојити податке о ученицима из исте школе, у нашем примеру; издвојити податке о ученицима који имају „одличан” успех, просечну оцену 5,00, у некој табели која прати изостајање ученика оне који имају више од 50 оправданих изостанака или ако се прави табела која прати кућни буџет, издвојити податке о уплатама током марта текуће године). Приказати поступак уметања падајућих менија за филтрирање у наслове колона и филтрирање њиховом применом.</p> <p>Приказати израчунавање статистика само оних редова које задовољавају одређени критеријум. Увести функције COUNTIF, SUMIF, AVERAGEIF и слично. Приказати израчунавање статистика након филтрирања података применом функције SUBTOTAL или применом функција COUNTVISIBLE, SUMVISIBLE, AVERAGEVISIBLE и слично.</p> <p>Груписање података и статистике појединачних група</p> <p>У неким ситуацијама желимо да израчунамо статистике унутар појединачних група у табели. На пример, уколико у нашу табелу успех ученика додамо и изостајање за сваког ученика и израчунамо укупан број изостанака, можемо ако нам је то потребно да израчунамо просечни број оправданих изостанака унутар сваке категорије успеха ученика (да бисмо проверили да ли ученици са слабијим успехом више изостају него они са бољим). Приказати како се груписање може остварити сортирањем података по кључу на основу којег се врши груписање и како се након тога статистике за сваку групу могу</p>
--	--	--	--

			<p>добити израчунавањем суб-тотала.</p> <p>Алтернативни приступ којим се ово може постићи је креирање изведене (пивот табеле). Описати значење термина изведена табела, приказати на конкретном примеру поступак који треба применити, како би се креирала изведена табела. Приказати варијанте у којој се израчунавају статистике података груписаних на основу једног и на основу два критеријума (на пример, просечна оцена из математике за свако од одељења, а затим просечна оцена из математике за свако одељење и сваку категорију успеха). Приказати израчунавање различитих статистика (броја података у свакој групи, збира, просека, минимума, максимума). Скренути пажњу на то да се садржај изведених табела не ажурира аутоматски приликом измене оригиналних података.</p> <p>Визуелизација података</p> <p>Нагласити да је један од видова визуелизације података и сама табела, али да се појам визуелизација најчешће односи на графичко представљање података. Указати на предности графичког приказа података у смислу лакшег разумевања и анализе података у односу на табеларни приказ. Представити могућности креирања различитих типова графикона (линијски, стубичасти, секторски) и мини графикона (енгл. спарклинес), као и коришћење већ уграђених модела форматирања. Нагласити значај одабира података који се стављају на координате осе (приказати и на изабраном примеру, радног листа успех ученика осмог разреда на посебним табелама успех по одељењима, просечан број изостанака по одељењима, проширити анализу у односу на просек у школи, а за читавање са графика могу се посматрати максимални, минимални резултати одељења у односу на просек у школи и сл.). Приказати могућност визуелизације и упоређивања више серија података на истом графикону (на пример, кретање температура у два удаљена града током истог временског периода). Приказати коришћење и подешавање легенде на графиконима. Демонстрирати како се графички приказ података аутоматски ажурира при измени вредности у оним ћелијама које су обухваћене (референциране)</p>
--	--	--	---

при креирању графичког приказа. Указати на могућности накнадних корекција креираних графикана које се тичу: измена типа графикана, селекције података за приказ, замене редова и колона, натписа (као на пример при врху придружити нумеричку вредност) као и форматирања приказаног садржаја. Форматирање табеле и припрема за штампу

Истаћи важност лако читљивог приказа података при подешавању: висине колона и ширине редова, избору фонта и поравнања садржаја, истицања појединачних ћелија или опсега ћелија – уоквиравањем, бојењем или сенчењем. При том приказати могућности стилизовања ћелија унапред дефинисаним стиловима, као и конверзије опсега ћелија у табелу са већ дефинисаним изгледом које нуди програм. Представити опције за побољшање прегледности података груписањем редова и колона, као и замрзавањем изабране области (окна) како би иста била стално видљива при прегледу остатка садржаја радног листа.

Указати на предности претходног прегледа пре саме штампе и опције: корекције маргина, оријентације и величине страница, области за штампу, прелома страница као и могућност понављања заглавља табеле на свакој одштампаној страници. Подсетити ученике на стандардна подешавања штампе са којима су се већ сусретали у програмима за рад са текстом (избор страна за штампу, број копија, обострана штампа, скалирање садржаја ...).

За сваки пример демонстрирати селектовање: ћелија, опсега ћелија, зоне за штампање, приказ пре штампе, подешавање оквира ћелија и табеле, копирање, лепљење формула и функција и других садржаја, подешавање ширине колоне, висине реда, повезивање и центрирање садржаја у табелу (Wrap text и Marge&Center), форматирање слова и нумеричких података и израду и форматирање графикана.

Рачунарство у облаку – дељене табеле

Подсетити ученике на појам који су већ сретали, рачунарство у облаку. Нагласити две основе особине које рачунарство у облаку омогућава: складиштење и дељење датотека. Обновити

			<p>са ученицима појмове дељени диск, дељени документи и креирање и отпремање датотеке. Објаснити креирање онлајн табеларног документа преко опције табеле Гугл табеле, унос и едитовање података, дељење табеле и права приступа (може да измени, може да коментарише и може да види).</p>
<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; – примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; – објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом 	<p>ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Заштита личних података. - Права детета у дигиталном добу - Отворени подаци 	<p>Отворити наставну тему разговором са ученицима чији је циљ да осигура њихово разумевање природе личних података и начина на које се они деле и злоупотребљавају у дигиталном окружењу. Право на заштиту личних података и приватности јесте једно од основних људских права које је, наглим развојем дигиталне технологије и интернета, озбиљно доведено у питање. У ери великих података, лични подаци третирају се као „нова нафта”. Наставник треба да упозна ученике како се користе подаци које о корисницима интернета, њиховим активностима и понашању, прикупљају претраживачи интернет страница, саме интернет странице и друштвене мреже. Посебну пажњу треба посветити креирању личног профила ученика на интернету, било да је у питању играње видео-игара, друштвене мреже или веб-сајтови за учење.</p> <p>Наставник треба да упозна ученике и са правима детета прописаним Конвенцијом о правима детета и појасни да се она односе и на дигитално окружење. Уместо питања <i>да ли права детета важе и у дигиталном свету</i>, стручњаци су покренули друго питање: <i>како осигурати пуно поштовање права детета у дигиталном свету</i>. С обзиром на то да је Конвенција о правима детета најважнији међународни документ којим се штите права детета, наставник посебно треба да упозна ученике са члановима 2, 16, 17, 19, 34 и 35. Конвенције, стављајући их у контекст ризика и кршења права деце на интернету (изложеност дигиталном насиљу; говор мржње, стереотипу, предрасуде; изложеност непримереним садржајима; злоупотреба личних података и идентитета).</p> <p>Наставник треба да подстакне ученике да идентификују начине на које одрасли својим понашањем у дигиталном окружењу крше право детета на приватност, као и да им помогне да</p>

			<p>разумеју улогу одраслих (родитеља, наставника, креатора интернет садржаја и јавних политика) у заштити њихових права у дигиталном окружењу. Препознавање узрасних ограничења за коришћење различитих сервиса на интернету такође је од виталног значаја за осигурање безбедности ученика у дигиталном простору.</p> <p>Наставник упознаје ученике са начинима сакупљања и обраде података. Предочава ученицима везу између грађанских права и обраде података, као и да Република Србија има институцију Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Уводи појам <i>отворени подаци</i> и појашњава начине проналажења, приступања и преузимања са нагласком да треба наводити извор са кога су преузети, приликом коришћења ових података. Посебну пажњу наставник треба да посвети објашњењу везе између отварања података и генерисања нових радних места, те остваривања економске добити кроз рад у професијама везаним за сакупљање података, администрацију база података, анализу података и сл.</p>
<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; – креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; – користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; – објасни и примени одговарајућу 	<p>РАЧУНАРСТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Програмски језици и окружења погодни за анализу и обраду података (Јупутер) - Унос података у једнодимензионе низове. - Једноставне анализе низова података помоћу библиотечких функција (сабирање, просек, минимум, максимум, сортирање, филтрирање). - Графичко представљање низова података. - Унос и представљање табеларно записаних 	<p>Осим у програмима за табеларна израчунавања анализу података могуће је вршити и у специјализованим програмским језицима и окружењима. У данашње време најпопуларнија окружења тог типа су Јупутхер/Путхон, Р студио и Матлаб тј. Оцтаве. Овај приступ анализи података често не одмеђује него допуњује програме за табеларна израчунавања. Подаци се из информационих система и репозиторијума отворених података често могу добити у форматима програма за табеларна израчунавања. Програми за табеларна израчунавања су веома погодни за преглед тих података и могу се веома једноставно користити за унос, измену и једноставније обраде података. Са друге стране, обрада података из програмских језика доноси одређене предности и нове квалитете.</p> <p>– Једна од важних предности је то што је сваки поступак обраде података експлицитно записан и лако га је поделити са другима у текстуалном облику (није потребно објашњавати шта је потребно урадити кроз кориснички интерфејс апликације).</p>

<p>програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); – користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; – разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме);</p>		<p>података.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализе табеларно записаних података (нпр. просек сваке колоне, минимум сваке врсте, ...). - Обраде табеларно записаних података (сортирање, филтрирање, ...). - Груписање података и одређивање статистика за сваку групу. - Онлајн упитник (креирање – типови питања, дељење – нивои приступа и безбедност). - Онлајн упитник (прикупљање и обрада података, визуализација). - Отворени подаци. - Инфографик. - Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја). 	<p>Разумевање смисла добијених статистика много је једноставније када се гледа експлицитно описани алгоритам који их описује, него када је поступак израчунавања раштркан кроз ћелије табеле (а у неким случајевима, попут сортирања, потпуно сакривен).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Лако је пронаћи готова решења и прилагодити их нашим потребама (модификацијом и проширивањем преузетих скриптова). – Примена постојећих анализа на нове податке постаје веома једноставна, јер скриптови који описују поступак остају неизмењени и само је потребно изменити назив датотеке у којој се подаци налазе. На пример, ако желимо да израчунамо просечни број изостанака за 10 најбољих ученика у одељењу у програм за табеларна израчунавања бисмо увезли податке из електронског дневника, затим бисмо их сортирали по просечној оцени опадајуће и онда бисмо у неку ћелију унели формулу у којој би се израчунавао просечан број изостанака првих 20 врста тако сортиране табеле. Ако бисмо исту анализу хтели да урадимо за неко друго одељење или за исто време у наредном полугодишту, исти низ акција (увоз података у табелу, сортирање, додавање формуле за просечан број изостанака) бисмо морали да поновимо и у другој табели. Са друге стране, та анализа се може описати веома једноставним скриптом који се затим може применити на било које одељење (једноставном изменом имена датотеке у којој се подаци о том одељењу налазе) или на ажурирану табелу за подацима (једноставним поновним покретањем скрипта). – Обрада више скупова података истовремено се своди на то да се скрипт који обрађује податке из једне датотеке окружи петљом у којој се из листе узима једна по једна путања до датотеке са подацима који ће се обрађивати (на пример, у петљи је могуће обрађивати једно по једно одељење). <p>Иако су сви подаци који се обрађују обично записани табеларно, једноставније анализе обично подразумевају анализе појединачних врста тј. колона, тако да се за почетак може претпоставити да су подаци који се обрађују записани у облику</p>
---	--	--	--

			<p>низа (листе, вектора) података. Приказати како се у програмском језику могу унети низови података разног типа (низови целобројних вредности, низови реалних вредности, низови ниски, низови логичких вредности).</p> <p>Приказати ученицима основне начине анализе низова података (коришћењем библиотечке функционалности): израчунавање дужине низа података, израчунавање збира, просека (аритметичке средине), најмање и највеће вредности (минимума и максимума), сортирање података у неоппадајућем и нерастућем редоследу, филтрирање (издвајање елемената низа који задовољавају дато својство), пресликавање (примену одређене функције тј. трансформације на сваки елемент низа) и фреквенцијску анализу (одређивање броја појављивања разних вредности у низу). Описати смисао сваке од наведених статистика и њихово коришћење увежбавати на реалним примерима из домена блиских ученицима.</p> <p>Приказати ученицима могућност визуализације низова података у различитим облицима (линијски графикон, стубичасти графикон, секторски (пита) графикон).</p> <p>Иако се сви табеларно записани подаци могу представити појединачним низовима (где сваки низ чува податке из појединачне колоне), програмска окружења за анализу података пружају специјализоване структуре за представљање табеларно записаних података. Приказати поступак анализе појединачних колона табеле или групе колона (на пример, у табели која садржи имена, презимена ученика и закључне оцене из свих предмета, приказати израчунавање просечне или минималне оцене за сваки предмет). Приказати поступак сортирања табеле на основу неког кључа (вредности неке колоне), филтрирање табеле (издвајање врста које у некој колони садрже вредност која задовољава дати критеријум) и фреквенцијску анализу (одређивање броја појављивања разних вредности у некој колони).</p>
По завршеној области/теми ученик	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАЦИ	- Фазе пројектног задатка од израде плана до	Наставник дефинише неколико тема пројектних задатака које погодују развијању међупредметних компетенција, подстичу

<p>ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; – вреднује процес и резултате пројектних активности. 		<p>представљања решења.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. - Вредновање резултата пројектног задатка. 	<p>иницијативу и креативност, функционализују раније стечена знања, као и формирање вредносних ставова ученика. И у овом разреду, пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета. Теме треба да буду што ближе реалном животу и релевантне за ученике. Приликом дефинисања тема пројектних задатака, наставник може да се ослони и на пројекте који су реализовани претходне школске године и пројектне теме повеже са утврђивањем и евалуацијом њихових резултата.</p> <p>Ослањајући се на праксу утврђену у претходна три разреда, наставник реализацију пројектног задатка у највећој мери препушта ученицима. Ученици бирају једну од понуђених тема, а затим, у оквиру својих тимова, самостално планирају фазе реализације, у складу са расположивим временом, ресурсима и сложености одабране теме. Наставник има улогу ментора – он прати и благо усмерава ученике док пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник подстиче ученике да темељно осмисле сваки од корака, дискусију у оквиру тимова и сараднички долазе до решења. Циљ наставника је да, током реализације пројектних задатака, креира образовно окружење које погодује развијању и неговању: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.</p> <p>На крају пројеката, ученици треба да сумирају резултате и изведу закључке. Пожељно је да се главни закључци визуелно прикажу, у форми инфографика и презентују наставнику, осталим ученицима, али и ширем аудиторијуму (могу се поставити на интернет, приказати родитељима, ...). Најбоље би било да наставник унапред припреми туторијале за израду инфографика и подстакне ученике да их изуче код куће, а да у школи примене приказане технике.</p> <p>У наставку су предлози пројектних задатака за тему анализе података која је заступљена у осмом разреду кроз све три области (<i>ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство</i>). Поред ове, наставник може ученицима понудити одређени број</p>
---	--	--	---

пројектних задатака на тему *Управљање дигиталним уређајима*. При дефинисању теме пројеката наставник може да се ослони на предлоге дате у наставку или да у складу са њима предложи нове теме.

1. Пројектни задатак на тему прикупљања и анализе података

У складу са основним концептом предмета у 8. разреду, овај пројекат би било пожељно урадити тако што би се прикупили подаци (на пример, помоћу онлајн упитника), једноставно обрадили у програмима за табеларна израчунавања, а затим детаљније анализирали из специјализованог програмског окружења и програмског језика. Примери тема за пројектне задатке су:

– *Сврха и начини на које се користи дигитална технологија у мојој школи*. Ученици састављају листу релевантних питања, креирају онлајн упитник, прикупљају и обрађују податке које, затим приказују у форми инфорграфике.

– *Шта желимо – будућа занимања*. Ученици бирају најмање три образовна профила средње школе коју би желели да упишу и за сваки је потребно да пронађу податак о минималном потребном броју бодова за упис прошле године (<http://www.upis.mpn.gov.rs>). Податке агрегирају у дељеној табели са дозволом за унос измена. Дељена табела може да садржи: презиме и име ученика осмог разреда, одељење, шифру првог профила, минимум бодова за први профил, шифру другог профила, минимум бодова за други профил, шифру трећег профила и минимум бодова за трећи профил. Више ученика заједнички обрађује исту дељену табелу коришћењем одговарајућег софтвера „у облаку”. Наставник приказује поступак преузимања већ креиране табеле офлајн уз објашњење како се таква табела може прилагодити и допунити онлајн, обликовати уз употребу одговарајућих алата. На основу података из табеле, ученици креирају одговарајући инфорграфик.

– *Завршни испит: моја школа и школе из окружења*. На

			<p>интернету, ученици проналазе податке који се односе на постигнућа на завршном испиту – просечан број бодова са сва три теста, просечан број бодова на основу успеха; пореде постигнућа на завршном испиту са бодовима на основу успеха; утврђују праведност оцењивања у школама; пореде школе, приказују закључке у форми инфорграфика.</p> <p>– <i>Анализа прошлогодишњих пројеката.</i> Резултате прошлогодишњих пројеката ученици могу да обраде по месецима, а затим и да утврде чињенице попут просечног броја посетилаца, прегледа видео-туторијала...</p> <p>– <i>Популарни филмови и музика.</i> Ученици на интернету проналазе отворене податке о филмовима или музици, врше анализе тих података и изводе интересантне закључке (на пример, проналази најпопуларније глумце или редитеље који су највише експериментисали тиме што су снимали и веома популарне и веома непопуларне филмове).</p> <p>– <i>Анализа саобраћајних несрећа.</i> На основу отворених података о саобраћајним незгодама ученици доносе закључке о ризичном понашању у саобраћају.</p> <p>– <i>Занимљиве статистике у NBA.</i> На интернету, ученици проналазе податке о учинку појединих кошаркаша и покушавају да о њима прикупе интересантне статистике, на пример, да пронађе себичне играче који су имали највећи проценат утакмица са трипл-дабл учинком у којима је њихов тим изгубио, а затим добијене резултате приказују у форми инфорграфика.</p> <p>Пожељно је да сви инфографици буду приказани на сајту школе, а неки од њих и коришћени у пракси: на родитељским састанцима, приликом представљања школе родитељима будућих првака и сл.</p> <p>2. Пројектни задатак за тему Управљање дигиталним уређајима (програмирање уређаја)</p> <p>У зависности од инфраструктуре школе (поседовања Андроид уређаја, LEGO EV3 робота, Micro:bit или Arduino уређаја) и претходног искуства ученика у овој области, један од</p>
--	--	--	--

			<p>пројектних задатака може бити посвећен управљању дигиталним уређајима.</p> <p>Захваљујући употреби паметних телефона у свакодневном животу, телефоне можемо користити за контролу различитих уређаја и робота. На пример, робот може да зна где се налази и где у зависности од информација које је добио од GPS сензора паметног телефона; такође, може остварити своје кретање кроз сензор оријентације телефона; Штавише, уз помоћ телефона, тачније екрана осетљивог на додир, корисник може лако да прикупи различите информације о понашању робота или физичким и дигиталним уређајима; Коначно, робот може искористити камеру на телефону као „очи” за кретање и детектовање предмета у простору. Све ове функције могу се имплементирати са Андроид уређајима и LEGO EV3 роботима, Micro:bit или Arduino. Користећи графичко окружење App Inventorа могуће је да ученици на основу претходних знања из програмирања креирају апликацију за паметни телефон. Кроз овај модул се ученици подучавају о креирању апликација за покретање уређаја/робота повезујући своја знања са знањима која стичу из предмета Техника и технологија. Такође, кроз овај модул ученици се упознају са основама Интернет ствари (IoT) тако што ће ученици креирати апликације које се могу повезати са физичким и дигиталним уређајима свуда око нас.</p> <p>Ученици могу да направе апликације које контролишу светла, дугмад, зујалице, моторе, роботе, електричне уређаје и све већи спектар дигиталних уређаја. Могу се користити сензори за снимање података, и то температуре, звука, интензитета светлости, боје, влаге, покрета, додира, број откуцаја срца и још много тога. За креирање IoT апликација потребни су уређаји као што су Arduino или Micro:bit који се могу повезати с различитим уређајима (моторима, сензорима) са којима може да се комуницира преко паметног телефона.</p> <p>Пре преласка на израду мобилних апликација дискутовати са ученицима о мобилним апликацијама које користе свакодневно.</p> <p>Представити изабрани програм за израду мобилних апликација</p>
--	--	--	---

			<p>и његову примену у најразличитијим областима (образовање, банкарство, туризам, култура, забава, ...).</p> <p>Укратко описати улогу основних елемената радног окружења одабраног програма за израду мобилне апликације (менија, палета са алаткама, едитора, картица, статусне линије...). Увести појмове: компоненте, догађаји, понашање апликације (шта ће се десити са апликацијом ако кориник кликне на дугме...).</p> <p>Приликом рада са компонентама разумети разлику између видљивих и невидљивих компоненти. Својства компоненте су попут ћелија у програмима за прорачуне: могу се мењати и дефинисати им почетно стање да ли су видљиве или не. Описати улогу основних компоненти (User Interface компоненте, Layout компоненте, Media компоненте, Drawing и Animation компоненте, Map компоненте, Sensor компоненте, Social компоненте, Storag компоненте, Connectivity компоненте, LEGO® MINDSTORMS® компоненте, Experimental компоненте) и њихових својстава (особина). Свака компонента може имати методе, догађаје и својства. Упознавање са основним концептом рада мобилних апликација. Упознати се са начинима повезивања физичких и дигиталних уређаја. Већина модерних апликација не изводи гомилу инструкција у унапред одређеном редоследу; уместо тога, оне реагује на догађаје – најчешће догађаје које покреће крајњи корисник апликације. На пример, ако корисник притисне дугме, апликација одговара обављањем неке операције (нпр. слање текстуалне поруке, ...).</p> <p>За телефоне и уређаје са екраном осетљивим на додир, поступак превлачења прстију преко екрана је још један догађај. Апликација може да одговори на тај догађај (превлачења прста преко екрана) тако што ће повући линију од тачке у којој је прст прво дотакао екран до тачке где прст више није у контакту са екраном. Упознавање са основним типовима догађаја: кориснички догађај (Initialization events), догађај повезан са временом (Timer events) и догађај анимације (Animation events) и екстерни догађај (External events). Подсетити ученике о разгранатим структурама које „раде” по принципу „постављања</p>
--	--	--	---

питања” апликацији. То значи да је потребно питати податке које је апликација сачувала и на основу одговора одредити правац (грану) извршавања, односно манипулисања подацима. Такве апликације имају условне гране, потребно је обновити гранање кроз блокове иф и иф-елсе са којима су се ученици раније сретали код блоковског програмирања. На пример, ако је играч освојио више од 90 поена онда је играч победио. Поред постављања питања и гранања на основу одговора, одговор на догађај може бити и понављање одређене операције више пута. Кроз блокове фор еацх, вхиле... до представљени су циклуси. Будући да управљач догађаја извршава одређене блокове, често је потребно да се прате одређене информације. Информације се чувају у променљивим, које се дефинишу у уређивачу блокова. Променљиве се тумаче као својства компоненте, али нису повезане ни са једном посебном компонентом. У апликацији за игру, на пример, можете дефинисати променљиву резултат, а након неког догађаја (клика на дугме, ...) ће доћи до промене њене вредност. Подсетити ученике да променљиве привремено чувају податке док се апликација извршава; када се апликација „затвори”, подаци се губе и више нису доступни. Објаснити ученицима да је понекад потребно да апликација памти податке не само док се извршава, већ и када је затворена, а затим и када је поново покренута. На пример, ако желите да апликација прати најбољи скор игре, потребно је сачувати ове податке тако да буду доступни следећи пут када неко игру игра. Подаци који се чувају чак и након затварања апликације називају се трајни подаци и чувају се у некој врсти базе података. Објаснити разлику између уграђених и дефинисаних функција (процедура). Нпр. ученици креирају процедуру за израчунавање удаљености између две тачке коришћењем GPS. Поновна употреба блокова (процедура) не мора нужно бити ограничена на само једну апликацију. Постоје многе процедуре, које се могу користити у скоро свакој апликацији. У пракси, организације и програмске заједнице стварају библиотеке процедура које су у њиховом интересу.

			Приликом рада у радном окружењу упознати се са опцијама за тестирање апликације као и опцијама за генерисање QR кода за преузимање апликације на Андроид уређај, или се креира фајл са екстензијом .apk који чувамо на рачунару.
--	--	--	--

УПУТСТВО ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставног предмета информатика и рачунарство, у другом циклусу основног образовања и васпитања, организован је по спиралном моделу и оријентисан је на остваривање исхода. Исходи говоре о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи овај предмет. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три тематске целине: ИКТ, Дигитална писменост и Рачунарство. У настави оријентисаној на постизање исхода потребно је уважити стечене дигиталне вештине ученика. Наставник треба да буде више оријентисан ка менторској улози, а мање ка предавачкој. Потребно је да наставник програмске исходе, који треба да се достигну до краја петог разреда, разложи на исходе – кораке за сваки час, било да се ради о часовима обраде или утврђивања, а које треба да оствари сваки ученик. Такође, треба да за сваки час планира и припреми средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама из разредног већа због успостављања корелација међу предметима. Потребно је радити на развоју алгоритамског начина мишљења у поступку решавања проблема и задатака, развоју логичког мишљења и изградњи личних стратегија за учење уз примену ИКТ-а. Оставити простор за ученичку иницијативу и креативност, односно да се кроз дискусију са ученицима одаберу најадекватнији алати, концепти и стратегије за реализацију одређених активности. У току реализације планираних активности радити на успостављању и неговању навика и понашања као што су поступност, истрајност, аналитичност, самосталност у раду и спремност на сарадњу.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У процесу вредновања потребно је континуирано пратити рад ученика. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, се може обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Препоручује се и оцењивање базирано на практичним радовима и вежбањима. Квизове, тестове знања и слично користити за увежбавање и утврђивање појмова и чињеничних знања, као и за формирање коначних оцена. Препоручено је комбиновање различитих начина оцењивања да би се сагледале слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи своје наставне праксе.

ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉ ПРЕДМЕТА:

Циљ наставе и учења *физичког и здравственог васпитања* је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

ОБЛАСТ/ ТЕМА	ИСХОДИ	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p align="center">ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интезитета у самосталном вежбању - сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст - вреднује утицај примењених вежби на организам - процени ниво сопствене дневне физичке активности - користи различите вежбе за побољшање својих физичких 	<p>Основни садржаји</p> <ul style="list-style-type: none"> Вежбе за развој снаге Вежбе за развој гipкости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности 	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-монологски метод</p>
			<p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p>
			<p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Атлетска стаза, бућице, чуњеви, ниске препоне, штоперица</p>

		<p>способности</p> <p>- процени последице недовољне физичке активности</p>		
<p>МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ</p>	<p>Атлетика</p>	<p>- примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу</p> <p>- примени атлетске дисциплине у складу са правилима</p> <p>-развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике</p> <p>- одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Техника спринтерског трчања Истрајно трчање - припрема за крос Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацање кугле Скок увис Бацање „вортекс-а“</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Скок увис (леђна техника) Четворобој</p>	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-монологски метод Демонстрација</p> <p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p> <p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Атлетска стаза, сталци за скок увис, атлетска струњача, лоптица до 200гр или тениска лоптица, штафетне палице, кугла 2кг, јама за скок удаљ, кружни сегмент за бацање кугле</p>
		<p>Спортска гимнастика</p>	<p>- примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе:</p>

			Тло, Прескок, Трамболина, Вратило, Двовисински разбој, Паралелни разбој, Кругови, Коњ са хваталкама, Греда	НАСТАВНИ ОБЛИЦИ Рад по групама
			Проширени садржаји На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби	СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ Струњаче, козлић, вратило, греда, одскачна даска, коњ са хваталкама, трамболина, двовисински разбој, паралелни разбој, кругови
	Основе тимских и спортских игара	- изведе елементе одбојкашке тактике; - примени основна правила одбојке; - користи елементе технике у игри; - примени основне тактичке елементе спортских игара; - учествује на такмичењима између одељења - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама;	Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре Футсал: Игра уз примену правила Рукомет: Игра уз примену правила Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре Активност по избору	НАСТАВНЕ МЕТОДЕ Жива реч – дијалошко-монологички метод Демонстрација
				НАСТАВНИ ОБЛИЦИ Рад по групама

		<ul style="list-style-type: none"> - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; - решава конфликте са друштвено прихватљив начин; - прихвати победу и пораз; - уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; 		<p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Одбојкашка мрежа, одбојкашке лопте, фудбалске лопте, рукометни терен, рукометне лопте, чуњеви, кошаркашке лопте, кошеви,</p>
	<p>Плес и ритмика</p>	<ul style="list-style-type: none"> - изведе кретања у различитом ритму - игра народно коло - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу - вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље 	<p>Основни садржаји</p> <p>Вежбе са вијачом Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Народно коло "Моравац" Народно коло из краја у којем се школа налази Енглески валцер</p>	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-монолошки метод Демонстрација</p>
			<p>Проширени садржаји</p> <p>Састав са обручем Састав са лоптом Састав са вијачом Основни кораци rock n roll</p>	<p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p>
			<p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Обручи, вијаче, цд-плејер, лопте</p>	

	Пливање и ватерполо	<ul style="list-style-type: none"> - преплива 25м техником краула, леђног краула и прсном техником - скочи у воду на ноге и на главу - поштује правила понашања у води и око водене средине - рони у дужину у складу са својим могућностима - уочи ризичне ситуације у води и око ње - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама - примењује здравствено хигијенске мере у вежбању - подстиче породицу на редовно вежбање 	<p>Пливање</p> <p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Техника краула Техника прсног пливања Одржавање на води на разне начине и самопомоћ Роњење у дужину од десет метара Пливање 25м одабраном техником на време</p> <p style="text-align: center;">Проширени садржаји</p> <p>Мешовито пливање (две технике)</p> <p>Ватерполо</p> <p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Пливање са лоптом Хватање и додавање Шут на гол</p> <p style="text-align: center;">Проширени садржаји</p> <p>Основни елементи тактике и игра</p>	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-монологски метод Демонстрација</p> <p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p> <p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Базен, помагала за обуку пливања, ватерполо лопте, голови</p>
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Полигони	- упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима	<p>НАСТАВНЕ МЕТОДЕ</p> <p>Жива реч – дијалогско-</p>

		са вредностима за свој узраст		монологски метод Демонстрација
--	--	-------------------------------	--	-----------------------------------

	<ul style="list-style-type: none"> - примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу - процени ниво сопствене дневне физичке активности - примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; 		<p>НАСТАВНИ ОБЛИЦИ</p> <p>Рад по групама</p> <p>СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</p> <p>Гимнастичке справе и реквизити, струњаче, лопте, голови, чуњеви,</p>
Физичко вежбање и спорт	<ul style="list-style-type: none"> - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама - примерно се понаша као учесник или посматрач на такмичењима - решава конфликте на друштвено прихватљив начин - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним 	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Основна подела вежби Функција скелетно-мишићног система Основна правила одбојке Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању Облици насиља у физичком васпитању и спорту Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација Писани и електронски извори информација из области спорта</p>	<p>Групни и индивидуални рад у зависности од теме која се обрађује у практичној настави. Излаже се у усменој или писмениј форми у зависности од садржаја наставне области.</p>

		<p>облицима физичких и спортско-рекреативних активности</p> <ul style="list-style-type: none"> - прихвати победу и пораз - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама - вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту - коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама - подстиче породицу на редовновежбање 	<p>и физичког васпитања</p> <p>Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама</p> <p>Значај вежбања за одбрамбено-безбедоносне потребе</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике</p> <p>Породица и вежбање</p> <p>Планирање вежбања</p>	
	Здравствено васпитање	<ul style="list-style-type: none"> - правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда - чува животну средину током вежбања - препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака - разликује корисне и штетне додатке у исхрани - користи здраве намирнице у исхрани - коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама - води рачуна о репродуктивним органима приликом вежбања 	<p style="text-align: center;">Основни садржаји</p> <p>Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем</p> <p>Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања</p> <p>Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани</p> <p>Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања</p> <p>Прва помоћ након површинских повреда (посекотина и одеротина)</p> <p>Вежбање у различитим временским условима</p>	

			Чување околине при вежбању Последице конзумирања дувана и алкохола Додаци исхрани – суплементи Вежбање и менструални циклус Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања	
--	--	--	---	--

Недеља школског спорта

Ради развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке деликвенције, школа у оквиру Школског програма реализује недељу школског спорта.

Недеља школског спорта обухвата:

- такмичења у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика;
- културне манифестације са циљем промоције физичког вежбања, спорта и здравља (ликовне и друге изложбе, фолклор, плес, музичко-спортске радионице, слет...);
- ђачке трибине и радионице (о здрављу, историји физичке културе, спорту, рекреацији, "ферплеју", последицама насиља у спорту, технолошка достигнућа у вежбању и спорту и др.).

План и програм Недеље школског спорта сачињава Стручно веће физичког и здравственог васпитања у сарадњи са другим стручним већима (ликовне културе, музичке културе, историје, информатике...) и стручним сарадницима у школи, водећи рачуна да и ученици који су ослобођени од практичног дела наставе физичког и здравственог васпитања, буду укључени у организацију ових активности.

Детаљани планови недеља школског спорта биће саставни део Годишњег плана рада.

Активности у природи (кросеви, зимовање, летовање)

Из фонда радних дана, предвиђених заједничким планом, школа организује активности у природи:

пролећни крос (дужину стазе одређује стручно веће);

излет са пешачењем (7km)

зимовање - организује се за време зимског распуста (обука скијања, клизања, краћи излети са пешачењем или на санкама, и др.);

летовање - организује се за време летњег распуста у трајању од најмање седам дана (логоровање, камповање итд.).

Детаљани планови активности у природи биће саставни део Годишњег плана рада.

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ	КОРЕКТИВНО-ПЕДАГОШКИ РАД	ШКОЛСКА И ДРУГА ТАКМИЧЕЊА
<p>Формирају се према интересовању ученика. Наставник сачињава посебан програм узимајући у обзир материјалне и просторне услове рада, узрастне карактеристике и способности ученика. Уколико је неопходно, секције се могу формирати према полу ученика. Ученик се у сваком тренутку може се укључити у рад секције.</p> <p>Детаљани планови ваннаставних активности – секција биће саставни део Годишњег плана рада.</p>	<p>Ове активности организују се са ученицима који имају:</p> <ul style="list-style-type: none"> - потешкоће у савладавању градива; - смањене физичке способности; - лоше држање тела; - здравствене потешкоће које онемогућавају редовно похађање наставе. <p>За ученике који имају потешкоће у савладавању градива и ученике са смањеним физичким способностима организује се допунска настава која подразумева савладавање оних обавезних програмских садржаја, које ученици нису успели да савладају на редовној настави, као и развијање њихових физичких способности;</p> <p>Рад са ученицима који имају лоше држање тела подразумева:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавање постуралних поремећаја код ученика; - саветовање ученика и родитеља; - организовање додатног превентивног вежбања у трајању од једног школског 	<p>Школа организује и спроводи обавезна унутаршколска спортска такмичења, као интегрални део процеса физичког васпитања према плану Стручног већа и то у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - спортској гимнастици (у зимском периоду); - атлетици (у пролећном периоду), - најмање једној спортској игри (у току године). <p>Школа може планирати такмичења из других спортских грана или игара уколико за то постоје услови и интересовање ученика (плес, оријентиринг, бадминтон, између две или четири ватре, полигони итд.).</p> <p>Ученици могу да учествују и на такмичењима у систему школских спортских такмичења Републике Србије, која су у складу са наставним планом и програмом.</p> <p>Детаљан план такмичења (пропозиције, време,...) биће саставни део Годишњег плана школе.</p>

	<p>часа недељно; - организовање корективног вежбања у сарадњи са одговарајућом здравственом установом. Рад са ученицима са здравственим потешкоћама организује се искључиво у сарадњи са лекаром специјалистом, који одређује врсту вежби и степен оптерећења.</p>	
--	--	--

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Основне карактеристике часова:

јасноћа наставног садржаја;

оптимално коришћење расположивог простора, справа и реквизита;

избор рационалних облика и метода рада;

избор вежби оптималне образовне вредности;

функционална повезаност свих делова часа - унутар једног и више узастопних часова једне наставне теме. Уколико на часу истовремено вежбају два одељења, настава се спроводи одвојено за ученике и ученице.

Приликом избора облика рада неопходно је узети у обзир просторне услове рада, број ученика на часу, број справа и реквизита и динамику обучавања и увежбавања наставног задатка.

Избор дидактичких облика рада треба да буде функцији рационалне организације и интензификације часа, као и достизања постављених исхода.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Физичке способности у корелацији са биологијом због физиолошких процеса који се развијају у организму приликом развоја снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације;

Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине у корелацији са биологијом због физиолошких процеса који се развијају у организму приликом развоја снаге, покретљивости, издржљивости, брзине и координације;

Плес и ритмика у корелацији са музичком културом и географијом;

Физичка и здравствена култура у корелацији са биологијом и информатиком;

АКТИВНОСТИ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ		ЕВАЛУАЦИЈА	КОРЕЛАЦИЈА
ученика	наставника		
Слуша и посматра, практично понавља задате вежбе, повезује са претходним знањима,	прати, усмерава, вреднује, ствараситуацију, сугерише, подстиче, дискутује, анализира, наводина повезивање и примену знања организовањем учења мотивише и подстиче способности ученика; ефикасним и подстицајним методама долази до начина који омогућава усвајање знања која представљају основу за успешно савладавање градива;	Практично приказивање задате вежбе, објашњавање вежбе, вођење ученичког портфолија, ангажованост ученика на часу, ношење опреме, учествовање у свим фазама часа, ангажовање у унутар и међуодељењским такмичењима, представљање школе у спортским такмичењима	Повезивање са стеченим знањима из других предмета

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Циљ наставе немачког језика заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика.

Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању како страног тако и матерњег језика. Током основног образовања ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писаној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.

Кроз наставу страних језика ученик богати себе упознајући другог, стиче свест о значају сопственог језика и културе у контакту са другим језицима и културама. Ученик развија радозналост, истраживачки дух и отвореност према комуникацији са говорницима других језика.

Глобални/ тематски план за VIII РАЗРЕД- ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА 68

Редни број наставне теме	Назив теме	Број часова		
		Обрада	Остали типови	Укупно
1.	Fitness und Sport	3	6	9
2.	Austausch	3	5	8
3.	Unsere Feste	3	9	12
4.	Berliner Luft	3	5	8
5.	Welt und Umwelt	3	6	9
6.	Reisen am Rhein	4	7	11
7.	Abschiedsparty	3	8	11
Укупно		22	46	68

САДРЖАЈИ/ ТЕМАТСКЕ ОБЛАСТИ У НАСТАВИ ЗА ШЕСТИ, СЕДМИ И ОСМИ РАЗРЕД

- 41) Лични идентитет
- 42) Породица и уже друштвено окружење (пријатељи, комшије, наставници итд.)
- 43) Географске особености
- 44) Становање – форме, навике
- 45) Живи свет – природа, љубимци, очување животне средине
- 46) Временско искуство и доживљај времена (прошлост – садашњост – будућност)
- 47) Школа и школски живот
- 48) Млади – живот деце и омладине
- 49) Здравље и хигијена
- 50) Емоције (љубав према породици, друговима)
- 51) Превозна средства
- 52) Временске прилике
- 53) Уметност за децу (нарочито модерна књижевност за децу; пригодне традиционалне и модерне песме)
- 54) Обичаји и традиција, фолклор, прославе (рођендани, празници)
- 55) Слободно време – забава, разонода, хобији
- 56) Исхрана и гастрономске навике
- 57) Путовања
- 58) Мода и облачење
- 59) Спорт
- 60) Вербална и невербална комуникација, конвенције понашања и опхођења

Напомена: Програм наставе немачког језика се реализује кроз садржаје у оквиру наведених тематских области у шестом, седмом и осмом разреду. Наставним садржајима се ради на развоју четири основна језичка подручја: слушању и разумевању, усменом изражавању,

читању и писменом изражавању. Акцент је на разумевању и усменом изражавању. Годишњим планом рада се конкретизују садржаји за сваки разред.

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

Све активности у оквиру наставе усмерене су ка оспособљавању ученика да комуницирају и користе циљни језик у свакодневном животу. При томе се води рачуна о томе да се настава одвија у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери, а наставник прилагођава свој говор узрасту и знањима ученика.

Настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем.

Граматицки садржаји уводе се кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем ком уникативном контексту.

Између осталог, заступљен је и рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад, самостално стицање нових знања и развијање креативности.

- **Технике/активности**

Током часа се практикује динамично смењивање техника/активности које не трају дуже од 15 минута, уз примену разноврсних наставних метода. Технике/активности оријентисане су на вежбе слушања, разумевања писаног језика, писменог изражавања и усменог изражавања, али и различите мануелне активности, заједничко прављење илустрованих и писаних материјала, као и игре примерене узрасту и дидактичком захтеву.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ:

Наставник **континуирано** прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес и осигурао квалитет наставе. Процес праћења и вредновања почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године (путем иницијалног тестирања) како би наставници могли да планирају наставни процес прилагођен индивидуалним потребама и могућностима.

Процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања реализује се формативним и сумативним оцењивањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Током наставе ученици се оспособљавају и за објективну самопроцену, као и објективну процену других. Оцењивање и вредновање су саставни део процеса наставе и учења, и њима треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Оцењивање је увек: објективно; релевантно; разноврсно; прилагођено садржајима, критеријумима и ученичким могућностима; инструктивно; јавно; правично; редовно и благовремено; без дискриминације; уважава индивидуалност.

Сврха оцењивања је и јачање мотивације за напредовањем код ученика. Елементи који се вреднују су разноврсни и они доприносе

стварању свеопште слике о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања ученицима су познати начини провере и оцењивања. Они су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа.

Формативно и сумативно оцењивање ученика биће вршено путем:

- посматрања и праћења рада и активности на часу
- усмених провера
- задатака у радном делу уџбеника и радној свесци
- тестова слушања
- ученичких радова/ пројеката, панона и презентација
- вођења сопственог речника
- домаћих задатака
- писмених и контролних задатака

Корелација наставе подразумева повезивање наставног градива из сродних наставних предмета, обједињавања обраде наставног градива сродне тематике, што је један од примарних предуслова трајности и применљивости стеченог знања. Средства за остваривање овог циља су сродни садржаји различитих предмета, који се повезују у једну целину. Овакав начин рада подстиче интелектуални, морални, емоционални и духовни развој ученика, оспособљава их да појаве и догађаје у окружењу посматрају и доживе у међусобној условљености и повезаности. Основни разлози за примену корелације у настави су:

- практична примена у којој се знања не селекују, већ се она преносе из једне дисциплине у другу и тако успешније решавају радни и други задаци;
- поимање света у његовој целовитости сагледавањем животних појава из различитих углова, различитим методама и средствима;
- природа сазнајног процеса који није ограничен појединачном научном дисциплином него се одликује интегралношћу;
- спој рационалног и емоционалног, научног и уметничког у процесу учења.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

- Енглески језик
- Српски језик и књижевност
- Музичка култура
- Ликовна култура
- Грађанско васпитање
- Домаћинство
- Географија

- Информатика

Настава немачког језика усмерена је на развој међупредметних компетенција, исходе и стандарде.

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА ЗА КРАЈ ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама. ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину). ДСТ.1.1.19. Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.

ДСТ.1.1.20. Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама. МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.22. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику. ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.1.3.3. Познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.

ДСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ДСТ.1.3.5. Познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура; наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме. ДСТ.2.1.2. Разуме једноставније поруке личне природе.

ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.

ДСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.

ДСТ.2.1.5. Разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини.

ДСТ.2.1.6. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.

ДСТ.2.1.7. Разуме основни смисао кратких телевизијских емисија (или других аудио-визуелних записа) о познатим темама, с предвидљивим информацијама, уколико се говори споро и разговетно.

ДСТ.2.1.8. Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици. **РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА**

ДСТ.2.1.9. Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)

ДСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.

ДСТ.2.1.11. Разуме општи смисао и најважније информације у једноставнијим информативним текстовима (новинске вести, брошуре, проспекти, кратке репортаже, кратки прилози на друштвеним мрежама), с блиском тематиком и предвидљивим порукама.

ДСТ.2.1.12. Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима. ДСТ.2.1.13. Разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.2.1.14. Разуме општи смисао једноставнијих текстова модерне музике.

ДСТ.2.1.15. Разуме садржај једноставних рекламних порука уколико не садрже игру речи или неко конотативно/скривено/метафорично значење.

УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.16. Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ДСТ.2.1.17. У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину.

ДСТ.2.1.18. На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање. ДСТ.2.1.22. Размењује основне информације о плановима и обавезама.

ДСТ.2.1.23. Формулише љубазне молбе и извињења.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.2.1.24. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ДСТ.2.1.25. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.

ДСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.

ДСТ.2.1.27. Пише кратке текстове на блиске теме у којима описује себе, своју породицу и окружење, користећи фреквентне кохезивне елементе.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.2.1.28. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе.

ДСТ.2.1.29. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ДСТ.2.1.30. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

ДСТ.2.1.31. На страном језику саопштава туристима најједноставније информације коју су тражили од трећег лица (назив улице, број линије у градском саобраћају, цену).

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила. ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ДСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/ неприкладно у контексту циљних култура. ДСТ.2.3.4. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.

ДСТ.2.3.5. Познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ДСТ.2.3.7. Препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости циљних култура.

ДСТ.2.3.8. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.3.1.1. Разуме саопштења, упутства, молбе итд. које се тичу његових потреба и интересовања.

ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.

ДСТ.3.1.4. Разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основу поруку кратких телевизијских репортажа и документарних филмова помажући се визуелним информацијама. ДСТ.3.1.5. Разуме општи смисао и фреквентне фразе и изразе једноставнијих текстова модерне музике.

РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.

ДСТ.3.1.7. Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.

ДСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.

ДСТ.3.1.9. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.10. Разуме информације, главне идеје и поруке фикционалних прича и других форми из области књижевности за младе. ДСТ.3.1.11. Разуме општи смисао и једноставније формулације у текстовима модерне музике.

ДСТ.3.1.12. Разуме смисао једноставнијих рекламних порука. УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.

ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.3.1.15. Објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.

ДСТ.3.1.16. Објашњава оно што не разуме и тражи помоћ (вербалним и невербалним средствима). ДСТ.3.1.17. Једноставним средствима пореди људе, ствари и појаве.

ДСТ.3.1.18. На једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст (прочитан или одслушан), делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују.

ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.3.1.19. Пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима обрађује/спомиње узрасно релевантне теме.

ДСТ.3.1.20. Саставља краће текстове од неколико повезаних реченица о себи, друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота.

ДСТ.3.1.21. На једноставан начин описује догађаје и обављене активности.

ДСТ.3.1.22. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

ДСТ.3.1.23. На једноставан начин резимира или препричава краћи (прочитан или одслушан) текст, у извесној мери користећи и језичка средства која се у њему појављују.

МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.3.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.25. На матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставнијих писаних текстова (новинских и књижевних), примерених узрасту и интересовањима.

ДСТ.3.1.26. На страном језику саопштава једноставније информације добијене од трећег лица у вези с блиским комуникативним ситуацијама и познатим темама.

ДСТ.3.1.27. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

ДСТ.3.2.2. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ДСТ.3.2.3. Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

ДСТ.3.2.4. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства.

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

ДСТ.3.3.1. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.

ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ДСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

ДСТ.3.3.4. Препознаје да постоји пристрасност у тумачењу културних појава и негује критичко мишљење у њиховом посматрању и разумевању.

ДСТ.3.3.5. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.

ДСТ.3.3.6. Познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас.

ДСТ.3.3.7. Познаје најтипичније представнике појединих екосистема света где се користи страни језик и доводи их у везу са одликама екосистема.

ДСТ.3.3.8. Препознаје повезаност најважнијих појава из историје циљних култура и опште историје.

ДСТ.3.3.9. Препознаје утицај неколико најзначајнијих личности и дела из друштвене и уметничке историје циљних култура у свету, које доводи у везу са друштвеним и уметничким појавама из наше историје и обрнуто.

5. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО РАЗРЕДИМА

ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (ВЕРОНАУКА)

РАЗРЕД : ПРВИ

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА : 36

ЦИЉ : наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно погледна свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) оухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

Задачи наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

- развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;
- развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе,
- развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналагању равнотеже између заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;
- изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;
- изгради свест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

НАСТАВА ТЕМА	САДРЖАЈИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	
			УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА
ЧОВЕК	Човек је икона Божија (човек има својство да љубављу чини нешто дапостоји, слично као што то може Бог)	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалогска - демонстративна - истраживачка - илустративна - стваралачка 	<p>навести пример љубави искуства децекоја указују на заједништво са другима; приче; цртежи које ће деца цртати (представљенабића у односу)</p> <ul style="list-style-type: none"> - дружење и игре којеуказују на заједницу - Указивање на Литургију 	Ученици треба да уоче да у хришћанству нема сукоба и искључивости између једноги многих.
БОГ – ЗАЈЕДНИЦА ЛИЧНОСТИ (ОЦА, СИНА И СВЕТОГ ДУХА)	Бог је заједница личности Оца ,Сина и Светога Духа (биће каозаједница, као љубав)	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалогска - демонстративна - метод игре 	Појмови се објашњавају са становишта Литургијске заједницеТумачења литургије	- Развијање код деце осећаја за припадност заједници и литургијском начину живота.
БИЋЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	Човек као биће заједнице	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - демонстративна 	- конкретни примерииз живота	Критички размишља и доноси закључке
СТВАРАЊЕ СВЕТА	Бог је из љубави створио светзаједно са Сином и Духом	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалогска 	- Тумачење у оквируЛитургије	-Схвата повезаност својстава створене природе и Божије

		<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - истраживачка 	- Упућивање да се Бог сусреће и види кроз чланове Литургије	благодати
ИСУС ХРИСТОС	Исус Христос је посредник између Бога и створене природе	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - демонстративна - истраживачка 	- објашњење на основу искуства љубави према другом бићу	- Отворено и радознoло поставља питања.
ЦРКВА	Црква је заједница свих људи и целе природе кроз Христа са Богом	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - демонстративна - метод игре - стваралачка 	- пример љубави према другом - Објашњење крштења као улазак у Цркву као заједницу Христа са Богом Оцем Одлазак на Литургију	Развијање вере и наде код ученика у ишчекивању онога што ће доћи царства Небеског.
ИКОНОГРАФИЈА	Православна иконографија показује свет и човека у заједници са Богом	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - демонстративна - метод игре 	Показивање и објашњење икона - Указивање на разлику између слике и иконе	Ученици треба да буду свесни разлике између појмова природе и личности.

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД : ПРВИ

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА : 36

ЦИЉ учења програма *грађанско васпитање* је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

НАСТАВА ТЕМА	САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ИСХОДА
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у одељењу	<p>Идентитет</p> <p>Ко сам ја? Наше јаке стране, у чему смо успешни, у чему бисмо волели да напредујемо. Таленти и интересовања која поседујемо. Наше сличности и разлике. Основна осећања (радост, страх, туга, бес) и како се препознају.</p> <p>Потребе и права</p> <p>Разлике између жеља и основних животних потреба.</p> <p>Права детета</p> <p>Кршење и заштита права</p> <p>Препознавање кршења права детета.</p> <p>Коме се обратити у ситуацијама кршења</p>	<p>-наведе у чему је успешан и у чему жели да напредује;</p> <p>уочава међусобне разлике и сличности са другим ученицима у одељењу;</p> <p>понаша се на начин који не угрожава потребе, права и осећања других;</p> <p>препозна код себе и других основна осећања;</p>	<p>Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности.</p>

	права детета. Одговорност према себи и другима.		
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Одељење/група	Функционисање заједнице Одељење/група као заједница. Вредности одељења/групе –	-препознаје примере поштовања и кршења права детета у свом окружењу, причама, филмовима;	У припремном предшколском програму је доминантно сазнавање кроз игру и овде

као заједница	равноправност, одговорност, солидарност, поштовање и брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Уважавање различитости. Правила у одељењу/групи и њихова функција. Одлучивање у одељењу/групи. Одговорност деце и одраслих за функционисање заједнице.	– преиспитује своје поступке и прихвата да не мора увек да буде у праву; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих и туђих права; – разликује добру и лошу комуникацију сопственом искуству, ближем окружењу, књижевним делима, филмовима; – сарађује и преузима различите улоге у групи/тиму; – договара се и одлучује у доношењу одељењских правила и да се понаша у складу са њима;	треба методску окосницу предмета да чине интерактивне радионице, структуриране игровне активности обједињене око главне теме. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи.
----------------------	--	--	--

<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ Комуникација и сарадња</p>	<p>Комуникација Слушање/неслушање. Кад разговарамо држимо се теме. Изношење мишљења. Уважавање саговорника. Сарадња Групни рад, договарање и сарадња са вршњацима и одраслима.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – комуницира слушајући саговорника и тражи објашњење онога што не разуме; – слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – својим речима образложи неопходност правила која регулишу живот у заједници; – препозна добре стране свог одељења и оно што би требало променити/ побољшати; – заједно са вршњацима и наставником учествује у решавању проблема у одељењу; 	<p>Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога.</p>
---	--	--	---

<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ Акција одељења/групе</p>	<p>Планирање и извођење једноставне акције у одељењу/групи Кораци у планирању и извођењу акције. Чиме се поносимо и чиме нисмо задовољни у одељењу. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p>	<p>– учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.</p>	<p>Учење путем открића, дијалошка, демонстративна метода, комуникација, учачавање изражавања, упоређивање, анализа, практичан рад. Акције треба да буду мале и изводљиве, али да имају све кораке. Ученике треба охрабривати када наиђу на тешкоће и јасно указивати да си и неуспеле акције добре јер њиховом анализом долазимо до увида који су кораци били погрешни.</p>
--	--	---	---

НАЧИН ПРАЋЕЊА ОСТВАРЕНИ ИСХОДА	ХОРИЗОНТАЛНА КОРЕЛАЦИЈА (САДРЖАЈНО УСКАЛЂИВАЊЕ У ОКВИРУ РАЗРЕДА)	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	
		УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА
<p>У овом предмету продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи,</p>	<p><i>Грађанско васпитање</i>, као програм, део је ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слуша - илуструје - користи технике опуштања и вежбе кретања - игра асоцијације - посматра 	<p>Наставник је модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче</p>

<p>презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.</p>	<p>предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са <i>српским језиком</i> и предметом <i>свет око нас</i> где се може користити тематско планирање.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - проверава - комуницира - игра се - имитира - разговара - процењује - презентује 	<p>ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења.</p>
--	--	---	---

ЦИЉ: учења је ученицима пружити основ за разумевање човека као бића заједнице; пружити ученицима елементарно знање о Богу као бићу заједнице пружити основ за разликовање и упоређивање породичних односа и односа који владају у Цркви; пружити основ за упознавање односа који владају између човека и Бога • пружити основ за разумевање да је молитва наш разговор са Богом; омогућити ученицима да увиде да се породични односи и односи у Цркви исказују на конкретан начин; ученицима пружити основ за разумевање да се кроз међусобне односе љубави остварује јединство.

НАСТАВНА ТЕМА	САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ИСХОДА
УВОД	Упознавање са садржајем програма и начином рада	<p>Когнитивни аспект:</p> <p>-моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. разреда основне школе; моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.</p> <p>Афективни аспект:</p> <p>-желети да активно учествује на часовима верске наставе</p>	<p>Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са</p>

			циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином
--	--	--	---

			остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.
МОЈЕ МЕСТО У ЦРКВИ	<ul style="list-style-type: none"> -Икона Христовог Крштења -Библијска прича о Ноју – Нојева барка – брод спасења - Народна приповетка „Седам прUTOва“ - Слике различитих православних храмова (спољашњи и унутрашњи изглед) - Новозаветно сведочанство о Свадби царевог сина (препричано и прилагођено) 	<p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знати да се Крштењем постаје члан Цркве - знати да је Црква заједница потпуно другачија од свих -знати да је Црква заједница са Богом - разликовати значења појмова Црква (заједница) и храм (место на којем се сабирамо) - на елементарном нивоу моћи да опише зашто се подижу храмови -моћи да уочи да је Литургија догађај Цркве - знати да у Литургији учесује само онај ко је крштен и ко то жели <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - желети да посети храм и боље упозна основна обележја православних храмова 	Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно

<p>ЛИТУРГИЈСК ЕСЛУЖБЕ</p>	<p>Садржаји који се односе на разне службе људи у свету Прича „Отац управља бродом“ Садржаји који се односе на службе у цркви(примери светитеља и њихових служби (епископи: Св. Сава, Св. Никола...;Св. ава Јустин; Св.СерафимСаровс ки; Св. архиђакон Стефан, Св.ђакон Авакум;народ: Св. Петка, Св. Димитрије, Св.Ђорђе) - Разне илустрације епископа, свештеника, ђакона Слике са Литургије</p>	<p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати и именовати основне службе које постоје на Литургији • знати да свако у Цркви има своју службу • уочити међусобну повезаност служби у Цркви • уочити од коликог је значаја за неку заједницу окупљање свих њених чланова • уочити да је и он сам важан и посебан у животу Цркве • моћи да објасни службу Епископа у Цркви • моћи да увиди сличност службе Епископа са првосвештеником Христом • уочити да Епископ предводи молитву Цркве • моћи да објасни ко су монаси и шта су манастири <p>Афективни аспект:</p>	<p>Наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.</p>
	<p>Слике монаха, монахиња; Прича: „Велики монаси најсличнији анђелима“ Манастири – извори љубави и светлости -Слике манастира</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ученик ће бити подстакнут да размишља о својој служби у Цркви 	

<p>ЖИВОТ УЦРКВИ – ЛЕПОТА ПРАЗНИКА</p>	<p>- Пресвета Богородица – Ваведење и Благовести - Богородичини празници -Молитва „Богородице Дјево“ - Рођење Христово -Прича „ Мали Данило сведок Христовог рођења“ - Божићна песма: „Витлејеме славни граде“ - Крштење Христово - Казивање о СветомСави и Светом Симеону -Песме Св. Владике Николаја: Брижни син (о Св. Сави и 11Св. Симеону) и Хиландар</p>	<p>Когнитивни аспект: • учити разлог нашег великог поштовања према Богородици • знати да је Богородица много волела Бога и желела да му служи и да много воли нас -учити да Богородицу сматрамо светијом од свих светих - знати молитву Богородице Дјево - усвојити текст и мелодију песме „Витлејеме славни граде“ • знати да се приликом Крштења Христовог, Бог открива као Света Тројица • знати да је Свети Сава наш први Архиепископ • знати ко је подигао манастир Хиландар Афективни аспект: - пожелети да радо учествује у прослављању празника - пожелети да стваралачки (кроз песму, молитву, цртеж), исказе своју љубав и поштовање према Богородици</p>	<p>Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспонована наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p>
<p>ТРЕПЕЗА ГОСПОДЊ А</p>	<p>-Прича о Литургијским даровима: вину и хлебу -Слике литургијских предмета:Путир, кашичица, дискос, звездица, кадионица... -Слике славе</p>	<p>Когнитивни аспект: •моћи да увиди и каже зашто приносимо дарове природе Богу • учити да су дарови које приносимо Богу, свету малом • моћи на елементарном нивоу да препозна и</p>	<p>Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје</p>

		<p>именује литургијске предмете</p> <ul style="list-style-type: none"> • учити да је заједничка трпеза израз љубави • знати да је Литургија заједничка трпеза око које се окупљају чланови Цркве • моћи да уочи разлику између Светог Причешћа и друге хране • учити сличности елемената Литургије и славе <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> • код ученика ће се развити жеља да учествује у Литургији 	извор и пуноћа његовог живота.
СВЕТА ЛИТУРГИЈА –ПРОСЛАВА ВАСКРСЕЊА	<p>- Причешће, храна љубави – прича из књиге «Мали анђеол», Невена Витошевић</p> <p>- „Корица хлеба“ (Из житија Св.Онуфрија)</p> <p>- „Божије старање“ (о томе како је у сиромашном манастиру аве Теодосија понестало хлеба и вина, а ава се уздао у Божју помоћ. И Бог се постарао да монаси добију све што је потребно за причешће)</p>	<p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препознати значај празновања Васкрса • проширити своја знања о Христовом Васкрсењу • учити да је Христово Васкрсење изузетан догађај у који је укључена читава природа • знати да је Христос увек са нама <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> • исказати свој доживљај Христовог Васкрсења кроз самостални креативни израз 	Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно
ИКОНА - ПРОЗОР У ВЕЧНОС Т	<p>-Основни делови храма</p> <p>-иконе Господа, Богородице, празника, светитеља</p> <p>- прилагођена и препричана житија светих</p>	<p>Когнитивни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати да наброји основне делове храма • учити да је унутрашњост храмова уређена за служење Литургије • знати да објасни ко су светитељи • испричати ко су и шта су све чинили светитељи које славимо • учити да постоје светитељи и у данашње време 	<ul style="list-style-type: none"> - Амбијентално учење - Игра - Цртање - Учење кроз игру - Демонстрација (показивање) - Разговор - Учење по моделу

		<ul style="list-style-type: none"> • сазнати о неким светитељима новијег доба <p>Афективни аспект:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бити подстакнут на поштовање и правилан однос према храму и иконама • бити подстакнут да воли природу и друге људе • бити подстакнут да у свим људима види пријатеље Божје 	
--	--	--	--

НАЧИН ПРАЋЕЊА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА	ХОРИЗОНТАЛНА КОРЕЛАЦИЈА (САДРЖАЈНО УСКАЛЂИВАЊЕ У ОКВИРУ РАЗРЕДА)	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	
		УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА
<p>Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина:</p> <p>процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића;</p> <p>провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова</p>	<p>1. Српски језик и књижевност</p> <p>2. Свет око нас</p> <p>3. Ликовна култура 4. Музичка култура 5. Народна традиција</p> <p>6. Грађанско васпитање</p>	<p>Презентовање</p> <p>Цртање</p> <p>Рецитовање</p> <p>Причање</p> <p>-Препричавање</p> <p>Користи изворе информација</p> <p>-промишљање</p> <p>-тражење адекватног језичког израза</p> <p>-описивање</p>	<p>-У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.</p> <p>Планира</p> <p>Ораганизује</p> <p>Бира садржаје</p> <p>Усмерава</p> <p>Реализује</p> <p>Мотивише</p> <p>Преноси информације</p> <p>Бира методе и технике</p>

			Партнер у учењу Упознаје индивидуалне способности ученика карактеристике сваког ученика
--	--	--	---

ЦИЉ учења програма *грађанско васпитање* је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

НАСТАВНА ТЕМА	САДРЖЈИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ИСХОДА
ЉУДСКА ПРАВА Ја и други у различитим групама	<p>Групни идентитет Ко смо ми – сличности и разлике? Групе којима припадамо (породица, одељење, школа, спортски клуб, музичка школа...).</p> <p>Од чега зависи функционисање и напредак групе: комуникација, сарадња, узајамно подржавање блискост.</p> <p>Понашања појединаца која ојачавају или ометају односе у групи.</p> <p>Осећања Изражавање сопствених осећања. Осећања других, како их препознајемо и уважавамо. Веза осећања са мислима и понашањима. Потребе и права Моје потребе и потребе других. Осећања, потребе, вредности и начин њиховог остваривања. Веза са правима. Права детета</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; – успоставља, гради и чува успешне односе члановима групе којој припада; – искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; – препозна и уважи осећања и потребе других; – наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима; – прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; 	<p>Остваривање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности.</p> <p>Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи.</p>

	<p>Конвенција о дечјим правима. Различити смо, али су нам права иста. Људска права важе свуда и за сваког. Кршење и заштита права Нисам посматрач, реагујем на ситуације кршења права деце у одељењу и школи. Знам како и коме да се обратим за помоћ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ; – се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима; – наводи примере међусобне повезаности права и одговорности; – разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа; – саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем; – даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу; 	
<p>ДЕМОКРАТСК ОДРУШТВО Школа као заједница</p>	<p>Школа као заједница Вредности школе као заједнице – равноправност, одговорност, солидарност, брига за друге, толерантност, праведност, поштење. Правила у школи и њихова функција. Одговорности ученика и одраслих за функционисање школе као заједнице. Односи у заједници Како радим сам, а како у групи? Шта у школи радимо заједно?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – представи шта садржи и чему служи Правилник о безбедности ученика његове школе; – се понаша у складу са Правилником о безбедности ученика; – наводи примере одговорности одраслих и ученика за безбедност у школи; 	<p>Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење</p>

	<p>У чему смо добри? У чему бисмо могли бити бољи? Како комуницирамо у групи? Насилна и ненасилна комуникација. Сукоби Узроци сукоба и шта са њима. Сукоб из угла оног другог. Посредовање у сукобу. Конструктивно решавање сукоба.</p>		<p>готових знања, туђих увида или готових предлога.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНО МСВЕТУ Школа као безбедно место</p>	<p>Безбедност ученика у школи Ученици имају право на заштиту и безбедност. Правилник школе о безбедности ученика. Безбедност ученика у школи и школском дворишту, на путу између куће и школе, ван школе – на излету и на настави у природи. Безбедност ученика је одговорност свих – запослених у школи, ученика, родитеља, институција ван школе. Безбедно и небезбедно понашање на интернету. Одговорна употреба мобилног телефона.</p>	<p>– препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета; – сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; – износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи;</p>	<p>Радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије</p>
<p>ГРАЂАНСК И АКТИВИЗА М Школа као безбедно место за све</p>	<p>Како учинити школу безбедним местом за све – планирање и извођење једноставне акције. Кораци у планирању и извођењу акције. Избор теме/проблема/активности којом ћемо се бавити. Одређивање циља и израда плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације. Извођење и документовање акције – видеоснимци фотографије, текстови и сл.</p>	<p>– учествује у изради плана једноставне акције; – са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију; – доприноси промоцији акције; – на једноставан начин вреднује изведену акцију.</p>	<p>Учење путем открића, дијалогска, демонстративна метода, комуникација, уочавање изражавања, упоређивање, анализа, практичан рад. Акције треба да буду мале и изводљиве, али да имају све кораке. Ученике треба охрабривати када наиђу на тешкоће и јасно указивати да си и неуспеле акције добре јер њиховом анализом долазимо до увида који су кораци били погрешни.</p>

	<p>Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилогау школском листу.</p> <p>Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p>		
--	--	--	--

НАЧИН ПРАЋЕЊА ОСТВАРЕНИИСХОДА	ХОРИЗОНТАЛНА КОРЕЛАЦИЈА(САДРЖАЈНО УСКАЛЂИВАЊЕ У ОКВИРУ РАЗРЕДА)	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	
		УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА
<p>У овом предмету продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.</p>	<p><i>Грађанско васпитање</i>, као програм, део је ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са <i>српским језиком</i> и предметом <i>свет око нас</i> где се може користити тематско планирање као и са Пројектном наставом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слуша - илуструје - користи технике опуштања и вежбе кретања - игра асоцијације - посматра - проверава - комуницира - игра се - имитира - разговара - процењује - презентује 	<p>Наставник је модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе.</p> <p>Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења.</p>

Наставни предмет: Веронаука

Разред; ТРЕЋИ

Годишњи фонд часова: 36 Недељни фонд часова: 1

Циљ: Да науче да је Бог створио свет за 6 дана. Да је човек биће које у себи спаја видљиви и невидљиви свет.

Да је човек одређен да води рачуна о свету као творевини Божијој и свом дому и да га кроз побожан живот преображава.

Изградити љубави према Богу, према себи и другима, као и животу уопштено.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ –КАТОЛИЧКИ ВЈЕРОНАУК					
ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
УВОД	1	1. Свет је створен за тебе, чувај га!уводни час	- ученици треба да науче да је свет поверен нама на чување	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ Усмене и писане комуникације Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин. Негује културу дијалога ВЕШТИНА САРАДЊЕ Активно слуша и	Ликовна култура Музичка култура

				поставља релевантна питања	
2. БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА	7.	<p>2. Свето Писмо нам сведочи о настанку света</p> <p>3. Света некада уште није било</p> <p>4. Сво је биље створено и сунцем обасјано</p> <p>5. Све врви од живота</p> <p>6. Све врви од живота</p> <p>7. Створен сам да личим на Бога</p> <p>8. Створен сам да личим на Бога</p>	<p>- да науче да је Стварање света описано у првој књизи Библије која се назива Постање</p> <p>- да науче да пре стварања света није постајало ништа осим Бога</p> <p>- да науче да је Бог поступно стварао свет и да су прва жива бића која је створио биле биљке</p> <p>- да науче да је петог и шестог дана Бог створио: рибе, птице, копнене животиње и људе</p> <p>- да науче да на Бога лично по врлинама које су у</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>

			нас усађене	питања	
3. БОГ НАС ВОЛИ	7	<p>9. Бог ствара свет из љубави</p> <p>10. Бог, људи и природа</p> <p>11. Свет не може без Бога</p> <p>12. Свет не може без Бога</p> <p>13. Бог се брине о свету</p> <p>14. Божићни весници</p> <p>15. Божићни весници</p>	<p>- да разуме да је Бог из љубави створио свет</p> <p>- да науче да је Бог човека одредио да буде Бог творевини</p> <p>- да схвате да свет не би постојао да Бог није желео да га створи</p> <p>- да схвате да Бог и даље брине о свету</p> <p>- да науче да је пост весник Божића каои празници који му предходе</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>

				питања	
4. ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА	7	<p>16. Човек домаћин и свештеник у свету</p> <p>17. Човек домаћин и свештеник у свету</p> <p>18. Свети Сава</p> <p>19. Свети Сава брине о нама</p> <p>20. Свети Сава брине о нама</p> <p>21. Радост служења</p> <p>22. Радост служења</p>	<p>- да науче да је човек одређен да чува животну средину и жива бижа у њој</p> <p>- Да прошире своје знање о Светом Сави</p> <p>- Да науче да се Свети Сава брине о људима и заступа за нас пред престолом Божијим</p> <p>- да науче да је свети Симеон отац Светог Саве и родоначелник светородне лозе Немањића</p> <p>- Да се схвате да се човек осећа радосно само када служи свом ближњем</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>

<p>5. ЛИТУРГИЈА – ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ</p>	<p>7</p>	<p>23. Наши дарови благодарности</p> <p>24. Литургија-преображај света</p> <p>25. Литургија-молитва за спасење човека и света</p> <p>26. Васкрсење Лазарево</p> <p>27. Васкрсење Лазарево</p> <p>28. Васкрсење Христово</p> <p>29. Васкрсење Христово</p>	<p>- да разумеју да је наш најлепши дар Богу наш живот по заповестима Божијим и захваљујући Богу</p> <p>- да науче да литургија представља Рај и да на тај начин прображава свет</p> <p>- ученици треба да науче да је молитва та спасење света</p> <p>- да науче да је васкрсење Лазарево последње чудо које је Христос учинио пред страдање</p> <p>- Да науче да Васкрсење највећи хришћански празник</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>
---	----------	---	---	---	---

<p>6. ЧОВЕК И ПРИРОДА</p>	<p>7</p>	<p>30. Све чека на љубав човека</p> <p>31. Све чека на љубав човека</p> <p>32. Чувамо дарове Божје љубави</p> <p>33. Чувамо дарове Божје љубави</p> <p>34. Стварање света у православној иконографији</p> <p>35. Стварање света у православној иконографији</p> <p>36. Стварање света у православној иконографији</p>	<p>- да науче да је сва творевина осећа љубав човека</p> <p>- Да науче да смо дужни да чувамо дарове Божије које нам је Бог даровао када нам је давао живот</p> <p>- да схвате да је стварање света осликано у многим храмовима у припратама</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>
----------------------------------	----------	---	--	---	---

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
1. УВОД	фронтални индивидуални	Дијалог, демонстрација Илустративна причање, самосталан рад	наставни листићи, Библија, интернет	-Слушају упутства наставника сарађују, коментаришу, певају
2. БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација Илустративна Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад, Певање, Бојење	наставни листићи, Библија, интернет	- Слушају наставниково излагање, записују значајне информације у свеску, активно учествују одговарајући на питања наставника,

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
				размишљају, постављају питања, закључују сарађују, коментаришу, певају, боје, цртају - Гледају филм
3. БОГ НАС ВОЛИ	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација Илустративна Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад, Певање, Бојење	наставни листићи, Библија, интернет	- Слушају наставниково излагање, записују значајне информације у свеску, активно учествују одговарајући на питања наставника, размишљају, постављају питања,

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
				<p>закључују</p> <p>сарађују,</p> <p>коментаришу,</p> <p>певају, боје, цртају</p> <p>- Гледају филм</p>
4. ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА	<p>фронтални</p> <p>индивидуални</p> <p>групни</p>	<p>Дијалог,</p> <p>демонстрација</p> <p>Илустративна</p> <p>Рад са текстом и</p> <p>Предавање,</p> <p>описивање,</p> <p>причање,</p> <p>самосталан рад,</p> <p>Певање,</p> <p>Бојење</p>	<p>наставни листићи,</p> <p>Библија,</p> <p>интернет</p>	<p>- Слушају</p> <p>наставниково</p> <p>излагање, записују</p> <p>значајне</p> <p>информације у</p> <p>свеску, активно</p> <p>учествују</p> <p>одговарајући на</p> <p>питања</p> <p>наставника,</p> <p>размишљају,</p> <p>постављају питања,</p> <p>закључују</p> <p>сарађују,</p>

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
				коментаришу, певају, боје, цртају - Гледају филм
5. ЛИТУРГИЈА – ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација Илустративна Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад, Певање, Бојење	наставни листићи, Библија, интернет	- Слушају наставниково излагање, записују значајне информације у свеску, активно учествују одговарајући на питања наставника, размишљају, постављају питања, закључују сарађују, коментаришу, певају, боје, цртају

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА
	Облицирада	Методе и технике	Средства	
				- Гледају филм
6. ЧОВЕК И ПРИРОДА	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација Илустративна Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад, Певање, Бојење	наставни листићи, Библија, интернет	- Слушају наставниково излагање, записују значајне информације у свеску, активно учествују одговарајући на питања наставника, размишљају, постављају питања, закључују сарађују, коментаришу, певају, боје, цртају - Гледају филм

ЦИЉ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

НАСТАВНА ТЕМА	САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ИСХОДА
ЉУДСКА ПРАВА Сви различити, а сви равноправни	<p>Различитост Живот у заједници у којој би сви људи били исти (по полу, узрасту, вери, националности, образовању, интересовању). Различитост као богатство једне друштвене заједнице. Отвореност и затвореност за различитости. Различитости у нашој локалној заједници.</p> <p>Равноправност мушкараца и жена Уважавање разлика уз једнака права, одговорности и могућности. Дечаци и девојчице – сличности и разлике, иста права и могућности.</p> <p>Осетљиве друштвене групе Групе којима је услед специфичних разлика потребна додатна подршка како би имале исте шансе и могле равноправно да се укључе у живот</p>	<ul style="list-style-type: none"> – својим понашањем показује да прихвата различитост других; – препознаје у свом окружењу примере неједнаког поступања према некој особи или групи на основу неког њиховог личног својства; – се понаша на начин који уважава сопствене и туђе потребе, права и осећања у свакодневним ситуацијама; – препознаје примере солидарности у свом окружењу, причама, филмовима; – укаже вршњацима на особе или групе у свом окружењу којима је потребна помоћ и подршка; – објасни разлику између саосећања, солидарности и 	<p>Достизање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције као и да сами осмисле неке друге активности. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности) као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта</p>

	<p>заједнице и остваре своје потребе и права.</p> <p>Стереотипи и предрасуде Упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога (сви дечаци су, све девојчице су, сви Роми су). Негативно мишљење појединаца о некоме ко се не познаје довољно. Стереотипи и предрасуде као основ за дискриминацију.</p> <p>Дискриминација Неједнако поступање према особи или некој групи на основу неког њиховог личног својства (пол, узраст, вера, националност, образовање, инвалидитет), што за последицу има нарушавање њихових права и достојанства. Једнако поступање према неједнакима као вид дискриминације. Етикетирање, ружни надимци као вид дискриминације.</p>	<p>сажаљења на датом примеру; – укаже на упрошћено, поједностављено, генерализовано и најчешће нетачно приказивање некога на приказаним примерима; – наведе неколико институција у свом окружењу које брину о потребама и правима грађана, посебно деце; – наведе шта би волео да има у својој локалној заједници што сада недостаје; – тражи помоћ у ситуацијама кршења својих или туђих права; – наведе једно удружење грађана у свом окружењу и опише чиме се бави; – опише на које све начине деца његових/њених година могу да брину о својој локалној заједници; – пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у</p>	<p>између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Добро је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава, и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. С обзиром на узраст ученика добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовањем.</p>
<p>ДЕМОКРАТСК ОДРУШТВО Ја и други у локалној заједници</p>	<p>Локална заједница Место где грађани задовољавају највећи број својих потреба и остварују највећи број својих права. Потребе и права које деца задовољавају у локалној заједници – за образовањем, здравственом заштитом, одмором, игром, учествовањем у спортским, кулурним и уметничким активностима. Комуналне услуге Услуге од општег интереса за све грађане</p>	<p>– пажљиво слуша саговорника, слободно износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге и прихвата да други могу имати другачије мишљење; – испољава заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду; – заједно са осталим ученицима учествује у проналажењу особа којима је потребна помоћ, у</p>	

	<p>локалне заједнице – вода, превоз, путеви, паркинг, отпад, осветљење, паркови, пијаце, димничари.</p> <p>Институције и организације Локалне заједнице у области образовања, културе, здравља, спорта и рекреације, очувања околине, безбедности, верске организације.</p> <p>Активности и допринос удружења грађана у локалној заједници.</p> <p>Наша локална заједница</p> <p>Брига наше локалне заједнице о потребама и правима својих грађана, Брига наше локалне заједнице о деци различитих својстава (пол, узраст, сиромаштво, здравље).</p> <p>Доступност садржаја у нашем окружењу слепим или глумим особама, родитељима са дечијим колицима или особама у инвалидским колицима (пешачки прелази, школа, дом здравља, продавница, превоз).</p> <p>Брига деце о својој локалној заједници – о отпаду, биљкама и животињама, споменицима културе, уметничким делима, потрошњи воде, пружање помоћи онима којима је то потребно.</p> <p>Удружење грађана у нашем окружењу некад и сад.</p>	<p>изради плана и реализацији акције, њеној промоцији и вредновању.</p>	
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНО МСВЕТУ Снага узајамне</p>	<p>Солидарност</p> <p>Потреба узајамне бриге и одговорности међу људима. Лажна солидарност. Разлика између саосећања, сажалења и</p>		
<p>помоћи</p>	<p>солидарности.</p> <p>Примери акција солидарности у нашој</p>		

	<p>локалној заједници (мобе, добровољно давање крви и хуманитарне акције за лечење болесних, СМС акције прикупљања новца).</p> <p>Ситуације у којима свакоме може бити потребна помоћ (болест, сиромаштво, ратови, поплаве, земљотреси, пожари, миграције).</p> <p>Медији као подршка солидарности.</p> <p>Волонтирање</p> <p>Добровољно ангажовање појединаца и група у пружању помоћи људима, животињама, биљкама.</p> <p>Мотиви волонтера – веровање у снагу узајамне помоћи, човекољубље и хуманост. Волонтерске акције ученика/ученица школе у локалној заједници (чишћење јавних површина, сађење биљака, помоћ старим људима, удомљавање напуштених кућних љубимаца).</p> <p>Активности волонтера Црвеног крста у нашој локалној заједници.</p>		
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p> <p>Акција солидарности у локалној заједници</p>	<p>Планирање и извођење акције солидарности у локалној заједници</p> <p>Утврђивање коме је у заједници потребна помоћ.</p> <p>Одређивање циља акције.</p> <p>Припрема плана акције – подела улога, договор о роковима, начину реализације.</p> <p>Извођење и документовање акције –</p>		

	<p>видео, фотографије, текстови и сл. Промоција акције на нивоу школе – приказивање другим одељењима, родитељима и сл., прављење постера или паноа, објављивање прилога у школском листу. Вредновање акције – чиме смо задовољни, шта је могло бити боље.</p>		
--	---	--	--

НАЧИН ПРАЋЕЊА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА	ХОРИЗОНТАЛНА КОРЕЛАЦИЈА (САДРЖАЈНО УСКАЛЂИВАЊЕ У ОКВИРУ РАЗРЕДА)	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	
		УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА
<p>У овом предмету продукти ученичких активности имају посебан значај. Они могу бити различите врсте као што су постери, аудио-визуелни записи, презентације, прикази резултата истраживања и друго. Они се могу користити при интеграцији или рекапитулацији обрађених садржаја, процени напредовања ученика. Продукти се могу користити и ван одељења/групе, на пример на изложби у холу школе, у школским новинама, сајту школе.</p>	<p><i>Грађанско васпитање</i>, као програм, део је ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са <i>српским језиком</i> и предметом <i>свет око нас</i> где се може користити тематско планирање као и са Пројектном наставом.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слуша - илуструје - користи технике опуштања и вежбе кретања - игра асоцијације - посматра - проверава - комуницира - игра се - имитира - разговара - процењује - презентује 	<p>Наставник је модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења.</p>

Наставни предмет: Православни катихизис

Разред; ЧЕТВРТИ

Годишњи фонд часова: 36.

Недељни фонд часова: 1

Циљ: Да науче да је Бог створио свет да постане Црква – место прослављања Бога.

Циљ живота јесте да врлинама украсимо свој живот да би постали слични светима и слични Богу.

Изградити љубави према Богу, према себи и другима, као и животу уопштено

ОБЛАСТ/ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА	САДРЖАЈ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	КОРЕЛАЦИЈА
УВОД	1	1. Уводни час – дружимо се са Богом и светима	- ученици треба да науче да дружење са светима значи читање њихових житија одлазак у цркву и молитва	ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ Усмене и писане комуникације Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин. Негује културу дијалога ВЕШТИНА САРАДЊЕ Активно слуша и поставља релевантна питања	Ликовна култура Музичка култура

<p>2. ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР</p>	<p>7.</p>	<p>2. Заједница је основ живота</p> <p>3. Црква је наш избор</p> <p>4. Црква је заједница са Светом Тројицом</p> <p>5. Свет изван заједнице са Богом</p> <p>6. Свет у заједници са Богом</p> <p>7. Свет у заједници са Богом</p>	<p>- да науче да је човек биће заједнице</p> <p>- да науче да живот у цркви треба да буде наш слободни избор</p> <p>- да науче да је Црква царство са Тројичним Богом, јер где су двоје или троје сабрани у име моје онде сам и ја</p> <p>- да науче да је свет изван заједнице са Богом окован стегама егоизма</p> <p>- да науче да свет у заједници са Богом постаје Рај у оној мери у којој је то могуће на земљи</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>
-------------------------------------	-----------	--	--	---	---

<p>3. ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ</p>	<p>7</p>	<p>9. Христос позива апостоле</p> <p>10. Вера основ заједнице</p> <p>11. Апостоли позивају свет</p> <p>12. Човек само срцем јасно види</p> <p>13. Христос нас зове</p> <p>14. Божић</p> <p>15. Божић</p>	<p>- да разуме да научи да су прву цркву чинили свети апостоли њих 12 које зовемо велики апостоли, 70 малих апостола и жене мироносице</p> <p>- да науче да је основ заједнице вера у Бога</p> <p>- да науче да су цркву основали апостоли проповедајући веру у Христа по свету</p> <p>- да схвате да Христос и нас позива да постанемо део цркве Божије</p> <p>- да науче да је Божић најрадоснији празник који нас подсећа да је наша истинска</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>
---------------------------------------	----------	--	--	---	---

			домовина небо		
4. ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ	8	<p>16. Светитељи-сведоци љубави Божје</p> <p>17. Свети Сава-путеводитељ у живот вечни</p> <p>18. Свети Сава-путеводитељ у живот вечни</p> <p>19. Желим да видим Христа</p> <p>20. Свети Симеон Богопримац-сусрет са Христом</p> <p>21. Свети Симеон Богопримац-сусрет са Христом</p> <p>22. Литургија путовање свих светих</p> <p>23. Литургија путовање свих светих</p>	<p>- да науче да су светитељи сведоци љубави према Богу и ближњима</p> <p>- Да прошире своје знање о Светом Сави</p> <p>- Да науче да се Христа треба да видимо у сваком човеку</p> <p>- да науче да је свети Симеон назван Богопримцем јер је на своје руке узео Христа</p> <p>- Да се схвате да је на литургији присутна цела црква и ми живи и сви свети</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>

<p>5. ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА</p>	<p>7</p>	<p>24. На путу светости</p> <p>25. Усавршавању нема краја</p> <p>26. Пут ка вечности</p> <p>27. Пут ка вечности</p> <p>28. Хришћанске врлине</p> <p>29. Врлинослов – Свети нас уче</p> <p>30. Врлинослов – Свети нас уче</p>	<p>- да разумеју да нам је живот дат да постанемо свети</p> <p>- да науче да усавршавању у добру нема краја</p> <p>- Наш животни пут је пут у вечност</p> <p>- животни пут свакога од нас јесте стицање врлина којима улазимо у Царство Небеско</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>
--	----------	--	---	---	---

<p>6. СА НАМА ЈЕ БОГ</p>	<p>6</p>	<p>31. Васкрсење и Педесетница</p> <p>32. Васкрсење и Педесетница</p> <p>33. Црква је икона Царства Божјег</p> <p>34. Црква је икона Царства Божјег</p> <p>35. Црквена уметност-одсјај Царства Божјег</p> <p>36. Црквена уметност-одсјај Царства Божјег</p>	<p>- да науче да је Васкрс празник победе живота над смрћу, а да је Педесетница рођендан цркве</p> <p>- Да науче да Црква представља слику Царства Божијег</p> <p>- да схвате да је смисао уметности у цркви да укаже на славу Царства Небеског</p>	<p>КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВотно УЧЕЊЕ</p> <p>Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног</p> <p>ВЕШТИНА КОМУНИКАЦИЈЕ</p> <p>Усмене и писане комуникације</p> <p>Изражава своје ставове и мишљења, осећања и вредности на позитиван и аргументован начин.</p> <p>Негује културу дијалога</p> <p>ВЕШТИНА САРАДЊЕ</p> <p>Активно слуша и поставља релевантна питања</p>	<p>Ликовна култура</p> <p>Музичка култура</p>
---------------------------------	----------	---	---	---	---

ОБЛАСТ/ ТЕМА	НАЧИН ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКОГ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА			АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА	
	Облицирада	Методе и технике	Средства		
1. УВОД	фронтални индивидуални	Дијалог, демонстрација	наставни листићи, Библија,	-Слушају упутства наставника	

		Илустративна причање, самосталан рад	интернет	сарађују, коментаришу, певају
2. ЦРКВА ЈЕ НАШ ИЗБОР	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација Илустративна Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад, Певање, Бојење	наставни листићи, Библија, интернет	- Слушају наставниково излагање, записују значајне информације у свеску, активно учествују одговарајући на питања наставника, размишљају, постављају питања, закључују сарађују, коментаришу, певају, боје, цртају - Гледају филм
3. ХРИСТОС НАС СВЕ ЗОВЕ	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација	наставни листићи, Библија,	- Слушају наставниково излагање, записују

		<p>Илустративна</p> <p>Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад,</p> <p>Певање,</p> <p>Бојење</p>	интернет	<p>значајне</p> <p>информације у свеску, активно учествују</p> <p>одговарајући на питања</p> <p>наставника, размишљају,</p> <p>постављају питања, закључују</p> <p>сарађују,</p> <p>коментаришу, певају, боје, цртају</p> <p>- Гледају филм</p>
4. ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ	фронтални индивидуални групни	<p>Дијалог, демонстрација</p> <p>Илустративна</p> <p>Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад,</p> <p>Певање,</p>	наставни листићи, Библија, интернет	<p>- Слушају наставниково</p> <p>излагање, записују значајне</p> <p>информације у свеску, активно учествују</p> <p>одговарајући на питања</p>

		Бојење		<p>наставника, размишљају,</p> <p>постављају питања, закључују</p> <p>сарађују,</p> <p>коментаришу, певају, боје, цртају</p> <p>- Гледају филм</p>
5. ЗНАЧАЈ ВРЛИНСКОГ ЖИВОТА	фронтални индивидуални групни	<p>Дијалог, демонстрација</p> <p>Илустративна</p> <p>Рад са текстом и</p> <p>Предавање, описивање, причање, самосталан рад,</p> <p>Певање,</p> <p>Бојење</p>	наставни листићи, Библија, интернет	<p>- Слушају наставниково излагање, записују значајне</p> <p>информације у свеску, активно учествују</p> <p>одговарајући на питања</p> <p>наставника, размишљају,</p> <p>постављају питања, закључују</p> <p>сарађују,</p> <p>коментаришу,</p>

				певају, боје, цртају - Гледају филм
6. СА НАМА ЈЕ БОГ	фронтални индивидуални групни	Дијалог, демонстрација Илустративна Рад са текстом и Предавање, описивање, причање, самосталан рад, Певање, Бојење	наставни листићи, Библија, интернет	- Слушају наставниково излагање, записују значајне информације у свеску, активно учествују одговарајући на питања наставника, размишљају, постављају питања, закључују сарађују, коментаришу, певају, боје, цртају - Гледају филм

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

РАЗРЕД: ЧЕТВРТИ

ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36

ЦИЉ наставе и учења Грађанског васпитања је подстицање развоја личности која је одговорна према својим правима и правима других, отворена за договор и сарадњу и спремна да активно учествује у животу школске и локалне заједнице, уважавајући принципе, процедуре и вредности демократског друштва.

НАСТАВНА ТЕМА	САДРЖАЈИ	ИСХОДИ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ИСХОДА
<p>ЉУДСКА ПРАВА Ја и други на планети Земљи</p>	<p>Планета Земља припада свима који на њој живе Узајамни утицај природе и човека. Потребе појединца и опште добро –задовољавање људских потреба без угрожавања будућих генерација. Одговоран однос према свету у коме живимо – Мисли глобално делуј локално. Право на здраву животну средину Трећа генерација људских права. Вредности на којима почива – право на живот у здравој животној средини; право на одржив економски развој; право на рационално коришћење природних и енергетских ресурса; право на спречавање свих облика загађивања животне средине; право на доступност информација о стању животне средине.</p>	<p>-разликује примере одговорног и неодговорног понашања људи према животној средини; – се понаша у свакодневним ситуацијама на начин који уважава животну средину и рационалну потрошњу ресурса; – образложи важност информисања о стању животне средине и начинима њене заштите; – аргументује добити од заједничког живота људи припадника различитих култура; – наведе елементе традиције и културе свог народа и покаже интересовање и поштовање за друге културе</p>	<p>Достизање исхода захтева примену различитих интерактивних облика рада као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника. Наставници су у прилици да бирају: радионице, симулације, играње улога, студије случаја, дискусије, мини истраживања, једноставне акције, као и да сами осмисле неке друге активности. Радионице треба да започињу причом која је блиска искуству ученика, а садржи неку врсту заплета (моралну дилему или сукоб потреба и/или вредности), као повод за дискусију у пару или у мањој групи, а завршава разменом у целој групи. Циљ је да се пружи могућност сваком</p>
<p>ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Култура и традиција</p>	<p>Култура и традиција Материјално и нематеријално наслеђе једне заједнице настало под утицајем свих народа који су туживели и сада живе. Културни идентитет</p>		

	<p>Неговање традиције и културе сопственог народа и поштовање традиције и културе других. Мултикултуралност и интеркултуралност Живот поред људи других култура или заједнички живот са њима. Избеглице и мигранти Невољно кретање људи из једне у другу културну заједницу. Непознавање других култура као основ за развој стереотипа, предрасуда и дискриминације. Уклопити се у нову средину, а сачувати свој културни идентитет. Сусретање култура Сусретање и прожимање различитих култура без губљења културног идентитета.</p>	<p>и традиције; – образложи значај подршке избеглицама и мигрантима да у новој средини сачувају свој језик, традицију, културу; – наведе примере из свакодневног живота којима се илуструје сусретање различитих култура; – дискутује о томе како непознавање других култура утиче на настанак стереотипа, предрасуда и дискриминације; – препознаје примере прекомерне потрошње; – препознаје у медијима поруке које подстичу прекомерну потрошњу, посебно деце и младих; – критички разматра појаву бацања хране и расипања воде; – процењује важне чињенице о производима које купује читајући декларацију и води рачуна о односу цене и квалитета; – испољи заинтересованост за сарадњу и учешће у групном раду;</p>	<p>ученику да преиспита своје мишљење и деловање због појаве конфликта између његове тачке гледишта и тачке гледишта која је различита од његове. Зато се може рећи да активности на часу треба тако да теку да обезбеде искуствено учење, тј. уобличавање и поимање личних, аутентичних доживљаја и ставова ученика кроз размену у групи, а не преношење готових знања, туђих увида или готових предлога. Добро је да постоји игровни контекст који помаже ученицима да се опусте и ослободе, да пробају различите видове изражавања и симболизације унутрашњих искустава и да кроз игру истражују разноврсна, дивергентна решења за проблеме са којима се суочавају. С обзиром на узраст ученика добро је у току часа комбиновати различите активности и осмислити такву динамику рада којом се одржава њихова пажња и мотивација за учествовање.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНО МСВЕТУ Прекомерна потрошња</p>	<p>Потрошачко друштво Стварне потребе и прекомерна потрошња. Неравнотежа – гладни жедни у свету у којем се храна баца а вода расипа. Амбалажа важнија од садржаја – гомилање отпада. Притисак произвођача – нови модели новог модела. Деца – омиљена циљна група произвођача. Медији и потрошачка култура Поруче медија у подстицању потрошње. Деца у рекламама. Права потрошача Информације од значаја за потрошаче. Однос цене и квалитета производа. Права и одговорност потрошача. Заштита потрошачких права.</p>		
<p>ГРАЂАНСК И АКТИВИЗА М Еколошка акција</p>	<p>Планирање и извођење еколошке акције Одређивање циља и израда плана акције. Извођење и документовање акције. Промоција акције на нивоу школе. Вредновање акције.</p>		

НАЧИН ПРАЋЕЊА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА	ХОРИЗОНТАЛНА КОРЕЛАЦИЈА(САДРЖАЈНО УСКАЛЂИВАЊЕ У ОКВИРУ РАЗРЕДА)	АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ ПРОЦЕСУ	
		УЧЕНИКА	НАСТАВНИКА
<p>Како је највећи број активности ученика, у оквиру часова овог изборног програма, организован кроз групни рад, то значи да наставник треба да има јасне критеријуме праћења напредовања који су и ученицима познати. Могу се пратити следећи показатељи: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.</p>	<p><i>Грађанско васпитање</i>, као програм, део је ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и етосом школе. Најјача корелација је са <i>српским језиком</i> и предметом <i>свет око нас</i> где се може користити тематско планирање као и са Пројектном наставом. Програми Грађанског васпитања по свом циљу и концепцији, најближи су програмима обавезног предмета Свет око нас, односно Природа и друштво. Како ученици расту повећавају се и њихове когнитивне, емотивне и социјалне способности да упознају појаве у свету који их окружује.</p>	<p>слуша илуструје користи технике опуштања и вежбе кретања игра асоцијације посматра проверава комуницира игра се имитира разговара процењује презентује ученици не треба да буду оптерећени резултатима, јер се и из неуспелих акција може много научити.</p>	<p>Наставник је модел који својим понашањем доприноси стварању демократске атмосфере која је погодна за размену и аргументовање идеја и мишљења међу ученицима, он је тај који даје повратну информацију и подстиче ученике на разумевање односа у групи. Он подржава ученике када им је тешко да се изразе, помаже им у избору правих речи. Подстицајним питањима може да наведе ученике да сагледају ситуацију из друге перспективе. Конструктивна комуникација и демократске процедуре нису само циљ већ и начин да се остваре жељени исходи. Наставник треба да обезбеди да се на часу сваки ученик осећа уважено, прихваћено и добродошло у својој различитости уз обавезу поштовања и уважавања других и другачијих погледа и мишљења. Наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе.</p>

Предмет:Верска настава (православни катихизис)

Разред: пети

Годишњи фонд часова: 36.

Недељни фонд часова: 1

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне Цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.

Ред. број	НАСТАВНА ТЕМА	обрада	утврђивање	вежба	систематизација	укупно
I	УВОД	1	/	/	/	1
II	РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	2	/	/	1	3
III	ОТКРИВЕЊЕ – СВЕТ БИБЛИЈЕ	2	1	/	1	4
IV	СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА	4	3	/	1	8
V	СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА	5	1	/	1	7
VI	ЗАКОН БОЖИЈИ	3	1	/	/	4
VII	МЕСИЈАНСКА НАДА	6	1	/	2	9

Кључни појмови:Стварање света, религије, идоли, једнобоштво, многобоштво, Божије Откровење, Свето Предање, Библија, Стари Завет, Нови Завет..

Ре- дни број	Исходи	Теме/области	Садржаји програма	Међупредметне компетенције	Начин и поступци остваривања програма
--------------------	--------	--------------	-------------------	-------------------------------	---------------------------------------

<p>I</p>	<p>-моћи да сагледа садржаје којимаће себавитинастава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе;</p> <p>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања.</p>	<p>I УВОД</p>	<p>Циљ наставе у 5. разреду јесте да ученици на примеру старозаветне историје уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, који се огледа у сједињењу свих створених бића са Богом преко човека, и поред тога што је то први човек Адам одбио да испуни. Бог је после греха првог човека променио начин остварења тог циља, али је циљ због кога је свет створен остао исти. Конкретна реализација тога циља почиње од избора Аврама и благосиљања јеврејског народа у њему, што означава почетак Цркве која има исту структуру као будуће Царство Божије.</p>	<p><i>Компетенција за учење</i></p> <p>Има позитиван и одговоран однос према учењу.</p> <p><i>Комуникација</i></p> <p>Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.</p> <p><i>Сарадња</i></p> <p>доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе.</p>	<p>Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) би требало стално да има на уму да катихеза не постоји радигомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.</p> <p><i>Врсте наставе</i></p> <p>Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <p>теоријска настава (34 часова)</p> <p>практична настава (2 часа)</p>
----------	--	----------------------	--	--	--

					Практична настава се реализује у цркви —учешћем у литургијском сабрању
--	--	--	--	--	---

<p>II</p>	<p>моћи да именује неке политеистичке религије;</p> <p>моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века.</p>	<p>II</p> <p>РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА</p> <p>СТАРОГ СВЕТА</p>	<p>Ови старозаветни догађаји, којима почиње остварење Царства Божијег у историји, показују, међутим, и то да се и у новом начину остварења Царства Божијег не заобилази човек и да Бог такође остаје при томе да апсолутно поштује слободу човека, да се преко њега и његовом сарадњом то Царство и оствари, као што је то био случај и са првим човеком Адамом.</p> <p>Кроз старозаветну историју почиње, међутим, да се назире и то коју је личност одабрао Бог да уместо првог Адама буде та спона између Њега и света како би се тај план испунио, као и то на који ће се начин то сада остварити.</p> <p>Старозаветни догађаји и старозаветна Црква типови су и праслика оваплоћења Сина</p>	<p><i>Компетенција за учење</i></p> <p>Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.</p> <p><i>Естетичка компетенција</i></p> <p>Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.</p>	<p>Током реализације програма наставе и учења примењиваће се следећи поступци, начини и облици рада:</p> <p>- Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика са циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.</p> <p>- Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак вишена доживљајно и формативно, а</p>
-----------	---	---	---	---	--

			<p>Божијег који ће постати нови Адам, његовог страдања и васкрсења, као и новозаветне Христове Цркве.</p>	<p><i>Комуникација</i></p> <p>Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.</p> <p><i>Одговоран однос</i></p>	<p>мање насазнајно и информативно.</p> <p>-Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода,</p>
--	--	--	---	---	---

				<p><i>према околини</i></p> <p>Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.</p> <p><i>Решавање проблема</i></p> <p>Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.</p>	<p>облика рада и наставних средстава.</p>
--	--	--	--	--	---

<p>Ш</p>	<p>-моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава;</p> <p>-моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру;</p> <p>-моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка;</p> <p>-моћи да разликује Стари и</p>	<p>Ш</p> <p>ОТКРИВЕ-</p> <p>ЊЕ -</p> <p>СВЕТ</p> <p>БИБЛИЈЕ</p>	<p>Десет Божијих заповести дате су јеврејском народу да би регулисале однос старозаветне Цркве са Богом, као и односе међу члановима Цркве.</p> <p>На основу позива Божијег Авраму и оснивања старозаветне Цркве, треба показати да се и старозаветна Црква, као новозаветна, темељи на вери у Христа и будући догађај сабрања око</p>	<p><i>Компетенција за учење</i></p> <p>Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.</p>	<p>-Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <p>- У остваривању савремене наставе</p>
----------	--	--	--	--	--

<p>Нови Завет; -бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи.</p>			<p>Њега и сједињења с Богом у њему, што ће донети бесмртност свима и целој природи. Овај програм треба реализовати читајући кључне одломке из Старог Завета и тумачећи их из перспективе будућег Царства Божијег, односно из перспективе новозаветних догађаја, као што и новозаветне догађаје треба тумачити из перспективе другог доласка Христовог и Царства Божијег. На овај начин ћемо указати ученицима на спасење као историјски процес: Стари завет је сенка, Нови је икона, а истина је стање света у будућем веку (Св.Максим Исповедник).</p>	<p><i>Одговорно учешће у демократском друштву</i></p> <p>Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.</p> <p><i>Одговоран однос према околини</i></p> <p>Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.</p> <p><i>Сарадња</i></p> <p>активно и</p>	<p>наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.</p> <p>-Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.</p>
--	--	--	---	--	---

				<p>конструктивно</p> <p>учествује у раду групе или пара.</p>	
IV	<p>-моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије;</p> <p>-моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле;</p> <p>-моћи да преприча</p>	<p>IV СТВАРАЊЕ</p> <p>СВЕТА И ЧОВЕКА</p>	<p>Тему <i>Припрема света за долазак Сина Божијег</i> требало је реализовати тип репричавањем библијске историје од пада Адама до позива Авраму да напусти родитељски дом и пође за Богом. Овде треба указати ученицима на то да се Бог не пројављује у свету као</p>	<p><i>Одговорно учешће у демократском друштву</i></p> <p>Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.</p> <p><i>Естетичка компетенција</i></p>	<p>-Вредновање самосталног рада ученика;</p> <p>-Праћење рада на часу;</p> <p>-Комбиновање више врста дидактичког материјала;</p> <p>-Илустрација, шеме, мапа ума;</p>

<p>библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан;</p> <p>-бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи;</p> <p>-моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу;</p> <p>-моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама;</p> <p>-моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом;</p> <p>-бити подстакнут на послушност као израз</p>		<p>индивидуа, већ кроз историјске догађаје и да су то они догађаји који својом структуром и елементима указују на будуће Царство Божије.</p>	<p><i>Комуникација</i></p> <p>Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.</p> <p><i>Одговоран однос према околини</i></p> <p>Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.</p>	<p>-ППТ презентације;</p> <p>-Коришћење веб алата;</p>
---	--	--	--	--

	љубави према Богу.			<i>Решавање проблема</i>	
V	<p>-моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја;</p> <p>-моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом;</p> <p>-моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта;</p>	<p>VСТАРОЗА- ВЕТНА</p> <p>ИСТОРИЈА СПАСЕЊА</p>	<p>Теме: Избор Аврама... и Аврам и јеврејски народ као праслика Христа и Цркве, треба, такође, реализовати препричавањем библијске историје везане за Аврама и упућивањем на следеће моменте: да је Аврам, на основу веровања обећању Божијем, пошао за Њим, без обзира на то што су многи догађаји могли указивати на то да се то обећање неће испунити; да је покушај Аврама да жртвује свог сина Исака израз</p>	<p><i>Одговорно учешће у демократском друштву</i></p> <p>Промовише позитивне вредности друштву у различитим активностима.</p> <p><i>Одговоран однос према здрављу</i></p> <p><i>Рад с подацима и</i></p>	<p>У раду са ученицима користиће се разноврсни облици рада прилагођени садржајима који се обрађују:</p> <p>-Фронтални;</p> <p>-Индивидуални;</p> <p>-Дијалогски;</p> <p>-Тимски;</p> <p>-Групни;</p>

<p>-моћи да извуче моралну поуку из Библијских приповести;</p> <p>-моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној Иконографији.</p>	<p>апсолутне везаности Аврама за Бога, односно вере у Бога и његово обећање; да Бог не жели жртву Исакову (из чега би требало извести закључак да се ниједно дело, уперено против човека и његовог живота, не може оправдати Богом), као и намоменат да је Исак праслика Сина Божијег и његове жртве за спасење људи, која подвлачи Божију љубав према нама.</p> <p>Треба указати, такође, и на то да Библијска историја под избором Аврама подразумева многе,</p> <p>читав један народ, као и на то да имена "Израиљ", "слуга Божији" истовремено означавају једног и многе. Ово треба довести у везу са Христом и Литургијом,</p> <p>Црквом где се под Христом подразумевају истовремено један и многи. Та знања ће послужити ученицима да</p>	<p><i>информацијама</i></p>	<p>-Илустративни;</p> <p>-Практични.</p>
---	--	-----------------------------	--

			<p>каснијелакше разумеју онтологију</p> <p>личности - један као заједница многих.</p>		
VI	<p>-моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију;</p> <p>- моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божијих заповести;</p>	VI ЗАКОН БОЖИЈИ	<p>Тему Десет Божијих заповести треба реализовати на основу старозаветног описа давања заповести Мојсију на гори Синају, указујући да суштина овог закона није његово индивидуално упражњавање и испуњење, већ да он има смисао у односу човека према Богу и другом човеку, односно да</p>		<p>Евалуација наставе</p> <p>Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара</p>

<p>моћи да разуме да је од односа према</p> <p>Заповестима зависила и припадност Божијем народу;</p> <p>бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу.</p>		<p>прописује шта не треба учинити другом човеку, на основу чега сеподвлачи значај другог, Бога и</p> <p>човека, за живот нас самих.</p>		<p>ученика путем анкетних евалуационих листића;</p> <p>провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова.</p> <p>Оцењивање</p> <p>Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:</p> <p>усмено испитивање;</p> <p>писмено испитивање;</p> <p>посматрање понашања ученика;</p>
---	--	---	--	---

<p>VII</p>	<p>моћи да препозна наслици Ковчег Завета и Скинiju и да у једној реченици каже шта је мана;</p> <p>моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи;</p> <p>моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства;</p> <p>знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију;</p> <p>моћи да наведе неке од старозаветних</p>	<p>VII</p> <p>МЕСИЈАН-</p> <p>СКА</p> <p>НАДА</p>	<p>Упоредо с библијском историјом, глобална светска историја показује да људи, будући да су иконе Божије, не престају да теже бесмртности. Тосе види кроз стварање разних религија, митова, али и философије и науке, као и културе и уопште цивилизације, које све имају као крајњи циљ налажење начина да се превазиђе смрт. Ово треба искористити и покренути у настави дијалог између хришћанског виђења истинског постојања света, односно начинана који се може остварити бесмртност за све људе и за сву природу, и савремених религијских и научних теорија о</p>		
------------	--	--	---	--	--

<p>Пророка; - моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије; -увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига.</p>		<p>решењу проблема смрти. Нагласак треба ставити на литургијско искуство превазилажења смрти, с назнаком да хришћанство остварење ове тежње види у слободи Бога и слободи човека и њиховом личном јединству, док нехришћанске теорије нуде решење утемељено или на свемогућству Божијем и нужности, или на створеној природи, односно на тражењу лека против смрти у природи.</p>		
--	--	---	--	--

Међупредметно повезивање

По садржајима верске наставе, међупредметно повезивање се може остварити са садржајима наставних предмета: Српски језик, Историја, Географија, Грађанско васпитање, Ликовна култура, Музичка култура.

Активности у наставном процесу	
Активности наставника	Активности ученика
испитује предзнања ученика;	слободно изражавање мишљења и ставова;
упознаје се са интелектуалним могућностима ученика;	усваја-сазнаје;
развија и одржава комуникацију;	развијање вештина комуникација;
подстиче интеракцију, пружа повратну информацију;	повезивање сопственог искуства са тематиком;
уважава и реагује на потребе групе и појединаца;	дискусија;
дели одговорност	слуша
одабира поступке за наставни рад;	посматра;
прилагођава методе и облике рада индивидуалним способностима деце;	црта;
организује наставне активности;	рецитије;
организује посете православним храмовима	упоређује;
	смишља;
	доцртава;

	<p>слаже;</p> <p>разговара;</p> <p>решава;</p> <p>испуњава;</p> <p>пише;</p> <p>посећивање верских институција;</p> <p>организовање квизова;</p> <p>израда радова и паноа.</p>
--	--

План провере оставрености исхода

Шта пратимо	Поступак оцењивања	Иструенти оцењивања	Време
<p>Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине решавање задатака.</p>	<p>Непосредно опиисно оцењивање ученика може се вршити кроз:</p> <p>Усмено испитивање;</p> <p>Писмено испитивање;</p> <p>Посматрање понашања ученика;</p> <p>Редовно доношење домаћег задатка;</p> <p>Прегледање свеске;</p> <p>Вођење евиденције од стране наставника о јављању на часовима <u>Оцену истиче се добија ученик који:</u></p> <p>-лако логички повезује чињенице и појмове;</p>	<p>- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника.</p> <p>- Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика.</p>	<p>Број јављања:</p> <p>За јављање +</p> <p>За јављање више пута ++</p> <p>За више јављања, одговоре, активност/ истиче се</p> <p>Ко не зна одговор -</p>
	<p>-самостално изводи закључке који се заснивају на</p>	<p>-Комисија ученика и Наставника.</p>	<p>Активност на часу (учесталост и квалитет јављања на часу по месецима);</p>

		Учесталост по месецима.	
<p>подацима;</p> <p>-решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;</p> <p>-показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен и ангажовања;</p> <p>-показује одговоран однос према раду/ припремљен је за час.</p> <p><u>Оцену добар добија ученик који:</u></p> <p>-у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;</p> <p>-самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;</p> <p>-решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери</p>	-Усмено одговарање.	<p>Свеобухватност одговора;</p> <p>Хронолошка и појмовна прецизност;</p> <p>Хоризонтално и вертикално повезивање градива;</p> <p>Самосталност у одговарању.</p>	По потреби, бар једном у полугодишту
	-Описно оцењивање.	<p>На основу целокупног рада ученика током полугођа.</p>	На крају полугодишта и школске године
	-Редовност доношења домаћег.	<p>За три недоношења домаћег минус у свеску, а након опомене и у дневник као активност.</p>	<p>Свакодневно током године, праћење/ пресек стања на тромесечју</p>

<p>критички расуђује;</p> <p>-показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.</p>	<p>-Прегледање свески.</p>	<p>Уредност; Све забележено са часова.</p>	<p>Три пута у једном полугођу</p>
<p><u>Оцену задовољава добија ученик који:</u></p> <p>-у довољној мери покаује способност употребе информација;</p>	<p>- Писане провере (једном у полугођу), свеска евиденције.</p>	<p>На основу целокупног рада ученика током полугодишта.</p>	<p>По потреби</p>
<p>-у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;</p> <p>-већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;</p>	<p>Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције.</p> <p>Рад у пару (посматрање</p>	<p>Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...)</p> <p>Степен знања свих чланова групе</p>	<p>По потреби</p>

	<p>-у довољној мери критички расуђује;</p> <p>-показује делимични степен активности и ангажовања.</p>	<p>наставника, излагање парова, процена осталих ученика).</p> <p>Вредновање самосталног рада ученика: ППТ, истраживање о датој личности- догађају.</p> <p>Провера знањакоје ученици усвајају на часу и испитивање ставова. -</p> <p>Формативно оцењивање.</p>	<p>Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада, продуката група (пано, табела...)</p> <p>Хоризонтално и вертикално повезивање градива</p> <p>-Број и квалитет добровољног учешћау разним наставним и ваннаставним активностима (израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)</p>	

<p>Ангажовање ученика у настави:</p> <p>Процењује се: одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање; активно учествовање у настави и сарадњу са</p>	<p>– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања (истиче се)</p> <p>– показује делимични степен активности и ангажовања (добар)</p> <p>– показује мањи степен активности и ангажовања (задовољава)</p>	<p>Вођење евиденције од стране наставника:</p> <p>-Јављању на часовима (учесталост и активност);</p> <p>-Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти);</p> <p>-Посета културно-историјским институцијама и догађајима;</p> <p>-Израда панона, ПП презентација,</p>	<p>-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано;</p> <p>-Учесталост јављања и активност по месецима;</p> <p>-Учествоје, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада;</p> <p>-Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда панона, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...);</p> <p>-Иницијатива и квалитет</p>	<p>На сваком часу током школске године.</p> <p>Пресек стања по тромесечјима.</p>
<p>другима.</p>		<p>различитих врста излагања.</p>	<p>продукта</p>	

Предмет:Верска настава (православни катихизис)

Разред: пети

Годишњи фонд часова: 36

Недељни фонд часова: 1

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) у основном образовању и васпитању јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне Цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.

Ред. број	НАСТАВНА ТЕМА	обрада	утврђивање	вежба	систематизација	укупно
I	УВОД	1	/	/	/	1
II	РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	2	/	/	1	3
III	ОТКРИВЕЊЕ – СВЕТ БИБЛИЈЕ	2	1	/	1	4
IV	СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА	4	3	/	1	8
V	СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА	5	1	/	1	7
VI	ЗАКОН БОЖИЈИ	3	1	/	/	4
VII	МЕСИЈАНСКА НАДА	6	1	/	2	9

Кључни појмови: Стварање света, религије, идоли, једнобоштво, многобоштво, Божије Откровење, Свето Предање, Библија, Стари Завет, Нови Завет..

Ре-дни број	Исходи	Теме/области	Садржаји програма	Међупредметне компетенције	Начин и поступци остваривања програма
I	<p>-моћи да сагледа садржаје којимаће себавитинастава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе;</p> <p>-моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања.</p>	I УВОД	<p>Циљ наставе у 5. разреду јесте да ученици на примеру старозаветне историје уоче да Бог није одустао од остварења свог првобитног плана о свету, који се огледа у сједињењу свих створених бића са Богом преко човека, и поред тога што је то први човек Адам одбио да испуни. Бог је после греха првог човека променио начин остварења тог циља, али је циљ због кога је свет створен остао исти. Конкретна реализација тога циља почиње од избора Аврама и благосиљања јеврејског народа у њему, што означава почетак Цркве која има исту структуру као будуће Царство Божије.</p>	<p><i>Компетенција за учење</i></p> <p>Има позитиван и одговоран однос према учењу.</p> <p><i>Комуникација</i></p> <p>Уважава саговорника</p> <p>реагујући на оно што говори, а не на његову личност.</p> <p><i>Сарадња</i></p> <p>доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима</p> <p>поштујући друге као</p>	<p>Катихизација као литургијска делатност-заједничко је дело катихете (вероучитеља)и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) би требало стално да има на уму да катихеза не постоји радигомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама,начином остваривања програма рада, каои са начином вредновања њиховог рада.</p> <p><i>Врсте наставе</i></p> <p>Настава се реализује кроз следеће</p>

				равноправне чланове тима или групе.	<p>обликенаставе:</p> <p>теоријска настава (34 часова)</p> <p>практична настава (2 часа)</p> <p><i>Место реализације наставе</i></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици;</p>
					<p>Практична настава се реализује у цркви –учешћем у литургијском сабрању</p>

<p>II</p>	<p>моћи да именује неке политеистичке религије;</p> <p>моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века.</p>	<p>ПРЕЛИГИ-ЈА ИКУЛТУРА</p> <p>СТАРОГ СВЕТА</p>	<p>Ови старозаветни догађаји, којима почиње остварење Царства Божијег у историји, показују, међутим, и то да се и у новом начину остварења Царства Божијег не заобилази човек и да Бог такође остаје при томе да апсолутно поштује слободу човека, да се преко њега и његовом сарадњом то Царство и оствари, као што јето био случај и са првим човеком Адамом.</p> <p>Кроз старозаветну историју почиње, међутим, да се назире и то коју је личност одабрао Бог да уместо првог Адама буде та спона између Њега и света како би се тај план испунио, као и то на који ће се начин то сада остварити.</p> <p>Старозаветни догађаји и старозаветна Црква типови су и праслика оваплоћења Сина Божијег који ће постати нови</p>	<p><i>Компетенција за учење</i></p> <p>Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.</p> <p><i>Естетичка компетенција</i></p> <p>Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.</p> <p><i>Комуникација</i></p>	<p>Током реализације програма наставе и учења примењиваће се следећи поступци, начини и облици рада:</p> <p>- Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика са циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.</p> <p>- Реализација програма требало би да се одвија у складу са принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак вишена доживљајно и формативно, а</p>
-----------	---	--	---	--	---

			<p>Адам, његовог страдања и васкрсења, као и новозаветне Христове Цркве.</p>	<p>Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.</p> <p><i>Одговоран однос</i></p>	<p>мање насазнајно и информативно.</p> <p>-Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода,</p>
--	--	--	--	--	---

				<p><i>према околини</i></p> <p>Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.</p> <p><i>Решавање проблема</i></p> <p>Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.</p>	<p>облика рада и наставних средстава.</p>
--	--	--	--	--	---

<p>III</p>	<p>-моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава;</p> <p>-моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру;</p> <p>-моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка;</p> <p>-моћи да разликује Стари и</p>	<p>ПОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ</p>	<p>Десет Божијих заповести дате су јеврејском народу да би регулисале однос старозаветне Цркве са Богом, као и односе међу члановима Цркве.</p> <p>На основу позива Божијег Авраму и оснивања старозаветне Цркве, треба показати да се и старозаветна Црква, као новозаветна, темељи на вери у Христа и будући догађај сабрања око</p>	<p><i>Компетенција за учење</i></p> <p>Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.</p>	<p>-Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.</p> <p>- У остваривању савремене наставе</p>
	<p>Нови Завет;</p> <p>-бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи.</p>		<p>Њега и сједињења с Богом у њему, што ће донети бесмртност свима и целој природи. Овај програм треба реализовати читајући кључне одломке из Старог Завета и тумачећи их из перспективе будућег Царства Божијег, односно из перспективе новозаветних догађаја, као што и новозаветне догађаје треба</p>	<p><i>Одговорно учење у демократском друштву</i></p> <p>Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.</p> <p><i>Одговоран однос према околини</i></p>	<p>наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.</p> <p>-Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и</p>

			<p>тумачити из перспективе другог доласка Христовог и Царства Божијег. На овај начин ћемо указати ученицима на спасење као историјски процес: Стари завет је сенка, Нови је икона, а истина је стање света у будућем веку (Св.Максим Исповедник).</p>	<p>Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.</p> <p><i>Сарадња</i></p> <p>активно и конструктивно</p> <p>учествује у раду групе или пара.</p>	<p>пуноћа његовог живота.</p>
IV	<p>-моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије;</p> <p>-моћи да увиди да је Бог поред видљивог света</p>	<p>IV</p> <p>СТВАРАЊЕ</p> <p>СВЕТА И ЧОВЕКА</p>	<p>Тему <i>Припрема света за долазак Сина Божијег</i> требало би реализовати преко репричавањем библијске историје од пада Адама до позива Авраму да напусти родитељски дом и пође за Богом. Овде треба указати ученицима на то да се Бог не</p>	<p><i>Одговорно учешће у демократском друштву</i></p> <p>Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.</p>	<p>-Вредновање самосталног рада ученика;</p> <p>-Праћење рада на часу;</p> <p>-Комбиновање више врста дидактичког материјала;</p>

<p>створио и анђеле;</p> <p>-моћи да преприча</p>		<p>пројављује у свету као</p>	<p><i>Естетичка компетенција</i></p>	<p>-Илустрација, шеме, мапа ума;</p>
<p>библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан;</p> <p>-бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи;</p> <p>-моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу;</p> <p>-моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама;</p> <p>-моћи да повеже причу о</p>		<p>индивидуа, већ кроз историјске догађаје и да су то они догађаји који својом структуром и елементима указују на будуће Царство Божије.</p>	<p><i>Комуникација</i></p> <p>Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.</p> <p><i>Одговоран однос према околини</i></p> <p>Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити</p>	<p>-ППТ презентације;</p> <p>-Коришћење веб алата;</p>

	Нојевој барци са Црквом; -бити подстакнут на послушност као израз љубави према Богу.			стање и квалитет животне средине и природе. <i>Решавање проблема</i>	
V	-моћи да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја; -моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом; -моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта;	V СТАРОЗА- ВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА	Теме: Избор Аврама... и Аврам и јеврејски народ као праслика Христа и Цркве, треба, такође, реализовати препричавањем библијске историје везане за Аврама и упућивањем на следеће моменте: да је Аврам, на основу веровања обећању Божијем, пошао за Њим, без обзира на то што су многи догађаји могли указивати на то да се то обећање неће испунити; да је покушај Аврама да жртвује свог сина Исака израз	<i>Одговорно учешће у демократском друштву</i> Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима. <i>Одговоран однос према здрављу</i> <i>Рад с подацима и</i>	У раду са ученицима користиће се разноврсни облици рада прилагођени садржајима који се обрађују: -Фронтални; -Индивидуални; -Дијалошки; -Тимски; -Групни;

<p>-моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести;</p> <p>-моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној Иконографији.</p>		<p>апсолутне везаности Аврама за Бога, односно вере у Бога и његово обећање; да Бог не жели жртву Исакову (из чега би требало извести закључак да се ниједно дело, уперено против човека и његовог живота, не може оправдати Богом), као и намоменат да је Исак праслика Сина Божијег и његове жртве за спасење људи, која подвлачи Божију љубав према нама.</p> <p>Треба указати, такође, и на то да библијска историја под избором Аврама подразумева многе,</p> <p>читав један народ, као и на то да имена "Израиљ", "слуга Божији" истовремено означавају једног и многе. Ово треба довести у везу са Христом и Литургијом,</p> <p>Црквом где се под Христом подразумевају истовремено један и многи. Та знања ће послужити ученицима да каснијелакше разумеју</p>	<p><i>информацијама</i></p>	<p>-Илустративни;</p> <p>-Практични.</p>
---	--	--	-----------------------------	--

			<p>онтологију</p> <p>личности - један као заједница</p> <p>многих.</p>		
VI	<p>-моћи да преприча</p> <p>библијски опис давања</p> <p>Десет Божијих заповести</p> <p>Мојсију;</p> <p>- моћи да наведе и</p> <p>протумачи на основном</p> <p>нивоу Десет Божјих</p> <p>заповести;</p>	<p>VI</p> <p>ЗАКОН</p> <p>БОЖИЈИ</p>	<p>Тему Десет Божијих заповести</p> <p>треба реализовати на основу</p> <p>старозаветног описа давања</p> <p>заповести Мојсију на гори</p> <p>Синају, указујући да суштина</p> <p>овог закона није његово</p> <p>индивидуално упражњавање и</p> <p>испуњење, већ да он има смисао</p> <p>у односу човека према Богу и</p> <p>другом човеку, односно да</p>		<p>Евалуација наставе</p> <p>Евалуацију наставе (процењивање</p> <p>успешности реализације наставе и</p> <p>остварености задатака и исхода наставе)</p> <p>наставник ће остварити на два начина:</p> <p>процењивањем реакције ученика или</p> <p>прикупљањем коментара</p>
	<p>моћи да разуме да је од</p> <p>односа према</p> <p>Заповестима зависила и</p> <p>припадност Божијем</p> <p>народу;</p> <p>бити подстакнут да</p> <p>примени вредности</p> <p>Декалога у свом</p> <p>свакодневном животу.</p>		<p>прописује шта не треба учинити</p> <p>другом човеку, на основу чега</p> <p>сеподвлачи значај другог, Бога</p> <p>и</p> <p>човека, за живот нас самих.</p>		<p>ученика путем анкетних евалуационих</p> <p>листића;</p> <p>провером знања које ученици усвајају на</p> <p>часу и испитаивањем ставова.</p> <p>Оцењивање</p> <p>Непосредно описно оцењивање ученика</p> <p>може се вршити кроз:</p>

					<p>усмено испитивање;</p> <p>писмено испитивање;</p> <p>посматрање понашања ученика;</p>
VII	<p>моћи да препозна наслици Ковчег Завета и Скинiju и да у једној реченици каже шта је мана;</p> <p>моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи;</p> <p>моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства;</p> <p>знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију;</p> <p>моћи да наведе неке од старозаветних</p>	<p>VII</p> <p>МЕСИЈАН-</p> <p>СКА</p> <p>НАДА</p>	<p>Упоредо с библијском историјом, глобална светска историја показује да људи, будући да су иконе Божије, не престају да теже бесмртности. Тосе види кроз стварање разних религија, митова, али и философије и науке, као и културе и уопште цивилизације, које све имају као крајњи циљ</p> <p>налажење начина да се превазиђе смрт. Ово треба искористити и покренути у настави дијалог између хришћанског виђења истинског постојања света, односно начина на који се може остварити</p> <p>бесмртност за све људе и за сву природу, и савремених</p>		

			религијских и научних теорија о		
	<p>Пророка;</p> <p>- моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије;</p> <p>-увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига.</p>		<p>решењу проблема смрти. Нагласак треба ставити на литургијско искуство превазилажења смрти, с назнаком да хришћанство остварење ове тежње види у слободи Бога и слободи човека и њиховом личном јединству, док нехришћанске теорије нуде решење утемељено или на свемогућству Божијем и нужности, или на створеној природи, односно на тражењу лека против смрти у природи.</p>		

Међупредметно повезивање

По садржајима верске наставе, међупредметно повезивање се може остварити са садржајима наставних предмета: Српски језик, Историја, Географија, Грађанско васпитање, Ликовна култура, Музичка култура.

Активности у наставном процесу	
Активности наставника	Активности ученика

<p>испитује предзнања ученика;</p> <p>упознаје се са интелектуалним могућностима ученика;</p> <p>развија и одржава комуникацију;</p> <p>подстиче интеракцију, пружа повратну информацију;</p> <p>уважава и реагује на потребе групе и појединаца;</p> <p>дели одговорност</p> <p>одабира поступке за наставни рад;</p> <p>прилагођава методе и облике рада индивидуалним способностима деце;</p> <p>организује наставне активности;</p> <p>организује посете православним храмовима</p>	<p>слободно изражавање мишљења и ставова;</p> <p>усваја-сазнаје;</p> <p>развијање вештина комуникација;</p> <p>повезивање сопственог искуства са тематиком;</p> <p>дискусија;</p> <p>слуша</p> <p>посматра;</p> <p>црта;</p> <p>рецитује;</p> <p>упоређује;</p> <p>смишља;</p> <p>доцртава;</p>
	<p>слаже;</p> <p>разговара;</p> <p>решава;</p> <p>испуњава;</p> <p>пише;</p> <p>посећивање верских институција;</p> <p>организовање квизова;</p>

	израда радова и паноа.
--	------------------------

План провере оставрености исхода				
Шта пратимо		Поступак оцењивања	Иструенти оцењивања	Време
Процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научних поступака; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине решавање задатака.	Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз: Усмено испитивање; Писмено испитивање; Посматрање понашања ученика; Редовно доношење домаћег задатка; Прегледање свеске; Вођење евиденције од стране наставника о јављању на часовима <u>Оцену истиче се добија ученик који:</u> -лако логички повезује чињенице и појмове;	- Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника. - Формативно свакодневно оцењивање усмених одговора ученика.	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За више јављања, одговоре, активност/ истиче се Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
	-самостално изводи закључке који се заснивају	-Комисија ученика и	Активност на часу (учесталост и квалитет	Пресек стања по тромесечју

	на	Наставника.	јављања на часу по месецима); Учесталост по месецима.	
--	----	-------------	---	--

	<p>подацима;</p>			
	<p>-решава проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у потпуности критички расуђује;</p> <p>-показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен и ангажовања;</p> <p>-показује одговоран однос према раду/ припремљен је за час.</p>	<p>-Усмено одговарање.</p>	<p>Свеобухватност одговора;</p> <p>Хронолошка и појмовна прецизност;</p> <p>Хоризонтално и вертикално повезивање градива;</p> <p>Самосталност у одговарању.</p>	<p>По потреби, бар једном у полугодишту</p>
	<p><u>Оцену добар добија ученик који:</u></p> <p>-у великој мери показује способност примене знања и логички повезује чињенице и појмове;</p>	<p>-Описно оцењивање.</p>	<p>На основу целокупног рада ученика током полугођа.</p>	<p>На крају полугодишта и школске године</p>
	<p>-самостално изводи закључке који се заснивају на подацима;</p>	<p>-Редовност доношења домаћег.</p>	<p>За три недоношења домаћег минус у свеску, а након опомене и у дневник као активност.</p>	<p>Свакодневно током године,</p>

<p>-решава поједине проблеме на нивоу стваралачког мишљења и у знатној мери критички расуђује;</p> <p>-показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања.</p>			<p>праћење/ пресек стања на тромесечју</p>
<p><u>Оцену задовољава добија ученик који:</u></p>	<p>-Прегледање свески.</p>	<p>Уредност; Све забележено са часова.</p>	<p>Три пута у једном полугођу</p>
<p>-у довољној мери покаује способност употребе информација;</p> <p>-у знатној мери логички повезује чињенице и појмове;</p>	<p>- Писане провере (једном у полугођу), свеска евиденције.</p>	<p>На основу целокупног рада ученика током полугодишта.</p>	<p>По потреби</p>
<p>-већим делом самостално изводи закључке који се заснивају на подацима и делимично самостално решава поједине проблеме;</p>	<p>Групни рад (посматрање наставника, излагање група), свеска евиденције. Рад у пару (посматрање</p>	<p>Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе</p>	<p>По потреби</p>

	<p>-у довољној мери критички расуђује;</p> <p>-показује делимични степен активности и ангажовања.</p>	<p>наставника,</p> <p>излагање парова, процена осталих ученика).</p> <p>Вредновање самосталног рада ученика: ППТ, истраживање о датој личности-догађају.</p> <p>Провера знањакоје ученици усвајају на часу и испитивање ставова. -</p> <p>Формативно оцењивање.</p>	<p>Квалитативной квантитативно</p> <p>процењивање резултата рада,</p> <p>продуката група (пано, табела...)</p> <p>Хоризонтално и вертикално повезивање градива</p> <p>-Број и квалитет добровољног учешћау разним наставним и ваннаставним активностима (израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)</p>	
--	---	---	---	--

<p>Ангажовање ученика у настави:</p> <p>Процењује се: одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање; активно учествовање у настави и сарадњу са другима.</p>	<p>– показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања (истиче се)</p> <p>– показује делимични степен активности и ангажовања (добар)</p> <p>– показује мањи степен активности и ангажовања (задовољава)</p>	<p>Вођење евиденције од стране наставника:</p> <p>-Јављању на часовима</p> <p>(учесталост и активност);</p> <p>-Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти);</p> <p>-Посета културно-историјским институцијама и догађајима;</p> <p>-Израда паноа, различитих врста излагања.</p>	<p>-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано;</p> <p>-Учесталост јављања и активност по месецима;</p> <p>-Учествује, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада;</p> <p>-Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...);</p> <p>-Иницијатива и квалитет продукта</p>	<p>На сваком часу током школске године.</p> <p>Пресек стања по тромесечјима.</p>
--	--	---	---	--

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: пети

Годишњи фонд часова: **36 часова**

Недељни фонд часова: **1 час**

Циљ наставе и учења предмета: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског

друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући

демократске вредности.

Тематски/ глобалн и план :

Редни број	ТЕМЕ /садржаји	Број часова
1.	ЉУДСКА ПРАВА Права детета	8
2.	ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	8
3.	ПРОЦЕСИ У СВРЕМЕНОМ СВЕТУ Права детета	10
4.	ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	10
УКУПНО		36

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЉУДСКА ПРАВА Права детета	<ul style="list-style-type: none"> - разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја; 	<p>Потребе и права Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила.</p> <p>Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.</p>
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	<ul style="list-style-type: none"> - поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - исказе свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања - препозна одговорност одраслих у заштити права деце; 	<p>Права и функционисање заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања</p> <p>Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ; 	ситуацијама насиља.
ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ права детета	<ul style="list-style-type: none"> - препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба; 	<p>Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација Толеранција</p> <p>Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља</p>
ГРАЂНСКИ АКТИВИЗАМ	- препознаје примере грађанског	Планирање и извођење акција

	<p>активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин); 	<p>у школи у корист права детета Учешће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката Приказ и анализа групних радова</p>
--	---	--

Област/тема	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по
ЉУДСКА ПРАВА Права детета	<ul style="list-style-type: none"> - увођење ученика у наставни предмет и упознавање са значајем грађанског васпитања; - упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад; - повезивање постојећег знања са новим;
ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	<ul style="list-style-type: none"> - дефинисање правила одељенске заједнице и правила школе; - примена различитих интерактивних облика рада, као и одабир и коришћење
ПРОЦЕСИ У СВРЕМЕНОМ СВЕТУ Права детета	<ul style="list-style-type: none"> - осмишљавање и реализација различитих активности: радионица, симулација, играња улога, студија случаја, дебата, дискусија, пројеката, истраживања, промоција, ... - симулација примера из свакодневног живота: предрасуде, стереотипи, дискриминација и нетолеранција по различитим основама;
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	<ul style="list-style-type: none"> - идентификација примера грађанског активизма у школи и неговање позитивног става према томе; - прикупљање података о проблему на основу различитих извора и техника; - реализација одабраних акција, као и њихова анализа;

У реализацији наставе развијају се међупредметне компетенције, а посебно општа компетенција предмета - активан однос у заједници уважавање и поштовање права сваког појединца.

Активности у реализацији програма: сви часови се реализују у радионичарском раду, где сваки појединац учествује износећи своје ставове, мишљења, предлоге и идеје, дискутује, учествује у избору идеја за реализацију; ученици раде тимски, у групним активностима, учествују у дебатама, презентују рад

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: шести Годишњи фонд часова: 36 часова Недељни фонд часова: 1 час

ОПШТИ ЦИЉ ПРЕДМЕТА је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ: - подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице; - разумевање функционисања нивоа и органа власти; - упознавање мера власти; - упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице; - развијање комуникацијских

вештина неопходних за сарадничко понашање, аргументовање ставова и изражавање мишљења; - обучавање за тимски начин рада; - развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА: Фокус програма грађанског васпитања усмерен је на локалну средину и доношење одлука од значаја за живот заједнице у којој ученици живе.

-**ОБЕЗБЕДИТИ слободу изражавања мишљења и ставова** о отвореним питањима и проблемима које су сами идентификовали као значајне; разумевање и **разматрање различитих мера** које се у школи/локалној заједници предузимају у циљу решавања проблема; **унапређење вештина комуникације** у различитим социјалним ситуацијама (у школи, на нивоу вршњачке групе и са наставницима, као и ван школе, са представницима јавних институција, организација и другим учесницима у животу локалне заједнице); **развијање способности критичког мишљења**, аргументовања и залагања за сопствене **ставове**; **повезивање** властитог искуства са потребама школске/локалне заједнице и активно ангажовање- Интерактивно учење-кооперативни рад – тимски рад – различите технике у раду (мождана оуја, играње улога, групна дискусија, симулација, **ИСТРАЖИВАЧКИ МЕТОД-**

Назив предмета: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Разред: шести

Годишњи фонд часова: **36 часова** Недељни фонд часова: **1 час**

Циљеви и задаци:

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно погледна свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот(историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот(будућу димензију идеалног).То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење(литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) овухвата све позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота(однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом.

Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика:

-развије отвореност и однос према Богу, другачијем и савршеном у односу на нас, као и отвореност и однос према другим личностима, према људима као ближњима, а тиме се буди и развија свест о заједници са Богом и са људима и посредно се сузбија екстремни индивидуализам и егоцентризам;

-развије способност за постављање питања о целини и коначном смислу постојања човека и света, о људској слободи, о животу у заједници, о феномену смрти, о односу са природом која нас окружује, као и сопственој одговорности за друге, за свет као творевину Божију и за себе,

-развије тежњу ка одговорном обликовању заједничког живота са другим људима из сопственог народа и сопствене цркве или верске заједнице, као и са људима, народима, верским заједницама и културама другачијим од сопствене, ка изналажењу равнотеже између заједнице и властите личности и ка остварењу сусрета са светом, са природом, и пре и после свега, са Богом;

-изгради способност за дубље разумевање и вредновање културе и цивилизације у којој живе, историје човечанства и људског стваралаштва у науци и другим областима;

-изградисвест и уверење да свет и живот имају вечни смисао, као и способност за разумевање и преиспитивање сопственог односа према Богу, људима и природи.

Садржај програма	Активности наставника у образовно васпитном раду	Активности ученика у образовно васпитном раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Тајна Христова – јединство Бога и Човека (Литургија као тајна христова)	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -одлазак у природу -слушају -разговарају -размењују искуства -постављају питања -одговарају на питања -опонашају -понављају -повезују -закључују -цртају 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да уоче да су слобода и љубав кључни елементи у разумевању како Бога тако и човека <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
Рођење Христово „од Духа Светога и Марије Дјеве“ (улога слободе Марије Дјеве у рођењу Спаситеља: девичанство Богородице)	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира 	<ul style="list-style-type: none"> -гледање појекције филма преко DVD плејера -слушају -разговарају -размењују искуства -постављају питања 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да уоче да су акт љубави и слобода избора кључни за рођење Господа Исуса Христа -да схвате да је Божија свемоћ присутна увек тамо где постоји слобода и послушност из љубави <p>К:</p>

	-поставља питања	-одговарају на питања -понављају -повезују -закључују -цртају -праве предмете од пластелина и сл.		-способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
Христос је Син Божији који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу са Богом (одлуке 1. и 4. Вас. сабора; Символ вере)	-прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања	-одлази у цркву -слуша -опажа -поставља питања -разговара -црта -прави предмете од теста или пластелина -слуша музику -глуми -повезује -закључује	Индивидуални Фронтални	И: -да се изгради свест да је Син Божији постао нови човек који у себи све сједињује -спознаја да се преко Богочовека остварује јединство природе и људи са Богом К: -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција

<p>Улога Бога у спасењу света (свет не може да постоји без заједнице са Богом, али бог не врши насиље над човеком)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -излет у природи -слушају -разговарају -размењују искуства -постављају питања -одговарају на питања -понављају -повезују -закључују -цртају -вајају 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -изградња свести да је неопходна заједница људи и природе са једне стране и људи и Бога са друге стране како би свет могао функционисати <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
<p>Улога човека у спасењу света (слобода човека је пресудна за спасење света; осврт на првог Адама и његову улогу у спасењу света; однос човека према природи)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -посећују вечерње богослужење -слушају -разговарају -размењују искуства -постављају питања -наводе примере из живота -одговарају на питања 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -учи да се слобода поистовећује са личносћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности -да ученици разумеју да је веома важно уважавати и пружати љубав другим људима <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву

		<ul style="list-style-type: none"> -опонашају -понављају -повезују -закључују 		<ul style="list-style-type: none"> -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
Христово страдање и васкрсење	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -одлази у цркву -слуша -опажа -поставља питања -разговара -црта -прави предмете од теста или пластелина -фарба кувана јаја -слуша музику -повезује -закључује 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -уче да се слобода човека у односу на Бога изражава као вера у Бога Оца и његово обећање, односно као љубав према Богу Оцу која кроз Литургију чини присутним у историји оно што нам је Бог обећао да ће се десити на крају времена -схватају да је Христос својим Васкрсењем победио смрт и дао нама вечни живот <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
Христов живот у православној иконографији	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава 	<ul style="list-style-type: none"> -преко пројектора посматрају пројекцију икона 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -уочавају разлику између приказивања живота Христовог у православној

	<ul style="list-style-type: none"> -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -опажају -дискутују -размењују искуства -постављају питања -одговарају на питања -понављају -повезују -закључују 		<p>иконографији и западној ренесансној уметности</p> <ul style="list-style-type: none"> -разумевају све детаље Христовог приказивања у иконографији <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компетенција
--	---	---	--	---

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Разред: седми

Годишњи фонд часова: 36 часова Недељни фонд часова: 1 час

ЦИЉ НАСТАВЕ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА јесте да ученици стекну сазнања, формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за компетентан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву.

ЗАДАТАК НАСТАВЕ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА јесте стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе грађанског васпитања сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе грађанског васпитања буду у пуној мери реализовани.

ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ - 7 РАЗРЕД-

Ученици треба да: - разумеју значења кључних појмова који се односе на грађанина, државу и власт - схвате историјски развој грађанских права и слобода - се упознају са карактеристикама одговорног и активног грађанина - разумеју место и улогу детета као грађанина у друштву - разумеју однос између грађанских

права појединца и општег добра - се упознају са начинима развијања грађанске одговорности - разумеју волонтерски покрет и значај волонтерских акција - буду подстицани да се ангажују у различитим

иницијативама и акцијама; - разумеју значај иницијативе за постизање промена у друштвеној заједници - разумеју неопходност постојања власти - се упознају са концептом ограничене власти - се упознају са институцијом Ђачког парламент.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА:

ПАРТИЦИПАТИВНЕ методе рада , кооперативни облици – тимски рад. Дискусија, аргументовање, дебата, анализа случаја, поређење и покретање иницијативе су начини на који се најбоље могу реализовати

садржаји овог програма. Активно учење, кроз пуну партиципацију ученика, учење од других и заједно са другима, као и учење за живот уз коришћење искуства ученика.

-фокусом на појмове који се односе на друштво као што су политика, држава, власт и грађанин. Ти појмови су дати кроз историјски контекст са намером да ученици схвате како је текао развој грађанских Завод за унапређивање образовања и васпитања права и

слобода. То је потребно да би се разумело пуно значење формалног тела у школи, кроз које ученици могу остварити своја права и доћи у контакт са демократским механизмима и процедурама.

-У завршном делу програма предвиђена **је израда речника кључних појмова**. За његов настанак је неопходно да се током свих претходних часова води рачуна о значењу појмова који су разматрани и да

постоји писани траг о томе нпр. на постерима или неким другим продуктима ученичких активности. Суштина речника није у његовом обиму, већ у **прецизности објашњења и разумевању од стране ученика**.

Истовремено, израда речника може бити **добар показатељ наставнику успешности реализације овог програма**.

-потребан простор и материјали за рад- Простор у којем се изводи настава, учионица опште намене, треба да пружа **могућност за седење у кругу и рад у одвојеним мањим групама** (од 4 до 6 ученика). Пожељно је да се за наставу овог предмета користи посебна просторија и/или да се материјали и продукти рада ученика чувају на једном месту. За реализацију предмета је потребан и **основни материјал за израду паноа**: фломастери, бојице, селотејп, лепак, маказе, листови А4 формата бели и у боји и четворделна табла.

НАЧИН ПРАЋЕЊА/ВРЕДНОВАЊА: сумативно описно оцењивање на класификационим периодима оценама: истиче се, добар, задовољава.

Формативно праћење ученика – одговоран однос према активностима на часу; однос у

тиму/групи/извршавање радних задатака у тиму/групи; редовност долажења на наставу овог предмета; учешће у дебатама, и другим активностима

ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ
УВОД (2)	<p>Поглед уназад - подсећање на садржаје програма грађанског васпитања за 5. и 6. разред</p> <p>Представљање циљева, задатака, садржаја и метода рада</p>
ГРАЂАНИН (19)	<p>Грађанин и политика у прошлости; Грађанин и политика у садашњости -</p> <p>Одговоран и активан грађанин - Дете као грађанин - Конвенција о правима детета као полазиште за одређивање места и улоге детета као грађанина. Деца и одрасли као грађани - сличности и разлике. Породица, школа, локална заједница, држава - заједнице у којима живимо. Права - права појединца и опште добро. Одговорност - индивидуална (моралне вредности) и грађанска ОДГОВОРНОСТ. Начини развијања грађанске одговорности: институционални и ванинституционални. Волонтерски покрет - појам и значај волонтерског покрета. Вредности на којима почива волонтаризам (солидарност, емпатија, алтруизам...). Избор волонтерских акција и израда плана за њихово извођење. Извођење волонтерске акције. Анализа успешности волонтерске акције.</p>

ДРЖАВА И ВЛАСТ (7)	<p>Држава - појам и историјски контекст развоја државе. Власт - неопходност постојања власти; ограничена/неограничена власт;</p> <p>владавина појединца/владавина закона; демократија, устав (Устав Србије и права детета, Конвенција о дечијим правима); нивои власти (локални, покрајински и републички) и подела власти (законодавна, извршна и судска).</p>
ЂАЧКИ ПАРЛАМЕНТ И ИНИЦИЈАТИВА (5)	<p>Ђачки парламент - место и улога ђачког парламента по одредбама Закона о основама система образовања и васпитања. Начин функционисања ђачког парламента. Иницијатива - избор теме демократском процедуром и покретање иницијативе да се о њој расправља у Ђачком парламенту (ако у школи не постоји Ђачки парламент, иницијатива може да се односи на његово оснивање).</p>
ЗАВРШНИ ДЕО (3)	<p>Речник - израда речника кључних појмова са којима су се ученици упознали на часовима грађанског васпитања током школске године. Шта носим са собом - размена ученичких искустава о активностима реализованим на часовима грађанског васпитања и процена корисности и употребљивости стечених знања и вештина за свакодневни живот</p>

Назив предмета: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Разред: седми Годишњи фонд часова: 36 часова Недељни фонд часова: 1 час

Садржаји програма	Активности наставника у образовно васпитном раду	Активности ученика у образовно васпитном раду	Начини извођења активности	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>Света тројица – Отац, Син и Свети Дух</p>	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -усвајање знања -понављање -опажање -откривање и увиђање законитости и процеса -вежбање -израда и презентовање самосталних, лабораторијских и практичних радова -посматрање -стварање -изражавање својих мисли, осећања, закључака -учешће у дискусији -анализирање и синтетизовање податке, чињенице, информације... 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -запажање да природа не постоји без личности -уочавају да је неопходна заједница људи и природе како би свет могао функционисати <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компетенција

<p>Постојање личности у заједници слободе и љубави</p>	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -гледање образовног програма преко аудио-визуелног приказа -усвајање знања -понављање -опажање -откривање и увиђање законитости и процеса -вежбање -израда и презентовање самосталних, лабораторијских и практичних радова -посматрање -стварање -изражавање својих мисли, осећања, закључака -учешће у дискусији -анализирање и синтетизовање податке, чињенице, информације... 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -уче да личност у Богу предходи у онтолошком (вечном) смислу -схватају смисао и значај Литургије <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
<p>Антрополошке последице вере у Свету Тријицу</p>	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава 	<ul style="list-style-type: none"> -излет у природе -усвајање знања 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -уоче да у стварном свету људска природа претходи човеку као личности

	<ul style="list-style-type: none"> -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -понављање -опажање -откривање и увиђање законитости и процеса -вежбање -израда и презентовање самосталних, лабораторијских и практичних радова -посматрање -стварање -изражавање својих мисли, осећања, закључака -учешће у дискусији -анализирање и синтезисовање податке, чињенице, информације... 		<p>у онтолошком смислу</p> <ul style="list-style-type: none"> -разумевају да су Света Тројица три конкретне личности Отац, Син и Свети Дух <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
Заједница са Светом Тројицом кроз Литургију	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче 	<ul style="list-style-type: none"> -непосредно учествовање у литургији или гледање аудио-визуелног приказа -усвајање знања -понављање -опажање -откривање и увиђање 	<p>Индивидуални</p> <p>Фронтални</p>	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -изградња свести да је Црква у својој литургијској пројави икона начина постојања Св. Тројице, односно постојања човека као личности – као иконе Божије -схватају смисао и значај Литургије

	<ul style="list-style-type: none"> -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> законитости и процеса -вежбање -израда и презентовање самосталних, лабораторијских и практичних радова -посматрање -стварање -изражавање својих мисли, осећања, закључака -учешће у дискусији -анализирање и синтезисовање податке, чињенице, информације... 		<ul style="list-style-type: none"> К: -способност за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
<p>Света Тројица у православној иконографији</p>	<ul style="list-style-type: none"> -прича -објашњава -наводи -указује -подстиче -координира -поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> -посећују цркву -усвајање знања -понављање -опажање -откривање и увиђање законитости и процеса -вежбање -израда и презентовање самосталних, лабораторијских и 	<ul style="list-style-type: none"> Индивидуални Фронтални 	<ul style="list-style-type: none"> И: -запажају разлику између иконографског приказивања Св. Тројице у Православној и Римокатоличкој традицији -да уоче све појединости иконе Свете Тројице К: -способност за живот и рад у демократском друштву

		<p>практичних радова</p> <ul style="list-style-type: none"> -посматрање -стварање -изражавање својих мисли, осећања, закључака -учешће у дискусији -анализирање и синтетизовање податке, чињенице, информације... 		<ul style="list-style-type: none"> -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -естетска компотенција
--	--	--	--	---

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ		РАЗРЕД: ОСМИ
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 34
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ИЗБОРНОГ ПРЕДМЕТА ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења Грађанског васпитања је да ученик изучавањем и практиковањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе других и спреман да активно делује у заједници.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ЉУДСКА ПРАВА Заједница културно различитих група	Изрази осећај љубави и поноса према својој домовини на начин који никога не угрожава; образложи зашто су понашања која се могу описати као ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам облици дискриминације и кршења људских права; наведе примере повезаности различитих култура у једној заједници и образложи потребу интеркултуралног дијалога за квалитетан живот свих чланова те заједнице; покаже интересовање за упознавањем различитих култура; наведе права која националне мањине у Србији по Уставу имају; разликује појмове пол и род и препознаје родне стереотипе; уочава у рекламама, филмовима, књигама, изрекама,	Припадност држави и нацији Патриотизам - осећај љубави и поноса према домовини и свим припадницима који је чине. Начини изражавања патриотизма. Обесправљивање права и слобода других Ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам. Заједница културно различитих група Културна разноликост у форми мултикултуралности и интеркултуралности. Интеркултурни дијалог као средство развоја поштовања различитих култура и суживот. Припадници националних мањина у Србији - заштита права и слободе припадника националних мањина

стриповима и другим продукtima културе на који начин се преносе родни обрасци;

указује на примере родне равноправности и неравноправности у ситуацијама из свакодневног живота;

<p>ДЕМОКРАТСКОДРУШТВО</p> <p>Родна (не) равноправност</p>	<p>дискутује о значају уважавања родне перспективе приликом доношења одлука значајних за једну заједницу;</p> <p>наведе неколико привремених позитивних мера за постизање родне равноправности и аргументе за њихову примену;</p> <p>препозна у понашању особе карактеристике насилника и жртве;</p> <p>наведе могуће начине реаговања у ситуацији сусрета са насилником;</p> <p>наведе основне функције медија и образложи зашто је важно да постоје кодекс новинара и кодекс деца и медији;</p> <p>образложи значај слободе медија за развој демократије;</p> <p>у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира;</p> <p>препозна механизме манипулације медија и утицај медија на сопствено мишљење и деловање;</p> <p>проналази и користи информације из различитих извора, критички их разматра и вреднује;</p> <p>препозна пример злоупотребе деце у медијима;</p>	<p>Пол и род</p> <p>Биолошке разлике (анатомске и физиолошке) насупротив разликама које друштво ствара (очекивања друштва од мушкараца и жена).</p> <p>Преношење родних образаца.</p> <p>Стереотипи и предрасуде о роду.</p> <p>Родна перспектива</p> <p>Укључивање родне перспективе приликом доношења одлука важних за једну заједницу (образовање, здравље, породица, запошљавање, спорт...).</p> <p>Родна равноправност и једнаке могућности за све у циљу развоја друштва.</p> <p>Препреке родној равноправности.</p> <p>Одговорност државе, организација цивилног друштва и појединца за постизање родне равноправности.</p> <p>Привремене позитивне мере за постизање родне равноправности (квоте уписа на факултет, субвенције за запошљавање...).</p> <p>Родно засновано насиље</p> <p>Родне разлике као основа неравнотеже моћи.</p> <p>Злоупотреба моћи насилника.</p> <p>Карактеристике особе која врши насиље, која је</p>
---	--	---

	<p>у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин;</p> <p>учествује у припреми, реализацији и евалуацији кратког филма.</p>	<p>изложена насиљу или која му сведочи.</p> <p>Мере заштите од родно заснованог насиља.</p>
<p>ПРОЦЕСИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ</p> <p>Медији</p>		<p>Медији</p> <p>Врсте и функције медија.</p> <p>Слобода медија и њихов допринос развоју демократије.</p>

		<p>Медији као извор информација и дезинформација. Манипулације путем медија (одлагање информације, скретањепажње, побуђивање емоција, стварање осећаја кривице, неговање некултуре...).</p> <p>Медијска писменост</p> <p>Способност разумевања, критичког и аналитичког усвајања медијских садржаја.</p> <p>Кодекс у медијима</p> <p>Кодекс деца и медији.</p> <p>Кодекс новинара.</p> <p>Притисци на новинаре као инструментограничавања слободе изражавања.</p>
<p>ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ</p> <p>Вредности грађанског друштва</p>		<p>Снимање кратког филма о вредностима грађанског друштва</p> <p>Избор теме и формулисање идеје.</p> <p>Писање сценарија. Подела задатака.</p> <p>Снимање.</p> <p>Монтажа.</p> <p>Презентација.</p>

		Евалуација.
--	--	-------------

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Људска права	<p>Посебност Грађанског васпитања је у томе што је оно део ширег концепта образовања за демократију и грађанско друштво и у том смислу је тесно повезано са другим предметима, ваннаставним активностима и уопште етосом школе. Садржај овог програма у великој мери корелира са предметом историја у оквиру којег се проучава развој уставности, парламентаризма, грађанских права и слобода. У оквиру српског језика и књижевности ученици имају прилику да упознају више књижевних дела која се односе на развој политичког живота у модерној српској држави што омогућава повезивање са садржајима Грађанског васпитања. Такође постоји корелација са информатиком, музичком културом, ликовном културом... е. Најјача веза је са предметима историја и српски језик и књижевност, јер имају садржаје који се односе на појаве као што су мултикултуралност, ксенофобија, расизам, антисемитизам, антициганизам, родно</p>
	<p>засновано насиље. Осим ова два предмета, веза се може направити и са биологијом чији програм за осми разред, у оквиру теме Човек и здравље, предвиђа да се ученици баве питањима родног и полног идентитета, наравно у контексту хормонских активности и индивидуалне генетичке варијабилности што се природно надовезује на садржај овог програма у делу Родна (не)равноправност.</p>
Демократско друштво	<p>Осим разликовања пола и рода, од ученика се очекује да доводе у везу питања родне перспективе са квалитетом живота свих људи у једној заједници. Родна равноправност је заправо прича о једнаким могућностима за све, а ради развоја друштва.</p>
Процеси у савременом свету	<p>Пројектна настава Разумевање медија</p>
Грађански активизам	<p>Пројектна настава: Реализација филма</p>

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА	<p>Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода, посебно оних који су кумулативни и који се не наводе у програму за седми разред, већ су у претходним програмима, али се подразумева да се они и даље подржавају и развијају.</p> <p>Како се ближи крај основног образовања и другог циклуса у оквиру њега, потребно је што чешће повезивати све оно што је рађено. Највећи број ученика похађа Грађанско васпитање континуиранотоком циклуса, многи од њих и свих осам разреда и зато је важан процес интегрисања обрађиваних садржаја и провера остварености исхода. Кључни показатељи напредовања у овом изборном програму, из разреда у разред, су све правилнија употреба термина који се односе на демократске појаве и процесе, исказивање ставова аргументацијом, ненасилна комуникација, прихватање различитости, емпатија, све чешће испољавање иницијативе, већа сарадљивост.</p>
--	--

По завршетку разреда, ученик ће бити у стању да:

штити сопствени идентитет и аутономију, уважавајући особеност других

реагује у ситуацијама кршења дечјих права користећи школске процедуре и механизме заштите

препозна различите утицаје медија у стварању слике о савременом друштву

ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС-ВЕРСКА НАСТАВА	РАЗРЕД: ОСМИ
	ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 34
<p>ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ИЗБОРНОГ ПРЕДМЕТА И АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС:</p> <p>Циљ верске наставе јесте да се њоме посведоче садржај вере и духовно искуство да се ученицима пружи целовит религијски поглед на свет и живот и да им се омогући слободно усвајање духовних и животних вредности цркве или заједнице којој историјски припадају, односно чување и неговање сопственог верског и културног идентитета. Ученици треба да упознају веру и духовне вредности сопствене, историјски дате цркве.</p>	

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
1. Увод	<p>ученик ће моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 8. разреда основне школе;</p> <p>моћи да уочи какво је његово предзнање изградива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.</p> <p>бити мотивисан да похађа часове Православног катихизиса.</p>	<p>Упознавање са садржајем програма и начином рада</p>
2. Човек је икона Божија	<p>моћи да увиди да је човек икона Божија јер је слободна личност и да је служба човекова да буде спона између Бога и света.</p> <p>моћи да увиди да се човек остварује као личност у слободној заједници љубави са другим.</p> <p>бити подстакнут да учествује у литургијској заједници.</p> <p>моћи да сагледа грех као промашај људског назначења;</p> <p>моћи да разликује слободу од самовоље;</p> <p>моћи да увиди да човек може бити роб својих лоших особина и навика;</p>	<p>Човек - икона Божја и свештеник твари</p> <p>Хришћанско схватање личности</p> <p>Грех као промашај човековог назначења</p> <p>Две велике заповести о љубави</p> <p>Слобода и љубав у хришћанском етосу</p>

	<p>бити подстакнут да увиди вредност ближњега у сопственом животу;</p> <p>моћи да усвоји став да једино кроз љубав човек може превазићи конфликт;</p> <p>моћи да вреднује своје поступке на основу Христових заповести о љубави.</p>	
<p>3. Подижничко евхаристијски етос</p>	<p>моћи да увиди да је подвиг начин живота у Цркви;</p> <p>моћи да препозна различите подвиге као путеве који воде ка истом циљу;</p> <p>моћи да објасни кад и како се пости;</p> <p>моћи да увиди смисао и значај поста;</p> <p>бити подстакнут на пост и молитву као начин служења Богу;</p> <p>бити подстакнут да развија хришћанске врлине;</p> <p>бити подстакнут да се критички односи према својим поступцима;</p> <p>бити подстакнут да чита Житија Светих;</p> <p>бити подстакнут да заснује свој однос према Богу на захвалности.</p>	<p>Хришћански подвиг</p> <p>Примери подвига: свети људи су имали различите подвиге</p> <p>Хришћански пост (духовни смисао, начин поста, евхаристијски, једнодневни и вишедневни пост)</p> <p>Основне хришћанске врлине</p> <p>Евхаристијски поглед на свет</p>

<p>4. Литургија</p>	<p>моћи да увиди да је молитва разговор са Богом;</p> <p>бити подстакнут да преиспита и обогати свој молитвени живот;</p> <p>моћи да схвати личну молитву као припрему за саборну молитву;</p> <p>моћи да објасни значење речи Литургија и Евхаристија;</p> <p>моћи да однос међу члановима Цркве пореди са повезаношћу удова у људском телу;</p> <p>моћи да препозна неке од елемената Литургије;</p> <p>моћи да увиди да Молитва Господња има литургијску основу;</p>	<p>Молитва - лична и саборна</p> <p>Црква је Тело Христово</p> <p>Божанствена литургија</p> <p>Проскомидија</p> <p>Литургија речи (јектенија, мали вход, читања)</p> <p>Евхаристија (велики вход, анафора, Молитва Господња, причешће)</p> <p>Литургијски простор (делови храма)</p> <p>Повезивање времена са литургијским</p>
	<p>моћи да наведе најважније делове храма и препозна њихову богослужбену намену.</p> <p>моћи да именује нека богослужења и да зна да постоје покретни и непокретни празници;</p> <p>бити подстакнут да активније учествује у богослужењима;</p>	<p>доживљајем</p> <p>вечности (дневни, недељни и годишњи богослужбени круг)</p>

<p>5. Царство Божије</p>	<p>моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да постане Царство Божије;моћи да објасни да Царство Божије у пуноћи наступа по другом Христовом доласку и васкрсењу мртвих;</p> <p>моћи да објасни да је Бог створио човека као сарадника на делу спасења;</p> <p>моћи да препозна да је Литургија икона Царства Божијег;</p> <p>бити подстакнут да активније учествује у Светој Литургији.</p> <p>моћи да преприча догађај Преображења Господњег;</p> <p>моћи да повеже појмове светости и обожења са дејством Светога Духа</p> <p>моћи да препозна да је предукус Царства Божијег присутан у моштима, чудотворним иконама, исцељењима...</p> <p>моћи да препозна разлику између православне иконографије и световног сликарства;</p> <p>моћи да препозна икону као символ Царства Божијег;</p> <p>бити подстакнут да на правилан начин изражава поштовање према хришћанским светињама.</p> <p>моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса у</p>	<p>Царство Божије – циљ стварања</p> <p>Васкрсење мртвих и живот будућег века</p> <p>Етос хришћана као сведочанство Царства Божијег</p> <p>Обожење – живот у савршеној заједници с Богом и другима</p> <p>Знаци присутва Царства Божијег у овом свету (чуда, мошти...)</p> <p>Икона – прозор у вечност</p>
---------------------------------	--	--

	8. разреду, као и у целом циклусу.	
--	------------------------------------	--

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
Увод	Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика.
Човек је икона Божија	Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве. На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.
Подвижничко	
евхаристијски етос	
Литургија	
Царство Божије	<p><u>Врсте наставе</u></p> <p>Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p> <p>теоријска настава (32 часова)</p> <p>практична настава (2 часа)</p> <p><u>Место реализације наставе</u></p> <p>Теоријска настава се реализује у учионици;</p> <p>Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;</p>

Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.

Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком подстиче ученикена истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на доживљајно и формативно, а

мање на сазнајно и информативно.

Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.

Имаући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења, наставникби требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.

У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у наставном процесу.

Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз заједничарење саближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живот

Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће остварити на два

начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних евалуационих листића;

провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова

6. ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ПО РАЗРЕДИМА

А. ПЕТИ И/ИЛИ ШЕСТИ РАЗРЕД

ЖИВОТНЕ ВЕШТИНЕ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: Животне вештине		РАЗРЕД: 5. или 6.
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности Животне вештине је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме различите животне ситуације и изазове, повећа капацитет да на одговоран начин брине о себи, другима и околини и понаша се у складу са културом безбедности.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ	<ul style="list-style-type: none"> – на одговоран начин брине о себи и околини и помаже другима у невољи; – проналази релевантне и поуздане изворе информација од значаја за сналажење у свакодневним и ванредним животним ситуацијама; – критички промишља и доноси одлуке уважавајући контекст ситуације, процену последица и најбољи интерес за себе, друге и околину; – јасно изрази сопствене мисли и осећања, са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин; – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин; – организује своје свакодневне активности на продуктиван начин; – препозна опасности и адекватно реагује; – разликује ризично од превентивног и безбедног поступања пре, током и након елементарне непогоде; – тумачи знакове опасности, посебно ЕОР и поступа у складу са упутствима надлежних служби; – процени сопствене могућности и ограничења у решавању проблема и потражи одговарајућу помоћ кад процени да ситуација превазилази његове могућности; 	<p>Вештине критичког мишљења, решавања проблема, доношења одлука.</p> <p>Организационе вештине и вештине управљања временом.</p> <p>Социо-емоционалне вештине: сарадња, комуникација, асертивност, решавање сукоба, препознавање сопствених и туђих емоција, превазилажење стреса.</p> <p>Култура безбедности и надлежности за смањење ризика од катастрофа.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – повезује информације од релевантних институција са потенцијалним ризицима и правилним реаговањем у кризним ситуацијама; – образложи значај солидарности са људима у невољи; – аргументује значај културе безбедности и пружања прве помоћи; 	<p>Климатске промене и заштита животне средине у контексту културе безбедности.</p>
<p>ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - искаже афирмативни став о људима који су активисти Црвеног крста; – наведе које надлежан за одређене ванредне ситуације и симулира позив хитним службама; – доведе у везу заштиту животне средине са климатским променама и културом безбедности; – разликује безбедно, небезбедно и ризично понашање у саобраћају и примењује мере заштите приликом вожње различитим превозним средствима; – наброји правила којих се треба придржавати у комуникацији током несреће, наведе садржај торбе за случај несреће, поступа према плану евакуације и комуникације; – наброји и објасни мере за ублажавање и смањења ризика од земљотреса, пожара, поплава и екстремних метеоролошких услова; – разликује безбедна од небезбедних купалишта, објасни улогу спасиоца, поступа у складу са правилима понашања на купалиштима и демонстрира поступак самопомоћи у случају грча мишића у води; – наведе принципе и демонстрира пружање прве помоћи на изабраном примеру. 	<p>Општа безбедност: безбедност у саобраћају; знаци опасности и упозорења (зрачење, биолошка опасност, ЕОС – експлозивни остаци рата, запаљиво, хемијски производи).</p> <p>План комуникације и евакуације у случају несреће.</p> <p>Елементарне непогоде: пожари, земљотреси, поплаве, екстремни метеоролошки услови.</p> <p>Безбедност на води.</p> <p>Прва помоћ.</p>

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА УЧЕЊЕ, РАД И ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ	<p>У оквиру ове теме садржаји су подељени у три целине. Прва се односи на групу вештина које би се могле назвати когнитивне, другу групу чине организационе, а трећу социјално-емоционалне.</p> <p>-Критичко мишљење: важно да ученици разликују чињенице од претпоставки и неистина, односно да се питају да ли је нешто тачно или не, ко доноси те информације и како их аргуентује, да ли постоје и другачије перспективе и да буду осетљиви на нелогичности, недостатак доказа и манипулацију. Постављати</p>
	<p>ученицима питања, неговати атмосферу у којој се одговори могу слободно дати, без квалификације и захтевати од њих да нешто бране или нападају (техника за и против).</p> <p>- Доношење одлука: Са ученицима треба организовати активности које ће им помоћи да разумеју тај процес, на који начин се одлуке доносе, кроз које фазе се пролази, које су препреке доношењу одлука и како не треба доносити одлуке.</p> <p>- Организационе вештине: систематично прикупља, класификује и чува потребне информације; одређује приоритете у раду; ефикасно управља временом; поштује рокове; планира (краткорочно и дугорочно) свој рад; поштује процедуре; има иницијативу у решавању проблема; уредно води евиденцију о свом раду.</p> <p>- Социо-емоционалне вештине у: комуникацији, решавању конфликта, затим управљању емоцијама и превазилажењу стреса.</p> <p>- Вештини комуницирања: ученици треба да се упознају, на основном нивоу, шта је асертивност и како се одупрети притиску, посебно вршњака.</p>

<p>ВЕШТИНЕ ЗНАЧАЈНЕ ЗА ИЗГРАДЊУ КУЛТУРЕ БЕЗБЕДНОСТИ</p>	<p>За увођење ученика у тему треба користити материјале који на реалистичан начин приказују колико су неке ситуације опасне.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Активности треба да буду усмерене на усвајање знања и развој вештина о безбедносним поступањима, као и да емотивно јачају ученике да буду присебни у таквим ситуацијама и спремни да примене стечена знања и вештине. - Припремити неке материјале који ће допринети подизању културе безбедности школе, као што су нпр. прављење информативног кутка за смањење ризика од катастрофа где би били постери или презентације о правилима понашања током различитих елементарних непогода, списак телефона хитних служби и сл. - Култура безбедности: циљ је да ученици разумеју зашто је битно да сваки грађанин поседује вештине за деловање пре, током и након што се несрећа догоди и да науче које институције и организације служе грађанима у заштити безбедности (ватрогасци, спасиоци, полиција, војска, Црвени крст, цивилна заштита и друга удружења и организације од интереса за заштиту и спасавање). У циљу препознавања снага система за смањење ризика од катастрофа у Републици Србији, како је званичан израз за њих, наставник може упутити ученике да на свом локалу истраже (рад у паровима или малој групи) где се налазе те службе, које послове обављају, односно за шта су надлежне, колико људи запошљавају, какву опрему користе и сл. Осим тога, може се организовати гостовање особе која брине о безбедности грађана или реализовати радионица „Нацртај/направи свој грб” која се налази у Националном каталогу ресурса за сигурније школе и вртиће који је припремљен од стране Црвеног крста Србије. Када ученици буду овладали основним знањима о култури безбедности и снагама система за смањење ризика од катастрофа може се спровести још једна активност.
---	--

	<p>Ученици могу направити неколико питања из те области помоћу којих би утврдили колико њихови родитељи о томе знају.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заштита животне средине: у раду са ученицима може се користити анимирани филм MAN или неки други филм о климатским променама и њеним последицама на човечанство. После гледања таквих филмова обавезно је са ученицима разговарати како они виде проблем и, што је још важније, како виде решење. У току разговора упознати ученике са прогнозама научника у вези са климатским променама, пружити им конкретне податке и њихов извор. Позвати се на оно што ученици већ знају о овом проблему, што су учили у другим предметима, што су сазнали из медија. - Општа безбедност: обухвата правилно поступање у свакодневним активностима, при учествовању у саобраћају, при позивању хитних служби, кад се уоче основни знаци опасности који обавештавају или упозоравају на одређену опасност (хемијска опасност, биолошка опасност, опасност од пожара, запаљива материја, експлозивни остаци рата – ЕОР). У оквиру овог садржаја ученици треба да овладају комуникацијом са хитним службама јер није довољно само знати кога треба позвати, већ тој служби треба дати што више релевантних информација како би могле ефикасно да делују. - План комуникације и евакуације: да би ученици схватили како се такве ситуације предупређују, заједно са наставником могу да припреме нацрт плана евакуације и комуникације из учионице до безбедног места, увежбају евакуацију ученика из школе, наведу садржај торбе у случају несреће. - Елементарне непогоде: ученици треба да овладају правилима понашања и проналажењем безбедног места (у случају земљотреса); наставник може користити различите материјале (сlike, филмове, новинске чланке, статистичке податке о пожарима у свету и нашој земљи...), а може организовати гостовање ватрогасаца или посету најближој ватрогасној станици; ученици треба да буду упознати са корацима којих се треба придржавати у случају најаве поплаве и у случају поплаве. - Екстремни метеоролошки услови: навођење неких података на глобалном, регионалном и локалном нивоу. - У раду на овом садржају највише треба користити примере из локалне средине где ученици живе, са фокусом на разликовање безбедних и небезбедних купалишта, разумевање улоге спасиоца и упознавање са начинима пружања самопомоћи у ситуацијама грча мишића. - Прва помоћ: развој позитивног става према пружању помоћи људима у невољи, стицање знања о основним принципима прве помоћи, о основним средствима за пружање прве помоћи као и овладавање неким основним вештинама примерено узрасту ученика и броју часова који се могу одвојити за вежбање.
<p>ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА</p>	<p>Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како предвиђају последице, како критички промишљају, чиме се руководе у процесу доношења одлука, како комуницирају.</p>

	<p>У складу са исходима, тамо где се очекује знање или нека вештина прикладно је да се то провери у форми квиза, улазних и излазних тестова, презентације, писања есеја и др. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, а успех се изражава описно (истиче се, добар и задовољава). Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати.</p>
--	---

САЧУВАЈМО НАШУ ПЛАНЕТУ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: Сачувајмо нашу планету		РАЗРЕД: 5. или 6. ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, разумевање односа човек – природа са циљем бољег схватања света који га окружује, лакше сналажење у природном и социјалном окружењу и формирање одговорног и активног појединца у циљу разумевања и примене концепта одрживог развоја.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
<p>ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ</p> <p>ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ</p> <p>ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>	<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе основне појмове о животној средини; – наведе примере утицаја човека на животну средину; – уочи узрочно-последичне везе и односе на релацији човек и животна средина; – препозна проблеме у локалној средини на основу концепта одрживог развоја; – активно и одговорно управља и решава интегративне пројектне задатке; – повезује хоризонтално и вертикално знања о одрживом коришћењу ресурса и користи холистички приступ у решавању проблема одрживог развоја; – развија ставове и вредности о очувању животне средине кроз решавање проблема на локалитету; 	<p>Основни појмови из области животне средине.</p> <p>Утицај човека на животну средину.</p> <p>Концепт одрживог развоја.</p> <p>Спровођење акција у заштити и очувању животне средине (мали пројекти).</p> <p>Природни ресурси (богатства) – дефиниција, подела и значај.</p> <p>Обновљиви и необновљиви природни ресурси.</p>

<p>БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – емоционално реагује на проблеме локалног окружења; – схвати и разуме поделу и значај природних ресурса – разликује обновљиве од необновљивих природних ресурса; – препозна и наводи примере обновљивих и необновљивих природних ресурса; – критички се односи према нерационалном коришћењу необновљивих природних ресурса; – наведе изворе и последице загађења природне средине – разликује изворе и врсте загађења; – анализира из различитих углова утицај загађења на живи свет; – разврстава изворе загађења; – истражи изворе загађења у локалној средини; – наведе примере последица стварања озонских рупа и других глобалних проблема на животну средину; – уочава узрочно последичне везе између глобалних и локалних проблема загађења и очувања природне средине; – уочи повезаност природних, социјалних и економских фактора у очувању животне средине; – креира решења за смањење загађења од отпада у оквиру пројеката; – користи методе и алате истраживања на терену; – прикупља податке из различитих извора уз критичко сагледавање и доношење закључка; – разликује биодиверзитет од геодиверзитета; – идентификује и објашњава факторе који доводе до угрожавања биодиверзитета и геодиверзитета; – процењује негативан утицај појединих фактора на биодиверзитет и геодиверзитет у локалној средини; – наводи примере заштите биодиверзитета и геодиверзитета; – креира истраживачке задатке; 	<p>Жива бића као природни ресурс (мали пројекти).</p> <p>Одрживо коришћење ресурса.</p> <p>Појам, извори и врсте загађивања.</p> <p>Глобалне промене и глобалне последице.</p> <p>Озонске рупе и последице на животну средину.</p> <p>Смањење загађења од отпада.</p> <p>Дефиниција биодиверзитета и геодиверзитета.</p> <p>Угрожавање биодиверзитета и геодиверзитета.</p> <p>Заштита биодиверзитета и геодиверзитета.</p>
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – користи ИКТ приликом прикупљања информација и представљања резултата истраживања о геодиверзитету и биодиверзитету; – ради у тиму, размењује мишљење и учествује у акцијама очувања животне средине; – објашњава резултате истраживања повезаности геодиверзитета и биодиверзитета. 	
--	---	--

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
<p>ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ</p> <p>ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ</p> <p>ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>	<p>ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА: Полазећи од принципа одрживог развоја, првенствено холизма и интердисциплинарности, програм слободне наставне активности је конципиран тако да се током наставе и учења преферирају стратегије које се заснивају на принципима одрживости као што су: стратегија интерактивног учења и рада на пројекту; стратегија интегративног учења и настава усмерена на деловање; стратегија кооперативних облика наставе; стратегија учења откривањем и решавања проблема, метакогнитивне стратегије, различити облици искуственог учења. Кроз рад на пројектима у различитим амбијентима (природног и социјалног) окружења, сарадњом са родитељима, локалном и широм заједницом постиже се отвореност, одговоран однос и понашање према окружењу са циљем постизања активног односа ученика, развој критичког и конструктивног мишљења и одговорност према себи, природи и социјалном окружењу. Стварају се везе између стеченог знања у школи, сопственог искуства и примене у свакодневном животу. Амбијентални приступ у настави и непосредни контакт и искуство са предметима сазнања се допуњује употребом савремене технологије (коришћење мултимедијалних ресурса и визуелних помагала како у настави тако и у размени информација). Потребно је укључивање средстава јавног информисања, организације цивилног друштва, института, истраживачких и образовних центара, удружења у циљу коришћења њиховог знања и искуства, ресурса (физички, људски, материјални) и дистрибуцијских канала.</p> <p>Једна од важних компетенција наставника је успостављање сарадње са локалним окружењем кроз извођење наставних активности ван учионице. Наставник има сложен задатак да одабиром савремених дидактичких стратегија за остваривање циљева и задатака наставне теме осмишљава и креира наставне ситуације у неформалним ванучионичким амбијентима у локалном окружењу. Како би се што боље остварила веза између садржаја програма и реалног живота пожељно је, кад год је то могуће, да се ученицима омогући истраживање проблема који се проучавају у реалном (локалном) контексту кроз коришћење проблемско-</p>

БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ

-истраживачког приступа у настави. Препоручује се употреба модификованих предавања (добро структурирано, систематично и кратко представљање најважнијих елемената теме/садржаја), затим различитих врста презентације, демонстрације, студије случаја, симулације, играње улога, дебате, рад у малим групама, рад на пројектима, цртање мапе ума, округли сто. Улога наставника је превасходно у подстицању ученика у настави на откривање, истраживање, доживљавање, проучавање, вредновање, креирање у процесу учења чиме им се омогућава самостално управљање процесом учења како у учионици тако и ван ње, да уведу ученике у тему, представе кључне појмове садржава и подстакну их на активност коју затим усмеравају, прате и вреднују.

За сваку тему наставник треба да припреми што више различитих материјала који имају функцију подстицаја, мотивисања ученика за рад на њима. Поред материјала (филмови, слике, приче, новински текстови...), то могу бити гостовања стручњака за дату област или посета установама. Избор подстицаја треба да одговара теми, узрасту ученика и њиховим интересовањима. Програм се не базира на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано за њих направљени, већ се ученици подстичу да користе што различитије изворе информација и да имају према њима критички однос. Циљ је оснажити ученике да развијају своје компетенције у раду са подацима. Број часова по темама и редослед тема нису унапред дефинисани. За сваку тему и наставне јединице, потребно је формулисати исходе који су рефлексивни исходи за крај разреда и индикатора међупредметних компетенција, а садрже специфичности везане за конкретну тему/проблем.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ

Човек има двоструку улогу у природи, јавља се као њен део, али и као фактор који утиче на њу и мења је. У првим фазама развоја људског друштва промене природе под утицајем човека сведене су на локалну средину. Са развојем друштва промене природе су све дубље и трајније, да би данас достигле глобалне размере. Те промене у природи настају под утицајем посредних или непосредних човекових активности и изазивају одговарајуће последице. Ту спадају: промене физичких услова и изгледа животне средине, промене састава живог света, стварање нових обрадивих површина, гајење биљака и животиња, уношење нових врста у крајеве у којима их није било, урбанизација, индустријализација, загађивање животне средине итд. Ученици у групама кроз истраживачке задатке анализирају по један од утицаја човека на природну средину као и последице тих утицаја на живот људи. Такође, могу да праве промотивне материјале који се односе на заштиту и очување природе и да осмишљавају различите активности везане за ту сврху.

ПРИРОДНА БОГАТСТВА (РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ

Природни ресурси могу се дефинисати као разноврсна тела, материје и појаве које човек користи за задовољавање својих потреба. Функционисање савремених друштава у потпуности зависи од ресурса чије су основне карактеристике необновљивост и исцрпљивост, при чему потреба за њима рапидно расте док се њихове доступне количине смањују. С обзиром на то, решавање питања недостатка ових ресурса у будућности биће једно од најважнијих за читаво човечанство. Један од начина превазилажења датог проблема је свакако одрживи развој. Он подразумева коришћење ресурса у оквиру дугорочних ограничења планете уз максимално умањивање утицаја који коришћење једног ресурса може да има на друге ресурсе, односно, коришћење ресурса од стране данашњих генерација на начин који неће угрозити могућности будућих генерација да располажу ресурсима. Стога је инсистирање на ефикасном коришћењу ресурса од суштинске важности за спречавање њиховог прекомерног коришћења. Ученици се деле у две групе тако да једна група ради истраживачки задатак везан за предности и недостатке коришћења обновљивих, а друга за коришћење необновљивих извора енергије, а своје резултате приказују путем паноа, ппт и сл.

ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Загађење животне средине јесте уношење загађујућих материја или енергије у животну средину изазвано људском делатношћу, или природним процесима које има или може имати штетне последице на квалитет животне средине и здравље људи. Загађење можемо поделити на оно које смањује квантитет и оно које смањује квалитет животне средине и природних ресурса. У прву групу спадају: појава киселих киша, хемијско загађење вода, емисија гасова стаклене баште итд. У другу групу спадају сва загађења која смањују биодиверзитет, здравље живог света, квалитет ваздуха, воде и земљишта итд. Загађење се још може поделити према компонентама животне средине, према начину загађивања, природи загађења и зони утицаја. Извори загађења животне средине могу се поделити према следећим критеријумима: начину постанка, мобилности, просторној расподели, итд. Загађујуће материје се деле према природи загађујућих материја, према могућности смањења загађења и физичком стању. Постојање великог броја различитих извора загађења као и великог броја и врста загађујућих материја, захтева препознавање, класификацију и систематизацију врста и извора загађења на једној територији, односно држави. Из тог разлога се саставља Интегрални катастар загађивача животне средине, који представља регистар систематизованих информација и података о загађивачима животне средине. То је јавна књига у којој се региструју све врсте загађивача са подацима неопходним за праћење стања, планирање и пројектовање и предузимање мера за заштиту животне средине. Из Интегралног катастра загађивача Републике Србије пронаћи податке о загађењу животне средине на локалном нивоу и након тога обавезно са ученицима разговарати како они виде проблем и што је још важније, како виде решење проблема загађења. С обзиром на то да се као глобалне последице загађења животне средине издвајају ефекат стаклене баште, киселе кише, озонске рупе, ученици у групама путем паноа, стрипа или филма представљају њихове узроке.

	<p><i>БИОДИВЕРЗИТЕТ И ГЕОДИВЕРЗИТЕТ</i></p> <p>Према Конвенцији о биолошкој разноврсности донетој на Конференцији УН о животној средини и развоју у Рио де Жанеиру 1992. године, биодиверзитет је дефинисан као „варијабилност међу живим организмима, укључујући између осталог копнене, морске, и друге водене екосистеме чији су они део; ово укључује диверзитет унутар врста, између врста и између екосистема”. Геодиверзитет је географска разноврсност предела која је исказана геолошком грађом и морфолошким елементима и процесима. Осим стена, геоморфолошких облика и земљишта, у геодиверзитет се укључују и разни хидролошки и климатолошки процеси, под чијим утицајем се они модификују. Појаве и облици од изузетног значаја који су издвојени из геодиверзитета, чине геонаслеђе, због чега се штите као природна добра. Ту спадају геолошке, геоморфолошке, хидролошке, педолошке и посебне археолошке вредности које су настале у току формирања литосфере, њеног морфолошког уобличавања и међузависности природе и људских култура. Уколико постоји могућност требало би организовати посету Заводу за заштиту природе Србије или организовати предавања, презентације, креативне радионице, еко-играонице, прилагођена истраживања на терену, излете у природна добра, изложбе цртежа и фотографија, пројекције филмова и слично, чиме се код ученика развија свест о вредностима и значају природних ресурса, њиховом очувању у циљу изграђивања знања и вештина еколошки активних и одговорних грађана.</p>
<p>ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа се темељи на целовитом (холистичком) приступу и подстицању индивидуалног развоја и развијање свих потенцијала ученика (когнитивни, афективни и психомоторички домен).</p> <p>Наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како предвиђају последице, како критички промишљају, чиме се руководе у процесу доношења одлука, како комуницирају. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, а успех се изражава описно (истиче се, добар и задовољава). Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Ученик је активни субјект у процесу учења, вредновања и самовредновања сопствених постигнућа. Сама природа и концепција предмета и потенцирање на активном, пројектном и истраживачком приступу у стицању ученичких компетенција наглашава формативно оцењивање. Оно се исказује кроз: опис постигнућа ученика, опис ангажовања ученика у настави и препоруке за даље напредовање.</p>

ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ВЕЖБАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА		РАЗРЕД: 5. или 6. разред
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности <i>Вежбањем до здравља</i> је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље; – пореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању; 	<p>Тема прожима вежбање, здравље и животну средину и настоји да одговори на питање чему служи вежбање и како и где то радити. Има већи број кључних појмова и било би добро да наставник предност да оним активностима и примерима на којима ће ученици најлакше разумети ту повезаност.</p> <p>Како свако вежбање није аутоматски и здраво, на различитим примерима, треба ученицима указати на разлику између правилног и неправилног вежбања и више пута се током целог програма враћати на то јер се ради о важном исходу. Ученици се могу организовати да радећи у мањим групама на интернету пронађу и направе избор и план вежби по одређеном задатку (вежбе за јачање мишића ногу, вежбе за правилно држање и сл.).</p> <p>На ту тематику природно се надовезује питање о томе зашто нека особа вежба, односно из којих мотива то ради као и зашто се одустаје од вежбања.</p>
ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу; 	Тематика правилне исхране природно је повезана са вежбањем и зато има своје место у овом програму. Како ученици о томе већ имају солидна школска и ваншколска знања, навике и ставове наставник може, у оквиру првих

	– критички се односи према рекламираним производима животних намирница	активности, да направи неку врсту снимања стања у смислу да кроз разговор или наменски припремљен упитник утврди шта знају о нутритивним вредностима намирница, какве су им навике у исхрани, шта знају о правилима исхране пре и после вежбања и сл. У складу са добијеним одговорима може планирати даљи рад на овој теми.
ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД	- разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела;	Ова тема у потпуности одговара узрасту ученика 5. и 6. разреда који су у фази интензивног психофизичког мењања из детета у одраслог и физички изглед им је врло важан.

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА	9 часова: тема прожима вежбање, здравље и животну средину и настоји да одговори на питање чему служи вежбање и како и где то радити. Има већи број кључних појмова и било би добро да наставник предност да оним активностима и примерима на којима ће ученици најлакше разумети ту повезаност.	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како аргументују, које ставове изражавају. Поуздани показатељи напретка су квалитет постављених питања, способност да се промени мишљење у контакту са аргументима, разликовање чињеница од интерпретације, способност да се изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице.
ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ	9 часова: тематика правилне исхране природно је повезана са вежбањем и зато има своје место у овом програму. Како ученици о томе већ имају солидна школска и ваншколска знања, навике и ставове наставник може, у оквиру првих активности, да направи неку врсту снимања стања у смислу да кроз разговор или наменски припремљен упитник утврди шта знају о нутритивним вредностима намирница, какве су им навике у исхрани, шта знају о правилима исхране пре и после вежбања и сл. У складу са добијеним одговорима може планирати даљи рад на овој теми.	
ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД	9 часова: ова тема у потпуности одговара узрасту ученика 5. и 6. разреда који су у фази интензивног психофизичког мењања из детета у одраслог и физички изглед им је врло важан.	

	<p>Свакодневно посматрају себе у огледалу и углавном су незадовољни како изгледају. Рад на садржајима у оквиру ове теме има за циљ да ученици прихвате своје тело, његове потребе и могућности што је важно јер одрастају у култури где медији и друштвене мреже намећу идеал физичког изгледа који је најчешће удаљен од реалних пропорција људи.</p>	<p>утврдити знања, вештине, ставови пре и после рада на неком садржају.</p> <p>Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање је описно.</p>
<p>У ВЕЖБАЊУ ЈЕДНАКИ</p>	<p>9 часова: садржаји ове теме су важни за формирање правилног става према вежбању и развоју компетенције за одговорно учешће у демократском друштву. Ученици су већ упознати са Конвенцијом о правима детета и треба је повезати са садржајем овог програма у смислу колики значај има физичко вежбање у остваривању права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење.</p>	

ЦРТАЊЕ, ВАЈАЊЕ И СЛИКАЊЕ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ		РАЗРЕД: 7 или 8
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36 или 34
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: развијање вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивација за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
ЦРТАЊЕ	– образложи значај традиционалне визуелне уметности за идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом и културом којој припада;	Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема
СЛИКАЊЕ		

ВАЈАЊЕ	– обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и процес његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај.	Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција
--------	---	--

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
--------------	---------------------------------------	-------------------------------

ЦРТАЊЕ	Програм слободне наставне активности интегрише садржаје из културе, различитих уметности и више уметничких дисциплина. Он омогућава ученицима: да упознају културу и уметност народа свих континената, њихове сличности, разлике и међусобне утицаје; да открију како се прожимају различите врсте уметности; да уче како да користе разноврсне, релевантне и поуздане податке и информације за истраживачки и стваралачки рад.	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.
СЛИКАЊЕ	Да ефикасно сарађују и комуницирају; да развијају критичко мишљење, конструктивно размењују мишљења и формирају позитивне вредносне судове са циљем очувања културе и идентитета, развијања самопоуздања и самопоштовања	Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати

ВАЈАЊЕ	Да развијају радозналост, мотивацију, као и афинитет према култури и уметности; да се изражавају у одабраним уметничким дисциплинама и медијима.	и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.
--------	--	---

ЧУВАРИ ПРИРОДЕ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: „Чувари природе“

РАЗРЕД: 5. или 6.

ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ наставе изборног предмета чувари природе јесте развијање пожељног понашања у складу са принципима одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину, природу и биодиверзитет.

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	<ul style="list-style-type: none"> -примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, -развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем, -развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема, -поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, 	<ul style="list-style-type: none"> - Узајамна повезаност живог света -Промене у природи и утицај човека на одрживост животне средине - Манифестација „Ноћ истраживача“ - Како долази јесен
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> -примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, -развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем, -примењују рационално коришћење природних ресурса, -препознају изворе загађивања и уочавају последице, -развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема, -поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, -поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе биодиверзитета. 	<ul style="list-style-type: none"> -Глобалне промене у животној средини и њихове последице - Понашања која не нарушавају одрживост животне средине - Израда кућица за животиње од рециклираних материјала - Зелени талас-групни рад

<p>ОДГОВОРНА ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ</p>	<p>-примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, -развијају вредности,ставове,вештине и понашање у складу са одрживим развојем, -знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан и здрав стил живота, -развијају способност за уочавање,формулисање,анализирање и решавање проблема, -поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност,</p>	<p>-Органска храна, ГМО - Потрошачка култура - Органска храна.Брза храна - Живот без дуванског дима</p>
<p>ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА</p>	<p>-примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, развијају вредности,ставове,вештине и понашање у складу са одрживим развојем, -развијају способност за уочавање,формулисање,анализирање и решавање проблема, -поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, -поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине,природе и биодиверзитета.</p>	<p>-Права животиња - опстанак који зависи од човека. -Животиње за друштво - кућни љубимци. -Угроженост домаћих животиња, огледних животиња и крзнашица. -Спровођење акција - брига о животињама</p>
<p>ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА</p>	<p>-примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, развијају вредности,ставове,вештине и понашање у складу са одрживим развојем, -развијају способност за уочавање,формулисање,анализирање и решавање проблема, -поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, -поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.</p>	<p>-Заштићене биљке Србије. -Заштићене животиње -Србије. -Теренска вежба: посета резервату природе. -Спровођење акција - обележавања Дана планете и Светског дана заштите животне средине.</p>

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦАЈ ЧОВЕКА	<ul style="list-style-type: none"> фронтални -групни -ПП презентације -провера и примена знања -истраживачки рад
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални / - групни -практичан рад -ПП презентације -демонстрација графиком или шемом -провера и примена знања -радионице / -израда паноя
ОДГОВОРНА ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -групни -практичан рад -ПП презентације -демонстрација -провера и примена знања -стручна предавања и трибине
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални -групни -ПП презентације
	<ul style="list-style-type: none"> -анкете -радионице -посета институцијама
ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални / -групни -практичан рад -ПП презентације -демонстрација -провера и примена знања -израда паноя -посета заштићеним

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА

вођење ученичког портфолија, формативно оцењивање (вођење педагошких свезака), разговор, посматрање ангажованости на часу, ученички радови и производи ученичких активности, домаћи задаци, производи групних и тимских радова

МУЗИКОМ КРОЗ ЖИВОТ

Циљ учења слободне наставне активности Музиком кроз живот је да ученик развија стваралачко и креативно мишљење кроз практичан рад, мотивацију, интелектуални, социјални, емоционални и морални развој, свест о сопственом здрављу, опажање, осетљивост за естетику, радозналост и самопоуздање како би био оспособљен за креативно решавање проблема и имао одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред: **пети или шести**

Годишњи фонд, 36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција	– примењује динамичко нијансирање при извођењу музичких дела;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Проширивање знања о музичким елементима. Изражајна својства динамике.
Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу	– препознаје елементе динамике у свакодневном животу; – анализира врсте такта и ритам у уметничким делима; – препознаје боју тона у складу са садржајем композиције; – изводи композиције домаћих и страних аутора самостално и у групи, користећи глас, покрет и инструменте; – изводи двогласне и трогласне композиције домаћих и страних аутора; – исказе своја осећања у току извођења музике; – примењује принцип сарадње и међусобног	Врста, карактер и примена темпа. Тон: боја и текстура. Ритам: дводелни, троделни, четвороделни и мешовити. Повезивање звука и ритма. Примена динамике, темпа и ритма у свакодневном животу. Проширивање искуства ученика у коришћењу различитих музичких средстава за рад у процесу музичког изражавања и обликовања; Индивидуално и групно певање. Двоглас. Троглас. Индивидуално и групно свирање.

Одговоран однос према
околини

- подстицања у заједничком музицирању;
- учествује у манифестацијама;
- користи различите технике телесних перкусија самостално и у групи;
- примењује технике правилног дисања у свакодневном животу;
- препознаје говор тела, свој и своје околине;
- контролише покрете користећи концентрацију;
- сарађује са члановима групе којој припада, поштујући различитости;
- процени сопствене могућности у примени телесних перкусија;
- самостално осмишљава и импровизује покрете за ритмичке аранжмане;
- контролише сопствене покрете у циљу боље координације;
- својим речима објасни значај телесних перкусија у сваком смислу;
- критички анализира своје и туђе извођење;

ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ

Синхронизација различитих менталних и физичких капацитета.

Координација различитих менталних и физичких капацитета. Правилно дисање.

Концентрација. Говор тела.

Јачање одређених делова тела. Рефлекс. Пажња.

Брзина реаговања на различите захтеве из окружења.

Развој свесности о нашем телу, контроли покрета и јачању мишића, као и бољој координацији и балансу.

Стимулација и активација организма на психомоторном и когнитивном нивоу.

Истраживање унутрашњег ритма и звука свога тела. Body percussion.

КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ

Технике критичког мишљења. Дрво проблема.

Дебата. Шест шешира. Мозгалица. Трибине.

	<ul style="list-style-type: none"> – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; – објасни и примени различите технике критичког мишљења; – самостално поставља питања везана за дату тему; – аргументовано искаже утисак о слушаним делима; – вербализује свој доживљај музике; – искаже свој доживљај музике кроз друге уметности. – критички просуђује утицај музике на здравље ; – разуме и користи интеркултурални дијалог; – примењује различите врсте писмености (језичке, медијске, културне, научне...); – разуме концепт инклузије и осетљив је према различитостима; – самостално анализира музичка дела, користећи научене технике критичког мишљења. 	<p>Вештине критичког мишљења: комуникација, сарадња, препознавање проблема, решавање проблема.</p> <p>Вештина постављања питања: меморијска, транслацијска, интерпретацијска, аналитичка, синтетичка, евалуацијска.</p> <p>Обликовање оригиналног мишљења.</p> <p>Музичка критика. Анализа композиције.</p> <p>Развијање способности и интересовања за целоживотно образовање.</p>
--	---	--

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>У реализацији слободне наставне активности Музиком кроз живот, акценат је на афирмацији тематских јединица у области Извођења музике. Инсистира се на индивидуалном емотивном доживљају при извођењу музичких дела кроз рад на различитом садржају традиционалне и уметничке музике, које су примерене гласовним могућностима и узрасту ученика. Важно је повезивање садржаја песама са садржајима осталих наставних предмета .Читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење.драгоцен утицај на развој ученика Сваки аспект извођења музике има велики утицај на развој ученика. Кроз индивидуално и вишегласно гласовно и инструментално</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају</p>
	<p>извођење инсистира се на поставци тона, интонацији, правилном дисању, агогици, дикцији, ритму, динамици, поштовању различитости у групном раду. Репертоар одређује наставник сходно саставу и узрасту групе ученика, поштујући мишљење и жеље ученика, узимајући у обзир одговарајућа дела домаћих и страних аутора разних епоха и стилова, тематски разноврсне и усклађене са применом.</p>	<p>податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања,</p>

<p>ТЕЛО КАО МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ</p>	<p>У оквиру ове теме обједињене су три групе вештина: когнитивне, социјално-емоционалне и организационе. Зато већ у процесу увођења у тему треба изабрати примере на којима ће ученици схватити сложеност коришћења тела као инструмента и сам значај бављења овом темом. У процесу реализације програмских садржаја наставник треба да уведе ученике у одређену тему, кроз кратки теоријски приказ или аудио-видео запис, на сам значај коришћења тела као инструмента, а затим да их кроз конкретне задатке усмери на истраживање које може да се односи на различите аспекте деловања. Сам здравствени аспект кроз побољшање концентрације, техника дисања, развијање самопоуздања, контроли покрета, јачање мускулаторног система, различитих стимулација и уопштено свесности о своме телу, обрадити кроз предавања у којима ће учешће узети и ученици. За почетак рада предлаже се примена лаганијих примера, као што су тапшалице и бројалице, како би се ученици ослободили и испробавали могућности свога тела као инструмента. У циљу упознавања извора као грађе за истраживање елемената и техника телесних перкусија, може да се остварује и кроз посете појединим институцијама, као и гостовања експерата у школи.</p>	<p>способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиди последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су квизови, тестови, такмичења.</p>
<p>КРИТИЧКО МИШЉЕЊЕ КРОЗ МУЗИКУ</p>	<p>После увода наставника у музичку критику као вида уметничке критике ученике треба кроз разговор навести да сами или истраживањем дођу до података који ће им дати одговоре на различита питања као што су: шта је то што музичку критику одваја од извештавања, шта може бити предмет уметничке критике, ко може бити музички критичар и који су објективни за разлику од субјективних аспеката музичке критике; који је значај музичке</p>	

	<p>критике за извођача, публику, музикологе...Ова тема треба да резултира музичком критиком коју ће ученици у улози музичког критичара написати након посете неком концерту, или слушања одређене композиције/извођача на часу. Основна идеја теме је да се код ученика развија конструктивно размишљање путем критике, стварање атмосфере где ученици сами постављају питања, типови питања којима се доводи до развоја критичког мишљења.</p> <p>Коришћењем различитих метода и техника наставник приближава ученицима решење проблема који је у почетку изгледао нерешив.</p> <p>Након тога се приступа анализи музичког дела, изведеног или слушаног, користећи научена питања и технике критичког мишљења, које резултирају доношењем појединачног и групног мишљења.</p>	
--	--	--

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Медијска писменост* је да подстакне развој медијске културе ученика и допринесе јачању способности разумевања, деконструкције и креирања медијских садржаја, које ће ученику помоћи за даљи когнитивни, емоционални и социјални развој у савременом медијацентричном окружењу.

Разред

Пети или шести

Годишњи фонд часова

36

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја
Компетенција за целоживотно учење Комуникација Рад са подацима Дигитална компетенција Решавање проблема Сарадња	<ul style="list-style-type: none"> – идентификује/процени комуникацијски процес у односу медији – публика (корисници); – разликује традиционалне и нове медије поредећи начине пласирања порука; – упореди основне особености различитих медија и изводи закључке о функцијама медија; – опише и анализира своје медијске навике; 	ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА 1. Медији и публика (корисници) 2, 3. Традиционални медији (штампа, радио, телевизија, филм) и нови медији (интернет) 4,5,6. Улога и место медија у савременом друштву 7,8. Медијске навике (<i>Мој медијски дан</i>)
Одговорно учешће у демократском друштву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини Естетичка компетенција Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	<ul style="list-style-type: none"> – разликује медијске садржаје од стварности, идентификујући их као конструкте стварности; – деконструише једноставније примере медијских порука; – одговорно креира једноставније медијске садржаје; – критички вреднује оглашавање у различитим медијским садржајима и препознаје профит као основни циљ; – наводи примере манипулације у медијским садржајима којима се подстичу куповина и потрошња, одређена осећања, вредности и ставови потрошача; – разликује функције и могућности мобилних дигиталних платформи; – идентификује недостатке и предности мобилног 	ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ 9,10,11,12. Медијски садржаји као конструкти стварности 13,14,15,16. Деконструкција и конструкција медијских порука ОГЛАШАВАЊЕ 17,18,19,20. Комерцијални медијски садржаји у различитим медијима (рекламе, скривене поруке намењене пласирању одређених идеја, садржаја и животних стилова) 21,22,23. Профит као циљ оглашавања тичај медијских садржаја на осећања, вредности и понашање публике – куповину и потрошњу МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И

телефона као уређаја за комуницирање, информисање и забаву;
– препознаје сврху и начин функционисања претраживача „на мрежи” и агрегатора садржаја;
– вреднује и разврстава једноставније примере информација са интернета према изворима из којег потичу, делећи их на поуздане и непоуздане;
– препознаје ризично понашање на друштвеним мрежама.

ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ

24,25. Комуникација у дигиталном окружењу
26, 27. Поузданост и веродостојност информација на интернету
28. Претраживачи „на мрежи” и агрегатори садржаја
29, 30, 31. Вредновање и селекција доступних информација
32. Персонализована претрага на Гуглу
33, 34. Анализа апликација на мобилном телефону
35, 36. Зависност од мобилних телефона

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
ПОЈАМ И ФУНКЦИЈЕ МЕДИЈА	ИНТЕРАКТИВНОСТ- договарање наставника и ученика о динамици и начинима реализације тема, иницијативи и активном учешћу ученика у активностима, предлагању илустративно-демонстративних дидактичких средстава, попут медијских садржаја које ученици свакодневно прате на интернету и сл;	Постигнућа ученика се, дакле, прате и вреднују формативно : током целог процеса. Наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни.
ДЕКОНСТРУКЦИЈА И КОНСТРУКЦИЈА МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ	РАД У ГРУПАМА- облик рада који подстиче развој компетенције за комуникацију и сарадњу, значајне за разумевање феномена медија;	За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова.
ОГЛАШАВАЊЕ	КРЕАТИВНОСТ- развија се кроз стваралачки однос према медијима и активности конструкције медијских порука, надовезане на активности деконструкције медијских садржаја;	Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i> . Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати.
МЕДИЈСКИ САДРЖАЈИ НА МОБИЛНИМ ДИГИТАЛНИМ ПЛАТФОРМАМА И ПРЕТРАЖИВАЊЕ НА ИНТЕРНЕТУ	ПРОЈЕКТНА НАСТАВА- синтеза истраживачког и стваралачког приступа медијима, јачање сарадње, иницијативе и предузетничких могућности ученика.	Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

Б. СЕДМИ И/ИЛИ ОСМИ РАЗРЕД

МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: МОЈА ЖИВОТНА СРЕДИНА		РАЗРЕД: седми или осми
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности је да допринесе развоју компетенција потребних за одговорну улогу у друштву у погледу очувања животне средине, биодиверзитета и одрживог развоја.		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36 или 34
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК	<p>По завршетку програма ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – образложи избор теме/истраживања из области одрживог развоја, циљ и план рада користећи вештину јавног говора; – формулише истраживачки задатак; – планира ресурсе и управља њима, усмерен на достизање реалног циља; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање, користећи поуздане изворе информација, наводећи извор и аутора; – прикаже и образложи резултате истраживања са аспеката очувања животне средине, биодиверзитета и здравља, усмено, писано, графички или одабраном уметничком техником; – користи ИКТ за комуникацију, прикупљање и обраду података и представљање резултата истраживања; – вреднује утицај својих навика у потрошњи ресурса и одлагању отпада; – учествује у акцијама које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и одрживом развоју; 	Еколошки отисак. Биокапацитет. Еколошки дуг. Одрживи развој Еколошко право.
УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ		Врсте отпада. Управљање отпадом. Комунални отпад. Депонија.
РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА		Секундарне сировине: папир, уља у исхрани, текстил, пластика. Предности и недостаци поновне употребе добара и сировина. ЗР правила.
ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ		Извори енергије. Енергетска ефикасност. Обновљиви извори енергије. Предности и недостаци обновљивих извора енергије.

	<ul style="list-style-type: none">– повеже значај очувања животне средине са бригом о сопственом и колективном здрављу;– одговорно се односи према себи, сарадницима, животној средини и културном наслеђу;– користи језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне и техничке дисциплине и чува језички идентитет;– сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима, дајући лични допринос постизању договора и афирмишући толеранцију и равноправност у дијалогу;– критички процени сопствени рад и рад сарадника у групи.	
--	---	--

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЕКОЛОШКИ ОТИСАК И ОПСТАНАК	<p>-истражити појмове биокапацитет и еколошки дефицит на интернету и у литератури</p> <p>-упутити ученике у потешкоће које прате човечанство (како производити храну и како се снабдевати енергијом), путем стицање сазнања о томе шта се подразумева под еколошким дугом и зашто се обележава међународни еколошки значајан датум Дан еколошког дефицита</p> <p>-савладати са ученицима основне појмове о еколошком дефициту и о проблемима који настају услед еколошког дуга, кроз друштвену игру, у групама (https://www.dailymotion.com/video/x2z91xz)</p> <p>-обрадити појам еколошког отиска и његову сврху (које информације и увиде пружа појединцу, породици и друштву)</p> <p>-реализовати тему и рачунањем еколошки отиска на онлајн наменском калкулатору: https://www.footprintcalculator.org/; у паровима ученици праве табеле у које ће уносити податке за сопствени еколошки отисак, али и еколошки отисак замишљених личности, које ће разврставати по унапред осмишљеним критеријумима; податке до којих су дошли представљају одељењу табеларно и уз помоћ графика и сви заједно изводе закључке, али и предлоге како да се смањи еколошки отисак</p> <p>-кроз радионичарски рад, ученици у групама проналазе ликовне приказе еколошког отиска (пример: https://i.pining.com/564x/45/9d/d5/459dd5aa24b7c7136670b97564771b1f.jpg), а онда и сами осмишљавају и реализују своју идеју како да тај еколошки отисак смање (кроз корекцију сопствене исхране или избегавањем супстанци које изазивају болести зависности), свој рад могу да насликају и направе у виду паноя или да направе</p>
	<p>онлајн инфографик, попут: https://www.canva.com/design/DAEXi7I_bXk/oIvzsCio7wy_uJTxKIq9jw/view?utm_content=DAEXi7I_bXk</p> <p>-презентовати ученицима основна сазнања о еколошком праву, користећи снимак https://rtsplaneta.rs/video/show/1426836/могу и упутити их у циљеве одрживог развоја које су прописале Уједињене нације, уз коришћење и приручника Зеленог пакета (GreenPack_SB_Dec2012); ученици треба да формирају парове и сваки пар треба да се определи за један од циљева и да истраже приче из живота или медија које су у вези са њим, потом ће представити ту причу целом одељењу и тада се организује дебата: једна половина одељења заступа став да су ту прекршена људска права, а друга заступа став да нису и аргументују своје ставове, групе могу да упореде развијеност циљева одрживог развоја једне високо развијене државе и ниско развијене државе, висок и низак животни стандард и дођу до сазнања који од циљева се најспорије развија у тим земљама.</p>

<p>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ</p>	<p>-стимулисати ученике се баве темом решавања проблема отпада (депоније, мелиоризација земљишта, спаљивање отпада и рециклажа), истражујући литературу и претражујући интернет</p> <p>-обрадити класификацију отпада према: врсти материјала од којег је направљен (лим, пластика, стакло, органски...), према изворима настајања (кућни, индустријски, медицински...) или према критеријуму који ученици сами одреде, претходно информишући се о томе какве врсте отпада могу бити, а резултате представити табеларно</p> <p>- упутити ученике да сазнају шта се подразумева под појмом „управљање отпадом” и да представе нека решења како се отпадом управља у другим државама, самосталним истраживањем</p> <p>-упутити ученике да примене у свом домаћинству, уз подршку чланова своје породице, а касније реализују у школском простору стечена знања о управљању отпадом (посебну пажњу обратити на комунални отпад); своја искуства ученици могу да поделе са млађим ученицима школе, породицом и локалном заједницом, тако што ће направити пано са илустрованим ситуацијама (или фотографијама које су сами направили) како се правилно поступа са отпадом</p> <p>-обрадити тему и истраживањем које институције у локалној заједници су надлежне за решавања проблема отпада, остваривањем сарадње са тим институцијама, (прављење интервјуа са представницима тих институција и подкаста на Јутјубу или чланака за школски часопис)</p> <p>-разговарати са ученицима о значају класификовања отпада (органски, папир, пластика) и стимулисати их да осмисле кампању промовисања правилног поступања са отпадом у школи; у групама осмислити назив кампање, лого и паролу и то пропратити ликовним презентацијама, видео клиповима, презентацијама, стрипом, описивати циљ и реализацију своје кампање, заједно са другим групама анализирати колико је њихова кампања реална и колико може бити успешна, дискутовати о могућим потешкоћама да се кампања спроведе, као и о</p>
	<p>могућим позитивним ефектима које она може да произведе, у разговору са својим друговима ученици ће кориговати слабе стране своје кампање, те проналазити нове начине како да она буде што успешнија и масовнија</p>

<p>РЕЦИКЛАЖА, РЕМЕДИЈАЦИЈА И ПОНОВНА УПОТРЕБА ДОБАРА И СИРОВИНА</p>	<p>-реализовати тему представљањем свих могућности смањења отпада -формирати групе тако да свака има другачији задатак: једна да рециклира, друга да врши ремедијацију, а трећа да осмисли идеју како да поново употреби отпад за неку другу сврху (практичан рад је пожељан); све групе добијају исти материјал (папир, пластику, органски отпад итд.), односно исти отпад, али ће претраживањем интернета и литературе налазити начине како да га третирају у складу са активностима своје групе -поставити ученицима питања: На који начин можемо добити папир? Како на животну средину утиче бацање штампаног папира на депонију? Како настају уља која се користе у исхрани? Како употреба истог јестивог уља више пута у припремању хране утиче на здравље људи? Да ли се употребљено уље у домаћинству и ресторану може још једном користити и у које сврхе? Како добијамо текстил? Како на животну средину утиче производња памука? Шта су банке одеће? Како рециклажа текстила утиче на животну средину? Како настаје пластика? Како производња пластике утиче на животну средину? Зашто пластичне кесе мењамо биоразградивим? Где можемо употребити рециклирану пластику? Шта је ремедијација? Који су добри примери праксе ремедијације? Које су предности а који су недостаци поновне употребе добара и сировина? -организовати ученичке групе за израду паноа, стрипа или филма (https://www.youtube.com/watch?v=BXHPNgww5Q8) о „животу једне конзерве и за прављење паноа на тему: колико дуго одређени пластични производи остају у природи (https://www.wwf.org.au/Images/UserUploadedImages/408/img-lifecycle-of-plastics-infographic-1000px.jpg) уз упоређивање колико се воде и енергије утроши на израду новог папира и на његову рециклажу</p>
<p>ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ</p>	<p>-искористити већ стечена знања ученика о обновљивим и необновљивим изворима енергије, али и знања из географије и вештине стечене на тежици и технологији за радионичарски рад о изворима енергије (неме карте) -иницирати дебату на тему колико су обновљиви извори енергије добри и лоши по животну средину, после претраживања интернета и литературе -обрадити појам енергетске ефикасности и зашто је она значајна, радом у радионици а заједно са начинима штедње енергије тако да ђаци цртежима или фотографијама своје околине упоређивати одрживу и неодрживу потрошњу енергије -правити промотивне постере за активност коју организује WWF „Сат за нашу планету” (https://www.wwfadria.org/sr/ukljuci_se/sat_za_nasu_planetu/), као и осмишљавати активности (старе дечје игре које су се играле пре појаве интернета, свирање гитаре и сл) које се тад могу уприличити</p>
	<p>-истраживати енергетски ефикасне грађевине у свету, у корелацији са предметом „техника и технологија” израдити макете таквих грађевина (попут фонтане која никад не пресушује: https://www.youtube.com/watch?v=K49QOM_B8dA)</p>

**ПРАЋЕЊЕ И
ВРЕДНОВАЊЕ
ПРОГРАМА**

Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, документују итд.

Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.

УМЕТНОСТ

Циљ учења слободне наставне активности *Уметност* је да ученик развија вештине комуникације и сарадње, критичко и стваралачко мишљење, осетљивост за естетику, радозналост, мотивацију за истраживање и изражавање у различитим медијима као и одговоран однос према очувању уметничког наслеђа и културе свога и других народа.

Разред

седми или осми

Годишњи фонд часова

36 или 34

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају програма ученик ће бити у стању да	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја
Компетенција за целоживотно учење Естетичка компетенција Решавање проблема Комуникација Сарадња Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција	<ul style="list-style-type: none"> – образложи значај традиционалне визуелне уметности за идентитет народа и појединца; – повеже карактеристичан артефакт са континентом и културом којој припада; – обликује ликовне радове са препознатљивим елементима одабране културе; – опише одабрани продукт визуелних уметности и процес његове израде; – пореди основне одлике традиционалне визуелне уметности два или више народа; – објасни значај и улогу културног наслеђа; – објасни главне карактеристике традиционалне музике на простору Балкана и Србије и њихов међусобни утицај; 	<p>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА</p> <p>Визуелна уметност народа Аустралије и Новог Зеланда (сликарство аустралијских Аборигина, традиционална тетоважа Маора)</p> <p>Уметност америчких народа (тотеми, керамика, ћилими, корпе)</p> <p>Култура древне Индије, Кине и Јапана (градови, храмови, одећа, писмо)</p> <p>Уметност народа Африке (маске и штитови)</p> <p>Словенска традиција (митологија, симболика и орнаментика)</p>

<p>Одговорно учешће у демократском друштву Предузимљивост и оријентација ка предузетништву Одговоран однос према здрављу Одговоран однос према околини</p>	<ul style="list-style-type: none"> – прикаже елементе прожимања традиционалне музике различитих народа на простору Балкана на музичким примерима; – презентује традиционалну музику карактеристичну за различите крајеве Балкана и Србије; – прикаже начине очувања музичког културног наслеђа; – објасни како савремене технологије утичу на развој музике; – презентује начине промоције музичких дела и догађаја; – прикаже примену музике у другим уметностима; – истражи и објасни шта је музичка критика и која је њена улога; 	<p>ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ Културно наслеђе (значај и улога) Традиционална музичка уметност Балкана (основне карактеристике у односу на ентитет и међусобни утицаји, сличности и разлике) Традиционална музика Србије (певање, свирање, обичаји, обреди, ношња, кола...) Начини очувања културног наслеђа</p> <p>МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА Савремене технологије и музика. Маркетинг у музици. Примењена музичка уметност. Музичка критика и интервју.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – аргументовано искаже утисак о слушаним делима. – комуницира учтиво, јасно и аргументовано уз уважавање различитих мишљења, идеја и естетских доживљаја; – проналази, самостално и у сарадњи са другима, релевантне податке и информације користећи савремену технологију; – учествује активно, према сопственим способностима и интересовањима, у истраживачком и радионичком раду. 	

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
<p><i>ТРАДИЦИОНАЛНА ВИЗУЕЛНА УМЕТНОСТ ШИРОМ СВЕТА</i></p>	<p>Основна идеја теме је да се ученици упознају са одабраном баштином народа свих континената из области визуелних уметности и културе, при чему је предвиђено да то буду садржаји који нису обухваћени програмом предмета Ликовна култура. Ради постизања динамике наставе и подстицања радозналости и стваралачког мишљења препорука је да се сваки континент представи другим уметничким дисциплинама и да се планирају другачије активности ученика, где је то могуће.</p> <p>Предлог је да након уводног часа ученици упознају визуелну уметност Аустралије и Новог Зеланда кроз индивидуални истраживачки рад. Ученици могу да припреме кратке дигиталне презентације или видео прилоге. Потребно је да наставник постави јасне критеријуме према којима ће проценити квалитет презентације и да одреди број слајдова, односно трајање видео прилога (до 3 минута) водећи рачуна о томе да сви ученици треба да виде све радове и да изнесу своја запажања и утиске. Током уводног часа је потребно објаснити да је визуелна уметност важна за идентитет народа и појединца и зашто је идентитет важан. Потребно је нешто рећи о техникама и мотивима, као и о томе</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.</p> <p>Посебно поуздани показатељи су квалитет</p>

	<p>какву функцију је сликарство народа Аустралије и Новог Зеланда имало некада, а какву има данас. Прилози за приказивање могу да садрже и краће прилоге о музици и плесу како би ученици добили јаснију слику о уметности ових народа.</p> <p>Уметност америчких народа ученици могу да упознају кроз креативну радионицу где могу да моделују тотеме или посуде од меког материјала, да цртају дизајн употребних предмета са мотивима карактеристичним за одабрано племе. Ученици пореде орнаменте различитих племена тражећи сличности и разлике, као и да изложе фотографију свог рада заједно са примером који им је послужио као подстицај за стварање. Предлог је да ученици у школи заједно погледају филм/видео прилоге о Словенима, а затим размене утиске и дискутују. Уметност афричких народа могу упознати кроз обилазак Музеја афричке уметности у Београду и/или разгледање дигиталних збирки.</p>	<p>постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити</p>
<p>ТРАДИЦИОНАЛНА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ БАЛКАНА И СРБИЈЕ</p>	<p>Основна идеја теме је да се ученици упознају и оснаже за позитиван и одговоран однос према историјском наслеђу у оквиру традиционалне музике Балкана и Србије са акцентом на међусобан утицај, трајање и очување.</p> <p>Наставник планира како ће се учење одвијати у складу са интересовањима ученика и могућностима школе и локалне заједнице.</p> <p>У процесу реализације програмских садржаја наставник треба да уведе ученике у тему кроз кратки теоријски приказ или аудио-видео запис, а затим да их кроз конкретне задатке усмери на истраживање које може да се односи на различите аспекте изучавања предмета музичког наслеђа у односу на временски оквир настанка, просторни оквир настанка, носиоце, примаоце, контекст настанка, контекст садашњег деловања и сл.</p> <p>У циљу упознавања материјалних извора као грађе за истраживање елемената народне културе учење може да се одвија и кроз посете појединим институцијама, на првом месту етнографским збиркама и музејским поставкама или посете нпр. кустоса школи. У оквиру народне уметности, ученике би требало упутити на значај старих уметничких</p>	<p>постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова. Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити</p>

	<p>заната и њихов опстанак, а као крајњи продукт тог рада било би организовање изложбе ученичких радова.</p> <p>У циљу упознавања и очувања музичке традиције на простору Балкана и Србије ученици проучавају музику, плес, ношњу, обичаје, обреде, начин живота, из различитих географских локалитета. Истраживање може да се односи на: прожимање елемената традиционалних култура различитих народа на простору Балкана и Србије и миграције као чинилац прожимања; развој традиционалне музике у домену певања (техника певања, текстови песама, пратња...) или свирања (врсте инструмената, распрострањеност у односу на географски центар, карактеристике...); преношење музичких записа из једне средине у другу (исти текст, различита мелодија и обрнуто) Поред обредних, ученици могу да изучавају песме које су настале у вези са празницима који се обележавају у локалној средини (Васкршње, Божићне, Лазаричке и друге песме) и реконструишу исте. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада.</p>	<p>и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.</p>
<p><i>МОДЕРНО ДОБА И МУЗИКА</i></p>	<p>У оквиру ове теме ученици могу да истражују развој модерних технологија у служби широке заступљености примењене музике у медијима, односно мултимедијалним уметностима. Ученици упознају сценску музику, музику на филму, позоришту, радију, телевизији и интернету кроз приказивање видео материјала који ће подстаћи истраживачке задатке, презентације, дебате, интервјуе, критике... Препорука је да фокус рада буде на примењеној музици на подручју Србије и то истраживањем музике за филмове/серије српских композитора Зорана Симјановића, Војислава Вокија Костића, Војкана Борисављевића, Горана Бреговића... У оквиру теме ученици могу да раде на припреми извођења одређене музичке нумере из филма, мјузикла, позоришта, откривајући повезаност музике и других уметности. Маркетинг у музици се може истраживати на више начина. Један аспект може бити одговор на питање како одређено дело или музички догађај промовисати (како је то некада изгледало, а како данас), а други аспект је на који начин избор музике и сама музика утиче на маркетинг неког</p>	

	<p>другог уметничког производа. У циљу разумевања значаја музике у рекламама, а у сврху маркетинга ученици истражују одабране рекламе, анализом одабраних доносе суд о улози музике и дефинишу кораке у процесу израде. Ради унапређивања маркетинга школе ученици припремају материјал за израду спота за химну школа/џингла за различита дешавања.</p>	
--	--	--

ПРЕДУЗЕТНИШТВО

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ПРЕДУЗЕТНИШТВО		РАЗРЕД: 7. или 8. разред
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36 или 34
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности <i>Предузетништво</i> је да допринесе развоју иновативности и предузимљивости код ученика, способности да се идеје претворе у акцију, способности за тимски рад и коришћење разноврсних извора знања ради бољег разумевања друштвених процеса и појава и преузимања одговорне улоге у савременом друштву.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА	<ul style="list-style-type: none"> – наведе основна права потрошача и начине њихове заштите; – на декларацији пронађе најважније информације о производу и одреди однос цене и квалитета; – посматра занимања из перспективе некад и сад и предвиди могућности њиховог развоја у будућности; – повезује одређена занимања и врсту и нивое образовања; – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања; 	<ul style="list-style-type: none"> Однос цене и квалитета производа/услуге Декларација производа Уговорна обавеза за услугу Остваривање права потрошача
СВЕТ РАДА	<ul style="list-style-type: none"> – посматра занимања из перспективе некад и сад и предвиди могућности њиховог развоја у будућности; – повезује одређена занимања и врсту и нивое образовања; – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања; 	<ul style="list-style-type: none"> Свет занимања некад, сад и у будућности Професионална оријентација Професионални развој Форма и функција CV и мотивационог писма Концепт целоживотног учења
ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ	<ul style="list-style-type: none"> – се укључи у иницијативе које се покрећу у школи; 	<ul style="list-style-type: none"> Покретање иницијативе Менаџмент и лидерство

<p>УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА</p>	<ul style="list-style-type: none"> – разликује особине лидера и менаџера; – одговорно преузима задужења у тиму, сарађује са другим члановима тима и учествује у доношењу одлука; – планира, распоређује и управља ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије); – учествује у осмишљавању пословне идеје; – информише се о постојању сличних производа на тржишту; – комуницира са окружењем о креативним идејама свога тима; – примењује правила пословне комуникације; – поштује етичке принципе у пословању; – израчуна трошкове израде производа према датим инструкцијама; – прикупи информације о ценама сличних производа на тржишту и на основу њих одреди цену свог производа; – учествује у промоцији и продаји производа; – презентује рад свог тима. 	<p>Појам предузећа (привредног субјекта)</p> <p>Производ и/или услуга</p> <p>Појам тржишта</p> <p>Људски и материјални ресурси</p> <p>Пословна комуникација</p> <p>Основни етички принципи у пословању</p> <p>Процес производње и процес пружања услуга</p> <p>Цена производа или услуге</p> <p>Облици промовисања производа</p> <p>Продаја производа или услуге</p>
--------------------------------------	--	--

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА	<p>Кроз студију случаја ученици се оспособљавају да у оквиру задатог буџета одаберу производ или услугу и аргуменују свој избор у односу на критеријуме као што су квалитет, цена, еколошка подобност, корисност производа/услуге, естетска вредност, робна марка, трајање гаранције, могућности сервисирања итд. Ученици се оспособљавају да се информишу о производу (прехрамбеном, хемијском, техничком, одећа и обућа) на основу његове декларације. Упознају се шта су то права потрошача и на који начин могу да их остваре. Упутити ученике на услове које потрошач мора да испуни да би остварио своја права. Посебну пажњу посветити правима потрошача у односу на безбедност и квалитет производа/услуге, могућност замене или повраћаја новчаних</p>
	<p>средстава уколико није испуњена потпуна функционалност производа у гарантном року, као и у случајевима када производ није у складу са декларацијом или за услугу није испуњена уговорна обавеза. Постоје велике могућности за истраживачке задатке као што су нпр. да ученици пронађу информације о уобичајеном трајању гаранције за различите врсте производа.</p>

<p>СВЕТ РАДА</p>	<p>Уводне активности у ову тематску целину имају за циљ да ученици сагледају развојност занимања што подразумева и њихово нестајање, као и факторе који до тога доводе (технолошки развој, промене људских потреба...). За промишљање о развоју занимања у будућности погодне су креативне радионице.</p> <p>Ради пуног разумевања света рада ученици треба да се упознају са образовним профилима у оквиру различитих подручја рада, школама које их образују и захтевима које треба да испуне они који желе да се за њих школују. У ту сврху може се користити информатор за упис у средњу школу, а ученици подељени у групе могу добити различите задатке да га проуче (подручја рада, образовни профили у подручју рада, услови за упис, трогодишњи и четворогодишњи образовни профили, дуално образовање...). Неко од ученика требао би да се бави и информацијама о питањима како се наставља школовање после средње школе и разликама које постоје између похађања гимназије и стручне школе, односно разликама између опште и стручне матуре. Имајући у виду узраст ученика ниво академског образовања треба да буде само на информативном нивоу. На основу тог истраживачког рада може се организовати активност у којој сваки ученик или пар треба да припреми презентацију у стандардизованој форми за изабрани образовних профил. Презентација би требало да садржи информације о школама које образују тај образовни профил, минималном броју бодова из претходних школских година, условима уписа, могућностима запошљавања и наставка школовања, као и за које послове су ученици оспособљени након завршетка школовања. Припремљене појединачне презентације објединити и објавити на сајту школе. Уколико постоји могућност, ученицима омогућити комуникацију са представницима средњих школа, као и појединцима који се баве тим занимањима а то може бити неко од родитеља.</p> <p>У оквиру ове теме ученици треба да се упознају и са појмовима професионални развој, професионална оријентација и селекција, форма и функција CV и мотивационог писма. Током рада ученицима сугерисати да ће због динамичних промена на тржишту рада, током своје професионалне каријере бити принуђени да буду флексибилни, да се континуирано усавршавају и оријентишу ка целоживотном учењу.</p>
<p>ПОКРЕНИ СЕБЕ И ДРУГЕ</p>	<p>За увођење у тему наставник може да припреми примере неких иницијатива, пожељно је да буду на глобалном и локалном нивоу, који илуструју снагу иницијативе и предузетништва. Након тога, може се организовати активност у којој ученици треба да идентификују различите проблеме у свом непосредном окружењу (нпр. проблеми у вези са животном средином, безбедношћу у саобраћају...) и сагледају могућности њиховог решавања из перспективе сопственог ангажовања и укључивања појединаца, група и организација из локалне заједнице.</p>

	<p>Овај садржај добро кореспондира са програмом <i>Грађанског васпитања</i> за све разреде јер он потенцира грађански активизам који се заснива на истим овим корацима: препознавање проблема – тражење решења. Након спроведене анализе ученици треба да изаберу два проблема и промишљају које су могућности њиховог решавања. Подељени у групе сачињавају план акције са основним елементима. Наставник кроз примере успешних менаџера и лидера, упознаје ученике са особинама које их одликују. На основу својих интересовања и способности ученици преузимају улоге у тиму, а затим анализирају које особине менаџера и лидера су им потребне за успешно обављање задатка. У раду се могу консултовати са особама за које процене да им могу помоћи. Спровођење ове активности не треба да траје дуже од 3 часа јер је то увод у следећу тему где се очекује да ученици искажу, у складу са својим узрастом и знањем неки ниво иницијативности и предузимљивости.</p>
<p>УЧЕНИЧКА ПРЕДУЗЕЋА</p>	<p>Током остваривања ове теме, ученици треба кроз практичан рад и симулацију рада привредног друштва да стекну јаснију слику о економском, финансијском функционисању предузећа, да развијају сопствене предузетничке капацитете, социјалне, организационе и лидерске вештине. Привредно друштво се оснива као виртуелни привредни субјекат који нема правни значај, али су сви процеси који се одвијају у њему реални. Уколико школа има регистровану ученичку задругу, пословање ученичких предузећа је потребно укључити у рад ученичке задруге.</p> <p>Ученици се дели на две групе (од 10–15 ученика). Свака група оснива и води сопствено предузеће – привредни субјекат, са реалним процесима, производима/услугама и остварује зараду. Ученичко предузеће, под менторством предметног наставника, пролази кроз све фазе развоја стварног привредног друштва (оснивање, развијање, затварање). Свако ученичко предузеће осмишљава свој производ или услугу, трудећи се да буду оригинални, иновативни и креативни. Са циљем постизања ових захтева, важно је да ученици прикупе информације о истим или сличним производима или услугама на тржишту и успоставе комуникацију са окружењем како би испитали могућност остваривања пословног успеха. У складу са производом/услугом, ученици бирају назив предузећа, израђују лого предузећа и праве план активности. Са циљем прикупљања новчаних средстава за почетак рада предузећа, ученици могу да организују културни или спортски догађај, продајну изложбу, аукцију, сајам. Како би обезбедили успешно пословање, ученици се уз помоћ наставника упознају са правилима пословне комуникације, основним етичким принципима у пословању и рационалном управљању расположивим ресурсима (знања и вештине, време, новац, технологије). Ученицима указати на важност поштовања кодекса пословног понашања, од начина опхођења до кодекса облачења. Неопходно је да ученици уоче разлику између свакодневне и пословне комуникације (вербалне и невербалне). Инсистирати на поштовању основних етичких начела, као што је професионално обављање пословне делатности, савесно</p>

	<p>извршавање обавеза и преузимање одговорности, поштовање преузетих обавеза, коришћење допуштених средстава за постизање пословних циљева.</p> <p>Ученици израчунавају све трошкове које су имали током реализације своје идеје. У те трошкове спадају трошкови материјала, трошкови израде и други трошкови. На основу прикупљених података, формирају продајну цену и усклађују је са ценама сличних производа на тржишту.</p> <p>Уз помоћ наставника, осмишљавају различите облике промовисања и продаје свог производа и остварују интеракцију са пословним сектором и потенцијалним купцима. Промовисање се може остварити и коришћењем ИКТ алата. Продајне активности могу бити реализоване на продајним изложбама, сајмовима и базарима.</p> <p>Након реализоване теме, неопходно је да сваки тим изврши евалуацију спроведених активности и изради презентацију о раду свог предузећа. Чланови тима доносе заједничку одлуку у које сврхе ће бити искоришћена новчана средства зарађена током пословања ученичког предузећа.</p>
<p>ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како комуницирају и сарађују, како прикупљају податке, како аргументују, евалуирају, дају креативна решења, како представљају резултате свога рада итд.</p> <p>Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, колико су креативни, како решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам.</p> <p>Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.</p>

Циљ учења слободне наставне активности *Домаћинство* је да ученици интегришу и функционализују знања стечена у оквиру различитих предмета у контексту свакодневног живота, да унапреде вештине и формирају навике у вези са важним активностима у свакодневном животу у области становања, одевања, исхране и употребе различитих материјала.

Разред

Седми или осми

Годишњи фонд часова

36 или 34

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају програма ученик ће бити у стању да:	ТЕМЕ и кључни појмови садржаја програма
<p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Комуникација</p> <p>Рад са подацима информацијама</p> <p>Дигитална компетенција</p> <p>Решавање проблема</p> <p>Сарадња</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p> <p>Одговоран однос према околини</p> <p>Естетичка компетенција</p> <p>Предузимљивост и оријентација ка предузетништву</p>	<p>– одговорно испуњава обавезе потребне за живот у заједници / домаћинству;</p> <p>– преиспита сопствене и навике других чланова заједнице/домаћинства и утиче на њихову промену ка рационалном планирању, економичној потрошњи и развијању одговорних еколошких навика;</p> <p>– користи рачунарске апликације, 3D приказ грађевинског објекта и унутрашњег уређења домаћинства, уважавајући потребе савремене културе становања;</p> <p>– учествује у активностима уређења и заштите домаћинства и окружења у коме се оно налази;</p> <p>– анализира карактеристике савремене културе становања и повеже развој и значај урбанизма за побољшање услова живљења домаћинства;</p> <p>– правилно разврстава и одлаже отпад из домаћинства, припрема га и предаје на рециклажу;</p>	<p>САВРЕМЕНО ДОМАЋИНСТВО И ПОРОДИЦА</p> <p>Домаћинство</p> <p>Организација домаћинства</p> <p>Породица, односи и потребе у породици и њихово усклађивање</p> <p>Формирање здраве породице</p> <p>Фазе породичног живота</p> <p>Култура као начин живота и културно наслеђе</p> <p>КУЛТУРА СТАНОВАЊА</p> <p>Породично домаћинство на селу и у граду</p> <p>Породица и домаћинство</p> <p>Функционалне целине домаћинства и њихове улоге</p> <p>Технички апарати у домаћинству</p> <p>Безбедност у домаћинству</p> <p>Уређење домаћинства и околине у градској и сеоској средини</p> <p>Економично коришћење и потрошња воде у градском и сеоском домаћинству</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – образлаже на примеру у домаћинству употребу обновљивих извора енергије и значај топлотне изолације са уштедом енергије у домаћинству; – правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; – разликује природне од вештачких тканина, правилно их употребљава и одржава; – планира буџет домаћинства и управља њиме; – планира радну недељу, укључује и усклађује обавезе које има као појединац и у заједници/ домаћинству; – припрема и уређује простор за ручавање и формира културне навике приликом узимања хране; 	<p>Уштеда енергије у домаћинству Хемијска и микробиолошка исправност воде. Отпадне воде у домаћинству Основни хигијенски захтеви домаћинства Прикупљање, сортирање и одлагање отпада у домаћинству</p> <p>КУЛТУРА ОДЕВАЊА Улога одеће и обуће у животу човека. Природни и вештачки материјали, њихова својства и употреба у домаћинству. Одржавање одеће, кућног текстила, и декоративног плана у домаћинству.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – правилно се храни, води рачуна о сопственом здрављу и здрављу породице; планира дневне оброке за своје домаћинство у складу са општим принципима правилне исхране уз уважавање потреба свих чланова домаћинства; – примењује основне технике и правила обраде и припреме намирница уз примену правилног руковања прибором, посуђем, справама и апаратима за припрему хране; – истражује и прави план набавке средстава за одржавање личне хигијене и чистоће домаћинства; – процењује значај и утицај информација и извора информација и повезује их са сопственим искуством ради решавања различитих проблемских ситуација; – комуницира на конструктиван начин; 	<p>Одржавање и чишћење природних и вештачких материјала. Организација складиштења кућног текстила, обуће и одеће Рециклажа кућног текстила и одеће</p> <p>КУЛТУРА ПОНАШАЊА Планирање и расподела буџета План набавке и избор артикала План и припреме за путовање Правила понашања у превозним средствима, у граду и на путовању Савремена средства комуникације и претраживање различитих информација</p> <p>СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ И ХИГИЈЕНЕ ДОМАЋИНСТВА Значај воде за одржавање хигијене Средства за личну хигијену Козметичка средства</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – процењује значај и утицај научних достигнућа на свакодневни живот; – осмишљава и предузима истраживање у решавању проблема, одговорно се односи према свом животу, животу других и животној средини; – критички процењује сопствени рад и рад сарадника у групи; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и афирмише толеранцију и равноправност у дијалогу. 	<p>Кућна апотека Материјали за опремање домаћинства Одржавање домаћинства Отпадни материјали у домаћинству</p> <p>ИСХРАНА У ДОМАЋИНСТВУ</p> <p>Хранљиви састојци и животне намирнице Класификација животних намирница према пореклу (биљне и животињске), улози у организму (енергетска, градивна, заштитна и регулаторна) и саставу Енергетска вредност намирница Потребе за састојцима хране зависно од узраста, занимања, пола, спољашње средине, здравственог и физиолошког стања организма Рационална исхрана човека Принципи рационалне исхране Законски прописи, правилници о намирницама и квалитету хране Последице неправилне исхране Припремање хране, начини обраде намирница Хигијенски услови приликом припремања хране Одлагање, чување и конзервација намирница Апарати и машине за припремање, чување и обраду хране и намирница Загађујуће супстанце хране и мере заштите Адитиви Органска и ГМО храна Култура исхране и понашање за трпезом: послуживање и узимање хране, стоно посуђе и прибор Национална кухиња и кухиње у свету</p>
--	---	---

САВРЕМЕНО ДОМАЋИНСТВО И ПОРОДИЦА

У оквиру наставне теме *Савремено домаћинство и породица* ученици интегришу, функционализују знања, али и стичу знања о појмовима: породица, породица у ужем и ширем смислу, о фазама породичног живота, односима у породици и потребама савремене породице. У оквиру стицања знања о породици ученици уче о њеној улози у формирању културних потреба, навика и интересовања и развоју културног идентитета и припадности одређеној групи. Овакав приступ доприноси успостављању односа између појединца, породице и друштва, као и у успостављању релације „ми” и „други” што знања добијена у оквиру овог програма доводи у везу са знањима која се добијају у оквиру других предмета (српски језик и књижевност, географија, свакодневни живот у прошлости, грађанско васпитање, веронаука итд.). На исти начин се објашњава појам културно наслеђе, тако да ученици разумеју да се култура као начин живота (култура становања, одевања, исхране, понашања, рада) у прошлости испољава кроз наслеђе (материјално и нематеријално), а савремена култура – кроз савремени начин живота. У оквиру ове теме ученици би требало да направе план активности своје породице на дневном, недељном или месечном нивоу, и да истраже културно наслеђе своје породице.

КУЛТУРА СТАНОВАЊА

У наставној теми *Култура становања* ученици треба да науче да постоје различите врсте стамбеног простора, о могућностима за економично и целисходно коришћење тог простора, као и о могућностима прилагођавања стамбеног простора функционалним и естетским потребама чланова породице. Треба указати на важност и улогу стамбеног простора у нормалном функционисању и различитим фазама развоја једне породице. Стан/домаћинство треба разматрати као сложени скуп његових функционалних целина. Ученик треба да зна који су функционални, хигијенски и естетски захтеви које стамбени простор треба да испуни.

У овој теми треба размотрити начине уређења и одржавања стана/домаћинства према потребама чланова породице/домаћинства и према односу стан околина/окружење. У оквиру практичних вежби различите групе ученика треба да израде предлоге уређења стана/домаћинства у коме живе, поштујући потребе, склоности и активности особа које у њему живе (спортисти, музичари, писци, лица са специјалним потребама, деца, старе особе) и да међусобним извештавањем кроз дискусију одобре или унапреде предлоге. Утицај породице и појединца на уређење околине треба размотрити из угла градска/сеоска средина, асфалтирана/неасфалтирана улица и сл. Такође, треба размотрити уређење стана/домаћинства са различитих аспеката: функционално/ модерно/ практично/. Кроз дискусију са ученицима треба размотрити безбедност у домаћинству, на одржавање и безбедну употребу кућних апарата, ученике упутити да истражују и презентују уштеду топлотне енергије у домаћинству (правилна употреба кућних апарата, топлотна изолација стана, грејање стамбених простора). Организовати посету водоводу,

хемијској и микробиолошкој лабораторији у истом, организовати дебату са ученицима на тему употреба воде у градском и сеоском домаћинству, зашто је неопходно економична употреба воде, да ли користити флаширану или „чесменску воду“ и проблему отпадних вода.

Кроз искуства деце треба указати на значај савремених апарата у домаћинству. У оквиру ове теме ученици се обучавају за њихову безбедну примену и разумевање конвенционалних ознака на апаратима у домаћинству. Такође, уче и о важности правилног избора и примене прибора и средстава за одржавање стамбеног простора и околине као и о селективном прикупљању отпада у домаћинству (класификација, рециклирање, разградивост отпада). У овом делу, ученици би могли и да покрену сакупљачку акцију секундарних сировина, да је прошире на целу школу и/ или локалну заједницу. За то би требало да направе тим, поделе улоге у тиму, осмисле све фазе акције, начин оглашавања, прикупљања и улагања новца који добију после продатих секундарних сировина. Такође, ученици могу да направе изложбу од кућног отпада: пластичних флаша, лименки, старе хартије, стаклене амбалаже. Изложба би могла бити и продајна, а зарађен новац ученици би могли да употребе за хуманитарну акцију или за опремање кабинета/учионице (кутка) за домаћинство.

У оквиру ове теме препоручује се употреба апликација, софтвера, нпр. Sweet home или неке друге, уз помоћ које ученици могу да планирају, пројектују и уређују виртуални простор за живот. Ученици у паровима могу да направе пано, или кратки филм којим приказују класификацију, рециклирање и разградивост отпада у домаћинству. Овај део наставе ученици би могли да употпуне практичним радом, компостирањем биоразградивог отпада из домаћинства. У оквиру ове теме реализовати и вежбу пречишћавање воде. Било би упутно ученике упутити у прављење филтера за воду од природних материјала, у слојевима (за преживљавање у природи и измењеним условима живота).

КУЛТУРА ОДЕВАЊА

У оквиру наставне теме *Култура одевања* ученици треба да науче: које улоге имају одећа и обућа у животу савременог човека (физиолошка, психолошка, естетска, функционална), да одећа и обућа могу бити направљене од природних и вештачких материјала, разлике у својствима природних и вештачких материјала, да врше избор тканине према својствима тканине и намени одеће, да на основу својстава тканине бирају начине за чишћење и чување одеће и обуће, значење ознака на декларацији одевних предмета. Овде би ученици могли да истражују изглед и крој неког одевног предмета (нпр. ђачке униформе, одела за матурско вече) кроз векове и да направе модну ревију. Увод у ову област могла би бити посета локалном музеју или гостовање кустоса локалног музеја.

Важно је да ученици науче о избору материјала из угла улоге/намене одеће и обуће.

Кроз практични рад треба овладати вештинама одржавања одеће направљене од различитих материјала (прање, уклањање флека, пеглање, одлагање, пришивање дугмета), правилно читати и тумачити декларације на етикетама обуће и одеће, осмислити пано и представити одржавање одеће направљене од различитих материјала.

У овом делу наставе ученици могу да направе презентацију на тему Рециклирани памук и његова употреба. Такође, могу организовати прикупљачку акцију старе, памучне гардеробе, пронаћи која текстилна трговина откупљује стару гардеробу или организује акцију старо за ново. Нову гардеробу, зарађену тим путем, донирати прихватилишту за младе или сигурним кућама.

КУЛТУРА ПОНАШАЊА

Четврта тема *Култура понашања* треба да омогући ученицима да стекну/унапреде вештине у важним и свакодневним активностима у области културе понашања: куповини, комуникацији и путовањима. У области куповине мисли се на правилан избор потребних (не сувишних) артикала, планирање и правилну расподелу кућног буџета. Информисање о квалитету артикала путем информационих и комуникационих технологија, поред тога што омогућава правилан/најбољи избор, омогућава и уштеду новца и времена. Такође, примена информационих и комуникационих технологија омогућава и успешно планирање и реализацију путовања. Одабир дестинације, резервација и куповина карата се, на пример, данас много лакше обављају уз помоћ информационих технологија.

Савремена средства комуникације данас омогућавају бољу информисаност и лакшу комуникацију са пријатељима, члановима друштвених група којима припадају као и са члановима уже и шире породице. Ученици треба да кроз практичне примере и реализацију науче о употреби (техничкој примени) ових средстава, али и о састављању сажетка разговора, писма, поруке, тако да не изоставе суштину (зашто некога зову или шта је предмет поруке или писма, е-маил-а).

У оквиру ове теме ученици треба да овладају вештином писања и упућивања једноставних писаних форми биографије, захтева, молби и жалби. Ово подразумева податке: коме је намењено, истицање предмета, неопходних/релевантних информација и потребне податке о подносиоцу (име и презиме, адреса, контакт телефон и други биографски подаци). Како би наведено увежбали, ученици могу да покрену неку иницијативу у школи и да дозволу и мишљење траже електронским путем од директора, Наставничког већа и сл.

У оквиру ове теме ученици у групама треба да направе план буџета и набавки, направе избор артикала на основу података о квалитету и цени артикала, планирају путовање, направе буџет и план обиласка културно-историјских знаменитости. Одраде вежбу званичне кореспонденције као: писање биографије, упућивање захтева, молби, жалби и сл.

СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ И ХИГИЈЕНЕ ДОМАЋИНСВА

Ова тема ће омогућити ученицима да разврставају хемикалије на козметику, личну хигијену, кућну хемију, правилно употребљавају исте и укажу на важност познавања и правилног читања ознака на истим. Ученици треба да истраже и да направе план набавке кућне апотеке и апотеке за путовање. Како и чиме могу да заштите дрво, метал и зидове од атмосферског утицаја, такође треба да истраже како да уклоне мрље са стакла, намештаја, металних предмета, одеће и обуће у домаћинству. Ученици могу да истражују у групама и резултате презентују на паноу, Power Point презентацијом, кратком анимацијом или усмено.

ИСХРАНА У ДОМАЋИНСТВУ

Наставна тема *Исхрана у домаћинству* ће омогућити ученицима да истражују и упознају се са „органском производњом хране”. Да истраже планирају буџет и за исхрану свог домаћинства ако користе „органску храну” и храну која није органска, са посебним освртом на ГМО. Ученици треба да се упознају са термином „правилна исхрана” и да испланирају потрошачку корпу за једно домаћинство.

Ученици треба да истраже и презентују потребе за градивним, енергетским и заштитно регулаторним састојцима хране, у зависности од узраста, врсте занимања, пола, климатских услова, здравог и физиолошког стања организма. Шта су последице неправилне исхране? Ученици би требало да упознају прописе и правилнике који се односе на храну. Такође, овде се учи о мерама заштите хране од загађивања, правилном одлагању, чувању и конзервирању намирница (физичке, хемијске и биолошке методе), како се припрема храна, који су начини обраде намирница како да намирнице током припремања не изгубе хранљиве вредности, који су хигијенски услови приликом припремања хране, како се правилно рукује и како се одржавају машине за обраду намирница и апарата за чување хране. Култура понашања за трпезом и култура исхране се демонстрирају. Такође, ученици презентују националну и светске кухиње (ово се може реализовати и кроз школску манифестацију Међународни дан језика, где ће у једном сегменту бити приказане гастрономије земаља чији се језици и култура презентују).

У оквиру ове теме планиране су вежбе које се могу изводити у групама: састављање јеловника (расподела укупних енергетских потреба по појединим оброцима у току дана (кроз симулацију ситуације одласка код нутриционисте по савет: детета спортисте, потхрањене особе, особе са вишком килограма, труднице, детета у пубертету).

Ученици могу да истражују навике у исхрани код нас и у свету, као и последице тих навика. Увежбавају припрему хране у сировом стању, као што су: салате и сокови од воћа и поврћа, припремају млечне напитке, воћни јогурт, као и десерт.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА

Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. На почетку сваког часа, наставник пружа ученицима могућност да сами себе процене у теми часа која ће се обрађивати (базирано на дотадашњим стеченим знањима у другим наставним предметима или свакодневном животном искуству). То се може реализовати тако што ће ученици проценити своје знање на стикеру, а наставник залепити те стикере на помоћној табли и сл. За ову намену наставници могу позвати ученике да подигну онолико прстију своје шаке којом оценом процењују своја предзнања (један прст одговара оцени недовољан (1), пет прстију одговара оцени одличан (5)). Такође, наставник позива ученике на крају сваког часа да процене себе, у смислу, колико су напредовали у стицању знања, вештина, формирању ставова, током часа. То би, уједно, могла бити и ученичка евалуација наставниковог рада на часу. Наставник сваку врсту оцењивања јасно и прецизно образлаже ученику, поштујући његов интегритет. У Домаћинству као слободној наставној активности најважније је да наставник прати напредак ученика у вештинама комуникације (вршњачкој и са одраслима), критичког мишљења, мотивисаности, предузимљивости, организацијским вештинама, културним навикама, односу према сопственом здрављу, здрављу његове околине, као и о бризи за очување животне средине, креативности и решавању проблема. Наравно, наставник уз помоћ одељењског старешине и ПП-службе је способан да примени прилагођавање метода, али и садржаја за ученике са посебним потребама у наставном процесу. Наравно, то се односи и на израду посебног наставног материјала, као и правила оцењивања.

Линкови ка референтним сајтовима:

https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_bezbednosti_hrane.html

<https://www.vet.minpolj.gov.rs/projects/sr/den/>

<https://www.efsa.europa.eu/en>

http://www.dnrl.minpolj.gov.rs/lat/o_nama/hrana.html

<https://www.muzejisrbije.rs/>

https://www.nb.rs/pages/article_link.php?id=109

<http://192.168.8.1/html/guide.html?randid=1004436850?updatadirect=www.sepa.gov.rs>

<http://www.sepa.gov.rs/>

https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_upravljanju_otpadom.html

<https://kompanije.co.rs/kategorija/otkup-i-prodaja-sekundarnih-sirovina>

<https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-nacinu-skladistenja-pakovanja-obelezavanja-opasnog-otpada.html>

<https://www.ekologija.gov.rs/dokumenta/upravljanje-otpadom/pravilnici>

<https://www.ekologija.gov.rs/dokumenta/upravljanje-otpadom/pravilnici> <https://www.who.int/>

<http://etnokutak.com/blog/koji-su-stari-zanati/>

ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ФИЛОЗОФИЈА СА ДЕЦОМ		РАЗРЕД: 7. или 8.
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36 или 34
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности <i>Филозофија са децом</i> је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће подстаћи и убрзати његов интелектуални развој и унапредити вештине размишљања, закључивања, самосталног, критичког и креативног мишљења.		
ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	ИСХОДИ На крају програма ученик ће бити у стању да:	Кључни појмови садржаја програма
Компетенција за целоживотно учење	– критички промишља и анализира питања и проблеме свог окружења	Појам добра / зла Појам уметности

<p>Сарадња Решавање проблема Одговорно учешће у демократском друштву Рад са подацима и информацијама Дигитална компетенција Комуникација Одговоран однос према околина Естетичка компетенција</p>	<p>– са пажњом слуша саговорника и комуницира са другима на конструктиван начин – јасно изрази сопствене мисли и осећања – практикује интелектуалну отвореност и радозналост – уважава релевантне аргументе – практикује толеранцију и разлике у мишљењу – искаже објективност и непристрасност у процени властитих и туђих становишта, поступака и постигнућа – сарађује са члановима групе којој припада и одупре се притиску групе на асертиван начин – препозна проблеме у свом непосредном окружењу и дискутује о могућностима њиховог решавања – развије осетљивост за социјални и културни контекст – учествује у расправи која доприноси атмосфери отворености и узајамног уважавања – преузме одговорност за сопствене поступке, однос према природном и друштвеном окружењу,</p>	<p>Појам правде Појам слободе Појам среће Појам толеранције Појам вршњачког насиља Појам истине/лажи Појам живота Појам времена и простора Појам пријатељства Појам храбрости Појам бога Појам човека Појам мудрости и знања Појам света Појам природе Појам једнакости и различитости Појам љубави</p>
---	--	---

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
<p>Отворени филозофски проблеми (теме – питања) за дискусију би на пример били: шта значи бити срећан, како знамо да је нешто добро, шта је толеранција, зашто је важно говорити истину и да ли је некада добро лагати, шта је циљ нашег живота, шта је време, шта је то што нешто чини лепим, шта је</p>	<p>Активности у филозофским истраживачким радионицама имају форму структурираног и дисциплинованог, одређеним правилима вођеног дијалога у којем ученици и наставник најпре заједно читају причу (гледају, слушају филм...). Потом наставник, фасилитатор даје могућност (време) да ученици испитају своје</p>	<p>Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити, процес праћења и вредновања ученичких постигнућа не може се заснивати на класичним индивидуалним усменим и писаним проверама. Уместо тога, наставник треба континуирано да прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у</p>

<p>пријатељство, храброст, вредности породице, правда, слобода итд.</p>	<p>мисли о причи (филму, слици...) и да размисле о ономе што их чуди или збуњује, о ономе што их је заинтригирало. Наставник пружа прилику да ученици размене сопствена мишљења са другом или са групом. Затим ученици, уз асистенцију тј. фино подешену подршку наставника, предлажу и демократски бирају питања за дискусију, исписују сва важна питања на табли.</p> <p>На почетку дискусије наставник тражи од ученика да погледају да ли постоји неки појам који треба дефинисати, да ли постоје различите интерпретације појмова које треба разјаснити. Отварањем дискусије водитељ, наставник треба да се уздржи од личног изјашњавања и давања одговора на питања. Кроз дискусију ученици развијају критички смисаони дијалог. Учесници у дијалогу чине заједницу истраживача која покушава да пронађе најсмисаоније решење за проблем, да трага за истином, а не да покаже како је неко у праву а неко није. У овако замишљеном, сократском дијалогу влада дух заједнице истраживача који развија способност грађења својих идеја на идејама осталих учесника.</p> <p>Иако наставник има план вођења дискусије, своју агенду, он мора знати када може да се повуче, да деци преда контролу и води истраживање са стране. На крају</p>	<p>активностима, како дају креативна решења, како бране своје ставове, како аргументују, евалуирају, примењују, процењују последице итд.</p> <p>Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретација, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, како решавају задатке који садрже аспекте истраживачког рада.</p> <p>За неке садржаје прикладни су и други начини провере напредовања као што су нпр. квизови или улазни и излазни тестови како би се утврдили ефекти рада на нивоу знања, вештина, ставова.</p> <p>Евалуатори овог програма не морају бити само наставници који изводе наставу. Допринос процесу евалуације могу дати сама деца (само-евалуација), родитељи заинтересовани за резултате рада са њиховом децом, али и колеге и стручни сарадници који</p>
---	--	---

	<p>дискусије треба размислити о ономе о чему је дискутовано и о начину на који је дискутовано. Тема о којој се дискутује има једнаку важност за постизање циља као и начин на који се дискутује. У дискусију треба укључити и ученике који се сами не јављају. Завршна реч треба да буде кратка и не треба је коментарисати.</p> <p>Радионице филозофских истраживања програма <i>филозофија са децом</i> могу бити унапређене играма. У овом контексту игре имају функцију средства за подучавање и подстицање развоја ученика. Игре које се користе у програму филозофија са децом омогућају ученицима да вежбају вештине као што су планирање, постављање питања, расуђивање, посматрање нечега са различитих тачака гледишта, размишљање о новим идејама.</p> <p>У филозофским истраживањима фасилитатор ће бирати оне игре које ће се најбоље уклопити у постизање задатог циља: вежбање креативног мишљења, концентрације, пажљивог слушања и памћења, вежбање говорења, размишљање о значењу веза међу речима, размишљање о узрочно-последичним везама, вежбању самодисциплине и говорења пред публиком, подстицања сарадње чланова групе, подизање енергије у групи, креативно хипотетичко мишљење ...</p>	<p>могу даље користити резултате евалуације за планирање својих активности.</p> <p>У <i>филозофији са децом</i> постоје многи елементи који утичу на различите циљеве образовања, тако да је потребно да одлучимо шта желимо да евалуирамо и колико ће евалуација бити селективна. Евалуациони упитници, најчешће направљени у виду евалуационих листова могу процењивати резултате когнитивног плана и односе у истраживачкој групи, затим метакогнитивне процесе, тј. критичко промишљање о сопственим мисаоним процесима и вештинама мишљења, као и промишљање о процесима и вештинама мишљења других чланова групе, потом мишљење о томе у којој се мери група понашала као заједница истраживача и шта ученици мисле о сопственом доприносу у остварењу циља часа, мишљење о сопственим и туђим идејама и предлозима за дискусију.</p> <p>Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Ученици свакако треба унапред да буду упознати шта ће се и на који начин пратити и вредновати. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење.</p>
--	--	---

ЗДРАВЉЕ И СПОРТ

СЛОБОДНА НАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЗДРАВЉЕ И СПОРТ		РАЗРЕД: 7. или 8.
		ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА: 36 или 32
ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА АКТИВНОСТИ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС: Циљ учења слободне наставне активности је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове и вредности од значаја за одговоран однос према сопственом здрављу, физичком вежбању и здравим животним навикама.		
ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	ИСХОДИ	ПРОГРАМСКИ /ПРЕДМЕТНИ САДРЖАЈИ
ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА	<ul style="list-style-type: none"> – дефинише појам здравља, разликује физичко, ментално и социјално здравље и образлаже утицај вежбања на здравље; – упореди специфичности вежбања у спорту и ван спорта; – разликује правилно од неправилног вежбања и планира сопствене физичке активности у складу са потребама, могућностима и интересовањима; – има увид у сопствене разлоге вежбања и истрајава у вежбању; 	<p>Тема прожима вежбање, здравље и животну средину и настоји да одговори на питање чему служи вежбање и како и где то радити. Има већи број кључних појмова и било би добро да наставник предност да оним активностима и примерима на којима ће ученици најлакше разумети ту повезаност.</p> <p>Како свако вежбање није аутоматски и здраво, на различитим примерима, треба ученицима указати на разлику између правилног и неправилног вежбања и више пута се током целог програма враћати на то јер се ради о важном исходу. Ученици се могу организовати да радећи у мањим групама на интернету пронађу и направе избор и план вежби по одређеном задатку (вежбе за јачање мишића ногу, вежбе за правилно држање и сл.).</p> <p>На ту тематику природно се надовезује питање о томе зашто нека особа вежба, односно из којих мотива то ради као и зашто се одустаје од вежбања.</p>
ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ	<ul style="list-style-type: none"> – препозна ризике гојазности и мршавости; – наведе принципе правилне исхране и примењује их у свом свакодневном животу; 	Тематика правилне исхране природно је повезана са вежбањем и зато има своје место у овом програму. Како ученици о томе већ имају солидна школска и ваншколска знања, навике и ставове наставник може, у оквиру првих активности, да направи неку врсту снимања стања у смислу да кроз разговор или наменски припремљен упитник утврди шта знају о

	– критички се односи према рекламираним производима животних намирница	нутритивним вредностима намирница, какве су им навике у исхрани, шта знају о правилима исхране пре и после вежбања и сл. У складу са добијеним одговорима може планирати даљи рад на овој теми.
ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД	разликује добро од лошег држања тела и коригује сопствено држање тела;	Ова тема може да одговара узрасту ученика 7. и 8. разреда који су у фази да им је физички изглед врло важан.

ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРОГРАМА
ВЕЖБАЊЕ, ЗДРАВЉЕ И ЖИВОТНА СРЕДИНА	8 часова: тема прожима вежбање, здравље и животну средину и настоји да одговори на питање чему служи вежбање и како и где то радити. Има већи број кључних појмова и било би добро да наставник предност да оним активностима и примерима на којима ће ученици најлакше разумети ту повезаност.	Имајући у виду концепт програма, исходе и компетенције које треба развити наставник континуирано прати напредак ученика, који се огледа у начину на који ученици учествују у активностима, како прикупљају податке, како аргументују, које ставове изражавају. Поуздани показатељи напретка су квалитет постављених питања, способност да се промени мишљење у контакту са аргументима, разликовање чињеница од интерпретације, способност да се изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научно, предвиде последице. Код неких садржаја могу се урадити иницијални и излазни тест којим ће се утврдити знања, вештине,
ИСХРАНА И ВЕЖБАЊЕ	8 часова: тематика правилне исхране природно је повезана са вежбањем и зато има своје место у овом програму. Како ученици о томе већ имају солидна школска и ваншколска знања, навике и ставове наставник може, у оквиру првих активности, да направи неку врсту снимања стања у смислу да кроз разговор или наменски припремљен упитник утврди шта знају о нутритивним вредностима намирница, какве су им навике у исхрани, шта знају о правилима исхране пре и после вежбања и сл. У складу са добијеним одговорима може планирати даљи рад на овој теми.	
ВЕЖБАЊЕ И ФИЗИЧКИ ИЗГЛЕД	8 часова: ова тема у потпуности одговара узрасту ученика 7. и 8. разреда који су у фази интензивног психофизичког мењања из детета у одраслог и физички изглед им је врло важан. Свакодневно посматрају себе у огледалу и углавном су незадовољни како изгледају. Рад на садржајима у оквиру ове теме има за циљ да ученици прихвате своје тело, његове потребе и могућности што је важно јер одрастају у култури где медији и друштвене мреже намећу идеал физичког изгледа који је најчешће удаљен од реалних пропорција људи	

<p>У ВЕЖБАЊУ ЈЕДНАКИ</p>	<p>8 часова: садржаји ове теме су важни за формирање правилног става према вежбању и развоју компетенције за одговорно учешће у демократском друштву. Ученици су већ упознати са Конвенцијом о правима детета и треба је повезати са садржајем овог програма у смислу колики значај има физичко вежбање у остваривању права детета на раст, развој, здравље, игру и дружење.</p>	<p>ставови пре и после рада на неком садржају.</p> <p>Вредновање ученичких постигнућа врши се у складу са <i>Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању</i>. Оцењивање је описно.</p>
-------------------------------------	--	--

7. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава има облик консултативног рада намењеног свим ученицима. Допунска настава је додатна подршка ученицима за остваривање циљева и станарда образовања. Програм допунске наставе реализује се путем израде индивидуалних планова за појединачне ученике, групу ученика и одељење када је неку наставну јединицу потребно поновити или као превентивну меру. Индивидуални планови допунске наставе налазе се у личним плановима учитеља и израђују се и предају месечно. Планови индивидуалне допунске наставе подразумевају и учешће родитеља. У плановима допунске и додатне наставе наставник планира разноврсне активне облике и методе наставе- учења како би се осигурао диференциран и индивидуализован приступ сваком ученику.

Напредовање ученика обухваћених индивидуалном допунском наставом прате се и извештавају континуирано, а након сваког месеца врше се евентуалне корекције. Индивидуални план допунске наставе подразумева и могућност вредновања и награђивања труда и напредовања ученика на часу допунске. У неким случајевима организују се и индивидуални часови допунске наставе.

ДОДАТНА НАСТАВА

Додатна настава је подршка ученицима за остваривање циљева и станарда образовања. Програм додатне наставе реализује се путем израде индивидуалних планова за појединачне ученике или групу ученика. Индивидуални планови додатне наставе налазе се у личним плановима учитеља и израђују се и предају месечно. Планови индивидуалне додатне наставе подразумевају и учешће родитеља. У плановима додатне наставе наставник планира разноврсне активне облике и методе наставе- учења како би се осигурао диференциран и индивидуализован приступ сваком ученику.

Додатна настава се организује за ученике који имају изражена интересовања за продубљивање знања у одређеној области. Наставници у реализацији додатне наставе користе методе које се разликују у односу на оне које примењују у редовној настави: истраживање путем пројеката, У оквиру додатне наставе за српски језик и математику у четвртог разреда је и припрема ученика за такмичење као део додатне наставе. У школи се организује такмичење у знању математике: „Кенгур“ (од првог), „Мислиша“ (од другог), а од трећег ученици су учесници школских и општинских такмичења.

ДОПУНСКА НАСТАВА - ПРВИ РАЗРЕД

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
Учење читања и писања	именује и чита слова, записује слова прави речи од слова, записује речи прави од речи реченице, записује реченице чита текстове, - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања	демонстративна текстуална дијалогска	И: правилно изговора гласове повезује глас и слово правилно графички обликује слова правилно преписује пише по диктату (индивидуалним темпом) К: -целоживотно учење -вештина комуникације -решавање проблема
Граматика	препознаје слова, речи, реченице игра се мењањући гласове у речима, вежба у изговарању обавештења,	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише	демонстративна текстуална дијалогска	И: правилно изговара гласове, речи и реченице препознје и примењује у типичним ситуацијама тачку,

	<p>питања и заповести</p> <p>вежба у изговору и писању гласова ч, ћ, њ, х, р</p> <p>- упоређује - поставља питања</p> <p>- трага за решењем - решава проблем- сарађује</p>	<p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-дискутује</p> <p>-анализира</p> <p>-мотивише-координира</p> <p>-наводи на повезивање и примену знања</p>		<p>упитник и узвичник</p> <p>К:</p> <p>-целоживотно учење</p> <p>-вештина комуникације</p> <p>-решавање проблема</p>
Правопис	<p>започиње реченицу великим словом</p> <p>пише лична имена и презимена и једночлана имена насеља</p> <p>употребљава тачку, упитник и узвичник</p> <p>пише по диктату</p> <p>- упоређује</p> <p>- поставља питања</p> <p>- трага за решењем</p> <p>- решава проблем</p> <p>- сарађује</p>	<p>-усмерава</p> <p>-наводи</p> <p>-ствара ситуацију</p> <p>-сугерише</p> <p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-дискутује</p> <p>-анализира</p> <p>-мотивише-координира</p> <p>-наводи на повезивање и примену знања</p>	<p>демонстративна</p> <p>текстуална</p> <p>дијалoшка</p>	<p>И:</p> <p>правилно употребљава велико слово на почетку реченице у писању имена и презимена и имена једночланих назива</p> <p>правилно употребљава тачку, упитник и узвичник</p> <p>К:</p> <p>-целоживотно учење</p> <p>-вештина комуникације</p> <p>-решавање проблема</p>

МАТЕМАТИКА

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Предмети у простору и односи међу њима	<p>посматра</p> <p>учава</p> <p>именује</p> <ul style="list-style-type: none"> - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава-наводи - ствара ситуацију - сугерише-поставља проблем-подстиче - дискутује-анализира - мотивише-координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - дијалогска - илустративна - истраживачка 	<p>И:</p> <p>орјентише се у простору користећи одреднице горе, доле, изнад, испод, лево, десно...</p> <p>разликује и именује геометријска тела</p> <p>одређује положај предмета</p> <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема
Линија и област	<p>разликује</p> <p>именује</p> <p>црта</p> <p>користи прибор за цртање</p> <ul style="list-style-type: none"> - упоређује - поставља питања - трага за решењем 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - дијалогска - илустративна - истраживачка 	<p>И:</p> <p>разликује и именује тачку, дуж и линију</p> <p>уме да их нацрта</p> <p>рукује геометријским прибором</p> <p>упоређује по облику и дужини</p> <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење

	<ul style="list-style-type: none"> - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност 		<ul style="list-style-type: none"> -рад са подацима и информацијама -решавање проблема
<p>Природни бројеви до 100</p>	<ul style="list-style-type: none"> посматра групише прebroјава броји сређује по редоследу сабира, одузима - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење 	<ul style="list-style-type: none"> демонстративна дијалoшка игра истраживачка текстуална 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> разликује скуп и елементе скупа чита, пише и упоређује бројеве од 0 до 100 употребљава знаке једнакости и неједнакости сабира и одузима до 100 схвата појам 0 <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -целоживотно учење -рад са подацима и информацијама -решавање проблема

		-развија кооперативност		
Мерење и мере	<p>упоређује</p> <p>мери и процењује</p> <p>- упоређује</p> <p>- поставља питања</p> <p>- трага за решењем</p> <p>- решава проблем</p> <p>- сарађује</p>	<p>-усмерава</p> <p>-ствара ситуацију</p> <p>-сугерише</p> <p>-поставља проблем</p> <p>-подстиче</p> <p>-дискутује</p> <p>-анализира</p> <p>-мотивише</p> <p>-координира</p> <p>-наводи на повезивање и примену знања</p> <p>-подстиче на логично мишљење</p> <p>-развија кооперативност</p>	<p>илустративно</p> <p>демонстративна</p> <p>експериментална</p> <p>игра</p>	<p>И:</p> <p>разликује метар, динар, пару</p> <p>зна вредност новчаница и поступак плаћања</p> <p>мери дужину: стопом, кораком..</p> <p>К:</p> <p>-целоживотно учење</p> <p>-рад са подацима и информацијама</p> <p>-решавање проблема</p>

ДОПУНСКА НАСТАВА - ДРУГИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
1. Књижевност	<ul style="list-style-type: none"> - чита текстове - активно учествује у причању - рецитије - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - дијалогска - рад на тексту индивидуализирана настава - програмска проблемска кооперативна тимска 	<ul style="list-style-type: none"> - гласно чита (правилно, логички и изражајно) - чита у себи (доживљајно, усмерено, истраживачко) - поступно и систематично оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процњивање текста - развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служи К: - целоживотно учење - вештина комуникације и сарадње - решавање проблема - естетска компетенција
2. Језик – граматика и правопис	<ul style="list-style-type: none"> - активно слуша - саставља реченице - именује и чита слова 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - текстуална - демонстративна 	<ul style="list-style-type: none"> И: - поступно и систематично упознаје и примењује граматичка и правописна правила српског

	<p>латинице - упоређује</p> <ul style="list-style-type: none"> - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује - пише по диктату 	<ul style="list-style-type: none"> -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - игра 	<p>језика</p> <ul style="list-style-type: none"> -усваја читање и писање латиницом K: -целоживотно учење -вештина комуникације и сарадње -решавање проблема -естетска компетенција
<p>3. Култура изражавања (усмено и писмено)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слуша - активно учествује у причању - посматра слике и склапа причу - описује на основу онога што је видео, осетио, доживео - пише састав - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - посматрачка - метод писаних радова 	<p>И:</p> <p>правилно, течно, економично и уверљиво, усмено и писмено се изражава</p> <ul style="list-style-type: none"> -богати речник, језички и сликарски израз K: -целоживотно учење -вештина комуникације и сарадње -решавање проблема -естетска компетенција

МАТЕМАТИКА

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
<p>1. Понављамо градиво првог разреда</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сабира и одузима до 100 - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - дијалогска индивидуализирана настава - програмска проблемска кооперативна тимска 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чита пише и упоређује бројеве до 100 - сабира и одузима до 100 у оквиру десетица сабира и одузима до 100 са преламањем <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема

<p>Природни бројеви до 100</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сабира и одузима до 100 - множи и дели - меморише - запажа - уочава 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - интерактивна - илустративна - дијалогска индивидуализирана настава - програмска - проблемска - кооперативна - тимска 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - влада основним операцијама с природним бројевима као и основним знацима тих операција - употребљава слова као ознаку за непознати број - решава једноставне текстуалне задатке, као и једначине са једном операцијом <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема
<p>Геометријски облици</p>	<ul style="list-style-type: none"> - посматра - уочава - именује - упоређује - разликује - упоређује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - интерактивна - илустративна - дијалогска индивидуализирана настава 	<p>-И:</p> <ul style="list-style-type: none"> познаје најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе - уочава и стиче спретност у цртању праве, дужи, кривих и изломљених линија - уочава и црта

	<ul style="list-style-type: none"> - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - програмска - проблемска - кооперативна - тимска 	<p>правоугаоник и квадрат на квадратној мрежи</p> <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема
<p>Мерење и мере</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - мери - примењује стечена знања - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - игра - интерактивна дијалогска индивидуализирана настава - програмска проблемска кооперативна тимска 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује и именује основне мерне јединице - уочава однс између мањих односно већих мерних јединица познаје и примењују мере за дужину и време - прецизно мери <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - рад са подацима и информацијама - решавање проблема

		мишљење -развија кооперативност		
--	--	------------------------------------	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА - ТРЕЋИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЕЗИК

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Оновни облици извођења програма	Исходи и компетенције
КЊИЖЕВНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - слуша - чита текстове - учествује - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује у причању - рецитије - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - текстуална - илустративна 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученик је савладао технике читања и писања оба писма - уочава ликова, теме, поруке, карактеристике књижевног дела <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - вештина комуникације и сарадње - решавање проблема - естетска компетенција

	- сарађује			
ЈЕЗИК – ГРАМАТИКА И ПРАВОПИС	<ul style="list-style-type: none"> - активно слуша - саставља реченице - именује и чита слова латинице - пише по диктату - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише-координира - наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалoшка - текстуална - демонстративна 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зна просте реченице - стиче основне појмове о именицама, глаголима и придевима - зна реченица по значењу и облику <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - вештина комуникације и сарадње - решавање проблема - естетска компетенција
КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА (ПИСМЕНОГ И УСМЕНОГ)	<ul style="list-style-type: none"> - слуша - посматра - учествује у причању - пише састав - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалoшка - посматрачка 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ученик је овладао усменим и писменим изражавањем према захтевима програма <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - целоживотно учење - вештина комуникације и сарадње - решавање проблема - естетска компетенција

	- сарађује	-мотивише-координира -наводи на повезивање и примену знања		
--	------------	---	--	--

МАТЕМАТИКА

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Оновни облици извођења програма	Исходи и компетенције
ПОНАВЉАМО ГРАДИВО ДРУГОГ РАЗРЕДА	<ul style="list-style-type: none"> - сабира и одузима до 100 - множи и дели - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење 	<ul style="list-style-type: none"> - именоване - упоређивање 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ученик је поновио градиво другог разреда <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -целоживотно учење -рад са подацима и информацијама -решавање проблема

		-развија кооперативност		
БЛОК БРОЈЕВА ДО 1000	<ul style="list-style-type: none"> - посматра - уочава - именује - упоређује - разликује - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - уочавање - именовање - упоређивање - разликовање - рачунање 	<p>И:</p> <p>Чита пише и упоређује бројеве до 1000</p> <p>Сабира, одузима, множи и дели до 1000, писменим поступком са потписивањем</p> <p>-прави и примењује ветроказ</p> <p>К:</p> <p>-целоживотно учење</p> <p>-рад са подацима и информацијама</p> <p>-решавање проблема</p>
МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - мери - прави моделе 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - игра 	<p>И:</p> <p>-ученик мери масу тела и запремину течности, као и нове јединице за време (година и век)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност 		<p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -целоживотно учење -рад са подацима и информацијама -решавање проблема
<p>ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЈЕКТИ И ЊИХОВИ МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - посматра - уочава - именује - упоређује - разликује - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстицање -дискутује -анализира -мотивише 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - игра - илустративна 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ученик има представу о прави и полуправи - уочава и црта углове (оштар, прав и туп угао) - црта правоугаоник, квадрат, троугао и кружницу <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -целоживотно учење

	- сарађује	-координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност		-рад са подацима и информацијама -решавање проблема
--	------------	---	--	--

ДОПУНСКА НАСТАВА - ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

СРПСКИ ЈЕЗИК

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
Језик - граматика - правопис	- активно слуша - посматра - бележи - проверава - исправља - саставља реченицу - уочава језичке појмове у тексту - пише по диктату	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише-	- дијалогска - текстуална - демонстративна --индивидуализирана - игра	И: - описмењен ученик на темељима ортографских и ортоепских стандарда књижевног језика -познавање језичких појава и појмова, владавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика К. -вештина комуникације и сарадње -комуникација на матерњем језуку целоживотно учење

	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> координира -наводи на повезивање и примену знања 		-естетска компетенција
Језичка култура	<ul style="list-style-type: none"> - посматра - описује на основу онога што је видео, осетио, доживео - пише краћи састав - анализира - уочава - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује - испаравља 	<ul style="list-style-type: none"> -умерава -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -мотивише-координира -наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - посматрачка 	<p>И:</p> <p>правилно и течно усмено и писмено се изражава; богат речник</p> <p>К.</p> <ul style="list-style-type: none"> -вештина комуникације и сарадње -комуникација на матерњем језуку целоживотно учење -естетска компетенција

МАТЕМАТИКА

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
Скуп природних бројева	<ul style="list-style-type: none"> - сабира и одузима - множе и дели - понавља - увежбава - примењује - запажа - уочава - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - интерактивна - илустративна - метода решавања задатака - индивидуализирана - игра 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - читају и пишу природне бројеве у декадном бројевном систему - познају скуп природних бројева и исте приказују тачкама бројевне полуправе - знају да читају, састављају израчунавају вредност израза са више операција - знају да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу природних бројева - познају разломке, њихово читање, писање и значење <p>К.</p> <ul style="list-style-type: none"> - решавање проблема - целоживотно учење - вештина комуникације и сарадње

<p>Мерење и мере</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - мери - прави моделе - посматра - бележи - увежбава - проверава - исправља - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - експериментална - демонстративна - игра - илустративна - метода решавања задатака - индивидуализирана 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - познају јединице за површину - претварају јединице у мање и веће јединице мере <p>К.</p> <ul style="list-style-type: none"> - решавање проблема - целоживотно учење - вештина комуникације и сарадње
<p>Површина</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - мери - рачуна - проверава - исправља 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем 	<ul style="list-style-type: none"> - експериментална - демонстративна - игра - илустративна - метода решавања 	<p>И.</p> <ul style="list-style-type: none"> - познају формуле за израчунавање површине правоугаоника, квадрата, коцке и квадра <p>К.</p> <ul style="list-style-type: none"> - решавање проблема

	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - подстицање - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<p>задатака</p> <ul style="list-style-type: none"> - индивидуализирана 	<p>- целоживотно учење</p> <ul style="list-style-type: none"> - вештина комуникације и сарадње
--	--	---	---	---

ДОДАТНА НАСТАВА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД

МАТЕМАТИКА:

- Решавање проблемских задатака, развијање логичког мишљења и закључивања;

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

мотивисање ученика за решавање математичких задатака ;

развијање математичког мишљења;

стицање шире образовне основе за лакше разумевање и усвајање других садржаја природних и друштвених наука;

развијање смисла и потребе за самосталним радом;

учење путем откривања и решавањем проблема;

припрема за математичка такмичења: школско, општинско, окружно и међународно („Кенгур – без граница“)

Ученици ће решавати задатке из наставних области:

Природни бројеви: декадни запис, пребројавање бројевних скупова, изрази, нумерација; сложени задаци; задаци пресипања; магичне шеме; дешифровање; квадрат и правоугаоник; пребројавање

СРПСКИ ЈЕЗИК:

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ:

мотивисање ученика за литерарно и поетско стваралаштво.

Ученици ће писати литерарне радове на задате и слободне теме. Такође ће током године кроз тематске дане и конкурсе писати текстове за драмске и луткарске представе.

МАТЕМАТИКА

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
Скуп природних бројева	<ul style="list-style-type: none"> - меморише - примењује стечена знања - запажа - уочава - решава проблем - анализира и синтетизује - анализира - дискутује - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара проблемску ситуацију - сугерише - подстицање - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - интерактивна - истраживачка - илустративна - игра - индивидуализована - хеуристичка 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењују својства рачунских операција при трансформисању израза и у случају рачун олакшица - знају да читају, састављају и израчунавају вредност израза са више операција - знају да речавају сложеније задатке помоћу једначина и дијаграма у скупу природних бројева - успешно решавају задатке логичке и комбинаторне задатке <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - целоживотно учење
Мерење и мере	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - мери 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара проблемску 	<ul style="list-style-type: none"> - експериментална - демонстративна 	<p>-И:</p> <ul style="list-style-type: none"> - претварају јединице у мање и веће јединице

	<ul style="list-style-type: none"> - прави моделе - примењује стечена знања - посматра - анализира - дискутује - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> ситуацију -сугерише -подстицање -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - игра - илустративна 	<ul style="list-style-type: none"> мере - решавање сложених текстуалних задатака К: -решавање проблема -рад са подацима и информацијама -целоживотно учење
Површина	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - мери - рачуна - примењује стечена знања - анализира - дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара проблемску ситуацију -сугерише -подстицање -дискутује -анализира 	<ul style="list-style-type: none"> - експериментална - демонстративна - игра - илустративна 	<ul style="list-style-type: none"> И. -примењују стечена знања кроз решавање текстуалних проблемских задатака К: -решавање проблема -рад са подацима и информацијама -целоживотно учење

	<ul style="list-style-type: none"> - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност 		
--	--	--	--	--

СРПСКИ ЈЕЗИК

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Исходи и компетенције
ЛИТЕРАРНИ РАДОВИ	<ul style="list-style-type: none"> -слушају посматрају -запажају -постављају питања -одговарају -анализирају 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара проблемску ситуацију -сугерише -подстиче 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - рад на тексту - демонстративна - интерактивна - истраживачка - илустративна 	<p>И:</p> <ul style="list-style-type: none"> -пише јасним, потпуним, добро обликованим реченицама; користи разноврсне синтаксичке конструкције, укључујући и сложене - јасно структурира текст (уводни, средишњи и завршни део текста); добро распоређује основну информацију и додатне информације унутар текста и пасуса

	<ul style="list-style-type: none"> -бележе -размењују -пишу -читају -излажу -беседе - анализира - дискутује - упоређује - поставља питања - трага за решењем - решава проблем - сарађује 	<ul style="list-style-type: none"> -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -развија креативност 	<ul style="list-style-type: none"> -стваралачка -хеуристичка 	<p>прилагођава језичко-стилски израз типу текста</p> <p>саставља кратак експозиторни текст</p> <p>користи богат фонд речи (у односу на узраст)</p> <p>-пише поруке које стилски и садржајно оплеммењују</p> <p>-пише лепе саставе и песмице на задату и слободну тему</p> <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -естетска компетенција -вештима комуникације и сарадње -целоживотно учење
--	---	---	--	--

ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

Допунска настава је додатна подршка ученицима за остваривање циљева и стандарда образовања. Програм допунске наставе реализује се путем израде индивидуалних планова за појединачне ученике, групу ученика и одељење када је неку наставну јединицу потребно поновити или као превентивну меру. Индивидуални планови допунске наставе налазе се у личним плановима учитеља и израђују се и предају месечно. Планови индивидуалне допунске наставе подразумевају и учешће родитеља. У плановима допунске и додатне наставе наставник планира разноврсне активне облике и методе наставе- учења како би се осигурао диференциран и индивидуализован приступ сваком ученику.

Напредовање ученика обухваћених индивидуалном допунском наставом прате се и извештавају континуирано, а након сваког месеца врше се евентуалне корекције. Индивидуални план допунске наставе подразумева и могућност вредновања и награђивања труда и напредовања ученика на часу допунске. У неким случајевима организују се и индивидуални часови допунске наставе.

Допунска настава за други циклус организоваће се у следећим наставним предметима: Српски језик, Енглески језик, Немачки језик, Историја, Географија, Хемија, Биологија, Математика и Физика. Детаљни садржаји допунског програма, као и активности, начини за његово остваривање и исходи, налазе се у школској документацији коју су наставници приложили у оквиру својих глобалних и оперативних планова.

СРПСКИ ЈЕЗИК:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Падежи, Глаголски облици, Правопис, Књижевно-теоријски појмови, Стилске фигуре
6. разред	Језик (граматика и правопис), Књижевност (књижевни текстови и стилске особине текста)
7. разред	Независни односи, Синтаксе, Глаголски облици, Морфологија
8. разред	Развој српског књижевног језика, Морфологија, Фонетика, Синтакса

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Be(affirmative, negative, interrogative, short answers),He/She...His/Her, Present Continuous TenseSome/Any, This/These... That/Those Present Simple Tense,Past Simple TensePrepositions
6. разред	Like, enjoy, good at etc, + -ing,Expresions of frequency, Countable and uncountable nouns-Some, any, no, Present Continuous vs. Simple Present Tenses, Past Continuous Tense, -er/more...than-as...as, The future with WILL -Present continuous used for the future, First conditional
7. разред	Present Continuous vs. Simple Present Tenses, Simple Past Tense, Enough, a few, a little, a bit, The Future with Going to..., The First Conditional, Present Perfect Tense, Passive Voice
8. разред	Relative Clauses with Who, That, Which, Pronoun ONE/ONES, Past Continuous and Past Simple, The Second Conditional, The Passive Voice (Simple Past and Simple Present, Past Perfect Tense, Reported Speech

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Fragesatz, Possessivpronomen, Plural der Substantive, Zahlenbis 100, Praesens, Der Artikel, TemporaleAdverbialbestimmung
6. разред	Ort und Richtung, Kausalsatz, Vergangenheit, Datum, Imperativ, PraepositionenmitDativ und Akkusativ, TemporaleAdverbialbestimmung
7. разред	Perfekt, Nebensatzmitdass, ob und w-Woertchen, Praeteritum der Hilfs- und Modalverben, Adjektivemit der praedikativenFunktion, Futur, Adjektivkomparation, TemporaleAdverbialbestimmung
8. разред	Tempora, Nebensatzmitdass, ob und w-Woertchen, Temporalsatz, Konzessivsatz, Futur, Praeteritum, Rektion der Verben

ИСТОРИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Време и рачунање времена, Основе робовласничког друштва, роб, робовласник, Занимљива историја, Припремање за контролни
6. разред	Основе феудалног друштва-увод, Европа и Средоземље у раном средњем веку, Срби и њихово окружење у раном средњем веку, Европа у позном средњем веку, Срби и њихово окружење у позном средњем веку, српске земље у доба турских освајања
7. разред	Основе капиталистичког друштва: мануфактура, капиталиста, радник, прва индустријска револуција, Доба револуција, Први српски устанак, Други српски устанак
8. разред	Свет у другој половини 19-ог и почетком 20 века, Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од Берлинског конгреса до Првог светског рата, Први светски рат и револуција у Русији, Србија и Црна Гора у Првом светском рату, Свет између Првог и Другог светског рата, Југословенска краљевина, Други светски рат – Тотални рат, Свет после Другог светског рата

ГЕОГРАФИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Васиона и Земља, Кретања Земље и последице њених кретања, Приказивање Земљине површине, Планета Земља
6. разред	Планета Земља, Становништво и насеља на Земљи, Географска средина и људске делатности, Регионална географија Европе
7. разред	Географска обележја Европе, Географска обележја Азије, Географска обележја Африке, Северне и Јужне Америке, Аустралија и Окејанија
8. разред	Природно географске одлике Републике Србије, Становништво и насеље, Привреда

БИОЛОГИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА

5. разред	Особине живих бића и разноврсност живог света, Биљке-грађа и животни процеси, Разноврсност биљака, значај и заштита, Царство гљива
6. разред	Праживотиње, Царство животиња, Угроженост и заштита животиња, Увод у органску еволуцију
7. разред	Порекло и развој људске врсте, Грађа човечјег тела, Репродуктивно здравље
8. разред	Увод, Екологија и животна средина, Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема животне средине, Глобалне последице загађивања животне средине, Животна средина и одрживи развој

МАТЕМАТИКА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Скупови, Основни појмови геометрије, Делјивост бројева, Угао (сабирање и одузимање углова, графички и аналитички), Врсте углова, Разломци (опште, децимални запис, процентни запис), Осна симетрија (симетрала дужи и угла, нормала)
6. разред	Цели бројеви, Троугао, Рационални бројеви, Четвороугао, Површина троуглова и четвороуглова,
7. разред	Операције у скупу реалних бројева, Питагорина теорема и примена, Степени и операције са степенима, Многоугао, Полиноми и операције са њима, квадрат бинома и разлика квадрата, Круг и делови круга, Зависне величине и њихово графичко представљање, Пропорција – примена
8. разред	Сличност и примена сличности, Тачка, права и раван, диједар, Једначине и неједначине и примена, Ортогонална пројекција, Призма, Пирамида, Ваљак, Купа, Функција и график функције, Систем једначина са две непознате

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

РАЗРЕД	ТЕМА

5. разред	Увод у програмирање - Sreatch. Креирање позпрнице, додавање ликова. Основне наредбе кретања.
6. разред	Python -наредбе, решавање задатака. Основне наредбе уноса и приказа података. Прости алгоритми.
7. разред	Pygame -графика уз наредбе Python програмског језика. Основне наредбе за геометријске фигуре.
8. разред	Табеларни прорачуни и графичко представљање података. Креирање табела и унос података у табелу. Типови података.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање.
6. разред	Животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање.
7. разред	Животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање.
8. разред	Животно и радно окружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање.

ФИЗИКА:

РАЗРЕД	ТЕМА
6. разред	Кретање, Сила, Мерење, Маса и густина, Притисак
7. разред	Сила и кретање, Кретање тела под дејством силе теже, Равнотежа, Механички рад, снага и енергија, Топлотне појаве
8. разред	Осцилаторно и таласно кретање, Светлосне појаве, Електрично поље, Електрична струја, Магнетно поље, Елементи атомске и нуклеарне физике

ХЕМИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
7. разред	Основни хемијски појмови, Структура супстанце, Хомогене смеше- раствори, Хемијске реакције и израчунавања
8. разред	Неметали, оксиди неметала и киселине, Метали, оксиди метала, хидроксиди (базе), Соли електролитичка дисоцијација киселина, база и соли, Угљоводоници, Органска једињења са кисеоником

ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Додатна настава је подршка ученицима за остваривање циљева и стандарда образовања. Програм додатне наставе реализује се путем израде индивидуалних планова за појединачне ученике или групу ученика. Индивидуални планови додатне наставе налазе се у личним плановима наставника и израђују се и предају месечно. Планови индивидуалне додатне наставе подразумевају и учешће родитеља. У плановима додатне наставе наставник планира разноврсне активне облике и методе наставе - учења како би се осигурао диференциран и индивидуализован приступ сваком ученику.

Додатна настава се организује за ученике који имају изражена интересовања за продубљивање знања у одређеној области. Наставници у реализацији додатне наставе користе методе које се разликују у односу на оне које примењују у редовној настави: истраживање путем пројеката, ПП презентација...

У оквиру додатне наставе ученици могу бити припремани за такмичења у организацији Министарства.

Додатна настава за други циклус организоваће се у следећим наставним предметима: Српски језик, Енглески језик, Историја, Географија, Хемија, Биологија, Математика и Физика. Детаљни садржаји додатног програма, као и активности, начини за његово остваривање и исходи, налазе се у школској документацији коју су наставници приложили у оквиру својих глобалних и оперативних програма и планова.

СРПСКИ ЈЕЗИК:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Подврсте речи, обливи променљивих речи, падежи, функције глаголских облика, стилске фигуре, форма приповедања, анализа лика, резиме,
6. разред	Грађење речи, гласовне промене, објашњава и именује их уочавање акцентованог слога, акценат, главна значења глаголских облика, стилске фигуре, врста стиха и строфе, одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту, анализа лика, резиме текста, правописна норма, састављање текста на основу прочитаног дела, филма, представе

7. разред	Акцентатска правила, подврсте синтаксичких јединица, главна значења падежа и падежна синонимија, доношење властитог суда и закључака приликом анализе текста, - препричавање текста са променом гледишта, - обједињавање приповедања и описивања
8. разред	Примена акценатске норме, подврсте синтаксичких јединица зависних предикатских реченица, падежна синонимија, подврсте речи, стилске фигуре, књижевна терминологија, родови, врсте, стих, строфа, организаија текста, резиме сложенијег текста

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Questions with What/Where?Why...?Singular and plural nouns, Have/Has go, Parts of the body, Listening to and understanding the song, Simple present tense (Wh-questions), Countable and uncountable nouns, The present continuous tense, Can for ability, possibility and permission, Must/Mustn't, The future with Going to..., Future with WILL/ WON'T, Simple past tense of BE and regular verbs, Present perfect tense (negatives, questions, short answers)
6. разред	-Interested in...-Like, dislike, good at, mind, look forward to + gerund, The Past Simple Tense : regular and irregular nouns, Translation of an unknown text with familiar vocabulary from English to Serbian, -Intonation in questions-Word stressing, Listening to and understanding the song, Wh-questions: Simple Present, Simple Past, Present Continuous, Past Continuous, Future Tense, Quiz in English (Geography, History, Music and Art), Must (have to/ don't have to), Could / Couldn't (Simple Past or Conditional), Should/ Shouldn't, Give + direct and indirect object, A lot of (much/many)A few/a little, Act out a story, Making a poster
7. разред	Countries and Nationalities, Descriptions: People and objects, Translation of an unknown text with familiar vocabulary from English to Serbian, Interview a friend about a discovery, Opposites: un + adjective, Expressions of quantity: too much/many, (not) enough, a few, a little, a bit, Quiz in English (Geography, History, Music and Art), Pronunciation, Verbs and expressions followed by the -ing form, Present Perfect Tense (ever/never, just, for..., since...), Illnesses and injuries, Listen and identify mistakes, Question tags, Relative pronouns: who, that, which
8. разред	Biographies of famous people, Description of the pictures, Relative clauses with Who, That, Which, Translation of an unknown text with familiar vocabulary from English to Serbian, Listening comprehension, Compound adjectives (best-selling novel, ready-made sauce), Write a review for a school magazine "Petica", Quiz in English (Geography, History, Music and Art), Time expressions (for ages, for a fortnight...), Time expressions (for ages, for a fortnight...), First conditional with IF and UNLESS, The Second Conditional And The Third Conditional, Get/ have something done, Pronunciation:Stress in sentences, Let someone do something, Reported Speech

ИСТОРИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Увод;Рачунање времена, Сналажење на историјској карти (Египат, Грчка, Крит Рим, римске провинције на Балкану, Винча, Старчево, Лепенски Вир, Средоземно море, Дунав, освајање Александра Македонског), Уметност Старе Грчке и Рима, познате личности Старог века, Занимљива историја
6. разред	Европа и Средоземње у раном средњем веку, Срби и њихово окружење у раном средњем веку, Европа у позном средњем веку, Срби и њихово окружење у позном средњем веку, Српске земље и њихово окружење у доба османлијских освајања
7. разред	Успон Европе (Европа од краја 15. до краја 18.века), Српски народ под страном влашћу од 16. до 18 века, Доба револуција (свет од кр.18.века до 70-тих год. 19.века), Нововековне српске државе Србија и Црна Гора (до међународног прознања 1878.године),
8. разред	Свет у другој половини 19-ог и почетком 20 века, Србија, Црна Гора и Срби у Хабзбуршком и Османском царству од Берлинског конгреса до Првог светског рата, Први светски рат и револуција у Русији и ЕвропиСрбија и Црна Гора у Првом светском рату, Свет између Првог и Другог светског ратаЈугословенска краљевина, Други светски рат – Тотални ратЈугославија у Другом светском рату, Југославија и свет после Другог светског рата

ГЕОГРАФИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
7. разред	Организовање додатног рада- Географска обележја континената, Истраживачки радови, Интернет у настави, Припрема за такмичење
8. разред	Организовање додатног рада-Географска обележја Србије, Истраживачки радови, Интернет у настави, Припрема за такмичење

БИОЛОГИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Особине живих бића и разноврсност живог света, Биљке-грађа и животни процеси, Разноврсност биљака, значај и заштита, Царство гљива
6. разред	Праживотиње, Царство животиња, Угроженост и заштита животиња, Увод у органску еволуцију
7. разред	Порекло и развој људске врсте, Грађа човечјег тела, Репродуктивно здравље
8. разред	Екологија и животна средина, Угрожавање, заштита и унапређивање екосистема животне средине, Глобалне последице загађивања животне средине, Животна средина и одрживи развој

МАТЕМАТИКА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Скупови; решавање текстуалних задатака применом Веновог дијаграма, Геометријске фигуре као скупови тачака, логичке операције у унији, пресеку и разлици, Дијаграми и њихова примена у решавању математичких проблема, Метод дужи, Права и кружница, Конструктивни задаци, Одабрани задаци са такмичења, Задаци логично-комбинаторне природе, Разломци, Одабрани задаци, Осна симетрија, Коцка и квадар, Процентни рачун
6. разред	Ред вршења рачунских операција са рационалним бројевима, Бројевни изрази у скупу Z са и без заграде, Конструкција троугла-сложени задаци, Конструкција четвороугла, Разлагање и састављање фигура, Задаци логично-комбинаторне природе, Нестандардни задаци, Задаци који се свде на Дирихлеов принцип, Површина равних фигура, Такмичарски задаци
7. разред	Конструктивни задаци- троугла и паралелограма, Ирационални бројеви (одабрани задаци), Примена Питагорине теореме на геометријске фигуре, Комбинаторни задаци, Решавање такмичарских задатака, Правилни многоуглови, Полиноми- растављање на

	чиниоце, Квадрат бинома и тринома, Круг- проблемски задаци, Делљивост и примена делљивости, Сличност троуглова
8. разред	Полиноми, растављање на чиниоце – сложени задаци, Једначине са апсолутним вредностима, Докази у математици, Задаци логичке природе, Диофантове једначине, Призма Р и V – сложени задаци, Пирамида Р и V – сложени задаци, Функција, цртање и читање графика, Ваљак – купа – сложена тела – одабрани задаци, Решавање проблема једначином са једном непознатом и системом једначина

ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Screatch -задаци. Креирање сложених позорница.
6. разред	Python -, решавање задатака. Решавање комплекснијих задатака.
7. разред	Pygame -решавање задатака. Сложене геометријске фигуре.
8. разред	Табеларни прорачуни и графичко представљање података- сложени задаци. Обрада табеларно приказаних података. Графичко представљање података. Рад на удаљеном диску.

ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
5. разред	Животно и радно кружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање
6. разред	Животно и радно кружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање
7. разред	Животно и радно кружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање
8. разред	Животно и радно кружење, саобраћај, техничка и дигитална писменост, ресурси и производња, конструкторско моделовање

ФИЗИКА:

РАЗРЕД	ТЕМА
6. разред	Кретање, Сила, Мерење, Маса и густина, Притисак
7. разред	Кретање и сила , Кретање тела под дејством силе теже и сила трења, Равнотежа тела, Рад, снага и енергија, Топлотне појаве
8. разред	Осцилаторно и таласно кретање, Светлосне појаве, Електрично поље, Електрична струја, Магнетно поље, Атомска и нуклеарна физика

ХЕМИЈА:

РАЗРЕД	ТЕМА
7. разред	Хемија и њен значај, Основни хемијски појмови, Структура супстанце, Хомогене смеше, раствори, Хемијске реакције и израчунавања
8. разред	Неметали, оксиди неметала и киселине , Метали, оксиди метала, хидроксиди (базе), Соли, Електролитичка дисоцијација киселина, база и соли, Угљоводоници, Органска једињења са кисеоником, Биолошки важна једињења, Хемија животне средине

8. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Програм културних активности школе обухвата: прославу дана школе, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, такмичења, смотре, фестивале, посете установама културе, заједничке активности школе и локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма и ђачке компетенције
Пријем првака	Учествовање у приредби	-одабир ученика и пригодних текстова -организовање -координирање	тимски рад	-пружање подршке ученицима и родитељима -добродошлица К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње
Дечија недеља	осмишљавање и учествовање у активностима учествовање у конкурсима, изложбама	-координирање -усмеравање активности	тимски рад	-развијање хуманих осећања, и креативности -активности током Дечије недеље се организују тако да се кроз тематску наставу међупредметну и међузразредну обухвате теме здравља, културе, спорта ненасиља... К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву -брига за здравље -еколошка компетенција
Старима с љубављу	Писање порука старима, изложба ликоних и литерарних радовапосета Герентолошком центру – дружење са старима, приредба за баке „Бакама у част-унуцима у сласт“,	одабир ученика и пригодних текстова -организовање -координирање	тимски рад	-развијање и неговање љубави и бриге за старе и немоћне особе, неговање хуманоти, истицање значаја културног ангажмана : -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву -брига за здравље -еколошка компетенција
Месец књиге	пишу и читају радове	одабир ученика	тимски рад	развиј љубави према књизи, читању и писању

	размењују утиске и сазнања	пригодних текстова -организовање -координирање		неговање лепог речника и културног опхођења богаћење речника К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње
Обележавање Дана Школе	Осмишљавање и учествовање у тематској недељи поводом дана школе кроз литерарне, ликовне, радове, израде паноа и писање порука, учествовање у приредби...	--израда сценарија за природбу, припремање -усмеравање активности -презентовање садржаја -приредба	тимски рад	-неговање поштовања и љубави према школи -активности током недеље када славимо Дан школе организују се тако да се кроз тематску наставу међупредметну и међуразредну обухвате теме здравља, културе, спорта ненасиља... К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву -брига за здравље -еколошка компетенција
Обележавање школске славе – Светог Саве	Припрема и извођење приредбе, учешће на ликовном и литерарном конкурс, израда паноа и тематској недељи	-израда сценарија за природбу - одабир ликовних и литерарних радова за јавну публикацију	тимски рад	-указивање на значај и дело Светог Саве -обележавање школске славе -активности током недеље када славимо Светог Саву организују се тако да се кроз тематску међупредметну и међуразредну наставу обухвате теме здравља, културе, спорта ненасиља... К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву -брига за здравље -еколошка компетенција
Обележавање 8. марта	Припрема честитки, изложба радова, организовање приредбе	-координисање -усмеравање активности ученика	тимски рад истраживачки	-указивање на историјски значај и вредност мајке као ослонца породице К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву
„ЛУТКИ ЈЕ МЕСТО У ШКОЛИ“ фестивал-	Осмишљавање, припрема луткарских текстова, рад на тексту,	писање текстова, одабир ђачких текстова израда лутака и	индивидуални рад, рад у пару, тимски и групни рад	-развој љубави ка глуми и рецитовању -развој љубави ка сценском извођењу -развој луткарства као специфичног облика рада и стваралаштва у

смотр луткарства	анимација лутке, израда лутака, сценографије, одигравање престава	сценографије организованае координисање пробама и смотром		школи К: -естетска компетенија -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -решавање проблема
Посете позоришту, музеју, архиву, галерији	Посете ученика, презентовање	-координисање	тимски рад	-развијање естетских и културних вредности -стицање знања К: -естетска компетенија -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву
Обележавање државних празника који се славе	Прављење паноа, организовање изложби, писање реферата	-задуживање ученика -усмеравање активности -презентовање садржаја	рад у групама тимски рад демонстративни истраживачки	-указивање на значај културних и националних вредности К: -естетска компетенија -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -вештине за живот и рад у демократском друштву
Музички тренутак	изводе композиције певањем и свирањем на музичким инструментима	координисање -усмеравање активности ученика	индивидуални рад, рад у пару, тимски и групни рад	-развијање љубави ка класичној музици и музичком стваралаштву К: -естетска компетенија -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење
Песничко вече	ученици одабирају, истражују, читају и беседе на одабрану тему или лик књижевника	координисање -усмеравање активности ученика	тимски рад	развој љубави према књизи, читању и писању неговање лепог речника и културног опхођења богаћење речника К: -естетска компетенија -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење
Празник као инспирација -Нова Година, Ускрс-вашар	осмишљавају и израђују украсне и употребне предмете, презентују их и продају	координисање -усмеравање активности ученика	тимски рад	неговање обичаја и важних датума развој креативности и предузетништва развој хуманости и иницијативе К: -естетска компетенија -вештина комуникације и сарадње

				-целоживотно учење -иницијатива и предузетништво
Обележавање важних датума током године	Прављење паноа, организовање изложби, писање порука писање реферата	задуживање ученика -усмеравање активности -презентовање садржаја	тимски рад	указивање на значај културних и националних вредности, природних богатстава и бриге о здрављу К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -вештине за живот и рад у демократском друштву -брига за здравље -еколошка компетенција

9. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Програм школског спорта и спортских активности је намењен свим ученицима од 1. до 4. разреда. Реализује се континуирано током школске године а интензивира у Дечјој недељи у октобру и током пролећних месеци. Школа традиционално учествује на јесењем и пролећном кросу РТС, уличним тркама и атлетском митунгу.

У циљу изградње здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности, о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, у школи се реализује и програм школског спорта: «Буквар спорта» којим су обухваћени сви ученици и «Школица спорта», којим су обухваћени сви заинтересовани ученици. У сарадњи са локалном самоуправом, организује се «Дечија олимпијада», најмање једном у току полугодишта, које обухвата такмичења свих ученика у спортским дисциплинама прилагођеним узрасту и могућностима ученика. Локална заједница обезбеђује обуку пливања за ученике другог разреда. Током зимских месеци ученицима је доступно коришћење клизалишта а наставници обезбеђују обуку.

Садржаји програма	Време реализације	Активности ученика	Активности наставника/тренера/спортских радника	Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма и ђачке компетенције
Буквар спорта	од септембра до јуна	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда -посматрају, опонашају, вежбају, пробају, процењују, одлучују, такмиче се, ходају, трче, скачу, прескачу, провлаче се, носе, вуку гурају, додају, возе, котрљају, клижу, преврћу се...	-објашњавају -демонстрирају -упућују -испарављају -мотивишу -организују -координишу	*Тимски рад учитеља наставника, ф. в., спортских радника, педагога и тренера појединих спортова -предавања на часовима физичког васпитања, часовима одељенског старешине, света око нас и природе и друштва, током шетњи и излета, током екскурзија и рекреативних настава -практична вежба и примена -јавни часови -спортски сусрети	-развијати свест о важности физичке активности за здрав раст и развој, -практиковати конкретне вежбе за правилно држање тела приликом ходања, седења (вишечесовног у ш. клупама), трчања, јачање тела и физичке спретности (школска торба,, -упознати ученике са основама највећег броја спортова -правилном опсервацијом припремити их за одабир адекватног спорта којим ће се бавити -дати прилику ученицима да се опробају о што већем броју спортова -развијати љубљав и усадити потребу за рекреативним бављењем спортом ради здравља и кондиције а не само такмичења и успеха. -развијати сарадњу са локалном заједницом -превенција насиља СВИ НАШИ УЧЕНИЦИ БУДУ СПОРТСКИ ОПИСМЕЊЕНИ И ОБУХВАЊЕНИ АДЕКВАТНОМ СПОРТСКОМ АКТИВНОШЋУ!!!

					К: целоживотно учење брига за здравље
Обука пливања	зимски или пролећни период	*Обухваћени су ученици другог разреда -упознају технику и стилове пливања -физичке се припремају пре уласка у базен раде вежбе у малом базену, раде вежбе дусања, зарањају, плутају, пливају, прелазе у велики базен и препливају га	објашњавају, демонстрирају, упућују, испарављају, мотивишу, организују, координишу	Тимски рад учитељанаставника, ф. в. и спортских радника на градском базену	Сви наши ученици прођу обуку пливања и науче да пливају Заволе пливање и спортове у води Развој сарадње са локалном заједницом Развој културе спорта на нивоу града-Промоција спорта и здравог начина живота Сарадња са локалним заједницом -ученици посете били као спортисти, рекреативци, такмичари или навијачи спортске терене и хале града (простор у коме могу да се баве спортом) К: целоживотно учење брига за здравље
Уличне трке	јесен/ пролеће	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда - ученици се такмиче у трчању	обавештавају организују координишу	тимски рад учитеља, наставника ф. в. спортских радника града и атлетског клуба Маратон -такмичење-	Што већи број ученика учествује у уличним тркама Што већи број ученика заволи атлетику Развој културе спорта на нивоу града-промоција спорта и здравог начина живота Сарадња са локалним заједницом К: целоживотно учење брига за здравље
Атлетски митинг	јесен/ пролеће	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда - ученици се такмиче у трчању	обавештавају одабирају организују координишу	тимски рад учитеља, наставника ф. в. спортских радника града и атлетског клуба Маратон -такмичење-	Што већи број ученика учествује у атлетским такмичењима на Градском стадиону Што већи број ученика заволи атлетику и опроба се у различитим атлетским дисциплинама Развој културе спорта на нивоу града-Промоција спорта и здравог начина живота Сарадња са локалним заједницом -ученици посете били као такмичари или навијачи спортске терене и хале града (простор у коме могу да се баве спортом) К:

					целоживотно учење брига за здравље
Трке РТС-а	јесен/ пролеће	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда - ученици се такмиче у трчању	обавештавају одабирају организују координишу	тимски рад учитеља, наставника ф. в. спортских радника града и атлетског клуба Маратон -такмичење-	Што већи број ученика учествује у тркама на Хиподрому Што већи број ученика заволи атлетику Развој културе спорта на нивоу града-Промоција спорта и здравог начина живота Сарадња са локалним заједницом ученици посете били као такмичари или навијачи спортске терене и хале града(простор у коме могу да се баве спортом) К: целоживотно учење брига за здравље
Дечија олимпијада	јесен/ пролеће	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда - ученици се такмиче у различитим видовима спорта-полигони спретности	обавештавају одабирају организују координишу	тимски рад учитеља, наставника ф. в. спортских радника града -такмичење-	Што већи број ученика учествује у дечијој олимпијади Што већи број ученика заволи спорт и такмичења Развој културе спорта на нивоу града-Промоција спорта и здравог начина живота Сарадња са локалним заједницом и Спортском халом „Мостонга“ ученици посете били као такмичари или навијачи спортске терене и хале града (простор у коме могу да се баве спортом) К:целоживотно учење брига за здравље
Промоција спорта	од септембра до јуна	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда -слушају, -посматрају, -итају, -вежбају	Представници спортских клубова и тренери: , објашњавају, позивају, демонстрирају. Наставници: обавештавају организују координишу	тимски рад, предавања и промоције	Развој културе спорта на нивоу града-Промоција спорта и здравог начина живота Сарадња са локалним заједницом К:целоживотно учење брига за здравље
Празник као инспирација	Дечија недеља	учествују у спортским активностима у оквиру	обавештавају одабирају	тимски рад,	Што већи број ученика заволи спорт и такмичења Развој културе спорта

	Светосавска недеља Дан школе	тематских недеља: „Игре без граница“, „Спортско навијање“, „Недеља спорта“	организују координишу учествују утакмицењу		Промоција спорта и здравог начина живота Развијање здравог такмичарског духа и духа заједништва К: целоживотно учење брига за здравље
Школица спорта	од септембра до јуна	*Обухваћени су ученици од 1-4 разреда -слушају, -посматрају питају, -вежбају -такмиче се	обавештавају организују координишу демонстрирају исправљају	часови спорта, тренинзи -активна настава	СВИ НАШИ УЧЕНИЦИ БУДУ СПОРТСКИ ОПИСМЕЊЕНИ И ОБУХВАЋЕНИ АДЕКВАТНОМ СПОРТСКОМ АКТИВНОШЋУ!!! К:целоживотно учење брига за здравље
Санкање и грудвање	зимски распуст	заинтересовани ученициу школском дворишту праве снешка, одабирају најлепшег, праве фигуре од снега и леда грудвају се, такмиче у грудвању, санкају такмиче у санкању играју	обавештавају организују координишу демонстрирају управљају исправљају	тимски рад, игра	Што већи број ученика научи и заволи симске спортове Промоција спорта и здравог начина живота К:целоживотно учење брига за здравље

10. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, остварују се кроз различите наставне и ваннаставне активности са ученицима, родитељима/старатељима и у сарадњи са

локалном самоуправом, у складу са утврђеним потребама. Значајно је и укључивање представника Полицијске управе за програм безбедности ученика.

Програмски садржаји предвиђени за ученике од I - IV разреда, реализују се тематски из пројекта Школа без насиља, из предмета дигитални свет и грађанско васпитање – сазнање о себи и другима, као и на часовима одељењске заједнице. Они обезбеђују развијање способности ученика за квалитетан суживот уз међусобно поштовање и прихватање, али и конструктивно реаговање у случајевима када се догоди било која врста насиља. Укљученост свих актера школе у креирање сигурног и безбедног окружења за ученике, један је од приоритета школе.

Садржаји програма	Активности ученика од I – IV разреда	Активности наставника	Начини и поступци остваривања садржаја	Циљеви и задаци садржаја програма и ђачке компетенције
Школа без насиља	-слушају -дискутују -одлучују -доносе одељенска правила -истичу правила видним -договарају се око реституције -учествују у доношењу школских правила -посећују млађе и дочекују старије другове -гледају филмове, анализирају поступке -закључују	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	тематска настава тимски рад проблемска настава активна настава	неговање другарских односа пријатељства и поверења међу ученицима, ученицима и наставницима, ученицима наставницима родитељима и школом у целини упознати ученике са појмом и врстама насиља упознати родитеље са појмом и врстама насиља упознати ученике и родитеље са поступцима и процедурама сузбијања насиља увођење ученика у процедуре демократског одлучивања неговати ненасилно решавање проблема и развијати сензибилитет за емпатију и хуманост
Вршњачка едукација из области превенције насиља – Ђачки парламент	-слушају -питају -дискутују -одлучују -закључују	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	тематска настава тимски рад проблемска настава активна настава	превентивно деловати на појаву насилног понашања код млађих ученика кроз бригу о њима
Форум театар	уче улоге глуме -одигравају ситуације проналазе решења играју се	објашњавају упућују координирају мотивишу	сценско извођење проблемска активна	Превентивно и искуствено увежбавати решавање конфликтних ситуација путем разговора
Електронско насиље	-слушају -питају -дискутују -закључују	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	тематска настава тимски рад проблемска настава	Упознати ученике са врстама електронског насиља и превенција истих.

			активна настава	
Радионице	-слушају -питају, цртају, бележе, одигравају ситуације, играју се -дискутују -закључују	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	-радионичарски поступак	кроз радионице „Није тешко бити фин“ и „Ја“ поруке неговати ненасилну комуникацију и „Жирафећи говор“
Спортом до ненасилног понашања	вежбају, такмиче се навјијају, израђују транспаренте	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	тимски рад	Кроз спортске сусрете са мотом „Каакв у игри такав и у животу“ неговати здрав спортски дух и победника и губитника и учесника, неговати културно навијања
Недеља лепих порука	смишљају дискутују одабирају пишу украшавају истичу	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	тимски рад	Неговањем лепог говора и порука које афирмишу другарство и хуманост а кој есадрже и лирску вредност развијати код ученика осећај толеранције и поштовања различитости
Празник као инспирација	осмишљавају израђују презентују продају	упућују демонстрирају помажу координирају	тимски рад	Кроз креативан и хуман друштвено користан рад развијати код ученика емпатију, хуманост и предузетништво
Сигурне зоне	користе сигурне зоне испред зборнице у библиотеци у продуженом боравку	упознају саветују координирају	тимски рад	три сигурне зоне намењене су пре свега ученицима обухваћеним инклузивним образовањем ако ИОП предвиђа али и ученицима који се отежано уклапају као и свим осталим ученицима уколико за то осете потребу. Упознати ученике са могућношћу да се у случајевима када се осете несигурнима обрате дежурним наставницима или дођу у сигурне зоне испред зборнице у продужени боравак или библиотеку
Креативношћу до ненасилног понашања	осликавају ходнике школе осликавају зидове школе израђују паное уређују хол школе слушају класичну музику	објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	тимски рад активна настава	Узимањем директног учешћа у уређењу-улепшавању ентеријера и екстеријера школе развијати код ученика осећај припадности, важности личног доприноса-печата- и заједничке бриге за простор у ком живимо и радимо.
Индивидуални планови подршке	питају објашњавају предлажу дискутују	посматра уочава објашњава саветује се- консултује стручну службу	тимски рад	За ученике који се отежано уклапају у режим рада школе и тешко им је да поштују правила израђује се индивидуални план подршке у чијој изради и реализацију учествују Ученик-учитељ, родитељ и стручна служба школе. Пре доношења плана учитељ детаљно упознаје дете,

		обавештава родитеље разговара и саветује родитеље осмишљава и спроводи		ситуацију одрастања и живота код куће, навике и вредности које се негују код куће и неретко се мора у процес прилагођавања и промена укључити цела породица.
Родитељски састанци (заједнички)	слушају питају објашњавају предлажу дискутују	објашњавају упознају саветују координирају	родитељски састанци	упознати родитеље са појмом и врста насиља упознати ученике и родитеље са поступцима и процедурама сузбијања насиља Кроз контакте и разговоре са родитељима развијати однос узајамног поверења и поштовања са циљем што успешнијег развоја личности и потреба ученика али и његовог навикавања и прихатања правила понашања у школи и у контакту са другом децом.
Пријем родитеља и дан отворених врата	-	информише родитеља пита саслуша саветује се саветује	индивидуални контакти	Кроз индивидуалне контакте и разговоре са родитељима развијати однос поверења и поштовања личности и потреба ученика али и његовог што успешнијег навикавања на правила у школи
Сигурна кућа	слушају гледају питају дискутују предлажу обилазе помажу	објашњавају упознају саветују координирају	тимски рад	Упознати ученике са могућношћу да се заштита и сигурност могу добити и у Сигурним кућама.
Корисне службе и бројеви	слушају памте бележе питају разговарају закључују	објашњавају упознају саветују координирају	предавања презентације посете активна настава проблемска настава амбијентална настава	Упознати ученике са занимањима полицајца, ватрогасца, лекара из хитне помоћи, ЗОО службе града истаћи бројеве које могу позвати у хитним случајевима

Поред наведених активности за ниже разредом које се великим делом врше и у вишим одељењима, постоје још неке активности које су специфичне за старију узрасну групу као што су следеће:

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начини и поступци остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма и ђачке компетенције
-------------------	--------------------	-----------------------	-------------------------------	--

			садржаја	
Обележавање Дана толеранције (дебата на тему по избору ВТ и УП за ученике виших разреда)	-слушају -дискутују -одлучују - закључују	Објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	наставници ГВ, ВН, одељењске старешине, на часовима ГВ и ВН, ЧОС	Увођење ученика у процедуре демократског одлучивања, конструктивне и коректне дискусије неговати ненасилно решавање проблема и Развијати сензибилитет за емпатију и хуманост
Обележавање Дана људских права (са посебним освртом на угрожене категорије)	-слушају -питају -дискутују -одлучују -закључују	Објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу	наставници ГВ, ВН, одељењске старешине, на часовима ГВ и ВН, ЧОС	Развијати сензибилитет за емпатију и хуманост.
Промоција хуманих вредности- Црвени крст	Слушају, дискутују, раде у групи, гледају филм	Презентација, објашњавање, дискусија	Представник Црвеног крста или ОС	Развијати сензибилитет за емпатију и хуманост.

11. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

У циљу јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, садржајног и целисходног коришћења слободног времена, као и богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа реализује ваннаставне активности ученика, у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта, а посебна пажња посвећује се формирању музичке и драмске групе ученика и спортских секција. За успостављање програма ваннаставних активности договор је да сва деца буду укључена у неку од ваннаставних активности, поштујући узрасне карактеристике, способности и интересовања ученика, мотивацију ученика за поједине области, постигнућа ученика те се тако једна тема обрађује на више начина- аспекта: кроз реч, песму, свирку, слику, вајање, глуму.

У оквиру ваннаставних активности ученици сами одабирају садржаје, методе и поступке. Сами одређују циљеве и време за реализацију. Самостално се организују у парове, групе и тимове. У оквиру наставе ваннаставних активности ученици имају прилику да увежбавају сопствене могућности саморегулисаног учења.

Ваннаставне активности пружају бројне прилике за изражавање постигнућа и посвећености ученика у појединим областима. Програмски садржај и начин остваривања програма ваннаставних активности операционализован је у плановима рада ваннаставних активности.

Садржаји	Активности ученика	Активности	Начини и поступци	Циљеви и задаци садржаја програма и ђачке
----------	--------------------	------------	-------------------	---

програма	од I – IV разреда	наставника	остваривања садржаја	компетенције
ЛУТКАРСКА СЕКЦИЈА	предлажу, осмишљавају, пишу, читају исказују, рецитују, глуме, израђују лутке осмишљавају и израђују сцену и сценографију излажу лутке, анимирају лутке изводе представу учествују у смотрема и прередбама	Задужени наставник: Т. Огризовић и сарадник К. Ковачевић: објашњавају демонстрирају упућују координирају мотивишу организују	тимски рад -индивидуалан -индивидуализиран -рад у пару -рад у групи -сценско извођење приредбе -представе -смотре фестивали	Употреба лутке у наставним и ваннаставним активностима Развој љубави ка луткарству као специфичном облику ликовне драмске и сценске уметности Две представе у току године. -Учешће на смотрема луткарства-ФЛУОШ, ---- Учествовање на школским приредбама и гостовања -развој ПО и ШБН К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -иницијатива и предузетниство
ДРАМСКА СЕКЦИЈА	предлажу, осмишљавају, одабирају, читају исказују, рецитују, глуме, израђују костиме осмишљавају и израђују сцену и сценографију изводе представе, учествују у приредбама	Задужен наставник: Т. Огризовић објашњава демонстрира упућује координише мотивише организује	тимски рад -индивидуалан -индивидуализиран -рад у пару -рад у групи -сценско извођење приредбе -представе -смотре фестивали	Развој љубави ка сценском извођењу, глуми и режији као специфичним облицима драмске уметности Неговање позоришне и филмске културе Учествовање у приредбама -развој ПО и ШБН К: -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње -целоживотно учење -иницијатива и предузетниство

ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ ОД ПЕТОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА

Ученици се опредељују за ваннаставне активности на основу својих личних интересовања и у договору са предметним наставником. Васпитни задаци рада у овим активностима су развијање и усмеравање интересовања и способности за савремене људске делатности на подручју културе, уметности, науке, технике, спорта, забаве, подстицање најразноврснијих видова стваралаштва и развијање самоиницијативе, испуњавање слободног времена младих корисним садржајима везаних за здраву забаву и разоноду, буђење и задовољавање интелектуалне радозналости и упознавање са најсавременијим достигнућима у науци и техници.

СЛОБОДНА АКТИВНОСТ	БР.ЧАСОВА	ЗАДУЖЕНИ НАСТАВНИК
Рецитаторска секција	17	Зорица Вукобратовић
Лингвистичка секција	36	Снежана Кострешевих
Литрарна секција	17	Рената Гугановић Подлипец
Енглески језик	36	Маја Ердељ
Енглески језик	18	Виолета Иђушки
Енглески језик	36	Катарина Цар
Немачки језик	36	Сања Стојачић
Немачки језик	36	Мелита Чувардић
Географска секција	36	Мирослав Мудринић
Историјска секција	18	Данијела Пешут
Математичка секција	36	Биљана Остојић
Математичка секција	36	Александар Брзаковић
Математичка секција	36	Невена Катона
Секција из физике	36	Драгољуб Ђурић
Хор	36	Марија Томасовић Арсић
Секција савремених технологија-програмирање Мбота и микробита	36	Каталин Ђурђев
Архитектура и грађевинарство	18	Виолета Станков
Ваздухопловно моделарство	18	Виолета Станков
Саобраћајна секција	36	Милорад Крнета

Секција програмирања - дрон, микробит	18	Тесмија Хинић
Католичка веронаука	36	Анђелка Горјанац
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА (програма Ванаставних активности)	<p>- ВАННАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ СЕ ОДРЖАВАЈУ ЈЕДНОМ НЕДЕЉНО, СА УКУПНО 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ.</p> <p>-анкетирање ученика којим се процењује заинтересованост и склоност ученика за поједине области и активности након наставе.</p> <p>-програми слободних активности реализују се у корелацији са осталим наставним предметима (тематска интегрирана настава) за сваки разред засебно у форми мањих интересних група;</p> <p>-програм подржава припреме ученика за школска такмичења; јавне наступе;</p> <p>-партиципација ученика: ученици предлажу и бирају активности у којима желе да учествују;</p> <p>-кооперативне и партиципативне методе рада,</p> <p>- приредбе, изложбе, промоције, учешће наконкурсима;</p> <p>- одељенске, разредне, школске акције – помоћ за друга/другарицу;</p> <p>-Одељенска и међуодељенска такмичења; кросеви, ваншколска такмичења</p>	
НАЧИН ПРАЋЕЊА/ ВРЕДНОВАЊА	<p>-Формативно праћење ученика током године (Уочавање и усмеравање интересовања ученика)</p> <p>-ученички радови и продукти активности вреднују се и излажу у простору учионице-школе Остварени резултати транспарентни за јавност Изложба остворених пехара, диплома, фото-галерија на школском сајту фото-галерија на школском сајту</p>	

12. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

У млађим разредима користе се све прилике на часовима српског језика, света око нас, ликовне културе, где је већ предвиђена тема која се односи на свет рада да се прошири у складу са препорукама да деца упознају себе- свој свет интересовања и склоности, да потом на активан, истраживачки начин упознају свет рада. ученице ће у оквиру тематске недеље посвећене занимањима посетити предузећа и установе и узети информације о карактеристикама послова из прве руке.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ У НИЖИМ РАЗРЕДИМА

САДРЖАЈ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА АКТИВНОСТИ	РАЗРЕД
ЗАНИМАЊА ЉУДИ У ОКОЛИНИ	Обилазак околине, занимања чланова породице, "Кад порастем бићу..." (говорна вежба)	први
ЗАНИМАЊА ЉУДИ У НАСЕЉУ	Обиласци, посете, ликовно представљање, маскенбал (тема: занимања људи) гост-родитељ	други
СТАРИ ЗАНАТИ	Посета занатској радионици, музеју, гост: занатлија, трговац....	трећи
ЗАНИМАЊЕ НАСТАВНИКА	Израда паноа, груписање занимања, гости: родитељи, "Кад порастем бићу....." (писана вежба) и упоређивање са истим из 1. разреда	четврти

ПРАЗНИК КАО МАНИФЕСТАЦИЈА И ИНСПИРАЦИЈА	Израда украсних и употребних предмета, њихововпрезентовање, рекламирање, продаја, дистрибуција, развој малог предузетништва...	1-4. разреда
---	--	--------------

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ УЧЕНИКА У ВИШИМ РАЗРЕДИМА

Општи циљ је подстицање младих да путем активног учешћа у петофазном процесном моделу професионалне оријентације преузму одговорност за своју будућност, упознају себе и своје способности, путеве школовања и путеве каријере, да промишљено донесу одлуку о избору школе или да се укључе у свет рада и на тај начин постигну успех у планирању своје каријере.

Програм професионалне оријентације се одвија по петофазном моделу: самоспознаја, информације о занимањима, могућности школовања, сусрети са светом занимања и одлука о избору занимања.

7. разред

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви , задаци, садржаји програма и компетенције
Самоспознаја	Попуњавају упитнике, коментаришу, дају предлоге, учествују у групном раду, попуњавају портфолио, израђују плакат, цртају.	Примењује упитнике, слуша, коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира , подстиче.	Радионице, групни рад, демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	Освешћивање личних афинитетаи капацитета ученикау оквиру стицања реалне слике о себи. Ученици треба да препознају да је самоспознаја важан предуслов за процес одлучивања о избору занимања како би могли да упореде свој профил личности са профилом занимања. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Информације о занимањима	Попуњавају упитнике, коментаришу,	Примењује упитнике, слуша,	Радионице, групни рад,	Ученици се оспособљавају за информисање о свету занимања и добијају информације о могућностима

	дају предлоге, учествују у групном раду, попуњавају портфолио, израђују плакат, цртају, истражују.	коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира и подстиче.	демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	школовања, што им омогућава да стекну нове увиде о односу личних компетенција и захтева занимања. Ученици се оспособљавају да самостално прикупљају информације са интернета и других извора. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Могућности школовања	Попуњавају упитнике, коментаришу, дају предлоге, учествују у групном раду, попуњавају портфолио, израђују плакат, цртају, истражују.	Примењује упитнике, слуша, коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира подстиче.	Радионице, групни рад, демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	Стицање знања о мрежи школа и образовним профилима, оспособљавање за самостално прикупљање информација о могућностима школовања и каријере, да у складу са сопственим интересовањима стекну преглед изабраних школ и доведу их у везу са сопственим интересовањима и могућностима. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Сусрети са светом занимања – реални сусрети	Упознају се са светом занимања, са образовним профилима средњих школа (кроз посете институцијама и средњим школама).	Договара, организује, реализује реалне сусрете, информише ученике, сарађује, мотивише, координира	Посете и испробавање активности одређених занимања.	Упознавање са светом рада и опробавање ученика у реалним ситуацијама у свету рада из области школског образовања, институција релевантних за занимања и манифестација; да упознају саветодавне установе за помоћ у избору занимања. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција

Доношење прелиминарне одлуке о избору занимања	Разговарају, дискутују, коментаришу, анализирају	Слуша, коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира и подстиче.	Радионице, групни рад, демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	Оспособљавање ученика за доношење прелиминарне одлуке о будућем занимању на основу спознаје о сопственим интересовањима и способностима и оријентације добијене информисањем о могућностима школовања и путевима каријере. Оснаживање за самосталан избор занимања. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
--	--	--	---	---

евалуација	Ученички продукти, задовољство ученика, разговор, евалуациони лист, портфолио, ПО кутак
корелација	Српски језик, ликовна култура, физичка култура, информатика и рачунарство, енглески језик
рефлексивна пракса	Белешке наставника, извештаји, портфолио наставника, фотографије

8. разред

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви, задаци, садржаји програма и компетенције
Самоспознаја	Попуњавају упитнике, коментаришу, дају предлоге, учествују у групном раду, попуњавају портфолио, израђују плакат, цртају.	Примењује упитнике, слуша, коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира и подстиче.	Радионице, групни рад, демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	Освешћивање личних афинитетаи капацитета ученика у оквиру стицања реалне слике о себи. Ученици треба да препознају да је самоспознаја важан предуслов за процес одлучивања о избору занимања како би могли да упореде свој профил личности са профилем занимања. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Информације о занимањима	Попуњавају упитнике, коментаришу,	Примењује упитнике, слуша,	Радионице, групни рад,	Ученици се оспособљавају за информисање о свету занимања и добијају информације о могућностима

	дају предлоге, учествују у групном раду, попуњавају портфолио, израђују плакат, цртају, истражују.	коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира и подстиче.	демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	школовања, што им омогућава да стекну нове увиде о односу личних компетенција и захтева занимања. Ученици се оспособљавају да самостално прикупљају информације са интернета и других извора. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Могућности школовања	Попуњавају упитнике, коментаришу, дају предлоге, учествују у групном раду, попуњавају портфолио, израђују плакат, цртају, истражују.	Примењује упитнике, слуша, коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира и подстиче.	Радионице, групни рад, демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	Стицање знања о мрежи школа и образовним профилима, оспособљавање за самостално прикупљање информација о могућностима школовања и каријере, да у складу са сопственим интересовањима стекну преглед изабраних школ и доведу их у везу са сопственим интересовањима и могућностима. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Сусрети са светом занимања – реални сусрети	Упознају се са светом занимања са образовним профилима средњих школа кроз посете институцијама и средњим школама.	Договара, организује, реализује реалне сусрете, информише ученике.	Посете и испробавање активности одређених занимања.	Упознавање са светом рада и опробавање ученика у реалним ситуацијама у свету рада из области школског образовања, институција релевантних за занимања и манифестација; да упознају саветодавне установе за помоћ у избору занимања. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција
Доношење одлуке о избору занимања	Разговарају, дискутују, коментаришу, анализирају	Слуша, коментарише, даје повратну информацију, координише групним радом, анализира подстиче.	Радионице, групни рад, демонстрација, индивидуални рад, рад у паровима.	Оспособљавање ученика за доношење одлуке о будућем занимању на основу спознаје о сопственим интересовањима и способностима и оријентације добијене информисањем о могућностима школовања и путевима каријере. Оснаживање за самосталан избор занимања. К: целоживотно учење вештина сарадње и комуникације вештина за живот у демократском друштву иницијативност и предузетничка компетенција

евалуација	Ученички продукти, задовољство ученика, разговор, евалуациони лист, портфолио, ПО кутак
корелација	Српски језик, ликовна култура, физичка култура, информатика и рачунарство, енглески језик
рефлексивна пракса	Белешке наставника, извештаји, портфолио наставника, фотографије

13. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

У сарадњи са здравственим установама школа спроводи програм здравствене заштите ученика кроз обављање лекарских прегледа деце која полазе у први разред, спровођењу редовних систематских лекарских прегледа и вакцинација, као и пред путовања на екскурзије и наставу у природи. Здравствена заштита остварује се посебно и кроз програм предмета физичко васпитање и дела програма који се односи на здравствено васпитање, кроз различите садржаје, акције, манифестације и обележавање значајних датума здравља.

Брига за здравље доприноси да ученик има информације значајне за превенцију болести и очување здравља. Познаје факторе који доприносе здрављу или га угрожавају. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота. Зна да је једнако важно ментално-психичко здравље, као и физичко здравље. Развија вештине за очување душевног здравља кроз неговање квалитетног суживота, као и физичко здравље кроз физичке активности и спорт.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма Ученичке компетенције
САРАДЊА СА ЗУБНОМ АМБУЛАНТОМ	слушају, посматрају, опонашају, питају, бележе, примењују	Реализује: Зубар у школској зубарској амбуланти Наставник: објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује	предавања амбијентална настава вршњачко учење игра	-систематски преглед зуба свих наших ученика -ученици уче о значају редовне и правилне хигијене зуба и усне дупље -ученици уче о превенцији каријеса и болести десни К: -брига о здрављу -целоживотно учење

<p>САРАДЊА СА ДОМОМ ЗДРАВЉА -систематски прегледи -предавања</p>	<p>слушају, посматрају, опонашају, питају, бележе, примењују</p>	<p>Реализује: Лекари и медицинске сестре из Дома здравља Наставник: објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује</p>	<p>предавања амбијентална настава вршњачко учење игра</p>	<p>-редовни систематски прегледи свих наших ученика -прегледи пред путовање на рекреативну наставу -ученици се упознају са значајем личне хигијене, хигијене простора и ствари -ученици се упознају са болестима прљавих руку, капљичним инфекцијама, полно преносивим болестима. -ученици се упознају са здравом исхраном и значејем спортских активности и боравка на чистом ваздуху. -срадања са локалном заједницом /Дом здравља и Средња медицинска школа/ -развој ШБН и ПО К: -брига о здрављу -целоживотно учење</p>
<p>РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ</p>	<p>слушају, посматрају, опонашају, питају, бележе, примењују</p>	<p>објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује</p>	<p>редовна настава предавања амбијентална настава вршњачко учење игра</p>	<p>-ученици уче о значају: здраве исхране, хигијене, неге зуба, физичке активности -Ученици примењују „Дечији бон-тон“ -Ученици се упознају са „Болестима прљавих руку“ -Ученици уче о болестима зависности -срадања са локалном заједницом /Дом здравља и Средња медицинска школа/ -развој ШБН и ПО К: -брига о здрављу -целоживотно учење</p>
<p>ПРЕВЕНТИВНЕ,КОРЕК ТИВНЕ МЕРЕ НА ЧАСУ ФИЗИЧКОГ</p>	<p>слушају, посматрају, опонашају, питају, бележе, примењују</p>	<p>објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује спроводи</p>	<p>редовна настава предавања вежбе игра</p>	<p>Корективне мере се планирају и реализују у односу напотребе дететаа у сврху: правилног држање тела, отклањања деформитета стопала. У ту сврху врше се и антропометријска мерења</p>
<p>САРАДЊА СА ЦЕНТРОМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ</p>	<p>слушају, посматрају, опонашају, питају, бележе, примењују</p>	<p>објашњава демонстрира упућује координира</p>	<p>редовна настава предавања амбијентална</p>	<p>-Ученици уче о значају: здраве исхране, хигијене, неге зуба, физичке активности -Ученици уче о пубертетеу и развојним карактеристикама</p>

		мотивише организује спроводи	настава вршњачко учење игра	девојчица и дечака у том узрасту -Ученици се упознају са „Болестима прљавих руку“ -Ученици уче о болестима зависности -развој ШБН и ПО К: -брига о здрављу -целоживотно учење
--	--	------------------------------------	-----------------------------------	---

14. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа треба да развије свест ученика како да својим активностима у заједници допринесе заштити и неговању људских права, хуманистичких вредности и основних демократских вредности и принципа. Да негују своју културу и традицију, поштујући право других да негују и афирмишу другачије културе и традиције. Посебно да воде рачуна о могућој маргинализацији или дискриминацији своје или других заједница и да активно изражавају солидарност са онима који су дискриминисани или маргинализовани.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма Ученичке компетенције
САРАДЊА СА ЦРВЕНИМ КРСТОМ	сакупљају израђују учествују у конкурсима уређују	објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује спроводи	тимски рад вршњачко учење хуманитарне акције	-упознати ученике са активностима и сврхом Црвеног крста -укључивање ученика у рад Црвеног крста -развијање хуманости, саосећања и активног учествовања -развој програма ШБН -развој инклузивног друштва К:брига за здравље -оспособљавање за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње
ХУМАНИТАРНЕ АКЦИЈЕ „твоје мало неком је много“	сакупљају израђују учествују на конкурсима раде	објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује спроводи	тимски рад хуманитарне акције	-упознати ученике са начинима на које могу помоћи онима којима је помоћ потребна -развијати код ученика иницијативу за лични ангажман и преузимање одговорности К: -брига за здравље -оспособљавање за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње
САРАДЊА СА ДОМОМ ЗА НЕЗБРИНУТУ	сакупљају израђују уређују	објашњава демонстрира упућује координира	тимски рад хуманитарне акције пиредбе	-упознати ученике са постојањем и активностима дома -посета дому -развијање хуманости, саосећања и активног

<p>ДЕЦУ „МИКА АНТИЋ“</p>	<p>приказују</p>	<p>мотивише организује спроводи</p>	<p>посете смотре</p>	<p>учествовања -развој програма ШБН -развој инклузивног друштва К: -брига за здравље -оспособљавање за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње</p>
<p>САРАДЊА СА КОЛОМ СРПСКИХ СЕСТАРА</p>	<p>сакупљају израђују уређују</p>	<p>објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује спроводи</p>	<p>тимски рад хуманитарне акције посете</p>	<p>-упознати ученике са постојањем и активностима удружења „Коло српских сестара“ -посета друштву -развијање хуманости, саосећања и активног учествовања у акцијама -развој програма ШБН -развој инклузивног друштва К: -брига за здравље -оспособљавање за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње</p>
<p>ПРАЗНИК КАО ИНСПИРАЦЈА</p>	<p>сакупљају израђују уређују продају</p>	<p>објашњава демонстрира упућује координира мотивише организује спроводи</p>	<p>тимски рад продајни вашари хуманитарне акције пиредбе</p>	<p>-развој иницијативе и предузетништва приликом израде, презентација и продаје украсно употребних предмета а у сврху даривања средстава које су остварили -развијање хуманости, саосећања и активног учествовања -развој програма ШБН -развој инклузивног друштва К: -брига за здравље -оспособљавање за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -иницијатива и предузетништво</p>

<p>ИЗРАДА ИОП- а ЗНАУЧЕНИКЕ ИЗ СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНИХ И ДЕПРИВИРАНИХ СРЕДИНА</p> <p>-бесплатна ужина -бесплатне екскурзије и рекреативне наставе -подршка учењу у продуженом боравку -набавка бесплатних уџбен. радних листова и ђачког прибора</p>		<p>информише се консултује родитеље- старатеље консултује колеге и стручну службу консултује стручну литературу планира спроводи</p>	<p>тимски рад</p>	<p>-максимално укључивање ученика у живот и рад школе узимајући у обзир породичне, културне, социјалне и економске услове у којима ученик живи (борави, учи) развој програма ШБН -развој инклузивног друштва К: -брига за здравље -оспособљавање за живот и рад у демократском друштву -вештина комуникације и сарадње -иницијатива и предузетништво</p>
---	--	--	-------------------	--

15. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, на значај и очување природних ресурса. Очување природних ресурса обухвата и упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине – локалним еколошким акцијама, заједничким активностима школе, родитеља/старатеља и локалном самоуправом у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине. Програм заштите животне средине, унапређује еколошку компетенцију, која подразумева познавање и непосредан доживљај природе; увиђање значаја који природа има за одржавање живота на Земљи; разумевање међузависности живог света и очувања његове разноврсности, еколошких станишта и климатских услова; активно учествовање у неговању здравих заједница. Еколошка компетенција развија се на часовима предмета: свет око нас, чувари природе, природа и друштво, одељенског старешине и успоставља се вршњачко учење кроз сарадњу са наставницима и ученицима из старијих разреда и у сарадњи са родитељима/старатељима., нарочито кроз еколошке акције и манифестације.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма Ученичке компетенције
Програм заштите животне средине	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -повезују -схватају -развијају у еколошку свест -формирају збирку појмова -истражују -учествују у радионицама и еко-патролама -учествују у вршњачкој едукацији и едукацији грађана -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и 	<ul style="list-style-type: none"> - презентују наставни садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -подстичу свест о значају примарне селекције -организују радионице и практичан рад ученика -организују сарадњу са осталим школама 	<ul style="list-style-type: none"> -редовна настава, -предавања -фронтални, -индивидуални, -групни -рад у пару -теренски рад -вршњачко учење 	<p>Ученике постепено у складу са узрастом упознати са појмовима из екологије:</p> <p>(Формирање личног еко речника):</p> <p>животна средина, здрава животна средина, енергија ресурси, обновљиви ресурси, необновљиви ресурси, екологија, рециклажа, депонија, национални паркови, угрожене врсте, озонски омотач, озонске рупе, ефекат стаклене баште, природни и вештачки материјали, органско-норганско порекло, примарна селекција, секундарне сировине, клима, еко систем...</p> <p>-Развој програма ШБН и ПО</p> <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -еколошка свест -брига за здравље -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво

	школском часопису -сарађују са вршњацима и старијим ученицима у школи -сарађују са другим школама у граду			
Примарна селекција отпада	-слушају -повезују -схватају -развијају у еколошку свест -истражују -учествују у радионицама и еко- патролама -учествују у вршњачкој едукацији и едукацији грађана -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и школском часопису -сарађују са вршњацима и старијим ученицима у школи -сарађују са другим школама у граду	- презентују наставни садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -подстичу свест о значају примарне селекције -организују радионице и практичан рад ученика -организују сарадњу са осталим школама	-фронтални, -индивидуални, -групни -рад у пару -теренски рад -вршњачко учење	Ученици треба да: -упознају значај примарне и секундарне селекције отпада и рециклаже папира, пластике, метала, стакла и органског отпада -развију способност преношења знања на остале ученике и чланове своје породице -развијају креативност, еколошки пожељно понашање и способност лобирања и презентовања резултата рада -развију способност преношења знања на остале ученике и чланове своје породице -Развој програма ШБН и ПО К: -еколошка -брига за здравље -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво
Обновљиви и необновљиви извори енергије	Ученици 4-разреда: слушају повезују -схватају -сарађују са другим школама у граду -упознају -усвајају	- презентују наставни садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање	-фронтални, -индивидуални, -групни -рад у пару	Ученици треба да: -разумеју зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете - да ученици схвате значај коришћења алтернативних извора енергије због самњивања загађености животне средине и ограничене количне необновљивих извора енергије

	<ul style="list-style-type: none"> -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и школском часопису 	<ul style="list-style-type: none"> и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -подстичу свест о значају озонског омотача и његовом уништавању 		<ul style="list-style-type: none"> - да ученици схвате шта значи користити природу, а не искоришћавати - да ученици повезују сродна знања из различитих наставних предмета и примењују их у свакодневном животу - да ученици схвате да су количине воде за пиће ограничене и да ће дефицит у будућности бити још већи - да ученици схвате значај воде као извора енергије -да ученици схвате значај воде као услова живота и животне средине за многа жива бића - да ученици схвате да је неопходна промена човековог односа према природи -Развој програма ШБН и ПО <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -еколошка -брига за здравље -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво
<p>Обележавање значајних датума за екологију</p>	<ul style="list-style-type: none"> -слушају -повезују -схватају -сарађују са другим школама у граду -упознају -усвајају -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и школском часопису -израђују и уређују паное -учествују у приредбама -певају, цртају 	<ul style="list-style-type: none"> презентују наставни садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -организују -координирају 	<ul style="list-style-type: none"> -редовна настава, -предавања -фронтални, -индивидуални, -групни -рад у пару -теренски рад -вршњачко учење 	<p>Упознају значајне датуме као што су: Дан планете Земље, Светски дан вода, Светски ЕКО дан, Дан без дуванског дима...</p> <p>Упознаје се са акцијама које се предузимају у свету током тих дана</p> <p>Упознају друштва која се баве заштитом животне средине</p> <p>-Развој програма ШБН и ПО</p> <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -еколошка -брига за здравље -естетска -вештина комуникације и сарадње

	глуме играју се			-рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво
Рециклоревија	истражују бележе осмишљавају израђују одећу музичке инструменте играчке презентују	-подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -организују -координирају	-тимски рад -рад у пару и групама -вршњачка подршка	Ученици треба да упознају природне и вештачке материјале, да обликују и преобликују отпадни материјал. -Развој програма ШБН и ПО К: -еколошка -брига за здравље -естетска -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво
Чепоманија	сакупљају, доносе, селектују, праве кутије, промовишу, друже се, организују	мотивишу, сарађују, организују, координирају	тимски рад, вршњачка подршка, рад на терену	Ученици континуирано организују и спроводе акцију прикупљања пластичних чепова за помоћ деци којој је потребна додатна подршка К: вештина сарадње, иницијатива и предузетништво еколошка брига за здравље
Екологија и инклузија	-слушају -повезују -схватају -учествују у радионицама -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и школском часопису	- презентују наставни садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -организују радионице и практичан рад ученика	-фронтални, -индивидуални, -групни -рад у пару	-укључивање деце којима је потребна додатна подршка а показују интересовање за заштиту животне средине Развој програма ШБН и ПО -развој инклузивног друштва К: -еколошка -брига за здравље -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво
Зелени талас	-слушају	презентују наставни	-фронтални,	Ученици треба да:

	<ul style="list-style-type: none"> -повезују -схватају -учествују у радионицама -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и школском часопису 	<ul style="list-style-type: none"> садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -организују радионице и практичан рад ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -индивидуални, -групни -рад у пару -вршњачко учење 	<ul style="list-style-type: none"> -упознају еколошке факторе и њихов значај за живи свет -схвате повезаност загађивања и климатских промена -схвате узајамне односе живих бића и животне средине -схвате значај еколошке равнотеже за одржавање екосистема Развој програма ШБН и ПО -развој инклузивног друштва <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -еколошка -брига за здравље -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво
Органска производња хране	<ul style="list-style-type: none"> слушају -повезују -схватају -учествују у радионицама -посета салашу -представљају резултате и продукте свога рада на сајту школе и школском часопису 	<ul style="list-style-type: none"> презентују наставни садржај -подстичу на размишљање, повезивање, закључивање и примену знања -прате и усмеравају рад ученика -организују радионице и практичан рад ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -фронтални, -индивидуални, -групни -рад у пару -амбијентално учење 	<ul style="list-style-type: none"> Ученици треба да: -упознају еколошке факторе и њихов значај за живи свет -схвате повезаност загађивања и климатских промена -схвате узајамне односе живих бића и животне средине -схвате значај еколошке равнотеже за одржавање екосистема -схвате да нема здраве хране ако вода, ваздух и земљиште нису здрави Развој програма ШБН и ПО -развој инклузивног друштва <p>К:</p> <ul style="list-style-type: none"> -еколошка -брига за здравље -вештина комуникације и сарадње -рад са подацима и информацијама -иницијатива и предузетништво

16. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа је неодвојиви део локалне заједнице и стога активно прати и укључује се у дешавања на територији локалне самоуправе. Заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развитак школе и усвајање највиших вредности ученика.

Школа има амбицију да буде препозната и призната као специфичан реурсни центар у коме се одржавају семинари и перманентно усавршавају наставничке компетенције а студенти обављају квалитетну стручну праксу. Сви наши учитељи и наставници су прошли обуку за менторе и рад са студентима у оквиру Пројекта “Подршка развоју људског капитала и истраживању - опште образовање и развој људског капитала”.

Школа је опремљена значајним наставним средствима а њени запослени имају прилику да стекну знање и вештине за развој кључних компетенција ученика, а потом да та своја знања и вештине пруже студентима који се припремају за образовно-васпитни рад.

Своја искуства наставници стављају на располагање свим професионалцима у свету образовања и у том смислу ће се школа даље градити као ресурсни центар.

ОБЛАСТ	АКТИВНОСТИ/ САДРЖАЈИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ И КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
СПОРТ	Сарадња са Спортским цетром, Атлетским клубом „Маратон“, Градским стадионом, спортским клубовима града	Обука непливача, уличне трке, крос РТС- а, спортске олимпијаде, СОШОВ, К: -целоживотно учење -вештина комуникације и сарадње -брига о здрављу
КУЛТУРА	Сарадња са Народним позориштем, Градским музејом, ликовним галеријама : „Ликовна јесен“ и „Милан Коњовић“. Градском библиотеком „Карло Бијелички“, Културним центром „Лаза Костић“, Певачко друштво „Шарени вокали“, Биоскоп „Ернест Бошњак“, учешће на дечијем фестивалу “У бојама деце”	Посете пројекцијама и представама, обиласци музеја и ликовних колонија, радионице у Градској библиотеци, сарадња са Културним центром у оквиру Дечије недеље. Планирани су у личним плановима наставника и у зависности од репертоара, активности планирамо за наредни месец. Учешће драмске секције на дечијем фестивалу “У бојама деце” К: -целоживотно учење -естетска компетенција -вештина комуникације и сарадње
ШКОЛСКЕ И	Сарадња са предшколским установама „Вера Гуцуња“ и „Мали Принц“, сарадња са свим основним школама у локалној средини,	Узајамне посете , обиласци, мини пројекти, предавања и радионице које укључују све институције од значаја, школе и предшколске

ОСТАЛЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ОД ЗНАЧАЈА	сарадња са средњим школама сарадња са Медицинским центром, Ватрогасцима, Градском кућом, Ресурсним центром „Дело“, ШОСО „Вук Караџић“	установе. К: -целоживотно учење -вештина комуникације и сарадње -вештина за живот и рад у демократском друштву -брига за здравље -еколошка компетенција
ШКОЛА ВЕЖБАОНИЦА	Сарадња са Педагошким факултетом у Сомбору у смислу организације, планирања, праћења, вредновања и спровођења стручне праксе студената	Професори са педагошког факултета и сви наши учитељи ментори заједно са студентима осмишљавају планирају –спроводе-прате и вреднују стручну праксу К. -развој наставничких компетенција -целоживотно учење -решавање проблема -вештина комуникације и сарадње

17. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима/старатељима ученика, трудећи се да у највећој мери оствари родитеље ученика као активне учеснике у животу и раду школе. Кроз програм сарадње са породицом, дефинисане су области, садржај и облици сарадње са родитељима/старатељима деце и ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања.

Облик сарадње	Садржаји	Начини сарадње	Активности родитеља	Активности наставника	Циљеви и задаци	Евалуација
Укључивање родитеља у живот и рад школе у активностима од значаја за школу	израда школског развојног плана израда школског програма израда кодекса понашања израда процедура сарадња у писању пројеката учешће у културној и јавној делатности учешће у спортским активностима, рад у тимовима(ПО, и ЗУНЗЗ,)	стручни семинари, трибине, предавања, радионице, културне и спортске манифестације	предлажу, дискутују, анализирају, сарађују, усвајају, презентују, демонстрирају, размењују идеје,	информишу, предлажу, саветују, мотивишу, координирају, сарађују, размењују идеје,	изградња партнерског односа и односа поверења Укључивање родитеља у израду школске документације Укључивање родитеља у рад школе. Информисање родитеља	кроз интервјуе, индивидуалне контакте, анкете... Показатељи: боља информисаност родитеља - о школском програму и садржајима, -о процедурама и поступцима -о пројектима у које је школа укључена већа укљученост родитеља у све активности школе повећано задовољство родитеља општом климом, условима и резултатима школе
Родитељски састанци	Презентовање школских докумената: Правилник о оцењивању извештавању и праћењу напредовања ученика Правилник о владању ученика и васпитно дисциплинским мерама Кућни ред школе Анализа успеха ученика,	презентовања, предавања, дискусије, радионице	предлажу, дискутују, анализирају, сарађују, усвајају, презентују, демонстрирају, размењују идеје,	информишу, предлажу, саветују, мотивишу, координирају, сарађују, размењују идеје,	упознати родитеље са садржајем ШП, ШРП-а, ГПРШ, кућним редом, са правилницима о: оцењивању, награђивању, васпитно	кроз интервјуе, индивидуалне контакте, анкете, евалуационе листове. Показатељи: -боља информисаност родитеља о свим аспектима школског живота -већа укљученост

	<p>дисциплине, договор у вези са екскурзијама и наставом у природи, решавање проблема у одељењу</p> <p>Предавање родитеља на одређене теме</p> <p>Предавање родитељима из области здравља, културе, професионалне оријентације</p> <p>Радионице на различите теме</p>				<p>дисциплинским мерама, образовним стандардима, календарима рада, такмичења,</p> <p>Упознати родитеље са резултатима и постигнућима ученика на нивоу разреда, одељења и појединца.</p> <p>Упознати родитеље са диспљоном на нивоу одељења и појединца.</p> <p>Појачати сарадњу са родитељима ангажујући их као предаваче на теме из: културе, спорта, здравља , ПО.</p> <p>Појачати сарадњу са родитељима кроз предавања и радионице из ШБН, ПО и савремених метода и техника учења.</p>	<p>родитеља у све сегменте школског живота.</p> <p>-Бољи резултати на завршним тестовима и повећано задовољство родитеља,</p> <p>присутност великог броја родитеља на родитељским састанцима</p>
Индивидуални контакти	<p>Анализа успеха ученика, дисциплине, решавање проблема у учењу и развојних проблема, предлагање и спровођење мера за побољшање успеха и дисциплине</p>	<p>разговор презентовање примера добре праксе укључивање у сарадничке групе сарадња</p>	<p>излажу проблем питају саветују трагају за решењем предлажу дискутују</p>	<p>информише се позива разговара пита описује ситуације трага за решењем истражује</p>	<p>Детаљно упознати родитеља са успехом и облицима понашања ученика/детета.</p> <p>Изградња</p>	<p>разговор интврјуи анкете евиденција Показатељи: Повећано поверење родитеља у наставника и</p>

		саветовање	истражују	предлаже саветује координира води евиденцију извештава прати	поверења у наставника и школу. Упознавање породице и околности у којима ученик живи и ради.	школу.
Сарадња са родитељима ученика којима је потребна додатна подршка	Планирање и израда плана подршке, израда педагошког профила Пружање додатне подршке ученицима, сарадња са родитељима, добијање сагласности за израду ИОП-а. израда ИОП-а иницијални састанци и евалуација са стручњацима из „СОШО“ сарадња са личним пратиоцима које су изабрали родитељи За тек уписане ученике у први разред обезбеђује се период прилагођавања и упознавања са простором, учитељима, социјализација у групи са вршњацима.	разговор, саветовање, истраживање консултације са стручном службом	излажу проблем питају саветују трагају за решењем предлажу усвајају примењују дискутују истражују	информише се позива разговара пита описује ситуације трага за решењем истражује предлаже саветује координира води евиденцију извештава прати организује евалуира	унапређивање развоја и напредовања ученика у складу са његовим способностима Социјализација ученика и породице Изградња партнерских и односа поверења.	разговор интвјуи анкете евиденција Показатељи: број израђених педагошких профила, број израђених ПП, ПОП, ИОП, престанак потребе за горепоменути
Сарадња са родитељима ученика којима је потребна помоћ у социјализацији, прихватању и придржавању правила понашања у	Сарадња на изради индивидуалног плана подршке, Праћење напредовања у општој социјализацији и прихватању правила, примена мера за побољшање.	разговор, саветовање, истраживање консултације са стручном службом, радионице ШБН, вршњачка медијација	излажу проблем питају саветују трагају за решењем предлажу усвајају примењују дискутују истражују	информише се позива разговара пита описује ситуације трага за решењем истражује предлаже саветује координира	Превенција нежељених облика понашања. Правовремена и одговарајућа реакција на нежељене облике понашања. Мотивација пожељних облика	разговор интвјуи анкете евиденција Показатељи: број израђених индивидуалних васпитних планова (планова подршке) престанак потребе за

школи				води евиденцију извештава прати	понашања	индивидуалним васпитним планом боља социјализација и повећано задовољство ученика и родитеља
Сарадња са родитељима ученика који показују изузетне способности у појединим областима	Сарадња на изради ИОП-а 3 додатна подршка породици за учешће на такмичењима, смотрема, конкурсима	разговор, саветовање, истраживачки пројекти консултације са стручњацима, посете,	разговарају, саветују, размењују, истражују, планирају, предлажу, примењују, мотивишу	детектује, информише се, позива разговара, саветује, мотивише, прати, координира, посредује, евидентира	Ојачати породицу и ученика који показује изузетне способности из одређених области	разговор интврјуи анкете евиденција Показатељи: број израђених ИОП-а 3, резултати на такмичењима, смотрема и конкурсима.
Отворена врата школе	Праћење успеха, рада и дисциплине ученика и одељења и договарање мера за побољшање;	присуствовање часовима, радионице, заједнички родитељски (ученици и родитељи)	посматрају, запажају, прате, питају, траже савете, саветују, предлажу	организује, мотивише, сарађује, координира, спроводи, евидентира	Већа укљученост родитеља у живот и рад школе, стицање непосредног искуства родитеља боравком у школи појачана сарадња	разговор интврјуи анкете евиденција Показатељи: број посета, учешће родитеља у радионицама, трибинама,
Отворени часови	Упознати родитеље са иновацијама методама и поступцима у настави којим се она чини занимљивом ученику, а учење се доводи у центар процеса наставе.	присуствовање часовима, укљученост у наставни процес током дела часа или током целог часа (замена улога)	посматрају, запажају, прате, питају, предлажу	организује, мотивише, сарађује, координира, спроводи, евидентира	Већа укљученост родитеља у живот и рад школе, стицање непосредног искуства родитеља боравком у школи појачана сарадња	разговор интврјуи анкете евиденција Показатељи: број одржаних отворених часова, број посета отвореним часовима евалуциони лист, повећано задовољство радом и успехом
Професионална оријентација	Помоћ ученицима у професионалној	родитељски састанци,	информишу се, питају,	организује, информише,	Ојачати породицу у правилном	разговор интврјуи

	оријентацији, упознавање са образовним профилима средњих школа и светом занимања радионице са родитељима (реални сусрети) који се баве одређеним занимањем које представљају ученицима	индивидуални контакти, трибине, предавања, посете радионице	трагају за решењем, траже савет, предлажу, посећују представљају одговарају на питања	сарађује, координира, упућује, мотивише, евидентира	усмерењу детета у избору одговарајуће средње школе и избору будућег занимања Изградња међусобног поверења	анкете евиденција Показатељи: већи број ученика уписао жељени образовни профил
--	--	---	---	---	---	--

18. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА , ЕКСКУРЗИЈА, НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ екскурзије као облика образовно-васпитног рада је да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања и наставних предмета, као и непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини, с културним, историјским и духовним наслеђем и привредним достигнућима. Све екскурзије од првог до четвртог разреда су једнодневне, а време реализације је пролеће: месеци април и мај.

Детаљни планови са циљевима, задацима, исходима и компетенцијама као и начинима остваривања и активностима су представљени у делу *-Остали облици васпитно образовног рада-* по разредима и предметима.

САДРЖАЈ ПРОГРАМА	НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА	МЕСЕЦ	РАЗРЕД
ОБИЛАЗАК ЛОКАЛНИХ ИЗЛЕТИШТА ШЕТЊЕ	ПЛАНИРА СЕ И СПРОВОДИ У СКЛАДУ СА ПРАВИЛНИКОМ! НАЈЧЕШЋА ОДРЕДИШТА: - одлазак на полудневни излет у „Горње Подунавље“ - обилазак оближњег излетишта „Шикара“ - шетње градом	мај	I, II, III, IV
ЈЕДНОДНЕВНА ЕКСКУРЗИЈА	ПЛАНИРА СЕ И СПРОВОДИ У СКЛАДУ СА ПРАВИЛНИКОМ! НАЈЧЕШЋА ОДРЕДИШТА - салаш Катаи – Мали Иђош посета Музеју пекарства, боравак у етно кући (мини зоо-врт, јахање, возња кочијом), ручак - Палићко језеро-ЗОО-Суботица-Зобнатица - Нови Сад - Природњачки музеј, Стражилово, Петроварадин тврђава, кућа Јове Змаја - Београд	мај	I, II, III, IV
РЕКРЕАТИВНА НАСТАВА	ПЛАНИРА СЕ И СПРОВОДИ У СКЛАДУ СА ПРАВИЛНИКОМ! НАЈЧЕШЋА ОДРЕДИШТА: -ДИВЧИБАРЕ -РУДНИК -ЗЛАТИБОР -КРУПАЊ	мај	II, III, IV

ЈЕДНОДНЕВНЕ ЕКСКУРЗИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Зрењанин, Царска бара – Музеј у Зрењанину, манастир св. Меланије, возња бродом - Београд – обилазак аеродрома Никола тесла, Музеј ваздухопловства, обилазак торња на Авали, споменик Незнаоом јунаку, - Београд – Музеј ваздухопловства, авалски торањ, Калемегдан, Зоо врт, 	мај	V, VI, VII
ДВОДНЕВНА ЕКСКУРЗИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - Текериш, Тршић, Златибор (пун пансион), Мокра Гора, Бранковина - Смедерево, Виминацијум, Лепенски вир, Кладово, Голубац 	мај	VIII
ЕКО - КАМП	<ul style="list-style-type: none"> - Камп Црвеног крста Сомбор, Бачки Моноштор 	јун	VI, VII, VIII

19. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека је центар за унапређивање разних облика и метода васпитно-образовног рада, културне активности школе, место пријема и дистрибуције важних информација у школи. Најважнији циљ рада школске библиотеке и библиотекара је подстицање читања и развијање информационе писмености. У оквиру делатности библиотеке врши се и прикупљање уџбеника и других наставних средстава намењених ученицима са посебним потребама као и стручну литературу за наставнике и стручне сараднике. Школска библиотека омогућава ученицима да овладају вештинама за учење током читавог живота и развија њихову стваралачку машту. Она пружа помоћ у образовно-васпитном процесу свима који у њему учествују и од пресудног је значаја за сваку дугорочну стратегију развоја писмености, образовања, снабдевања информацијама...

Садржај програма (активности)	Активности ученика	Активности реализатора	Поступци остваривања програма у међусаној интеракцији корисника библиотечких услуга	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци планираних активности
Израда годишњег плана рада	предлажу дискутују усвајају	Коришћење литературе за израду плана рада. Сачињавање плана.	У библиотеци ученици и наставници претражују информације и долазе до потребних које ће им омогућити реализацију предвиђених активности	Фронтални рад	Развијање систематичности у раду.
Упознавање ученика са временом и правилником рада школске библиотеке	информисање	Библиотечко особље ће ускладити време рада са потребама ученика у других корисника библиотечких услуга	Упознавање, разговор, представљање правилника, давање инструкција за рад, договарање, презентација	Фронтални рад	Упознавање ученика са правилима, Дужностима и њиховим спровођењем.
Свакодневно издавање књига корисницима библиотеке	тражити преузети прегледати санирати књигу	Уношење картица ученика у евиденцију картотеке и	Дијалог, договарање, објашњавање, упућивање	Тимски рад	Омогућавање корисницима коришћење књига.
Упознавање ученика са књижном фондом библиотеке	Израда слова за	Кроз издавање књига библиотекар ће ученике едуковат	Представљање, слушање, дискусија, упућивање	Фронтални рад	Пружање потребних информација ученицима.

	обележавање наслова књига на полицама	и о распореду књижне и не књижне грађе и начинима самосталног коришћења библиотечог фонда			
Сређивање картотеке ученика и других корисника библиотечких услуга	Ученици ће информисати библиотекара о промени адресе	Проверити да ли су сви ученици евидентирани у картотеци користећи дневнике рада. Прикупљање података и израда програма.	Давање инструкција за рад, договарање, сређивање картица ради доступности свим корисницима библиотечких услуга	Индивидуални рад, рад у пару, фронтални рад	Развијање систематичности у раду.
Самостално коришћење књижевне литературе	ученици самостално проналазе, узимају евидентирају преузимање	организује надгледа сугерише саветује	Давање инструкција за рад, договарање, сређивање картица	Фронтални рад Фронтални рад	Развијање систематичности у раду. развијање самосталности

20. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

Рад продуженог боравка се одвија у три смене од 7 до 19:10 у којој раде три професора разредне наставе.

Учитељи који раде у продуженом боравку делују јединствено, сараднички, синхронизовано, свеобухватно и интегрисано са читавим разредним процесом.

ПРОДУЖЕНИ БОРАВАК је посебан организациони облик васпитно образовног рада у школи, облик друштвене бриге о деци у оквиру којег се раде домаћи задаци, обнавља школско градиво, учи култура понашања и организовано проводи слободно време.

ЦИЉЕВИ рада продуженог боравка:

- допринос демократизацији основног образовања и васпитања,
- потпуно обезбеђивање услова за хуманији интелектуални, емоционални, морални, естетски, радни, социјални и укупни психофизички развој личности,
- стварање предуслова за организовано праћење одмерености и примерености захтева наставног процеса,
- хуманије реаговање на потребе преангажованих родитеља,
- ублажавање последица створених деловањем наглашених социјалних разлика,
- хуманизација интерперсоналних односа у школи и сарадња са родитељима

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

- потпун и хармоничан развој детета,
- важност истицања индивидуалних различитости (свако дете је јединствено, омогућава му развој свих потенцијала)
- оспособити ученика за самостално учење плурализам, поштовање различитости и важност толеранције
- брига о деци са посебним потребама
- истиче се радост учења и подстиче мотивисаност за учење

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

Рад продуженог боравка се одвија у три смене од 7 до 19:10 у којој раде три професора разредне наставе.

Учитељи који раде у продуженом боравку делују јединствено, сараднички, синхронизовано, свеобухватно и интегрисано са читавим разредним процесом.

ВРСТЕ АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈ РАДА	ВРЕМЕ
ПРИЈЕМ УЧЕНИКА □	Без обзира на смену у којој ученици похађају редовну наставу, а од зависности услова живота код куће, ученици долазе у школу, наставник их прихвата и организује следеће активности: мирна игра, слушање музике, разговор са ученицима.	6 сати недељно
САМОСТАЛАН РАД □□	Упућивање, објашњавање, пружање помоћи ученицима у савладавању наставних садржаја, праћење израде писаних домаћих задатака (исправка и упућивање ученика како правилно да ураде), рад на продубљивању и систематизовању наставног градива. Упућивање и помоћ ученицима у изради задатака везаних за координацију шаке, прстију као и правилне графомоторике.	19 сати недељно
СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ ♪	Осмишљен заједнички рад у групи. Организовање говорних, музичких, лочичких, ликовних, откривачких активности, креативних и оригами радионица.	10 сати недељно
СЛОБОДНО ВРЕМЕ 📺	Активности деце по сопственој вољи: разне друштвене игре, слагалице, пузле, Донино, слушање музике, бојање, коришћење мале библиотеке (читање енциклопедије, лектире, дечјег часописа...).	12,5 сати недељно
УЖИНА 🍷	Лична хигијена (прање руку, припрема за ужину, ужина, распремање, лична хигијена после ужине, спремање радног места.	2,5 сати недељно
АКТИВНОСТИ НА СВЕЖЕМ ВАЗДУХУ ☀️	Боравак у школском дворишту на свежем ваздуху и организовање елементарних и спортских игара, игре лоптом, вијачом...	10 сати недељно
ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ 📅	Израда глобалног и оперативног плана рада у продуженом боравку.	2 сата недељно
ПЕДАГОШКА	Вођење дневника рада и израда свих врста извештаја.	1 сат недељно

ДОКУМЕНТАЦИЈА 		
ПРИПРЕМА ЗА НАСТАВУ 	Писање припрема и свакодневно припремање за рад у продуженом боравку.	12 сати недељно
САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА 	Индивидуални, саветодавни разговори, организовање родитељских састанака на нивоу продуженог боравка, присуствовање родитељским састанцима одељења (према потреби), организовање краћих приредби за родитеље...	2 сата недељно
РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА 	Присуствовање седницама стручних органа школе, стална сарадња са школским педагогом, психологом, учитељима...	1 сат недељно
СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ □	Укључивање у све врсте стручног усавршавања.	1 сат недељно
САРАДЊА СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ 	Организовање посета, шетњи и активности ван школе (музеју, парку, градској библиотеци, позоришту...).	1 сат недељно

21. ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНЕ НАСТАВЕ

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом као и ученик из осетљивих група (социјално и економски депривираних средина) стиче основно образовање и васпитање у школи по индивидуалном образовном плану, а заједно са осталим ученицима у складу са Законом. Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану саставни су део наставног процеса. ИОП–план омогућава да се њихов развој и напредовање одвија према способностима и интересовањима, а сарадња се остварује са интерресорном комисијом, локалном самоуправом, СОШО „Вук Караџић“. Саставни део Школског програма за први циклус основног образовања и васпитања чине индивидуални образовни програми за ученике.

Сви наши запослени прошли су обуку и сензибилизацију за Инклузивно образовање.

У школи постоји Стручни тим за Инклузивно образовање.

За ученике обухваћене индивидуалним наставним планом израђујемо тестове за крај првог циклуса, а у оквиру Националног тестирања из српског језика, математике и природе и друштва. Приликом тестирања ученицима је обезбеђена додатна помоћ.

Оцењивање и напредовањ ученика обухваћених ИОП-ом одвија се у скаладу са ИОП-ом.

Програм инклузивне наставе организује се и спроводи се у скаладу са законом.

ВРСТА АКТИВНОСТ	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ
Опсервација ученика	Наставник посматра ученика у различитим ситуацијама, континуирано прати и бележи понашања, расположења, резултате, однос према раду, друговима, обавезама, правилима...
Прилагођавање ученика за полазак у школу	Након тестирања за полазак у први разред, стручна служба школе процењује и предлаже родитељима боравак упознавање и садржајно осмишљено упознавање простора, учитеља и вршањака.
Сакупљање свих релевантних података информација и показатеља	Обједињује, систематизује и операционализује све податке добијене личним увидом, разговором са родитељима-старатељима, друговима
Консултовање	Консултује родитеље и стручну службу школе као и школски тим за инклузију
Педагошки профил	Израђује педагошки профил ученика
Мере прилагођавања и индивидуализације	Израђује план и осмишљава мере индивидуализације наставе, метода и поступака и прилагођавања захтева, садржаја метода и поступака. Консултује родитеље и стручну службу као и школски тим за инклузију
Персонални асистент	Ангажовање персоналног асистента за потребе ученика
Праћење и извештавање	Континуирано прати и извештава, те коригује допуњава или мења план подршке.
ИОП-1	Израђује индивидуални образовни план.
Евауација	Процењује, мења или продужава елементе ИОП-а 1
Консултовање са стручњацима из ШОСО “Вук Караџић”	Иницијални састанци и упознавање са ученицима за које је процењено да им је потребна додатна подршка

Покретање поступка пред инетресорном комисијом	Уз сагласност родитеља и стручне службе покреће поступак процене за додатном подршком испред Интересорне комисије.
ИОП-2	Након добијања мишљења и препорука Интересорне израђује ИЗМЕЊЕИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН-ИОП-2
Додатна подршка стручњака из ШОСО “Вук Караџић”	Додатна стручна дефектолошко логопедска подршка ученицима у школи
Праћење и извештавање	Континуирано квартално прати и извештава о исходима у складу са ИОП планом.
Редовни састанци малих тимова	Анализе и планирање даљег рада.
Евалуација	Процењује потребу за даљом применом, изменом или престанком потребе за ИОП-ом.

Начин прилагођавања рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад

Начини прилагођавања рада и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад дефинишу се кроз индивидуализацију наставе и персонализоване програме наставе и учења које израђују наставници у складу са потребама ученика. У њима се дефинише начин прилагођавања наставног и дидактичког материјала, метода и техника рада, темпа рада ученика, трајање активности ученика, начин провере остварености исхода, начин комуникације, употреба технике, рачунара и асистивне технологије. Ученицима се, у зависности од потреба, прави флексибилан распоред часова којим се регулише дужина боравка у школи, прилагођава се простор у коме се изводи настава (посебне столице и столови, место у учионици и слично).

Начин прилагођавања циљева, исхода и садржаја образовно-васпитног рада

Начини прилагођавања циљева, исхода и садржаја дефинишу се кроз израду педагошког профила ученика, персонализованих планова наставе и учења у којима се дефинишу специфични циљеви, исходи и садржаји усклађени са способностима и могућностима сваког ученика коме је потребна додатна подршка.

Начин остваривања додатне подршке за ученике школе

У сарадњи са Интересорном комисијом, ШОСО „Вук Караџић“ Сомбор, Центром за социјални рад и локалном самоуправом, а у складу са могућностима, ученицима се омогућава додатна подршка увођењем личног пратиоца, педагошког асистента, ангажују се стручњаци са специјализованим звањем који свој рад организују у школи или у просторијама ШОСО „Вук Караџић“. За ученике се, према предлогу интересорне комисије, у складу са могућностима школе, организују разне ваннаставне и слободне активности, појачана или индивидуална допунска настава, саветодавни рад са ученицима и родитељима, накнада трошкова за ужину, екскурзије, културних и спортских активности које организује школа.

22. ГЛОБАЛНИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕЊСКИХ ЗАЈЕНИЦА

Ученичке одељењске заједнице су основни радни и друштвени колективи који се конститутуишу на почетку школске године избором одбора и утврђивањем конкретних задатака.

Задаци и рад одељењских заједница су:

1. Ангажовање ученика на решавању основних питања живота, учења, рада и забаве у одељењу и у школи.
2. Међусобно разумевање, сарадња и толеранција уз пуно уважавање сваког појединца.
3. Неговање другарства и заједничког живота.

Основна подручја активности одељењске заједнице су : унапређивање успеха у настави и другим ученичким активностима, чување здравља, заштита и унапређивање животне средине, развијање хуманих међусобних односа, васпитање у духу разумевања и уважавања, професионална оријентација, активности у слободном времену.

Подручје рада	Саджај рада	Време и носиоци реализације
Унапређивање успеха у настави и другим ученичким активностима	-разговор на сваком часу одељењског старешине и одељењске заједнице о успеху и владању на часовима и ваннаставним активностима; анализа на сваком тромесечју -одабрати теме из области метода и техника учења, планирање времена и рада; потребе системског и редовног учења	10,11,3,4 месец чанови одељењске заједнице 9. и 2. месец одељењског старешине и предметни наставници
Чување здравља, заштита и унапређење животне средине	-предавања, дебате за ученике	Према програму рада ОС, наст. биологије, ученици

<p>Развијање хуманих међуљудских односа</p>	<p>-обрадити предложене теме из програма рада одељењског старешине по узрастима, предавањем и другим облицима рада</p> <p>- примана различитих радионица (посебно из пројекта“Школа без насиља“)</p>	<p>Према програму рада ОС, Одељ.старешине, ученици</p>
<p>Васпитање у духу разумевања и толеранције</p>	<p>-за остваривање садржаја из овог подручја користиће се погодне радионице</p> <p>-обрадити предложене теме из програма рада одељењског старешине</p>	<p>Према програму рада ОС, учитеља Одељ.старешине, ученици</p>
<p>Професионална оријентација</p>	<p>-обрадити предложене теме из програма рада одељењског старешине</p> <p>-организовати сусрете са гостима који ће представити своја занимања</p> <p>-посета сајму образовања</p> <p>-анкете о избору занимања</p>	<p>Према програму рада ОС, родитељи месец стручна служба, ОС</p>
<p>Активности у слободном времену</p>	<p>- усмеравање ученика на садржајно и активно коришћење слободног времена (посета позоришту, биоскопу, спорт, добра књига, радио и ТВ... направити избор квалитативних емисија (документарци)</p>	<p>Према програму рада ОС, учитеља Одељ.старешине, ученици</p>

23. СПЕЦИФИЧНОСТИ ШКОЛЕ

Као специфичности рада школе можемо навести:

Учешће школе у пројектима:

“Унапређени равноправни приступ и завршавањепредуниверзитетског образовања за децу којој је потребна додатна образовна подршка - Учимо сви заједно”. Пројекат спроводе Министарство просвете и УНИЦЕФ уз подршку ЕУ. Партнерска организација на реализацији компоненте *Унапређивање капацитета запослених за инклузивно образовање и васпитање* је ЦИП - Центар за интерактивну педагогију из Београда.

Активности у оквиру пројекта:

Обука за инклузивно образовање - Обука обухвата три модула.

Видео обуке - 1. Видео обука за примену програма *Оснаживање родитеља за инклузивно образовање*, 2. Видео обука *Сарадња са породицама деце којој је потребна додатна подршка*, 3. Видео обука *Подршка транзицији деце кроз образовне нивое*.

Менторска подршка - Менторска подршка се односи на подршку за планирање инклузивног образовања на нивоу школе и примену знања са обуке у наставним и ваннаставним активностима.

Хоризонтално учење у школи - Хоризонтално учење у оквиру школе је део стручног усавршавања које се редовно одвија. На активностима хоризонталне размене учесници обука за инклузивно образовање треба да представе нова знања која су стекли.

Хоризонтално учење између школа - Школе организују размену са другим школама и развијају заједницу учења посвећену квалитетној инклузивној пракси.

Примена знања у пракси

23.1.Физибизи

ФИЗИБИЗИ фестивал науке подржава град Сомбор, ЦПН (Центар за промоцију науке), портал „Едука“, Сомборске новине, локална телевизија као и две основне школе, ОШ „Никола Вукићевић“ и наша школа. Сама идеја фестивала је поникла у школи „Иво Лола Рибар“ а временом је фестивал попримио размере градског фестивала. Наша школа, као партнер у реализацији фестивала, има улогу носиоца активности које су у вези са научно популарним радионицама. Ученици наше школе активно учествују у приказима и интерактивним поставкама.

23.2.„Чувари игре“- сарадња са УГ „Грива“

Удружење грађана за развој и унапређење терапијског, педагошког и рекреативног јахања ГРИВА, почев од 2015. године реализује програм под називом „Чувари игре- групне активности помогнуте коњима“, који је намењен деци основношколског узраста која наставу похађају по прилагођеном програму.

Главни циљеви програма су:

-Ванинституционална подршка деци са сметњама и/или тешкоћама у развоју, кроз групне активности програма терапијског јахања.

-Унапређење квалитета живота деце из наведене групе кроз активно провођење слободног времена и подршка њиховим породицама.

Активности трају између 4 и 5 сати, у зависности од величине групе учесника и имале су следећу структуру:

-**Упознавање са темом** (упознавање са простором, коњима, опремом и правилима рада са и око коња.

-**Практична демонстрација** (обучени асистенти демонстрирају начин припреме коња, правилно коришћење опреме за коње и јачаче, правилно појаживање).

-**Активно учешће** (деца- учесници у програму, уз асистенте самостално обаљају задатке око и на коњима) .

-**Циљане вежбе** (рад у групи –водителј терапијског јахања уз асистенте организује и изводи циљане вежбе са и на коњима уз коришћење разноврсних дидактичких средстава, а примерено могућностима деце.

-Забавна активност/игра, која укључује све учеснике и коње.

учешће и организација манифестација и фестивала

ФЛУОШ
МАЈ МЕСЕЦ МАТЕМАТИКЕ
МУЗИЧКИ ТРЕНУТАК
УЧЕШЋЕ У СМОТРИ ДЕЧИЈЕГ ДРАМСКОГ СТВАРАЛАШТВА
МАНИФЕСТАЦИЈА “У БОЈАМА ДЕЦЕ”

учешће у истраживањима:

У школској 2023/24. години школа учествује у међународној студији - истраживању **TALIS 2024** (Teaching and Learning International Survey). Време реализације 26. фебруара до 5. априла 2024. год. Онлајн истраживањем ће бити обухваћени наставници од 5. до 8. разреда.

Такође, део учитеља и наставника учествује у истраживању “**Анализа технологија у успону**” које реализују Универзитет у Новом Саду и Јоханес Кеплер Универзитета у Линцу. Истраживање се бави ставовима о примени нових технологија у образовању.

23.3.Акциони план подршке укључивању ученика избеглица/миграната тражиоца азила

<i>Време реализације</i>	<i>Активности /теме</i>	<i>Начин реализације</i>	<i>Носиоци реализације</i>
	Формирање школског тима за подршку укључивања ученика избеглица/миграната	Састанак, договор	Директор Чланови СТИО тима
почетак септембра	Допуна школске документације акционим плановима: за пружање подршке укључивању ученика избеглица/миграната; сарадње са родитељима; сарадње са локалном заједницом; сарадње са ученичким парламентом; сарадње са тимом за превенцију од насиља и дискриминације	Састанци, договор	Чланови тима за подршку укључивања ученика избеглица/миграната
почетак септембра	Информисање свих запослених у школи	Седница наставничког већа	Директор
септембар	Обавештавање Школског одбора, Савета родитеља	Састанци	Директор
септембар-октобар	Координација са прихватним центром	Састанак са задуженом особом/координатором у прихватном центру; ученицима и родитељима/старатељима ученика	Чланови тима, координатори тимова: СТИО, вршљачког тима, ученичког парламента, за превенцију насиља, руководиоци одељенских већа
прво полугодиште	Израда плана активности за период адаптације ученика	Осмишљавање активности, радионица, прикупљање материјала	Чланови тима у сарадњи са предметним наставницима
од момента доласка ученика у трајању до 2	Прихват и адаптација ученика избеглица/миграната	Упознавање ученика са просторијама школе, са особљем школе, наставницима који ће	Колектив школе

месеца		радити са њима, са организацијом рада школе. Реализација планираних активности.	
у току периода адаптације	Процена знања ученика и укључивање у одговарајући разред	Прикупљање података о досадашњим образовним искуствима, језичким компетенцијама и интересовањима ученика путем радионица, разговора, посматрањем, праћењем.	Чланови тима, предметни наставници, родитељи/старатељи ученика, преводилац
у току првог полугодишта	Израда плана подршке за ученике	Састанци, договори, подела задужења	Чланови тима, предметни наставници
у току првог полугодишта	Обавештавање и припрема родитеља и ученика школе о пријему и распоређивању ученика избеглица/миграната у одељења	Општи родитељски састанак, родитељски састанци по одељењима, ЧОС/ОЗ	Директор, чланови тима, одељенске стрешине
током похађања наставе	вођење евиденције и израда педагошке документације	Портфолио ученика, школски извештаји о напредовању ученика, белешке наставника и одељенског старешине	Предметни наставници, наставници енглеског језика

23.4.Сарадња са Црвеним крстом – камп у Бачком Моноштору

РАДИОНИЦЕ И АКТИВНОСТИ ЗА КАМП

време реализације	активност	опис активности	носиоци активности
јун	Оријентација у природи и посета резервату “Горње Подунавље” локалитету Штрбац	Ученици су подељени у две групе. Са сваком групом је у пратњи један наставник. Групе добијају мапе терена по коме ће прећи задату руту. Уз мапе, свака група има неколико компаса. Пре поласка анализира се рута и све време кретања ученици одређују стране света, контролишући при томе исправност кретања по задатом упутству. На тој шетњи, ученици форографишу инсекте, птице, биљке, пределе и на крају дана приказују своје фотографије на пројекционом платну. Приликом оријентисања у простору, ученици користе и друге показатеље осим компаса(маховина). Шетња траје 2 часа.	наставник биологије Давор Бабић, задужени наставници и ученици
	Филтрација воде и загађивање вода	У филтрационим посудама ученици праве моделе земљишта ређајући слојеве земље-обрадиво земљиште, песак, шљунак иглина. Након уочавања модела пресека земљишта, кроз тај модел се пропушта каналска вода. Ученици уочавају начине акумулације воде изнад глине иначе финог игрубог прочишћавања кроз песак и шљунак. Закључке о загађивању вода формулишемо тако што сваки учесник кампа описује приказану појаву својим	

		речима. Након радионице, следи разговор о начинима заштите вода. Активност траје 2 часа	
	Метеоролошка радионица	Оба дана камповања ученици имају задатак да два пута у току дана мере метеоролошке параметер-температуру ваздуха и воде, брзину ветра, облачност и евентуалне падавине. Ученици се деле у четири групе. Свака група мери задате параметер једном и након мерења их приказује у за то припремљене табеле и 3Д приказе. На крају камповања се сви резултати мерења обједињују и приказују на пројекционом платну, уз коментарисање учених закључака. Активност траје 15 минута по једном мерењу, али је потребно урачунати још 15 мин за финално приказивањерезултата.	
	Обука Црвеног крста	Радионица ће да траје 1 сат, а обухватице део посвећен реанимацији И давању прве помоћи у случају саобраћајне несреће, гусења И слично. Радионицу ће да воде запослена, обучена лица Црвеног крста Сомбор.	
	Ноћно небо изнад нас	У ноћним сатима почев од 22 часа на спортском терену ће се инсталирати телескоп И посматраће се небо, односно планете И сазвежђа.Због констелације небеских тела у том периоду ученицима ће бити омогућено да виде Јупитер, Марс и Сатурн, а од сазвежђа ће се највише обратити	

		пажња на Великох И Малог медведа и звезду Северњачу.	
	Игре без граница	Ученици ће бити подељени у 4 групе. Свака група ће да одреди капитена и учеснике у дисциплинама у којима ће се такмичити. Укупно ће да буде 10 дисциплина у којима ће ученици показати своју окретност, брзину, концентрацију и координацију покрета. Свим екипама ће судије да мере време завршетка задатка и на крају ће бити прогласење победника.	
	Еколошка радионица – познавање биодиверзитета	Ову активност ће ученици обавити кроз игру Потрага за благом. Ученици ће бити подељени у четири групе. Свака група ће добити задатак да прочита брошуру везану за биодиверзитет Горњег Подунавља и да науче да препознају врсте које ту обитавају. На полазним тачкама поред брошуре налазиће се траг и упутство како да дођу до следеће тачке и следећег трага. Укупно ће да буде четири тачке за проналажење на којима ће ученике чекати задатак везан за препознавање и фотографисање врста као и делови мапа. Када пронађу све мапе, задатак им је да их споје и да на последњем делу мапе који су спојили пронађу место где се налази благо. Када дођу до блага у облику слаткиса судије ће их сацекати, а “кључ” за благо ће бити да одговоре на питања из познавања биодиверзитета. Она група која прва пронађе благо и зна највише одговора узима благо.	

24. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

ЦИЉ:

Осигурати безбедност и заштиту свих у школи кроз заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља, јединице локалне самоуправе, овлашћених фирми и професионих лица, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	САДРЖАЈИ-АКТИВНОСТИ
Усаглашавање правних аката	Усаглашавање правних аката са Законом о безбедности и здрављу на раду
Усвајање правилника који регулишу област заштите на раду	Усвајање Правилника о безбедности и здравља на раду
	Правила заштите од пожара
Програми	Доношење Програма основне обуке радника из области заштите на раду уз ангажовање овлашћених фирми, односно професионалних лица
	Доношење програма основне обуке из области заштите од пожара уз ангажовање овлашћених фирми, односно професионалних лица
Едукација	Информисање и едукација родитеља/старатеља Едукација ученика (план кретања у случају опасности; свакодневни улазак –излазак из зграде; боравак у школском дворишту Обуке из области заштите од пожара запослених у школи током октобра 2023. године
Евиденција	Евиденција о запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад у школи Израда Акта о процени ризика на радном месту и радној околини
Сарадња	-са надлежним установама, овлашћеним фирмама и професионалним лицима - са родитељима/старатељима

25. Приоритетне области које развијамо ШРП:

1. Унапређивање образовно-васпитног рада на основу анализе резултата ученика на завршном испиту
2. Унапређивање дотупности одговарајућих облика подршке и разумних прилагођавања и квалитета образовања и васпитања за децу и ученике којима је потребна додатна подршка
3. Развијање мера превенција осипања ученика
4. Развијање мера усмерених на достизање циљева образовања и васпитања који превазилазе садржај појединих наставних предмета
5. Организација и припрема завршног испита
6. Планирање стручног усавршавања наставника, стручних сарадника и директора школе
7. Увођење иновативних метода наставе, учења и оцењивања ученика
8. Напредовање и стицање звања наставника и стручних сарадника
9. Укључивање родитеља, односно старатеља у рад школе
10. Унапређивање сарадње и умрежавање са другим школама и установама

Председник

Школског одбора

проф. Маринко Ковачевић

Овај Програм је заведен под деловодним бројем 01-358/23 дана 11.05.2023, а објављен 11.05.2023. године.

Секретар школе

Данијела Глувић